รายงานการดำเนินงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise Solutions for Poverty Alleviation - Case Study of Mukdahan Province 2019.

โดย

นายทิวากร เหล่าลือชา

หัวหน้าโครงการวิจัย

สังกัด วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน

งานวิจัยและพัฒนานี้ได้รับทุนวิจัยโดย

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สถาบันวิทยาลัยชุมชน

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และหน่วยงานภาคีเครือข่ายการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

Scan web.

Scan youtube

สัญญาทุนวิจัยเลขที่ A13F630042

รายงานการดำเนินงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

(ข้อมูลระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม 2563 ถึงวันที่ 14 สิงหาคม 2564)

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2563

Collaboration Integrated Area development for solve absolute poverty Case study in Mukdahan Province

ที่ปรึกษางานวิจัย

1. นายถนอมสิน พลลาภ	ทีมวิจัยกลาง
2. นายอโศก พลบำรุง	ทีมวิจัยกลาง

ผู้วิจัย	สังกัด
1. นายทิวากร เหล่าลือชา	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
2. นายศศิพงษา จันทรสาขา	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
3. นายสุริยะ พิศิษฐอรรถการ	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
4. ดร.วศิน พรหมพิทักษ์กุล	มหาวิทยาลัยชินวัตร
5. นายสิรวิชญ์ ปิ่นคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
6. นางมยุรา คำปาน	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
7. นางอักษร ราชชมภู	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร
8. นางสาวดารินี บุตรดีวงศ์	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
9. นางสาวสุนันทา พิลาวุธ	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
10. ดร.ปิยะนุช ทวีสุข	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
11. นางสุพรรณี ทองน้อย	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
12. นางสาววนิดา สังคะลุน	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
13. นายจักรกฤษณ์ ภูมิพรม	วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สนับสนุนโดยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2563 มีผลรายงานการดำเนินงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (15 เดือน) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยมีผลการวิจัยดังนี้

1) การสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการวิเคราะห์บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหารตามแนวคิด Livelihood Model ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ 1) ทุนมนุษย์อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิมเช่นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร 2) ทุนธรรมชาติมีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก.และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน 3) การเงินมีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน 4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ 5) ด้านทุนสังคมมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

2) การออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือคนจน ได้ดำเนินการส่งต่อและความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย จำนวน แก้ไขการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้รับ พอช. จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน ได้รับจาก พมจ. จำนวน 151 ครัวเรือน รวม 241 ครัวเรือน การส่งต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 22 คน/ครัวเรือนคนจน

3) การติดตาม วิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบค้นหา การสอบทานข้อมูล และการจัดกลุ่มคนจน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจำนวน 5,060 ครัวเรือน โดยมีจำนวนคนจนจำนวน 19,608 คน มีครัวเรือนเพิ่มเติมนอกจากฐานข้อมูล TPMAP จำนวน 1740 ครัวเรือน คณะผู้วิจัยได้จัดประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 75 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 2,304 ครัวเรือน ร้อยละ 46 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 1,216 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24 และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 1,465 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29

4) การสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นฐานแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ พบว่า ได้มีการพัฒนานวัตกรรม/โมเดลแก้จน/ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ได้พัฒนาระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร จากการดำเนินงานโครงการนำร่อง ได้บูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในโครงการนำร่องประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น นายอำเภอดงหลวง เทศบาลตำบลกกตูม มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดงหลวง สภาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม ภาคเอกชน เช่น ออมสินฟาร์ม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสานแว้-นาโคกกุง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร สำนักงาน

จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร และ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการนำร่องโดยใช้หลักเกณฑ์ปัญหาและความต้องการของชุมชนและได้กำหนดพื้นที่โครงการนำร่อง คือ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จำนวน 2 ชุมชนได้แก่ บ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ ตำบลกกตูมอำเภอดงหลวง ในด้านการสร้างงานและสร้างอาชีพจากศักยภาพหรือทุนทางกายภาพของชุมชนเช่นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรจำนวน 60 คน/ครัวเรือน โดยได้กำหนดพื้นที่โครงการนำร่องคือ ในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 2 ชุมชน คือ บ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอ ดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร โดยการจัดทำแผนการตลาดและการพัฒนาสินค้าคือการปลูกมันเทศญี่ปุ่นรวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ในด้านการสร้างงานและสร้างอาชีพจากศักยภาพหรือทุนทางกายภาพของชุมชน เช่นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ในการพัฒนาการแก้ไขความยากจนด้วย แนวคิดการตลาดแก้จน และมันแก้จน โดยการจัดทำแผนการตลาดและการพัฒนาสินค้าคือการปลูกมันเทศญี่ปุ่น รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย จากการวิจัยการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ได้ข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ปัญหาความยากจน คือ 1) การขาดระบบการจัดการน้ำ 2) การเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด 3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน 5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ และ 6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด และจากข้อมูลข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ (Key successes) ในระยะสั้นควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรมดังนี้ 1) โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำในชุมชน 2) โครงการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเกษตรทางด้านเทคโนโลยีการผลิต และการตลาด ในระยะยาวยาวควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรมดังนี้ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษาในครัวเรือนยากจน และ 2) การพัฒนาการเข้าถึงที่ดินทำกินของคนในในการดำเนินงานการวิจัยในปีงบประมาณ 2564 ซึ่งเป็นปีที่ 2 ได้กำหนดแผนการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์สภาพระบบข้อมูลความยากจนระดับพื้นที่ใน 7 อำเภอ พัฒนาระบบฐานข้อมูล พัฒนาระบบการส่งต่อข้อมูล พัฒนากลไกการพัฒนา และพัฒนาโมเดลแก้จนในจังหวัดมุกดาหาร (Operating Model) ใน 3 อำเภอ จำนวน 6 ตำบล โดยมีความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ต่อในแผนการวิจัยในปีที่ 2

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 มีดังนี้

1) ปัญหาจากทุนการเงินเกิดจากการมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการยกระดับการฝึกอาชีพของครัวเรือนยากจนในจังหวัดในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

2) ปัญหาจากทุนทรัพยากรธรรมชาติ เกิดจากการตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด ในการเสนอโครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนที่ตกงานจากสถานการณ์โควิดในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

3) ปัญหาจากทุนสังคมเกิดจากการที่มีการเกษตรที่ล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดในลักษณะการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนในการจัดทำโครงการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดทางการเกษตรสมัยใหม่ ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

4) ปัญหาจากทุนมนุษย์ เกิดจากขาดการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพได้เสนอโครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนทางด้านการศึกษาและฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

5) ปัญหาจากทุนกายภาพ เกิดจากการดังนี้ 1) ขาดระบบการจัดการน้ำ ได้เสนอโครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำ 2) สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยครัวเรือนยากจน และ 3) การเข้าถึงที่ดินทำกิน ได้เสนอโครงการฝึกอบรมสร้างความเข้าใจความรู้ครัวเรือนยากจนเกี่ยวกับการเข้าถึงที่ดินทำกินในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

คำนำ

เอกสารนี้จัดทำขึ้นเพื่อรายงานการดำเนินงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (15 เดือน) ในโครงการวิจัยโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยการสนับสนุนทุนวิจัยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จังหวัดมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน และ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้จัดทำรายงานผลการวิจัยออกเป็น 6 บท ประกอบด้วยเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในสัญญาในการขอรับทุนวิจัยทุกประการ

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำรายงานการดำเนินงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (15 เดือน) เรียบร้อยแล้ว และขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย
วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง : การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563.
ชื่อผู้วิจัย : นายทิวากร เหล่าลือชา
หน่วยงาน : วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน
ปีที่ทำการวิจัย : พ.ศ. 2563

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) สนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร 2) เพื่อออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร 3) เพื่อติดตาม วิเคราะห์ ข้อมูลคนจน และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร และ 4) สังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คนจนในฐานข้อมูล TPMAP จำนวน 3,320 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1) การสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการวิเคราะห์บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Livelihood Model ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ (1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร (2) ทุนธรรมชาติ มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน (3) ทุนการเงิน มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน (4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ และ (5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ 2) การออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือคนจน ได้ดำเนินการส่งต่อความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้รับความช่วยเหลือจาก พอช. จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน ได้รับความช่วยเหลือจาก พมจ. จำนวน 151 ครัวเรือน รวม 241 ครัวเรือน การส่งต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 22 คน 3) การติดตาม วิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบการค้นหา การสอบทานข้อมูล และการจัดกลุ่มคนจน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจำนวน 5,060 ครัวเรือน โดยมีจำนวนคนจนจำนวน 19,608 คน โดยข้อมูลคนจนในฐานข้อมูล TPMAP จำนวน 3,320 ครัวเรือน และมีครัวเรือนเพิ่มเติมนอกจากฐานข้อมูล TPMAP จำนวน 1740 ครัวเรือน คณะผู้วิจัยได้จัดประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 75 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 2,304 ครัวเรือน ร้อยละ 46 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 1,216 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24 และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 1,465 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29 และ 4) การสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นฐานแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ พบว่า ได้มีการพัฒนานวัตกรรม/โมเดลแก้จน/ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ได้พัฒนาระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร

คำสำคัญ: การแก้ไขปัญหาความยากจน, เบ็ดเสร็จและแม่นยำ, การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการ

Research Subject: Integrated and Collaborative Area Development for Comprehensive and Precise Solutions for Poverty Alleviation - Case Study of Mukdahan Province 2019.
Researcher's Name: Mr. Tiwakorn Laoluecha
Authority: Mukdahan Community College, Community College Institute
Research Years: 2019

Abstract

This qualitative and quantitative mixed research aimed to 1) support the creation of poverty database system and the monitoring of poverty alleviation assistance in Mukdahan province; 2) design mechanisms, research methodologies and tools for area-based development in supporting works of poverty alleviation in Mukdahan province; 3) monitor and analyze poverty-related data and foster area-based development mechanisms for poverty alleviation in Mukdahan province; and 4) synthesize both area-based data at household level and area-based works for poverty alleviation in Mukdahan province in order to make area-based policy recommendations. Poor persons from 3,320 households based on TPMAP Database, and the questionnaire were its sample and tool, respectively. Regarding research findings, 1) to support the creation of poverty database system and the monitoring of poverty alleviation assistance in Mukdahan province, the poverty context and situation in this province was analyzed using Livelihood Model. The capital analysis was made in all 5 aspects leading to the following results arranged in descending order: (1) human capital (being literate but lack of development of agricultural careers and of new occupations built on previous works e.g. agricultural product processing; (2) natural capital (despite the possession of arable land, its title deed being under Agricultural Land Reform Office (ALRO) or land right claims and no water source available for sustaining life; (3) financial capital (availability of capital with no liability); (4) physical capital (having electricity and internet access); and (5) social capital (being experienced in government-subsidized solutions). 2) To design mechanisms, research methodologies and tools for area-based development in supporting works of poverty alleviation in the said province, the assistance and referral system for poverty alleviation was developed. For example, home repair programs in 2021 for a total of 241 households in 19 sub-districts across 7 districts were aided by the Community Organizations Development Institute (CODI) (90 households) and the Provincial Social Development and Human Security Office (151 households). Respecting the referral of vocational education in collaboration with the Equitable Education Fund (EEF) for long-term solutions, 22 eligible students were found in the survey. 3) To monitor, analyze, and promote area-based development mechanisms for poverty alleviation in this province, systems for searching, reviewing and grouping data pertinent to poor persons were developed. The target group in this study comprised 19,608 poor persons from 5,060 households (3,320 and 1,740 from TPMAP database and other databases,

respectively). The author categorized the poverty in this province into 4 groups: 1) group with unlivable condition (75 households or 1%), 2) group with hardship living condition (2,304 households or 46%), 3) group with livable condition (1,216 households or 24%), and 4) group with good living condition (1,465 households or 29%). 4) To synthesize both area-based data at household level and area-based work for poverty alleviation in this province in order to make area-based policy recommendations, poverty alleviation innovations/ mechanism/model/systems were developed along with system and mechanism development for sustainable poverty alleviation in Mukdahan province.

Keywords: poverty alleviation, comprehensive and precise, integrated area development

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยและพัฒนาเล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จังหวัดมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ทีมที่ปรึกษาวิจัยกลาง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขได้อย่างดียิ่ง จนสำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ท่านนายสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน ท่านผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชน ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร หัวหน้าส่วนราชการ ภาคเอกชน สภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร ชุมชนในจังหวัดมุกดาหาร ภาคีเครือข่ายการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ผู้บริหาร คณาจารย์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่เป็นกำลังสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เสียสละแรงกาย แรงใจ และเวลาไปกับผู้วิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัย
วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร ..... ก
คำนำ ..... ง
กิตติกรรมประกาศ ..... จ
สารบัญ ..... ฉ
สารบัญตาราง ..... ญ
สารบัญภาพ ..... ฏ

บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 3
1.2 คำถามการวิจัย 3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย 3
1.4 ขอบเขตการวิจัย 4
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ 5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ 5
1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย 6

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7
2.1 แนวคิดการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ 7
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน 9
2.3 แนวคิดการบริหารสาธารณะแบบร่วมมือ (Collaborative Governance) 57
2.4 แนวคิดการพัฒนาด้วยเครื่องมือ Livelihood Model 62
2.5 แนวคิดการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis 66
2.6 แนวคิดการประเมินผลด้วยเครื่องมือ CIPPiest 68
2.7 แนวคิดการประเมินด้วยเครื่องมือ Knowledge mapping 70
2.8 บริบทความยากจนและการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร 73
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 84

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 90
3.1 แผนดำเนินการวิจัย 90
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 92
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 92
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล 95
3.5 การเก็บและรวบรวมข้อมูล 96

สารบัญ

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัย..... 102
4.1 ผลการวิจัย R1 วัตถุประสงค์ที่ 1 สนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลและติดตามการช่วยเหลือฯ..... 102
4.2 ผลการวิจัย D1 วัตถุประสงค์ที่ 2 ออกแบบกลไก กระบวนการและเครื่องมือการพัฒนาฯ..... 108
4.3 ผลการวิจัย R2 วัตถุประสงค์ที่ 3 ติดตาม วิเคราะห์ ข้อมูลคนจนและหนุนเสริมกลไกพัฒนาฯ..... 121
4.4 ผลการวิจัย D2 วัตถุประสงค์ที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือนและการทำงานเชิงพื้นที่ฯ... 224

บทที่ 5 ผลการดำเนินงานโครงการนำร่อง..... 234
5.1 การออกแบบโครงการนำร่อง..... 235
5.2 การเลือกพื้นที่โครงการนำร่อง..... 235
5.3 ภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่โครงการนำร่อง 236
5.4 การเลือกกลุ่มเป้าหมายโครงการนำร่อง..... 237
5.5 การดำเนินงานโครงการนำร่อง 254
5.6 ผลการดำเนินโครงการนำร่อง..... 267
5.7 สรุปผลการเชื่อมโยงผลการวิจัยกับการดำเนินงานโครงการนำร่อง..... 270

บทที่ 6 สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย..... 272
6.1 สรุปผลการวิจัย..... 272
6.2 อภิปรายผลการวิจัย..... 284
6.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร 285
6.4 ข้อเสนอแนะการวิจัย..... 288
6.5 แผนงานการวิจัยในระยะที่ 2 288

บรรณานุกรม..... **290**

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	**296**
ภาคผนวก ก ข้อมูลดำเนินงานโครงการ.....	**297**
ก1. หนังสือจัดสรรเงินงบประมาณ	298
ก2. คำสั่งแต่งตั้งที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	300
ก3. ข้อมูลบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับหน่วยงาน	345
ก4 .ข้อมูลบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับพื้นที่	353
ก5. หนังสือสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย.....	357
ก6. ภาพการดำเนินงานการวิจัย.....	360
ภาคผนวก ข ผลวิเคราะห์ทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติ	**361**
ข1. แบบสอบถามการวิจัย.....	362
ข2. หนังสือการสอบทานข้อมูล.....	378
ข3. ข้อมูลผลการวิเคราะห์ทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติ ระดับจังหวัดมุกดาหาร.....	379
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่โครงการนำร่อง.....	**384**
ค1. แบบรายงานผลการวิเคราะห์พื้นที่โครงการนำร่อง	385
ค2. ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติพื้นที่โครงการนำร่องบ้านคำผักกูด.....	394
ค3. ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติพื้นที่โครงการนำร่องบ้านสานแว้	404
ภาคผนวก ง ข้อมูลการส่งต่อและช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาความยากจน.....	**428**
ง1. ข้อมูลการช่วยเหลือ.....	429
ง2. ข้อมูลการส่งต่อข้อมูล	434
ง3. ภาพการดำเนินงานการวิจัย.....	440
ภาคผนวก จ เอกสารรายงานการประชุมเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน.....	**442**
จ1. รายงานการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดครั้งที่ 1	443
จ2. รายงานการประชุมโครงการนำร่องครั้งที่ 1	446
จ3. รายงานการประชุมโครงการนำร่องครั้งที่ 2	450
จ4. รายงานการประชุมพิธีเปิดโครงการร่วมกับ บพท. (Kick off).....	452
จ5. รายงานการประชุมทีมวิจัยเพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการ ครั้งที่ 1.....	458
จ6. รายงานการประชุมทำความร่วมมือ MOU ระดับหน่วยงานร่วมกับ บพท.....	460
จ7. รายงานการประชุมร่วมกับนายอำเภอดงหลวง ครั้งที่ 1	485

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

จ8. รายงานการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดครั้งที่ 2..... 488
จ9. รายงานการประชุมทีมวิจัยเพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการ ครั้งที่ 2..... 492
จ10. รายงานการประชุมสอบทานข้อมูลอำเภอดงหลวง..... 498
จ11. รายงานการประชุมโครงการนำร่องครั้งที่ 3..... 501
จ12. รายงานประชุมทีมวิจัยเพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการ ครั้งที่ 3..... 504
จ13. ภาพการดำเนินงานการวิจัย..... 508

ภาคผนวก ฉ การเผยแพร่ผลงานวิจัย..... **511**
ฉ1. หนังสือรับรองผลการวิจัยระยะ 2 เดือน..... 512
ฉ2. หนังสือรับรองผลการวิจัยระยะ 8 เดือน..... 514
ฉ3. เผยแพร่ผลงานวิจัย..... 517
ฉ4. เผยแพร่ผลงานวิจัยในการประชุมศูนย์ ศจพ.มห.ครั้งที่ 1/2564..... 525
ฉ5. ภาพการดำเนินงานการวิจัย..... 533

ประวัติคณะนักวิจัย..... **535**

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้าที่**

1.การประเมินการดำเนินงานของจังหวัด โดย CIPPiest..... 68
2.แผนการดำเนินงานวิจัย..... 90
3.คนจนเป้าหมายจังหวัดมุกดาหาร ในระบบ TPMAP..... 91
4.ข้อมูล TP MAP MPI 5 มิติ 17 ตัวชี้วัด..... 92
5.สรุปข้อมูลคนจนในจังหวัดมุกดาหาร..... 92
6.การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย..... 96
7.สรุปผลการสำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพ ของกลุ่มเป้าหมายคนจนในจังหวัดมุกดาหาร..... 83
8.แสดงผลการสำรวจข้อมูลทุนศักยภาพจำแนกตามระดับตำบลและอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร..... 125
9.ผลการจัดประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร..... 127
10.การจัดประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร..... 128
11.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนมิติทุนทรัพยากรมนุษย์จำแนกตามอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร..... 130
12.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนมิติทุนทางกายภาพจำแนกตามอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร..... 131
13.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนมิติทุนทางการเงินจำแนกตามอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร..... 133
14.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนมิติทุนทางธรรมชาติจำแนกตามอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร..... 134
15.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนมิติทุนทางทางสังคมจำแนกตามอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร..... 135
16.ภาพรวมผลวิเคราะห์ทุนในการดำรงชีพ 5 ด้าน..... 139
17.รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือน ด้าน พืชเกษตร..... 142
18.รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือน ด้าน ปศุสัตว์..... 144
19.รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือน ด้านประมง..... 146
20.รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ..... 147
21.การออมรายครัวเรือน..... 148
22.การมีหนี้สินของครัวเรือน..... 150
23.ทรัพย์สินของครัวเรือนเพื่อการประกอบอาชีพ..... 151
24.การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการยังชีพรายครัวเรือน..... 153
25.การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่..... 155
26.การพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563)..... 157
27.ผลการวิเคราะห์ที่ดินทำกินรายครัวเรือน..... 159
28.การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชน..... 160
29.สรุปการคืนข้อมูลโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร..... 162
30.ผลการศึกษาข้อมูลแนวทาง CIPPiest ในจังหวัดมุกดาหาร..... 164
31.สรุปสถิติข้อมูลคนจน/คนจนเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารในฐานข้อมูล..... 166
32.สรุปผลการสอบทานข้อมูลจังหวัดมุกดาหาร (รายอำเภอ)..... 167
33.สรุปผลการส่งต่อความช่วยเหลือ..... 168

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้าที่
34.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนด้านทุนมนุษย์ ของตำบลกกตูม	169
35.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนด้านทุนกายภาพ ของตำบลกกตูม	170
36.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนด้านทุนการเงิน ของตำบลกกตูม	172
37.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนด้านทุนธรรมชาติ ของตำบลกกตูม	174
38.แสดงต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนด้านทุนทางสังคม ของตำบลกกตูม	176
39.ข้อเสนอประเด็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดมุกดาหาร	178
40. ผลการวิเคราะห์ ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าที่ทำกิน	179
41.ผลวิเคราะห์ครัวเรือนที่รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และประกาศของหน่วยงานราชการ	181
42.ผลวิเคราะห์ครัวเรือนในการรับรู้/ใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารและประกาศของหน่วยงานราชการ	183
43.ผลการวิเคราะห์ ครัวเรือนได้รับประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล	187
44.รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือน	188
45.รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์	190
46.รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง	191
47.รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ	192
48.การออมเงินของครัวเรือน	193
49.หนี้สินของครัวเรือน	195
50.ครัวเรือนมีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ	198
51.ครัวเรือนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่	200
52.ครัวเรือนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่	201
53.ครัวเรือนมีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี	204
54.ครัวเรือนมีที่ทำกิน (รวมชายฝั่งทะเลกรณีชาวประมง)	206
55.การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของครัวเรือนในชุมชน	208
56.การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	209
57.การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน	210
58.การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน	212
59.การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน	214
60.การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชน	215
61.ชุมชนมีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน	216
62.ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ในการแก้ปัญหา	218
63.ประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน	219
64.การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน	221
65.ผลการศึกษาข้อมูลแนวทาง CIPPiest ในจังหวัดมุกดาหาร	224
66.สรุปสถิติข้อมูลคนจน/คนจนเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารในฐานข้อมูล	230
67.สรุปผลการสอบทานข้อมูลจังหวัดมุกดาหาร (รายอำเภอ)	230
68.สรุปผลการส่งต่อความช่วยเหลือ	231
69.ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง	242
70.ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง	243

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้าที่**

71.ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง..... 245
72.ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง..... 245
73.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 248
74.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 248
75.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 249
76.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 249
77.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 250
78.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 250
79.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 251
80.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 251
81.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 252
82.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 252
83.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 252
84.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 253
85.ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง..... 253
86.ข้อเสนอประเด็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดมุกดาหาร..... 285

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้าที่
1.กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2.เป้าหมายการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำแพลตฟอร์มที่ 4	8
3.ระบบการแก้ไขปัญหาคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ	9
4.ข้อมูลระบบการดำรงชีพอย่างยั่งยืน 5 มิติ ด้วยแนวคิด Livelihood Model	62
5.กรอบวิเคราะห์สำหรับนโยบายระดับพื้นที่ในการวิเคราะห์ระบบดำรงชีวิต	63
6.รูปแบบการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)	66
7.แผนที่จังหวัดมุกดาหาร	74
8.รูปแบบการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร	82
9.ภาพรวมคนจนในจังหวัดมุกดาหารปี 2562	92
10.การประชุมทีมทำงานส่วนราชการในจังหวัด	103
11.การประชุมทีมวิจัยในพื้นที่	103
12.ทีมวิจัยในพื้นที่สำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม	104
13.ทีมวิจัยในพื้นที่สำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม	104
14.ประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	108
15. การจัดการห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมการผลิต	112
16.ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI)	113
17.การสร้างสังคมการเรียนรู้จังหวัดมุกดาหาร	114
18.ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหารด้วยแนวคิด Livelihood Model	116
19.การวิเคราะห์ระดับความยากจนจังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 5 ด้าน ด้วยแนวคิด Livelihood Model	117
20.ผลการติดตามและดำเนินการวิจัย	118
21.ทีมวิจัยจังหวัดมุกดาหาร	119
22.ทีมวิจัยจังหวัดมุกดาหาร	119
23.ทีมวิจัยจังหวัดมุกดาหาร	120
24.ทีมวิจัยจังหวัดมุกดาหาร	120
25.จัดเวทีกับภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ	121
26.จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดเก็บข้อมูลให้กับทีมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	122
27.จัดเวทีร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละอำเภอเพื่อชี้แจงโครงการ	122
28.สำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพ ของกลุ่มเป้าหมาย	123
29.แผนภูมิเรดาร์ (Radar Charts) ทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนของจังหวัดมุกดาหาร	123
30.ประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร	127

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้าที่
31.การวิเคราะห์ข้อมูลจากทุนมนุษย์	128
32.การวิเคราะห์ข้อมูลจากทุนกายภาพ.....	128
33.รายจ่ายของครัวเรือน.....	129
34. การเข้าร่วมกิจกรรมของคนในครัวเรือน.....	129
35.การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน.....	130
36. การใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน.....	130
37.การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน และการมีส่วนร่วม.....	131
38.รูปแบบความจนที่อยู่อาศัย.....	132
39.รูปแบบความจนแบบที่ถูกทอดทิ้ง.....	132
40.รูปแบบความจนแบบพิการทางกาย.....	133
41.รูปแบบความจนแบบพิการทางสมอง (สติฟั่นเฟือน).....	133
42.รูปแบบความจนแบบครอบครัว หรือ จนแบบดักดาน.....	134
43. จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชนอำเภอดงหลวง.....	198
44.จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชนอำเภอดอนตาล.....	200
45.จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชนอำเภอหว้านใหญ่.....	210
46.จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชนอำเภอคำชะอี.....	211
47.จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชนอำเภอหนองสูง.....	212
48.จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย.....	213
49.จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชนอำเภอเมืองมุกดาหาร.....	214
50.ภาพรวมจังหวัดมุกดาหารข้อมูล 5 มิติ.....	220
51.ระบบและกลไกการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร.....	229
52.การสร้างกลไกความร่วมมือจังหวัดและกระบวนการชุมชน.....	229
53.โครงสร้างการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิผล.....	232
54.ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิผล.....	233
55.การออกแบบในโครงการนำร่องฯ.....	235
56.การเข้าพบนายอำเภอดงหลวงพร้อมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง.....	235
57.การประชุมผู้นำชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง.....	236
58.กิจกรรมวิเคราะห์ชุมชนโครงการนำร่อง บ้านสานแว้และบ้านคำผักกูด.....	254
59.กิจกรรมทำโครงการนำร่อง Pilot project.....	255
60.กิจกรรมทำโครงการนำร่อง Pilot project.....	256

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้าที่
61.กิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการนำร่อง	260
62.กิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการนำร่อง	261
63.กิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการนำร่อง	262
64.กิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการนำร่อง	262
65.การเชื่อมโยงผลการวิจัยกับการดำเนินงานโครงการนำร่องฯ	270
66.เป้าหมาย (OKR) การแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร	280
67.ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร	281
68.กลไกขับเคลื่อนและภาคีสนับสนุนการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร	282
69.กรอบการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยาจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร	288
70.การลงนามข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับหน่วยงาน	360
71.การทำความร่วมมือระดับพื้นที่ในจังหวัดมุกดาหาร	360
72.การก่อสร้างบ้านของกระทรวงมหาดไทย	440
73.การก่อสร้างบ้านของกระทรวงมหาดไทย	440
74.การก่อสร้างบ้านของกระทรวงมหาดไทยและธนาคารอาคารสงเคราะห์	441
75.การซ่อมแซมบ้านพอเพียงของสภาองค์กรชุมชน สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน	441
76.ประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	508
77.ประชุมร่วมกับทีมวิจัยกลางจาก บพท	508
78. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมวิจัยกลางที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	509
79.ประชุมจังหวัดมุกดาหารร่วมกับ บพท.ในกิจกรรม Kick off	509
80.ประชุมร่วมกับศูนย์ ศจพ.จ.มห	510
81.ประชุมร่วมกับหน่วยงานราชการในศูนย์ ศจพ.จ.มห	510
82.ประชุมนำเสนอข้อเสนอนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร	533
83.ประชุมนำเสนอข้อเสนอนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร	533
84.ประชุมศูนย์ ศจพ.มห. ครั้งที่ 1/2564	534
85.ประชุมศูนย์ ศจพ.มห. ครั้งที่ 1/2564	534

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความยากจนถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในอันดับแรกๆของประเทศไทย ซึ่งเป็นทั้งปัญหาเชิงระบบ และเชิงโครงสร้างในระดับชาติ อีกทั้งสั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน แม้ว่าทุกรัฐบาลได้พยายามที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนโดยมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดำเนินการขจัดปัญหาความยากจนให้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งประเทศและประสบความสำเร็จ รวมทั้งช่วยลดปริมาณครัวเรือนยากจนลงได้ แต่รูปแบบในการบริหารจัดการทั้งแผนงานโครงการงบประมาณต่างๆรวมถึงหน่วยงานยังคงเป็นไปแบบแยกดำเนินการ ต่างคนต่างปฏิบัติหน้าที่ หรืออาจเรียกได้ว่าต่างคน ต่างทำ จึงทำให้การดำเนินงานขจัดความยากจนขาดพลังในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาและประชาชน ยังคงไม่ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างไม่เต็มที่ อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละ พื้นที่นั้นถือได้ว่าประชาชนเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจปัญหานั้นมากที่สุดและเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างแท้จริง จึงเห็นควรให้ประชาชนเป็นผู้แก้ไขปัญหาของตนเองโดยที่มีหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
(พารีชาร์ สะมะ.2559 : 1)

จากการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ววน. ของประเทศ 4 Platforms 16 Programs และได้จัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) รับผิดชอบใน Platform ที่ 4 ใน 3 Programs ได้แก่ คือ โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม โปรแกรมที่ 14 ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ และ โปรแกรมที่ 15 เมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ โดยใน program ที่ 14 ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ หน่วย บพท. ได้จัด Consortium พัฒนากรอบการวิจัยเพื่อสร้างระบบการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ (Precision Poverty Alleviation) บนแนวคิดการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area -Based Approach) ใช้ข้อมูล/ความรู้ ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน ประชาสังคมในพื้นที่ ในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสงเคราะห์ของกลุ่มครัวเรือนยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ให้สามารถเข้าถึงระบบสงเคราะห์และช่วยเหลือ และหาแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมในการเพิ่มศักยภาพของครัวเรือนที่ยากจนและชุมชนในการพึ่งพาตนเองและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ในระดับการจัดการได้ในพื้นที่และส่งต่อแนวทางการแก้ปัญหาและเป็นแรงหนุนต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป โดยมีเป้าหมายและตัวชี้วัด คือ 1) มีระบบวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามกลุ่มเป้าหมายคนจนที่มีความแม่นยำ เพื่อให้การจัดสรรสวัสดิการรัฐมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น 2) คนจนไม่น้อยกว่า 20,000 คน ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนเป็น Knowledge worker หรือ Smart farmer มีรายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น (หน่วยบริหารและจัดการทุน ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่,2562 .มปป)

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) รับผิดชอบใน Platform ที่ 14 ดังที่กล่าวมา จากมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือ โดยใช้ข้อมูลความรู้และ เสริมสร้างขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยในการสร้างความรู้เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาของพื้นที่ สู่การสร้าง Sustainable Growth ภายใต้ความท้าทายใหม่ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ในฐานะสถาบันอุดมศึกษา จึงเห็นความสำคัญของการสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจนและติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร รวมถึงการติดตามวิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกการพัฒนาเชิง

พื้นที่ของจังหวัดมุกดาหาร สังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสงเคราะห์ของกลุ่มครัวเรือนยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ให้สามารถเข้าถึงระบบสงเคราะห์และช่วยเหลือ และหาแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมในการเพิ่มศักยภาพของครัวเรือนที่ยากจนและชุมชนในการพึ่งพาตนเองและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ในระดับการจัดการได้ในพื้นที่ และส่งต่อแนวทางการแก้ปัญหาและเป็นแรงหนุนต่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ โดยมุ่งหวังการการพัฒนาคนในมิติต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาความอยากจน จากจังหวัดมุกดาหารมีความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้านรายได้เป็นลำดับที่ 57 ของ ระดับดัชนีที่ 0.5796

การพัฒนาเพื่อลดความยากจนให้บรรลุตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นั้น ให้ความสำคัญกับการเจาะจงกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมายในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายประชาชนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC-สวทช.) ได้พัฒนาระบบเบื้องต้นบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMAP (Thai People Map and Analytics Platform) เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาคนแบบชี้เป้า รวมถึงเป็นระบบที่สามารถระบุปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน พื้นที่ จังหวัดประเทศ ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นและสามารถออกแบบนโยบาย โครงการในการแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการหรือสภาพปัญหาได้ ทั้งนี้ หลักการทำงานของฐานข้อมูล TP-Map คือ อาศัยข้อมูลจากหลายแหล่งมายืนยันซึ่งกันและกัน โดยในปัจจุบันใช้สมมติฐานว่าคนที่ได้รับการสำรวจว่าจน (survey-based) และยังมาลงทะเบียนว่าจนอีกด้วย (register-based) น่าจะเป็นคนจนเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ดังนั้น TP-MAP จึงตั้งต้นโดยใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากกรมการพัฒนาชุมชน และข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐจากกระทรวงการคลัง มายืนยันซึ่งกันและกัน หรืออีกนัยหนึ่ง "คนจนเป้าหมาย" ใน TP-MAP ก็คือคนจนใน จปฐ. ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐผลการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนในด้านรายได้ เป็นดัชนีที่สะท้อนเรื่องสถานะด้านการเงิน หรือฐานะ ทางเศรษฐกิจของคน โดยมีตัวชี้วัด 4 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 2) สัดส่วนประชากรยากจน 3) ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค 4) ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini Coefficient) พบว่าจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในอันดับที่ 69 จาก 77 จังหวัด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) 1 ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) อยู่ที่ 0.4233 โดยมี "คนจนเป้าหมาย" คือ จำนวน"คนจนเป้าหมาย" หรือ จำนวนคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 4,567 คน จากประชากรที่สำรวจ 245,850 คน ในปี 2562 (TPMAP) (https://www.tpmap.in.th/2562/46 ; สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563) TPMAP เป็นการทางานร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.)

จังหวัดมุกดาหารมีดัชนีความก้าวหน้าคน (Human Achievement Index - HAI) ในระดับต่ำของจำนวน 8 ด้าน จากข้อมูลการรายงาน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี 2562 คือ จากการวัดความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้าน สุขภาพ การศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และด้านการมีส่วนร่วมจังหวัดมุกดาหาร มีความก้าวหน้าด้านการพัฒนาคนในลำดับที่ 69 ของประเทศไทย

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งเดียวในจังหวัดมุกดาหาร ที่ได้รับมอบหมายและได้รับทุนหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สัญญาเลขที่ A13F630042 ภายใต้ชื่อโครงการ โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งมี ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ตำแหน่งครูเชี่ยวชาญ และรองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นหัวหน้าโครงการในครั้งนี้ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ ประชาชน

ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สัดส่วนคนจนลดลงอย่างต่อเนื่อง และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารยังเป็นหน่วยงานกลางในการส่งต่อข้อมูลความจนได้ยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเกี่ยวข้องให้ได้รับช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป เช่นหน่วยงานที่ส่งต่อ มีดังนี้ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้มีภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาครัวเรือน ยากจนในแต่ละพื้นที่ทั่วทั้งประเทศ ซึ่งการทำงานในเชิงพื้นที่ทีมวิจัยได้รับความอนุเคราะห์ ความร่วมมือ และการบูรณาการจากหน่วยงานหลายหน่วยเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกอำเภอ ในจังหวัดมุกดาหาร เพราะเนื่องจากการแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนยากจนนั้นเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน และมี ความยากในการดำเนินการ สาเหตุจากครัวเรือนยากจนในแต่ละพื้นที่ แต่ละครัวเรือนย่อมมีปัญหาและสาเหตุ ของความยากจนที่แตกต่างกันหรืออาจมีปัญหาและสาเหตุหลายประการในเวลาเดียวกัน อาจไม่สามารถที่จะ แก้ไขปัญหาด้วยนโยบายหรือกิจกรรมด้านหนึ่งด้านใดเป็นการเฉพาะได้ อาจต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรใน การแก้ไขปัญหาการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต หรือวิธีคิด และเพื่อผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหา การดำเนินงาน ต้องทุ่มเททรัพยากรและความเสียสละของผู้มีส่วนร่วม โดยอาศัยความตั้งใจของครัวเรือนยากจนและการบูรณาการภารกิจของส่วนราชการที่ได้รับภารกิจในการแก้ไขปัญหาในครั้งนี้

คำถามการวิจัย

1. การสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหารเป็นอย่างไร (R1)

2. กลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหารเป็นอย่างไร (D1)

3. การติดตาม วิเคราะห์ ข้อมูลคนจน และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหารเป็นอย่างไร (R2)

4. การสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเชิงพื้นที่เป็นอย่างไร (D2)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร (R1)

2. เพื่อออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร (D1)

3. เพื่อติดตาม วิเคราะห์ ข้อมูลคนจน และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร (R2)

4. สังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ (D2)

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัดมุกดาหารทั้งจังหวัด มีครัวเรือนยากจน (จปฐ.) จำนวน 3,320 ครัวเรือน จากคนที่ได้รับการสำรวจ (จปฐ.) 245,850 คน คนยากจน (จปฐ.) 11,195 คน และ "คนจนเป้าหมาย" คือคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ 4,567 คน ครอบคลุม 7 อำเภอ 52 ตำบล 526 หมู่บ้าน ในการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ในการสำรวจข้อมูล 5 มิติ ทุกคนที่ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ 4,567 คน และไม่ได้ลงทะเบียนคนจน 6,628 คน เพื่อทำสำรวจเชิงปริมาณแบบมุ่งเป้า แม่นยำ ใช้แบบสอบถามในสำรวจคนจนเป้าหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 3,320 ครัวเรือน 4,567 คน (อ้างอิงข้อมูลจาก TPMAP)

ระยะที่ 2 ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจน พบว่า จากการสำรวจข้อมูลในระยะที่ 1 มีครัวเรือนยากจนอยู่ที่ระดับ 25% และมีครัวเรือนที่พ้นจากความยากจนแล้ว 40% ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจอีกรอบในพื้นที่ 7 อำเภอเพิ่มเติมได้จำนวน 4,660 ครัวเรือน 11,195 คน

ระยะที่ 3 ทีมวิจัยได้รับการประสานจากกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย เกี่ยวกับข้อมูลครัวเรือนยากจนให้สำรวจข้อมูลเพิ่มเติม จึงได้ข้อมูลความยากจนเพิ่ม 400 ครัวเรือน รวมเป็นจำนวน 5,060 ครัวเรือน 19,608 คน

ตัวแปร/เนื้อหาในการวิจัย

การศึกษาโครงงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการวิจัย 4 ประเด็น ดังนี้

1. การวิเคราะห์บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Livelihood Model โดยการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม
2. การพัฒนาระบบค้นหา การสอบทานข้อมูล และการจัดกลุ่มคนจน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 5060 ครัวเรือน โดยมีจำนวนคนจนจำนวน 16,563 คน
3. การพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือคนจน ในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมหน่วยงานภาคีเครือข่ายการพัฒนา
4. การพัฒนานวัตกรรม/โมเดลแก้จน/ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ได้พัฒนาระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร

ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาดำเนินการโครงการจำนวน 15 เดือน

ระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม 2563 ถึงวันที่ 14 สิงหาคม 2564

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนได้มีข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหารในรูปแบบการสงเคราะห์และพัฒนาศักยภาพคนจนในพื้นที่

2. หน่วยงานภาครัฐ มีกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเชิงพื้นที่

3. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน มีข้อมูลคนจน และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร

4. ครัวเรือนยากจนและคนจนในพื้นที่ ได้รับการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และพัฒนาศักยภาพอาชีพในพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความยากจน หมายถึง ความขัดสนในโอกาสและทางเลือกของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ยืนยาว สุขภาพแข็งแรง และทำให้ไม่สามารถไปสู่มาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงความขัดสนทางเสรีภาพ ความมีศักดิ์ศรี การให้เกียรติตัวเองและผู้อื่น ความยากจนยังสะท้อนถึงความไม่เพียงพอในทรัพยากรต่างๆ ความเปราะบางต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิด อาทิ ความเจ็บป่วย ความรุนแรง และความสูญเสียต่างๆ รวมทั้งการขาดอำนาจต่อรองและขาดศักยภาพในการเรียกร้องสิทธิ ทั้งสิทธิทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในการดำรงอยู่ในสังคมและประเทศนั้นๆ เพื่อจำแนกระดับความยากจน

ครัวเรือนยากจน หมายถึง ครัวเรือนที่มีการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี 2562 ของกรมการพัฒนาชุมชนและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 38,000 บาท/ปี

ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) คือ ข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยมีวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของเครื่องชี้วัด ที่มีการวัดระดับความเป็นอยู่ไม่ต่ำกว่าระดับใด ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้ประชาชนทราบได้ด้วยตนเองว่า ขณะนี้คุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว รวมทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน อยู่ในระดับใด และมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและสังคม

TPMAP คือ Thai People Map and Analytics Platform เป็นระบบ Big Data ของภาครัฐที่สามารถระบุได้ว่าคนจนนั้นอยู่ที่ไหน มีปัญหาในมิติอะไรบ้าง เช่น การศึกษา สุขภาพ ความเป็นอยู่ การเข้าถึงบริการรัฐ การเงิน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์กับผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้สามารถออกนโยบายแก้ปัญหาความยากจนในประเทศไทย

ระบบการดำรงชีพอย่างยั่งยืน 5 มิติ/ทุน ด้วยแนวคิด Livelihood Model หมายถึง การวิเคราะห์ความยากจนประกอบด้วย 1) ทุนมนุษย์ 2) ทุนกายภาพ 3) ทุนการเงิน 4) ทุนทางสังคม และ 5) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ

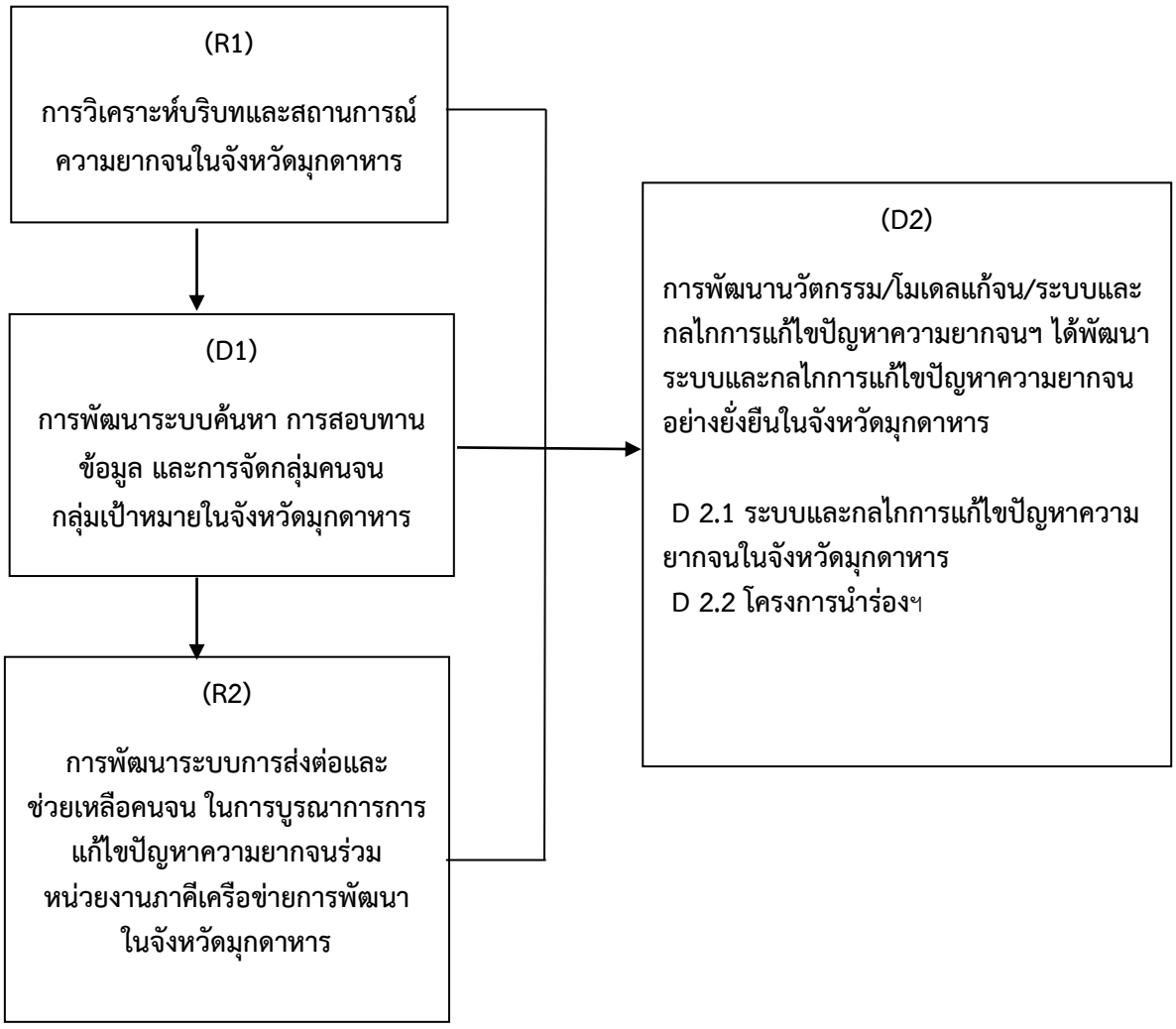
การบริหารจัดการชีวิตครัวเรือนยากจน หมายถึง การบริหารจัดการครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. ปี 2562 เพื่อยกระดับรายได้เฉลี่ยเกิน 38,000 บาท/ปี และยกคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตกเกณฑ์ให้มี ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถที่จะพึ่งตนเองได้

ประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร หมายถึง 4 กลุ่ม 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้ 2) กลุ่มอยู่ยาก 3) กลุ่มอยู่ได้ และ 4) กลุ่มอยู่ดี

การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญ ขององค์กร การบูรณาการที่มีประสิทธิผล เป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) และจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายในระบบการจัดการผลการ ดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ เพื่อช่วยเพื่อเกี่ยวข้องให้ได้รับช่วยเหลือในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

กรอบแนวคิดการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2563 มีกรอบการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยฯ

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

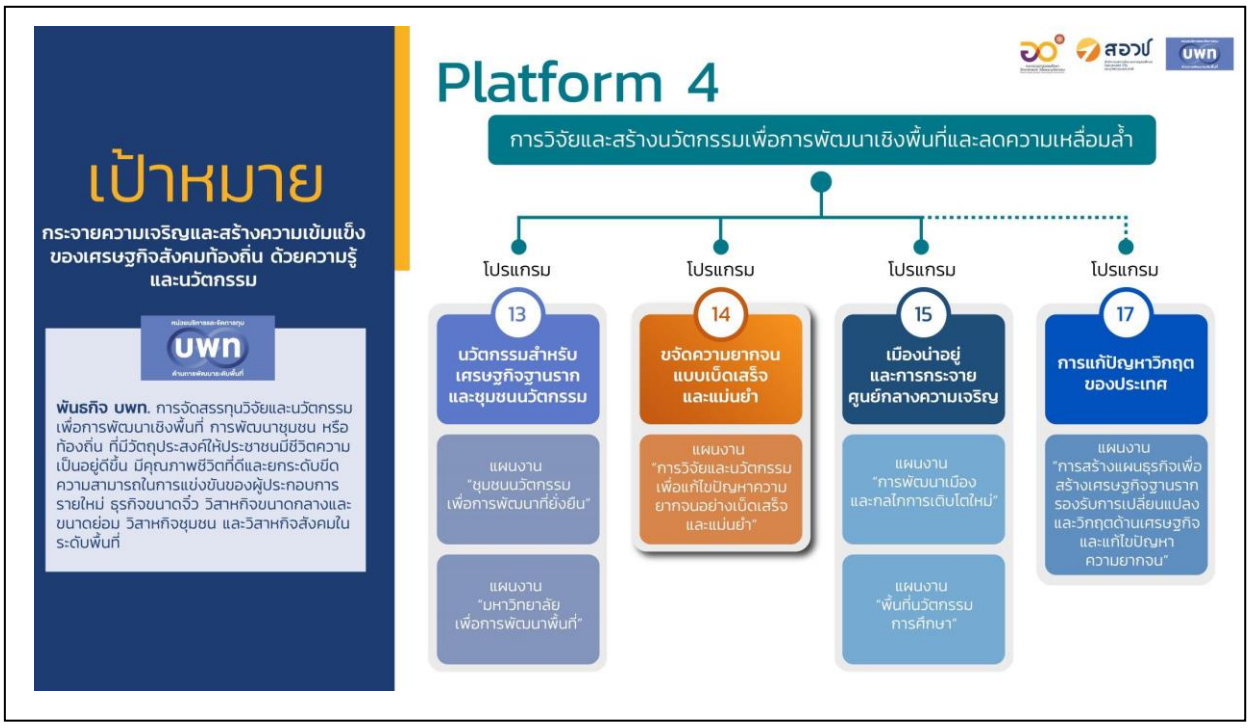
โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยนำหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน
3. แนวคิดการบริหารสาธารณะแบบร่วมมือ (Collaborative Governance)
4. แนวคิดการพัฒนาด้วยเครื่องมือ Livelihood Model
5. แนวคิดการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis
6. แนวคิดการประเมินผลด้วยเครื่องมือ CIPPiest
7. แนวคิดการประเมินด้วยเครื่องมือ Knowledge mapping
8. บริบทความยากจนและการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้ดำเนินโครงการ "การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ" ผ่านการจัดทำแผนงานการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ โดยมีเป้าหมายหลักที่จะสร้างระบบและโครงสร้างการแก้ไขปัญหาคนจนด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีการวางระบบการคัดกรองและช่วยเหลือคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ (Personalize Poverty Alleviation) และระบบข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อประเมินปัญหาและติดตามคนจนอย่างเป็นระบบ และมีการสร้างระบบช่วยเหลือทั้งในแบบสงเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับระบบช่วยเหลือภาครัฐ เอกชนและประชาสังคม และระบบการสร้างการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพให้เกิดรายได้และดูแลตัวเองและครอบครัวได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

การดำเนินงานในพื้นที่นำร่อง 10 จังหวัดที่มีรายได้ภาคครัวเรือนต่ำที่สุดจากข้อมูลดัชนีความก้าวหน้าของคนปี 2562 ได้แก่ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท ปัตตานี กาฬสินธุ์ อำนาจเจริญ สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ มุกดาหาร และสกลนคร โดยมุ่งมั่นให้ประชากรกลุ่มยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานดังภาพ

ภาพที่ 2 เป้าหมายการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำแพลตฟอร์มที่ 4
ที่มา : ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา (2562)

จากภาพที่ 2 มีรายละเอียดการเป้าหมายการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ในแพลตฟอร์ม (Platform) ที่ 4 มีรายละเอียดดังนี้

1. แพลตฟอร์ม (Platform) ที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

2. โปรแกรม (Program) ที่ 14 ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

3. แผนงานหลัก การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

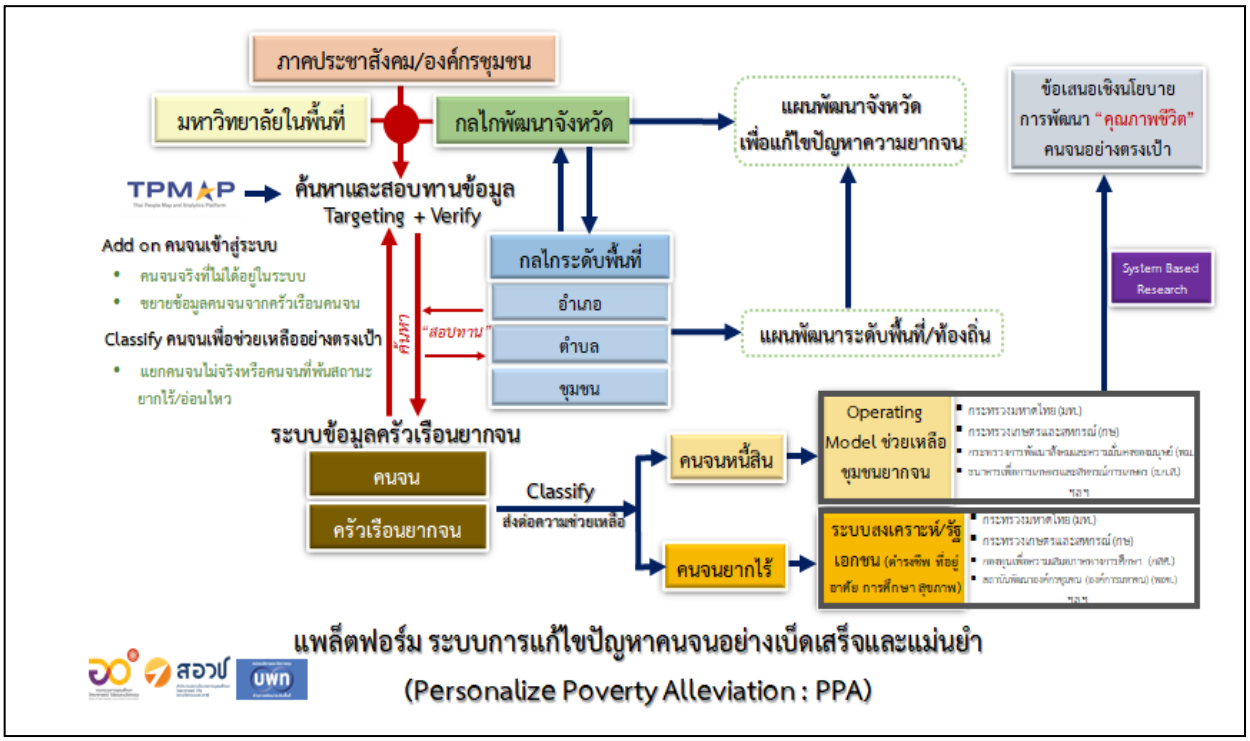
4. แผนงานย่อย การพัฒนาโมเดลการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพและเพิ่มทักษะการดำรงชีวิตด้วยสถาบันการศึกษาและองค์กรภาคประชาสังคมเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จ

5. ประเด็นริเริ่มสำคัญ (Flagship) การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

6. เป้าหมาย (Objective) O4.14 ประชากรกลุ่มยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน และสามารถเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียม

7. ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ-หลัก (Key Result) KR4.14.2 คนจนไม่น้อยกว่า 20,000 คน ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อปรับเปลี่ยนเป็น Knowledge Worker หรือ Smart Farmer มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

8. ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ-รอง (Key Result) KR4.2 คนจนกลุ่มรายได้ร้อยละ 40 ล่างมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี โดยมีรายละเอียดระบบแก้ไขปัญหาคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ระบบการแก้ไขปัญหาคนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ
ที่มา : ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา (2564)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจน

2.1 นิยามความยากจนและคนจน

เมื่อกลาวถึง "ความยากจน" โดยทั่วไปจะหมายถึงความยากจนในเชิงเศรษฐกิจ (Monetary Dimension) นั่นคือพิจารณาที่ ระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลวามีราได้ไม่เพียงพอกับการดำรงชีพตามมาตรฐานขั้นต่ำ หรือมีรายได้ต่กว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำ ที่ยอมรับแต่ละสังคม เมื่อนิยามความยากจนอิงกับการขาดแคลนรายได้เชนนี้ เครื่องมือที่ใช ในการวัดสภาวะความยากจนจึงใชรายได้หรือรายจายของครัวเรือน และแนวทางในการแกไขปญหาก็จะมุ่งเนนที่การเพิ่มรายได้ของครัวเรือน โดยการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการใช ปจจัยการผลิตและกระบวนการผลิตสินคาและบริการที่ดำเนินการโดยคนจน การปรับปรุง สภาพแวดลอมของตลาดในดานตาง ๆ ใหเอื้ออำนวยตอคนจน ตลอดจนการใหเงินอุดหนุนในรูปแบบตาง ๆ เชน เบี้ยยังชีพคนชราเปนตน (www.info.tdri.or.th/poverty/report.htm - 101k)

ปจจุบันไดมีแนวคิดใหมในการแกไขปญหาความยากจน โดยในมุมมองใหมนี้ไมได พิจารณาเฉพาะการมีรายไดนอยหรือการบริโภคนอยเทานั้น แตยังครอบคลุมถึงมิติอื่นๆ ที่ไมใชตัวเงิน (Non-monetary Dimension) ดังที่ปรากฏอยูในคำนำของรายงานการพัฒนาโลก 2000/2001 การขจัด ความยากจน ดังนี้ "ความยากจน มิไดจำกัดแตเพียงการมีรายไดนอยและการบริโภคนอยเทานั้น หากยังครอบคลุมถึงการขาดโอกาสดานการศึกษาการรักษาพยาบาลและโอกาสอื่นในการพัฒนาคน การไรซึ่งอำนาจการขาดสิทธิขาดเสียงตลอดจนการตกอยูในความเสี่ยงและความหวาดกลัว" เมื่อนิยามความยากจนอิงกับมิติดานอื่น ๆ ที่กวางขึ้น เชน ความขาดแคลนโอกาส ในดานตาง ๆ และขาดแคลนอำนาจและสิทธิของบุคคล เครื่องมือที่ใชในการวัด

สภาวะความยากจน จึงกวางขึ้นเชนกัน นั่นคือดูที่ศักยภาพของคนจนวาไดรับการเสริมสรางและพัฒนาอยางไร เชน การขยายโอกาสในการเขาถึงบริการพื้นฐานทางสังคมตาง ๆ ของรัฐ อาทิการศึกษา การสาธารณสุข ควบคูไปกับการเพิ่มโอกาสในการเขาถึงปจจัยการผลิต เชน ที่ดิน ทุน และตลาด ตลอดจนการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรและอำนาจทางการเมืองใหกับทองถิ่น ไดมีสวนรวมมากขึ้น

คนจน หมายถึง คนที่มีรายไดต่ำกวาเสนความยากจน ซึ่งเสนความยากจนนี้คำนวณ ขึ้นมาโดยคำนึงถึงความตองการอาหารและสินคาอุปโภคที่จำเปนพื้นฐานขั้นพื้นฐานของครัวเรือน หรือกลาว อีกนัยหนึ่งไดวาคนจนก็คือคนที่มีรายไดไมเพียงพอที่จะใชจายเพื่อซื้ออาหารและสินคาจำเปน พื้นฐานขั้นพื้นฐานขั้นต่ำนั่นเอง คนจนในทางวิชาการ หมายถึง ผูที่ไมมีโอกาสเปนเจาของทรัพยากรสำคัญที่ใช ในการผลิต (อภิชัย พันธเสน 2540 : 157) คนจนในทางเศรษฐศาสตรมีการใหความหมายอยางนอย 5 ความหมาย 1. ความอัตคัดขัดสนทางเศรษฐกิจ 2. ความไมเสมอภาคทางเศรษฐกิจ 3. ความขาดแคลน 4. ความตองการพึ่งพา หมายความวาถาอยูดวยตัวเองไมตองพึ่งพาใครโดยเฉพาะ อยางยิ่งก็คือรัฐแลวไมสามารถมีชีวิตอยูได 5. ความเปนตนเหตุของปญหาสังคม คือ ความยากจนกอใหเกิดปญหาสังคม ถาไมมีความยากจนปญหาสังคมก็จะหมดไป (อภิชัย พันธเสน 2540 : 156)

สัดสวนคนจน (Head Count Ratio) หมายถึง จำนวนคนจนเมื่อคิดเปนสัดสวนกับจำนวนประชากรทั้งหมด นับตั้งแตป พ.ศ. 2531 เปนตนมา สัดสวนคนจน มีแนวโนมลดลงมา โดยตลอดแตหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปพ.ศ. 2540 สงผลใหสัดสวนคนจนกลับเพิ่มสูงขึ้น จากรอยละ 11.4 ในปพ.ศ. 2539 เพิ่มเปนรอยละ 13.0 ในปพ.ศ. 2541 รอยละ 15.9 ในปพ.ศ. 2542 และเริ่มลดลงอีกครั้งในปพ.ศ. 2543 เหลือเพียงรอยละ 14.2 และรอยละ 13.0 ในปพ.ศ. 2544 สงผลใหจำนวนคนจนเพิ่มขึ้น จาก 6.8 ลานคน ในปพ.ศ. 2539 เปน 9.9 ลานคน ในปพ.ศ. 2542 และลดเหลือ 8.9 และ 8.2 ลานคน ในป 2543 และ 2544 ตามลำดับ

ชนบทยังคงเปนภูมิภาคที่คนยากจนอาศัยอยูมากที่สุด โดยสถานการณ์ความยากจนในระยะ 5 ปี หลัง (ปี 2558 - 2562) พบว่า สัดส่วนคนจนอยู่ในระดับต่ำ โดยมีสัดส่วน ไม่เกินร้อยละ 10 และมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น 2 ครั้ง คือ ปี 2559 และ 2561 โดยสัดส่วนคนยากจนที่เพิ่มขึ้นในปี 2559 เกิดจากผลกระทบของปัญหาภัยแล้ง ขณะที่ในปี 2561 เกิดจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจต่างประเทศ เงินบาทแข็งค่า และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ลดลง ซึ่งส่งผลสืบเนื่องต่อผู้มีรายได้น้อยซึ่งสอดคล้องกับการรายงานของธนาคารโลก (World Bank, 2019. "Taking The Pulse of Poverty and Inequality in Thailand") ขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความยากจนในระยะหลัง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และธนาคารโลก ระบุว่าอาจเกิดจากความยากจนของไทยลดลงมากจากอดีตที่ผ่านมา จนทำให้ครัวเรือนที่มีสถานะยากจนอยู่ในปัจจุบันเป็นครัวเรือนที่มีปัญหาความยากจนเรื้อรัง หรืออยู่ในกับดักของความยากจน ซึ่งต้องมีนโยบายแก้ปัญหาความยากจนอย่างตรงจุด ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์กลุ่มคนยากจนในระยะหลัง พบว่า ครัวเรือนยากจน 1 ใน 3 เป็นผู้ไม่ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ (Economically Inactive Household) มีการพึงพิงสูงโดยมีเด็กและผู้สูงอายุจำนวนมากในครัวเรือน และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า (คนจนร้อยละ 79.18 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า) อีกทั้งผู้มีงานทำที่ยากจนส่วนใหญ่ทำงานในภาคการเกษตรซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีรายได้น้อย สะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนยากจนมีความสามารถในการสร้างรายได้ได้น้อย

การปรับตัวลดลงของคนจนในปี 2562 สาเหตุสำคัญเกิดจากการขยายความครอบคลุมมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐในปี 2562 โดยเฉพาะโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยโดยตรง โดยในปี 2562 มีผู้ที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวนทั้งหมด 14.5 ล้านคน เพิ่มขึ้นมาจากปี 2561 ที่มี 11.4 ล้านคน จากการที่รัฐบาลได้เปิดการลงทะเบียนรอบพิเศษ (ในระหว่างช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2561) สำหรับกลุ่มผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง หรือผู้ที่ไม่ได้ลงทะเบียนในรอบก่อน

หน้า โดยผู้ที่มีบัตรฯ จะได้รับการช่วยเหลือด้านภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันรายเดือน ได้แก่ วงเงินซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น 200 - 300 บาท/เดือน ค่าเดินทางระบบขนส่งสาธารณะวงเงินรวมสูงสุด 1,500 บาท/เดือน และค่าก๊าซหุงต้ม 45 บาท/3 เดือน อีกทั้ง คนยากจนบางส่วนยังได้รับการเงินช่วยเหลือจากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และคนพิการ และเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

อย่างไรก็ตาม แม้สัดส่วนคนจนในปี 2562 จะมีแนวโน้มลดลง แต่การรักษาระดับสัดส่วนคนจนให้อยู่ในระดับต่ำยังต้องติดตามสถานการณ์ต่อไป เนื่องจากในปี 2563 ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจและการจ้างงานเป็นวงกว้าง และยังมีความไม่แน่นอนว่าการแพร่ระบาดจะต่อเนื่องยาวนานแค่ไหน ซึ่งอาจทำให้สถานการณ์ความยากจนในปี 2563 กลับไปแย่ลงอีกครั้ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแหงชาติ 2562

ลักษณะของคนจน ได้แบ่งกลุมคนที่ขาดแคลนปจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (ซึ่งอาจวัดได โดยการใชเสนความยากจน) คนจนดักดานและคนจนเรื้อรังคือคนจนที่มีสภาพความเปนอยูแรนแคน และที่สำคัญ คือมีโอกาสในการหลุดพนความยากจนไดนอย ทั้งนี้ อาจเนื่องจมาจากมีศักยภาพในการหารายไดต่ำจาก สาเหตุตางๆ เชน ภาระครอบครัวสูง (เด็กคนชราผูปวยเรื้อรังและรุนแรง) ไมเปนที่ตองการของ ตลาดแรงงาน เปนตน คนจนทั่วไป คือคนจนที่ถึงแมในปจจุบันจะยังขาดแคลนปจจัยพื้นฐานแตมีศักยภาพ ในการหลุดพนจากความยากจนไดดวยตนเอง ไดแกการเปนเจาของปจจัยการผลิตที่มีศักยภาพ มีที่ดินทำกิน เปนแรงงานที่ ตลาดตองการเพราะมีทักษะ มีการศึกษาและสุขภาพดีพอสมควร กลุมเสี่ยงที่จะจน ไดแกกลุมคนที่ปจจุบันไมใชคนจน คือ มีปจจัยขั้นพื้นฐาน ในการดำรงชีพเพียงพอแตมีความเสี่ยงที่จะกลายเปนคนจนไดหากเกิดความผันแปรในชีวิตสวนตัว ครอบครัวการงาน หรือสภาพสังคมเศรษฐกิจรอบตัวเชน ประสบปญหาตกงาน มีปญหาการหยาราง มีปญหาสุขภาพที่รุนแรง เปนตน ตัวอยางเชน ครอบครัวที่หัวหนาเปนหญิงที่หยารางหรือปวย ซึ่งถึงแมจะมีงานทำ มีรายไดแตไมมีการสะสมทุนทรัพยทางเศรษฐกิจและสังคมไวเพียงพอ (เชน การออมต่ำ ทุนทางสังคมต่ำ เปนตน) จึงไมมีภูมิคุมกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ลักษณะบางประการของคนจนในประเทศไทย 1) คนจนรอยละ 80 อาศัยอยูในชนบท 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคนจนมากที่สุดและมีสภาพชีวิตความเปนอยู ดอยกวาคนภาคอื่น 3) คนจนสวนใหญมีภาระการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวสูง 4) คนจนสวนใหญไดรับการศึกษานอย 5) คนจนรอยละ 30 เปนเด็ก 6) คนจนรอยละ 10 เปนคนแก 7) รอยละ 20 ของครัวเรือนที่ยากจนมีหัวหนาครัวเรือนเปนหญิง 8) เกษตรกรเปนอาชีพที่มีความเสี่ยงตอการกลายเปนคนจน

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจน

วิวัฒน์ชัย อัตถากร (2544, 15-16) ได้สรุปไว้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดสามกลุ่มเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดกระแสหลักแบบดั้งเดิม (ระยะแผน 1 ถึงแผน 4) กลุ่มที่มีแนวคิดกระแสหลักแบบปรับแต่ง (ระยะแผน 5) และกลุ่มที่มีแนวคิดการพัฒนาชนบทแบบผสม(แผน6 เป็นต้นมา) โดยแนวคิดกระแสหลัก คือแนวคิดที่ยึดเอาแนวคิดและวิธีวิทยา ของเศรษฐศาสตร์ระบบทุนนิยมเป็นกรอบในการพิจารณา (ญาณวุฒิ และทีม,2019)พบว่า การแก้ไขปัญหาความยากจนโดยใช้เศรษฐกิจกระแสหลัก การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจพอเพียงแบบกระแสหลัก มีนโยบายของรัฐที่โน้มน้าวให้ทำการเกษตรในเชิงปริมาณ ซึ่งทำให้ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ยังอยู่ที่กลุ่มนายทุน เกิดความเหลื่อมล้ำของสังคม เป็นสาเหตุให้เกิดความยากจนของเกษตรกรในประเทศไทย (วิวัฒน์ชัย อัตถากร 2544 Planned, building a house with unmatched plan. Bangkok: OctoberPrintings Co., Ltd. (in Thai)

เนอร์ฟิน (Nerfin, 1977) ได้เสนอคุณลักษณะสำคัญของกระบวนทัศน์การพัฒนาที่เรียกว่า การพัฒนาอีกแบบหนึ่งไว้ คือการพัฒนาที่ต้องตอบสนองความต้องการของมนุษย์, การพัฒนาที่มาจากพัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น, การพัฒนาที่มีลักษณะการพึ่งตนเอง และการพัฒนาที่คำนึงถึงผลกระทบและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ต้องมีกระบวนการพัฒนาในลักษณะองค์รวมที่ทำการพัฒนาเป็นกระบวนการทางด้านวัฒนธรรม ที่พัฒนามนุษย์ โดยที่ไม่อาจละเลยสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ การพัฒนาอีกแบบหนึ่งเป็นหลักการที่ใช้ประโยชน์ได้ทั่วทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศโลกที่สาม โดยที่ในภาคปฏิบัติการกำหนดนโยบายและการใช้เทคโนโลยีอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ (ญาณวุฒิ และทีม,2019)โดยปัจจัยทั้ง 4 ประการดังกล่าวนี้ย่อมจะต้องมีความเชื่อมโยงกัน

1 การพัฒนาที่ต้องตอบสนองความต้องการของมนุษย์ พบว่า การแก้ไขปัญหาความยากจนโดยเศรษฐกิจพอเพียงสามารถตอบสนองปัจจัย 4 ได้จริง โดยเริ่มทำกันเองก่อนจนภาครัฐเข้ามาเห็นก็จะมีงบประมาณเข้ามาช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง และดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เริ่มจากการ เปลี่ยนจากการทำเกษตรกรเชิงเดี่ยว มาเป็นการทำเกษตรผสมผสาน

2 การพัฒนาที่มาจากพัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า การพัฒนาที่มาจากพัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้าน เช่นภูมิปัญญาชาวบ้าน สามารถช่วยส่งเสริมในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้ ยกตัวอย่างเช่น มีภูมิปัญญาด้านศิลปะ ด้านวัฒนธรรม การทำปุ๋ยจากธรรมชาติ

3 การพัฒนาที่มีลักษณะการพึ่งตนเองพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องกัน จึงเป็นจุดที่ทำให้หมู่บ้านเข้มแข็ง มีการประชุมทุกเดือน มีสหกรณ์ และมีกระบวนการประชาธิปไตยอยู่ในสหกรณ์ ทำให้เกิดหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งขึ้น

4 การพัฒนาที่คำนึงถึงผลกระทบและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนจะมีหลายโครงการ เช่น การจัดกิจกรรมปลูกป่า มีการอนุรักษ์ป่าเป็นพื้นที่สีเขียวจนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ได้มูลค่าจากป่าที่โดยไม่ต้องทำลาย (อ้างอิง Nerfin (Ed). (1977). Another Development: Approaches and strategies. Uppsala: Dag HammarskjoldFoundation.)

2.3 ความหมาย ปัญหาและสาเหตุของความยากจน

ความหมายความยากจน

ได้มีนักทฤษฎีให้ความหมายความยากจนที่เหมือนกันไว้ว่า ความยากจน หมายถึง การที่บุคคลมีสภาพการดำรงชีพที่ขาดแคลนต่อความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต หรือมีความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่สุดที่มนุษย์พึงจะได้รับ ไม่ได้จำกัดเฉพาะด้านของรายได้เท่านั้น หากยังครอบคลุมถึงการขาดโอกาสด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล ขาดแคลนที่ดิน ขาดสถานภาพทางสังคม การไร้ซึ่งอำนาจ การขาดสิทธิขาดเสียง อยู่โดยไม่มีความสุข ซึ่งเกิดจากความขัดสนในหลายๆ ด้านที่มีผลทำให้ขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต และไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ และความช่วยเหลือต่างๆ อันนำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม (ธนาคารโลกWorld Bank, 2001:56; นิธิเอี่ยว ศรีวงศ์, 2543:46; มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, 2544:39; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545:75; ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546:54-55; ญาดา ประภาพันธ์, 2549:78) และได้มีนักทฤษฎีให้ความหมายของความยากจนที่แตกต่างจากนักทฤษฎีท่านอื่น ดังนี้ ความยากจน คือ ภาวะความขัดสนทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ไม่สามารถจัดสรรหรือแสวงหาสิ่งที่จะนำมาบำบัดความต้องการของตนทั้งทางร่างกายและจิตใจได้และเป็นสาเหตุให้บุคคลนั้นมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพที่สังคมกำหนดไว้ (กระมล ทองธรรมชาติ และอานนท์ อาภาภิรม, 2520:6-7) ความยากจน หมายถึง โครงสร้างทางสังคมที่ทำให้คนจน จนโดยมีโครงสร้างใหญ่ 10 ประการที่เป็นสาเหตุของความยากจน (ประเวศ วะสี, 2543:14)

ดังนั้นสรุปได้ว่าความยากจน หมายถึง การที่บุคคลขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดสวัสดิการการรักษาพยาบาล ขาดสิทธิขาดเสียงไร้ซึ่งอำนาจ ขาดสถานภาพทางสังคม จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิต

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2546:159-209) ได้กำหนดสาเหตุของความยากจน จัดหมวดหมู่ได้เป็น 4 กลุ่มปัจจัย ดังนี้

ก) กลุ่มปัจจัยที่เกิดจากท่าทีต่อชีวิต ซึ่งเป็นทัศนะในการมองตน มองโลก ความพยายามที่จะทำให้ผู้อื่นเข้าใจตนเอง พฤติกรรมส่วนตัว แบบแผนการใช้ชีวิตในครอบครัว เป็นต้น ในด้านการมองโลกจะเห็นได้ว่าการขาดวิสัยทัศน์ในการมองโลก ทำให้ไม่มีการคาดการณ์อนาคตว่าจะเป็นอย่างไร จึงไม่คิดถึงแผนชีวิตและแผนครอบครัว แผนของรายได้ แผนของรายจ่าย และแผนของการครองชีพ การขาดวิสัยทัศน์ในการมองอนาคต ทำให้ไม่มีการคุมกำเนิด เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร มีผลให้สมาชิกในครอบครัวมาก คือ มีบุตร 3-4 คน นำไปสู่ภาวะลูกมากยากจน เพราะไม่สามารถหาที่ทำกินเพิ่มได้ นอกจากนี้การมีการศึกษาน้อย และการไม่สามารถสรุปบทเรียนของการประกอบอาชีพก็ทำให้ไม่สามารถเท่าทันกลไกตลาดที่แปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา จึงถูกตลาดหรือกลไกทุนนิยมเบียดขับและกดดันอย่างรุนแรง ไม่สามารถยกระดับรายได้ตนเองให้ผ่านกลไกตลาดได้ในกลุ่มแรงงาน ไม่มีการคิดที่จะศึกษาต่อหรือคิดที่จะฝึกฝน พัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะสูงขึ้นเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจที่ต้องการแรงงานความรู้และแรงงานที่มีทักษะฝีมือ โดยต่างสนใจที่จะทำงานล่วงเวลา เพื่อให้มีรายได้พอเพียง จึงแทบหาเวลาเพื่อพัฒนาตนเองไม่ได้ การสนใจข่าวสารความรู้เพื่อตนเอง โดยตนเองมีน้อยมาก จึงกล่าวได้ว่าวิสัยทัศน์ในการมองโลก มองสถานการณ์ และเข้าใจว่าจะกระทบ ต่อตนเองอย่างไร จึงแคบและสั้น จึงไม่รู้เท่าทันกลไกเศรษฐกิจและกลไกตลาดจะรู้สึกตัวต่อเมื่อ เหตุการณ์นั้นได้กระทบตัวแล้ว เช่น ถูกปลดออกจากงาน มีการยุบแผนก นาเครื่องจักรมาทดแทนแรงงาน ย้ายโรงงานไปยังประเทศอื่น ลดการจ้างงานเพื่อลดการขาดทุน กรณีเหล่านี้โดยทั่วไป คนงานมักจะรู้ตัวในระยะกระชั้นชิด หรือเมื่อเกิดเรื่องแล้วมักมีปฏิกิริยาแสดงออกมา 2 แนวทาง คือ สำหรับผู้ที่ไม่มีอำนาจต่อรอง ไม่มีกลุ่ม ไม่มีสหภาพ มักจะท้อแท้หมดหวัง อย่างดีก็ไปร้องศาลแรงงานเพื่อขอค่าชดเชย สำหรับกลุ่มคนงานที่พอจะมีอำนาจต่อรอง ก็อาจมีการประท้วง ชุมนุม แต่มักจะไร้ทิศทาง ขาดข้อมูล ขาดเหตุผลที่จะต่อรองกับนายจ้าง มีแต่ความโกรธและความกลัว ในกรณีเกษตรกร การขาดความรู้และไม่เท่าทันกลไกตลาด ทำอะไรตามๆ กัน เห็นคนกลุ่มแรกทำได้ดีก็มีการเอาอย่าง โดยขาดการวางแผน ไม่สามารถวิเคราะห์อนาคตได้ ในที่สุดก็ประสบภาวะขาดทุนจากที่เคยมีก็กลายเป็นจน ในด้านการมองคน จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่คนจน ยังขาดการวางแผนการใช้จ่าย กล่าวคือ มีช่องทางที่จะลดรายจ่ายแต่ไม่พยายามลด ขณะเดียวกันมีความพยายามที่จะเพิ่มรายได้ แต่ขาดศักยภาพที่จะเพิ่ม จึงมักเห็นครอบครัวมีรถมอเตอร์ไซค์ทั้ง ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องมีหัวหน้าครอบครัวบางคนยังดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และเล่นการพนัน ซึ่งทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยใช่เหตุ ท่าทีต่อชีวิตในการมองตนที่ไม่วิเคราะห์ตนเอง ไม่พัฒนาตนเอง ขาดอัตวิสัยที่จะเอาชนะอุปสรรค ทำให้คนจนบางกลุ่มมีทัศนะที่เบี่ยงเบนไปในทางคลายกลุ้มด้วยเหล้า เสี่ยงโชคด้วยการพนัน นอกจากนี้การบริโภค ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลักอย่างหนึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ที่จะทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต ก่อให้เกิดการขยายผลผลิต การแลกเปลี่ยนและการกระจายรายได้ ในระบบทุนนิยมจึงมีการกระตุ้นการบริโภคในทุกวิถีทาง เพื่อเป็นแรงฉุดลากให้เศรษฐกิจเติบโต ประชาชนที่มีรายได้ทุกกลุ่มคือ ผู้บริโภคที่ตกอยู่ภายใต้แรงกระตุ้นให้เกิดลัทธิบริโภคนิยม ผ่านการสร้างทัศนะให้เลียนแบบผ่านค่านิยมความทันสมัยและแฟชั่น ผ่านการโฆษณา ผ่านวัฒนธรรม ผ่านรูปของดนตรี เพลงและภาพยนตร์ ในที่สุดคนทุกกลุ่มก็ตกอยู่ภายใต้ “ลัทธิบริโภคนิยม” คือ พยายามแสวงหาความพอใจในการได้บริโภคมากๆ ซึ่งสำหรับผู้มีรายได้สูง มีความสามารถในการทำมาหากินได้ก็คงไม่เดือดร้อน แต่สำหรับคนจนที่รายได้น้อย การตกอยู่ภายใต้ลัทธิบริโภคนิยม คือ การซ้ำเติมภาวะยากจน โดยเฉพาะความรู้สึกยากจนเปรียบเทียบ ที่รู้สึกว่าคนอื่นเขามีมาก แต่ตนเองมีน้อย ดังนั้น เมื่อ

ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น รายได้ก็ไม่พอ นำไปสู่ภาวะหนี้สิน แรงงานของครอบครัว ต้องทิ้งถิ่นฐานบ้านช่อง เพื่อไปหางานทำในเมืองเพราะต้องการมีรายได้มากขึ้น หมู่บ้านที่เคยพึ่งตนเองได้ ก็เลยแตกสลายกลายเป็นหมู่บ้านยากจนพึ่งตนเองไม่ได้ในที่สุด

ข) กลุ่มปัจจัยที่มาจากการขาดแคลนปัจจัยการผลิต เช่น การขาดปัจจัยการผลิต เข้าไม่ถึงทรัพยากร (น้ำ ดิน ป่า) ถูกแย่งชิงทรัพยากร ถูกตัดขาดจากฐานทรัพยากร เช่น ถูกย้ายถิ่นฐาน ถูกขับไล่ออกจากที่ดินทำกิน ที่พักพิง ปัจจัยการผลิต คือ สิ่งที่จะทำให้เกิดผลผลิต ซึ่งผลผลิตนี้ในแง่ของผู้บริโภค คือ สิ่งที่จะนำไปบำบัดความต้องการของชีวิตเพื่อสวัสดิการของชีวิต เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิต ในแง่ของผู้ประกอบการในระบบทุนนิยม คือ สิ่งที่จะนำไปสู่การมีกำไร และการสะสมทุนเพื่อการผลิตซ้ำครั้งต่อๆ ไป ปัจจัยการผลิตของมนุษย์ปัจจุบันถึงจะถูกนำมาใช้ใน 2 วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างผลผลิตและใช้ผลผลิตเพื่อการดำรงชีพ แม้จะนำไปขายในตลาดก็เพื่อจะได้เงินมาดำรงชีพเท่านั้น อีกวัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างผลผลิตและนำผลผลิตนั้นไปสร้างกำไร ดังนั้น เมื่อขาดปัจจัยการผลิต ก็จะทำให้ไม่สามารถทำการผลิตได้ ทำให้ขาดแคลนเงินในการดำรงชีพ ขาดโอกาสในการสร้างกำไร ทำให้กลายเป็นคนจน

ค) กลุ่มปัจจัยที่มาจากโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เช่น นโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน การไม่เท่าทันกลไก ขาดอำนาจต่อรอง ขาดสิทธิพื้นฐานทางสังคม ไม่ได้รับความยุติธรรมในสังคม ถูกกีดกัน ถูกรังเกียจเหยียดหยามจากสังคม ขาดการศึกษา ขาดความรู้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นโครงสร้างของระบบทุนนิยมไทย ซึ่งมีลักษณะ 3 ประการ คือ ทุนนิยมด้อยพัฒนา ทุนนิยมพึ่งพา และทุนนิยมภายใต้วัฒนธรรมอุปถัมภ์

(1) การเป็นทุนนิยมด้อยพัฒนา หมายถึง ด้อยพัฒนาทางด้านความรู้เทคโนโลยี การใช้ทรัพยากรให้มีประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ภายใต้การบริหารจัดการทั้งของภาครัฐ และเอกชน

ด้านความรู้พื้นฐาน ทรัพยากรมนุษย์ส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาระดับประถมศึกษา

ด้านเทคโนโลยี ส่วนใหญ่ต้องพึ่งต่างประเทศ การประดิษฐ์คิดค้นยังมีน้อย การสนับสนุน การวิจัย และประดิษฐ์คิดค้นมีน้อยมาก ทั้งภาครัฐ และเอกชน

ด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ มีลักษณะการนำมาใช้ที่ก่อให้เกิดการทำลายสูง แม่น้ำลำธารตื้นเขิน เกิดมลภาวะจากระบบอุตสาหกรรม และการตั้งถิ่นฐาน ชายฝั่งทะเลมีน้ำเสีย ความหลากหลายทางชีวภาพของชายฝั่งสูญเสียไป เพราะระบบอุตสาหกรรม และการทำมาหากินของประชาชนไม่ใส่ใจต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยพัฒนา ระบบราชการมีความอืดอาดล่าช้า ขาดความคิดริเริ่ม การฉ้อราษฎร์บังหลวงยังแพร่ระบาด

ในด้านการเมืองการปกครอง ระบบทุนนิยมด้อยพัฒนาก่อให้เกิดความแตกต่างทางรายได้มหาศาล และก่อให้เกิดความแตกต่างทางชนชั้นอย่างรุนแรง คือ ชั้นล่างมีอำนาจน้อย ทั้งอำนาจเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลให้คนชั้นบนอันประกอบด้วย กลุ่มธุรกิจและข้าราชการระดับสูงร่วมกันครอบครองอำนาจ นำไปสู่เผด็จการโดยกลุ่มข้าราชการ และนำไปสู่ระบบรัฐสภาที่ครอบงำโดยกลุ่มทุนจนถึงปัจจุบันกล่าวได้ว่า ระบบรัฐสภาได้ถูกครอบงำโดยกลุ่มทุนอย่างสมบูรณ์แล้วซึ่งจะสังเกตได้จากผู้มีอำนาจในคณะรัฐบาล ไม่มีตัวแทนที่มาจากชนชั้นล่าง ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ เลยมีแต่คนชั้นกลางระดับบนและกลุ่มทุนทั้งสิ้น สภาพของทุนนิยมด้อยพัฒนาดังกล่าว มีผลให้คนจน คนชั้นล่าง ด้อยสิทธิ ด้อยโอกาส ด้อยอำนาจทางการเมือง และถ้าการเมืองหมายถึง ปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ คนจนในสังคมไทยก็ย่อมเสียเปรียบในทุกๆ ด้าน ในการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ที่เขาควรมี ควรได้ ดังนั้น แม้ระบบเศรษฐกิจจะสร้างความเจริญมั่นคงขึ้นมามากมาย แต่ผลได้ต่างๆ ก็จะถูกคนชั้นบนดูดดึงเอาไปเกือบหมด

(2) การเป็นทุนนิยมพึ่งพา โดยต้องพึ่งเงินกู้ต่างประเทศ พึ่งการลงทุนจากต่างประเทศ พึ่งความคิด และการชี้นำจากผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ การพึ่งพาดังกล่าวทำให้ขาดอำนาจต่อรองกับต่างประเทศ

(3) การเป็นทุนนิยมภายใต้วัฒนธรรมอุปถัมภ์ วัฒนธรรมอุปถัมภ์พึ่งพาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีฐานะ (สังคม เศรษฐกิจ การเมือง) สูงกว่ากับผู้มีฐานะต่ำกว่าหรือด้อยกว่า โดยผู้มีฐานะด้อยกว่าแสวงหาความก้าวหน้าและความมั่นคงในชีวิต ด้วยการไปขึ้นต่อหรือพึ่งพิงผู้มีฐานะสูงกว่า ส่วนผู้มีฐานะสูงกว่าจะให้การอุปถัมภ์คุ้มครองและต้องการให้ผู้ด้อยกว่ารับใช้ และให้ความจงรักภักดีเป็นการตอบแทน ในปัจจุบันทุนนิยมอุปถัมภ์ยังคงมีหนาแน่นในแวดวงธุรกิจผิดกฎหมายและสีเทา เช่น อาบอบนวด ธุรกิจบันเทิง ซึ่งต้องอาศัยการคุ้มครองจากผู้มีอิทธิพลและผู้มีอำนาจในวงราชการในระดับชาตินักการเมืองก็จะต้องแสวงหาช่องทางให้ผู้อุปถัมภ์สามารถแสวงหาประโยชน์จากโครงการและนโยบายของรัฐทุนนิยมอุปถัมภ์ทำให้เกิดการใช้อภิสิทธิ์และการคุ้มครองผู้ใช้สิทธิ์ ทำให้ประชาชนทั่วไปเสียประโยชน์ และบางกรณีผู้มีสิทธิ์ก็รังแกและเอาเปรียบประชาชนโดยตรง

(4) กลุ่มปัจจัยที่มาจากการขาดแคลนระบบสวัสดิการ คือ ระบบสวัสดิการสังคมที่จะช่วยบรรเทาปัญหาความทุกข์ยากยังมีไม่พอและไม่ทั่วถึง เช่น เกษตรกรไม่มีหลักประกันของชีวิต คนแก่ถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อนจรจัดบนท้องถนนมีมากขึ้น คนไร้ที่อยู่อาศัยเร่ร่อนจรจัดมีมากขึ้น คนเป็นเอดส์ขั้นสุดท้ายก็มีมากขึ้น แต่ขาดคนและองค์กรที่จะดูแลคนจนที่มีชีวิตทุกข์ยากอยู่แล้ว หากเกิดสถานการณ์ใดๆ มากระทบซ้ำเติม พวกเขาอาจดำรงอยู่ไม่ได้ ครอบครัวจึงทุกข์ทวีคูณ ดังนั้น ในสังคมหนึ่งๆ จึงจำเป็นต้องมีโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) เพื่อรองรับหรือช่วยเหลือบรรดาผู้ทุกข์ยากต่างๆ ที่อยู่ในภาวะที่เอาตัวเองไม่รอด เพราะในภาวะเช่นนั้นทุกคนจะดิ้นรนเพื่อมีชีวิตรอด หากหมดหนทางดิ้นรนบนเส้นทางที่ชอบธรรมก็ง่ายมากที่พวกเขาจะถูกผลักไปสู่เส้นทางอธรรม ซึ่งจะส่งผลลบต่อสังคมโดยส่วนรวมในระดับที่กว้างขวางกว่า Social Safety Net การบรรเทาความยากจนแก่ประชาชนทุกกลุ่ม คือ การช่วย “ลดภาระค่าใช้จ่าย” เพื่อทำให้รายได้ที่มีอยู่เพียงพอที่จะดำรงชีพอยู่ได้ เช่น การบริการการศึกษาฟรีหรือราคาถูก การรักษาพยาบาลฟรีหรือราคาถูก บริการที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและราคาถูก บริการเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ การจัดระบบช่วยเหลือบรรเทาความยากจนดังกล่าวเรียกว่า การจัดระบบสวัสดิการสังคม แต่การจัดสวัสดิการให้แก่คนจนเพื่อบรรเทาความจนนั้น ไม่ได้จำกัดเฉพาะสวัสดิการทางสังคม สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ เงินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ บริการจัดหางาน บริการสินค้าราคาถูก การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งทำมาหากินของประชาชนก็นับได้ว่าเป็นการสร้างสวัสดิการทางเศรษฐกิจ การจัดการให้กระบวนการยุติธรรมเอื้ออำนวยต่อคนจน เช่น มีกฎหมายรับรองสิทธิคนจนในบางด้าน อาทิ กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายป่าชุมชน กฎหมายไม่เอาผิดหญิงค้าบริการฯลฯ การคุ้มครองสิทธิและการให้สิทธิ ถือว่าเป็นสวัสดิการทางสังคมประการหนึ่งเช่นกัน ดังนั้น ในสังคมใดมีระบบสวัสดิการคอยเกื้อกูลชีวิตไว้ ความยากจนนั้นก็จะไม่ถึงที่สุด กล่าวคือ ยังทำให้คนจนพอจะมีชีวิตต่อสู้ต่อไปได้ แต่ถ้าสังคมใดระบบสวัสดิการอ่อนแอ ประชาชนที่ลำบากยากจนอยู่แล้วก็จะยากจนรุนแรงขึ้น

ปัญหาความยากจนในชนบทไทย

นีรมล นิราทร (2552) กล่าวว่า ปัญหาความยากจนในชนบทของไทยมีสาเหตุมาจาก พื้นฐาน 2 ประการกว้างๆ ได้แก่ ประการแรก ปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิตในภาคการเกษตร ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตตกต่ำ ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างน้อย การตกต่ำในประสิทธิภาพการผลิตภาคการเกษตรนี้นอกจากจะเกิดจากความด้อยประสิทธิภาพในด้านแรงงาน สืบเนื่องมาจากการศึกษาที่ไม่เพียงพอทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการแล้ว ยังเกิดจากการขาดแคลนปัจจัยการผลิตชนิดต่างๆ อีกด้วยไม่ว่าจะเป็นปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช สินเชื่อการเกษตร ที่ดินที่ตนมีกรรมสิทธิ์และอื่นๆ อีกมากมาย ประการที่สอง ปัญหาด้านการตลาด ถึงแม้ว่าชาวนาจะมีปัจจัยการผลิตต่างๆ พร้อมมูลจนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตได้มาก แต่นั่นไม่ได้เป็นหลักประกันว่าเกษตรกร จะสามารถหลุดพ้นจากสภาพปัญหาความยากจนได้อย่างสิ้นเชิง เพราะ

บางครั้งแม้ว่าจะทุ่มเทลงทุนเพิ่มผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นแต่ก็อาจส่งผลให้ราคาพืชตกต่ำ ไม่คุ้มกับหยาดเหงื่อแรงงานที่ลงทุนไปก็ได้

1) ปัญหาของเกษตรกรไทยในชนบท มีอยู่ 2 ประการใหญ่ คือ

1.1) ปัญหาที่ว่ายังไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2) ปัญหาการไม่สามารถกระจายรายได้สู่เกษตรกรได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

2) ปัญหาการกระจายรายได้สู่ชนบทของภาครัฐนั้นไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสำเร็จได้นั้นเนื่องมาจาก ประการแรก ทรัพยากรของชาติมีจำกัด จึงจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเร่งด่วนของปัญหาต่างๆ และดำเนินการตามลำดับความสำคัญของปัญหานั้นๆ กล่าวคือการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่มีความรุนแรงก่อน ส่วนปัญหารองๆ ลงมานั้นก็เร่งแก้ไขในลำดับต่อๆ ไป ประการที่สอง บางสถานการณ์เกิดปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งต้องระดมแก้ไขปัญหา ปัญหาพื้นฐานต้องชะลอไป เช่น ปัญหาเร่งด่วนในเรื่องของภัยธรรมชาติ ประการที่สาม ปัญหาบางเรื่องมีความสลับซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการแก้ไข เช่น ปัญหาความยากจนของประชาชน มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย และแต่ละปัจจัยล้วนแต่แก้ไขได้ยาก เช่น ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินของเกษตรกร การขาดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพให้ทันสมัย การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นปัญหาที่มีมาช้านานแล้ว จึงยากแก่การแก้ไขและต้องใช้เวลาพอสมควรทั้งยังต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนอย่างแท้จริงจึงจะแก้ไขได้ ซึ่งต้องใช้เวลาอยู่มาก ประการที่สี่ โครงการใหญ่ๆ ที่ช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนนั้น ย่อมมีอุปสรรคอยู่มาก เช่น เรื่องผลประโยชน์ต่างๆ ที่ผู้ได้รับผลประโยชน์แล้วและโครงการของรัฐบาลไปกระทบกระเทือนเข้าซึ่งรัฐบาลต้องแก้ไขโดยครรลองของประชาธิปไตยเพื่อความเสมอภาคของทุกฝ่าย

3) ปัญหาเกษตรกรไทย: ผลิตแบบใหม่ขายแบบเก่า

ในปัจจุบันเกษตรกรไทยทำการผลิตระบบใหม่ เช่น การใช้ยาปราบศัตรูพืช หรือ นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเกษตร ซึ่งต้องลงทุนมากดังกล่าวแล้ว แต่เวลาขายยังขายในระบบ เก่าคือยังต้องขายตามราคาที่พ่อค้าคนกลางกำหนดเอาตามใจชอบอยู่นั่นเอง และความผูกพันกับพ่อค้าคนกลางก็ยังคงเหมือนเดิม คือ เมื่อขาดแคลนของกินของใช้หรือขาดแคลนปุ๋ย หรือ อาหาร สัตว์ ก็ต้องให้ไปหยิบยืมจากพ่อค้าคนกลางหรือเถ้าแก่มาก่อน โดยมีผู้ข้อพักว่าจะต้องขายผลผลิตให้เข้าในฤดูกาลเก็บเกี่ยว หากขายให้คนอื่นที่ให้ราคาที่ดีกว่าเกษตรกรก็เกรงว่าความสัมพันธ์จะหมดไปคราวหน้าหลังเมื่อเกิดความเดือดร้อนก็จะไปขอพึ่งพาไม่ได้ และพบความลำบากหมดหนทางแก้ไข ดังนั้นเกษตรกรที่เคยพึ่งพาพ่อค้าคนกลางก็มักจะขายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนนั้นโดยไม่มีทางเลือกอื่นได้และไม่สามารถตั้งราคาเองได้เลย

ปัญหาความยากจนในภาคเกษตรกรรม

ความยากจน เป็นปัญหาสำคัญที่สังคมไทยเผชิญมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตความยากจนถูกมองว่าเป็นปัญหาระดับท้องถิ่นหรือปัญหาระดับชนบท แต่นับวันปัญหานี้ได้ทวีความรุนแรงและกลายเป็นปัญหาระดับประเทศไปแล้ว ไม่ว่าปัญหานี้จะขยายวงกว้างขึ้นอย่างไรและเกี่ยวพันกับระบบเศรษฐกิจและสังคมมากน้อยเพียงไร เกษตรกรก็ยังเป็นกลุ่มคนจนส่วนใหญ่ของประเทศ แม้ว่ารัฐบาลหลายยุคหลายสมัยที่ผ่านมาได้พยายามสร้างความเจริญเติบโตให้กับประเทศและกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาความยากจนมากมายหลายรูปแบบ แต่ความยากจนในภาคเกษตรกรรมที่สะสมมานานร่วมศตวรรษก็ยังแก้ไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมองย้อนกลับไปในอดีตเพื่อทาความเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรกรรมและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ศึกษามาตรการทางกฎหมายและนโยบายการพัฒนาประเทศต่างๆ ของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อความยากจนในภาคเกษตรกรรม ตลอดจนวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ปัญหาความยากจน ได้แก่การให้ความหมาย “ความยากจน” และเกณฑ์ในการวัดระดับความ

ยากจน ของนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในกำหนดนโยบายการพัฒนาและการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศ

สังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของสังคมเกษตร

วิถีชีวิตของคนไทยในสมัยสุโขทัย ที่มีการปกครองแบบพ่อปกครองลูก เป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีความเอื้ออาทร มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพ มีการใช้พืชผลตามธรรมชาติเพื่อการดูแลสุขภาพและทำหัตถกรรมใช้สอยในครัวเรือน ระบบสังคมไม่ซับซ้อน ชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นวิถีเกษตรกรรมที่พึ่งตนเองได้แบบเศรษฐกิจพอเพียง มาถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาต้องเร่งฟื้นฟูบ้านเมืองหลังจากที่ทาสงครามกับประเทศเพื่อนบ้านหลายครั้งและเริ่มมีการติดต่อกับชาวตะวันตก ประกอบกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้สังคมมีความหลากหลายมากขึ้นทั้งชนชาติและอาชีพ อย่างไรก็ตาม สังคมการผลิตในภาคเกษตรกรรมก็ยังเป็นหัวใจสำคัญที่หล่อเลี้ยงระบบเศรษฐกิจของประเทศจนเข้าสู่สมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประเทศไทยต้องเผชิญกับการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกและแนวคิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่แผ่ขยายเข้ามาในแถบประเทศเอเชีย แม้ประเทศไทยสามารถรักษาเอกราชไว้ได้ แต่จำเป็นต้องเปิดประเทศเพื่อติดต่อค้าขายกับต่างประทศตามสนธิสัญญาบาวริ่งปี พ.ศ. 2398 ซึ่งนอกจากการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพของไทยเข้าสู่ระบบการผลิตเพื่อการค้า (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2526) ประเทศไทยยังต้องปรับปรุงระบบศาลยุติธรรมและกฎหมายต่างๆ ตามแนวคิดของชาติตะวันตกเพื่อให้ต่างชาติยินยอมให้นำคดีข้อพิพาทขึ้นสู่ระบบการพิจารณาของศาลไทย ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2544) และนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการขยายอิทธิพลทางความคิดของชาติตะวันตกที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม การบริหารปกครอง และการเรียนรู้ของคนไทย

ดังเห็นได้จากแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและการเน้นขยายการลงทุนในด้านอุตสาหกรรมที่บรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่แรก ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากประเทศมหาอานาจทางเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรปตะวันตก ผลของการขยายตัวทางอุตสาหกรรมทาให้โครงสร้างการผลิตของประเทศเริ่มปรับตัวจากภาคเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรม จากที่มูลค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมเคยต่ำกว่าภาคเกษตรกรรมในปี พ.ศ. 2523 เติบโตขึ้นถึง 10 เท่าตัวในช่วงเวลาสองทศวรรษ และมูลค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมสูงกว่ามูลค่าการผลิตภาคเกษตรถึงสามเท่าตัว ในปี พ.ศ. 2543

นอกจากความเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการก็มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ความสำคัญของภาคเกษตรกรรมที่มีต่อเศรษฐกิจประเทศลดลง จากที่เคยมีมูลค่าเศรษฐกิจ ประมาณร้อยละ 20 ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ในปี พ.ศ. 2523 (สมพร อิศวิลานนท์, 2541) ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 10 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2543 ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการและอื่นๆ มีมูลค่าเศรษฐกิจในสัดส่วน ร้อยละ 32 และร้อยละ 55 ของ GDP (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545) อีกทั้งมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรลดลงจากร้อยละ 68 ของมูลค่าส่งออกสินค้าทั้งหมด เหลือเพียงร้อยละ 27 เท่านั้น และความเจริญมั่งคั่งของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรนี้ ยังเป็นแรงจูงใจแรงงานหนุ่มสาวจำนวนมากในภาคเกษตรกรรมเคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการซึ่งกระจุกตัวในเมืองใหญ่ๆ ทั้งนี้เนื่องจากมีความต้องการแรงงานและอัตราค่าจ้างที่สูงกว่า

ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาและการกระจายรายได้ที่เกิดจากนโยบายการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าว ส่งผลให้ภาคเกษตรกรรมขาดแคลนแรงงานที่เป็นปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพและมีผลกระทบต่อระดับรายได้ของครัวเรือนเกษตรอย่างมาก แม้รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาการเกษตรที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการผลิตและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร ได้แก่ การชลประทาน การคมนาคมขนส่ง รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและการตลาด มีการส่งเสริมให้ปลูกพืชหลาก ชนิดนอกจากการปลูกข้าวและปอ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย และผลไม้ เป็นต้น และได้มีการนำเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นแรงงาน พันธุ์พืช ปุ๋ย อุปกรณ์เครื่องจักร และค่าดำเนินการ ประกอบกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรที่มีทุนน้อยขัดสน ต้องกู้ยืมและเป็นหนี้สินมากขึ้น จากเดิมที่เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ยเพียง 1,050 บาทต่อครัวเรือนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) ได้เพิ่มขึ้นเป็น 37,019 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ.2541/42 ขณะที่ครัวเรือนมีรายได้สุทธิจากการเกษตรประมาณ 21,860 บาทต่อปี (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2544) คิดเป็นร้อยละ 14 ของรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครัวเรือนของประเทศในปี พ.ศ. 2542 (152,748 บาท/ปี/ครัวเรือน) เท่านั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545)

ครัวเรือนเกษตรไม่เพียงมีรายได้ต่ำเมื่อเทียบกับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น แต่รายได้ของครัวเรือนจาก ผลผลิตทางการเกษตรยังจะมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรผันผวนและตกต่ำซึ่งเกิดจากสภาวะการแข่งขันสูงของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับอุปทานส่วนเกินของสินค้าเกษตรในตลาดมีอยู่ค่อนข้างมาก ดังเห็นได้จากราคาส่งออกข้าวในปี พ.ศ.2543 ตันละ 232 ดอลลาร์สหรัฐ เมื่อกับปี พ.ศ. 2540 ที่สามารถส่งออกข้าวได้ตันละ 337 ดอลลาร์สหรัฐ เป็นการลดลงถึงร้อยละ 31 (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2544) นอกจากแรงกดดันจากสภาวะการตลาดแล้ว การผลิตในภาคเกษตรกรรมยังมีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายต่อพืชผลทางเกษตรเกือบทุกปีที่ซ้ำเติมปัญหาเศรษฐกิจของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรส่วนหนึ่งต้องตกอยู่ในสภาพความเป็นอยู่ที่ยากจนลง และต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภาครัฐอยู่ตลอดเวลา

นิยาม : ความยากจน

การนิยามความหมายของความยากจนให้เป็นความหมายที่ยอมรับโดยปราศจากการโต้แย้งใดๆ นั้น เป็นเรื่องที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสนใจปัญหาความยากจนมีมากมายหลายกลุ่ม ต่างก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความยากจนที่แตกต่างกันและมองปัญหาในมิติที่ไม่เหมือนกัน จึงทำให้แนวคิดในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสามารถรวบรวมและจัดกลุ่มการนิยาม “ความยากจน” ในมุมมองของกลุ่มต่างๆ ได้ดังนี้

การให้ความหมาย “ความยากจน” ของนักเศรษฐศาสตร์

นักเศรษฐศาสตร์เป็นกลุ่มนักวิชาการที่มีบทบาทในการกาหนดนโยบายการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความยากจน ได้มองปัญหาความยากจนด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นหลักและพบว่า นักเศรษฐศาสตร์ใช้คำว่า “ความยากจน” ในความหมายที่แตกต่างกันอย่างน้อย 5 ความหมาย (รังสรรค์ ธนะพรพันธ์, 2526) คือ

1. ความอัตคัดทางเศรษฐกิจ (Economic Insuffiency) ซึ่งมี 2 นัยคือ

1.1 ความอัตคัดในการยังชีพหรือในการประทังชีวิต (Subsistence Living) หมายถึงสถานการณ์ของประชาชนที่มีเงินได้ไม่เพียงพอกับการประทังชีวิตเพื่อความอยู่รอด โดยเชื่อว่ามีระดับการบริโภคขั้นต่ำที่เพียงพอแก่การประทังชีวิตในทางสรีรวิทยา ดังนั้นผู้มีเงินได้ต่ำกว่าระดับขั้นต่ำดังกล่าว ถือเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน การกำหนดระดับความยากจนตามความหมายนี้ ยึดหลักเกณฑ์ทางโภชนาการ หรือทาง

สรีรวิทยา โดยเน้นเฉพาะความต้องการอาหารขั้นต่ำของมนุษย์เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ระดับความต้องการอาหารขั้นต่ำเพื่อการประทังชีวิตให้อยู่รอดนี้มีได้หลายระดับโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างน้อย 2 ปัจจัยคือ 1) ขนาดและรูปร่างของบุคคล และ 2) ปริมาณและลักษณะของงานที่ทำ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาอย่างมากในการกำหนดระดับรายได้ที่เพียงพอกับการประทังชีวิต

1.2 ความอัตคัดในการครองชีพ หมายถึง สภาวการณ์ของประชาชนที่มีเงินได้ต่ำกว่าระดับการครองชีพขั้นต่ำ ทั้งนี้มาตรฐานการครองชีพขั้นต่ำ หมายถึง ระดับการครองชีพที่สามารถสนองตอบต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ซึ่งมิได้มีเฉพาะแต่ความต้องการอาหารเท่านั้น หากรวมถึงความต้องการปัจจัยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้น ประชาชนที่มีฐานะยากจนตามความหมายนี้คือ กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพขั้นต่ำ อย่างไรก็ตามความสลับซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ ทำให้ยากที่จะกำหนดมูลค่าความต้องการพื้นฐานต่างๆ ดังกล่าวว่าควรอยู่ในระดับใด

2. ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ (Economic Inequality) คือ สภาวะการครองชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานแบบฉบับของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นๆ กล่าวคือในแต่ละสังคมจะมีระดับมาตรฐานการครองชีพที่เป็นแบบฉบับ (Norm) ของมวลชนในสังคมนั้นๆ และผู้ที่มีภาวการณ์ครองชีพที่ต่ำกว่ามาตรฐานแบบฉบับดังกล่าวก็ถือว่าเป็นกลุ่มประชากรที่ยากจน ดังนั้นระดับรายได้ที่ถือเป็นเกณฑ์กำหนดความยากจนจึงแตกต่างไปตามกาลเวลาและตามแต่ละสังคม ตัวอย่างเช่น แม้ในประเทศเดียวกันระดับรายได้ที่ถือว่ายากจนสำหรับเขตเมืองอาจจะแตกต่างจากเขตชนบทก็ได้ แต่ก็มีคำถามว่าสภาวะการครองชีพที่จะถือว่าเป็นมาตรฐานตามแบบฉบับนั้นกำหนดขึ้นมาอย่างไร

3. ความขาดแคลน (Deprivation) หมายถึง ภาวะการครองชีพที่มีปัญหาขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานอันเป็นส่วนประกอบสำคัญของภาวะการครองชีพ ที่เป็นแบบแผนโดยทั่วไปของมวลชนในแต่ละสังคมในการกำหนดระดับรายได้ที่ยากจนตามวิธีการนี้ มีการพยายามหลีกเลี่ยงการถืออัตวิสัย (Subjectivity) และยึดถือวัตถุวิสัย (Objectivity) มากยิ่งขึ้น โดยการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของประชาชน

4. ความต้องการพึ่งพา (Dependency) หมายถึง สภาพการณ์ที่ประชาชนต้องพึ่งพารัฐบาลในการครองชีพในบางประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว รัฐบาลมีการจ่ายเงินสวัสดิการเพื่อสงเคราะห์ประชาชนที่มีฐานะยากจน ซึ่งจาต้องมีการกำหนดระดับรายได้ที่ถือว่ายากจน

5. ความเป็นปัญหาในสังคม (Diseconomic) หมายถึง สภาพการณ์ที่สังคมต้องประสบปัญหานานัปการอันเกิดจากการที่ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การครองชีพ

โดยสรุป นักเศรษฐศาสตร์ได้กำหนดความหมายของความยากจนไว้หลากหลาย มีประเด็นต่างๆ ที่นำมาใช้กำหนดคุณสมบัติของคนยากจน ได้แก่ รายได้ที่พอเพียง ฐานะทางสังคม ระดับการพึ่งพา ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ และความขาดแคลน สำหรับปัญหาในการนำคำนิยามเหล่านี้ไปใช้ คือจะสามารถวัดระดับความยากจนตามคานิยามเหล่านี้ได้อย่างไร และความยากจนตามความหมายใดบ้างที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

การให้ความหมาย “ความยากจน” ขององค์กรภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งนิยามคนจนว่าคือ “บุคคลที่มีความเสี่ยงต่อการมีภาวะทุโภชนาการ เนื่องจากคนจนมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะบริโภคให้ได้มาตรฐานภาวะโภชนาการ” โดยคำนวณจำนวนคนจนของประเทศไทยจากหลักวิชาการของนักเศรษฐศาสตร์ที่กำหนดให้ “คนจน” คือผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าระดับเส้นความยากจน (Poverty line) ซึ่งเป็นเกณฑ์ชี้วัดความยากจนโดยประมาณการ

จากต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของปัจเจกบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำและเส้นความยากจนนี้ปรับเปลี่ยนตามสภาวะค่าครองชีพแต่ละช่วงเวลา แม้ สศช. มีแนวความคิดว่า “ความจน” ประกอบด้วย 7 มิติ ได้แก่ จนเงิน จนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนทางสังคม จนทางการเมือง จนทางการศึกษา จนทางวัฒนธรรม และจนทางจิตวิญญาณ (สศช., 2541: อ้างใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐและศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2541) แต่ในทางปฏิบัติ สศช. ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความจนเพียงมิติเดียว และเป็นมิติที่ไม่ได้อยู่ในองค์ประกอบทั้งเจ็ด กล่าวคือ แผนพัฒนาฯ ก็ดี นโยบายการพัฒนาก็ดี มุ่งแต่เพียงการป้องกันมิให้คนจนต้องอยู่ในภาวะทุโภชนาการเท่านั้น (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐและศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2541)

อย่างไรก็ตาม แม้การนิยาม “ความยากจน” ของภาครัฐไม่ได้รับการยอมรับนัก แต่เพื่อความสะดวกในการกำหนดนโยบายและสร้างมาตรฐานในการเปรียบเทียบเชิงปริมาณในการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งจัดทำขึ้นทุกๆ 2 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา ก็ทำให้มองเห็นภาพกว้างๆ ของจำนวนคนจนของประเทศสำหรับการจัดทำนโยบายและแผนของภาครัฐ (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2541)

การให้ความหมาย “ความยากจน” ของนักวิชาการและ “ผู้รู้”

การนิยาม “ความยากจน” ในแวดวงนักวิชาการถือมาตรฐานของ “คาจำกัดความ” ไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะที่หากเป็นจริงเมื่อไรแล้ว ก็เป็นที่แน่ใจได้ว่าสิ่งที่ต้องการให้คำจำกัดความนั้นได้บังเกิดขึ้นด้วย เช่น หากเราให้คำจำกัดความของคนจนด้วยการหมายถึงการมีหนี้สิน นั่นย่อมหมายความว่า คนจนทุกๆ คนที่มีคุณลักษณะ “มีหนี้สิน” ก็ต้องมีลักษณะเป็น “คนจน” ด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ลักษณะร่วมที่มีคุณสมบัติเป็นคำจำกัดความของความยากจนนั้น จะต้องเป็นลักษณะร่วมที่แท้จริง และเกิดควบคู่กับความยากจนทุกๆ ครั้งเสมอโดยปราศจากข้อยกเว้น (สมชัย จิตสุชน, 2544) ข้อจำกัดนี้ทำให้การนิยามความหมายของความยากจนและคนจนได้นำไปสู่ข้อถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นการยากที่จะหาลักษณะร่วมที่แท้จริงและเป็นที่ยอมรับของทุกคนได้ ส่วนกลุ่ม “ผู้รู้” คือกลุ่มผู้ที่มีความสนใจในปัญหาของความยากจนไม่น้อยไปกว่านักวิชาการ แต่ในการให้ความหมายความยากจนไม่ยึดถือเคร่งครัดในระเบียบวิธีการให้คำนิยามความยากจนเท่านักวิชาการ กลุ่มผู้รู้อาจเป็นตัวแทนคนจนหรืออาจเป็นนักวิชาการในสาขาอื่นๆ ซึ่งไม่ได้มีการศึกษาเรื่องคนจนอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น แพทย์ วิศวกร (สมชัย จิตสุชน, 2544) ความหมายของ “ความยากจน” หรือ “คนจน” ของนักวิชาการและผู้รู้ที่รวบรวมได้ เช่น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (อภิชัย พันธเสน, 2540) ก็มองว่าคนยากจนคือ คนที่ไม่มีโอกาสเป็นเจ้าของทรัพยากรสำคัญที่ใช้ในการผลิต โดยพิจารณาดูจากความจำเป็นขั้นพื้นฐานและโอกาสในการเป็นเจ้าของทรัพยากรสำคัญในการผลิตเพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีพ ซึ่งมีประเด็นกว้างกว่าความหมายในเชิงเศรษฐศาสตร์

นภาพร พานิชชาติ (2545) กล่าวถึงความยากจนว่า ไม่ได้หมายถึงครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน หรือในระดับที่พอยังชีพได้เท่านั้น แต่ยังรวมหมายถึงคนที่ด้อยโอกาสด้านการศึกษา ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ขาดสิทธิและความยุติธรรมที่พึงมีพึงได้

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2545) ได้ให้ความหมาย “ความยากจน” ว่าครอบคลุมสี่มิติคือ

- จนทรัพย์สิน คือ ความจนตามความหมายเดิม คือ มีรายได้ต่ำ ขาดวัตถุปัจจัย
- จนโอกาส คือ ไม่มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษา ไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น การรักษาพยาบาล ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ ไม่มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยในการผลิตในสังคม จนโอกาสจึงมีความหมายกว้างและเป็นตัวแปรที่จะนำปสู่การจนทรัพย์สินในที่สุด

- จนอำนาจ คือ ไม่มีสิทธิ ไม่มีเสียง ไร้อำนาจต่อรอง ไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง และได้รับผลกระทำจากผู้มีอำนาจเหนือกว่า ไม่ว่าอำนาจรัฐหรืออำนาจทุน จนอำนาจเป็นมิติทางการเมือง เป็นผลที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคทางสังคม

- จนศักดิ์ศรี คือ การที่ถูกดูถูกเหยียดหยาม ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ไร้ศักดิ์ศรีในสายตาของคนในสังคม ได้รับการปฏิบัติในสังคมอย่างไม่เสมอภาค เช่น การเหยียดผิว เหยียดเชื้อชาติ เหยียดหยามอาชีพ ฯลฯ เป็นต้น

อัมมาร สยามวาลา (2540) ให้ความหมาย “คนจน” ว่าคือ ผู้ที่มีรายได้ไม่พอเพียงที่จะซื้อหาอาหารที่ให้คุณค่าทางอาหารเพียงพอตามหลักโภชนาการ

อภิชัย พันธเสน (2540) มองว่า “ความยากจน” ควรพิจารณาส่วนประกอบที่สำคัญของความเป็นมนุษย์ด้วย ซึ่งได้แก่ 1) ความยั่งยืนหรือความสามารถในการมีชีวิตอยู่ได้ 2) การได้รับความคุ้มครองหรือมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) การได้รับความรักและความอบอุ่น 4) การได้รับความเห็นใจและเข้าใจ 5) การมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมของตนเอง 6) การพักผ่อนหย่อนใจ 7) การได้ทำในสิ่งที่สร้างสรรค์ 8) การได้รับการยอมรับหรือมีความหมายในสังคมที่เกี่ยวข้อง และ 9) การมีเสรีภาพ

Amartya Sen นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ปี 1999 ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความยากจนในมุมมองความขัดสนทั้งรายได้ สถานภาพและสิทธิทางสังคมที่พึงมีตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม (สถาบันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545)

Paul Spicker (Gordon and Spicker, 1999) นักวิชาการชาวอังกฤษที่เชี่ยวชาญด้านหลักและแนวคิดเกี่ยวกับความยากจนและความปลอดภัยในสังคม ได้ทบทวนความหลากหลายของคำนิยามความยากจนในแง่มุมของสังคมวิทยา และจัดกลุ่มความหมายความยากจนโดยพิจารณาจากเงื่อนไขปัจจัยทางวัตถุ (Material conditions) สถานภาพทางสังคม (Social position) และสถานภาพทางเศรษฐกิจ (Economic position) ได้เป็น 11 มิติดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐาน (Need) พิจารณาสิ่งจำเป็นพื้นฐานของการดำรงชีพ ได้แก่ ปัจจัยสี่ (อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค)

2. มาตรฐานการครองชีพ (Standard of living) พิจารณาระดับมาตรฐานการครองชีพเมื่อเทียบกับผู้อื่น โดยวัดจากรายได้และการบริโภค

3. ทรัพยากรจำกัด (Limited resources) พิจารณาความจำกัดของทรัพยากร มองว่าขาดโอกาสในการสร้างรายได้ หรือไม่สามารถสร้างรายได้ด้วยตนเอง

4. ขาดความปลอดขั้นพื้นฐาน (Lack of basic security) พิจารณาความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของการดำรงอยู่ในสังคม มองว่าขาดความปลอดภัยพื้นฐานในสังคมซึ่งเป็นสิทธิที่พึงมีพึงได้ หรือขาดสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองขั้นพื้นฐาน

5. ขาดการรับรองสิทธิ (Lack of entitlement) พิจารณาสถานภาพและสิทธิในการเข้าถึงปัจจัย สวัสดิการ และบริการในสังคม

6. ความขาดแคลนปัจจัยที่จำเป็นหลายประการ (Multiple deprivation) พิจารณาความขาดแคลนในหลายๆ อย่างที่สนับสนุนการดำรงชีพในสังคม เช่น การศึกษา สุขภาพที่ดี เป็นต้น

7. การถูกกีดกัน (Exclusion) พิจารณาการที่ถูกกีดกันจากสังคม เช่น ถูกกีดกันจากการมีส่วนร่วมในสังคม ถูกกีดกันในการเข้าถึงทรัพยากร

8. ความไม่เสมอภาค (Inequality) พิจารณาจากความไม่เสมอภาคในสังคม ความไม่เท่าเทียมในการกระจายทรัพยากร และความเสียเปรียบเมื่อเทียบกับคนอื่นๆ ในสังคม

9. สถานภาพทางสังคม (Class) พิจารณาการแบ่งชนชั้นในสังคม และความเหลื่อมล้ำของฐานะและสถานภาพในสังคม ซึ่งหมายรวมถึงการได้รับการยอมรับในสังคม

10. การพึ่งพา (Dependency) พิจารณาความต้องการพึ่งพา ต้องคอยรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือรัฐอยู่ตลอดเวลา

11. ความขัดสนข้นแค้น (Unacceptable hardship) พิจารณาความลำบากยากแค้นในการดำรงชีพในสังคมซึ่งขาดแคลนทั้งปัจจัยทางวัตถุ สถานภาพทางสังคม และสถานภาพทางเศรษฐกิจ

การให้ความหมาย “คนจน” หรือ ความยากจน” ของนักวิชาการและกลุ่ม “ผู้รู้” ยังมีอีกหลากหลายและที่ทางสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้จัดสัมมนาระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์วัดความยากจนในมุมมองของนักวิชาการในหลายสาขาวิชา เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2543 นั้น พอสรุปเป็นข้อเสนอเกี่ยวกับเกณฑ์วัดความยากจนได้ดังนี้ (สมชัย จิตสุชน, 2544)

- รายได้และรายจ่าย
- การกระจายทุนและการกระจายรายได้
- ทรัพย์สินหรือความสามารถในการบริโภค
- หนี้สิน
- ความจำเป็นพื้นฐาน สุขภาพ การศึกษา
- บริการขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา สาธารณสุข ความปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิต
- ทุนทางสังคม
- มาตรฐานชีวิตเปรียบเทียบกับความคาดหวัง
- การได้รับการยอมรับนับถือ
- การมีการเลือกโอกาส สามารถกำหนดชะตาชีวิตของตนเองและครอบครัว
- การมีสิทธิ์ มีเสียง
- จิตวิญญาณ

การให้ความหมาย “ความยากจน” ขององค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่คลุกคลีกับงานพัฒนา งานส่วนใหญ่ขององค์กรพัฒนาเอกชนจะเน้นที่กลุ่มเป้าหมายคนจนหรือผู้ด้อยโอกาสในกลุ่มอาชีพ ดังนั้นมุมมองและประสบการณ์ขององค์กรพัฒนาเอกชนสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในความยากจนหรือคนจนได้เป็นอย่างดี ดังเช่น ความคิดเห็นของพิเชษฐ์ เพชรน้ำรอบ (2544) ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ความจนหรือคนจนมิได้หมายถึงคนที่ไม่มีเงินหรือจนเงิน ซึ่งเป็นความหมายในยุคทุนนิยม แต่คำว่า “จน” ตามความหมายดั้งเดิม ก่อนระบบทุนนิยมจะนำเงินตราเข้ามาใช้ มีความหมายถึงการที่ไม่มีที่จะไป ไม่มีทางออก เจอทางตัน ดังสำนวนไทยที่ว่า จนแต้ม จนตรอก จนมุม หรืออับจน เป็นต้น เมื่อหาทางออกไม่ได้หรือไม่มีทางเลือกอื่นๆ ก็ต้องมีความทุกข์ เพราะต้องทนกับสภาพที่ต้องยอมจำนนโดยไม่มีทางออก จนทางออกหรือหาทางออกไม่เจอ เมื่อหาทางออกไม่ได้ ย่อมไม่อาจเข้าถึงทรัพยากร เช่น ที่ดิน ป่าไม้ ทะเล ภูเขา ได้ คนเหล่านี้จึงเป็นผู้ขาดแคลนทรัพยากร จนเป็นเหตุให้ขาดปัจจัยสี่ และอื่นๆ ตามมา

การให้ความหมาย “ความยากจน” ของคนจน

ความยากจนคืออะไรในทัศนะของคนจนนั้น เป็นมุมมองของผู้ที่เผชิญอยู่กับปัญหา หรือคนที่สัมผัสกับความยากจน ซึ่งสมชัย จิตสุชน (2544) ได้รวบรวมความคิดเห็นดังกล่าวจากการประชุมสัมมนาต่างๆ ดังนี้

1. การระดมความคิดของชาวบ้าน จัดโดยสถาบันพัฒนาชุมชนและสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยเมื่อเดือนกันยายน-ตุลาคม 2544 ซึ่งสรุปลักษณะความยากจนของชุมชนชนบทในสายตาคนจนได้ดังนี้

- ลักษณะทางเศรษฐกิจทั่วไป ได้แก่ ไม่มีกิน/ไม่พอกิน รายได้น้อยไม่พอเลี้ยงครอบครัวและค่าใช้จ่ายสูง
- หนี้สินและทรัพย์สิน ได้แก่ มีหนี้สิน ไม่มีหนี้หรือมีน้อยเพราะกู้ไม่ได้ หนี้สินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไม่สามารถใช้หนี้/ลดหนี้ได้ ไม่มีคนให้กู้ ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีทรัพย์สิน สภาพบ้านเรือนไม่แข็งแรงและขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก
- อาชีพและลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ มีอาชีพรับจ้าง ไม่ค่อยได้เรียน การศึกษาต่ำ ขาดความรู้ประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสม อายุมาก และถูกลูกหลานทอดทิ้ง ป่วย สุขภาพไม่ดี พิการ
- ลักษณะครอบครัว ได้แก่ การมีครอบครัวใหญ่ มีบุตรมาก
- พฤติกรรม ได้แก่ บริโภคเกินตัว รักวัตถุนิยม เล่นหวย กินเหล้า เกียจคร้าน แยกตัว ไม่เข้ากลุ่มหรือสังคม

2. การรวบรวมของกลุ่มนักวิจัยรุ่นเยาว์ที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย จัดส่งให้ไปใช้ชีวิตร่วมกับคนจนจำนวนสิบชุมชนเป็นเวลาประมาณสองเดือน ได้สรุปลักษณะความยากจนของชุมชนชนบทไว้ดังนี้

- ไม่มีที่ทำกิน
- มีอาชีพรับจ้างเป็นหลัก แต่มีงานที่ไม่แน่นอน
- ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ หรือทรัพยากรเสื่อมโทรม
- โชคร้าย (ถูกโกง ถูกตัดขาดจากญาติมิตร)
- อยากรวย (จึงลงทุนแต่ไม่ประสบความสำเร็จ)
- จนเพราะทำตัวเอง (เกียจคร้าน เสพสุรา เล่นการพนัน ฯลฯ)
- ไม่มีคนให้กู้ เพราะเกรงว่าไม่สามารถชดใช้เงินคืนได้
- พิการ ป่วยเรื้อรัง

3. จากการสัมมนาเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับลักษณะของความจนในชุมชนชนบท เมื่อวันที่ 2-4 กันยายน 2544 ณ วังรีสอร์ท จังหวัดนครนายก (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2544) ชาวบ้านได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น สรุปพอสังเขปได้ดังนี้

- การทำมาหากิน ได้แก่ ไม่มีที่ทากิน มีที่ดินน้อย หรือสูญเสียที่ทากิน ไม่มีทุน เป็นหนี้ รับจ้างทางานไม่ต่อเนื่อง หางานใหม่ไปเรื่อยๆ
- สภาพชีวิตครอบครัว ได้แก่ การศึกษาต่ำ เรียนน้อย เจ็บป่วย ครอบครัวแยกกันอยู่ ใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น
- การอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง รู้สึกมีปมด้อย ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน รวมกลุ่มเฉพาะพวกของตัวเอง ปกปิดความจน ไม่ยอมรับว่าจน แสดงออกในทางตรงข้าม ทำมาหากินวันต่อวัน งานไม่แน่นอน

จะเห็นว่าลักษณะของคนจนหรือความยากจนในทัศนะของคนจนนี้ มีความแตกต่างกันไม่มากนัก ปัญหาที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดได้แก่ ปัญหาขาดแคลนที่ทำกิน การทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการรับจ้าง ไม่มีงานทำอย่างสม่ำเสมอ

การให้ความหมาย “ความยากจน” ขององค์กรระหว่างประเทศ

1. สหประชาชาติ (1995) (อ้างอิงใน Gordon and Spicker, 1999) ได้นิยาม “ความยากจนสมบูรณ์” (Absolute Poverty) ว่าเป็นความขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีพ อันประกอบด้วย อาหาร น้ำดื่มที่ปลอดภัย สุขา สุขภาพ ที่อยู่อาศัย การศึกษา และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งความขาดแคลนนี้ขึ้นอยู่กับ 1) ระดับรายได้ และ 2) ความสามารถในการเข้าถึงสวัสดิการและบริการสาธารณสุขของรัฐ จากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจและการลดความยากจน เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2543 ที่ประชุมได้มีความเห็นร่วมกันว่า “ความยากจนมิได้มีเฉพาะมิติด้านการเงินหรือวัตถุเท่านั้น แต่มีมิติที่ซับซ้อนหลายๆ ด้าน และมีหลายสาเหตุของความยากจน ดังนั้น นโยบายและมาตรการแก้ไขจึงต้องมีหลายมาตรการ มิใช่มีเฉพาะมาตรการทางด้านรายได้เท่านั้น” และจากการประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วย “นโยบายเศรษฐกิจและการลดความยากจน เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545 ก็ยืนยันในนโยบายลดความจนว่าต้องมองปัญหาและสาเหตุหลายๆ ด้าน มิใช่เพียงการเพิ่มรายได้เท่านั้น จะต้องคานำงว่า “คนจน” นั้นมองสถานภาพตนเองอย่างไรและต้องการอะไร (Huber 2000; อ้างใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2545)

2. ธนาคารโลก พิจารณาระดับความยากจน จากระดับรายได้สำหรับค่าครองชีพขั้นต่ำที่ครอบคลุมถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพ และใช้หลักการเดียวกันนี้ในการสร้างเส้นความยากจนสากล (Universal Poverty Line) เป็นดัชนีเปรียบเทียบภาพรวมของความยากจนในนานาประเทศ (Gordon and Spicker, 1999)

3. ธนาคารพัฒนาเอเชีย มีกรอบความคิดเรื่องคนจนและความยากจน โดยมิได้พิจารณาผู้ที่มีปัญหาความจนเฉพาะกลุ่มจนเงินเท่านั้น แต่ยังจะพิจารณาไปถึงผู้ด้อยโอกาส ด้อยอำนาจ ด้อยศักดิ์ศรีด้วย คนกลุ่มนี้ถูกเรียกรวมๆ กันว่า กลุ่มที่มีความเสี่ยง มีความไม่แน่นอนในชีวิต (Vulnerable Groups) เช่น เด็ก คนชรา หญิงหม้าย หญิงโสเภณี คนพิการ ชนกลุ่มน้อย แรงงานอพยพ เป็นต้น (Huber 2000; อ้างใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2545)

การนิยามความยากจนที่กล่าวมา มีความหลากหลายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้และบริบทแวดล้อมอื่นๆ กล่าวคือ ในส่วนของภาครัฐ แม้จะให้ความสนใจในความยากจนในแง่มุมหลายๆ ด้าน เช่น จนทางสังคม จนโอกาส แต่ในทางปฏิบัติ รัฐบาลให้ความสนใจปัญหาความยากจนในมิติด้านรายได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในกระบวนการกำหนดนโยบาย ในส่วนของนักวิชาการได้มองความยากจนในหลายมิติและซับซ้อน มุ่งที่จะสร้างคำจำกัดความมากกว่าความเป็นไปได้หรือความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขความยากจน ซึ่งต่างจากนักเศรษฐศาสตร์ที่นิยามโดยคำนึงถึงการนำไปใช้ในด้านการวัดความยากจน ส่วนองค์กรพัฒนาเอกชนมองปัญหาความยากจน จากสภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย เป็นลักษณะความยากจนที่ค่อนข้างเป็นประเด็นเฉพาะของกลุ่ม และสำหรับมุมมองกลุ่มคนจนเอง ได้สะท้อนให้เห็นภาวะปัญหาความยากจนที่กำลังเผชิญอยู่จริง

หลายทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลไทยมองปัญหาความยากจนในเชิงเศรษฐศาสตร์ โดยเน้นที่ระดับรายได้ต่อหัวของประชากร มิได้เน้นที่ตัวคน เพราะตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์นั้นเชื่อว่า ถ้าแก้ไขระดับรายได้ของคนแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความยากจนก็จะหมดไป ดังนั้นจึงหาระดับรายได้ขั้นต่ำเพื่อเป็นตัวกำหนดเส้นความยากจน (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2545) แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง มิติแห่งความจนมีหลายมิติ แต่ละมิติก็มีปัญหาที่แตกต่างกัน ด้วยแนวคิดที่ปรับเปลี่ยนไป ทำให้เกิดกระแสท้วงติงเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ผ่านมาว่าเป็นแนวทางที่ไม่ถูกต้อง ประเด็นโต้แย้งสำคัญเกิดจากการนิยาม “ความยากจน” “คนจน” ที่ สศช. ได้ใช้ประมาณการความยากจนที่เน้นการวัดระดับรายได้เพียงอย่างเดียว และการนิยามของนักเศรษฐศาสตร์ที่ใช้การมีรายได้หรือการบริโภคต่ำกว่าเกณฑ์เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลนั้น เป็นความหมายที่กว้างเกินไป ทำให้รัฐไม่สามารถเข้าถึงรากเหง้าแห่งปัญหา

ความยากจนและมองข้ามสาเหตุแห่งความยากจนได้ และเมื่อไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาก็เป็นการยากที่รัฐจะสามารถลดปัญหาความยากจนลง ดังนั้นนักวิชาการจำนวนหนึ่งจึงได้มีความพยายามวิเคราะห์ปัญหาและความหมายของความยากจนให้กว้างขึ้น โดยพิจารณาว่าความยากจนมิได้หมายถึง การขาดแคลนรายได้และปัจจัยสี่เท่านั้น แต่ควรรวมถึงความเสี่ยงในการเข้าถึงสินค้าและบริการสาธารณะของรัฐ และครอบคลุมมิติต่างๆ ที่อาจนำปสู่ความยากจน เช่น จนงาน จนการศึกษา จนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนทางสังคม จนทางการเมือง จนทางวัฒนธรรม และจนทางจิตวิญญาณ แต่การนิยามที่กว้างเกินไปอาจก่อให้เกิดปัญหาในการกำหนดคนจนกลุ่มเป้าหมาย และยากที่จะหามาตรการในการวัดความจนได้ (มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, 2544)

ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความยากจนของไทยมีการปรับเปลี่ยน นักวิชาการและองค์กรที่เกี่ยวข้องหันมาทำความเข้าใจกับบริบทความยากจน (Contextual Poverty) มากขึ้น ซึ่ง Gordon and Spicker (1999) มองว่าเป็นการศึกษาปัญหาความยากจนในเชิงสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของสังคม เศรษฐกิจ และโครงสร้างทางการเมือง จึงควรมีการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนจนกับคนที่ไม่จน และระหว่างคนจนกับสถาบันต่างๆ ในสังคม เพื่อให้เข้าใจปัจจัยแวดล้อมที่สัมพันธ์กับปัญหาความยากจนมากขึ้น มองระดับความยากจนจากทางเลือกที่คนจนมี (choices one can make) และจากระดับความเป็นอยู่ที่ดีซึ่งเป็นผลจากหนทางที่ตนเลือก (well-being – the outcome of choices one has made) ดังนั้นการศึกษา สิทธิและความเสมอภาคในการดำรงชีพของคนยากจน การเข้าถึงสวัสดิการและบริการของภาครัฐ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการมีความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน จะช่วยทำให้เข้าใจว่า ความยากจนคืออะไร ใครคือคนจน คนจนอยู่ที่ไหน และคนจนจนอย่างไร

ความยากจนในภาคเกษตรกรรม

จากการใช้เกณฑ์เส้นความยากจนเพื่อคำนวณหาจำนวนคนยากจนในประเทศไทย พบว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-7 (พ.ศ.2504-2539) ที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงเฉลี่ยร้อยละ 7.8 ต่อปี จำนวนคนยากจนและสัดส่วนคนยากจนต่อประชากรทั้งหมดมีแนวโน้มลดลงจาก 17.9 ล้านคน หรือร้อยละ 32.6 ในปี พ.ศ. 2531 เหลือ 6.8 ล้านคน หรือร้อยละ 11.4 ในปี พ.ศ. 2539 ต่อมาเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 จำนวนคนยากจนและสัดส่วนคนยากจนต่อประชากรทั้งหมดเพิ่มสูงขึ้นเป็น 7.9 ล้านคน หรือร้อยละ 13.0 ในปี พ.ศ. 2541 และเป็น 9.9 ล้านคน หรือร้อยละ 15.9 ในปี พ.ศ. 2542 ตามลำดับ หลังจากนั้นเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว จำนวนคนยากจนและสัดส่วนคนยากจนต่อประชากรทั้งหมดเริ่มลดลงเป็น 8.9 ล้านคน หรือร้อยละ 14.2 ในปี พ.ศ. 2543 และเป็น 8.6 ล้านคน หรือร้อยละ 13.6 ในปี พ.ศ. 2544 ตามลำดับ (สศช. 2545)

ในจำนวนคนยากจนของทั้งประเทศ พบว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมเป็นกลุ่มที่ประสบปัญหาความยากจนมากที่สุดและมีปัญหาต่อเนื่องมาโดยตลอด ปี พ.ศ. 2544 มีคนยากจนในภาคเกษตรกรรม 5.8 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 67.4 ของคนยากจนทั้งประเทศ โดยแยกเป็นเกษตรกรเจ้าของที่ดิน 3.9 ล้านคน เกษตรกรเช่าที่ดิน 0.9 ล้านคน และคนงานเกษตรอีก 1.0 ล้านคน และยังพบว่ากลุ่มที่ “ยากจนมาก” (Ultra poor) คือผู้มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเส้นความยากจน มีการกระจุกตัวอยู่ในครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีการเกษตรกรรมค่อนข้างล้าหลัง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545) คนจนส่วนใหญ่ที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมเหล่านี้อาจแบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ (วิทยากร เชียงกูล และคณะ, 2545)

1. เกษตรกรที่ถือครองที่ดินทำการเกษตร เป็นเกษตรกรเจ้าของที่ดินหรือที่เช่าที่ดินทำกินจากผู้อื่น มีประมาณร้อยละ 50 ของคนจนทั้งหมด คนจนกลุ่มนี้ยากจนเพราะต้นทุนการผลิตและค่าครองชีพที่สูงขึ้น ขณะที่ราคาขายของพืชผลการเกษตรตกต่ำ ซึ่งเป็นผลจากความสัมพันธ์ของวงจรการผลิตเพื่อขายซึ่ง

เกษตรกรเสียเปรียบในระบบผูกขาดและจากภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัวลง นอกจากนี้เกษตรกรยังมีภาระหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบจากการกู้ยืมเงินมาลงทุนในการผลิตอย่างต่อเนื่อง

2. แรงงานรับจ้างภาคเกษตร เป็นกลุ่มคนจนที่ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินหรือปัจจัยการผลิตและไม่สามารถเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร คนกลุ่มนี้ไม่มีทักษะการผลิตอย่างอื่น ๆ จึงต้องหาเลี้ยงชีพจากการรับจ้างในภาคเกษตร มีประมาณร้อยละ 15 ของคนยากจนทั้งหมด ซึ่งมีรายได้และระยะเวลาการทำงานที่ไม่แน่นอน

3. แรงงานรับจ้างนอกภาคเกษตร เป็นกลุ่มที่ต้องดิ้นรนทำงานอื่น ๆ เช่น รับงานไปทำที่บ้าน รับจ้างทั่วไป ทำงานในเมือง ค้าขาย ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม จำนวนตัวเลขคนยากจนที่กล่าวมาจำกัดเฉพาะคนจนที่ขัดสนทางเศรษฐกิจหรือรายได้ในการยังชีพโดยพิจารณาจากเส้นความยากจนเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมถึงความยากจนที่เกิดจากความขัดสนในหลายๆ ด้านที่มีผลทำให้ขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต กล่าวคือ การขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อย การไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิต การขาดที่ดินทำกินหรือที่ดินทำกินไม่เพียงพอ การขาดการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีฐานะทางสังคมต่ำ การขาดข้อมูลข่าวสารความรู้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการมีภาระการพึ่งพาสูงและไม่สามารถเข้าถึงบริการและความช่วยเหลือต่างๆ ของรัฐ อันนำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นหากนำนิยามของความยากจนในความหมายที่กว้างนี้ไปใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความยากจน จำนวนคนยากจนในภาคเกษตรกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน 5.8 ล้านคน ก็จะเป็นตัวเลขที่ประมาณการไว้ต่ำกว่าความเป็นจริง

สาเหตุความยากจนของเกษตรกร

ขณะที่ยังไม่มีข้อสรุปว่าดัชนีชี้วัดความยากจนที่เหมาะสมควรจะเป็นอะไร เส้นความยากจนที่ธนาคารโลกนามาใช้กับนานาประเทศจึงยังเป็นดัชนีหลักที่ประเทศไทยใช้วัดระดับความยากจนของประเทศและใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดกลุ่มคนยากจนเพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของความยากจน และมีนักวิชาการหลายท่านได้พยายามศึกษาความยากจนในภาคเกษตรกรรม ซึ่งพอสรุปสภาพและสาเหตุของปัญหาได้ดังนี้

John Kenrneth Galbraith ศึกษาปัญหาความยากจนของประเทศ (The Poverty of Nations) และได้กล่าวถึงความยากจนในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนาและยังเป็นประเทศเกษตรกรรม ว่ามีหลายสาเหตุ (ประกอบ ทองมา, 2524) คือ

1. ความยากจนเกิดจากการขูดรีดระหว่างชนชั้น คือระหว่างนายทุนกับกรรมกร ระหว่างคนมีกับคนจน ซึ่งในระบบทุนนิยมเสรีไม่ได้มีการแข่งขันกันโดยเสรี แต่มีการผูกขาด คนที่มีอำนาจผูกขาดมากก็มีอำนาจต่อรองมาก คนที่มีอำนาจผูกขาดเด็ดขาดก็มีอำนาจต่อรองเด็ดขาดและขูดรีดได้เด็ดขาดเช่นกัน ส่วนคนที่จะถูกขูดรีดก็คือคนยากคนจนซึ่งไม่มีอำนาจในการต่อรองนั่นเอง

2. ความยากจนเกิดจากความขาดแคลนทรัพยากรทุน ไม่ว่าจะมองด้านอุปสงค์หรืออุปทาน แต่บางประเทศแม้จะมีทุนทรัพย์มากมายก็ยังมีความยากจนในสังคม ดังนั้นต้องมีสาเหตุอื่นอีกที่ทำให้เกิดความยากจน

3. ความยากจนเกิดจากความไม่สันทัดจัดเจนในนโยบายเศรษฐกิจ คือการที่รัฐบาลของประเทศขาดความชำนาญในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการที่มีผู้ที่ไม่มีความสามารถแต่กลับมีอำนาจผูกขาดในการปกครองประเทศ ได้นำทฤษฎีเศรษฐกิจของตะวันตกมาใช้ในประเทศทั้งที่ควรจะมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคม

สมพร อิศวิลานนท์ และเดชรัต สุขกำเนิด (2541) ศึกษาเรื่องความยากจนของครัวเรือนเกษตร และสรุปปัจจัยที่นำปสู่ความยากจนของเกษตรกรคือ

1. ความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน ขนาดและการกระจายการถือครองที่ดินไม่เหมาะสมมีผลกระทบในทางลบต่อความยากจนของครัวเรือนเกษตร กล่าวคือ กลุ่มคนที่มีการถือครองที่ดินขนาดเล็ก จะประสบกับปัญหาความยากจนมากกว่ากลุ่มคนที่มีการถือครองที่ดินมีขนาดใหญ่

2. ข้อจำกัดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ในการเปรียบเทียบครัวเรือนเกษตรที่มีขนาดถือครองที่ดินระดับเดียวกัน พบว่าเกษตรกรที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรน้ำจะมีความสามารถในการสร้างรายได้มากกว่า และประสบปัญหาความยากจนน้อยกว่าเกษตรกรที่ขาดแหล่งน้ำ

3. ประเภทของกิจกรรมฟาร์ม ครัวเรือนเกษตรที่ทำนาเป็นอาชีพหลักเป็นกลุ่มที่ยากจนที่สุด กลุ่มที่ยากจนรองลงมาคือครัวเรือนที่ปลูกพืชหลายอย่างและครัวเรือนที่ปลูกพืชไร่ ซึ่งทั้งสามกลุ่มนี้มีความยากจนกว่ากลุ่มที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ขณะที่กลุ่มเกษตรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประสบปัญหาความยากจนน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ

4. ระดับการศึกษาของเกษตรกร กลุ่มเกษตรที่มีการศึกษาต่ำกว่าภาคบังคับ ประสบปัญหาความยากจนมากที่สุดเมื่อเทียบกับเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า

ธวัช มกรพงศ์ (2537) ได้นำเสนอภาพรวมของปัญหาและสาเหตุของความยากจนในด้านปัจจัยการผลิต การว่างงานในชนบท และราคาพืชผลต่ำในภาคเกษตรกรรม ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ปัญหาปัจจัยการผลิต

1. ทรัพยากรที่ดินที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะสมกับเกษตรกรรมถูกแปลงเป็นที่อยู่อาศัยและเขตอุตสาหกรรม ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรมเป็นแรงกดดันให้มีการกว้านซื้อที่ดินเพื่อจัดสรรทำที่อยู่อาศัย และตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ประเทศต้องสูญเสียที่ดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกไปเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ที่ดินที่เหมาะแก่การทำนาที่สุดในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ถูกนำไปจัดสรรเป็นอยู่อาศัยหรือที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งต่อมาได้ปล่อยน้ำเสียออกไป ทำให้พื้นที่ใกล้เคียงได้รับความเสียหายทั้งๆ ที่รัฐได้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรไปแล้ว เช่น การขุดคลองชลประทาน แต่การที่ทางราชการไม่เข้มงวดในการกำหนดพื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่อุตสาหกรรม ทำให้เกษตรกรต้องสูญเสียไร่นาที่อุดมสมบูรณ์จนต้องอพยพเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่แห้งแล้งที่ขาดความอุดมสมบูรณ์

2. แหล่งน้ำถูกทำลาย เช่นในกรณีภาคเหนือและภาคใต้ ที่มีการทำอุตสาหกรรมป่าไม้และเหมืองแร่แต่ขาดการควบคุมที่ดี ทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่าเป็นจำนวนมาก ทำห้ต้นน้ำ ลาธาร และแหล่งน้ำต่างๆ ต้องได้รับความเสียหายและถูกทำลาย

3. วิธีการผลิตของเกษตรกรไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง กล่าวคือแนวทางการพัฒนาการเกษตรของประเทศที่ผ่านมามักเน้นให้มีการใช้เครื่องทุ่นแรง เลือกพันธุ์พืชที่ดี ใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ส่วนใหญ่เป็นชาวนารายย่อย มีที่ดินถือครองไม่มากนัก และมีเงินทุนน้อย เพราะแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรดังกล่าวต้องลงทุนสูง ซึ่งหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เกษตรกรก็ยากที่เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อการค้าได้

4. ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง เมื่อเกษตรกรได้รับการส่งเสริมให้เร่งเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด เพื่อการส่งออก ขณะที่การบำรุงดินด้วยปุ๋ยมีต้นทุนสูง เกษตรกรจึงไม่มีแรงจูงใจในการบำรุงรักษาคุณภาพดิน มีผลทำให้ดินเสื่อมสภาพและขาดความอุดมสมบูรณ์

5. ขาดโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพอื่นๆ เนื่องจากเกษตรกรในชนบทส่วนใหญ่ยังได้รับการศึกษาน้อย ไม่มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่า จึงต้องพึ่งการทาเกษตรซึ่งมีรายได้น้อยต่อไป

ปัญหาการว่างงานในชนบท

ปัญหาการว่างงานในชนบท เกิดจากการที่ประชาชนขาดที่ดินทำกิน ทำให้ไม่มีปัจจัยการผลิต และการนำเครื่องทุ่นแรงมาแทนแรงงานคน ทำให้ความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมลดลง ซึ่งลักษณะการว่างงานในชนบทมีทั้ง ไม่มีงานทำ หรือมีงานทำไม่เต็มที่ หรือว่างงานตามฤดูกาล ปัญหาว่างงานในภาคเกษตรกรรมนี้ทำให้เกษตรกรไม่มีรายได้เลี้ยงชีพหรือมีน้อยและต้องเผชิญกับความอดอยาก จึงอพยพเข้าไปหางานทำในเมือง

ปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ

ในระบบเศรษฐกิจการค้าเสรีที่ราคาสินค้าเป็นไปตามกลไกตลาด ซึ่งพ่อค้าและนายทุนสามารถรวมตัวกันเพื่อกำหนดราคาพืชผลทางการเกษตรที่จะรับซื้อจากเกษตรกรเองได้ ทำให้เกษตรกรซึ่งมีอำนาจต่อรองในการค้าขายน้อยประสบกับปัญหาพ่อค้าคนกลางกดราคาพืชผลการเกษตรอยู่ตลอดเวลา

สภาพปัญหาความยากจนที่กล่าวมา เป็นปัญหาลูกโซ่ที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งอาจจะสรุปเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจนได้ดังนี้ (สศช. 2545)

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคลและครัวเรือน หมายถึง คุณลักษณะและสภาวะวิสัยต่างๆ ที่อยู่ในตัวบุคคลและครัวเรือนซึ่งเป็นสาเหตุทำให้บุคคลและครัวเรือนนั้นๆ ยากจน ซึ่งได้แก่

1.1 การศึกษาต่ำ ทำให้ขาดทักษะในการประกอบอาชีพและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของตนและสร้างทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพ ในขณะที่คนจนที่ได้รับการศึกษาในหมู่บ้านมักย้ายออกไปหางานทำในเมืองหรือภาคอุตสาหกรรมและบริการซึ่งมีรายได้สูงกว่า

1.2 มีค่านิยมบริโภควัตถุ ใช้จ่ายไม่ประหยัด แต่ไม่ขยันทำงานและมีรายได้ต่ำจึงทำให้ต้องกู้ยืมและมีหนี้สินตามมา ตลอดจนมีภาระตกทอดทางด้านหนี้สิน

1.3 มีปัญหาสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพหรือประกอบอาชีพได้ไม่เต็มที่

1.4 หัวหน้าครัวเรือนมีอายุมาก ส่วนใหญ่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป ทำให้โอกาสในการหารายได้ลดลงและการศึกษาต่ำกว่าคนรุ่นปัจจุบัน

1.5 ครัวเรือนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีสมาชิกครอบครัวเฉลี่ย 6-7 คน และมีภาระในการเลี้ยงดูสูง

1.6 มีทรัพย์สินและที่ดินทำกินน้อยหรือไร้ที่ดินทำกิน ปัจจุบันทั่วประเทศมีเกษตรกรไร้ที่ดินทำกินมากกว่า 8 แสนครัวเรือน

1.7 มีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย

2. ปัจจัยด้านโครงสร้าง เป็นสภาวะวิสัยและปรากฏการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย และการจัดการทุกระดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันที่เป็นสาเหตุทำให้บุคคลและครัวเรือนยากจน ได้แก่

แนวทางการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นความทันสมัยและการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าการสร้างความเป็นธรรมในสังคม การให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม และส่งเสริมการเกษตรเชิงเดี่ยวเพื่อการส่งออกและการใช้สารเคมีทางการเกษตร ส่งผลให้เกษตรกรจำนวนมากพึ่งตนเองไม่ได้ มีหนี้สิน และต้องย้ายออกจากภาคเกษตรกรรมไปทางานที่อื่น

ความแปรปรวนของราคาผลผลิตทางการเกษตรในตลาดโลกเนื่องจากอุปทานมากกว่าอุปสงค์

นโยบายด้านการศึกษาที่ผ่านมาเน้นความรู้ที่ไกลตัว มองข้ามภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้คนจนส่วนหนึ่งไม่ค่อยมีโอกาสในการใช้ภูมิปัญญาให้เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ

นโยบายการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติมุ่งเน้นเป้าหมายในเชิงพาณิชย์และการส่งออก ทำให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรกระจุกตัวอยู่กับคนบางกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงและมีความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ ส่วนคนยากจนโดยเฉพาะเกษตรกรกลับมีโอกาสน้อยในการเข้าถึงทรัพยากรเหล่านี้และนำไปสู่ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรและความขัดแย้งในสังคมที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

กฎหมายส่วนใหญ่ยังล้าหลังและไม่เอื้อประโยชน์ต่อคนจน โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังไม่กระจายอำนาจให้กับชุมชนท้องถิ่นให้มีสิทธิในการจัดการตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายภาษีที่ดินยังไม่ส่งเสริมการกระจายการถือครองและการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ตลอดจนยังไม่มีการออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรม และกฎหมายภาษีทรัพย์สินและมรดกยังไม่ได้จัดเก็บในอัตราก้าวหน้า เป็นต้น

แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและทำแบบสังคมสงเคราะห์มากกว่าการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อาทิ การสร้างงานในชนบทเพื่อเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรยากจน การดูแลคนชราและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง การบริจาคสิ่งของให้กับคนยากจน คนอนาถา โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างซึ่งเป็นรากเหง้าที่แท้จริงของปัญหาความยากจน

การบริหารจัดการภาครัฐขาดประสิทธิภาพ ขาดการประสานงานในการสร้างเครือข่าย ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเฉพาะคนยากจน ขาดการบูรณการอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านแผนงาน แผนเงิน แผนคนและการประสานงานที่เป็นระบบระหว่างนโยบายรัฐบาล แผนงานโครงการต่างๆ ของหน่วยงานราชการ และแผนชุมชน รวมทั้งแผนงาน โครงการต่างๆ ของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาความยากจนยังไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ยากจนและกลุ่มเป้าหมายคนจนที่แท้จริง ตลอดจนขาดระบบการติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง

โครงสร้างความสัมพันธ์ในชนบทได้เปลี่ยนจากแบบช่วยเหลือเกื้อกูลไปเป็นแบบต่างคนต่างอยู่และมีความสัมพันธ์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น รวมทั้งขาดการรวมกลุ่มและเครือข่ายเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และอำนาจต่อรองกับธุรกิจเอกชนและอำนาจจากนอกชุมชน

3. ปัจจัยทางธรรมชาติ หมายถึง ปรากฏการณ์ต่างๆ ทางธรรมชาติ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ฝนตก แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด และเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้และประมงอันเนื่องมาจากการเร่งนำไปใช้ตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจโดยขาดการบริหารจัดการที่ดี เป็นต้น ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง และน้ำท่วม

ศัตรูพืชระบาดอันเนื่องจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวทำให้ระบบนิเวศน์ขาดความหลากหลายทางชีวภาพและขาดความสมดุล

ความเสื่อมโทรมร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติซึ่งถือเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของเกษตรกร

การที่ปัจจัยในตัวบุคคลและครัวเรือนบางอย่างอาจเป็นอิสระจากปัจจัยด้านโครงสร้าง เช่น ปัญหาสุขภาพ การมีสติปัญญาต่ำอันเนื่องมาจากพันธุกรรม การมีบุตรมากเนื่องจากขาดการวางแผนครอบครัว ทำให้มีภาระในการเลี้ยงดูสูง เป็นต้น แต่ปัจจัยในตัวบุคคลและครัวเรือนบางอย่างก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านโครงสร้าง อาทิ การมีที่ดินทำกินน้อยหรือไร้ที่ทำกินของเกษตรกรจำนวนมากส่วนหนึ่งเป็นเพราะนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ให้กับคนรวยมากกว่าคนจน เป็นต้น ส่วนปัจจัยทางธรรมชาติ ในกรณีของประเทศไทยมักเป็นผลมาจากปัจจัยด้านโครงสร้างและก่อตัวเป็นสาเหตุของปัญหาความยากจนในภาคเกษตรกรรม

ความยากจนในสังคมไทยปัจจุบันนี้เกิดขึ้นจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ไม่ใช่เป็นปัญหาของปัจเจกบุคคลอย่างที่เข้าใจกันมาเป็นเวลานาน นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2544) ย้ำว่าความยากจนเกิดจากการเข้าไม่ถึงทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ซึ่งหมายถึง ไม่มีหลักประกันความมั่นคงด้านอาหาร และไม่มีเครือข่ายความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต หรือที่ธนาคารโลกเรียกว่า Safety Net อันเป็นวัฒนธรรมสังคมที่ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน และทั้งนี้ก็มีสาเหตุหลักคือ

1. การจัดการทรัพยากรที่รวมศูนย์โดยรัฐ รัฐเป็นฝ่ายเข้าไปจัดการทรัพยากรทั้งหลายแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นการจัดการทรัพยากรที่มุ่งทำกำไรในตลาดแทนที่จะมองถึงการดำรงชีวิตของคนเป็นหลัก ดังนั้นที่ดินที่ถูกนำไปใช้ทำอะไรก็ได้ที่ทำให้เกิดกำไรในตลาด แม้จะไม่ใช่เพื่อการผลิต นับเป็นวิธีการจัดการที่กีดกันคนจำนวนมากไม่ให้เข้าถึงทรัพยากรเหล่านั้นได้ จนเป็นเหตุให้เกิดความยากจน

2. ความด้อยอำนาจของคนจน นอกจากคนจนจะถูกกีดกันออกไปจากทรัพยากรแล้วยังเข้าไม่ถึงกระบวนการตัดสินใจในทางการเมืองโดยเฉพาะการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร ไม่มีอำนาจต่อรอง หรือกล่าวอีกนัยคือ คนจนเข้าไม่ถึงทรัพยากรทางการเมือง ซึ่งได้แก่ สื่อทุกชนิด พรรคการเมือง การรณรงค์ และการทำประชาพิจารณ์ เป็นต้น

นอกจากนั้น นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2544) ยังมองว่ากฎหมายก็เป็นตัวกีดกันคนจนให้หลุดออกไปจากการใช้ทรัพยากรด้วย และที่ผ่านมากระบวนการเรียนรู้ของคนไทยถูกครอบงำด้วยวิธีการและนโยบายการพัฒนาที่ ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก เรียกว่า “การพึ่งทุนต่างชาติ” อย่างมาก ดังนั้นสังคมไทยต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความยากจนเชิงโครงสร้างให้ดีขึ้น และต้องทำความเข้าใจเสียใหม่ว่าความยากจนไม่ใช่ปัญหาเชิงสังคมสงเคราะห์อีกต่อไป ไม่เช่นนั้นการผลักดันหรือปรับเปลี่ยนนโยบายต่างๆ จะเป็นเรื่องยากเพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ปัจจัยด้านโครงสร้างกับความยากจนของเกษตรกร

เมื่อกล่าวถึงปัจจัยด้านโครงสร้าง ก็ต้องคำนึงถึงระบบการบริหารจัดการของประเทศที่มีขนาดใหญ่และประกอบไปด้วยระบบย่อย ๆ หลายระบบ เช่น ระบบการบริหารราชการ ระบบการเมือง ระบบนิติบัญญัติ ระบบเศรษฐกิจ และระบบการศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาปัจจัยด้านโครงสร้างมีความซ้ำซ้อนเนื่องจากลักษณะโครงสร้างของระบบทั้งประเทศมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน เช่นการศึกษาปัญหาเชิงโครงสร้างด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความยากจนในภาคเกษตรกรรม ก็ยังจาเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงวิวัฒนาการของปัญหาในภาพรวมของระบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีสัมพันธ์กับปัญหาความยากจนในมิติต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

2.4 พัฒนาการปัญหาความยากจนในชนบท

กฤษฎา บุญชัย (2541) ได้อธิบายถึงแนวทางและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการพัฒนายุคต่างๆ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้ทราบผลกระทบของการพัฒนาต่อคนชนบท และพัฒนาการของปัญหาความยากจนดังนี้

1. ยุคปรับระบบเศรษฐกิจดั้งเดิมสู่เศรษฐกิจการค้า ปฏิวัติเขียว กับทุนนิยมค่าเช่า

การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจการเมืองระดับโลกได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างจริงจังเมื่อมีการเปิดประเทศและเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และครั้งที่สองในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนมาถึงการเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 รูปธรรมที่เห็นชัดเจนว่าได้มีผลกระทบต่อภาคชนบทของไทยก็คือ การสัมปทานไม้ที่เริ่มในภาคเหนือและขยายตัวไปสู่ภาคอื่นๆ นโยบายปฏิวัติเขียวที่เข้าไปรื้อระบบเกษตรแบบดั้งเดิมของชุมชนที่เน้นการยังชีพไปสู่การเกษตรแผนใหม่เชิงพาณิชย์

และอุตสาหกรรม มีการนำเข้าเทคโนโลยีการผลิตแบบใหม่ ใช้ระบบการเกษตรเชิงเดี่ยวในการปลูกพืชพาณิชย์ ใช้ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานขึ้นมารองรับ เช่น เขื่อน ถนน เป็นต้น (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2534)

การเปลี่ยนรูปแบบการเกษตร ได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาและชุมชนที่อาศัย ทำให้ฐานทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว และการขยายตัวของพืชพาณิชย์ทำให้พันธุ์พืชพื้นบ้านสูญพันธ์ไป นายทุนท้องถิ่นสร้างรายได้ด้วยการปล่อยเงินกู้ให้แก่ชาวบ้านที่ประสบปัญหาการผลิต โดยมีข้อผูกมัดในเรื่องการรับซื้อผลผลิตในราคาที่นายทุนกำหนดและยังคิดดอกเบี้ยอัตราสูง เกษตรกรจึงตกอยู่ในสภาวะย่ำแย่ เพราะรายได้จากผลผลิตที่ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยและค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นจากค่าครองชีพ ต้นทุนการผลิต และดอกเบี้ย สภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ทำให้ชาวบ้านต้องขายที่นา แล้วเช่าที่นาเพื่อทำกิน เศรษฐกิจที่ไม่มีเสถียรภาพของชุมชน ผนวกกับระบบทุนนิยมที่ยึดกุมระบบการผลิตของภาคเกษตรกรรม ทำให้ชุมชนเกษตรกรต้องสูญเสียความสามารถในการจัดการการผลิตด้วยตนเองเพราะขาดเงินทุน ขาดที่ดิน ขาดเทคโนโลยี และมีปัญหาหนี้สิน จนกลายเป็นแรงงานรับจ้างที่ขาดความมั่นคงในรายได้ และบางส่วนได้อพยพเข้าเมืองไปหาอาชีพนอกภาคเกษตร

นอกจากนี้ มีการสร้างเครือข่ายของภาคธุรกิจได้แก่ สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม และสมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นการรวมตัวของคนในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งกลายเป็นพลังสำคัญที่สามารถเข้าถึงอานาจรัฐได้ มีลักษณะเป็นทุนนิยมอภิสิทธิ์หรือทุนอุปถัมภ์ที่มีส่วนผลักดันนโยบายการสร้างความเจริญให้แก่ภาคอุตสาหกรรมและเมือง และมีบทบาทสำคัญในการนำทรัพยากรจากชนบทเข้าสู่เมืองด้วยต้นทุนของภาคชนบท เช่น การยกเลิกการจำกัดขนาดการถือครองที่ดินของประกาศคณะปฏิวัติ ที่เปิดโอกาสให้เอกชนเข้าครอบครองที่ดินของประชาชนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมมากขึ้น และนโยบายส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรมโดยการลดภาษีต่างๆ ในขณะที่เก็บค่าพรีเมี่ยมข้าวจากเกษตรกร

ความเดือนร้อนของชาวนาชาวไร่ที่เกิดจากนโยบายของรัฐและระบบนายทุน ชาวไร่ชาวนาจึงรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเร่งแก้ปัญหาต่างๆ ของเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาที่ทำกิน ปัญหาค่าเช่านา ปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ และปัญหาการถูกอพยพจากเขื่อน ดังนั้นรัฐบาลจึงมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนปัญหาหนี้สินของชาวนาชาวไร่ (กสส.) มีการออก พ.ร.บ. ค่าเช่านา และ พ.ร.บ. ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร ในปี พ.ศ. 2518

2. ยุคการเติบโตของอุตสาหกรรม การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ และสังคมชนบท

ช่วงทศวรรษที่ 2520 วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อเนื่องจากวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันครั้งที่ 2 ของโลก ในปี พ.ศ. 2522-2523 รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้แก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์เศรษฐกิจโดยการรับเงื่อนไขการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF ให้มีการเน้นบทบาทและความร่วมมือกับภาคเอกชนในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจในสาขาการเกษตร อุตสาหกรรม การพัฒนาพลังงาน และการส่งออก ผลของนโยบายดังกล่าว ทำให้การพัฒนาขยายเข้าไปสู่ชนบทอย่างรวดเร็ว ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เรียกว่า “อุตสาหกรรมส่งออก นำความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ”

นโยบายอุตสาหกรรมส่งออกและเร่งรัดการปฏิรูปภาคเกษตรนี้ ทำให้ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกระจุกอยู่ในกลุ่มนักธุรกิจนายทุนที่กระจายอยู่ในเมืองใหญ่ ขณะที่เกษตรกรเดิมกลายเป็นปัจจัยแรงงานในภาคอุตสาหกรรม หรือบางส่วนที่ไม่มีทางเลือกอื่น ก็เข้าไปจับจองพื้นที่ป่าสงวนทากิน ซึ่งมีไม่ต่ำกว่า 10 ล้านคน และผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมของการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ก็คือ การขยายตัวของช่องว่างระหว่างรายได้ของชาวเมืองและชาวชนบท

3. ยุคเศรษฐกิจฟองสบู่ การเก็งกำไร และการเติบโตของทุนนิยมไทย

ขณะที่เศรษฐกิจไทยกำลังเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยต้นทุนของภาคเกษตรที่หนุนการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมและเมือง ขณะที่เศรษฐกิจภายนอกกำลังซบเซา แหล่งทุนจากต่างประเทศจึงไหลเข้ามาสู่เมืองไทย เศรษฐกิจฟองสบู่เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ที่รัฐเริ่มชูนโยบายให้ไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หรือ New Industrial Country - NIC) ซึ่งเป็นนโยบายที่ผลักดันให้ประเทศไทยกลายเป็น “เสือตัวที่ห้าแห่งเอเชีย” ด้วยฐานทางอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันรัฐบาลได้กำหนดแผนในการลดจำนวนประชากรในภาคเกษตรลง

การส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม ด้วยการขยายการสร้างนิคมอุตสาหกรรมหลายแห่ง ทำให้มีการกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรอย่างกว้างขวาง และกดดันให้ชาวบ้านที่ไร้ที่ทำกินต้องเคลื่อนย้ายเข้าไปอาศัยพื้นที่ป่า ในอีกด้านหนึ่งที่รัฐให้สัมปทานการทำไม้แก่ภาคเอกชนเป็นผลให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งปี พ.ศ. 2528 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายป่าไม้แห่งชาติ มีการแบ่งพื้นที่ป่าออกเป็นป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจ นอกจากการให้เอกชนได้รับสัมปทานการทำไม้แล้ว รัฐยังเปิดโอกาสให้เช่าพื้นที่ปลูกป่าพาณิชย์ ทำให้ที่ดินสาธารณะของชุมชนถูกแย่งชิง จนเกิดปัญหาความขัดแย้ง ในที่สุดก็เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในการคัดค้านสัมปทานการทำไม้จนมีการประกาศยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2531

แต่ภายในกรอบนโยบายป่าไม้แห่งชาติ รัฐมีโครงการจัดที่ทำกินแก่ราษฎรผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวน (คจก.) ซึ่งมีแผนการที่จะอพยพคนกว่า 10 ล้านคนออกจากป่า จนเกิดการชุมนุมประท้วงของประชาชนในภาคอีสานครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2535 จนต้องมีการประกาศยกเลิกโครงการ

4. ยุคโลกาภิวัฒน์ รัฐและทุนเบียดประชาชนตกขอบในนามของการพัฒนาและการอนุรักษ์

ระบบเศรษฐกิจไทยที่ผ่านมาแม้ว่าจะได้รับแนวคิดการพัฒนาเพื่อความทันสมัยมาจากประเทศตะวันตก แต่กระบวนการดูดซับผลผลิตมูลค่าส่วนเกินจากภาคชนบท ก็ยังอยู่ที่ระบบรัฐและทุนภายในที่เติบโตมาในยุคเผด็จการหรือที่เรียกว่า “ทุนนิยมอุปถัมภ์” ในระบบศักดินา (รังสรรค์ ธนะพรพันธ์, 2526) และเมื่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเริ่มเชื่อมโยงเข้ากับระบบเศรษฐกิจเสรีของโลก ในสมัยของรัฐบาล พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ที่เข้ารับการช่วยเหลือจาก IMF และจุดที่เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่ทำให้ประเทศไทยถูกผนวกเข้ากับตลาดเสรีในกระแสโลกาภิวัฒน์ คือ การเปิดนโยบายการเงินเสรีในสมัยของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน (เสน่ห์ จามริก, 2541)

ในระบบทุนนิยมเสรี บทบาทของภาคธุรกิจอุตสาหกรรม ภาคการเงิน มีความเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้รายได้ประชาชาติโดยภาพรวมเพิ่มสูงขึ้น แต่ความยากจนสัมพัทธ์กลับมีปัญหารุนแรงเมื่อช่องว่างของรายได้ห่างมากขึ้นทุกขณะ

ในยุคนี้ กระแสความเคลื่อนไหวที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความคิดของกระแสสิ่งแวดล้อมนิยมของคนชั้นกลาง โดยมองข้ามความหลากหลายของชาวชนบทและคนพื้นเมืองที่เคยอาศัยอยู่กับป่ามาก่อน และรัฐคุ้นเคยกับการจัดการป่าโดยมองว่าป่าเป็นเพียงสินค้าไม้ก็ได้เปลี่ยนไปเป็นการขยายฐานอำนาจ เริ่มมีการจัดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำด้วยฐานความคิดเรื่องการจัดการเพื่อให้ได้ปริมาณน้ำสูงสุด ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ป่าต้นน้ำได้ถูกปิดล้อมและถูกกดดันด้วยกระแสอนุรักษ์ให้คนชนบทอพยพจากพื้นที่ป่า ขณะเดียวกันรัฐก็ปล่อยปละละเลยคนท้ายน้ำ ให้ใช้ทรัพยากรอย่างไม่จำกัด และสนับสนุนการเติบโตของเมืองและอุตสาหกรรม

นอกจากนั้น สถานการณ์ที่ท้าทายต่อคนจนในอนาคตคาดว่าจะมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาแย่งชิงทรัพยากรและควบคุมเศรษฐกิจของไทย กรณีการแย่งชิงทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เริ่มเป็นปัญหามากขึ้น เช่น ข้าวหอมมะลิ มะระขี้นก และอื่นๆ ภายใต้แนวคิดทรัพยากรไร้พรมแดน และระบบสิทธิบัตรการค้า กลไกทางการค้าระดับโลกที่ผนวกเอากระแสสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนจะมีผลกดดันต่อประเทศที่กำลังพัฒนา

นโยบายการพัฒนาที่ผ่านมาหลายๆ นโยบาย ส่งผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการดำรงชีพของเกษตรกร ผลกระทบดังกล่าวมีผลทำให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้ยากจน เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้รับผลกระทบซึ่งเป็นผู้เสียเปรียบ ด้อยโอกาส ขาดสิทธิและอานาจในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ เพื่อต่อสู้กับแนวนโยบายของรัฐ เพื่อเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมจากภาครัฐ เช่น เครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก สมัชชาชาวนาชาวไร่อีสาน สมาพันธ์ประมงพื้นบ้านภาคใต้ สมัชชาคนจน

จะเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเข้าสู่ทุนนิยมทำให้เกิดทั้งความมั่งคั่งและความยากจนพร้อมๆ กัน “ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เกิดการพัฒนาและด้อยพัฒนา เกิดศูนย์กลางความมั่งคั่งและบริวาร เกิดความเป็นอิสระและการพึ่งพาในขณะเดียวกัน” (Thomas Balogh, 1905 อ้างใน ประกอบ ทองมา, 2524) ดังเห็นได้จากความยากจนของภาคเกษตรกรรมที่เป็นผลพวงมาจากทิศทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมานับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ซึ่งมีทั้งนโยบาย โครงการ กิจกรรม และมาตรการต่างๆ ของรัฐ หากพิจารณาถึงผู้ยากจนกลุ่มต่างๆ ทั้งที่ประสบปัญหาเรื่องที่เหมือนกันและปัญหาที่แตกต่างกัน พอที่จะแบ่งนโยบายเหล่านี้ เป็นนโยบายที่ทำให้เกษตรกรทั่วประเทศตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบ และนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อผู้ยากจนบางกลุ่มในบางพื้นที่ได้แก่ นโยบายอนุรักษ์ป่าและการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ และประเด็นคำถามที่น่าสนใจ คือ นโยบายหรือกฎหมายใดบ้างที่มีความสำคัญ และเป็นปัญหาที่ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นผู้ยากจน และยากจนมานาน

การเคลื่อนไหวของกลุ่มเกษตรกร : ปัญหาที่ทำให้จน

ปัญหานโยบายการพัฒนาประเทศที่ผ่านมามีส่วนทาให้เกิดการรวมกลุ่มผู้ยากจนโดยเฉพาะเกษตรกร เช่น สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย เครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก สมัชชาชาวนาชาวไร่อีสาน สมัชชาคนจน สมาพันธ์ประมงพื้นบ้าน เป็นต้น การรวมกลุ่มของคนจนหรือผู้เสียเปรียบเหล่านี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต่อรองเรียกร้องสิทธิและความเป็นธรรมทั้งจากรัฐบาลและให้ได้รับความสนใจจากสังคมโดยรวม ดังนั้นการทำความเข้าใจถึงปัญหาที่เป็นสาเหตุของการรวมกลุ่ม และการเดินขบวนเรียกร้องของผู้ยากจนกลุ่มต่างๆ ทำให้ทราบได้ว่านโยบายและกฎหมายใดบ้างที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อความยากจนของเกษตรกร ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การก่อตั้งสหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย เป็นการรวมตัวและจัดตั้งองค์กรของชาวนาชาวไร่เป็นครั้งแรก เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2517 ซึ่งปัญหาของชาวนาที่เป็นสาเหตุของการรวมกลุ่ม พอสรุปได้ดังนี้ (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2526)

(1) ปัญหาที่ดินทำกิน ภายหลังการเปิดประเทศเพื่อติดต่อค้าขายกับต่างประทศตามสนธิสัญญาบาวริ่งปี พ.ศ. 2398 ระบบเศรษฐกิจยังชีพของไทยได้ปรับเข้าสู่ระบบการผลิตเพื่อการค้า ทำให้ที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น แม้จะมีการออกโฉนดที่ดินเพื่อรับรองสิทธิ์ในที่ดินของชาวนา แต่ที่ดินกลับตกอยู่ในมือของขุนนางและเจ้านายส่วนใหญ่ ชาวนาที่ไร้ที่ทำกินต้องเช่าที่ดินซึ่งค่าเช่าค่อนข้างสูง และชาวนาที่ต้องการความเป็นอิสระจากระบบเช่าที่ดินในฐานะผู้เช่าต้องอพยพไปบุกเบิกหาที่ดินใหม่เองในที่ห่างไกล อย่างไรก็ตาม ที่ดินมีจำกัดและประชากรมีจานวนเพิ่มขึ้น จึงทำให้ปัญหาที่ดินทวีความรุนแรงมากขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2503 – 2516

(2) ปัญหาหนี้สิน ในการผลิตสมัยใหม่เพื่อการค้า ชาวนาต้องลงทุนสำหรับปัจจัยการผลิตต่างๆ ซึ่งชาวนาส่วนใหญ่ต้องกู้ยืมและเป็นหนี้สิน ขณะที่ราคาสินค้าเกษตรไม่แน่นอน ขึ้นลงตามระบบตลาดโลก อีกทั้งรัฐยังเก็บค่าพรีเมี่ยมข้าว ทำให้ชาวนามีรายได้น้อยกว่าที่ควรจะได้ สภาวะที่รายได้น้อยขณะที่รายจ่ายสูงทาให้เกษตรกรชาวนาตกอยู่ในสภาพลูกหนี้ที่เสียเปรียบและสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ดินในที่สุด

เมื่อสภาพปัญหารุนแรงขึ้น จึงเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่เดือดร้อนเป็นสหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ

- พิทักษ์ผลประโยชน์ของชาวนาชาวไร่
- แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชาวนาชาวไร่
- ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ. ควบคุมการเช่านา แก่ชาวนาชาวไร่

สหพันธ์ฯ ทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของชาวนาชาวไร่ โดยติดตามการจ่ายค่าเช่านาให้เป็นไปตามกฎหมาย และช่วยประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจ พ.ร.บ. ควบคุมค่าเช่านา พ.ศ. 2517 ทำให้เจ้าของที่ดินและนายทุนไม่สามารถเอาเปรียบชาวนาได้อย่างแต่ก่อน และความเคลื่อนไหวนี้ได้กลายเป็นความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างผู้นาชาวนากับนายทุน และสหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทยได้เรียกร้องต่อรองให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาหลักๆ 3 เรื่องคือ การแก้ไขปัญหาหนี้สิน การกำหนดอัตราค่าเช่ามาตรฐาน และการปฏิรูปที่ดิน แม้ว่ารัฐบาลจะมีโครงการพัฒนาชนบท แต่เป้าหมายจริงคือการปราบปรามคอมมิวนิสต์ ดังนั้นโครงการนี้จึงไม่ได้แก้ปัญหาการล้มละลายของชาวชนบท ตรงกันข้ามกลับสนับสนุนให้เกิดระบบทุนนิยมในภาคเกษตร

2. การชุมนุมเรียกร้องของชาวบ้านในกรณีความขัดแย้งต่างๆ ได้แก่ (มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, 2544)

(1) ความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ทำกิน อันเกิดจากที่อุทยานแห่งชาติทับที่ทากินของประชาชนระหว่างปี พ.ศ. 2533 ถึง 2538 ปรากฏว่าความถี่ของความขัดแย้งเพิ่มสูงมาก เกือบร้อยละ 80 ของการชุมนุมราษฎรเป็นการชุมนุมที่เกิดจากความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากร และความขัดแย้งเรื่องที่ทำกินในป่ามีความถี่สูงสุด โดยสูงถึงร้อยละ 40 ของความขัดแย้งทั้งหมด เช่น การปลูกยูคาลิปตัสตามนโยบายป่าไม้แห่งชาติปี พ.ศ. 2528 ซึ่งทับที่ทำกินของชาวบ้านในภาคอีสาน และการอพยพประชาชนออกจากป่าอนุรักษ์ตามโครงการจัดสรรที่ทำกิน (คจก.) ให้กับผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม

(2) ความขัดแย้งด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ซึ่งเป็นปัญหาระหว่างชาวประมงพื้นบ้านและประมงพาณิชย์ที่ใช้อวนลาก อวนรุน ที่มีอัตราการทำลายทรัพยากรสูง และความขัดแย้งระหว่างนากุ้งกับนาข้าว ในปัจจุบันได้กลายเป็นประเด็นความขัดแย้งระดับชาติแล้ว

ความเคลื่อนไหวของเกษตรกรที่กล่าวมา ล้วนสะท้อนถึงปัญหาสำคัญของการบริหารจัดการของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาราคาพืชผลเกษตรตกต่ำ และปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้นับเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างตามทัศนะของนักวิชาการหลายท่านได้แก่

1. โฆษิต ปั้นเปี่ยมรัฐ (2523) (อ้างใน มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, 2544) ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยโครงสร้างที่ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนได้แก่ ระบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน ระบบตลาด ระบบสินเชื่อ ระบบการศึกษา และระบบความปลอดภัย ซึ่งลักษณะปัจจัยโครงสร้างในแต่ละพื้นที่อาจมีผลกระทบต่อความยากจนแตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาปัจจัยโครงสร้างในระดับพื้นที่ จึงจาเป็นต่อการศึกษาปัญหาความยากจน

2. กฤษฎา บุญชัย (2543) (อ้างใน มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, 2544) เห็นว่า ปัญหาความยากจนเกิดจากปัญหาโครงสร้างอานาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการแก้ไขโครงสร้างอานาจการเข้าถึงปัจจัยการผลิตในระบบเศรษฐกิจจึงเป็นทางหนึ่งที่ช่วยบรรเทาปัญหาความยากจนได้

3. มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด (2544) มองว่า ความยากจนเป็นส่วนหนึ่งของความล้มเหลวของจัดการทรัพยากรของรัฐ ซึ่งหมายรวมถึงระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการของภาครัฐที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

อาจสรุปได้ว่า ปัญหาความยากจน เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กับระบบต่างๆ เช่น ระบบการผลิต ระบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน ระบบการศึกษา ระบบการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ และระบบอื่นๆ ดังนั้น รัฐจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะความสัมพันธ์ของปัญหาและแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง จึงจะเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างแท้จริง

2.5 กฎหมายและนโยบายการพัฒนากับความยากจน

ปัญหาความยากจนของไทย เป็นเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษาค่อนข้างมากไม่ว่าจะเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่เน้นการศึกษาความยากจนเชิงรายได้และนักสังคมศาสตร์ที่ศึกษาความยากจนในเชิงสังคม แต่กระบวนทัศน์เกี่ยวกับความยากจนเริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อพบว่าความยากจนที่มีมานานร่วมศตวรรษยังคงเป็นปัญหาใหญ่ที่ยากจะแก้ไขของสังคมไทย และนับวันปัญหาความยากจนก็ยิ่งทวีความรุนแรง ดังนั้นนักวิชาการจึงให้ความสำคัญกับปัญหาความยากจนเชิงโครงสร้างมากขึ้น โดยพิจารณาแนวทางการบริหารจัดการของภาครัฐ นโยบายการพัฒนาของประเทศ และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความยากจน และเพื่อทำความเข้าใจประเด็นที่มีผลกระทบต่อความยากจนในด้านนโยบายการพัฒนาและกฎหมาย จำเป็นต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับการพัฒนา แนวทางในการกำหนดแผนพัฒนาประเทศ และแนวคิดของกฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของประเทศ การศึกษาประเด็นดังกล่าวจะเป็นองค์ความรู้เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกฎหมายและนโยบายการพัฒนา บทบาทของกฎหมายที่มีต่อประชาชนผู้ยากจน และผลกระทบของกฎหมายและนโยบายการพัฒนาต่อการแก้ปัญหาความยากจน

กฎหมายกับการพัฒนา

“การพัฒนา” เป็นแนวคิดที่เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นสมัยที่บรรดาประเทศในยุโรปต้องการขยายตัวทางการค้าและอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่งคั่งของประเทศ แนวคิดการพัฒนานี้นำไปสู่การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมการผลิต ซึ่งนอกจากการใช้วิธีการล่าอาณานิคมแล้ว ยังได้พยายามขจัดอุปสรรคทางการค้าต่างๆ ภายในประเทศ มีการวางแผนเกี่ยวกับการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและกฎหมายที่เกื้อหนุนกัน เพื่อให้การหาแหล่งวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรม การเคลื่อนย้ายทุนและสินค้าให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและเสรี เหล่านี้ได้ทำให้การค้า อุตสาหกรรมและตลาดของสินค้าของประเทศตะวันตกเกิดการขยายตัวกว้างขึ้น เช่น ประเทศอังกฤษได้สร้างกติกาทางการค้าจนสามารถการควบคุมแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของประเทศอาณานิคม และสามารถควบคุมทะเลซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งวัตถุดิบและการระบายสินค้า (ชุมพร ปัจจุสานนท์, 2530) นับเป็นการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายการพัฒนาให้สัมฤทธิ์ผลได้เป็นอย่างดี

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรได้ก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือในการสร้างความมั่นคงและสันติภาพของโลก และได้มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อช่วยเหลือประเทศต่างๆ แต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวได้เน้นการปลดปล่อยประเทศอาณานิคมให้เป็นประเทศเอกราช และให้ความสำคัญกับการบูรณะประเทศภายหลังสงคราม มากกว่าการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแก่ประเทศอาณานิคมอย่างจริงจัง ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในโลก ซึ่งประเทศอาณานิคมเหล่านั้น ปัจจุบันคือกลุ่มประเทศกาลำงพัฒนา ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาประเทศนี้เป็นแรงกดดันให้มีการรวมกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาขอให้องค์การสหประชาชาติกำนดมาตรการเพื่อทดแทนความไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศกำลังพัฒนาประเทศและประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว เช่น กฎเกณฑ์มาตรการพิเศษตามหลักการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) และหลักไม่ต่างตอบแทน (non-reciprocity) กล่าวคือ การให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศที่กำลังพัฒนา ตลอดจนมาตรการความช่วยเหลือทางด้านการค้า การเงิน เทคโนโลยี อาหาร และสิทธิมนุษยชน (ชุมพร ปัจจุสานนท์, 2530) ซึ่งมาตรการทั้งสองเป็นตัวอย่างของการใช้กฎหมายให้เป็นกลไกในการสร้างความเท่าเทียมและลดความไม่เป็นธรรมในการพัฒนาประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้น มีตัวแปรมากมายไม่ว่าจะเป็นปัจจัยในการพัฒนาและศักยภาพของการพัฒนาของแต่ละประเทศ อีกทั้งแนวคิด หลักการ และวิธีการของการพัฒนายังขึ้นอยู่กับบุคคล เวลา และสถานที่ เนื่องจากความต้องการของคนในแต่ละสังคม แต่ละประเทศ แต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกัน เช่น การพัฒนาในประเทศทุนนิยมได้อาศัยหลักเสรีนิยมเป็นแนวทางในการพัฒนา ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคมได้ง่าย ส่วนการพัฒนาในประเทศสังคมนิยมจะใช้ระบบเศรษฐกิจแบบวางแผน และปัจจัยการผลิตจะอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ ซึ่งอาจมีการริดรอนสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของมนุษย์ได้ (ชุมพร ปัจจุสานนท์, 2530) ดังเห็นได้จากแผนพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ ที่ให้ไว้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมนานาชาติ ซึ่งได้การปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยด้วยเช่นกัน กล่าวคือ

ช่วงทศวรรษ 1960s - แผนพัฒนาเน้นความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมและสนับสนุนอัตราการเพิ่มผลผลิตของแต่ละประเทศ

ช่วงทศวรรษ 1970s - แผนพัฒนายังคงเน้นความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาอัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติเป็นดัชนี แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศที่มั่งคั่งไปด้วยทรัพยากรและสามารถควบคุมแหล่งทรัพยากรธรรมชาติได้มากกว่า จะมีความได้เปรียบในการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าประเทศอื่น ซึ่งมีผลต่อเนื่องทำให้เกิดความไม่สมดุลในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาคมโลก

ช่วงทศวรรษ 1980s - แผนพัฒนาเริ่มเน้นปัจจัยและความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์หลังจากที่เรียนรู้ว่าการเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจด้านเดียวยิ่งสร้างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในสังคมนานาชาติและยิ่งเกิดความไม่เป็นธรรมในการพัฒนา ดังนั้นแผนการพัฒนาของสหประชาชาติจึงให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยเน้นการพัฒนาที่กระจายความเจริญไปสู่ชนบทมากขึ้น

และสหประชาชาติยังได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ดี เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาของนานาชาติ (UN Document, E/cn. 4/1334, para. 27 อ้างอิงใน ชุมพร ปัจจุสานนท์, 2530) ไว้ดังนี้

1. แกนกลางของวัตถุประสงค์ของการพัฒนา คือการนำเอาศักยภาพของมนุษย์ที่มีอยู่ไปปรับใช้ให้เกิดการผสมผสานกับความต้องการของสังคม

2. มนุษย์ต้องเป็นตัวการในกระบวนการพัฒนา มิใช่เป็นแค่วัตถุประสงค์แห่งกระบวนการพัฒนา

3. การพัฒนาหมายความถึง ความพึงพอใจทั้งความต้องการพื้นฐานทางด้านวัตถุและที่มิใช่วัตถุ

4. การเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นข้อกำหนดพื้นฐานของกระบวนการพัฒนา

5. คนในสังคมจะต้องสามารถเข้าร่วมอย่างเต็มที่ ในการกำหนดรูปแบบแห่งการพัฒนาโดยอาศัยความเป็นจริงและสถานะของตนเป็นเกณฑ์

6. การเคารพหลักความเท่าเทียมกันและการไม่เลือกปฏิบัติเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนา

7. กระบวนการพัฒนาที่ดี จะต้องผสมผสานความต้องการของปัจเจกชน และสังคมส่วนรวมได้เป็นอย่างดี ซึ่งหมายรวมถึง การผสมผสานทางสิ่งแวดล้อมในด้านกายภาพ และความพอเหมาะพอดีกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาและความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายกับการพัฒนาจะเห็นได้ว่า “การพัฒนา” ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องทางเศรษฐศาสตร์เท่านั้นแต่เป็นเรื่องนิติศาสตร์ด้วย เพราะกฎหมายไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องว่าด้วยกฎเกณฑ์ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ แต่กฎหมายยังต้องเป็นสิ่งที่

วางกฎเกณฑ์เพื่อความเป็นธรรมในสังคมและก่อให้เกิดความมั่นใจในการดำรงชีพของประชาชน และกฎหมายยังมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างมากเช่นกัน เพราะกฎหมายมีบทบาทเกี่ยวพันกับการพัฒนาอยู่ 4 ขั้นตอนคือ (ชุมพร ปัจจุสานนท์, 2530)

1. กฎหมายบัญญัติเนื้อหาสาระที่จะต้องปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามนโยบาย กฎหมายจะต้องมีความชัดเจน แน่นอน ไม่ซับซ้อนเพื่อความมั่นใจแก่ผู้ที่อยู่ใต้บังคับของกฎหมาย กฎหมายต้องมีความเป็นธรรมและสะท้อนความต้องการของสังคมหรือประโยชน์ของชุมชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ กฎหมายต้องมีลักษณะยืดหยุ่นเพื่อปรับเข้าได้กับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. กฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดระบบกลไกของรัฐให้สอดคล้องประสานกันเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม และสามารถควบคุมซึ่งกันและกันได้

3. กฎหมายกำหนดภาระรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายต้องวางกลไกควบคุมการใช้ดุลยพินิจและการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ เพื่อลดช่องว่างของการใช้กฎหมายในทางมิชอบ

4. กฎหมายมีส่วนกำหนดนโยบาย เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่การพัฒนาและความถูกต้องของนโยบาย

เนื่องจากกฎหมายมีลักษณะสภาพบังคับซึ่งขึ้นอยู่กับองค์กรและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกฎหมายเป็นสำคัญ ดังนั้น 1) นโยบาย 2) กฎหมาย 3) องค์กร และ 4) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จึงเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ต้องปรับเปลี่ยนในลักษณะที่สอดคล้องกันเพื่อสะท้อนความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือกระบวนการปรับเปลี่ยนของส่วนประกอบดังกล่าวต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและให้เป็นเหตุเป็นผลเกื้อกูลกันจึงจะทำให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลของนโยบายการพัฒนา อย่างไรก็ตาม คำถามที่ตามมาก็คือความเป็นธรรมและความถูกต้องในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมคืออะไร หากหมายถึงความเป็นธรรมที่สมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมได้รับประโยชน์และต้องการแล้ว ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายการพัฒนาก็ควรมีโอกาส มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นกลไกของกฎหมายต้องสร้างความเสมอภาคในทางความคิด และให้สิทธิไม่เพียงกับเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่รวมถึงเอกชนและประชาชนทั่วไป ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตราและใช้กฎหมายให้มากที่สุด นอกจากจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยในสังคมแล้วยังทำให้นโยบายการพัฒนาและมาตรการต่างๆ อยู่บนรากฐานของความถูกต้องและความเป็นธรรมมากขึ้น และทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในกฎหมายและเกิดความร่วมมือในดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาประเทศไปในทิศทางเดียวกัน

2.6 นโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย

ด้วยอิทธิพลแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจากประเทศตะวันตกช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างก็เริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตน ได้แก่ ประเทศเวียดนามได้เริ่มจัดทำแผนพัฒนาฯ ในปี พ.ศ. 2501 ภายหลังจากที่ได้รับอิสรภาพจากประเทศฝรั่งเศส และประเทศมาเลเซียที่เริ่มประกาศใช้แผนมาเลเซียฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2509 ส่วนประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2493 โดยการจัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นเพื่อติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจในประเทศซึ่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและเกิดสภาวะเงินเฟ้อหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยติดตามความเคลื่อนไหวของระดับราคาสินค้า ผลผลิตมวลรวมของประเทศและจัดทำบัญชีประชาชาติ แต่ปัญหาสภาวะเศรษฐกิจของไทยยังไม่กระเตื้องขึ้น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2497 รัฐบาลไทยจึงได้ขอความช่วยเหลือจากธนาคารโลกให้ช่วยสำรวจภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งธนาคารโลกได้เสนอรายงานการสำรวจในปีต่อมา (พ.ศ. 2498) โดยมีสาระสำคัญ 2 ประการคือ (ชุมพร ปัจจุสานนท์, 2530)

1. เสนอให้ปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ – เพราะถึงแม้ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่การบริหารจัดการยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. เสนอให้พัฒนาองค์กรของรัฐ – ประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาองค์กรที่เป็นระบบ โดยเฉพาะองค์กรด้านการเงินและการคลัง จึงเสนอให้จัดตั้งสำนักงบประมาณขึ้นเป็นเอกเทศ ซึ่งเดิมการบริหารด้านงบประมาณอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานระดับกองในกรมบัญชีกลาง และเสนอให้จัดระบบด้านการงบประมาณใหม่ให้ทำงานควบคู่กับสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระยะปานกลางและระยะยาว เพื่อควบคุมการลงทุนในระบบเศรษฐกิจของประเทศ และติดตามประเมินผลเศรษฐกิจของต่างประเทศ

ข้อเสนอดังกล่าวได้รับการพิจารณาในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งต้องการเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จึงให้จัดตั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2502 และเริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2504 จนปัจจุบันมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ซึ่งแผนพัฒนาฯ ดังกล่าวมีแนวคิดและแนวทางการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยดังรายละเอียดในตารางสรุปวิวัฒนาการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 - 3 (พ.ศ. 2504-2519) เน้นพัฒนาเศรษฐกิจเป็น เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าและการเกษตรเพื่อการส่งออก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4-6 (พ.ศ. 2520-2539) ยังคงส่งเสริมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องด้วยการส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรม เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและการขยายตัวทางเศรษฐกิจทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่วนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7-9 (พ.ศ. 2540-2549) เริ่มให้ความสำคัญกับความสมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม การกระจายรายได้ และการบริหารจัดการที่ดี

หากพิจารณาจากแนวทางแผนพัฒนาที่สหประชาชาติให้ไว้กับนานาประเทศและข้อเสนอแนะจากการศึกษาภาวะเศรษฐกิจประเทศไทยของธนาคารโลกในปี พ.ศ. 2497 จะเห็นว่ารัฐบาลไทยปรับเปลี่ยนแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตามหลังสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น การที่ธนาคารโลกได้เคยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาองค์กรโดยเฉพาะด้านการเงินการคลังและการจัดระบบการบริหารงบประมาณและการลงทุน และการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเมื่อปี พ.ศ. 2498 แต่รัฐบาลไทยเริ่มตระหนักถึงการสร้างเสถียรภาพทางการเงินและการบริหารการลงทุนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) และเริ่มเห็นความสำคัญของการบริหารทรัพยากรธรรมชาติที่ปรากฏในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) หลังจากที่ได้ส่งเสริมให้มีการเร่งใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือยเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงกว่า 2 ทศวรรษ

แม้ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้มีการปรับแนวนโยบายให้มีความสมดุลในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคม และเริ่มมีโครงการการแก้ปัญหาความยากจนในชนบท อย่างไรก็ตามในช่วงเวลานั้นประเทศประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ประเทศขาดดุลการค้า รัฐบาลขาดดุลการคลัง และประชาชนมีเงินออมลดลง ดังนั้นนโยบายที่ออกมาจึงยังคงเน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และกว่าทศวรรษที่ประเทศไทยเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และกำหนดเป็นแนวทางที่ชัดเจนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ขณะที่องค์การสหประชาชาติได้ส่งสัญญาณตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2523 (1980s) ว่าการเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เสมอภาคในสังคม และได้ให้แนวทางการพัฒนาประเทศที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากขึ้นด้วย

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศภายใต้แผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมาเกือบครึ่งศตวรรษ ทำให้ประเทศไทยค่อยๆ พัฒนาจากสังคมเกษตรที่ล้าหลังไปสู่สังคมอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้า วิถีชีวิตและมาตรฐานการดำรงชีพของประชาชนเปลี่ยนไปเป็นลักษณะสังคมเมืองมากขึ้น แต่การพัฒนาที่ขาดความสมดุลโดยเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม และการพัฒนาทางการเมือง ขณะที่เศรษฐกิจประเทศมีการเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง แต่สังคมก็ยังอ่อนแอพื้นฐานของสังคมไม่เข้มแข็ง การเมืองยังล้าหลังและปรับตัวช้า มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อย ขาดเสถียรภาพทางการเมือง ประกอบกับการบริหารจัดการของภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ ไม่ปรับเปลี่ยนเพื่อการรองรับแนวทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบการค้าเสรี ทำให้เกิดผลของการพัฒนาไปในทิศทางลบด้วย โดยที่ผลกระทบดังกล่าวอยู่ในรูปของปัญหาสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจนที่ทวีความรุนแรงขึ้น ปัญหาความเลื่อมล้ำของคนในสังคมเพราะความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ปัญหาการขาดแคลนบริการพื้นฐานทางสังคม ปัญหาการปรับตัวไม่ทันของสังคมและระบบราชการไทยต่อการเปลี่ยนแปลง และปัญหาสังคมอื่นๆ แม้รัฐบาลพยายามจะแก้ปัญหาดังกล่าว แต่มาตรการการแก้ปัญหาที่ผ่านมาไม่สามารถแก้ปัญหาในระยะยาวได้ เพราะปัญหาที่สะสมมานานเหล่านี้เกี่ยวพันกับโครงสร้างของระบบการบริหารจัดการของประเทศและโครงสร้างของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

ถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จึงได้มีการปรับแนวทางการพัฒนาที่เน้นการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐและการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูประบบราชการ ปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปการศึกษา และปฏิรูปกฎหมาย และกระทั่งปัจจุบันในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้มีการปรับแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาความยากจนของประเทศและการสร้างความเข้มแข็งของภาคสังคม ได้แก่การเสริมสร้างความเข็มแข็งของชุมชน การเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพของประชาชน การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตาม ความสัมฤทธิ์ผลของนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ขึ้นอยู่กับการนาไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่า

แนวคิดการพัฒนากับปัญหาความยากจน

จากความตื่นตัวในการแก้ปัญหาความยากจนทั้งในกลุ่มนักวิชาการและนักพัฒนา จึงได้มีความพยายามในการทำความเข้าใจถึงแนวคิดหรือแนวทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาของรัฐบาลว่าสอดคล้องหรือเหมาะสมกับสังคมไทยอย่างไร และเหตุใดจึงส่งผลให้คนไทยกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรมต้องตกอยู่ในสภาพที่ “ยากจน” มากขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่แย่กว่าเดิม ซึ่งมีนักวิชาการได้แสดงทัศนะดังกล่าวไว้ค่อนข้างหลากหลายดังนี้

1. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2535) เป็นนักเศรษฐศาสตร์การเมืองมีความเห็นว่าความยากจนเป็นปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างอำนาจที่ควบคุมและการแย่งชิงทรัพยากรในท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อนโยบายลดความยากจนของรัฐบาลเน้นเพียงการจ้างงานและการสร้างรายได้ การแก้ไขปัญหาของรัฐจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ และยังมองว่าการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุล ขณะที่รายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้น แต่สถานการณ์ความยากจนและการว่างงานไม่ดีขึ้น คุณภาพชีวิตโดยทั่วไปก็ไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควรจะเป็น คนส่วนมากยังไม่สามารถเข้าถึงการบริการของรัฐ ขณะเดียวกันจำนวนประชากรก็ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่โครงการทางเศรษฐกิจก็ไม่ได้เน้นเรื่องการจ้างงาน ประกอบกับการพัฒนาที่เน้นแต่การขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยไม่ได้พิจารณาเรื่องความเหลื่อมล้ำในการครอบครองทรัพย์สิน จึงกล่าวได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะที่ผ่านมาล้มเหลวในเรื่อง การกระจายรายได้และทรัพยากร รวมทั้งการกระจายอำนาจมีลักษณะที่เหลื่อมล้ำกันมาก (ปรีชา เปี่ยมพงศ์ศานต์ อ้างใน โกศล วงศ์สวรรค์, 2537)

2. ธวัช มกรพงค์ (2537) ได้กล่าวถึงการพัฒนาชนบทที่ผ่านมาและที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่า เน้นหนักที่การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การสร้างถนน สะพาน แหล่งน้ำ การขยายไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งมิได้ช่วยแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีที่ทำกินไม่เพียงพอ นอกจากนี้ โครงการของรัฐที่จะเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ก็เป็นการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ เช่น การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตร การให้ความช่วยเหลือในเรื่องพันธุ์พืช ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และสินเชื่อทางการเกษตร ซึ่งตกถึงมือเกษตรกรเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

3. กฤษฎา บุญชัย (2541) ได้อธิบายแนวคิดในมุมมองทางด้านรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และสังคมวิทยาว่า การที่นิยามความยากจนว่าเป็นเรื่องของการจนอำนาจ จนโอกาสโดยเชื่อมโยงกับบริบททางเศรษฐกิจการเมือง สัมพันธภาพทางอำนาจของกลุ่มต่างๆ ในสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน และแนวทางการพัฒนาที่ถูกผูกขาดโดยรัฐและชนชั้นนำของสังคม ซึ่งเป็นมุมมองในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ที่รัฐเปลี่ยนยุทธศาสตร์ในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาที่เรียกว่า “อุตสาหกรรมนำการส่งออก” (export-ledgrowth) ผลพวงจากยุทธศาสตร์ดังกล่าวทำให้รัฐกับภาคธุรกิจรุกเข้าไปในพื้นที่ชนบทเพื่อใช้ทรัพยากร ดิน น้ำ และป่า จนนำไปสู่ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรในชนบทอย่างกว้างขวาง เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนเหล่านั้นต้องพึ่งพาทรัพยากรดังกล่าวเพื่อการดำรงชีพอยู่ก่อนมาเป็นเวลาช้านาน เมื่อนโยบายการพัฒนาของรัฐบั่นทอนปัจจัยการผลิตสำคัญของประชาชน จึงทำให้ชุมชนเกิดความอ่อนแอและตกอยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจที่ถูกรัฐและเอกชนครอบงำ

4. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2541) กล่าวถึงการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาว่า การที่ประเทศพัฒนาไปสู่ความทันสมัยและเน้นความเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic growth) โดยมีเป้าหมายการพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม ทำให้มีการโยกย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่ราคาสินค้าอุตสาหกรรมมีราคาสูงเพิ่มขึ้นทุกปีในขณะที่ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ทำให้เกษตรกรที่ยังรักษาอาชีพเดิมอยู่มีรายได้ลดลง เกิดสภาวะเกษตรกรจนลง ดังที่ถูกจัดไว้ในกลุ่ม “คนจนชนบท”

5. นิธิ เอียวศรีวงค์ (2543) มองว่านโยบายเศรษฐกิจของรัฐลำเอียงเข้าข้างภาคเศรษฐกิจ และนโยบายสาธารณะถูกกำหนดโดยคนกลุ่มน้อย ซึ่งได้ควบคุมและช่วงชิงทรัพยากรไปจากคนชนบทที่มีสถานภาพทางการเมืองอ่อนแอ ประชาชนในชนบทถูกริดรอนสิทธิในการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นในการผลิตทำให้ผู้คนในชนบทกลายเป็นคนจนในที่สุด มีนโยบายของรัฐจำนวนมากที่ทำให้คนที่ไม่จนมากจนลง และคนจนมีความยากจนมากขึ้น ได้แก่ นโยบายพัฒนาทรัพยากรน้ำ และนโยบายป่าไม้ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติซึ่งไม่อนุญาตให้ราษฎรเข้าไปมีกิจกรรม หากินในป่า เป็นนโยบายที่ไม่รอบคอบ ริดรอนปัจจัยการผลิตของชาวชนบทโดยเฉพาะที่ดินและน้ำจนเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความยากจน

6. ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์ (2544) มองว่า การพัฒนาในกระแสทุนนิยม ก่อให้เกิดภาวะ “รวยกระจุก จนกระจาย” หรืออีกนัยหนึ่งคือ ยิ่งพัฒนา ความยากจนยิ่งรุนแรงขึ้น ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ทิศทางการพัฒนาประเทศและการวางแผนระดับชาติจากส่วนกลางก็ไม่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างและมีความหลากหลาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม อีกทั้งโครงการส่วนใหญ่ยังแก้ปัญหาแบบแยกส่วนและขาดการประสานเชื่อมโยงโครงการเข้าด้วยกัน

7. พิเชษฐ์ เพชรน้ำรอบ (2544) ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน ได้อธิบายว่า ปัจจุบันคนไทยทุกคนมีโอกาสเป็นคนจนได้ เพราะนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐที่ใช้วิสัยทัศน์พัฒนาตามแนวทางของประเทศตะวันตก โดยที่ไม่เข้าใจสังคมไทยอย่างแท้จริง จนกลายเป็นการพัฒนาเพื่อรับใช้คนส่วนน้อยให้มั่งคั่งยิ่งขึ้น แต่คนส่วนใหญ่ของประเทศกลับอดอยากยากจนลง ความยากจนจึงเป็นปัญหาโครงสร้างที่แก้ไขได้ยาก

เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยระบบ โดยโครงสร้าง โดยนโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วง 40-50 ปีที่ผ่านมา นโยบายในการพัฒนาประเทศทำให้การแบ่งสรรทรัพยากรโน้มเอียงไปในทางที่จะทำให้คนที่มั่งมีมีความได้เปรียบยิ่งขึ้น

8. มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด (2544) เห็นว่า ประเด็นโต้แย้งเกี่ยวกับความยากจนเกิดจากนิยามของคนจนที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ใช้ประมาณการความยากจน ซึ่งเน้นจากการวัดระดับรายได้แต่เพียงด้านเดียว และมองว่านิยามดังกล่าวทาให้ภาครัฐหลงทางไม่สามารถเข้าถึงรากเหง้าแห่งปัญหาความยากจนได้

จะเห็นได้ว่านักวิชาการและนักพัฒนาต่างมองว่า การที่รัฐบาลเน้นการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการผลิตภาคอุตสาหกรรม และเน้นการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก เป็นเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ และการสูญเสียปัจจัยการผลิตของเกษตรกร เป็นการสร้างวัฒนธรรมสังคมแบบ “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาชาวชนบทหรือเกษตรกรเป็นฝ่ายเสียเปรียบเสมอ และเพื่อให้ได้ภาพผลพวงของการพัฒนาที่ผ่านมาชัดเจนยิ่งขึ้น อาจพิจารณาได้จากความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับกรอบแนวคิดและผลกระทบของการพัฒนาประเทศที่สมชัย จิตสุชน (2544) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. กรอบแนวคิดของการพัฒนา

1.1 การพัฒนาที่ผ่านมาเน้นในเรื่องการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว โดยมองข้ามมิติด้านสังคมเช่น สุขภาพ การศึกษา เสรีภาพ และความมั่นคงในชีวิต

1.2 การพัฒนาถูกกำหนดโดยแนวคิดการพัฒนาแบบทุนนิยมเสรีที่เน้นระบบตลาด ในขณะที่ระบบตลาดไม่ได้รับประกันความเป็นธรรม คนที่ได้เปรียบในทางธุรกิจและการเมืองสามารถอาศัยช่องทางการตลาดเอาเปรียบคนจนและผู้ด้อยโอกาสได้ง่าย

1.3 การพัฒนาที่เน้นการส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมและละเลยภาคเกษตรกรรมจนทำให้ไม่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของคนในภาคการเกษตรให้เท่าเทียมกับคนกลุ่มอื่นในสังคมได้

1.4 การพัฒนาเพื่อเพิ่มสัดส่วนของการผลิตเพื่อขายทำให้ต้องอิงกับความเปลี่ยนแปลงในภาวะตลาด ซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุม

1.5 สร้างและเพิ่มความเหลื่อมล้ำของฐานะทางสังคม โดยเฉพาะแนวความคิดเรื่อง trickle-down effect ไม่เป็นจริง เพราะผลพวงของการพัฒนาไม่ได้ไปถึงคนส่วนใหญ่ของสังคมอย่างมากพอที่จะทำให้ความเหลื่อมล้ำในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาลดลง แม้ทำให้จำนวนคนจนลดลงแต่ผลลัพธ์ก็ยังไม่น่าพึงพอใจ

1.6 การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตและวิถีชีวิตที่รวดเร็ว ทำให้คนทั่วไปโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ขาดความรู้ความสามารถในการเลือกวิถีทางการดำรงชีพที่เหมาะสมและยั่งยืน

2. ผลกระทบของแผนพัฒนาต่อสังคม

2.1 เน้นความเจริญทางวัตถุเท่านั้น ละเลยการพัฒนาในด้านจิตใจ ทำให้คนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันน้อยลง คนไม่รู้จักกันมากขึ้น มีการใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบจนไม่มีเวลาให้กับตัวเองและครอบครัว

2.2 การพัฒนาที่เน้นความเจริญของ “ชาติ” ในองค์รวมทำให้ “ทุนทางสังคม” ร่อยหรอลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนทางสังคมในระดับชุมชน ซึ่ง “ทุนทางสังคม” นี้ อัมมาร สยามวาลา (2544) ได้ให้ความหมายว่า เป็น “ความไว้วางใจกันที่เกิดขึ้นในหมู่คนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน และแบ่งปันทรัพยากรที่ใช้ร่วมกันและแบ่งปันประโยชน์ที่ได้มาเหล่านี้อย่างเป็นธรรม และความเป็นธรรมที่ว่านี้เป็นความเป็นธรรมในกรอบและความเข้าใจร่วมกันของสมาชิกในชุมชนนั้นๆ”

2.3 เนื่องจากความสำเร็จของการพัฒนาบางครั้งวัดด้วยความ “ทันสมัย” ดังนั้นคนยากจนที่ไม่ “ทันสมัย” จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของความไม่เจริญ เป็นสิ่งแปลกปลอมและส่วนเกินของสังคม คนจนจึงไม่ได้รับการยอมรับในวงสังคมทั่วไป และส่วนใหญ่ต้องคบค้ากันเองในกลุ่มคนยากจนเท่านั้น

3. ผลกระทบของแผนพัฒนาต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

3.1 ระบบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาแบบทุนนิยมเสรี ก่อให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างกัน และการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะที่ไม่ยุติธรรมของรัฐ

3.2 การพัฒนาก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตัวเลขของการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น แต่ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในประเทศยิ่งชัดเจนและแผ่ขยายไปยังพื้นที่ต่างๆ มากขึ้น

แนวทางของแผนและนโยบายการพัฒนาประเทศไม่ใช่เป็นเพียงกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างรากฐานของสังคมและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศด้วย ดังนั้นกระบวนการกำหนดแผนและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจึงมีความสาคำญอย่างมากเช่นกัน

กระบวนการวางแผนและนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยงานสำคัญที่มีบทบาทเปรียบเสมือนองค์กรสูงสุดทางเศรษฐกิจที่กำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศดังเช่นรัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538) สศช. นอกจากทำหน้าที่วางแผนพัฒนาฯ แล้วยังมีบทบาทในการกำหนดนโยบายประเทศโดยผ่านการเป็นเลขานุการของคณะกรรมการระดับชาติหลายชุด เช่น คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน คณะกรรมการอีสต์เทิร์นซีบอร์ด เป็นต้น และยังเป็นกรรมการของคณะกรรมการสำคัญที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจอีกหลายชุดที่มีบทบาทต่อการดำเนินนโยบายและการบริหารการพัฒนา

หากมองด้านความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง วิกฤติการณ์ทางการเมืองอาจมีส่วนทำให้นโยบายและแผนพัฒนาที่ผ่านมามองข้ามภาคเกษตรและภาคประชาชน ความเจริญทางเศรษฐกิจจึงตกอยู่ในกลุ่มนักธุรกิจและนายทุนมากกว่า ทั้งนี้เพราะในกระบวนการวางแผนและนโยบายการพัฒนา มีเพียงฝ่ายบริหาร นักการเมือง ข้าราชการ และภาคธุรกิจเอกชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนและนโยบายประเทศ และเนื่องจากการเมืองไทยที่ผ่านมาขาดเสถียรภาพ มีการทำรัฐประหารรวม 9 ครั้งและมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อย กล่าวคือในช่วงการปกครองระบอบประชาธิปไตย 70 ปีที่ผ่านมา (มิถุนายน 2475 - มิถุนายน 2545) มีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งรัฐบาลถึง 54 ชุด ซึ่งมีคณะรัฐมนตรีรวมถึง 23 ชุดที่เข้ามาบริหารประเทศได้ไม่เกิน 6 เดือน และมีการประกาศใช้และยกเลิกรัฐธรรมนูญไปถึง 15 ฉบับ (นคร พจนวรพงษ์ และอุกฤษ พจนวรพงษ์, 2543) โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 3 (2515-2519) นอกจากเกิดการจลาจลวันมหาวิปโยคแล้ว ยังมีการจัดตั้งรัฐบาลถึง 8 ชุด ซึ่งทำให้การพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่องและทิศทางการพัฒนามักถูกปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยของนักการเมืองที่เข้ามาบริหารในแต่ละรัฐบาล

ด้วยโครงสร้างและกระบวนการจัดทำแผนและนโยบายการพัฒนาที่ไม่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) โดยเฉพาะภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม กรอบการพัฒนาจึงมักเป็นไปตามมุมมองของนักการเมืองและคนกลุ่มน้อยที่มีอิทธิพลทางการเมือง ผลประโยชน์สูงสุดของประชาชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศจึงไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร ดังเห็นได้จากการกระจุกตัวของการพัฒนาและมีช่องว่างต่างๆ ในระบบการบริหารประเทศและมาตรการทางกฎหมายที่เปิดให้ผู้มีอำนาจและมีอิทธิพลทางการเมืองตักตวงผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างชอบธรรม

กฎหมายไทยกับการแก้ปัญหาความยากจน

“กฎหมาย” หมายถึงกฎเกณฑ์ที่สอดคล้องกับความเป็นธรรมตามความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับจารีตประเพณีวิถีชีวิตที่คนส่วนใหญ่ถือปฏิบัติ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537) หลักกฎหมายดังกล่าวเป็นสิ่งที่คนไทยยึดถือมาแต่โบราณ แต่เมื่อโลกเปลี่ยนไป สังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น มีวิทยาการใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นจึงมีการใช้อำนาจรัฐในการกำหนดกฎเกณฑ์และบัญญัติกฎหมายขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ทันใช้ในสังคม ซึ่งที่ผ่านมามีการบัญญัติกฎหมายมากมาย ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง และระเบียบข้อบังคับต่างๆ

กฎหมายนอกจากจะเป็นเครื่องกำกับการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองแล้ว ยังเป็นเครื่องสนับสนุนในการใช้อำนาจเหล่านั้นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการออกกฎหมายรองรับนโยบายของรัฐเพื่อให้มีการปฏิบัติตามให้เป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง ขณะเดียวกันกฎหมายก็ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องควบคุมความประพฤติของคนในสังคมเพื่อให้ปฏิบัติในเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างสมาชิกในสังคม กฎหมายก็จะทำหน้าที่เป็นเครื่องชี้ขาด ตัดสินและหาข้อยุติให้ และกฎหมายยังมีบทบาทเป็นเครื่องส่งเสริมการสร้างและพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538) ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนดไว้

จากบทบาทที่กฎหมายมีต่อการพัฒนา 4 ขั้นตอนที่ ชุมพร ปัจจุสานนท์ (2530) กล่าวถึงข้างต้น และหน้าที่ของกฎหมายในมุมมองของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองในความคิดเห็นของบวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2538) ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างนโยบาย กฎหมาย องค์กร และเจ้าหน้าที่ ภายใต้กรอบ ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ รัฐบาลวางแผนและกำหนดนโยบาย รัฐสภาออกกฎหมายเพื่อกากับองค์กรและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบนโยบายและเพื่อกำหนดกรอบกติกาที่สนับสนุนให้การดำเนินนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิผล ส่วนในระดับองค์กรหรือกระทรวงที่ดูแลนโยบายก็อาจมีการกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ เพิ่มเติมเพื่อให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎระเบียบเหล่านั้นก็ต้องสอดคล้องกับกฎหมายแม่และนโยบาย รวมทั้งอยู่ในกรอบของกฎหมายรัฐธรรมนูญ สำหรับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก็ต้องดำเนินการตามนโยบายและปฏิบัติตามกฎหมาย การใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อประชาชนก็เพื่อควบคุม ชี้ขาด และสนับสนุนให้นโยบายเกิดผลไปในทิศทางเดียวกัน

จะเห็นได้ว่าหากรัฐบาลและรัฐสภาทำงานเป็นอิสระจากกันและยึดหลักของรัฐธรรมนูญเป็นที่ตั้ง และมีการปรับเปลี่ยนนโยบาย กฎหมาย องค์กร และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ให้สอดคล้องกับความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องและเป็นเหตุเป็นผลเกื้อกูลกัน ก็จะทำให้ความสัมฤทธิ์ผลของนโยบายการพัฒนาอยู่ในระดับสูง นั่นคือ นโยบายดี กฎหมายเป็นธรรม องค์กรมีความพร้อม และเจ้าหน้าที่ไม่บกพร่อง และหากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งประนีประนอมกับมาตรฐานที่ควรจะเป็น หรือเพียงผู้ที่มีบทบาทในการบริหารประเทศมองข้ามความสำคัญของโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 ก็จะเป็นเหตุแห่งความล้มเหลวของนโยบายการพัฒนาได้

หากพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หมวดที่ 5 ที่ได้กล่าวถึงเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มี 19 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 71 ถึงมาตรา 89 ซึ่งเป็นแนวทางในการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการการพัฒนาประเทศและการบริหารราชการแผ่นดิน และมาตราที่มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการกำหนดนโยบายที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมซึ่งมีความเชื่อว่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาความเดือดร้อนและความยากจนของประชาชนคนส่วนใหญ่ของประเทศมีดังนี้

มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

มาตรา 82 รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

มาตรา 83 รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

มาตรา 84 รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

มาตรา 87 รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค

นอกจากนี้ “รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันถูกเขียนขึ้นจากหลายมุมมอง โดยเฉพาะจากมุมมองของสามัญชนทั่วไปและมุมมองของผู้ที่จะอยู่ภายใต้กติกา ไม่เหมือนเช่นรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ทั้ง 15 ฉบับ ที่ส่วนใหญ่เขียนจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในอำนาจ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับอำนาจ และผู้ที่ใช้อำนาจที่มีอิทธิพลในการชี้นำให้เขียนกติกาในรัฐธรรมนูญเพื่อเกื้อกูลตนเองและเพื่อการมีอำนาจต่อไป” (อานันท์ ปันยารชุน, 2543) ดังนั้นจึงมีหลายมาตราที่ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้น เป็นสิทธิและเสรีภาพในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ในการทวงถามความเป็นธรรมจากภาครัฐ และในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ซึ่งได้แก่

มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 56 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับคนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 60 บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดนี้ ไม่ได้ลบล้างกฎหมายเก่าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ที่ออกมาในช่วงระหว่าง 27 มิถุนายน 2475 ถึง 10 ตุลาคม 2540 โดยอัตโนมัติ ทั้งนี้เพราะเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้ก็แล้วจะมีผลใช้บังคับได้ทั่วไปและตลอดไปจนกว่าจะถูกยกเลิก ดังนั้นจึงเห็นได้ว่ากฎหมายของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนอกจากจะมีจานวนมากและซ้ำซ้อนแล้ว กฎหมายยังล้าสมัยไม่สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและยังให้อำนาจพนักงานของรัฐมากเกินไป จนกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนา (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538) และหากวิเคราะห์ปัญหาของกฎหมายไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการแก้ปัญหาความยากจนอาจแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

กระบวนการนิติบัญญัติ

1. แนวคิดของกฎหมาย

ในคติเกี่ยวกับกฎหมายที่มีมาแต่โบราณไม่ว่าจะเป็นของไทยหรือของประเทศตะวันตกต่างก็ยึด “หลักความเป็นธรรม” ที่สอดคล้องกับจารีตประเพณีและความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ แต่พื้นฐานแนวคิดดังกล่าวถูกปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลาในกระบวนการนิติบัญญัติ และแนวคิดของนักกฎหมายไทยก็มีความหลากหลายในทางวิชาการตามที่ได้รับอิทธิพลจากหลักกฎหมายที่ตนศึกษามาจากประเทศต่างๆ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ท้าทายสำหรับนักกฎหมายไทยก็คือการประสมประสานแนวคิดกฎหมายต่างๆ ที่ได้ศึกษามาปรับใช้กับบริบทและสภาพการณ์ของสังคมไทยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันพบว่ากฎหมายไทยยังไม่ได้สะท้อนสิ่งที่เป็นธรรมในความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ในสังคม และกฎหมายไทยยังมีข้อบกพร่องและมีประเด็นความขัดแย้งกันในแนวคิดทางวิชาการซึ่งมีผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมาย

ดังเช่นแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนของไทยยังขาดอุดมการณ์เชิงปรัชญาแบบประชาธิปไตยและเสรีนิยม เนื่องจากประเทศไทยใช้กฎหมายมหาชนเป็นเพียงเครื่องมือในการใช้อำนาจของรัฐเท่านั้น ไม่ได้สะท้อนอุดมการณ์เชิงคุณค่าและคุณธรรมที่มีลักษณะเป็นสัญญาประชาคมระหว่างคนในสังคมที่มีต่อกันไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้อยู่ใต้ปกครองดังเช่นหลักกฎหมายมหาชนในประเทศตะวันตกที่ให้ประชาชนหรือผู้แทนมีส่วนร่วมในการจัดทำรัฐธรรมนูญตั้งแต่เริ่มแรก และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถใช้รัฐธรรมนูญนั้นในการควบคุมรัฐให้ปฏิบัติตามสัญญาประชาคมได้ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538) และหากกฎหมายให้อำนาจรัฐ กฎหมายก็ต้องมีการควบคุมการใช้อำนาจรัฐด้วย ต้องมีควบคู่กันอยู่ตลอดเวลา ยิ่งมีอำนาจมากขึ้นเท่าใด ความจำเป็นในการควบคุมการใช้อำนาจยิ่งต้องมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว (โภคิน พลกุล และชาญชัย แสวงศักดิ์, 2541) และสาเหตุที่กฎหมายมหาชนของไทยเป็นกฎหมายให้อำนาจรัฐมากกว่าการควบคุมอำนาจรัฐนั้น เป็นเพราะว่า

- สังคมไทยขาดประชาสังคม (Civil Society) ซึ่งเป็นการรวมตัวกลุ่มประชาชนที่มีมากพอในการทวงถามสิทธิเสรีภาพของประชาชนและกดดันภาครัฐได้ในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ขณะที่ประชาสังคมในสังคมตะวันตกเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบกษัตริย์เป็นระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม

- ความเข้าใจและความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมาย คนไทยถูกสอนกันมาว่า “กฎหมายคือ คำสั่งของรัฐาธิปัตย์ ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษ” และถูกทำให้เชื่อว่า “ความเป็นธรรมตามตัวบทกฎหมายที่ตราขึ้นเท่านั้นที่เป็นความเป็นธรรมที่ยอมรับได้ในสังคม” ซึ่งทำให้คนไทยเข้าใจว่าเมื่อใดที่สามารถเข้าถึงหรือเป็นรัฐาธิปัตย์ได้ก็สามารถใช้อำนาจในการสร้างความเป็นธรรมและตรากฎหมายได้แม้จะขัดกับหลักนิติศาสตร์และหลักความเป็นธรรม

แนวคิดที่ว่ากฎหมายคือรัฐาธิปัตย์นั้นเป็นทฤษฎีที่ถูกกล่าวถึงในปลายคริสศตวรรษที่ 19 และระยะต้นของคริสศตวรรษที่ 20 ที่ประเทศอังกฤษเป็นประชาธิปไตยแล้ว ซึ่งรัฐาธิปัตย์ของอังกฤษหมายถึง สภาสามัญกับสภาขุนนาง โดยสภาสามัญเป็นผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกเข้ามาเพื่อปฏิบัติตามความต้องการของราษฎร เป็นสภาที่อยู่ใต้อำนาจประชาชน และทฤษฎีนิติศาสตร์ของตะวันตกระบุว่า การเขียนกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนสามารถควบคุมรัฐสภาจัดเป็นเครื่องมือการออกกฎหมายที่ดี เพราะทำให้สามารถกำหนดกฎเกณฑ์ได้รวดเร็วขึ้นและสอดคล้องกับคติประชาธิปไตย แต่ในประเทศไทย ข้าราชการกลุ่มน้อยที่อาศัยสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายออกกฎหมาย ดังนั้นจึงพบว่ากระบวนการที่ทำลายสิทธิของบุคคลและสิทธิของชุมชนได้เกิดขึ้นอย่างถูกต้องตามกระแสนิติศาสตร์และกฎหมายไทย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2544)

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของไทย จะดัดแปลงแนวคิดตะวันตกที่ว่าถ้าทรัพยากรไม่เป็นของรัฐก็เป็นของส่วนบุคคลนั้นไม่เพียงพอ เนื่องจากประเทศตะวันตกมีการวางแผนและการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมแต่แรก อีกทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐเป็นไปอย่างเคร่งครัดตามกฎหมายที่มุ่งประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นหลัก เมื่อประเทศไทยไม่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดีพอก่อนการขยายตัวของอิทธิพลทุนนิยมเสรี จึงทาให้ประเทศไทยประสบปัญหาทรัพยากรเสื่อมโทรมและร่อยหรอ ปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิตทางธรรมชาติของเกษตรกร และปัญหาความยากจนบนความไม่เสมอภาคในการพัฒนา ดังนั้นแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรโดยชุมชนจึงเริ่มขยายตัววงกว้างขึ้น กล่าวคือการให้สิทธิแก่ชุมชนในการจัดการ การใช้ประโยชน์ และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537) อย่างไรก็ตาม แนวคิดสิทธิชุมชนนี้ยังไม่มีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน

2. การเมืองในโครงสร้างรัฐสภา

ในบรรดารัฐธรรมนูญของไทยทั้ง 16 ฉบับ มีเพียง 10 ฉบับที่เรียกว่าเป็นรัฐธรรมนูญแบบรัฐสภาที่มีกลไกสำคัญคือ การเลือกตั้ง ความรับผิดชอบทางการเมืองของรัฐบาลต่อสภา และสิทธิของรัฐบาลที่จะยุบสภา กระนั้นก็ตามมิได้หมายความว่ารัฐธรรมนูญแบบรัฐสภาจะจำกัดอำนาจของรัฐหรือของสถาบันการเมืองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้เหมือนกันทุกฉบับขึ้นอยู่สภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ส่วนอีก 6 ฉบับที่ไม่ได้ออกโดยการปกครองแบบรัฐสภาเรียกว่าเป็นแบบเผด็จการ เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเหล่านั้นให้อำนาจเด็ดขาดแก่คณะรัฐประหารโดยไม่คำนึงถึงหลักการและกลไกประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (โภคิน พลกุล, 2529) ในการทำรัฐประหารแต่ละครั้งมีการใช้อำนาจรัฐประหารปกครองอยู่โดยประกาศคณะปฏิวัติช่วงเวลาหนึ่ง แล้วตราธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรขึ้นใช้ชั่วคราว ให้หัวหน้าคณะรัฐประหารเสนอแต่งตั้งได้ทั้งนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยคณะรัฐประหารและข้าราชการประจำ

สภานิติบัญญัติที่มาจากการแต่งตั้งนี้จะเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรซึ่งกระบวนการนิติบัญญัติเหล่านี้อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะรัฐประหารโดยพฤตินัย เห็นได้จากการบัญญัติรับรองประกาศของหัวหน้าคณะรัฐประหารให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายและยังชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นช่องทางในการกำหนดแนวนโยบายของรัฐและอิทธิพลทางเศรษฐกิจการเมืองในลักษณะเผด็จการทางสภาได้ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537) การใช้อำนาจแฝงครอบงำสถาบันในระบอบรัฐสภาที่เกิดจากการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้งนี้ จึงทำให้

อุดมการณ์ศักดินานิยมและอานาจนิยมขยายตัวและแทรกซึมในทัศนคติและวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย (โภคิน พลกุล, 2529) ดังนั้น 70 ปีระบอบประชาธิปไตยจึงยังไม่สมบูรณ์แบบเพราะอุดมการณ์ประชาธิปไตยเสรีนิยมยังไม่ฝังรากลึกในสังคมไทย

3. วัฒนธรรมอำนาจนิยมอุปถัมภ์และทุนนิยมอภิสิทธิ์

อุดมการณ์อำนาจนิยมที่ขยายตัวจนกลายเป็นวัฒนธรรมครอบงำสังคมไทยมานาน ผสมผสานได้เป็นอย่างดีกับระบบอุปถัมภ์ที่ปลูกฝังค่านิยมให้ประชาชนเกื้อกูลกันในเพื่อนที่มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ร่วมกัน จนกลายเป็น “วัฒนธรรมอำนาจนิยมอุปถัมภ์” นั่นหมายความว่านักการเมืองผู้ใดที่ต้องการเข้าไปในโครงสร้างอำนาจของสังคมต้องสร้างและขยายความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทั้งในระดับบนและระดับล่าง ไม่ว่าจะเป็นราษฎรในเขตการเลือกตั้ง เครือข่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และแม้กระทั่งผู้นำฝ่ายทหาร จะเห็นว่าระบบอุปถัมภ์มีอยู่ในการเมืองทุกระดับ ส่วนทุนที่นักการเมืองใช้หล่อเลี้ยงระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์นี้ก็แสวงหามาจากส่วนเกินทางเศรษฐกิจในสังคมไทย เช่นเดียวกันกับกลุ่มทุนและธุรกิจที่สร้างความมั่งคั่งจากอำนาจทางการเมืองก็ต้องสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ร่วมกับนักการเมือง ดังนั้นจึงเกิดระบบทุนนิยมอภิสิทธิ์ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ อ้างใน บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537) ที่นับวันก็แทรกซึมเข้ากับระบบการเมืองไทยจนยากจะแยกออก

4. อำนาจในการออกกฎหมาย

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติประมาณ 601 ฉบับ จัดเป็นหมวดหมู่ได้ 10 กลุ่มกฎหมาย ในกลุ่มกฎหมายว่าด้วยวัฒนธรรม การศึกษา การกีฬา และการสาธารณสุข มีจำนวนพระราชบัญญัติมากถึง 111 ฉบับ รองลงมาเป็นกลุ่มกฎหมายการเมือง การบริหาร และกฎหมายปกครองอื่นๆ มีถึง 108 ฉบับ และกฎหมายเหล่านี้ยังมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารออกอนุบัญญัติในรูปแบบต่างๆ อาทิ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ได้โดยไม่มีการจำกัดหรือควบคุม จึงทำให้ปริมาณกฎหมายของไทยในระดับอนุบัญญัติมีไม่ต่ำกว่า 20,000 ฉบับ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าการมอบอานำจในพระราชบัญญัติเป็นการ “โอน” อำนาจนิติบัญญัติให้ฝ่ายบริหารรัฐมนตรีที่รับผิดชอบกฎหมายดังกล่าว และมีกฎหมายหลายฉบับที่มอบอำนาจนี้ให้ระดับอธิบดีข้าราชการประจำ เพื่อต้องการให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน แต่ไม่มีระบบการควบคุมและตรวจสอบที่ดี นอกจากนี้อนุบัญญัติที่ฝ่ายราชการบริหารออกมากมายนี้จะยังคงมีผลบังคับใช้ถึงแม้พระราชบัญญัติแม่บทถูกยกเลิกไปแล้ว จนกว่าจะมีการออกอนุบัญญัติตามกฎหมายฉบับใหม่โดยไม่เงื่อนเวลาที่ชัดเจน ทาให้ผู้อยู่ใต้กฎหมายเกิดความสับสน และยังให้อำนาจแก่ผู้รักษาการตามกฎหมายสามารถเลือกออกอนุบัญญัติได้ตามเนื้อหาและเวลาที่ต้องการ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537) กระบวนการนิติบัญญัติลักษณะนี้ทำให้พระราชบัญญัติของไทยมีแต่หลักเกณฑ์กว้างและมีอนุบัญญัติที่มากมายทำให้ผู้อยู่ใต้กฎหมายยากจะติดตามรายละเอียดของกฎหมายและอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในการเลือกใช้กฎหมายและเลือกปฏิบัติตามกฎหมายได้

นอกจากนี้ในกระบวนการนิติบัญญัติไทย ฝ่ายบริหารยังสามารถควบคุมการเสนอกฎหมายโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ และประธานสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสังกัดพรรคฝ่ายข้างมากที่ร่วมรัฐบาลมีอำนาจในการวินิจฉัยประเภทและรับรองร่างพระราชบัญญัติด้วย ประกอบกับสมัยประชุมมีน้อย ทำให้การเสนอร่างกฎหมายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักเป็นไปได้น้อย ส่วนใหญ่ส่วนราชการและรัฐมนตรีผู้ควบคุมหรือกำกับส่วนราชการนั้นเป็นผู้เสนอร่างและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ดังนั้นการออกกฎหมายเพื่อควบคุมและลดอำนาจระบบราชการจึงยังเป็นไปได้ยาก และกระบวนการออกกฎหมายที่ล่าช้าและจำกัดเรื่องเวลาทำให้มีร่างกฎหมายคั่งค้างในสภานิติบัญญัติเป็นจำนวนมาก และความล่าช้ามักเป็นประโยชน์ต่อการยืดเวลาของการมีในอานาจระบบราชการเดิม (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537)

เมื่อกระบวนการนิติบัญญัติของไทยยังเป็นเรื่องของส่วนราชการและการเมืองบริหารที่เป็นฝ่ายใช้กฎหมายเป็นผู้เสนอร่างและแก้ไขกฎหมายทั้งหมด โดยมีรัฐสภาเป็นเพียงผู้ตรวจกฎหมาย และมีคณะกรรมาธิการวิสามัญที่รัฐบาลแต่งตั้งขึ้นจากข้าราชการผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ร่วมพิจารณากฎหมาย กฎหมายก็ยังไม่อาจสะท้อนความต้องการและปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นผู้อยู่ใต้กฎหมายได้อย่างที่แท้จริง ดังนั้นในกระบวนการนิติบัญญัติต้องพิจารณาการเปิดโอกาสให้องค์กรตัวแทนประชาชนที่สัมผัสและเข้าใจปัญหาของประชาชนได้ดี เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความเห็นได้อย่างเต็มที่เพื่อสมาชิกรัฐสภาจะได้รับฟังข้อมูลทั้ง 2 ฝ่ายแทนที่จะมีข้อมูลจากส่วนราชการเพียงฝ่ายเดียว (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537)

5. ระบบข้อมูลกฎหมาย

กฎหมายมีจำนวนมากโดยเฉพาะจำวนอนุบัญญัติที่ออกโดยฝ่ายบริหารและยังไม่มีผู้ใดรวบรวมจำนวนไว้แน่นอน (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537) การที่ไม่ได้จัดระบบข้อมูลของกฎหมายทุกระดับไว้ด้วยกัน ไม่เพียงทำให้ไม่ทราบว่าประเทศไทยมีกฎหมายกี่ฉบับ ประเภทใดบ้าง และกฎหมายหรือระเบียบใดที่ยังมีผลบังคับใช้อยู่ แต่ยังทำให้ยากต่อการค้นคว้าเพื่อประโยชน์ในการศึกษา การบริหารราชการ และการออกกฎหมายใหม่ จึงมีส่งผลให้กฎหมายที่ออกมาในระดับต่างๆ เกิดความซ้ำซ้อนกันและมีจำนวนมากเกินความจำเป็น

เนื้อหาสาระของกฎหมาย

1. วัตถุประสงค์ของกฎหมาย

กฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในบ้านเมือง ดังนั้น กฎหมายจึงทำหน้าที่หลายอย่างเช่น กากับ สนับสนุน และส่งเสริม แต่กฎหมายไทยส่วนใหญ่ มุ่งการควบคุม จากการศึกษาของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายในปี พ.ศ. 2536 พบว่าจำนวนกฎหมายที่มีลักษณะจำกัดการกระทำหรือกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน และควบคุมการประกอบการของเอกชนรวม 170 ฉบับ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538) คิดเป็นร้อยละ 33 ของจำนวนกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในขณะนั้น ซึ่งการควบคุมบางอย่างเกินความจำเป็น เช่น การควบคุมโดยเพิ่มขั้นตอนการขอใบอนุญาตต่างๆ ในการดำเนินกิจการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการให้ได้ซึ่งข้อมูลของกิจการของคนละส่วนราชการ ได้แก่การให้เอกชนขอจดทะเบียนพาณิชย์ตาม พ.ร.บ. ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 ก่อนเปิดกิจการ ขณะที่รัฐมีข้อมูลดังกล่าวจากการจดทะเบียนการค้าตามประมวลรัษฎากรอยู่แล้ว (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538) ซึ่งเป็นความซ้ำซ้อนที่ไม่จำเป็น

อีกตัวอย่างเช่น กฎหมายสหกรณ์ที่อนุญาตให้มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนเองในรูปของ สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรเป็นนิติบุคคล แต่สาระของกฎหมายกลับมีลักษณะเป็นการควบคุมและกากับโดยภาครัฐ กึ่งบังคับให้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ และการบริหารจัดการที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการบางคนที่ส่วนใหญ่เป็นคนที่ภาครัฐสนับสนุน ผลกำไรที่ได้รับไม่ได้ถูกจัดสรรให้สมาชิกเต็มเม็ดเต็มหน่วย ซึ่งลักษณะของกฎหมายดังกล่าวไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนที่เป็นสมาชิกอย่างแท้จริง และกฎหมายบางฉบับก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับชุมชนและสังคม เช่น การแก้ไขและยกร่างกฎหมาย 11 ฉบับในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ภายใต้แรงกดดันจากองค์กรระหว่างประเทศหรือรัฐบาลของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งกฎหมาย 10 ฉบับใน 11 ฉบับ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน การพึ่งพาเงินทุนและองค์ความรู้จากต่างประเทศ การฟื้นฟูภาคธุรกิจขนาดใหญ่ และการส่งเสริมการค้าเสรีมากขึ้นเพื่อดึงเงินลงทุนจากต่างประเทศ (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2542)

นอกจากนี้กฎหมายไทยยังเน้นการปกป้องสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนแบบสุดโต่ง ขณะที่ประเทศเสรีนิยม เช่น สหรัฐอเมริกา ยังป้องกันไม่ให้สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลไปกระทบต่อสังคมส่วนรวม เช่น การป้องกันการผูกขาดการค้า หรือ ประเทศญี่ปุ่น ที่มีการจำกัดการถือครองที่ดินควบคู่กับการเก็บภาษีที่ดิน และในกรณีที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินของญี่ปุ่น หากมีในชุมชนนั้นจะมีกฎเกณฑ์ตามจารีตประเพณีที่ชุมชนใช้อยู่ก็

ให้ปฏิบัติตามจารีตประเพณีนั้นโดยกฎหมายของรัฐจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ขณะที่กฎหมายบัญญัติของไทยยังกีดกันสิทธิที่เคยมีตามจารีตประเพณี เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเดิมการพิจารณาว่าผู้ใดมีสิทธิในที่ดินหรือไม่ จะพิจารณาความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ ต่อมามีการส่งเสริมการออกเอกสารสิทธิ์เพื่อแสดงสิทธิในการทำประโยชน์ กล่าวคือผู้ใดมีที่ดินที่แจ้งไว้แล้วสามารถไปขอรับเอกสารสิทธิ์การครอบครองได้ (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2544)

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไทยมีลักษณะที่เปราะบางเนื่องจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่รับรองสิทธิเสรีภาพแบบ “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย” และทำให้ผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศและรัฐสภาสามารถออกกฎหมายในรูปของประกาศหรือคำสั่งที่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ ดังเช่นประกาศหรือคำสั่งต่างๆ ของคณะปฏิวัติและคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่ยังเป็นกฎหมายใช้บังคับอยู่ ยังไม่มีบทกฎหมายให้ยกเลิก ดังนั้นการมีรัฐธรรมนูญแบบรัฐสภาขึ้นใหม่โดยรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย” เท่ากับเป็นการรับรองการจากัดสิทธิเสรีภาพที่ไม่ถูกต้องให้ดำรงอยู่ต่อไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (โภคิน พลกุล, 2529)

ดังนั้นกฎหมายที่ดีต้องไม่เป็นเพียงเครื่องมือในการควบคุมของรัฐและการใช้อำนาจของส่วนราชการ แต่กฎหมายต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชนคนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า “กฎหมายมีไว้สำหรับให้บุคคลส่วนมากมีเสรีและอยู่ได้ด้วยความสงบ” แล้วจะลดความขัดแย้งในสังคมและการละเมิดกฎหมาย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537)

2. ความสมบูรณ์ของเนื้อหา

กฎหมายของไทยส่วนใหญ่มีเนื้อหาสั้นและไม่สมบูรณ์ครบถ้วน โดยทั่วไปจะเป็นการจัดตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการ นิยามความหมายของคำต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรและพนักงานเจ้าที่ที่รับผิดชอบ กำหนดโครงสร้างหน้าที่และวาระของคณะกรรมการ มาตรการการควบคุมและบทลงโทษ สาระส่วนใหญ่จะมอบให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้กำหนด ซึ่งมักจะเขียนในกฎหมายว่า “ให้รัฐมนตรีว่าการที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจออกกฎกระทรวง (และ/หรือแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่) เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้” แม้กระทั่งในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็มักจะมีข้อความว่า “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” อยู่หลายมาตรา เช่น ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มีถึง 15 มาตรา และเมื่อไม่มีเงื่อนไขเวลาชัดเจนว่าเมื่อไรจึงจะมีการบัญญัติกฎหมายเหล่านั้นก็อาจนำไปสู่ความสับสนของประชาชนและปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายดังเช่น มาตรา 39 และ 40 เป็นต้น ความไม่สมบูรณ์ของเนื้อหากฎหมายนี้ยังอาจนำไปสู่ผลในทางตรงกันข้ามกับเจตนาของกฎหมายได้ เช่น พ.ร.บ. การส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 มีเพียง 24 มาตรา แต่มีอนุบัญญัติที่ออกโดยฝ่ายบริหารเกี่ยวกับการส่งออกเป็นร้อยฉบับ ทำให้ผู้ใช้กฎหมายต่างคนต่างก็ใช้กฎหมายมาตราเดียวกันต่างความหมายกันและขัดแย้งกันได้

เนื้อหาของกฎหมายบางฉบับไม่สอดคล้องกับสภาพเป็นจริง เช่น พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 ที่นิยาม “ป่าหมายถึงที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน” แม้ที่ดินผืนนั้นไม่มีต้นไม้สักต้น หรือการที่เนื้อหาในกฎหมายให้ความสำคัญกับ “ไม้” ที่มีบทบาททางเศรษฐกิจมากกว่า “ป่า” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศน์วิทยาเพราะเป็นที่รวมของทรัพยากรทางชีวภาพที่หลากหลาย การให้ความที่ไม่ครอบคลุมและไม่ชัดเจนย่อมนำเป็นสู่การตีความที่แตกต่างกันและการเลือกบังคับใช้กฎหมายได้

นอกจากนี้กฎหมายไทยยังให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่มากเกินไป โดยปราศจากกลไกในการควบคุมการใช้ดุลพินิจและการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ทำให้เกิดช่องโหว่ของการใช้กฎหมายในทางมิชอบได้ ในอดีตรัฐพยายามริบอำนาจในการจัดการทรัพยากรเพื่อต้องการดึงอำนาจท้องถิ่นเข้ามาสู่ส่วนกลางเพื่อความมั่นคงของประเทศเพราะรัฐไม่สามารถแยกได้ว่าใครเป็นใคร มาจากไหน แต่ปัจจุบันรัฐยึดทรัพยากรไปไว้ที่ส่วนกลางแล้ว และได้จัดสัมปทานทรัพยากรให้เอกชนเพื่อแสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และ

อุตสาหกรรม ทำให้ข้าราชการในหน่วยงานที่ได้รับอำนาจในการจัดการมีบทบาทและความสำคัญอย่างมาก และอาจประพฤติมิชอบได้

3. ความเป็นธรรม

เมื่อแนวทางการออกกฎหมายมิได้มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของสังคมและประชาชนเป็นที่ตั้ง และวัตถุประสงค์ของกฎหมายยังมุ่งการควบคุม การให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ และการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือสนองนโยบายของผู้มีอำนาจออกกฎหมาย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537) ผลลัพธ์ก็คือความไม่เป็นธรรมของกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม เช่น การจัดสรรและการให้สิทธิในการใช้ทรัพยากรต่างๆ ของประเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน และวิธีการดำเนินนโยบายที่สร้างความได้เปรียบเสียเปรียบของกลุ่มในสังคม ตัวอย่างเช่น การถือครองที่ดินที่ไม่เป็นธรรมซึ่งเป็นผลมาจากกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม (อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์, 2544) ซึ่งได้แก่

- การยกเลิกขนาดการถือครองที่ดินในปี พ.ศ. 2502 ของคณะปฏิวัติ เพราะกฎหมายดังกล่าวทาให้คนกลุ่มน้อยที่มีอิทธิพลเสียผลประโยชน์
- ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 6 หมวด 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป กล่าวถึงการหมดสิทธิครอบครองที่ดินในกรณีที่เจ้าของที่ดินที่
  - ทอดทิ้งที่บ้านที่สวนเกินระยะเวลา 9-10 ปี
  - ไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่โฉนดเกินระยะเวลา 5 ปี
  - ทอดทิ้งที่ น.ส.3 เกินระยะเวลา 3 ปี

แต่ต่อมามีการแก้กฎหมายโดยประกาศคณะปฏิวัติให้ขยายระยะเวลา ในกรณี โฉนด เป็น 10 ปี และ น.ส.3 เป็น 5 ปี และการทิ้งที่ดินนั้นหากจะให้หมดสิทธิต้องให้อธิบดีกรมที่ดินยื่นคำร้องต่อศาล เมื่อศาลสั่งเพิกถอนแล้วจึงจะหมดสิทธิ และพบว่ากฎหมายมาตรานี้ไม่เคยมีผลบังคับเพราะปฏิบัติไม่ได้ เนื่องจาก

- การทอดทิ้งที่ดินเกินระยะเวลา 5 ปี หรือ10 ปี นั้นต้องทอดทิ้งต่อเนื่องตลอด
- เป็นไปได้ยากที่จะให้เจ้าหน้าที่กรมที่ดินที่มีอยู่จำกัดไปสำรวจที่ดินครั้งละแปลง
- การหาหลักฐานว่าเจ้าของได้ทอดทิ้งที่ดินต่อเนื่องเป็นเวลานานถึง 10 ปี มีความยุ่งยากและเป็นไปได้น้อยมาก
- ในการปฏิรูปที่ดินไม่เคยมีการใช้มาตรการเวนคืนที่ดินแปลงใหญ่ทั้งที่ควรจะดำเนินการ แต่ใช้วิธีการเจรจาตกลงด้วยราคาตลาด การปฏิรูปที่ดินจึงถูกเบี่ยงเบนให้ไปทำกับที่ดินของรัฐ ซึ่งดำเนินการได้ง่ายกว่าโดยการเจรจากับกรมป่าไม้และนำเข้าคณะรัฐมนตรีแล้วจึงนำที่ดินไปจัดสรรให้แก่ประชาชน
- ในกรณีที่ต้องเวนคืนที่ดิน ยังมีเงื่อนไขในกฎหมายกำหนดว่าจะต้องทำให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี แต่หากเจ้าของที่ดินทำการแบ่งที่เป็นแปลงเล็กๆ จนขนาดเล็กกว่าที่กฎหมายกำหนด ก็ไม่จำเป็นต้องปฏิรูป สามารถหลบเลี่ยงกฎหมายได้ เหล่านี้คือช่องว่างที่ทั้งข้าราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องต่างรับรู้ และพยายามหลีกเลี่ยงการถูกปฏิรูปที่ดิน
- ภาษีมรดกและภาษีที่ดิน กำหนดให้ทรัพย์สินที่อยู่บนที่ดินที่ทำประโยชน์หรือมีรายได้สูงต้องเสียภาษีสูง แต่มีผู้ไม่เห็นด้วยคัดค้านโดยอ้างว่าไม่เหมาะสมกับสังคมไทย
- ในประมวลกฎหมายแพ่งมีบทบัญญัติที่กำหนดไว้ว่า การเข้าไปทำประโยชน์ในที่รกร้างว่างเปล่านั้นต้องมีเงื่อนไข คือ โดยสงบ เปิดเผย มีเจตนาเป็นเจ้าของ เป็นระยะเวลานานถึง 10 ปี แล้วไปยื่นคำร้องให้ศาลสั่งว่ามีสิทธิตามกฎหมายที่จะใช้ที่ดินนั้น ซึ่งเป็นไปได้ยาก และยังพบว่า มีที่ดินรกร้างมากมายที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ และมีการกระจุกตัวไม่มากนักคือ ที่ดินขนาดเกินกว่า 200 ไร่ มีอยู่ประมาณร้อยละ 15 ของประเทศ ขณะที่การถือครองที่ดินขนาดกลางโดยไม่ใช้ประโยชน์หรือใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่มีมากถึงประมาณร้อยละ 70

- การขายฝาก เป็นอีกแนวคิดที่ไม่เป็นธรรม โดยปกติการกู้เงินจากธนาคาร จะใช้วิธีจำนอง แต่ถ้ากู้เงินกับเอกชน ส่วนใหญ่จะใช้วิธีให้ขายฝาก เพื่อเลี่ยงขั้นตอนการบังคับคดีที่ยุ่งยาก เมื่อถึงเวลาไถ่ถอน หากผู้รับฝากต้องการที่ดินก็จะมีการบ่ายเบี่ยง ไม่มาตามนัด ไม่รับเงิน ไม่โอนคืนให้จนกระทั่งที่ดินหลุดมือไป ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันมานานจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการแก้กฎหมายขายฝากในปี พ.ศ. 2541 แต่ก็ยังไม่มีการแก้ไขจนถึงขั้นยกเลิกกฎหมาย ขณะที่มีเสียงเรียกร้องให้ยกเลิกเพราะเห็นว่าเป็นกฎหมายที่ไม่สร้างสรรค์และไม่เป็นธรรม

เมื่อกฎหมายบัญญัติไม่อาจสะท้อนความเป็นธรรมเสมอไป ย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้งกับจารีตประเทศและความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ และก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องของกฎหมายและนโยบายของรัฐเองด้วย เช่น กฎหมายป่าสงวนทับพื้นที่ของชาวบ้านและต้องขับไล่ชาวบ้านออกจากป่าสงวนซึ่งขัดแย้งกับแนวนโยบายส่งเสริมการขยายพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการส่งออก (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537)

4. ความทันสมัย

กฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นกฎหมายเก่า แต่มีอยู่หลายฉบับที่ไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เนื้อหาสาระของกฎหมายล้าสมัย และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เช่น

- พ.ร.บ. การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 ซึ่งตราขึ้นในสมัยที่เรือส่วนใหญ่เป็นเรือพาย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538) ขณะที่ปัจจุบันมีเรือยนต์หลายประเภท

- พ.ร.บ. การค้าข้าว พ.ศ. 2489 ที่ตราขึ้นในสมัยที่เกิดภาวะขาดแคลนข้าวภายหลังสงครามโลก (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538) เพื่อจำกัดปริมาณและควบคุมราคาการซื้อขายข้าว แต่ปัจจุบันข้าวล้นตลาดและราคาเป็นไปตามกลไกของตลาดและพ่อค้าคนกลาง

- พ.ร.บ. สำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 ซึ่งออกมาควบคู่กับ พ.ร.บ. การค้าข้าว พ.ศ. 2489 เพื่อห้ามการกักตุนข้าว และมีการแก้ไขในปี พ.ศ. 2503 เพียงเพิ่มความหมายของคาว่า “ข้าว” ให้รวมถึงข้าวเหนียวเช่นเดียวกับความหมายที่ให้ไว้ใน พ.ร.บ. การค้าข้าว พ.ศ. 2489 เท่านั้น

- พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. 2490 เป็นกฎหมายที่พัฒนามาจากกฎหมายอากรค่าน้ำ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และถูกยกเลิกในสมัยรัชกาลที่ 3 ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ตรา พ.ร.บ. อากรค่าน้ำ ร.ศ.120 เพื่อควบคุมการจับสัตว์น้ำเนื่องจากปริมาณสัตว์น้ำลดลง จนในปี พ.ศ. 2490 ได้ปรับปรุงเป็น พ.ร.บ. การประมง พ.ศ. 2490 (ภาคภูมิ วิธานติรวัฒน์, 2543) แม้จะมีการแก้ไขไปแล้ว 3 ครั้งในปี พ.ศ. 2513, 2515 และ 2528 แต่มิได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 79 และบทลงโทษยังต่ำทำให้มีการทำประมงผิดกฎหมายอยู่มาก

5. ประสิทธิภาพ

กฎหมายกำหนดหลายขั้นตอนในการดำเนินการและส่วนใหญ่ไม่ได้มีระยะเวลากำกับในแต่ละขั้นตอนทำให้เกิดความล่าช้าและไม่แน่นอนก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงของของการดำเนินกิจการของเอกชนโดยไม่จำเป็น เช่น การดำนินกิจการการส่งออกเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานตั้งแต่ กระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร ธนาคารแห่งประเทศไทย และหน่วยงานอื่นๆ ที่ดูแลเกี่ยวกับประเภทสินค้าที่ส่งออก ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีขั้นตอนมากและไม่มีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ทำให้การทำกิจกรรมหนึ่งอาจใช้เวลาเป็นเดือนหรือเป็นปีก็ได้ เช่น การขอคืนภาษีอากร เป็นต้น นอกจากนี้ขั้นตอนของระบบข้าราชการบริหารที่มีมากและเงื่อนเวลาที่ไม่มีกำหนด อาจนำมาซึ่งช่องทางการเลือกปฏิบัติและการประพฤติมิชอบของข้าราชการได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมอุปถัมภ์และอภิสิทธิ์ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538)

การบังคับใช้กฎหมาย

1. โครงสร้างของระบบราชการ

ระบบการบริหารราชการของไทย มีการจัดองค์กรและระบบการตัดสินใจตามแนวตั้ง เป็นขั้นตอนลดหลั่นลงมาจากระดับกระทรวงจนถึงระดับกรมกองและแผนกต่างๆ ตามลำดับ ทำให้การประสานงานตามแนวราบระหว่างกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ปัญหาของการประสานงานยังมีสาเหตุมาจากการรวบอำนาจในการบริหารงานไว้ที่ผู้บังคับบัญชา ไม่มีการกระจายอำนาจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น (วีระพล สุวรรณนันต์, 2534) ดังนั้นแนวทางปฏิบัติทั่วไปของราชการจึงออกมาในรูปของการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประสานงานในระดับต่างๆ แต่จะได้ผลหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่า (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2544)

1. คณะกรรมการมีอำนาจจริงหรือไม่ ในการตัดสินใจและสั่งการให้หน่วยงานรับไปปฏิบัติโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

2. หน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการ มีขีดความสามารถเพียงใดในการประมวลและวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาตัดสินใจต่อไป

มีกฎหมายหลายฉบับที่ให้อำนาจแก่ส่วนราชการต่างๆ ใกล้เคียงกันมากเกินไป ทำให้หน่วยงานมีอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกกฎหมายที่ไม่รัดกุมในช่วงเวลาและยุคสมัยของผู้บริหารประเทศต่างกัน ทำให้ส่วนราชการมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินงานซ้ำซ้อนกัน เช่น การจัดสรรที่ดินของรัฐ ซึ่งมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมที่ดิน กรมประชาสงเคราะห์ของกระทรวงมหาดไทย ภายใต้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 และ พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ทั้งๆ ที่ภาระงานนี้มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน คือ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนและการทำผลประโยชน์ในที่ดินนั้นให้ได้ประโยชน์สูงสุดด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด (วีระพล สุวรรณนันต์, 2534) การดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานรัฐนี้นอกจากจะไม่เป็นการประหยัดและเป็นการดำเนินงานที่ไม่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังจะเป็นอุปสรรคในการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศที่คุ้มค่าอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก

- แต่ละหน่วยงานต่างมุ่งปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิผลเฉพาะหน่วยงานของตน ไม่ได้คำนึงถึงหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขาดการวางแผนงานร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน

- การทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำและไม่มีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการประเมินผลงานตามกิจกรรมเฉพาะส่วนของหน่วยงานไม่ได้สะท้อนถึงความสัมฤทธิ์ผลของนโยบายที่เกิดกับประชาชน

- การจัดสรรงบประมาณที่ต้องกระจายให้หลายๆ หน่วยงานดำเนินการในเรื่องลักษณะเดียวกัน ทำให้งบประมาณในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานไม่เพียงพอ และเกิดประสิทธิผลต่อกิจกรรมต่ำ

ความเหลื่อมล้ำในหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐนี้ ก็ยังนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานได้ และยิ่งยากที่จะกำหนดเป้าหมายร่วมกันพัฒนาและจัดกลไกการดำเนินงานที่สัมพันธ์กัน เมื่อตุลาคม พ.ศ. 2545 รัฐบาลได้ประกาศใช้ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 โดยให้มีการปรับโครงสร้างจาก 13 กระทรวง 1 ทบวง 125 กรม เป็น 20 กระทรวง 136 กรม ซึ่งให้เหตุผลแนบท้ายของพระราชบัญญัติว่า “เพื่อปรับปรุงระบบราชการทั้งระบบ โดยการปรับอำนาจหน้าที่ของส่วน

ราชการขึ้นใหม่ และปรับปรุงการบริหารงานโดยการจัดส่วนราชการที่ปฏิบัติงานสัมพันธ์กันรวมไว้เป็นกลุ่มงานเดียวกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการปรับระบบการทำงานในรูปของกลุ่มภารกิจ เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่มีความเกี่ยวข้องกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีเอกภาพ และเกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในส่วนงานที่ซ้ำซ้อนกัน” รูปแบบการจัดโครงสร้างตามภาระงาน (Functions) ดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นการรวมศูนย์มากขึ้น ในมุมมองของการบริหารองค์กรทำให้เกิดการบริหารจัดการคล่องตัวมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถมากและมีประสิทธิภาพในการจัดการสูง อย่างไรก็ตาม แนวทางการบริหารดังกล่าวเน้นการแก้ปัญหาประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการประสานงานร่วมกันที่เป็นปัญหาของระบบราชการมานาน ความเป็นอิสระในการดำเนินงานจากอิทธิพลทางการเมือง และระบบการตรวจสอบการทางานของหน่วยงาน

นอกจากปัญหาขาดการประสานงานที่ดีที่หลายรัฐบาลมองข้ามความสำคัญแล้ว ที่ผ่านมาผู้ที่มีอำนาจหน้าที่จัดสรรทรัพยากรยังขาดความเข้าใจงานที่จะมอบหมายให้หน่วยงานปฏิบัติ (วีระพล สุวรรณนันต์, 2534) เนื่องจากมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนตำแหน่งค่อนข้างบ่อย อีกทั้งแต่ละหน่วยงานต่างก็มีโครงการจำนวนมากและมีลักษณะงานแตกต่างกัน ดังนั้นงานแต่ละชนิดต้องอาศัยผู้มีความรู้และประสบการณ์หลายด้านเพื่อบริหารงานตามเป้าหมายและตามกำหนดระยะเวลา และการที่จะจัดสรรทรัพยากรให้ได้สัดส่วนที่ความเหมาะสมตามความต้องการในแต่ละของโครงการและจัดแผนการปฏิบัติงานที่รัดกุมได้นั้น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต้องศึกษางานแต่ละชนิดให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้เพื่อให้การประเมินลำดับความสำคัญของงานและการบริหารผิดพลาดน้อยที่สุดด้วย

2. การใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ

พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใช้กฎหมายมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อผลการดำเนินนโยบายและผลการบังคับใช้กฎหมาย หากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่มิได้นำเอากฎหมายไปใช้ในแนวทางเดียวกันโดยการตีความที่แตกต่างกันออกไปก็ทำให้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ ซึ่งอาจสรุปประเด็นปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายได้ดังนี้

- ขาดประสิทธิภาพ – การบังคับใช้ไม่ทั่วถึงและไม่เสมอภาค เช่น ระบบการออกเอกสารสิทธิ์ของรัฐที่ดำเนินการไม่ทั่วถึงและมีข้อบกพร่อง ต่อมาทำให้เกิดความขัดแย้งมากมายระหว่างกลุ่มคนที่อยู่และใช้ประโยชน์ในพื้นที่มานานกับกลุ่มคนที่เข้ามาโดยมีเอกสารสิทธิ์ ซึ่งในทางกฎหมาย คนที่ถือเอกสารสิทธิ์ย่อมมีสิทธิที่ดีกว่า เช่นที่ อ.ป่าซาง จ.ลำพูน เกิดกรณีพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินบ่อยๆ และกรณีที่มีการพิสูจน์เอกสารสิทธิ์ในที่ 31 แปลง พบว่ามี 15 แปลงที่มีเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าระบบเอกสารสิทธิ์ของรัฐมีความบกพร่อง มีคนบางกลุ่มสามารถเข้าถึงอำนาจรัฐเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบ หรือกฎหมายสัญชาติไทย พ.ศ.2456 กำหนดว่าใครเกิดในพื้นที่ประเทศไทยได้สัญชาติไทย แต่รัฐไทยไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทั่วถึง จึงทำให้คนส่วนหนึ่งโดยเฉพาะชาวเขาไม่ได้รับสัญชาติไทย และคนเหล่านี้ก็ไม่มีสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน และกฎหมายอื่นๆ ด้วย ซึ่งเป็นการกีดกันความสามารถของคนกลุ่มหนึ่งในการเข้าถึงทรัพยากร (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2544)

- ขาดกรอบในการปฏิบัติ - กิตติศักดิ์ ปรกติ (2544) มีความเห็นว่าประเด็นที่ทำให้คนยากจนลำบากคือ โครงสร้างทางกฎหมายที่รับรองสิทธิเสรีภาพในทรัพย์สิน (รัฐธรรมนูญ มาตรา 48) ที่กล่าวถึงการคุ้มครองการแข่งขันโดยเสรี และอย่างเป็นธรรม แต่โดยทั่วไปหากยอมรับหลักเสรีภาพในทรัพย์สิน ย่อมหมายความว่าใครเป็นเจ้าของก็ย่อมมีสิทธิเด็ดขาดจะนำไปใช้สอยอย่างไรก็ได้ ขณะที่ผู้คนในสังคมมากมาย แม้นักกฎหมายก็มักมองข้ามคำว่า “อย่างเป็นธรรม” และสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือคำว่า “อย่างเป็นธรรม” ที่ปรากฏอยู่

หลายมาตราในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอย่างไร และมีกรอบกติกาสำหรับแนวปฏิบัติอย่างไร และการตีความควรพิจารณาวัตถุประสงค์หรือเจตนาของกฎหมายในแนวทางใด

- ความจริงจังในการปฏิบัติตามกฎหมาย – สุรสีห์ โกศลนาวิน (2544) มีความเห็นว่า ความยุติธรรมอยู่ที่ภาคปฏิบัติ หากกฎหมายใดที่มีอยู่แต่ไม่สามารถใช้บังคับได้ ก็ไม่สามารถช่วยสังคมได้ ในรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ให้ประชาชนมีสิทธิที่จะดำเนินการในแง่ของบุคคลหรือชุมชนได้หลายประการแต่ในทางปฏิบัติกลับทำไม่ได้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความยากจน เช่น มาตรา 45, 46, 83, 84, 86 หากมาตราเหล่านี้มีกฎหมายลูกรองรับเพื่อให้สามารถทำได้ในทางปฏิบัติก็จะเกิดกลไกเปลี่ยนแปลงไปถึงระดับรากหญ้า เช่น การเริ่มต้นที่สิทธิชุมชนที่จะทำให้ชุมชนสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตและมีสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนได้ และกฎหมายข้อมูลข่าวสารก็มีความสำคัญเพราะสามารถนำไปสู่กระบวนการประชาพิจารณ์ได้ แต่ปัญหาคือยังไม่มีการออกกฎหมายลูกที่จะรองรับเพื่อให้กฎหมายรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้

- การเลือกใช้กฎหมาย -- เช่น กรณีการทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับโครงการท่อแก๊สไทย-มาเลเซีย ที่รัฐบาลถือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2539 แทนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเพื่อไม่ต้องเปิดเผยผลการทำประชาพิจารณ์และไม่จำเป็นต้องเอาผลการทาประชาพิจารณ์มาพิจารณาเป็นแนวปฏิบัติ (บรรจง นะแส, 2545) นอกจากนี้ส่วนราชการที่มีอำนาจให้ดำเนินการรับผิดชอบตามกฎหมาย มักจะตีความเข้าข้างตนเองและดำเนินการไปในลักษณะที่มองข้ามประโยชน์ส่วนรวม

- การสร้างเงื่อนเวลา – เนื่องจากกฎหมายไม่ได้ระบุระยะเวลาของการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่ชัดเจน ก็อาจเป็นช่องว่างทำให้เจ้าหน้าที่ใช้เงื่อนเวลาในการชะลอการให้บริการและเพื่อสร้างอำนาจเหนือผู้มารับบริการ

3. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย

ประชาชนส่วนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงกฎหมาย ในเมื่อไม่รู้ก็ทำให้ไม่เข้าใจถึงประโยชน์ที่แท้จริงของกฎหมาย และเพราะความไม่รู้จริงทำให้เกิดความไม่กล้า ซึ่งทำให้เกิดการยอมจำนนต่อผู้ใช้กฎหมายได้ง่าย ไม่เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมและในที่สุดย่อมตกเป็นฝ่ายถูกกระทำอยู่เสมอ แม้รัฐธรรมนูญกำหนดสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมปรับแก้ไขกฎหมายก็ตาม ปัจจุบันยังขาดกลุ่มหรือองค์กรประชาชนที่เข้มแข็งในการเคลื่อนไหวเพื่อที่จะทำให้สิทธิของประชาชนปฏิบัติได้จริงตามเจตนารมย์ของรัฐธรรมนูญ

กฎหมายและนโยบายการเกษตร

แม้มูลค่าทางเศรษฐกิจของภาคเกษตรกรรมจะลดลงเมื่อเทียบกับภาคอุตสาหกรรม แต่เกษตรกรรมยังเป็นฐานอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่และคนยากจนของประเทศ และปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกของไทยยังมากติดอันดับโลก เช่น 1) ไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุดของโลก ในปี พ.ศ. 2540 ปริมาณการส่งออกข้าวสารคิดเป็น 1 ใน 3 ของปริมาณข้าวในตลาดโลก 2) ไทยส่งออกยางธรรมชาติแปรรูปขั้นต้นมากอันดับหนึ่งของโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา และ 3) ยอดการส่งออกอาหารทะเลของไทยยังนำบรรดาประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชีย นับว่าภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยอย่างมากอยู่ อย่างไรก็ตามการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศที่ผ่านมากระตุ้นให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยการผลิตเช่น ที่ดิน น้ำ ป่าไม้ และทรัพยากรทางทะเล เป็นต้นในอัตราที่สูงและไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ทรัพยากรเหล่านี้เสื่อมโทรมร่อยหรออย่างรวดเร็ว เกิดสภาวะมลพิษสิ่งแวดล้อม เกิดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภาคชนบทและการดำรงชีวิตของเกษตรกรอย่างมากจนกลายเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาความยากจนในภาคเกษตรกรรม

รัฐบาลทุกยุคสมัยกล่าวถึงการแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร มีนโยบายและมาตรการความช่วยเหลือเกษตรกรมากมาย การแก้ปัญหาที่ผ่านมามักเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น การแทรกแซงราคาพืชผลช่วงที่สินค้าเกษตรล้นตลาด และการผ่อนผันชาระหนี้เมื่อพืชผลเสียหาย เป็นต้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่เน้นตัวสินค้าเกษตร ไม่ได้ให้ความสำคัญมากพอกับปัจจัยความเสี่ยงอื่นๆ ของภาคเกษตรกรรม เช่น ภัยธรรมชาติที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น และการระบาดของแมลงศัตรูพืชที่มีผลจากระบบนิเวศวิทยาที่เปลี่ยนไป มาตรกรความช่วยเหลือของรัฐบาลแม้จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรได้ แต่เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งปัญหาเดิมก็เกิดขึ้นซ้ำอีกและยิ่งทวีความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาผลผลิตล้นตลาด ปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ และปัญหาหนี้สินเกษตรกร ซึ่งเป็นผลจากความไม่มั่นคงของรายได้และอาชีพในภาคเกษตรกรรม ดังนั้นจึงได้มีความพยายามในการศึกษานโยบายและกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร ทั้งปัจจัยด้านการผลิตและปัจจัยด้านการตลาด ในการศึกษานี้จึงเลือก 3 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม คือ ชาวนา ชาวสวนยางพารา และชาวประมง เป็นกรณีศึกษา ซึ่งศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการเกษตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิตและปัจจัยการตลาด ทั้งนี้ นอกจากการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจวิถีเกษตรกรรมของแต่ละกลุ่มอาชีพแล้ว จะวิเคราะห์แนวทาง วัตถุประสงค์ และการดำเนินการของมาตรการต่างๆ ของรัฐ รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อเกษตรกรในกลุ่มอาชีพดังกล่าว

ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการผลิตในการแก้ปัญหาภาคเกษตร รัฐบาลจึงได้กล่าวถึงความสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) และได้กำหนดให้การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐตลอดจนมาตรการทางกฎหมายที่เน้นการพัฒนาด้านเกษตรกรรมในลักษณะการจัดการที่เหมาะสมตามแนวคิดการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนนั้นยังไม่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน ดังเห็นได้จากแนวทางและความสัมฤทธิ์ผลของนโยบายการพัฒนาภาคเกษตรกรรมต่างๆ เช่น

1. นโยบายการจัดการที่ดิน

นโยบายการจัดการที่ดินเริ่มต้นในสมัยสุโขทัยที่เน้นให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในที่ดินอย่างเสรี เนื่องจากในสมัยนั้นมีที่ดินว่างเปล่าเป็นจำนวนมากและมีจำนวนประชากรน้อย ในสมัยอยุธยาให้มีนโยบายที่เน้นเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อป้องกันการแก่งแย่งที่ดิน และต่อมาได้มีการกำหนดนโยบายการจัดการที่ดินด้านต่างๆ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ และได้จัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบขึ้นใหม่อีกหลายหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม จำนวนหน่วยงานที่มากขึ้นแต่ขาดการประสานงานที่ดี ทำให้ทิศทางการดำเนินนโยบายของรัฐไม่มีเอกภาพและด้อยประสิทธิภาพ จนมีการวางนโยบายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ให้รวมหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นหน่วยงานบริหารจัดการที่ดินเพียงหน่วยงานเดียวโดยมีรัฐมนตรีรับผิดชอบโดยตรง และให้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่เป็นจำนวนมากให้สันพันธ์กันและเป็นระบบ แต่ปรากฏว่าเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ นโยบายดังกล่าวก็ไม่สามารถดำเนินการได้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) คณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติได้ใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายที่ดินกำหนดนโยบายที่ดินแห่งชาติ เป็นนโยบายกลางให้หน่วยงานต่างๆ ถือเป็นกรอบการดำเนินงานเพื่อให้มีความสอดคล้องกันและลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงาน แต่นโยบายที่ดินแห่งชาตินี้ไม่สามารถแก้ปัญหาการจัดการที่ดินที่มีลักษณะต่างคนต่างทำได้ (ประเสริฐ เอมรื่น, 2538) เนื่องจากนโยบายดังกล่าวไม่มีสภาพบังคับหน่วยงานต่างๆ ได้โดยตรง จึงทำให้ประสิทธิภาพและเอกภาพการจัดการที่ดินของรัฐยังคงเป็นปัญหาใหญ่จนถึงปัจจุบัน และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินที่มีอยู่มากมายและยังไม่ถูกจัดให้เป็นระบบได้แก่

- ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497
- พ.ร.บ. จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511
- พ.ร.บ. จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2517
- พ.ร.บ. ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518
- พ.ร.บ. ผังเมือง พ.ศ. 2518
- พ.ร.บ. พัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2526

2. นโยบายการจัดการน้ำ

นโยบายการจัดการน้ำเริ่มขึ้นเมื่อมีการจัดตั้ง “กรมคลอง” ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งปัจจุบันคือ “กรมชลประทาน” แต่แนวนโยบายของรัฐที่ผ่านมาเป็นการมุ่งเน้นการจัดหาน้ำและการพัฒนาแหล่งน้ำมากกว่าการจัดการน้ำและการอนุรักษ์แหล่งน้ำ เช่น การจัดสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำและฝาย ตลอดจนระบบชลประทานเพื่อการส่งน้ำ เป็นต้น ซึ่งมีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมหลายฉบับได้แก่

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน ในหมวด 2 เรื่อง แดนแห่งกรรมสิทธิ์และการใช้กรรมสิทธิ์
- พ.ร.บ. ชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482
- พ.ร.บ. ชลประทานหลวง พ.ศ. 2485
- พ.ร.บ. คันและคูน้ำ พ.ศ. 2505
- พ.ร.บ. จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2517
- พ.ร.บ. น้ำบาดาล พ.ศ. 2520

นอกจากกรมชลประทานแล้วยังมีอีก 30 หน่วยงานภายใต้กระทรวงต่างๆ 8 กระทรวง ที่มีส่วนเกี่ยวกับการจัดการน้ำ อย่างไรก็ตามหน่วยงานเหล่านี้มักมีปัญหาการประสานงาน จึงให้มีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทำหน้าที่วางแนวทางการจัดการน้ำและประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ (ประเสริฐ เอมรื่น, 2538) และเพื่อประสิทธิภาพในการจัดการน้ำ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ส่วนที่ 6 ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดให้รักษาคุณภาพของแหล่งน้ำต่างๆ และจัดระบบการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรน้ำให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ โดยยึดหลักความจำเป็น ลำดับความสำคัญ และความเป็นธรรม

3. นโยบายการจัดการดิน

นโยบายการจัดการดินเริ่มขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2506 เมื่อรัฐบาลจัดตั้งกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อศึกษาและอนุรักษ์ทรัพยากรดินเนื่องจากมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินไม่เหมาะสม และนโยบายการจัดการดินชัดเจนขึ้นเมื่อถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3-4 (พ.ศ. 2515-2524) และได้ประกาศใช้ พ.ร.บ. พัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2526 โดยนโยบายการจัดการดินมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเสื่อมโทรมของดินและน้ำ และการวิจัยเพื่อหาวิธีการแก้ไขและปรับปรุง ซึ่งมีมาตรการทางกฎหมายที่ใช้กากับนโยบายกลุ่มเดียวกันกับนโยบายการจัดการที่ดิน

4. นโยบายสินเชื่อเพื่อการเกษตร

รัฐบาลมีนโยบายการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2459 โดยให้มีสหกรณ์การเกษตรเป็นองค์กรบริหารจัดการสินเชื่อให้แก่เกษตรกร แต่ประสบความล้มเหลวในการบริหารจัดการ ในช่วงปี พ.ศ. 2515 ถึง พ.ศ. 2520 รัฐให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) ขยายสาขา และให้ธนาคารแห่งประเทศไทยขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตรกรรมผ่านทางธนาคารพาณิชย์ การขยายตลาดสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ขาดแคลนเงินทุนเพื่อทำการเกษตร โดยเฉพาะเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น ที่ดิน ปุ๋ย ยา

ฆ่าโรคและแมลง เครื่องจักร และอุปกรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐต้องการลดบทบาทสินเชื่อนอกระบบ (อัมมาร สยามวาลา, 2534)

5. นโยบายด้านการเกษตรอื่นๆ

นอกจากนโยบายเกี่ยวกับปัจจัยหลักๆ ของการเกษตรกรรม รัฐบาลยังมีนโยบายด้านการเกษตรอีกมากมาย ดังเช่น แผนกลยุทธ์ในการยกระดับรายได้ คุณภาพชีวิต และความมั่นคงในการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2544) เสนอขึ้นเป็นวาระแห่งชาติด้านการเกษตร ซึ่งมีมาตรการสำคัญ 4 ด้านคือ

1. การลดความเสี่ยงของเกษตรกร โดยออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ ในการประกันรายได้แก่เกษตรกรในกรณีราคาผลผลิตเกษตรตกต่ำ และออกกฎหมายประกันภัยพืชผลให้ครอบคลุมสินค้าเกษตรทุกชนิด รวมทั้งปศุสัตว์ สัตว์น้ำ และเครื่องมือหรืออุปกรณ์การเกษตรที่มีมูลค่าการลงทุนสูง ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ

2. การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร โดยออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการหนี้สินของเกษตรกรทั้งในระบบและนอกระบบ และการค้าประกันเงินออมและการกู้ยืมเงินระหว่างสหกรณ์

3. การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร โดยส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตรท้องถิ่นในรูปแบบหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยรัฐสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ และการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการด้านการตลาด

4. การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยให้บริการการศึกษาแก่เกษตรกร จัดสวัสดิการรักษาพยาบาล และจัดทำทะเบียนข้อมูลของเกษตรกร

3. แนวคิดการบริหารสาธารณะแบบร่วมมือ (Collaborative Governance)

การพัฒนาระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร จำเป็นที่ต้องศึกษาถึงหลักการการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกัน (Collaborative Governance) โดย Dukes, Frank (1993) ได้ให้ความสำคัญไปที่การแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่สาธารณะสามารถนำมาใช้เป็นกระบวนการซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้สาหรับองค์กรเพื่อค้นหาความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยกล่าวถึงปัญหาของการทำงานในองค์กรว่า ค่าใช้จ่าย ความล่าช้า ความไม่พอใจและการไม่เกิดผลประโยชน์ล้วนมีผลทั้งสิ้น

Conley, Alex and Ann Moote. (2003) ได้กล่าวว่า การประเมินความพยายามในการสร้างความร่วมมือนั้นเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะตัดสินว่า ผ่านความร่วมมือนั้นจะนำไปสู่ปัจจัยในการแก้ปัญหาทางนโยบาย จากความสำคัญของความร่วมมือดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาหลักการทำงานแบบร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. พัฒนาการของการบริหารสาธารณะแบบร่วมมือกัน ภายหลังจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้รับความนิยมในทางการบริหารงานภาครัฐ ส่งผลให้ทิศทางการบริหารงานภาครัฐปรับเปลี่ยนวิธีการในการทางานที่ โดยหันมาให้ความสำคัญกับการลดบทบาทภาครัฐลง ให้มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเน้นการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ จากอิทธิพลของแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้ระบบราชการมีการปฏิรูปครั้งสำคัญ ส่งผลให้เกิดแนวคิดที่สำคัญหลายแนวคิด อาทิ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีบทบาทการทำงานร่วมกับภาครัฐ Public Private Partnership (PPP) หรือรูปแบบของการทาสัญญาจ้างเหมาบริการ การลดขนาดภาครัฐโดยการกระจายอำนาจ (Decentralization) ปรับปรุงกระบวนการทำงานใหม่ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น

แม้ว่าการปรับปรุงระบบราชการแบบใหม่จะมีความโดดเด่นที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานภาครัฐ แต่ด้วยสภาพสังคมที่มีความเป็นพลวัตร มีการย้ายถิ่น การเคลื่อนย้ายของประชากร ความหลากหลายของประชากร ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะภาครัฐภาคส่วนเดียว ไม่สามารถดำเนินการได้ทั่วถึง อีกทั้งแนวคิดการปฏิรูปราชการ (public sector reform) ที่ได้ให้ความเห็นว่ารัฐไม่สามารถรับมือกับแรงปะทะภายนอกที่เกิดจากแรงบีบคั้นจากภาคประชาสังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้การจัดบริการสาธารณะที่รวมอำนาจแบบเก่าไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ความร่วมมือกับภาครัฐในรูปของ “เครือข่าย” (Networks) (Pestoff and Brandsen, 2010,) จะสามารถแก้ปัญหาได้แนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือจึงเกิดขึ้น แนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่อยู่ภายใต้แนวคิดการจัดการภาคีสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance-NPG)(Stephen P. Osborne,2010) Osborne มองว่า NPG มีรากฐานมาจากทฤษฎีเครือข่าย (Network Theory) และทฤษฎีสถาบัน (Institutional Theory)

2. ความหมายของการบริหารสาธารณะแบบร่วมมือ นักวิชาการที่มีการศึกษาเรื่องความร่วมมือสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกเป็นนักวิชาการที่ได้กล่าวถึง “ความร่วมมือ” (Collaborative) และกลุ่มที่สองนักวิชาการหลายท่านใช้คาว่า “การบริหารจัดการแบบร่วมมือหรือการบริหารสาธารณะแบบร่วมมือ” (Collaborative Governance) ซึ่งในความหมายของผู้ศึกษาคือความหมายเดียวกัน สามารถอธิบายได้ดังนี้ ความหมายของความร่วมมือในความหมายที่หนึ่ง เริ่มต้นโดย Chester Barnard ถือเป็นนักรัฐประศาสนศาสตร์คนแรกๆ ที่พูดถึงประเด็นเรื่องความร่วมมือ ในฐานะของนักปฏิบัติที่มีประสบการณ์และผ่านงานการบริหารในภาคเอกชนและรัฐบาล โดย Chester Barnard เขียนหนังสือชื่อ “The Function of The Executive” (Chester Barnard อ้างถึงใน Philip Selznick, 1948) โดยให้ความหมายของความร่วมมือว่ามีการจัดให้ปัจเจกบุคคลและองค์การมีการแบ่งงานกันทา ตามความชำนาญพิเศษ ของแต่ละคนและองค์การอย่างเหมาะสม ต้องเต็มใจที่จะร่วมมือกัน และมีฝ่ายบริหารที่ใช้อำนาจอย่างเหมาะสมเป็นผู้สนับสนุน

Robert Agranoff และ Michael McGuire (2003) ให้ความหมายของความร่วมมือ ไว้ว่าเป็นขั้นตอนที่องค์กรต่างๆ ใช้ทรัพยากรร่วมกัน การค้นหาปัญหาร่วมกันและการสร้างความรู้ร่วมกันเพื่อดำเนินภารกิจให้บรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน สอดคล้องกับ Peter Smith Ring and Andrew H.Van de Ven (cited in Ann Marie Thomson, 2006) นิยามคาว่าความร่วมมือ โดยทั้งสองกล่าวว่า ความร่วมมือหมายถึงกระบวนการที่ตัวแสดงที่มีอิสระมีปฏิสัมพันธ์ผ่านการเจรจาอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สร้างกฎเกณฑ์ โครงสร้างร่วมกัน รับผิดชอบในความสัมพันธ์และการปฏิบัติต่อกัน หรือตัดสินใจต่อประเด็นปัญหาร่วมกัน กระบวนการดังกล่าวเป็นการแบ่งปันแนวปฏิบัติและผลประโยชน์ร่วมกัน

ความหมายของความร่วมมือในความหมายที่สอง เป็นความหมายมีนักวิชาการหลายท่านใช้คำว่า Collaborative Governance แทนคาว่า Collaboration เช่น Sang Ok Choi and Heon-Hyung Lee (2010) Chris Ansell and Alison Gash (2007) Gerry Stoker (1998) โดยให้นิยามว่าหมายถึง การปกครองโดยส่วนราชการหนึ่งหรือมากกว่า โดยร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ใช่รัฐในกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ทั้งนี้จะพบว่า ความหมายของคาว่า ความร่วมมือและการปกครองแบบร่วมมือไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงใช้คาว่า “ความร่วมมือ” ในการวิจัยครั้งนี้ Chris Ansell and Alison Gash (2007) การบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันหมายถึง การจัดปกครองซึ่งหน่วยงานภาครัฐหนึ่งหน่วยงานหรือมากกว่าให้ผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่ใช่รัฐเข้ามามีส่วนในกระบวนการตัดสินใจแบบ ร่วมกันอย่างเป็นทางการ มุ่งเน้นฉันทามติ และการอภิปรายร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายในการกำหนดหรือการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ หรือการจัดการโครงการหรือทรัพย์สินต่าง ๆ ของรัฐในขณะที่ Gilbert, Margaret. (2006) ให้คำจำกัดความของ การปฏิบัติการแบบร่วมมือ ว่าเป็นทั้ง “การรวมกันของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน” และ “การกระทำร่วมกัน” ความอุตสาหะของแต่ละบุคคลควรถูกนามารวมกันผ่านการปรึกษาพูดคุยใน

กลุ่มผู้เข้าร่วมเพื่อที่จะได้ประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่มักจะมาพร้อมกับการทำงานร่วมกันมักจะเป็นเรื่องความลำบากใจของนักโทษหรือประเด็นในเรื่องของประโยชน์ส่วนตน ปัญหาที่มาพร้อมกับการทำงานร่วมกันเหล่านี้จะต้องได้รับมากเล็งเห็นและกำหนดกฎกติกาสำหรับจัดการกับปัญหาดังกล่าว อีกทั้ง Gray, Barbara and Donna Wood (1991) ได้ให้คาจากัดความของความร่วมมือไว้ว่า “เป็นกระบวนการที่ดำเนินโดยกลุ่มบุคคลที่มีมุมมองต่อปัญหาที่แตกต่างกัน พวกเขาสามารถสำรวจความแตกต่างเหล่านั้นเพื่อก่อให้เกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาซึ่งอยู่เหนือความเป็นไปได้ในวิสัยทัศน์ที่จากัดของกลุ่มสมาชิก” และสิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนและรุนแรง คือ กระบวนการและพันธมิตรความร่วมมือที่เป็นรูปแบบที่ใช้ในการชี้แจงปัญหาเหล่านี้

3. องค์ประกอบของการบริหารสาธารณะแบบร่วมมือกัน แนวคิด Collaborative governance เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม โดยแนวคิดดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการติดสินใจ มุ่งเน้นฉันทามติ องค์ประกอบสำคัญในการบริหารกิจการแบบร่วมมือกันประกอบไปด้วยหลายองค์ประกอบ โดยนักวิชาการส่วนใหญ่ได้เห็นพ้องต้องกันถึงองค์ประกอบของความร่วมมือว่ามีความยืดหยุ่นขึ้นกับองค์กร แต่มีความเหมือนกันในหลายประการ ดังนี้

1) เวทีสนทนาจะเริ่มโดยหน่วยงานของรัฐหรือสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ (Chris Ansell and Alison Gash ,2007)

2) ผู้เข้าร่วมเวทีสนทนาประกอบด้วยตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Chris Ansell and Alison Gash,2007) สอดคล้องกับRobert Agranoff และ Michael McGuire (2003) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการแสวงหาความร่วมมือว่ามีความจาเป็นสาหรับการบริหารกิจการสาธารณะที่จะสำเร็จได้ ต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งองค์กรขึ้นไป เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ที่สังคมเผชิญอยู่ ไม่อาจแก้ไขหรือจากัดขอบเขตในการแก้ไขปัญหาเพียงองค์กรใดองค์กรหนึ่งเหมือน อดีตได้อีกต่อไป เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีมีการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นพลวัตร (Dynamic) และทวีความซับซ้อนเกินกว่าที่หน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงลาพัง

3) ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมโดยตรง ในการตัดสินใจและไม่ได้เป็นเพียงแค่ "ที่ปรึกษา" โดยหน่วยงานภาครัฐ (Chris Ansell and Alison Gash ,2007) สอดคล้องกับ Robert Agranoff และ Michael McGuire (2003) ที่ได้ให้ความสำคัญกับ ความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วน (Partnership) ของแต่ละองค์กรที่มีฐานะเป็นพันธมิตร ไม่ใช่เป็นหัวหน้า หรือ ลูกน้อง ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชา (Superior) หรือ ผู้ใต้บังคับบัญชา (Subordinate) ส่วน Himmelman, Arthur T. (1996) ได้สนับสนุนว่า การพยายามสร้างความร่วมมือนั้นควรมุ่งเน้นไปที่ การท้าทายกาลังความสัมพันธ์ที่ยังคงอยู่และการลดทอนความไม่เท่าเทียมกัน แทนที่จะมุ่งเน้นเพียงการริเริ่มการบริการสังคมและการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าเท่านั้น Himmelman, Arthur T ยังได้เสนอว่าการทำให้ความร่วมมือกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติและเกิดขึ้นบ่อย ๆ ในอนาคตเป็นสิ่งที่จาเป็น ความร่วมมือจะต้องมีการแบ่งปันความรับผิดชอบร่วมกัน มีอำนาจร่วมกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาชุมชนในวงกว้าง และในขณะที่ชุมชนให้ความร่วมมือจะต้องมีการปรับสมดุลระหว่างการปกครองและการจัดการไปด้วย ถ้าให้น้าหนักในเรื่องอำนาจและความสำเร็จมากกว่าความต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น อาจทำให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกเหมือนถูกบังคับให้เข้าร่วม ซึ่งจะทำให้เกิดโอกาสในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและวิธีปฏิบัติ สอดคล้องกับ Hardy, Cynthia, Thomas B. Lawrence, and David Grant (2005) ที่สนับสนุนว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร โดยเฉพาะความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างการสนทนาในกลุ่มสมาชิกและความสำเร็จขององค์กรพันธมิตรโดยองค์ประกอบสำคัญ เพราะจะช่วยให้เกิดความสมดุลในความสัมพันธ์ของการสนทนาในการทางานร่วมกันอย่างตรงไปตรงมาในหมู่สมาชิก ยิ่งไปกว่านั้นการตีความตามเจตนารมณ์

ร่วมกันก็เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นกัน เพราะจะนำมาซึ่งความเห็นพ้องต้องกันในองค์กร โดยสมาชิก จะทำการปรึกษาเพื่อหาสาเหตุ วิธีการแก้ปัญหาและกำหนดเป้าหมายของปัญหาที่องค์กรต้องการแก้ไข ในขณะที่ผู้เข้าร่วมได้

4) เวทีสนทนามีจุดมุ่งหมายที่ทำให้เกิดการตัดสินใจแบบฉันทามติ (Chris Ansell and Alison Gash ,2007) สอดคล้องกับ Robert Agranoff และ Michael McGuire (2003) ที่ได้เสนอว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันและการสร้างข้อตกลงร่วมกัน (Reaching agreement)โดยอาศัยหลักฉันทามติและการสร้าง ความสมานฉันท์ (Consensus-based agreement) ให้เกิดขึ้น ในขณะที่ Innes, Judith.E. and David E. Booher. (1999) ได้ศึกษาเชื่อมโยงกระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการวางแผนร่วมกันว่าการสร้างฉันทามติก่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการสร้างนโยบาย ซึ่งในที่นี้ทาให้การตัดสินใจขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของผู้ถือผลประโยชน์และการเสนอผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในองค์กรทุกคนผ่านระบบอย่างทั่วถึง กรอบความคิดของการสร้างฉันทมตินั้นจำเป็นต้องมีความชอบธรรมในเรื่องของการสื่อสาร ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการสนทนาและการแบ่งปันความรู้ ผลลัพธ์ที่ได้นั้นไม่ได้มีเพียงแค่ผลที่ชัดเจนแต่ยังมีผลที่ไม่ชัดเจนรวมอยู่ด้วย ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนทางปัญญา และทุนทางการเมือง จากการวิจัยพบว่า การสร้างฉันทามติมีข้อดีคือ มีอิทธิพลต่อสาธารณะแบะถือเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้สาหรับสมาชิกทุกคน สุดท้ายนี้กระบวนการและผลลัพธ์ของการสร้างฉันทามติยังไม่ชัดเชน แต่กระบวนการก่อให้เกิดความรู้อย่างกว้างขวาง ยิ่งไปกว่านั้น มีความเป็นไปได้ว่าฉันทามติจะนาไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหาได้

5) มุ่งเน้นความร่วมมือกันในเรื่อง นโยบายสาธารณะหรือการจัดการภาครัฐ การบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกัน (Collaborative Governance) เกิดขึ้นมาเพื่อการ ตอบสนองต่อความล้มเหลวของการดำเนินงานต่อเนื่อง และค่าใช้จ่ายที่สูง และการเมืองที่เน้นการ ควบคุม การบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ความขัดแย้ง ของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ และความล้มเหลวในเรื่องภาระรับผิดชอบของการจัดการ ดำเนินการได้ แนวโน้มของความร่วมมือกันยังเกิดขึ้นจากการ ขยายตัวขององค์ความรู้และความสามารถของสถาบันต่าง ๆ ในฐานะที่ความรู้ที่ก่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ มากขึ้น และแพร่หลายมากขึ้น และโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันกลายเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และต้องพึ่งพาความต้องการความร่วมมือกันเพิ่มขึ้น

สรุปองค์ประกอบสำคัญของการบริหารกิจการแบบร่วมมือกัน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เวทีสนทนาจะเริ่มโดยหน่วยงานของรัฐหรือสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ 2) ต้องมีผู้เข้าร่วมเวทีสนทนาประกอบด้วยตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ 3) ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมโดยตรงในการตัดสินใจและไม่ได้เป็นเพียงแค่ "ที่ปรึกษา" 4) เวทีสนทนามีการจัดขึ้นอย่างเป็นทางการและมีการพบปะร่วมกัน 5) เวทีสนทนามีจุดมุ่งหมายที่ทำให้เกิดการตัดสินใจแบบฉันทามติ 6) มุ่งเน้นความร่วมมือกันในเรื่อง นโยบายสาธารณะหรือการจัดการภาครัฐ องค์ประกอบเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบที่นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นสิ่งสำคัญได้

4. กระบวนการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกัน กระบวนการสำคัญที่จะสามารถนามาสู่การสร้างความร่วมมือระหว่างตัวแสดงทางนโยบาย มีรายละเอียดดังนี้ Gray, Barbara and Donna Wood (1991) ได้กล่าวว่าลักษณะที่สำคัญของกระบวนการการร่วมมือคือ เป้าหมายที่วางไว้ในระยะยาวซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การจัดการและระยะเวลาของการร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกัน ผลของความร่วมมือนั้นรวมถึงการแก้ปัญหา มาตรฐานร่วมกันที่สัมฤทธิ์ผลและการดารงไว้ซึ่งองค์กรพันธมิตรนั้นจนถึงที่สุด สรุปว่า ไม่มีทัศนคติของผู้ใด รวมถึงเงื่อนไขเบื้องต้น กระบวนการหรือผลลัพธ์ที่สามารถสร้างกรอบความคิดของความร่วมมือได้อย่างถูกต้องตรงจุด เนื่องจากสาระมีความกว้างมาก การศึกษานี้ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการสร้างความร่วมมือระยะยาว สอดคล้องกับ Robert Agranoff & Michael McGuire. (2003) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “Collaborative Activity and Strategy” “Linkages in Collaborative Management” โดยอธิบาย

รูปแบบกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการสร้างความร่วมมือซึ่งมี 5 รูปแบบ และแนวคิดของ Ansell, Chris and Alison Gash.(2007) ได้กล่าวถึง กระบวนการความร่วมมือกัน (collaborative process) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) สอดคล้องกับแนวคิดของ Ansell, Chris and Alison Gash.(2007) ที่ได้ให้ความสำคัญในการค้นหาความขัดแย้งองค์กรที่เป็นเครือข่ายที่จะมาทางานร่วมกัน

2) การแสวงหาแนวทางร่วมกัน (Adjustment Seeking) สอดคล้องกับAnsell, Chris and Alison Gash.(2007) ที่ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการเริ่มต้นเงื่อนไขกำหนดระดับขั้นพื้นฐานของความไว้วางใจ เพราะหาดองค์กรที่จะร่วมมือกันทำงานสามารถสร้างความไว้วางใจได้ ก็จะสามารถทาให้การดำเนินการบรรลุความสำเร็จได้ง่ายด้วย

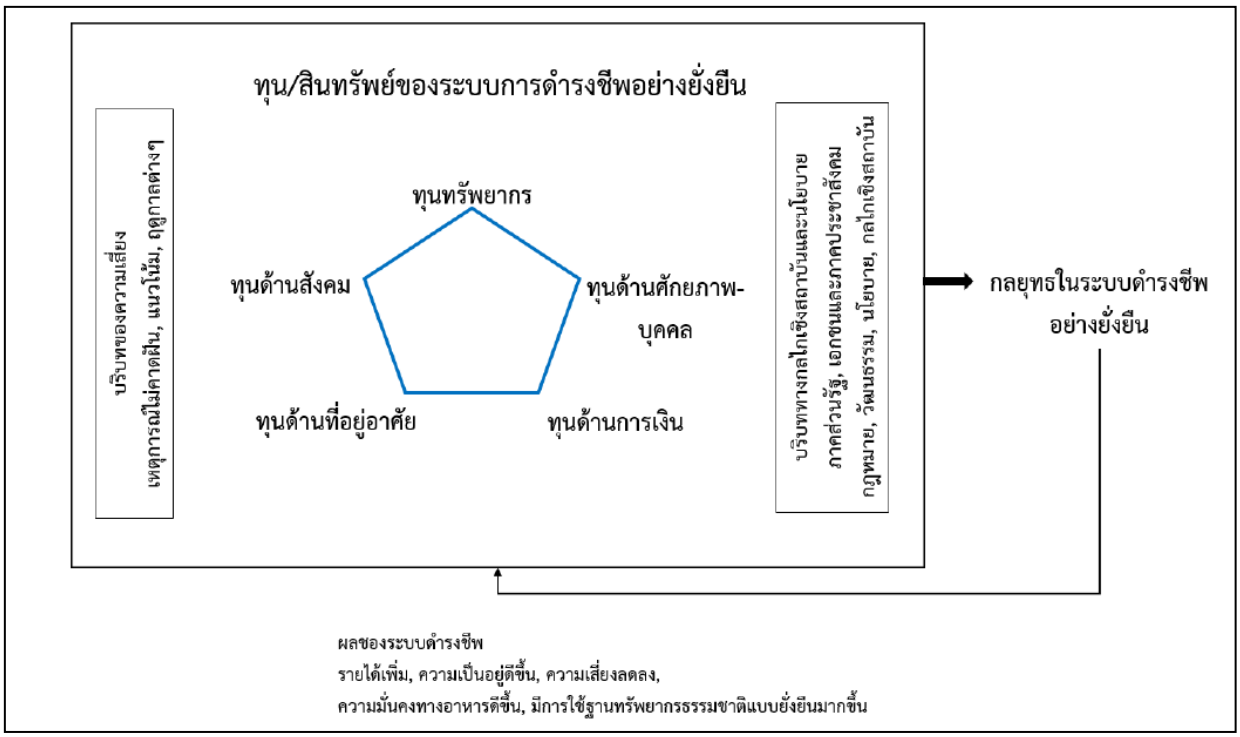
3) กระบวนการกำหนดนโยบายและการจัดทายุทธศาสตร์ (Policy Making and Strategy-Making) สอดคล้องกับ Ansell, Chris and Alison Gash.(2007) ที่มุ่งให้เห็นความสำคัญของการออกแบบสถาบัน ว่าองค์กรที่ผ่านการตกลงกันต้องมีการกำหนดนโยบายและจัดทาแผนร่วมกันเพื่อสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในระยะยาว

4) การแลกเปลี่ยนทรัพยากร (Resource Exchange) โดยAnsell, Chris and Alison Gash.(2007) ได้ใช้คำว่าทุนทางสังคมที่กลายเป็นทรัพยากรหรือหนี้สินในช่วงการทำงานร่วมกันสอดคล้องกับ Robert Agranoff & Michael McGuire,2003 ที่ระบุถุงกระบวนการว่าการสร้างความร่วมมือต้องมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร

5) การดำเนินโครงการทำงานร่วมกัน (Project-based work) สอดคล้องกับ Ansell, Chris and Alison Gash.(2007) ที่ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแสดงให้เห็นเป็นทั้งผลงานที่สำคัญหรือบริบทของกระบวนการความร่วมมือกัน

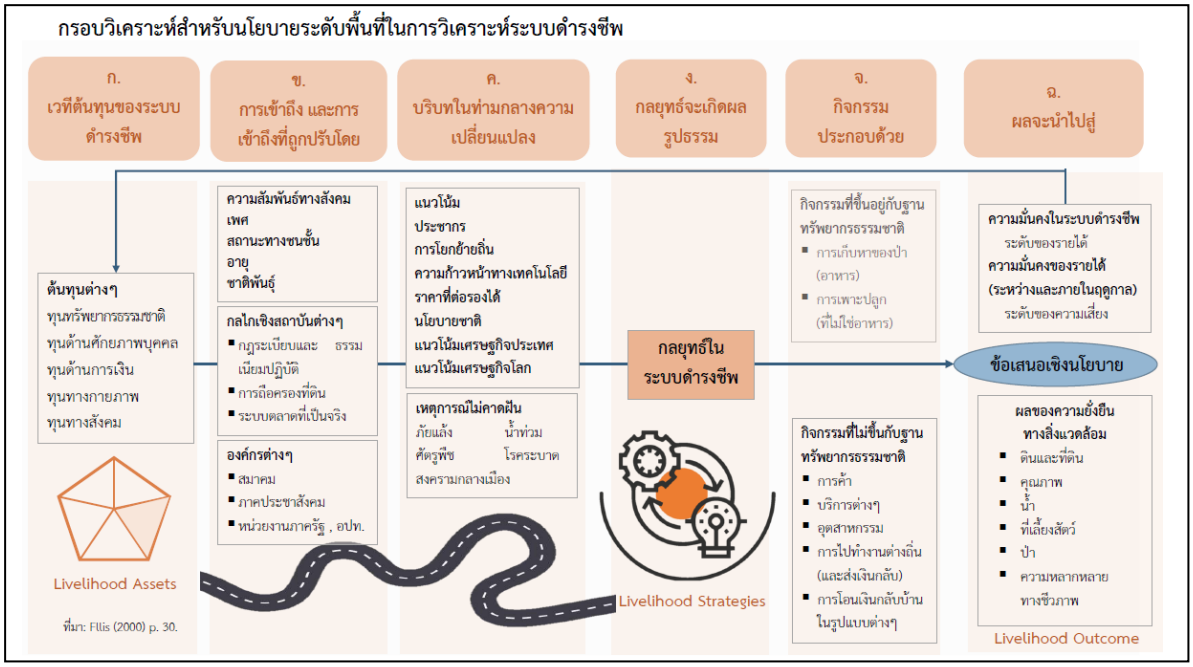
โดยสรุปในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะนำแนวคิดของ Robert Agranoff & Michael McGuire. (2003) และแนวคิดของ Ansell, Chris and Alison Gash.(2007) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการในการสร้างความร่วมมือที่สอดคล้องกัน 5 ขั้นตอน อันประกอบด้วย การแสวงหาข้อมูล การแสวงหาแนวทางร่วม การกำหนดนโยบาย การแลกเปลี่ยนทรัพยากร และการดำเนินนโยบายร่วมกัน ในการแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร

4. แนวคิดการพัฒนาด้วยเครื่องมือ Livelihood Model

ภาพที่ 4 ข้อมูลระบบการดำรงชีพอย่างยั่งยืน 5 มิติ ด้วยแนวคิด Livelihood Model
ที่มา : ดร. แมน ปุโรทกานนท์ (2564)

จากภาพที่ 4 รูปทรงของเหลี่ยมเพชรทั้งห้าใช้เพื่อแสดงแบบแผนความแตกต่างในการเข้าถึงทุน/สินทรัพย์ประเภทต่างๆ ของคน จุดศูนย์กลางของเหลี่ยมเพชรตรงที่ทุกเส้นมารวมกันแสดงให้เห็นถึงการไม่มีต้นทุนใดๆ ในขณะที่วงรอบนอกที่เส้นโยงไปถึงจะแสดงถึงการเข้าถึงต้นทุนได้มากที่สุด ตามหลักการนี้เหลี่ยมเพชรในแต่ละชุมชนก็จะมีรูปร่างต่างกันไป ที่สำคัญคือ ต้นทุนทางกายภาพอย่างเดียวสามารถทำให้เกิดประโยชน์ต่อเจ้าของต้นทุนนั้นได้หลากหลาย เช่นคนที่เป็นเจ้าของที่ดิน หรือการเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ก็จะสามารถสร้างผลประโยชน์อื่นๆที่จะช่วยผลลัพธ์ของระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืนได้ เหลี่ยมเพชรทั้งห้านี้เป็นประโยชน์ในการนำการสนทนาถึงการเริ่มงานว่าต้นทุนต่างๆที่มีอยู่จะสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มสังคมที่หลากหลายนั้นได้อย่างไร และจะสามารถแลกเปลี่ยนต้นทุนที่ต่างกันได้อย่างไร แต่ก็ยากที่จะตีราคาหรือค่าของแต่ละต้นทุนออกมาเป็นระบบเงินตราเดียวกันได้ จำเป็นจะต้องพิจารณาบริบททางสังคมวัฒนธรรมในทางปฏิบัติของแต่ละชุมชน/พื้นที่อีกด้วย

ภาพที่ 5 กรอบวิเคราะห์สำหรับนโยบายระดับพื้นที่ในการวิเคราะห์ระบบดำรงชีวิต
ที่มา : ดร. แมน ปุโรทกานนท์ (2564)

จากภาพที่ 5 เป็นกรอบวิเคราะห์สำหรับนโยบายระดับพื้นที่ในการวิเคราะห์ระบบดำรงชีวิต ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติ มีรายละเอียดดังนี้

1. **ต้นทุนด้านศักยภาพบุคคล (ต้นทุนมนุษย์)** ต้นทุนด้านศักยภาพบุคคลแสดงถึงความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ แรงงานและสุขภาวะ ที่รวมกันแล้วสามารถส่งเสริมให้คนดำเนินตามกลยุทธ์ในการดำรงชีพที่แตกต่างกันไปได้ และบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ ในระดับครัวเรือนต้นทุนมนุษย์เป็นปัจจัยของปริมาณและคุณภาพของแรงงานที่มีอยู่ ซึ่งจะต่างกันไปตามขนาดของครัวเรือน ระดับของความรู้ความชำนาญ ศักยภาพในการเป็นผู้นำ และสุขภาวะ เป็นต้น ต้นทุนมนุษย์ปรากฏในกรอบแนวคิดทั่วไปในสถานะของต้นทุนของระบบการดำรงชีพ เป็นรากฐานหรือวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ของระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน การสะสมต้นทุนมนุษย์นี้อาจสามารถเป็นเป้าหมายในตัวเองได้เหมือนกัน(ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้) คนจำนวน

2. **ต้นทุนทางสังคม** ในบริบทของกรอบแนวคิดระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืนหมายถึงต้นทุนทางสังคมที่คนจะสามารถใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายในระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน ซึ่งจะพัฒนาได้โดยผ่านองค์ประกอบดังนี้ เครือข่ายหรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในทางแนวดิ่ง (ระบบอุปถัมภ์) หรือแนวราบ (ระหว่างกลุ่มคนที่สนใจในเรื่องเดียวกัน) เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นไว้ใจกันและสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้และขยายการเข้าถึงกลไกเชิงสถาบันอื่นๆ เช่นพรรคการเมืองหรือกลุ่มประชาสังคม การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการที่มีการตกลงเข้าใจกัน มีกฎระเบียบร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่เชื่อใจซึ่งกันและกันและเสริมความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่สามรถลดต้นทุนในการทำกิจกรรมนั้นๆ และจะสามารถเป็นพื้นฐานเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม ช่วยเหลือดูแลกันและกันอย่างไม่เป็นทางการในยามจำเป็นในหมู่คนจน (กลุ่มออมทรัพย์/กลุ่มฌาปนกิจ ฯลฯ) ต้นทุนทางสังคมนี้เป็นต้นทุนที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงใกล้ชิดที่สุดกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงในทางโครงสร้าง (Transforming Structures and Processes) หรืออาจจะพิจารณาได้ว่าต้นทุนทางสังคมเป็นผลผลิตจาก

โครงสร้างและกระบวนการทางสังคม หรือในทางกลับกันโครงสร้างและกระบวนการทางสังคมอาจเป็นผลผลิตของต้นทุนทางสังคมก็ได้ ตัวอย่างเช่น

- เมื่อคนรวมกลุ่มกันบนพื้นฐานของบรรทัดฐานเดียวกัน ก็มีแนวโน้มที่จะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรเพื่อสานต่อเป้าประสงค์และความสนใจเดียวกัน

- กลุ่มประชาคมที่เข้มแข็งจะสามารถช่วยประชาชนให้สามารถปรับนโยบายและทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าความสนใจและความต้องการของพวกเขาได้ถูกบรรจุอยู่ในตัวบทกฎหมาย

3.**ต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ** ต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ คือทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ เช่น ที่ดิน ป่า ทะเล แม่น้ำลำธาร ที่สำคัญเพราะส่วนใหญ่คนจนต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อมที่มีทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดในระบบการดำรงชีพของพวกเขา เช่นทำการเกษตร หาปลา หาของป่า หรือทำเหมืองแร่ จะทำอะไรได้บ้างเพื่อจะเสริมต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติในหมู่คนจนได้ ต้องดูก่อนว่าทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้อย่างไร ในส่วนที่ร่วมกันกับต้นทุนประเภทอื่นๆเพื่อระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืนของคนจน แนวทางการทำงานระบบดำรงชีพที่ยั่งยืนเน้นไปที่คนในมิติที่กว้างกว่าและเพื่อเข้าใจโครงสร้างและกระบวนการที่แวดล้อมต้นทุนด้านนี้อยู่ เพื่อจะได้ตัดสินเลือกวิธีการว่าควรใช้ต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติอย่างไรและคุณค่าที่จะได้จากต้นทุนทรัพยากรธรรมชาตินั้นๆ เป็นอย่างไร

4. ต้นทุนทางกายภาพ ต้นทุนทางกายภาพ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งที่จะสามารถผลิตสิ่งของที่จะสนับสนุนระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน

- โครงสร้างหมายรวมถึงการปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้คนได้อยู่อาศัยโดยตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานและเพิ่มศักยภาพในการผลิตมากขึ้น

- การผลิตสิ่งของคือเครื่องมือที่คนใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

องค์ประกอบของโครงสร้างต่อไปนี้ที่จำเป็นต่อระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืน

- ยานพาหนะที่สามารถจัดหามาได้
- อาคารที่พักอาศัย
- มีน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างพอเพียงและถูกสุขลักษณะ
- มีพลังงานที่สะอาดและสามารถจัดหาได้
- การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (การติดต่อสื่อสาร)

ต้นทุนทางกายภาพจึงมีความสำคัญ การประเมินความยากจนแบบมีส่วนร่วมหลายๆครั้ง ได้แสดงให้เห็นว่าการที่คนจนขาดการเข้าถึงโครงสร้างบางชนิดเป็นมิติหลักของความยากจนทีเดียว การที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการบางชนิดเช่นการมีน้ำกินน้ำใช้ที่สะอาดและพอเพียงหรือการไม่มีไฟฟ้าใช้ ทำให้สุขภาพของคนเสื่อมถอย และจะต้องเสียเวลาไปในกิจกรรมที่ไม่ใช่กิจกรรมการผลิต แต่ต้องทำ เช่นการไปหาบน้ำ และเก็บฟืน ค่าเสียโอกาสและเสียเวลาที่จะใช้ไปในกิจกรรมการผลิตต่างๆ เกี่ยวข้องกับการที่มีต้นทุนทางกายภาพต่ำ และถ้า(กลุ่มคนจนเหล่านั้น) จะเป็นผู้ผลิตก็จะไปลดทอนความสามารถการแข่งขันได้ในตลาดของพวกเขา อะไรบ้างที่จะทำได้เพื่อสร้างเสริมทุนทางกายภาพให้กับคนจน แนวทางการทำงานระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืนมุ่งเน้นการช่วยให้มีการเข้าถึงโครงสร้างที่เหมาะสมที่จะสามารถสนับสนุนให้คนจนบรรลุเป้าหมายระบบการดำรงชีพที่ยั่งยืนของเขา ดังนั้นแนวทางการทำงานแบบมีส่วนร่วมจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงไม่เพียงแต่เน้นที่การจัดหาการบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการที่เร่งด่วนของคนจนในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ยังต้องเป็นสิ่งที่คนจนสามารถที่จะจัดหาด้วยค่าใช้จ่ายของตนเองได้ในระยะยาว

5. ต้นทุนทางการเงิน ต้นทุนทางการเงินแบ่งได้เป็นสองประเภทหลักคือ

- ทรัพย์สินสะสมที่มีอยู่ เช่น เงินออม อาจเป็นในรูปเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร หรือทรัพย์สินอื่นๆเช่นจำนวนปศุสัตว์, เครื่องประดับที่มีราคา แหล่งทรัพยากรทางการเงินอาจรวมถึงการที่มีเครดิตผ่านสถาบันทางการเงินด้วย

- รายรับที่เข้ามาเป็นปกติ นอกเหนือไปจากรายได้แล้วประเภทของเงินได้อื่นๆจะรวมถึง เงินบำนาญ หรือเงินช่วยเหลืออื่นๆจากรัฐ หรือเงินที่ส่งจากบุตรหลาน รายรับประเภทต่างๆที่กล่าวมานี้จะเกิดประโยชน์ต้องเป็นรายได้ที่เชื่อถือได้ มีความแตกต่างระหว่างเงินที่ได้รับครั้งเดียวกับเงินที่โอนมาอย่างสม่ำเสมอเป็นระบบ ซึ่งผู้รับสามารถจะวางแผนการใช้เงินหรือมีแผนการลงทุนได้

ทำไมต้นทุนทางการเงิน ถึงสำคัญ ในบรรดาต้นทุนทั้งห้าประเภท ต้นทุนทางการเงินจัดว่าเป็นต้นทุนที่อเนกประสงค์ที่สุด

- สามารถแลกเปลี่ยนได้ ง่ายกว่าต้นทุนประเภทอื่นๆ

- ใช้ได้โดยตรงเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ของระบบการดำรงชีพ เช่นเมื่ออาหารไม่พอ ก็ใช้เงินซื้ออาหารเพื่อแก้ปัญหา

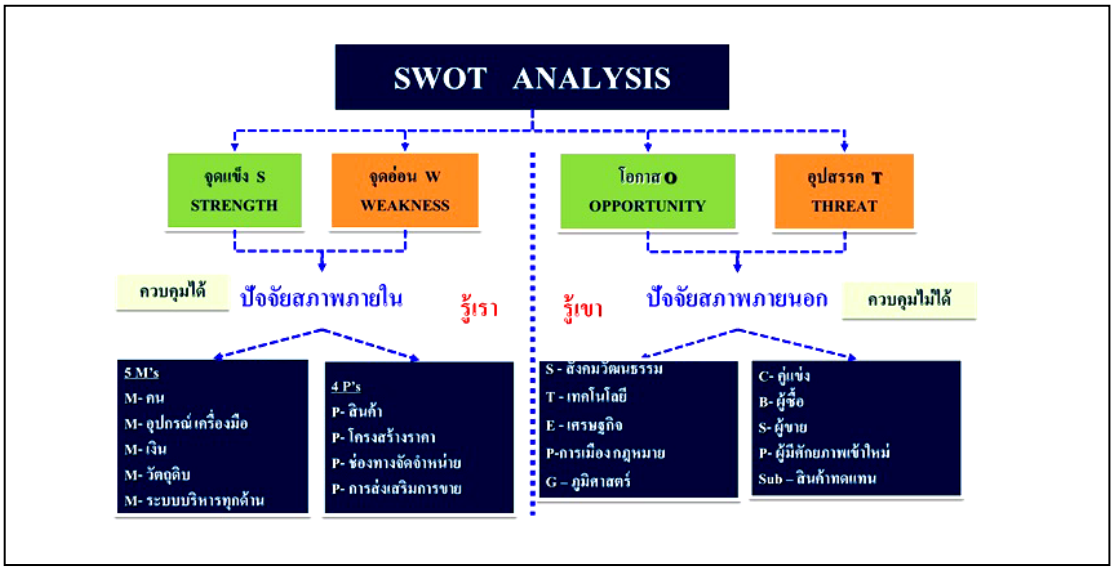
- ไม่ว่าจะถูกหรือผิด แต่เงินสามารถใช้ซื้ออิทธิพลทางการเมืองได้ หรือสามารถทำให้คนที่มีเงินเข้ามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในองค์กรที่มีส่วนกำหนดนโยบายและกฎหมาย และมีสิทธิ์ในการจัดการทรัพยากรต่างๆ

อย่างไรก็ตามต้นทุนทางการเงินนี้มักจะเป็นต้นทุนที่คนจนมีน้อยที่สุด ด้วยสภาพการณ์นี้จึงทำให้ต้นทุนชนิดอื่นๆอีกสี่ประเภทยิ่งเพิ่มความสำคัญต่อคนจนยิ่งขึ้น

อะไรที่จะทำได้เพื่อสร้างเสริมต้นทุนทางการเงินให้คนจน การเข้าถึงต้นทุนทางการเงินนี้ทำโดยผ่านการสนับสนุนทางอ้อม ซึ่งอาจจะเป็น ทางองค์กร สถาบันการเงิน ทางกลไกเชิงสถาบัน และทางข้อกฎหมาย

5. แนวคิดการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ SWOT เพื่อทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป็นวิธีการและเทคนิคในการวิเคราะห์การสำรวจตรวจสอบภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนการตลาด ซึ่งเป็นวิธีการที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลาย มักถูกใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ ซึ่งช่วยผู้บริหารวิเคราะห์องค์กรโดยมีรายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 6 รูปแบบการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2556 : 3-2)

จากภาพที่ 6 เป็นรูปแบบการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) โดยมีรายสภาพแวดล้อมภายนอก และ สภาพแวดล้อมภายในองค์กรมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External environment) มีวัตถุประสงค์ เพื่อค้นหาโอกาสและอุปสรรคต่อการดำเนินงานของธุรกิจ เกิดจากสภาพแวดล้อมทั่วไป เช่น สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย และเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการแข่งขัน เช่น คู่แข่งขัน ลูกค้า ผู้ขาย ปัจจัยการผลิตของกิจการ

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal environment) มีวัตถุประสงค์ เพื่อค้นหาจุดเด่นหรือจุดด้อยจากการดำเนินงานด้านต่างๆ ของธุรกิจเอง เช่นการดำเนินงานด้านการตลาด การผลิต การเงินและบัญชี การบริหารทรัพยากรมนุษย์

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในแล้วคำว่า **SWOT** มาจากการย่อภาษาอังกฤษ 4 ตัว ได้แก่ S (Strengths) คือ จุดแข็ง, W (Weaknesses) คือ จุดอ่อน,
O (Opportunities) คือ โอกาส และ T (Threats) คือ อุปสรรค โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. S ย่อมาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง เป็นสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่น ซึ่งองค์กรนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการสร้างความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์การหรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี เช่น จุดแข็งด้านส่วนประสมทางการตลาด จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งด้านทรัพยากรมนุษย์ จุดแข็งด้านสถานที่ตั้ง และจุดแข็งการดำเนินงานขององค์การ

2. W ย่อมาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน เป็นสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นข้อเสียเปรียบหรืออุปสรรคต่อการสร้างความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์การที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี เช่น การมีระเบียบข้อบังคับที่มากลล้าสมัยขั้นตอนที่มีมาก ยังใช้ตลาดเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เป็นต้น หากคิดว่าจุดอ่อนที่มีไม่สมารถแก้ไขได้ก็ควรวางแผนให้สมารถหลีกเลี่ยงหรือให้สอดคล้องกับจุดอ่อนที่มีอยู่ให้ดีที่สุด

3. O ย่อมาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส เป็นสถานการณ์ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกที่เอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อมให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ และองค์กรสามารถฉกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้ หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร เช่น มีความต้องการ (Demand) ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น มีความต้องการของตลาดในระดับสูง มีโอกาสที่จะดึงภาคเอกชนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม มีตลาดและลูกค้ากลุ่มอื่นที่ยังไม่ได้เข้าไป

4. T ย่อมาจาก Threats หมายถึง อุปสรรค เป็นสถานการณ์ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่งผลประทบในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำต้องหลีกเลี่ยงและปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระทบดังกล่าว หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร เช่น สภาพเศรษฐกิจคู่แข่งขัน นโยบายของรัฐ การเมือง และกฎหมาย

6. แนวคิดการประเมินผลด้วยเครื่องมือ CIPPiest

ตารางที่ 1 การประเมินการดำเนินงานของจังหวัด โดย CIPPiest

มิติการประเมิน	ประเด็นประเมิน
Context: **บริบท** (ใช้ SWOT) : ประเมินเหตุผล ปัจจัยและเงื่อนไขสนับสนุนโครงการวิจัย	1) สภาพพื้นที่ สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ทั้งข้อจำกัดและจุดเด่น ที่ส่งผลต่อการกำหนดแนวทาง/เป้าหมายการดำเนินงานโครงการวิจัย 2) โอกาสที่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด นโยบายรัฐ 3) กลไกเดิมในพื้นที่ในการแก้จน เช่น ราชการ อปท. สถาบันวิชาการ ความสัมพันธ์ระหว่างภาคี และความพร้อมของกลุ่มเป้าหมาย 4) ทุนเดิม รูปแบบ หรือเงื่อนไขความสัมพันธ์ของกลไกต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น เครือข่ายการทำงาน เอื้อต่อการทำงานหรือไม่อย่างไร สถานการณ์กองทุนและเครื่องมือการแก้จนที่มีอยู่เดิม
Input: **ปัจจัยนำเข้า** : ประเมินปัจจัยนำเข้าว่ามีอะไรบ้าง/สอดคล้องของกับวัตถุประสงค์/เป้าหมาย / เหมาะสม /มีคุณภาพ /เพียงพอ /มีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร	1) บทบาทของทีมพี่เลี้ยงในการเข้าไปทำงานกับทีมวิจัยของจังหวัด (ทีมกลาง/ส่วนสนับสนุน) 2) บทบาทของทีมวิจัยจังหวัดในการทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย และ feedback ของทีมจังหวัดต่อโครงการ/ทีมพี่เลี้ยง เช่น การจัดทีม องค์ประกอบ บทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ (บุคลากร ทีมทำงาน ความรู้ความเข้าใจ) 3) โครงสร้าง กลไก กระบวนและแผนการทำงานในพื้นที่ (การออกแบบ/แผนงาน) 4) ข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงาน เช่น TPMAP จปฐ. กชช 2 ค. หรืออื่น ๆ (จุดเริ่ม/ตัวเปิดเรื่อง/ข้อมูลประกอบ/วัตถุดิบ) 5) เครื่องมือที่นำเข้ามาสนับสนุนการวิจัย 6) ความหมาย/นิยามความจน
Process: **กระบวนการ** : ประเมิน/ตรวจสอบการดำเนินการว่ามีกระบวนการอย่างไร /เป็นไปตามขั้นตอนแผนงาน โครงการหรือไม่อย่างไร ทำไม/อุปสรรคข้อจำกัดที่เกิดขึ้น /การจัดการแก้ไข	1) กระบวนการเริ่มโครงการฯ (kick off) มีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจอย่างไร ประสบความสำเร็จหรือต้องปรับปรุงอย่างไรบ้าง 2) กระบวนการจัดเก็บข้อมูล เป็นไปตามขั้นตอนและเวลาที่วางไว้หรือไม่ ใครเก็บ การสร้างความเข้าใจ และการสอบทานข้อมูลไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อน 3) การวิเคราะห์ข้อมูล คืนข้อมูล 4) การบริหารจัดการโครงการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ มีการจัดทีมและงานอย่างไร 5) การสร้างความร่วมมือ ทั้งกับหน่วยงานราชการ และภาคีอื่น ให้มาร่วมทำงาน 6) การเชื่อมโยงกับแผนจังหวัด และแผนระดับต่างๆ ของหน่วยงาน 7) การเชื่อมโยงปรับใช้ฐานนวัตกรรมที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทพื้นที่ในการแก้ไขปัญหา 8) การพิจารณาโจทย์ และนำเสนอ Solution ว่าปลายทางเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ปัญหา /อุปสรรค และการจัดการ 9) การคัดเลือกพื้นที่และประเด็นนำร่อง (พิจารณาจากเงื่อนไขอะไร) 10) การคัดเลือกพื้นที่ และประเด็นนำร่อง ตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ คือการแก้จนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

มิติการประเมิน	ประเด็นประเมิน
Product: **ผลผลิต** : เปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่กำหนด	1) การสำรวจข้อมูล (ความครบถ้วนตามแผน ผลการเปรียบเทียบข้อมูล TPMAP กับข้อมูลที่สำรวจ กรณีที่พบคนจนตกสำรวจ มีการดำเนินการอย่างไร มีใครเกี่ยวข้องและรับไปดำเนินการบ้าง) 2) การคืนข้อมูลส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ การตื่นตัว ของเป้าหมาย หรือกลไกที่ทำงานร่วมกันหรือไม่ อย่างไร 3) การคืนข้อมูล/การประมวลผลข้อมูล และโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนจากการใช้ข้อมูลและกระบวนการวิจัย (ได้นำมาสู่การเชื่อมโยงกับปัญหาของคนจนหรือไม่)
Impact: **ผลกระทบ** : สอบทานความแม่นยำ/เบ็ดเสร็จ	1) ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการนำร่องต่อกลุ่มเป้าหมาย (ส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหา หรือต่อยอดการพัฒนาด้านอื่น ๆ) 2) โครงการวิจัยฯ ได้ทำให้เกิดกลไกการแก้ปัญหาความยากจนใหม่ ๆ หรือไปหนุนเสริมให้กลไกเดิมมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพมากขึ้น (หรือไม่/อย่างไร) 3) โครงการวิจัยฯ ได้ทำให้เกิด team work หรือเกิดทักษะความสามารถใหม่ๆ ในกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับโครงการ หรือเกิดกระบวนการงานวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการแก้ไขปัญหา
Effectiveness: ประสิทธิผล : ประเมินความคุ้มค่าของงาน	1) ผลของการดำเนินโครงการนำร่อง กับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมาย (เปรียบเทียบผลผลิต/ผลลัพธ์/ระยะเวลา /งบประมาณ) 2) ผลของการดำเนินโครงการวิจัยกับความคุ้มค่า/ความพึงพอใจของภาคีความร่วมมือ/ความสอดคล้องกับสถานการณ์ ประเด็นปัญหา
Sustainable: **ความยั่งยืน** : ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางวิจัยจะมีอย่างต่อเนื่องเมื่อโครงการจบลงแล้ว	1) การบรรจุโครงการ/แผนงานเข้าแผนจังหวัด จากบริบทความต้องการที่สะท้อนกับพื้นที่และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ จะสร้างความยั่งยืนให้กับประเด็นการพัฒนา 2) การเชื่อมโยงทุนทางทรัพยากร ทุนทางสังคม รวมถึงหน่วยงานภาคีเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาคนจนในพื้นที่ 3) การขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นนอกจากพื้นที่นำร่อง 4) การส่งต่อแผนงาน/โครงการ/ข้อมูล/กระบวนการดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ส่วนราชการ/หน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือในพื้นที่
Translatability: **การถ่ายทอดและส่งต่อ** : ประเมินความเป็นไปได้ในการต่อยอดขยายผล	1) การนำเครื่องมือ แนวคิด กระบวนการ ไปขยายผล ปรับปรุงหรือประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ 2) การกำหนดเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความยากจน

7. แนวคิดการประเมินด้วยเครื่องมือ Knowledge mapping

การทำโครงการนี้แต่ละช่วง มีความรู้ที่จำเป็นอะไรบ้า อาจจะเป็นความรู้หลักการทฤษฎี ทักษะ วิธีปฏิบัติงาน (สามารถเพิ่มบรรทัดได้ ไม่จำกัด) เรามีความรู้นั้นหรือไม่

2A. ความรู้นั้นเป็นความรู้ชัดแจ้งที่มีการบันทึกไว้แล้ว

2B. หรือความรู้ฝังลึก

2C. ไม่มีความรู้นั้น จะหาได้จากที่ไหน หรือจากใครได้

ช่วงไหน	ความรู้อะไรที่จำเป็น (ทฤษฎี ทักษะ วิธีปฏิบัติ)	2. มี		3.ไม่มี
		(2A) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit) พร้อมใช้ /พร้อมแชร์	(2B) ความรู้ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit K.) (ระบุใคร)	จะหาได้จากที่ไหน/หรือจากใคร?
ช่วงเตรียมโครงการ	1.การคัดเลือกผู้เก็บข้อมูลในพื้นที่เชิงลึกโดยเลือกกลุ่ม อสม.ผู้ที่มีความสามารถและสัมผัสกับชุมชนโดยตรง 2.เมื่อเลือกทีม อสม.เป็นทีมเก็บข้อมูลแล้ว ทีมวิจัยได้ทำการจัดฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ 3.ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบล นายอำเภอ หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อขอความร่วมมือเข้าในพื้นที่ จัดเก็บข้อมูล พร้อมให้ข้อมูลกรณีที่พบคนจนหรือพิการในกรณีที่สภาวะพึ่งพิงช่วยเหลือตนเองไม่ได้	1.จัดอบรมวิธีการใช้งานเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ เช่นวิธีการแชร์ข้อมูล แชร์พิกัดที่อยู่อาศัยของกลุ่มเป้าหมาย 2.กำหนดเกณฑ์ความจน เช่น 1.ที่อยู่อาศัยพุพังไม่แข็งแรง 2.ไม่ได้รับสวัสดิการของรัฐ 3. คนพิการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ไม่มีคนดูแล 4. ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง/ผู้สูงอายุรับภาระเลี้ยงดูบุตรหรือลูกหลานมาเป็นภาระให้ดูแล 5.คนที่มีรายได้น้อยตกเกณฑ์ จปถ. 6. มีบัตรสวัสดิการของรัฐ	-จัดอบรมเรื่องเทคนิคการพูด การสอบทานเอกสารเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นจริง -การสังเกตุ	-หน่วยงาน พมจ./เครือข่ายเมืองสามธรรม / สสส./พช. เทศบาล/อบต./เครือข่ายภาคประชาสังคม / กสศ.

ช่วงการเก็บ สอบทาน บันทึกข้อมูล	ความรู้อะไรที่จำเป็น (ทฤษฎี ทักษะ วิธีปฏิบัติ)	2. มี		3.ไม่มี
		(2A) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit) พร้อมใช้ /พร้อมแชร์	(2B) ความรู้ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit K.) (ระบุใคร)	จะหาได้จากที่ไหน/หรือจากใคร?
	1.ลงพื้นที่กำกับติดตามการทำงานและร่วมเก็บข้อมูลพร้อม อสม.ทุกพื้นที่ 2.การใช้ภาษาสำคัญ ต้องมีล่ามภาษาถิ่นเพื่อง่ายต่อการเข้าถึงชุมชน	จัดตั้งทีมเป็นกลุ่มไลน์เพื่อแจ้งพิกัดที่อยู่อาศัยของผู้สอบทาน การตั้งกลุ่มไลน์เป็นทีมวิจัยในพื้นที่ เพื่อง่ายต่อการแจ้งพื้นที่การสอบถามปัญหาการทำงาน ตอบข้อสงสัยในการทำงานของแต่ละทีม	-แทรกกระบวนการชวนพูดชวนคุย -การสังเกต -การใช้ความคุ้นเคยกับคนในพื้นที่ซึ่งที่จะได้ข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่นั้นๆ	ใช้ทีมล่ามท้องถิ่นในพื้นที่เป็นกลางในการสื่อสารภาษาถิ่นจึงจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง
ช่วงการวิเคราะห์และคืนข้อมูล	1.ตรวจทานแบบถามที่เก็บมาได้จากทีมนักวิจัยในพื้นที่ 2.จำแนกประเภทของคนจนว่ามีสถานะความจนเป็นอย่างไร โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 2.1.คนจนที่มีตามบัญชีรายชื่อ จำนวน 3,320 คน 2.2.คนจนที่ไม่มีรายชื่อ จำนวน 1,247 คน 3.นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วมาบันทึกข้อมูลในโปรแกรม ระบบการทำงานของโปรแกรมจะประมวลผลข้อมูลเป็นเรดาร์ทุนทั้ง 5 ด้าน 4.จัดทำผังข้อมูลและพิกัดบ้านของคนจนเป้าหมายที่เป็นคนจนมีรายชื่อและไม่มีรายชื่อในข้อมูล TPMap ของจังหวัดมุกดาหาร	-ผู้บันทึกข้อมูลจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ และมีความรู้ในเรื่องการใช้งานโปรแกรมต่างๆ ของคอมพิวเตอร์ -ผู้บันทึกสามารถแก้ไขความผิดพลาดของการบันทึกข้อมูลได้ในแต่ละด้าน ทั้ง 5 ด้าน -ผู้บันทึกข้อมูลสามารถเข้าใจวิธีการประมวล และผลที่ได้จากการนำเข้าข้อมูลของโปรแกรม	-ความสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์พื้นฐานได้ -ระดับการศึกษา	เน้นบุคคลที่ความความรู้ด้านคอมพิวเตอร์เป็นหลัก

	ความรู้อะไรที่จำเป็น (ทฤษฎี ทักษะ วิธีปฏิบัติ)	2. มี		3.ไม่มี
		(2A) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit) พร้อมใช้ /พร้อมแชร์	(2B) ความรู้ฝังลึก อยู่ในตัวคน (Tacit K.) (ระบุใคร)	จะหาได้จากที่ไหน/ หรือจากใคร
	จัดเวทีภาคีในส่วนราชการ ภาคประชน ภาคประชาสังคม ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น อสม. เข้าร่วมรับฟัง/เสวนา การคืนค่าข้อมูลที่ทางทีมวิจัยไปเก็บข้อมูลมาและ นำมาประมวลผลข้อมูล พบว่า ทุกพื้นที่ 7 อำเภอที่ทำการสำรวจ มี 2 ด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทุนทางการเงิน และ ทุนทางสังคม ทีมวิจัยได้ทำการหารือในที่ประชุมได้ข้อเสนอแนะในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนดังนี้ 1.คนจนในพื้นที่ที่มีทุนทางการเงินต่ำที่สุด 2.จากฐานครัวเรือนคนจนด้านทุนทางการเงินมีจำนวนครัวเรือนมากที่สุดจากข้อมูล TPMap 3.กำหนดพื้นที่เป้าหมาย 4.ปัญหาทางสังคม	-วิเคราะห์ปัญหาตามทุนที่ต่ำของชุมชนนั้นๆ -เลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการพัฒนาและพร้อมที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตัวเองให้พ้นจากความจน -รูปแบบการพัฒนา	-พัฒนาทักษะชีวิต -ส่งเสริมอาชีพ -การส่งเสริมรายได้ -ช่องทางการจัดจำหน่ายและช่องทางการตลาดชุมชน	-หน่วยงาน พมจ./ เครือข่ายเมืองสามธรรม / สสส./ พช. เทศบาล/ อบต./ เครือข่ายภาคประชาสังคม / กสศ./ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
ช่วงการทำโครงการนำร่อง	1.จัดประชุมทีมเพื่อจัดทำโครงการนำร่อง 2.ออกแบบกิจกรรมในทำโครงการนำร่อง 3.จัดแผนที่ชุมชน 4.หลักสูตรอบรมพัฒนาศักยภาพคนในครัวเรือน 5.ติดตามประเมินผลโครงการนำร่อง	-ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2563 -หลักสูตรการพัฒนาทักษะชีวิตหรือกิจกรรมพัฒนาตนเอง	-ศึกษาจากปราชญ์ความรู้ชุมชน -ความรู้จากเอกสารตำราทางวิชาการ -ฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จริง	-หน่วยงาน พมจ./ เครือข่ายเมืองสามธรรม / สสส./ พช. เทศบาล/ อบต./ เครือข่ายภาคประชาสังคม / กสศ./ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

8. บริบทความยากจนและการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

8.1 ข้อมูลจังหวัดมุกดาหาร

1.สภาพทั่วไปจังหวัดมุกดาหาร

ประวัติความเป็นมา ในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาทางฝั่งซ้ายของลำน้ำโขงแขวงสวันเขต มีหมู่บ้านชุมชนใหญ่ชื่อบ้านหลวงโพนสิน ซึ่งตั้งอยู่ที่บริเวณพระธาตุอิงฮัง แขวงสะหวันเขตในปัจจุบัน โดยมีเจ้าจันทรสุริยวงศ์ปกครอง มีบุตรชาย ชื่อเจ้าจันทร กินรี ซึ่งต่อมาได้ข้ามลำน้ำโขงมาฝั่งขวาที่บริเวณปากห้วยมุก 4 สร้างบ้านแปลงเมืองขึ้น ณ ที่นั้น ในปี พ.ศ. 2310 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2313 และตั้งชื่อเมืองว่า “มุกดาหาร” อันเกิดจากศุภนิมิตรที่พบเห็นในขณะที่กำลังสร้างเมือง ชาวเมืองทั่วไปเรียกมุกดาหารว่า “เมืองมุก” ในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ได้พระราชทานบรรดาศักดิ์ ให้เจ้าจันทรกินรีเป็นพระยาจันทรศรีสุราช อุปราชามัณฑาตุราช ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองคนแรกของเมืองมุกดาหาร เมื่อปี พ.ศ. 2321 เดิมเมืองมุกดาหารมีฐานะ เป็นเมืองขึ้นการปกครองกับมณฑลอุดร ต่อมาเมื่อปีพ.ศ. 2450 มีการปรับปรุงการ ปกครองมณฑลอุดรเป็นจังหวัด และเมืองมุกดาหารจึงถูกยุบเป็นอำเภอมุกดาหาร ขึ้นการปกครองกับจังหวัดนครพนม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2525 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดมุกดาหารขึ้น

2. ขนาดและที่ตั้ง จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่ 73 ของประเทศ และเป็นจังหวัดที่ 17 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 642 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 4,339.83 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกันดังนี้

ทิศเหนือ	ติดจังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม
ทิศใต้	ติดจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร และจังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันออก	ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน
ทิศตะวันตก	ติดจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะห่างระหว่างอำเภอ

อำเภอเมือง - อำเภอนิคมคำสร้อย 28 กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอหว้านใหญ่ 31 กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอดอนตาล 34 กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอคำชะอี 35 กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอหนองสูง 52 กิโลเมตร
อำเภอเมือง - อำเภอดงหลวง 55 กิโลเมตร

ภาพที่ 7 แผนที่จังหวัดมุกดาหาร
ที่มา: http://www.mukdahan.go.th/gandurntang.htm

3. ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ จังหวัดมุกดาหารมีพื้นที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของแอ่งสกลนคร (Sakon Nakon Basin) ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศบริเวณชายแดนด้านตะวันออกของจังหวัดมีแม่น้ำโขงไหลผ่าน ซึ่งเป็นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว และมีพื้นที่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 289 เมตร

ภูมิอากาศโดยทั่วไปค่อนข้างร้อนในฤดูร้อน และค่อนข้างหนาวในฤดูหนาว ส่วนในฤดูฝนจะมีฝนตกชุก ในปี พ.ศ. 2562 มีฝนตก 90 วัน มีปริมาณน้ำฝนทั้งปีวัดได้ 1,586.9 มิลลิเมตร โดยเดือนสิงหาคม เป็นเดือนที่มีปริมาณ น้ำฝนมากที่สุดคือ 803.3 มิลลิเมตร มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 27.9 องศาเซลเซียส โดยมีอุณหภูมิต้าสุด 12.2 องศาเซลเซียสในเดือนธันวาคม และสูงสุด 41.6 องศาเซลเซียสในเดือนเมษายน

4.การปกครองและประชากร ในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดมุกดาหารแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 7 อำเภอ 52 ตำบล 526 หมู่บ้านโดยมีอำเภอต่าง ๆ คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอนิคมค้าสร้อย อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง และอำเภอหว้านใหญ่

การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาล ตำบล 24 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 29 แห่ง จังหวัดมุกดาหารมีประชากร ทั้งสิน 353,174 คน เป็นชาย 176,708 คน เป็นหญิง 176,466 คน มีความหนาแน่นของประชากร 81.4 คนต่อตารางกิโลเมตร

5.ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ ซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้มีค่านานาชนิดแต่ถูกทำลายในอัตราสูง ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ป่าไม้ที่เหลือจึงไม่เพียงพอที่จะรักษาสภาพอากาศ แหล่งน้ำ ลำธาร และ การพังทลายของ ดินจึงก่อให้เกิดปัญหาอากาศแห้งแล้ง ลำน้ำตื่นเขิน และผิวดินถูกชะล้างไปลงสู่ห้วยหนอง คลอง บึง และแม่น้ำโขง มากขึ้นทุกปี แหล่งน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำโขง และลำห้วยต่าง ๆ เช่น ห้วยชะโนด ห้วยบางทราย ห้วยมุก และห้วยบังอี่ แต่อย่างไรก็ตามแหล่งน้ำ เหล่านี้ ยังไม่เพียงพอต่อการเกษตรกรรมและการอุปโภคบริโภค

6.สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางเศรษฐกิจ ในปี 2561 จังหวัดมุกดาหารมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) 25,363 ล้านบาท และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มลรวมจังหวัดเฉลี่ยต่อคน 62,766 บาท คิดเป็นอันดับที่ 18 ของภาค และอันดับที่ 74 ของประเทศ แยกเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร 7,123 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.8 และนอกภาคเกษตร 18,240 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 93.2

การค้าชายแดน มูลค่าการชายแดนด้านจังหวัดมุกดาหาร ปี 2562 มีมูลค่า 220,533 ล้านบาท โดยมีมูลค่าการส่งออก 117,616 ล้านบาท และมีมูลค่าการน้าเข้า 102,917 ล้านบาท ได้ดุลการค้า 14,699 ล้านบาท ซึ่ง ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 54.6

การเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ของจังหวัดมุกดาหารทำนาข้าว โดยในปีการเพราะปลูก 2562/2563 มีเนื้อที่ ปลูกข้าวนาปี ที่ 549,041 ไร่ ให้ผลผลิตทั้งสิน 208,562 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 380 กิโลกรัม/ไร่ นอกจากนี้ยังมีพืช เศรษฐกิจที่สำคัญ คือ มันสำปะหลัง มีเนื้อที่เพาะปลูก 139,982 ไร่ ให้ผลผลิต 430,402 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,465 กิโลกรัม/ไร่ อ้อยโรงงาน มีเนื้อที่เพาะปลูก 100,547 ไร่ ให้ผลผลิต 1,154,804 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,465 กิโลกรัม/ไร่ และยางพารา มีเนื้อที่เพาะปลูก 238,674 ไร่ ให้ผลผลิต 44,795 ตัน

การคมนาคมและขนส่ง

จังหวัดมุกดาหารมีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดใช้ติดต่อภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงได้ โดยสะดวกสามารถเดินทางจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ถึงจังหวัดมุกดาหารโดย

เส้นทางที่ 1 กรุงเทพมหานคร-นครราชสีมา-บ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-โพนทอง-ค้าชะอี-มุกดาหาร

เส้นทางที่ 2 กรุงเทพมหานคร-นครราชสีมา-ประทาย-พุทไธสง-พยัคภูมินิสัย-เกษตรพิสัย-สุวรรณภูมิ-ยโสธร-ทรายมูล-กุดชุม-เลิงนกทา-นิคมคำสร้อย –มุกดาหาร

เส้นทางที่ 3 กรุงเทพมหานคร-นครราชสีมา-บ้านไผ่-บรบือ-มหาสารคาม-กาฬสินธุ์-สมเด็จ-กุฉินารายณ์-ค้าชะอี- มุกดาหาร

เส้นทางที่ 4 กรุงเทพมหานคร-นครราชสีมา-ขอนแก่น-ยางตลาด-กาฬสินธุ์-นาไคร้-ค้าชะอี-มุกดาหารจังหวัดมุกดาหารยังไม่มีสนามบินและทางรถไฟผ่าน

7.การสาธารณูปโภค

การประปา ในปี 2562 จังหวัดมุกดาหารมีเขตจำหน่ายน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 6 แห่ง มีจำนวนผู้ใช้น้ำ 16,485 ราย จำหน่ายน้ำให้แก่ผู้ใช้ปริมาณทั้งสิน 4,260,068 ลูกบาศก์เมตร นอกจากนียังมีการใช้ บริการประปาหมู่บ้านอย่างทั่วถึง

การไฟฟ้า สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดมุกดาหารได้ดำเนินการติดตั้งไฟฟ้าให้สามารถใช้ได้อย่างทั่วถึงทั้งจังหวัด โดยมีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า ในปี 2562 จำนวน 106,822 ราย และ มีการใช้กระแสไฟฟ้าภายในจังหวัด 328.57 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง

การใช้โทรศัพท์และอินเตอร์เน็ต ในปี 2561 จังหวัดมุกดาหารมีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ให้บริการจำนวนทั้งสิ้น 20,326 เลขหมาย มีผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์มือถือ 272,959 ราย และมีผู้ใช้อินเตอร์เน็ต 141,997 ราย

การไปรษณีย์ ในปี 2562 จำนวนที่ทำการไปรษณีย์มีทุกอำเภอ ทั้งหมด 7 แห่ง มีการบริการไปรษณีย์รับฝากประเภทไปรษณียภัณฑ์ธรรมดา พัสดุไปรษณีย์ และบริการพิเศษ นอกจากนี้ ยังมีบริการของบริษัทเอกชนในการบริการในพื้นที่มากขึ้น

8.การศึกษา ในปีการศึกษา 2561 จังหวัดมุกดาหารมีโรงเรียนทั้งสิ้น 292 แห่ง แบ่งเป็นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ขั้นพื้นฐาน 276 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 10 แห่ง สังกัดกรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง และอื่น ๆ อีก 1 แห่ง มีครู 3,309 คน มีนักเรียน 53,263 คน คิดเป็นอัตราส่วนนักเรียนต่อครู 16:1 สำหรับสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีจำนวน 6 แห่ง มีนักศึกษา 4,286 คน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา 1 แห่ง มีนักศึกษา 255 คน

9.การสาธารณสุข ปี 2562 จังหวัดมุกดาหารมีโรงพยาบาล 8 แห่ง (รัฐบาล 7 แห่ง เอกชน 1 แห่ง) โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล 78 แห่ง และคลินิกทุกประเภท 80 แห่ง มีจำนวนแพทย์ 92 คน ทันตแพทย์ 33 คน เภสัชกร 63 คน พยาบาล 744 คน และมีจำนวนเตียงผู้ป่วย 541 เตียง

10.การท่องเที่ยว ในปี 2561 จังหวัดมุกดาหารมีรายได้จากการท่องเที่ยว 3,498.45 ล้านบาท มีผู้เยี่ยมเยือนเดินทางมา จังหวัดมุกดาหาร 2,085,615 คน เป็นชาวไทยร้อยละ 91.22 และเป็นชาวต่างประเทศ ร้อยละ 8.78 มีจำนวน โรงแรมและที่พักรองรับนักท่องเที่ยว 125 แห่ง และมีจำนวนห้องพักไว้บริการ 2,948 ห้อง

สถานที่น่าสนใจและแหล่งท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร อยู่ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 17 กิโลเมตร บริเวณอุทยานแห่งชาติประกอบ ไปด้วยภูต่าง ๆ หลายลูก เช่น ภูหินเทิบ ภูนางหงส์ ภูถ้ำพระ บนภูเขาเหล่านี นอกจากจะมีธรรมชาติที่สวยงามแล้ว ยังมีกลุ่มหินรูปทรงลักษณะแปลก ๆ มากมายเป็นที่น่าชมอย่างยิ่ง

แก่งกะเบา ตั้งอยู่กลางลำน้ำโขงบ้านโนนกะเบา หมู่ที่ 10 ตำบลโป่งขาม อำเภอหว้านใหญ่ เป็นแก่งหินยาว เหยียดตามลำน้ำโขงเป็นโขดหินสวยงามมาก โดยเฉพาะในฤดูแล้งน้ำในบริเวณน้น จะสูงต่ำต่างระดับคล้ายน้ำตก และบริเวณบ้านโนนกะเบาเป็นที่สูงสามารถมองเห็นทิวทัศน์อันสวยงามของอำเภอธาตุพนม และประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เป็นอย่างดี

วนอุทยานภูหมู อยู่บนเส้นทางระหว่างอำเภอนิคมค้าสร้อย-เลิงนกทา จังหวัดยโสธรเดิมเป็นแหล่งที่มีหมูป่า อยู่มากจึงเรียกว่า ภูหมู เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้ป่า และสัตว์ป่านานาชนิด บนภูเขาแห่งนี้ บริเวณยอดเขามีจุดชมวิวถึง 3 จุด ซึ่งสามารถเห็นทัศนียภาพที่สวยงามต่างกัน

วัดภูด่านแต้ ตั้งอยู่ริมถนนชยางกูร กิโลเมตรที่ 133 บ้านชัยมงคล ตำบลโชคชัย อำเภอนิคมค้าสร้อย ซึ่งวัด ภูด่านแต้ หรือวัดพุทโธธัมมะธะโร เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปนั่งขนาดใหญ่ มีธรรมจักรเปล่งรัศมีอยู่ด้านบน สามารถมองเป็นได้แต่ไกล เพราะองค์พระพุทธรูปสร้างอยู่บนเนินเขาเล็ก ๆ

วัดภูมโนรมย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอเมืองมุกดาหาร เป็นวัดที่ตั้งอยู่บนยอดเขาติดแม่น้ำโขงเป็นที่ ประดิษฐานองค์พระใหญ่ “พระเจ้าใหญ่แก้วมุกดาศรีไตรรัตน์” สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และองค์พญานาคใหญ่ที่มีชื่อว่า “พญาศรีมุกดามหามุนีนี ลปาลนาคราช” สามารถชมวิวแม่นำโขงและฝั่งประเทศ สปป.ลาว ซึ่งมีความสวยงามทั้งธรรมชาติ สายน้ำ และ บ้านเมือง ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก

หอแก้วมุกดาหาร ตั้งอยู่ริมถนนมุกดาหาร-ดอนตาล ห่างจากตัวเมืองออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร มีความ สูง 65.50 เมตร มีลิฟต์ขึ้นไปจนถึงยอดของหอแก้ว ซึ่งเป็นจุดชมวิวทิวทัศน์ทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง และบนยอดสุดเป็น ที่ประดิษฐานพระประจำจังหวัด คือ “พระพุทธนวมิ่งมงคลมุกดาหาร” ส่วนชั้นล่างสุดป็นภาพปั้นแสดงให้เห็นวิถี ชีวิตความเป็นอยู่ของคนสองฝั่งโขง ชั้น 2 เป็นที่แสดงประวัติความเป็นมาของจังหวัดมุกดาหาร

ตลาดอินโดจีน ตั้งอยู่บริเวณถนนสำราญชายโขงในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร เป็นแหล่งรวบรวมสินค้า จากประเทศกลุ่มอินโดจีนให้เลือกซื้อเป็นของใช้ของฝากมากมาย

สะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่2 ตั้งอยู่บ้านสงเปือย ตำบลบางทรายใหญ่ ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศ เหนือ 7 กิโลเมตร เป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขงไปยังแขวงสะหวันนะเขตใน สปป.ลาว สะพานแห่งนี้ เป็นหนึ่ง

ใน โครงการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจฝั่ง ตะวันออก-ตะวันตก ซึ่งสะพานแห่งนี จะเชื่อมโยงประเทศลุ่มน้ำโขง รวมถึง สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ให้ใกล้ชิดกันและมีเอกภาพมากขึ้น

11.ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

ลำผญา เป็นท่วงทำนองเพลงที่มีความไพเราะ เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง เป็นการนำเอาสร้อยคำมาร้อยเรียง เป็นทำนองให้เกิดความไพเราะในเนื้อหา เน้นการเกียวพาราสี คติพจน์คำพังเพยสอนใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมไปถึงเศรษฐกิจการเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย เป็นการประยุกต์ผสมผสานตามแบบภูมิปัญญาไทยอย่างลงตัว

การฟ้อนผู้ไท เป็นศิลปะการแสดงที่ขึ้นชื่อของชาวผู้ไท ซึ่งจะควบคู่ไปกับการรำผู้ไท

โซ่ถั่งบั้ง เป็นของชาวโซ่ อำเภอดงหลวง แสดงในโอกาสที่เป็นงานใหญ่ ๆ เช่น งานแต่งงาน หรืองานบุญ การเลี้ยงผีบ้านผีเรือน การแสดงโซ่ทั่งบัง (ถั่ง แปลว่า กระทุ้ง บัง แปลว่า กระบอกไม้) ถือว่าเป็นการแสดงที่สำคัญ ที่สุดและเป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ มีวิธีการไม่ซับซ้อน

งานบุญส่วงเฮือมุกดาหาร ในช่วงเทศกาลออกพรรษาของทุกปี มีการจัดงาน 2-3 วัน ติดต่อกันคือ ในช่วง วันขึ้น 13-15 ค่ำ เดือนสิบเอ็ด เป็นงานที่จัดขึ้นตามความเชื่อ ความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง และเทพเจ้า แห่งลำน้ำโขงของกลุ่มคนทั้งสองฝั่งโขง

พิธีตีช้างน้ำนอง เป็นพิธีที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ในงานประเพณีแข่งเรือออกพรรษาของจังหวัดมุกดาหาร ก่อนเริ่มพิธีการแข่งขัน เรือทุกลำจะต้องเข้าร่วมขบวนเรือ ไปรวมกัน ณ ท่าน้ำจุดใดจุดหนึ่ง จากนั้นจะร่วมกันพาย เรือล่องลงมาตามลำน้ำโขง ระหว่างการพายเรือก็จะโห่ร้องเอาฤกษ์เอาชัย เคาะเกราะ ตีกลองเป็นจังหวะ ขณะที่ ฝีพายจะวิดน้ำขึ้นบนฟ้า ฝอยน้ำจากไม้พายจะกระเซ็นขึ้นอากาศ คล้ายกับโขลงช้างกำลังเล่นน้ำ จนทำให้บริเวณ น้ำแห่งนั้นเป็นคลื่นใหญ่ ซัดเข้ากระทบฝั่ง น้ำล้นตลิ่งและเกิดเสียงดัง คนโบราณจึงเปรียบลักษณะดังกล่าวว่าเป็น “พิธีตีช้างน้ำนอง”

วิสัยทัศน์จังหวัดมุกดาหาร “เมืองการค้าทันสมัย เกษตรคุณภาพสูง ท่องเที่ยวชายโขง เชื่อมโยงอาเซียน”

คำขวัญประจำจังหวัด

หอแก้วสูงเสียดฟ้า	ภูผาเทิบแก่งกะเบา
แปดเผ่าชนพื้นเมือง	ลือเลื่องมะขามหวาน
กลองโบราณล้ำเลิศ	ถิ่นกำเนิดลำผญา
ตระการตาชายโขง	เชื่อมโยงอินโดจีน

ดอกไม้ประจ้าจังหวัดมุกดาหาร

“ดอกช้างน้าว”

8.2 สถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ปัญหาความยากจนถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในอันดับแรก ๆ ของประเทศ ซึ่งเป็นทั้งปัญหาเชิงระบบและเชิงโครงสร้างในระดับชาติ อีกทั้งสั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน แม้ว่าทุกรัฐบาลได้พยายามที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนโดยมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดำเนินการขจัดปัญหาความยากจนให้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งประเทศและประสบความสำเร็จ รวมทั้งช่วยลดปริมาณครัวเรือนยากจนลงได้ แต่รูปแบบในการบริหารจัดการทั้งแผนงานโครงการงบประมาณต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานยังคงเป็นไปแบบแยกดำเนินการ ต่างคนต่างปฏิบัติหน้าที่ หรืออาจเรียกได้ว่าต่างคนต่างทำ จึงทำให้การดำเนินงานขจัดความยากจนขาดพลังในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาและประชาชนยังคงไม่ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างไม่เต็มที่ อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละ

พื้นที่นั้นถือได้ว่าประชาชนเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจปัญหานั้นมากที่สุดและเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างแท้จริง จึงเห็นควรให้ประชาชนเป็นผู้แก้ไขปัญหาของตนเองโดยที่มีหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ความยากจนเป็นปัญหาเรื้อรังและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศความยากจนเป็นภาวะที่มีความอดอยากและการขาดแคลนโภชนาการด้านสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และขาดแคลนสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตอันเนื่องมาจากการไม่มีรายได้เพียงพอทำให้ประชาชนไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีความพยายามที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศของตนให้ดีขึ้น โดยการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเฉพาะยิ่ง รัฐบาลได้มุ่งส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การจ้างงานอย่างทั่วถึงในหมู่คนจน เพื่อให้คนจนได้มีโอกาสเพิ่มรายได้อย่างเหมาะสมกับรายจ่ายในการดำเนินชีวิต นโยบายที่รัฐกำหนดขึ้นอาจตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนมากบ้างน้อยบ้างในบริบทที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับศักยภาพขององค์การภาครัฐในแต่ละพื้นที่ในการใส่ใจกับการลดปัญหาความยากจนอย่างจริงจัง ความจนส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในชนบทที่ห่างไกล ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น อาหารที่ถูกโภชนาการ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี อนึ่ง สภาพภูมิ อากาศที่แห้งแล้งได้ส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตร เมื่อผลผลิตทางการเกษตร ลดลง ย่อมส่งผลต่อรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีลดลงไปด้วยแม้ว่าปัญหาความยากจนจะเป็นปัญหาเดิมและมีผู้ศึกษามากมายแต่ปัญหาก็ยังเรื้อรังและคงอยู่มาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเป็นพื้นที่เป้าหมายของนักวิชาการและนักวิจัยในการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาความยากจน

จังหวัดมุกดาหารได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจิ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่รับผิดชอบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือ โดยใช้ข้อมูลความรู้ และ เสริมสร้างขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยในการสร้างความรู้เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาของพื้นที่ สู่การ สร้าง Sustainable Growth ภายใต้ความท้าทายใหม่

จากฐานข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMAP (Thai People Map and Analytics Platform) เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลพัฒนาคนแบบชี้เป้า รวมถึงเป็นระบบที่สามารถระบุปัญหาความยากจนในระดับ บุคคล ครัวเรือน ชุมชน พื้นที่ จังหวัดประเทศ ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นและสามารถออกแบบนโยบาย โครงการในการแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการหรือสภาพปัญหาได้ ทั้งนี้ หลักการทำงานของฐานข้อมูล TP-Map คือ อาศัยข้อมูลจากหลายแหล่งมายืนยันซึ่งกันและกัน โดยในปัจจุบันใช้สมมติฐานว่าคนที่ได้รับการสำรวจว่าจน (survey-based) และยังมาลงทะเบียนว่าจนอีกด้วย (register-based) น่าจะเป็นคนจนเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ดังนั้น TP-MAP จึงตั้งต้นโดยใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากกรมการพัฒนาชุมชน และข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐจากกระทรวงการคลัง มายืนยันซึ่งกันและกัน หรืออีกนัยหนึ่ง "คนจนเป้าหมาย" ใน TP-MAP ก็คือคนจนใน จปฐ. ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐผลการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนในด้านรายได้ เป็นดัชนีที่สะท้อนเรื่องสถานะด้านการเงิน หรือฐานะ ทางเศรษฐกิจของคน โดยมีตัวชี้วัด 4 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 2. สัดส่วนประชากรยากจน 3. ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค 4. ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini Coefficient) พบว่าจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในอันดับที่ 69 จาก 77 จังหวัด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) 1 ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) อยู่ที่ 0.4233 โดยมี "คนจนเป้าหมาย" คือ จำนวน"คนจนเป้าหมาย"

หรือ จำนวนคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 4,567 คน จากประชากรที่สำรวจ 245,850 คน ในปี 2562 (TPMAP) (https://www.tpmap.in.th/2562/46 ; สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563) TPMAP เป็นการทางานร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.)

จังหวัดมุกดาหารประเด็นยุทธศาสตร์หลักๆ อยู่ 2 ประเด็นใหญ่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร คือ ประเด็นที่ 1 การขจัดปัญหาความยากจน เป็นประเด็นยุทธศาสตร์หลักของจังหวัดมุกดาหาร เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อชุมชนได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และเชื่อมโยงประโยชน์จากปัจจัย แวดล้อมรวมทั้งได้รับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยการผลิต และโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ประชาชนยากจนได้รับโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน และได้รับการเพิ่มความรู้ เพื่อเพิ่มโอกาส ความมั่นคง ในการประกอบอาชีพและรายได้ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ เพื่อให้คนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพ ความสามารถในการ แข่งขันสู่สังคมฐานความรู้ ยกระดับฝีมือแรงงาน และผลิตแรงงานระดับฝีมือ เทคนิค และเทคโนโลยี เพื่อ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล ประชาชนได้รับการเสริมสร้างสุขภาพและบริการทางการแพทย์ สาธารณสุข แบบองค์รวมที่มีคุณภาพ ประชาชนมีภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม เชิดชูคุณค่าความเป็นไทย และสืบสาน วัฒนธรรมพื้นเมือง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สงบสุข ปลอดจากอบายมุข และสิ่งเสพติด และ ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีทั้งรางกายและจิตใจ และคงความเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า (รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในจังหวัดมุกดาหาร.2562)

1. ข้อมูลครัวเรือนเป้าหมาย

1) ครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท/คน/ปี ที่สามารถพัฒนาได้ และลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จากข้อมูลในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ปี 2562 พบว่า จังหวัดมุกดาหาร มี “คนจนเป้าหมาย” คือ คนจน (จปฐ.) ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ รวม 4,567 คน และความยากจนสามารถวัดได้จากดัชนีความยากจนหลายมิติ หรือ ดัชนี MPI (Multidimensional Poverty Index) ที่พิจารณาจาก 5 มิติ โดยคนจน 1 คน มีปัญหาได้มากกว่า 1 มิติ ดังนี้

- ด้านสุขภาพ จำนวน 1,117 คน
- ด้านความเป็นอยู่ จำนวน 2,837 คน
- ด้านการศึกษา จำนวน 487 คน
- ด้านรายได้ จำนวน 613 คน
- ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ จำนวน 16 คน

2) ครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท/คน/ปี ตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 ครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท/ปี ที่สามารถพัฒนาได้ จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 ของจังหวัดมุกดาหาร พบว่ามีครัวเรือนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ข้อ 22 เรื่องรายได้ จำนวน 63 ครัวเรือน ได้จำแนกสถานะครัวเรือน ดังนี้

- พัฒนาได้ จำนวน 43 ครัวเรือน
- สงเคราะห์ จำนวน 19 ครัวเรือน
- ตาย/ย้ายออก จำนวน 1 ครัวเรือน

2. การจัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.)

1. จังหวัดมุกดาหาร ได้มีคำสั่งที่ 889/2563 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2563 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็น ผู้อำนวยการศูนย์ฯ

1.1 ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.) เพื่อรับทราบแนวทางการดำเนินโครงการฯ และวางแผนการบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รวมถึงกำหนดแผนปฏิบัติการ การประสานบูรณาการงาน บุคลากรและงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ รวมถึงมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

* มอบหมายหน่วยงานเจ้าภาพหลักรับผิดชอบบูรณาการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนราชการ จากข้อมูลจำนวนคนในครัวเรือนยากจนที่ตกตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในแต่ละมิติ โดยตัวชี้วัด จปฐ. ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีความยากจนหลายมิติ ((Multidimensional Poverty Index : MPI) พิจารณาจาก 5 มิติ ประกอบด้วย

1. มิติด้านสุขภาพ มอบหมายให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก

1.1 เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก 2,500 กรัมขึ้นไป

1.2 ครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน

1.3 ครัวเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม

1.4 คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที

2. มิติด้านความเป็นอยู่ มอบหมายให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหารและท้องถิ่นจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลัก

2.1 ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร

2.2 ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มบริโภคเพียงพอตลอดปีอย่างน้อยคนละ 5 ลิตรต่อวัน

2.3 ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 45 ลิตรต่อวัน

2.4 ครัวเรือนมีการจัดการบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ

3. มิติด้านการศึกษา มอบหมายให้ ศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหารและผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก

3.1 เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน

3.2 เด็กอายุ 6-14 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

3.3 เด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อชั้น ม.4 หรือเทียบเท่า

3.4 คนอายุ 15-59 ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้

4. มิติด้านรายได้ มอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร, พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร, ท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก

4.1 คนอายุ 15-59 ปี มีอาชีพและรายได้

4.2 คนอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอาชีพและรายได้

4.3 รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี

5. มิติด้านการเข้าถึงบริการรัฐ มอบหมายให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก

5.1 ผู้สูงอายุ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน

5.2 ผู้พิการ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน

1.2 เยี่ยมเยียนครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยเป้าหมายเพื่อจัดทำข้อมูลการแก้ไขปัญหาความยากจนรายครัวเรือน ทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับอำเภอ มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรม ค้นหาปัญหา และความต้องการของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยเป้าหมาย และมีแนวทางในการช่วยเหลือ

1.3 ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพ ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยมีทักษะอาชีพและได้รับการส่งเสริมอาชีพตามแผนความต้องการประกอบอาชีพ

2. จังหวัดมุกดาหาร ได้มีคำสั่งที่ 1179/2563 ลงวันที่ 19 มีนาคม 2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานปฏิบัติการขจัดความยากจนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร โดยมีรองผวจ.(กลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์การพัฒนา) เป็น หัวหน้าคณะทำงาน

* เพื่อวางแผนและแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้แนวทางกระแสการพัฒนาแนวใหม่ และยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีคณะทำงานฯ จำนวน 10 คน และให้พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร เป็นเลขานุการ ให้มีหน้าที่จัดทำแผนและจัดทำฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรายงานผลการดำเนินงานและปัญหา อุปสรรค การแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหารต่อผู้อำนวยการคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.)

3. ให้อำเภอ แต่งตั้งคณะทำงานทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับอำเภอ (ทั้ง 7 อำเภอ) ภารกิจภาพรวม

3.1 ประชุมคณะทำงานฯ รับทราบแนวทางการดำเนินโครงการฯ และวางแผนการบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

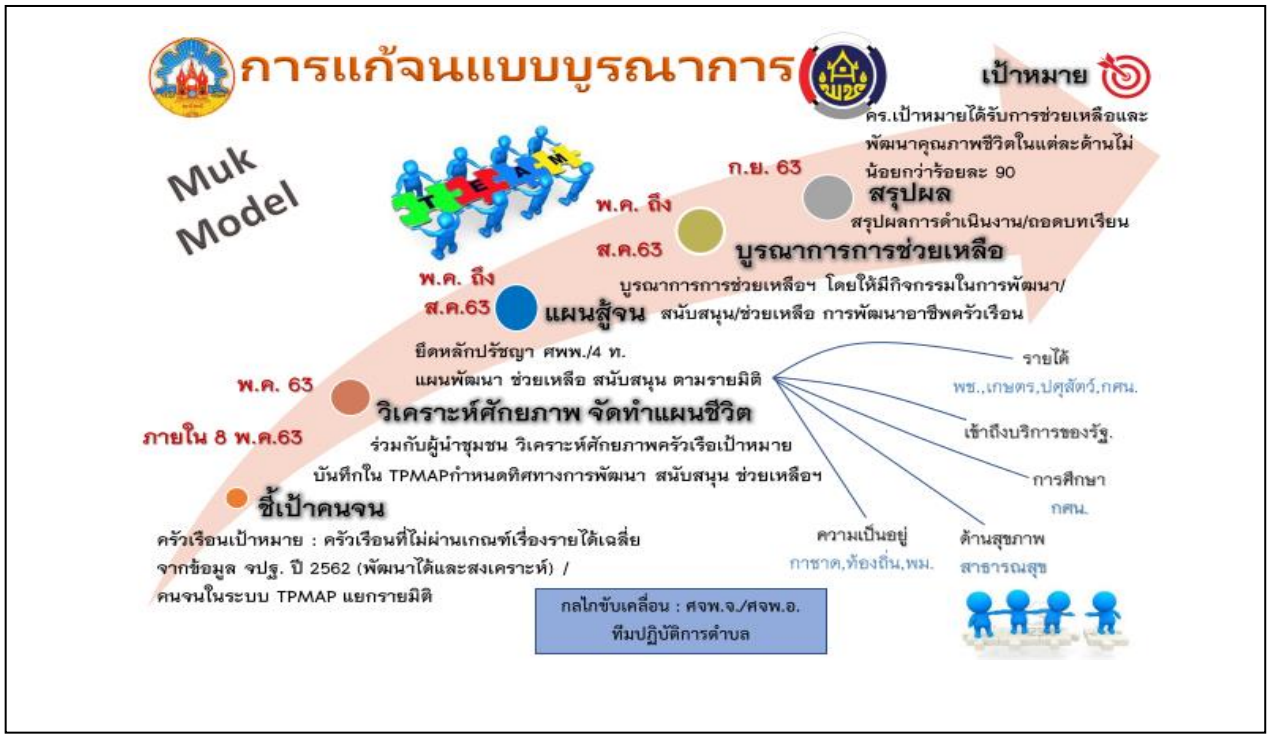
รวมถึงกำหนดแผนปฏิบัติการ การประสานบูรณาการงาน บุคลากรและงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ รวมถึงมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

3.2 เยี่ยมเยียนครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยเป้าหมายเพื่อจัดทำข้อมูลการแก้ไขปัญหาความยากจนรายครัวเรือน ทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับอำเภอ มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรม ค้นหาปัญหา และความต้องการของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยเป้าหมาย และมีแนวทางในการช่วยเหลือ

3.3 ส่งเสริม ติดตาม สนับสนุนการประกอบอาชีพ ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยมีทักษะอาชีพและได้รับการส่งเสริมอาชีพตามแผนความต้องการประกอบอาชีพ

7.3 แนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ใช้” MUK Model การแก้จนแบบบูรณาการ”

การแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ด้วยการ “ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เกิดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ภาคีพัฒนา ครัวเรือนเป้าหมายได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยใช้กลไกการขับเคลื่อน ศจพ.จ., ศจพ.อ. และทีมปฏิบัติการอำเภอ/ตำบล ได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ สนับสนุน ช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายในการดำเนินชีวิตเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น พ้นเกณฑ์ความยากจน ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 8 รูปแบบการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร
ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร (2563)

จากภาพที่ 8 ได้กำหนดแผนปฏิบัติการบูรณาการโครงการฯ ไว้ 5 ระยะ ดังนี้

1. ชี้เป้าคนจน โดยใช้ข้อมูลคนจนในระบบ TPMAP เพื่อระบุเป้าหมายคนจนอยู่ที่ไหน ผ่าน 5 มิติ โดยจัดคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) และประสานบูรณาการงาน บุคลากร งบประมาณ รวมถึงมอบหมายภารกิจ

2. ค้นหาเรื่องจน เพื่อเยี่ยมเยียน และสำรวจข้อมูลเพิ่มเติม ทราบปัญหาเชิงลึก สามารถคัดกรองครัวเรือนหรือคนเป้าหมาย พร้อมบันทึกข้อมูลปัญหา และความต้องการของครัวเรือน กิจกรรมให้ความช่วยเหลือผ่านระบบแฟ้มบ้านพัฒนาคนไทย (Logbook) โดยทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับอำเภอกำหนดดำเนินการ

3. แผนสู้จน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ 1) แนวทางแก้ไขปัญหา 2) ออกแบบโครงการ 3) วิเคราะห์โครงการ 4) การนำไปปฏิบัติ พร้อมกำหนดแผนการช่วยเหลือ โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด/อำเภอ (ศจพ.จ.,อ.)

4. ลุยสู้จน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และบูรณาการช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายตามแผนการช่วยเหลือฯ การพัฒนาอาชีพ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดย ศจพ.จ.,ศจพ.อ. ทีมปฏิบัติการแก้จนระดับอำเภอ

5. สรุปผลแก้จน เพื่อสรุปผลข้อมูลและถอดบทเรียนการดำเนินงานตามโครงการฯ

8.4 สรุปผลการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการ

1. โครงการจากกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 2 โครงการ

1) โครงการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม กิจกรรมพัฒนาอาชีพและรายได้ของคนยากจน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จังหวัดมุกดาหาร ดำเนินการ ใน 4 อำเภอ 8 หมู่บ้าน 120 ครัวเรือน โดยทีมปฏิบัติการฯระดับตำบล เยี่ยมเยียนครัวเรือนเป้าหมาย เพื่อสำรวจปัญหา ความต้องการด้านอาชีพของครัวเรือนเป้าหมาย และ **ส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพ**ตามแผนความต้องการประกอบอาชีพ จำนวน 16 อาชีพ (ครัวเรือนละ 4,000 บาท) รวมงบประมาณ 4**80,000 บาท**

2) การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับครัวเรือนแบบบูรณาการเชิงพื้นที่จังหวัดมุกดาหารโดยใช้หลักการ วิธีการ “ MUK Model การแก้จนแบบบูรณาการ” บูรณาการช่วยเหลือ ศจพ.อ./ทีมปฏิบัติการอำเภอ/ตำบล สนับสนุน ช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายตามแผนฯ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

2. โครงการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้านที่อยู่อาศัยแบบบูรณาการจังหวัดมุกดาหาร (เฉพาะข้อมูลจาก จปฐ. ปี 2562 ข้อที่ 8 งบประมาณจาก สนง.เหล่ากาชาดจังหวัดมุกดาหารและ สนง.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร) จำนวน 52 หลังคาเรือน/ครัวเรือน การให้ความช่วยเหลือดังนี้

1. ก่อสร้างใหม่ 15 หลัง
2. ปรับปรุง/ซ่อมแซม 13 หลัง

รวม 28 หลัง งบประมาณ 675,900 บาท

3. ไม่เข้าหลักเกณฑ์ 22 หลัง เนื่องจากบางหลังซ่อมแซม/ปรับปรุงเองแล้ว และบางหลังไม่เข้าเงื่อนไขหลักเกณฑ์ที่จังหวัดกำหนด

9. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

วิบูลย์ รัตนาภรณ์วงศ์ และคณะ (2563:267-268) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาความยากจน ของชุมชนในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนของชุมชน ในประเทศไทยเพื่อนำรูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนไปตรวจสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในชุมชนตัวอย่าง เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ยกร่างเป็น รูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนในประเทศไทย ก่อนนำไปตรวจสอบกับข้อมูลเชิง ปริมาณด้วยการสอบถามหัวหน้าหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความยากจน 181 แห่ง และกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนยากจน 10 จังหวัดที่มีสัดส่วนคนยากจนสูงสุด 400 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง จากนั้นตรวจสอบรูปแบบการ แก้ปัญหาความยากจนของชุมชนกับข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม 6 ชุมชน จาก 6 ภาคของประเทศไทย โดยใช้เครื่องมือแบบสนทนากลุ่ม แล้วจึงตรวจสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ของชุมชนตัวอย่าง 2 ชุมชนในจังหวัดชุมพร โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลสภาพชุมชนและแบบ ตรวจสอบรายการกิจกรรม ผลการวิจัย จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า รูปแบบการ แก้ปัญหาความยากจนของชุมชนในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) มาตรการของรัฐและท้องถิ่น 2) แนวทางการดำเนินการของพฤติกรรมบุคคลและครอบครัว 3) แนวทางการดำเนินการของชุมชน และ 4) ผลการแก้ปัญหาความยากจน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ และผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สอดคล้องเป็นไปตามผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ รูปแบบดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนได้ ส่วนการตรวจสอบรูปแบบกับตัวอย่างชุมชน 2 ชุมชน ในจังหวัดชุมพร พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในชุมชนตัวอย่างทั้งสองแห่ง **ผลการวิจัย** 1) การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนในประเทศไทย จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม สรุปสาเหตุปัจจัยของความยากจน และสังเคราะห์ องค์ประกอบแนวทางการแก้ปัญหาความยากจน ร่างออกมาเป็นรูปแบบฯ โดยมี 3 องค์ประกอบแนวทาง และ 1 องค์ประกอบที่เป็นผลการแก้ปัญหา รวมทั้งสิ้น 17 ตัวชี้วัด ดังนี้

1.1 แนวทางการดำเนินการของพฤติกรรมของบุคคลและครอบครัว มีตัวชี้วัด 4 ตัว ได้แก่ การพัฒนาทัศนคติในการใช้จ่าย การจัดทำบัญชีครัวเรือน ระบบประกันความเสี่ยง/ภูมิคุ้มกัน และการเพิ่มความรู้ความสามารถให้ประชาชนทุกคน

1.2 แนวทางการดำเนินการของชุมชน มีตัวชี้วัด 5 ตัวได้แก่ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและการเชื่อมโยงกับภายนอก การพัฒนาระบบสวัสดิการการช่วยเหลือกันในชุมชน การมีจิตสำนึกการดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และการพัฒนาแผนของชุมชนและการปฏิบัติตามตัวชี้วัดและประเมินผล

1.3 มาตรการของรัฐและท้องถิ่น มีตัวชี้วัด 5 ตัว ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การลงทุนทางสังคมให้กับชุมชน การมีระบบการโอนเงินให้คนจน และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ

1.4 ผลการแก้ปัญหาความยากจน มีตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ สิ่งจำเป็นตามมาตรฐานการดำรงชีพ (จปฐ.) ได้รับการพัฒนา ความสามารถในการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และประชาชนมีรายได้มากกว่า 38,000 บาท ต่อคนต่อปี โดยสรุปเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนในประเทศไทย โดยได้กำหนดรูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนในประเทศไทย ได้ดังภาพ

ข้อเสนอแนะ ในเชิงนโยบาย ควรให้ความสำคัญกับมาตรการของรัฐและท้องถิ่นเป็นหลัก โดยมีการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่ ตลอดจนคิดค้นนวัตกรรมในการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบ Disrupt ในเชิงปฏิบัติการ ด้านพฤติกรรมของบุคคลและครอบครัว ควรเน้นการเพิ่มความรู้ความสามารถให้แก่ครัวเรือนยากจน ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วย ด้านการดำเนินการของชุมชน ควรเน้นการพัฒนาแผนชุมชน ทั้งด้านการพัฒนาแผนชุมชนให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม ปฏิบัติตามตัวชี้วัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วย สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของบุคคลกับการแก้ปัญหาความยากจน ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งของชุมชนกับการแก้ปัญหาความยากจน และนวัตกรรมการจัดการภาครัฐในการแก้ปัญหาความยากจน

ฉันทวิชญ์ ตัณฑสิทธิ์ (2563:56-58) ได้แปลหนังสือเศรษฐศาสตร์คนจน แต่งโดย Abhijit V. Banerjee และ Esther Duflo แปลโดย ได้จัดทำหนังสือเศรษฐศาสตร์ความจน หรือ Poor Economics สรุปได้ว่า หนังสือเล่มนี้มาสรุปได้ 7 ประเด็นดังต่อไปนี้ 1) คนจนมักจะขาดข้อมูลที่สำคัญและมีความเข้าใจผิด ๆ เช่น ไม่อยากให้ลูกฉีดวัคซีน หรือไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษา หรือไม่ได้สนใจเรื่องการใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตรกรรม หรือแม้กระทั่งเข้าไม่ถึงข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับสุขภาพ ทำให้เขามักจะตัดสินใจผิดๆ 2) หากเราต้องการให้คนจนเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เราควรจะต้องทำให้น่าสนใจ เช่น ให้ข้อมูลผ่านละครหรือรายการโทรทัศน์เป็นต้น 3) คนจนมักจะต้องรับผิดชอบในงานต่าง ๆ จำนวนมาก ทำให้เขาอาจจะตัดสินใจได้แย่กว่าคนรวย ที่มักจะมีผู้ตัดสินใจที่ถูกต้องให้เขาจำนวนมาก เช่น เขาไม่มีน้ำดื่มสะอาดใช้ ถ้าเขาต้องการน้ำดื่มที่สะอาด เขาต้องสร้างน้ำดื่มแบบนั้นขึ้นเอง ก็ยิ่งทำให้งานเขาเยอะขึ้น การตัดสินใจเยอะขึ้น ซึ่งทำให้คุณ ภาพการตัดสินใจของเขาแย่ลง 4) คนจนกลับเป็นกลุ่มคนที่อาจจะต้องจ่ายหลายอย่างในราคาแพงกว่าคนรวย เช่น อยากได้สินเชื่อ เขากลับเป็นคนที่ต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้มากกว่าคนรวย อยากจะซื้อประกัน ก็มีประกันจำนวนที่ไม่มากนักให้เขาได้เลือก 5) รัฐบาลควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนในการสร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์คนจนให้มากขึ้น หรือหากไม่มีเอกชนไหนทำ ก็อาจจะต้องทำเอง เช่นการอุดหนุนเบี้ยประกัน หรือการจ่ายคูปองให้นักเรียนได้เรียนทั้งโรงเรียนเอกชนและรัฐบาล หรือการให้ธนาคารลดค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ให้กับคนจน 6) ประเทศที่ยากจนอาจจะไม่ได้ล้มเหลวเพราะความยากจน หรือ เพราะผ่านประวัติศาสตร์ที่เลวร้ายเสมอไป แต่บางครั้งเกิดจากการออกแบบนโยบายที่ผิดพลาด ซึ่งประชาชนอาจจะต้องรวมตัวกันเพื่อตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และและ 7) หลายครั้งความล้มเหลวเกิดจากความคาดหวังสร้างความจริง (Self-fulfilling prophecy) เช่น หากเด็กได้ยินครูหรือพ่อแม่บอกว่าเขาโง่เกินไปที่จะเรียน เขาก็จะเลิกเรียน

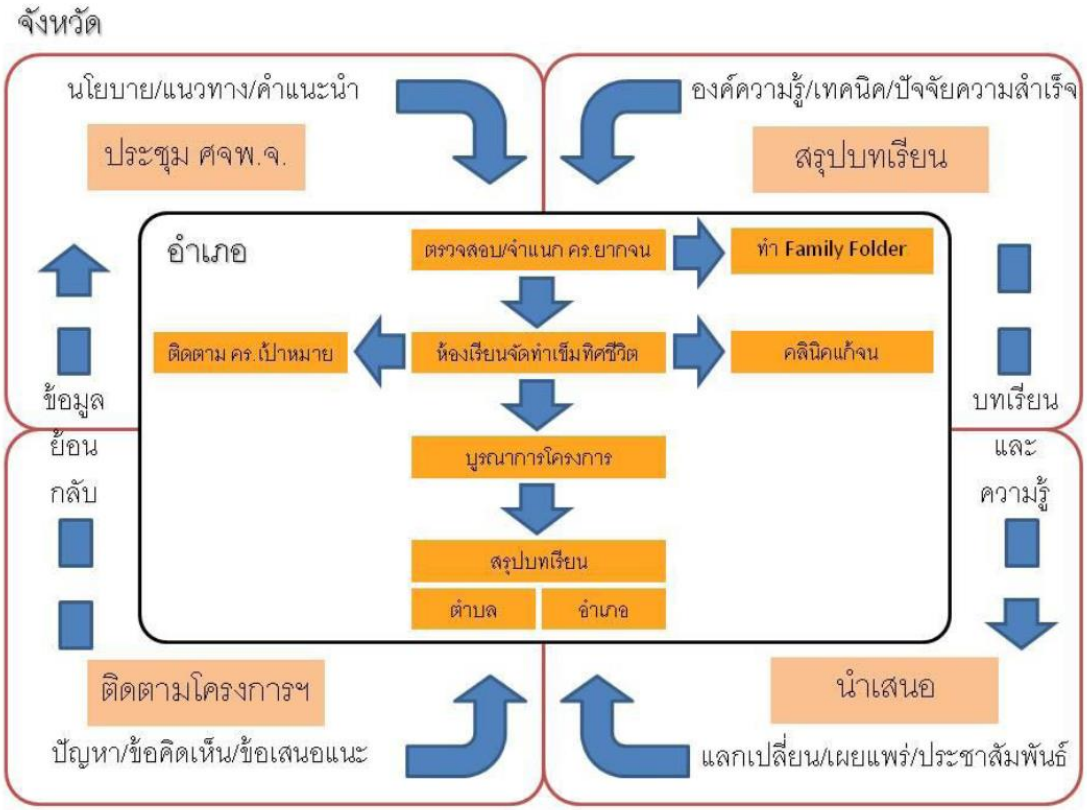
บัวพันธ์ พรหมพักพิงและคณะ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในการพัฒนาและการใช้ทุนทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ระยะที่ 2 ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง 2 ปี การศึกษาในปีที่สองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาเทคนิควิธีการ ขององค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะนำเอาทุนทางสังคมมาใช้สำหรับการแก้ปัญหาความยากจนตลอดจนพัฒนาสต๊อคทุนทางสังคมให้มากยิ่งขึ้น ใช้วิธีการและเครื่องมือ 5 อย่าง ได้แก่ 1) โสเหล่เสวนา 2) แผนที่คนดี 3) แผนที่กายภาพ 4) วงขอบของกลุ่มองค์กร และสถาบัน และ 5) ตะกร้ารั่ว ผลการศึกษาพบว่า การนำเครื่องมือทั้ง 5 อย่างมาค้นหาศักยภาพของชุมชนเริ่มจากการค้นหาและเข้าใจศักยภาพของชุมชน ซึ่งเครื่องมือโสเหล่เสวนาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่นำมาใช้ในการค้นหาพลังของชุมชนที่เป็นเรื่องทุนมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และประพณีและวัฒนธรรม พบว่าในหมู่บ้านมีการทำบุญประเพณีตามฮีต 12 คอง 14 การเฉลิมฉลองในวาระพิเศษ (งานบุญกบินหรือผ้าป่า) และการเคราะนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และบุคคลที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการ ร่วมทั้งการใช้เครื่องมือแผนที่คนดี และแผนที่กายภาพร่วมกันกับการโสเหล่เสาวนา พบว่าทุนมนุษย์มีความหลากหลายสามารถแบ่งออกได้ 9 ด้าน และทุนธรรมชาติ ทำให้ทราบการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมทั้งระเบียบ/กฎเกณฑ์ที่คนในหมู่บ้านดำเนินการร่วมกันในการดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของหมู่บ้านและตำบลส่วนวงขอบของกลุ่ม องค์กร และสถาบัน นำมาศึกษาทุนทางสังคมทำให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย แสดงจำนวนกลุ่มที่มีอยู่ในพื้นที่ และตะกร้ารั่ว ใช้ศึกษาเรื่องทรัพยากรไหลเข้า ไหลออก และหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะมีดังนี้ 1) ทุนทางสังคมในชนบทยังมีอยู่หลายหลากรูปแบบและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาได้ 2) การสวร้างและนำเอาเครื่องมือไปใช้จะต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของบุคลากร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่และผู้นำใน อบต. ดังนั้นจำเป็นต้องมีการฝึกอบรม เพื่อเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการมองปัญหาและความต้องการมาสู่การมองหาศักยภาพ และ 3) การนำเครื่องมือเหล่านี้มาใช้ จะต้องมีการบูรณาการหรือปรับให้เข้ากับเงื่อนไขสภาพแวดล้อมหรือวิธีการอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อน

สมพันธ์ เตชะอธิก (2560:45-46) ได้จัดทำคู่มือการแก้ไขปัญหาคนยากจน พบว่าการแก้ไขปัญหาความยากจนมีปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชน โคกล่าม และ แสงอร่าม ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ดังนี้ 1) คนยากจน มีความจริงจัง จริงใจ ขยันอดทนแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งจะมีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ และติดตามสรุปบทเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนงานได้ 2) ผู้นำและคณะกรรมการกองทุนแก้ไขปัญหาคนยากจน ได้แก่ ผู้นำชุมชนแก้ไขปัญหาคนยากจน คนยากจน คณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้าน ฯ ต้องสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม และเน้นผลประโยชน์ส่วนร่วม โดยไม่คำนึงถึงพวกพ้อง 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคนยากจนทั้งในและนอกพื้นที่ เช่น เทศบาล อบต. โรงเรียน รพ.สต. มหาวิทยาลัย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานพัฒนาชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ เล็งเห็นความสำคัญ รวมถึงดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมทุกรูปแบบ ข้อจำกัด 1) ปัญหาคนยากจนถูกแก้ไขได้เพียงบางส่วน แต่ยังไม่ใช่การแก้ไขปัญหาความยากจนทั้งหมด 2) ผู้นำชุมชนสวมหมวกหลายใบ ทำให้บางครั้งการทำงานไม่เต็มที่ 3) การบรรลุเป้าหมายให้คนยากจนพึ่งตนเองได้ ยังมีข้อจำกัดด้านความรู้ของคนยากจนยังไม่เพียงพอ ภูมิคุ้มกันต่อการบริโภคนิยมและวัตถุยังไม่เข้มแข็ง และ 4) ต้นทุนมนุษย์ของผู้นำชุมชนและคนยากจน ในเรื่องคุณธรรม ความมีน้ำใจและจิตอาสา ในแต่ละพื้นที่ไม่เท่ากัน

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (2564:56-57) ได้ทำการศึกษาเส้นทางการแก้ไขปัญหาความยากจนของจีน ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ในปี ค.ศ.2020 เป็นปีสำคัญของการขจัดความยากจนของจีน ในวันที่ 17 ตุลาคม 2020 เป็นวันบรรเทาความยากจนครั้งที่ 7 ของจีน และปี 2020 เป็นปีที่จีนกำหนดไว้ว่า จะเป็นปีที่จะขจัดความยากจนให้หมดไป และสร้างสังคมมีกิน-มีใช้รอบด้าน พร้อม ๆ กับการสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะ 5 ปี ฉบับที่ 13 หรือ “แผน 13–5” (ค.ศ. 2016 – 2020) ช่วงหลายปีที่ผ่านมา จีนได้ขับเคลื่อนทุกวิธีในการต่อสู้กับความยากจนอย่างจริงจัง ด้วยการทุ่มเทกำลังและทรัพยากรมากที่สุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีผลกระทบในวงกว้างที่สุด เป็นหนึ่งในความมหัศจรรย์บนหน้าประวัติศาสตร์การขจัดความยากจนของมนุษย์ทั่วโลก ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ของ “แผน 13-5” จีนมีคนยากจนกว่า 50 ล้านคน ที่หลุดพ้นจากความยากจน อัตราความยากจนลดลงจากร้อยละ 4.5 ในปี 2016 เหลือร้อยละ 0.6 ในปี 2019 ทำให้ความยากจนโดยรวมได้รับการแก้ไข รายได้ของคนยากจนเพิ่มขึ้น สถิติจากฐานข้อมูลคนยากจนทั่วประเทศ แสดงให้เห็นว่า รายได้เฉลี่ยสุทธิต่อคนของคนยากจนเพิ่มขึ้นจาก 4,124 หยวนในปี 2016 เป็น 9,057 หยวนในปี 2019 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 30% โครงสร้างรายได้ของผู้ยากจนได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสม โดยส่วนใหญ่มาจากการจ้างงานและการผลิต ปัจจัยในการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศจีนมี 3 ปัจจัยดังนี้ 1) การขจัดความยากจนเป็นหนทางเดียวที่จะบรรลุแนวคิด “เจริญรุ่งเรืองร่วมกัน” ของสังคมจีน นับตั้งแต่ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ จีนได้ถือ “การขจัดความยากจน” “การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน” และ “การบรรลุความมั่งคั่งร่วมกัน” เป็นภารกิจที่สำคัญของรัฐบาล โดยการขจัดความยากจนบนพื้นฐานของระบบสังคมนิยม คือ มีความมั่งคั่งร่วมกัน เติ้ง เสี่ยวผิง ผู้นำรุ่นที่สองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ชี้ให้เห็นว่า ลักษณะที่แตกต่างระหว่างสังคมนิยมกับทุนนิยม คือ มีความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันและไม่มีการแบ่งขั้ว ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า “ความมั่งคั่งร่วมกัน เป็นหลักการพื้นฐานของสังคมนิยมที่มีเอกลักษณ์ของจีน ดังนั้น ผลของการพัฒนาจึงต้องมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น เพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกคน ที่จะก้าวไปในทิศทางที่มั่นคั่งร่วมกันอย่างมั่นคง” 2) ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่เป็นผลจากการขจัดความยากจน หลังจากการปฏิรูปและเปิดประเทศมา กว่า 40 ปี เศรษฐกิจจีนเติบโตขึ้นอย่างมากจนก้าวไปสู่เศรษฐกิจใหญ่อันดับสองของโลก การพัฒนาความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ได้วางรากฐานทางความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในการต่อสู้กับปัญหา

ความยากจนทั่วประเทศ และ 3) ภาวะผู้นำและการบูรณาการ เป็นหลักประกันพื้นฐานในการรวบรวมสรรพกำลังทั่วประเทศเพื่อประกาศสงครามกับความยากจน ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ภายใต้การนำที่เข้มแข็งของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ประเทศจีน ยืนหยัดการแก้ปัญหาบรรเทาความยากจนเพื่อชี้นำการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม เสริมสร้างทีมงานแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้รูปแบบ “เลขาธิการ 5 ระดับ” ที่ทำให้นโยบายและการบริหารงานได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง จากการส่งคณะทำงานลงพื้นที่ประจำหมู่บ้าน มีเจ้าหน้าที่มากกว่า 3 ล้านคน ที่ให้ความช่วยเหลือ ทุกครอบครัวที่ยากจน ด้วยการแก้ปัญหาความยากจนของจีน จะทำให้จีนบรรลุเป้าหมายการลดความยากจนภายใต้การพัฒนา ที่ยั่งยืนปี ค.ศ. 2030 ของสหประชาชาติก่อนกำหนด 10 ปี

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบูรณ (2559:9-12) ได้จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ : ชี้เป้าชีวิต จัดทาเข็มทิศชีวิต บริหารจัดการชีวิต และดูแลชีวิต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จังหวัดเพชรบูรณ์ รายละเอียดดังภาพ

จากภาพได้กระบวนการและกิจกรรมการบริหารจัดการชีวิตครัวเรือนยากจน กระบวนงานที่ 1 ชี้เป้าชีวิต (ดาเนินการภายในไตรมาส 1) มีกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ 1) ประชุมเตรียมความพร้อมการดาเนินงานระดับจังหวัด พร้อมปรับปรุงคาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อานวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด (ศจพ.จ.) พร้อมจัดพิมพ์สมุดบันทึกการแก้ไขปัญหาความยากจนรายครัวเรือน (Family Folder) สาหรับครัวเรือนยากจนเป้าหมายทุกครัวเรือน ดำเนินการ 1 ครั้งในระดับจังหวัด 2) ประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างความเข้าใจการดาเนินงานระดับอำเภอ พร้อมปรับปรุงคาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.) และปรับปรุงคาสั่งแต่งตั้งทีมปฏิบัติการตำบล ดาเนินการ 1 ครั้ง ในระดับอำเภอ 3) ตรวจสอบการจำแนกสถานะครัวเรือนยากจนเป้าหมาย จำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ครัวเรือนที่พัฒนาได้ ครัวเรือนที่ต้องสงเคราะห์ และ

ครัวเรือนที่ไม่ต้องการรับความช่วยเหลือ รวมถึงครัวเรือนที่ไม่มีคนอยู่ (ตาย/ย้ายออก) โดยผู้แทนทีมปฏิบัติการตำบล 1 คน/หมู่บ้าน ดำเนินการ 1 ครั้ง ในระดับหมู่บ้าน กระบวนงานที่ 2 จัดทำเข็มทิศชีวิต (ดำเนินการภายในไตรมาส 1) มี 1 กิจกรรม คือ 1) จัดทำ/ทบทวนแผนชีวิต หรือแผนพัฒนาครัวเรือนยากจนเป้าหมาย โดยผู้แทนทีมปฏิบัติการ ตำบลร่วมกับครัวเรือนยากจนเป้าหมาย โดยผู้แทนทีมปฏิบัติการตำบล 1 คน/หมู่บ้าน ดำเนินการ 1 ครั้ง ในระดับหมู่บ้าน กระบวนงานที่ 3 บริหารจัดการชีวิต (ดำเนินการภายในไตรมาส 1) มี 2 กิจกรรม คือ 1) จัดคลินิกแก้จน เพื่อให้คำปรึกษาอาชีพทางเลือก หรือฝึกทักษะด้านอาชีพ หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ หรือจัดกิจกรรมสาธิตการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้แก่ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ดำเนินการ 1 วัน ในระดับอำเภอ 2) จัดเวทีบูรณาการโครงการ/กิจกรรม ตามแผนชีวิต หรือแผนพัฒนาครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ดำเนินการโดยคณะกรรมการบริหาร ศจพ.อ. และผู้เกี่ยวข้อง ดาเนินการ 1 วัน ในระดับอำเภอ และกระบวนงานที่ 4 ดูแลชีวิต (ดาเนินการภายในไตรมาส) มี ๒ กิจกรรม 1) ติดตามดูแลความก้าวหน้าการบริหารจัดการชีวิตของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย เป็นรายครัวเรือน โดยผู้แทนทีมปฏิบัติการตาบล ผู้นาชุมชน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ 1 ครั้ง ในระดับหมู่บ้าน 2) การบริหาร และการประชาสัมพันธ์การดำเนินระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการบริหาร ศจพ.จ. และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน สรุปและนาเสนอผลการดำเนินงาน ฯลฯ การประชาสัมพันธ์ (เช่น การจัดทำซีดี แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ อื่นๆ ตามความเหมาะสม) ดำเนินการ 1 ครั้ง ในระดับจังหวัด

อนันต์ พลธานี (2562:69-70) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ถอดบทเรียนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน มหาวิทยาลัยขอนแก่นจากตำบลยางตลาด และตำบลหนองตอกแป้น จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินงานที่ตำบลยางตลาดและตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ 5 ปี (2557-2561) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาความยากจนโดยใช้องค์ความรู้บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับแต่ละภูมินิเวศท้องถิ่น การดำเนินงานประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์พื้นที่ระดับตำบลและหมู่บ้านเป้าหมาย 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ 3) การลงพื้นที่นำแผนไปสู่ปฏิบัติร่วมกับประชาชน และ 4) การขยายผลในวงกว้าง ผลการดำเนินงานพบว่า ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการฯ ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายครัวเรือนด้านการบริโภค และมีรายได้เพิ่มขึ้น รายงานนี้ได้กล่าวถึง 7 เรื่องราวความสำเร็จและปัจจัยเบื้องหลังที่นำไปสู่ความสำเร็จของแต่ละกิจกรรมรวมทั้งปัจจัยเบื้องหลังที่ทำให้การดำเนินงานของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ชนบท ซึ่งสามารถเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นๆ ต่อไปได้ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนี้ 1) สร้างความมั่นคงทางอาหาร พลังงานและน้ำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 3) เสริมสร้างสุขภาพชุมชนที่อยู่เย็นเป็นสุข 4) การพัฒนาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง และ 5) การพัฒนาสวัสดิการชุมชน

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” ครั้งนี้ มีรูปแบบเป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D: Research and Development) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. แผนดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1.แผนดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Methodology) รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D :Research and Develop) เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้ทั้งระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative methods) และ ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 2 แผนการดำเนินงานวิจัย

แนวคิด R&D	แผนการดำเนินการวิจัย/ รายการกิจกรรมตามรายละเอียดงบประมาณ	ระยะเวลาการดำเนินการ
ระยะที่ 1 วิจัย R1	**กิจกรรมที่** 1. สนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร	พ.ค. 2563
ระยะที่ 2 พัฒนา D1	**กิจกรรมที่** 2. เพื่อออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร	มิ.ย. 2563
ระยะที่ 3 วิจัย R2	**กิจกรรมที่** 3. ติดตาม วิเคราะห์ ข้อมูลคนจน และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร	ก.ค. 2563-ธ.ค. 2563
ระยะที่ 4 พัฒนา D2	**กิจกรรมที่** 4. สังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเชิงพื้นที่	ม.ค. 2564 -ส.ค. 2564

ระยะการวิจัย	ระยะที่ 1 ปี พ.ศ. 2563 พฤษภาคม-กรกฎาคม 2563	ระยะที่ 2 ปี พ.ศ. 2563 กรกฎาคม-กันยายน 2563	ระยะที่ 3 ปี พ.ศ. 2563 ตุลาคม - ธันวาคม 2563	ระยะที่ 4 ปี พ.ศ. 2564 มกราคม-สิงหาคม 2564
แนวคิดการวิจัย	**ขั้นการวิจัยที่ 1** **(R1:Research 1)**	**ขั้นการพัฒนาที่ 1** **(D1:Development 1)**	**ขั้นการวิจัยที่ 2** **(R2:Research 2)**	**ขั้นการพัฒนาที่ 2** **(D2:Development 2)**
วิธีการวิจัย	การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)	การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)	การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)	การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	สนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร	1. ออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร 2. วิเคราะห์สภาพปัญหาในพื้นที่ของความยากจน จำนวน 7 อำเภอ (SWOT)	1.เพื่อติดตาม วิเคราะห์ ข้อมูลคนจน 2.สำรวจข้อมูลคนยากจนในพื้นที่ 7 อำเภอ 3.หนุนเสริมมีระบบกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร 4.มีระบบพัฒนาปัจจัยการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ 5.มีระบบส่งต่อความช่วยเหลือความยากจนในพื้นที่	1.สังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเชิงพื้นที่
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	ทฤษฎีการมีส่วนร่วม การบูรณาการ	ทฤษฎีการมีส่วนร่วม การบูรณาการ	ทฤษฎีการมีส่วนร่วม การบูรณาการ	ทฤษฎีการมีส่วนร่วม การบูรณาการ
ตัวแปรในการวิจัย	หาประเด็นความยากจน การแยกประเภทความยากจน หน่วยงานที่จะประสานงาน ทีมงานนักวิจัยในพื้นที่		1.ระบบหนุนเสริมและแก้ไขปัญหาความยากจน 2.หน่วยงานหลักในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจน	1.ระบบหนุนเสริมและแก้ไขปัญหาความยากจน 2.หน่วยงานหลักในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจน
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	-ภาคีเครือข่าย 20 หน่วยงาน (รัฐ/เอกชน/ท้องถิ่น (อบต.เทศบาล 53 ตำบล)/กำนันผู้ใหญ่บ้าน 160 คน/อสม 300 คน/ศิษย์เก่า วชช.มห. 30 คน)	-ประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้ง 7 อำเภอ อำเภอละ 60 คน	ภาคีเครือข่าย 25 หน่วยงาน (รัฐ/เอกชน/ท้องถิ่น (อบต. เทศบาล 53 ตำบล)/กำนันผู้ใหญ่บ้าน 160 คน/อสม 300 คน/ศิษย์เก่า วชช.มห. 30 คน)	-ประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้ง 7 อำเภอ อำเภอละ 60 คน -โครงการนำร่อง (pilot project) จำนวน 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 30 คน
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	แบบสอบถาม	Village profile/family/แผนผังครัวครัวเรือน	แบบสอบถาม	-
การเก็บรวบรวมข้อมูล	- Focus group discussion	- Focus group discussion	- Focus group discussion -สอบทานข้อมูลรายครัวเรือน -เก็บข้อมูลพิกัดครัวเรือน	- Focus group discussion
การวิเคราะห์ข้อมูล/และสถิติในการวิจัย	-Content Analysis	-Content Analysis	-Livelihood Model -Factor Analysis -Content Analysis	-Content Analysis

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัดมุกดาหารทั้งจังหวัด มีครัวเรือนยากจน (จปฐ.) จำนวน 3,320 ครัวเรือน จากคนที่ได้รับการสำรวจ (จปฐ.) 245,850 คน คนยากจน (จปฐ.) 11,195 คน และ "คนจนเป้าหมาย" คือคนจน (จปฐ.) ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ 4,567 คน ครอบคลุม 7 อำเภอ 52 ตำบล 526 หมู่บ้าน ในการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ในการสำรวจข้อมูล 5 มิติ ทุกคนที่ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ 4,567 คน และไม่ได้ลงทะเบียนคนจน 6,628 คน เพื่อทำสำรวจเชิงปริมาณแบบมุ่งเป้า แม่นยำ ใช้แบบสอบถามในสำรวจคนจนเป้าหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจน จำนวน 3,320 ครัวเรือน 4,567 คน (อ้างอิงข้อมูลจาก TPMAP)

ระยะที่ 2 ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลครัวเรือนยากจน พบว่า จากการสำรวจข้อมูลในระยะที่ 1 มีครัวเรือนยากจนอยู่ที่ระดับ 25% และมีครัวเรือนที่พ้นจากความยากจนแล้ว 40% ทีมวิจัยได้ทำการสำรวจอีกรอบในพื้นที่ 7 อำเภอเพิ่มเติมได้จำนวน 4,660 ครัวเรือน 11,195 คน

ระยะที่ 3 ทีมวิจัยได้รับการประสานจากกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย เกี่ยวกับข้อมูลครัวเรือนยากจนให้สำรวจข้อมูลเพิ่มเติม จึงได้ข้อมูลความยากจนเพิ่ม 400 ครัวเรือน รวมเป็นจำนวน 5,060 ครัวเรือน 19,680 คน

2.2 พื้นที่การดำเนินงานโครงการวิจัย

ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีครัวเรือนยากจน (จปฐ) พื้นที่จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอดงหลวง และอำเภอหนองสูง จำนวน 52 ตำบล 526 หมู่บ้าน ในการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการสำรวจข้อมูลทุนครัวเรือน 5 มิติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่หน่วยบริหารและจัดการทุนในพื้นที่ (บพท.) เป็นผู้ออกแบบและสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน ได้แก่ รหัสบ้าน หมายเลขครัวเรือนเกษตร ชื่อหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ข้อมูลด้านกายภาพและสาธารณูปโภคสาธารณูปการ สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และภัยพิบัติต่างๆ และ การเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทุนข้อมูล 5 มิติ และมีจำนวนข้อคำถามดังนี้ คือ 1. ทุนมนุษย์ มีข้อคำถาม 17 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดข้อคำถามดังนี้ คือ ชื่อ-สกุล อายุ เพศ สถานะตามทะเบียนบ้าน สุขภาพ สวัสดิการสังคม จำนวนเงินสวัสดิการที่ได้รับ การอ่านออกเขียนได้ของคนในครัวเรือน การศึกษา สภาพการศึกษา สถานภาพการศึกษา สถานภาพการทำงาน อาชีพ ทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ และรายได้นอกเหนือภาคเกษตร 2.ทุนกายภาพ มีข้อคำถาม 15 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดข้อคำถามดังนี้ อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน ไฟฟ้า น้ำประปา แหล่งน้ำอุปโภคบริโภค อุปกรณ์สารสนเทศ พื้นที่ทำการเกษตร การใช้ประโยชน์ข้อมูล

ข่าวสาร 3.ทุนการเงิน มีข้อคำถาม 6 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดข้อคำถามดังนี้ สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ คือ รายได้จากจากภาคการเกษตร การออม หนี้สิน ทุนในครัวเรือน 4.ทุนทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 5 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดข้อคำถามดังนี้ คือ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อยังชีพเพื่อจำหน่าย ภัยธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางสังคม จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดข้อคำถามดังนี้ คือ การเข้าร่วมกลุ่มหรือกิจกรรมในชุมชน การช่วยเหลือเกลือกูลกัน กฎระเบียบหมู่บ้าน การจัดการปัญหาความขัดแจ้งของชุมชน เพื่อสอบทานข้อมูลคนในแต่ละครัวเรือน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

โครงการวิจัยฯ ใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและการจัดเวทีประชาคมชุมชน เวทีสนทนากลุ่มย่อยของผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และ อสม. เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ โดยแบ่งระดับความยากจนออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 อยู่ไม่ได้

1. ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง อาศัยอยู่กับผู้อื่นหรือถ้ามีก็พุพังไม่แข็งแรง ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนอง
2. ขาดแคลนทรัพย์สินที่จะก่อให้เกิดรายได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินทำกิน หรือเงินทุน
3. อาหารบริโภคไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน
4. มีรายได้จากระบบสวัสดิการของรัฐเป็นหลัก เช่น บัตรคนพิการ บัตรประชารัฐ และบัตรผู้สูงอายุ
5. การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ
6. สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคจิต
7. มีความพิการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้
8. มีสมาชิกในครอบครัวมากเกินความสามารถที่จะดูแลกันได้อย่างทั่วถึง

ระดับที่ 2 อยู่ยาก

1. มีที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรงผุพัง หรืออาศัยอยู่กับผู้อื่น
2. มีที่ดินทำกินอยู่ในพื้นที่ สปก.หรือพื้นที่สีชมพูโดยปราศจากเอกสารสิทธิ์ หรือทำกินในเขตป่าสงวนประมาณ 5 ไร่
3. ไม่สามารถชำระหนี้เองได้ ขาดการออมกับสถาบันการเงิน
4. มีรายได้จากระบบสวัสดิการของรัฐเป็นหลัก เช่น บัตรคนพิการ บัตรประชารัฐ และบัตรผู้สูงอายุ
5. การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ

ระดับที่ 3 อยู่ได้

1. ที่อยู่อาศัยมีความแข็งแรงระดับปานกลาง
2. ประกอบอาชีพรับจ้างและมีอาชีพเสริมช่วยเหลือครอบครัว เช่น รับจ้างกรีดยาง มี
3. มีบุตรหลานส่งเงินมาให้เพื่อจุนเจือครอบครัว
4. การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ

5. สามารถชำระหนี้สินเองได้ และส่วนหนึ่งออมไว้กับสถาบันการเงิน

6. มีที่ดินทำกินในเขตป่าสงวน ประมาณ 15 ไร่

7. ได้รับสวัสดิการของรัฐในการช่วยเหลือ เช่น บัตรคนพิการ บัตรประชารัฐ เงินช่วยเหลือเด็กแรกเกิด และบัตรผู้สูงอายุ

ระดับที่ 4 อยู่ดีมีความสุข

1. ที่อยู่อาศัยแข็งแรงคงทน

2. มีอาชีพหารับจ้าง มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวค่อนข้างถาวรและมั่นคง

3. สามารถชำระหนี้สินเองได้ และส่วนหนึ่งออมไว้กับสถาบันการเงิน

5. การศึกษาต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ

6. สุขภาพร่างกายค่อนข้างแข็งแรง แต่มีโรคประจำตัวไม่ร้ายแรงพอที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง

7. มีทรัพย์สินที่จะก่อให้เกิดรายได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินที่ดินทำกินในเขตป่าสงวน ประมาณ 20 ไร่ขึ้นไป รถยนต์ รถไถนา เป็นต้น

8. ได้รับสวัสดิการของรัฐในการช่วยเหลือ เช่น บัตรคนพิการ บัตรประชารัฐ เงินช่วยเหลือเด็กแรกเกิด และบัตรผู้สูงอายุ

โดยได้กำหนดช่วงคะแนนระดับความยากจนดังนี้

0.50 - 1.50 = อยู่ไม่ได้

1.51 - 2.50 = อยู่ยาก

2.51 - 3.50 = อยู่ได้

3.51 - 4.00 = อยู่ดี

นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จากทุน 5 มิติ มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของแต่ละด้าน โดยแปลความหมาย เปรียบเทียบเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550 : 69)

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.51-5.00 หมายถึง	ปัจจัยทุนครัวเรือน 5 มิติที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในครัวเรือนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง	ปัจจัยทุนครัวเรือน 5 มิติที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในครัวเรือนอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง	ปัจจัยทุนครัวเรือน 5 มิติที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง	ปัจจัยทุนครัวเรือน 5 มิติที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในครัวเรือนอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50 หมายถึง	ปัจจัยทุนครัวเรือน 5 มิติที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในครัวเรือนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 5,060 ฉบับ และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการบันทึกข้อมูลลงในระบบสารสนเทศโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

5. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

5.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบหยั่งลึก (in-depth interview) การสัมภาษณ์นี้จะหาผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key informants) ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ปลัดจังหวัด พัฒนาการจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ประธานหอการค้า ประธานสภาอุตสาหกรรม นายอำเภอ ปลัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักวิชาการ ตลอดจนคนจนกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น เกณฑ์ที่จะใช้กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูล คือ ความเข้มในการรู้ข้อมูล (Intensity) และความพอเพียงของข้อมูล (adequacy)

2. ข้อมูลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (focus groups) โดยดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ยืนยันข้อมูล

3. ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (document research) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ข้อมูลระดับปฐมภูมิ (primary sources) ได้แก่ เอกสาร บันทึก และรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง กับการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัด

3.2 ข้อมูลระดับทุติยภูมิ (secondary sources) ได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร บทสัมภาษณ์ บทวิเคราะห์ เอกสารงานประชุมสัมมนาทางวิชาการ และเอกสารงานศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลใช้หลักการสุ่มตัวอย่างผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งได้จากผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำแผนชุมชน ผู้วิจัยจึงได้เริ่มการสัมภาษณ์จากผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยผู้ที่ให้ข้อมูลเหล่านี้ได้รับการแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ มีความรู้ มีความเข้าใจในบริบทของการจัดทำแผนชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยเองก็ได้ทำการสำรวจข้อมูลของพื้นที่ตัวอย่าง และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลบางคนก่อนเป็นเบื้องต้นเพื่อให้ทราบแนวทางการตอบคำถามสัมภาษณ์สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ก่อนทำการวิจัยด้วย

5.3 การลงพื้นที่ภาคสนาม

ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยการถามคำถามในลักษณะในเชิงสอบถาม (Probe) เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลอย่างละเอียดในทุกมิติของการวิจัย ข้อมูลเหล่านี้จึงเป็นข้อมูลสะท้อนความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ ประสบการณ์ มุมมองที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้สร้างขึ้น นำไปสู่ความเข้าใจในโลกทัศน์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คำพูดหรือคำบอกเล่าที่เกิดขึ้นจากการให้สัมภาษณ์เหล่านี้บางส่วนได้ผ่านการตีความโดยผู้วิจัย บางส่วนเป็นคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยตรง ทาให้ผู้วิจัยได้ทราบแง่มุมต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วย

ขั้นตอนหลักในการเก็บข้อมูล คือผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในองค์กรที่ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ก่อน นอกจากนี้ในการลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยจะใช้หลักในการยุติการรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ

ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์คำตอบเป็นตัวกำหนด ถ้าคาตอบที่ได้มีความแตกต่างกันผู้วิจัยก็จะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายต่อไปอีก ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์จนได้คำตอบซ้ำๆ กัน เมื่อคำตอบที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหมือนกัน ก็จะหยุดสัมภาษณ์ทันที ในกรณีนี้ หมายความว่าไม่ว่าผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไปอีกกี่ราย ก็ไม่สามารถได้คำตอบที่ต่างจากมิติหรือได้คาตอบที่มีสาระใหม่ๆ เกิดขึ้น ซึ่งจะนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนข้อมูลที่มีอยู่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินต่อไปจนผู้วิจัยมั่นใจว่า แม้จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมอีก จะไม่ช่วยในการปรับเปลี่ยนข้อสรุปที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ได้ นั่นแสดงว่าคำตอบที่ได้คลอบคลุมปรากฏการณ์และกระบวนการที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

ตารางที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ครั้งที่	วันเดือนปี	สถานที่ประชุม	ผลการประชุม
1	**7 มิถุนายน 2563**	**ณ ห้องประชุมสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร**	การประชุมโครงการวิจัย “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษา พื้นที่จังหวัดมุกดาหาร - การเข้าพบ*นายชยันต์ ศิริมาศ* ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร เพื่อชี้แจ้งการดำเนินโครงการวิจัย “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในการนี้ผู้ว่าราขการจังหวัดมุกดาหารได้ให้ความอนุเคราะห์รายชื่อ ข้อมูลคนจนในระบบ TPMAP - ภาคีเครือข่ายในการเข้าร่วมประชุมครั้ง ประกอบไปด้วย สถิติจังหวัดมุกดาหาร หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร
2	**กรกฎาคม 2563**	**ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอ ทั้ง 7 อำเภอ**	- ประชุมหัวหน้าส่วนระดับอำเภอ ประกอบไปด้วย นายอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศบาลระดับตำบล พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ คณะกรรมการ พชอ. พอช ประธาน อ.ส.ม อสม กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เพื่อชี้แจงการดำเนินโครงการโครงการวิจัย “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณี ศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร - ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อชี้แจงเก็บแบบสอบถามอำเภอดงหลวง ตำบลกกตูม เพื่อเป็นการทดลองการใช้เครื่องมือกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 ชุด / ครัวเรือน - อาสาสมัครนักวิจัย ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามเครื่องมือกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 ชุด/ครัวเรือน - ทีมวิจัย ได้สอบทานข้อมูลที่ผู้เก็บข้อมูล ส่งข้อมูลกลับเพื่อนำเข้าระบบชุมชนอยู่ดี บนวิถีใหม่

ครั้งที่	วันเดือนปี	สถานที่ประชุม	ผลการประชุม
3	**กรกฎาคม – ตุลาคม 2563**	**ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอ ทั้ง 7 อำเภอ**	- ประชุมชี้แจงเรื่องการใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล ในแต่ละตำบล ซึ่งดำเนินการทั้ง 7 อำเภอ ประกอบด้วย 1) อำเภอเมืองมุกดาหาร 2) อำเภอดอนตาล 3) อำเภอนิคมคำสร้อย 4) อำเภอหนองสูง 5) อำเภอคำชะอี 6) อำเภอดงหลวง และ 7) อำเภอหว้านใหญ่ โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุม คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน พอช ประธาน อสม. และ อสม.ทุกหมู่บ้าน เพื่อเป็นผู้เก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม - ผู้เก็บข้อมูล ลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามรายชื่อใน TP MAP แต่ละอำเภอ - ทีมวิจัย ได้สอบทานข้อมูลที่ผู้เก็บข้อมูล ส่งข้อมูลกลับเพื่อนำเข้าระบบชุมชนอยู่ดี บนวิถีใหม่
4	18 พฤศจิกายน 2563	ณ ห้องประชุม สำนักงานเทศบาลตำบลกกตูม	ประชุมโครงการวิจัย “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณี ศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร **กิจกรรม** โครงการนำร่อง (Pilot Project) ผู้เข้าร่วมในการประชุม ประกอบไปด้วย ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นายอำเภอดงหลวง เกษตรอำเภอ นายกเทศบาลตำบลกกตูม พัฒนาการชุมชนตำบลกกตูม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน อสม. อสม. และ ตัวแทนกลุ่มเป้าหมายคนจน 4 ระดับ 1) กลุ่มอยู่ยาก 2) กลุ่มอยู่ไม่ได้ 3) กลุ่มอยู่ได้ 4) กลุ่มอยู่ดี ผลการประชุม 1. ได้นิยามศัพท์ “คนจน” 2. มีระบบการแก้ไขปัญหาความยากจนและส่งต่อคนจนในตำบล 3. แนวทางการจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (โครงการนำร่อง) บ้านสานแว้และบ้านคำผักกูด กระบวนการในการคัดเลือกกลุ่มที่จะเข้าร่วมโครงการนำร่อง

ครั้งที่	วันเดือนปี	สถานที่ประชุม	ผลการประชุม
5	7- 8 ธันวาคม 2563	ณ ห้องประชุม สำนักงานเทศบาลตำบลกกตูม	การวิเคราะห์เชิงพื้นที่โครงการนำร่อง - วิเคราะห์แผนที่เดินดิน - วิเคราะห์แผนที่ครัวเรือน - วิเคราะห์ปฏิทินวัฒนธรรม - วิเคราะห์ปฏิทินฤดูกาล - วิเคราะห์แผนการตลาด ผลวิเคราะห์ พื้นที่ตำบลกกตูม บ้านสานแว้ และบ้านคำผักกูดเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ ปลูกยางพารา เป็นหลัก บางพื้นที่ทำการเกษตรปลูกมันสำปะหลัง มันเทศ โดยใช้แหล่งน้ำจากน้ำฝน โดยการกักเก็บน้ำฝนเพื่อใช้ในการเกษตร จึงทำให้เกิดข้อสรุปว่า จะดำเนินการปลูกมันเทศญี่ปุ่น ในพื้นที่เป็นโครงการนำร่อง ซึ่งใช้ระยะเวลาในการให้ผลผลิต ภายใน 2-3 เดือน และจะนำผลผลิตที่ได้จากแปลงทดลอง กระจ่ายสู่กลุ่มเป้าหมายต่อไป
6	17 ธันวาคม 2563	ห้องประชุมดอกช้างน้าว ชั้น 2 ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร	การประชุมรายงานผลความคืบหน้าครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ 2563 ผลการประชุม 1) รายงานผลการจัดทำโครงการนำร่อง 2) การจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร KMP (Knowledge Management property) ในรูปแบบ คณะทำงานที่มีพันธกิจ การค้นหาคนจน การวิเคราะห์ความจน การแก้ไขความยากจน 3) ดำเนินการแก้ไขความยากจนร่วมกับ ภาคี ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน ภาคสังคม ทีมีวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเป็นกลไกการพัฒนา
7	วันที่ 7 มกราคม 2564	ศาลาประชาคมบ้านคำผักกูด	- สร้างความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายโครงการนำร่อง เรื่อง การเลือกพื้นที่ปลูก สายพันธุ์ การปลูก การดูแล การจัดเก็บ และการจำหน่าย โดยมีผู้เข้าร่วม 1) เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร พัฒนาชุมชนตำบลกกตูม บทสัมภาษณ์การมีส่วนร่วม ความพร้อมของตัวแทนกลุ่มที่จะปลูกมันเทศญี่ปุ่น ในโครงการนำร่อง 1. นางสาวนวลฉวี ข่าสะโปน 2. นายณัฐดนัย ปิ่นหอม 3. นายทรงวุฒิ ชาวเขา 4. นายสิรวิชญ์ ปิ่นคำ

ครั้งที่	วันเดือนปี	สถานที่ประชุม	ผลการประชุม
8	วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2564	ห้องประชุม วิทยาลัยชุมชน มุกดาหาร	การประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาระบบ/กลไก ในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่แม่นยำจากชุมชนสู่นโยบายระดับจังหวัด โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ผลการประชุม 1. ได้ระบบการค้นหา เพื่อชี้เป้าคนจนเป้าหมาย ให้ครอบคลุมและแม่นยำ 2. มีระบบกลไกในการคัดกรอง การตรวจสอบข้อมูล เพื่อดำเนินการคัดกรอง ตรวจสอบข้อมูล เพื่อส่งต่อไปยัง พชต พชอ อบต อปท กบอ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน เพื่อช่วยตรวจสอบชี้เป้า คัดกรอง คนยากจนแต่ละประเภท 3. ระบบการส่งต่อข้อมูลที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานตามภารกิจ และกลไกที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับข้อมูลจากคณะกรรมการระดับตำบล ระดับอำเภอ ซึ่งมีการรับรองมาแล้ว ส่งข้อมูลมายังศูนย์อำนวยการฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.) เพื่อให้ศูนย์พิจารณาและส่งต่อไปยังหน่วยงานที่มีพันธกิจแก้ไขปัญหาความยากจน ตามประเภทของคนจนที่ได้คัดกรองมาจากหน่วยงานระดับตำบล 4. การจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร KMP (Knowledge Management property) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาพัฒนาความยากจนเพื่อส่งต่อ 2) มีหน้าที่ในการฝึกอบรม พัฒนาการแก้ปัญหาความยากจน 3) วิจัยพัฒนา เพื่อความยั่งยืน โดยศูนย์ดังกล่าวมีหน้าที่ 1. จัดทำระบบฐานข้อมูลคนจน ตรวจสอบ และเก็บข้อมูลในทุก 1 ปี 2. การส่งต่อข้อมูลไปยัง ศูนย์ ศจพ.ม พมจ พช พชอ พอช สภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อทำการพิจารณาช่วยเหลือคนจนในแต่ละประเภทต่อไป

ครั้งที่	วันเดือนปี	สถานที่ประชุม	ผลการประชุม
9	วันที่ 7 เมษายน 2564	ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอดงหลวง	การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาระบบ/กลไก ในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่แม่นยำ จากชุมชนสู่นโยบายระดับจังหวัด - หน่วยที่เข้าร่วม นายอำเภอดงหลวง เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุกตำบลในอำเภอดงหลวง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษนย์จังหวัดมุกดาหาร พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร สาธารณสุขอำเภอดงหลวง คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ) ประธานสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม พัฒนาชุมชนตำบลกกตูม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน อสม. หัวหน้าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านหนองแคน หัวหน้าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสานแว้ – นาโคกกุง และกลุ่มเป้าหมายโครงการนำร่อง ผลการประชุม - รายงานผลการดำเนินงานในรอบ 8 เดือนระดับอำเภอ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ - ได้ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค.) เป็นฐานข้อมูลมือสอง - มีภาคีเครือข่ายที่ดำเนินารแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ ชัดเจน และแม่นยำ เพื่อทำการพิจารณาตรวจสอบ ส่งต่อ ช่วยเหลือ คนจนในแต่ละประเภท
10	วันที่ 12 พฤษภาคม 2564	ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร	สรุปการประชุมรายงานผลความก้าวหน้าโรงการวิจัยระยะ 8 เดือนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาที่เพื่อแก้ไจปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ปีที่ 1 มี นายบุญช่วย น้อยสันเทียะ รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร เป็นประธาน - หน่วยงานที่เข้าร่วมการประชุม หัวหน้าส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พมจ พช ตัวแทน พอช และภาคีเครือข่าย - รายงานงานการดำเนินงานในรอบ 8 เดือน - การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร (ศนพจ.จ) - การส่งต่อข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือ

ครั้งที่	วันเดือนปี	สถานที่ประชุม	ผลการประชุม
11	วันที่ 19 มิถุนายน 2564	ห้องประชุม วิทยาลัยชุมชน มุกดาหาร	การประชุมโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2563-2564 ในการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 2 มีสาระในการประชุม ดังนี้ 1. รายงานสถานการณ์ทั่วไป 2. รายงานผลการดำเนินงานปีที่ 1 3. การขยายโครงการการวิจัย ปี 1 ต่ออีก 3 เดือน 3.1 การตั้งเป้าหมายและตัววัดผลสำเร็จ (OKR: Objective & Key Result) 2.2 แผนปฏิบัติการในระยะเวลา 3 เดือน (Quarterly Action Plan) 4. โครงการวิจัยปีที่ 2 4.1 การตั้งเป้าหมายและตัววัดผลสำเร็จ (OKR: Objective & Key Result) 4.2 แผนปฏิบัติการในระยะเวลา 3 เดือน (Quarterly Action Plan) 5. เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานขยายโครงการการวิจัย ปี 2 6. การจัดตั้งคลินิกวิจัย (Research Clinic)
12	วันที่ 8 กรกฎาคม 2564	ห้องประชุม วิทยาลัยชุมชน มุกดาหาร	การประชุมทีมวิจัยโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2563-2564 ในการดำเนินโครงการวิจัยฯ ระยะที่ 2 มีสาระในการประชุม ดังนี้ 1. การกำหนดระบบค้นหาและสอบทานข้อมูล 2. การจัดจ้างเหมาบริการผู้ช่วยนักวิจัย 3. การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายให้จังหวัดมุกดาหาร

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งคือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Content Analysis และ Factor Analysis

บทที่ 4
ผลการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” ครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจำนวน 5,060 ครัวเรือน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วน มีผลการวิจัยและพัฒนาดังนี้

ส่วนที่ 1. ผลการวิจัย R1 วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร

ส่วนที่ 2. ผลการวิจัย D1 วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร

ส่วนที่ 3. ผลการวิจัย R2 วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการติดตาม วิเคราะห์ ข้อมูลคนจน และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร

ส่วนที่ 4. ผลการวิจัย D2 วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือนและการทำงานเชิงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเชิงพื้นที่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.ส่วนที่ 1. ผลการวิจัย R1 วัตถุประสงค์ที่ การสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร

1.1 การพัฒนาทีมงาน เครือข่ายความร่วมมือ ระบบและกลไกการทำงาน ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก ดังนี้

1.1.1 การสร้างทีมทำงาน ทีมทำงานของสถาบันวิทยาลัยชุมชนประกอบด้วย นักวิจัยจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ภาคเอกชน ภาคเอกชน ภาคชุมชน และภาคการศึกษา และนักวิจัยในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการทำงานเชิงพื้นที่ โครงการ/กิจกรรม แผนการดำเนินงาน เป้าประสงค์ และผลลัพธ์ของงานวิจัย มีการดำเนินการดังนี้

1) ประชุมร่วมกับสำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2563 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เพื่อหารือแนวทางการดำเนินงานวิจัย รายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 10 การประชุมทีมทำงานส่วนราชการในจังหวัด

2) ประชุมทีมวิจัยในพื้นที่โดยใช้ อสม.ในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวนผู้เข้าร่วม 30 คนเพื่อสำรวจข้อมูล 100 ชุด ใน 16 หมู่บ้าน เพื่ออธิบายในการจัดทำแบบสอบถามและอธิบายการดำเนินการโครงการ ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2563 เวลา 13.30-16.30 น. รายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 11 การประชุมทีมวิจัยในพื้นที่

3) การลงพื้นที่ของทีมวิจัยในพื้นที่โดยใช้ อสม.ในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 16 หมู่บ้าน เพื่อเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 16 หมู่บ้าน จำนวน 100 ชุด
ในวันที่ 2-5 กรกฎาคม 2563 เวลา 13.30-16.30 น. รายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 12 ทีมวิจัยในพื้นที่สำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ภาพที่ 13 ทีมวิจัยในพื้นที่สำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

1.2 การพัฒนาทีมงานวิจัยโดยใช้เครื่องมือแผนที่ความรู้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

2A. ความรู้นั้นเป็นความรู้ชัดแจ้งที่มีการบันทึกไว้แล้ว

2B. หรือความรู้ฝังลึก

2C. ไม่มีความรู้นั้น จะหาได้จากที่ไหน หรือจากใครได้?

ช่วงไหน	ความรู้อะไรที่จำเป็น (ทฤษฎี ทักษะ วิธีปฏิบัติ)	2. มี		3.ไม่มี
		(2A) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit) พร้อมใช้ /พร้อมแชร์	(2B) ความรู้ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit K.) (ระบุใคร)	จะหาได้จากที่ไหน/หรือจากใคร?
ช่วงเตรียมโครงการ	1.การคัดเลือกผู้เก็บข้อมูลในพื้นที่เชิงลึกโดยเลือกกลุ่ม อสม.ผู้ที่มีความสามารถและสัมผัสกับชุมชนโดยตรง 2.เมื่อเลือกทีม อสม.เป็นทีมเก็บข้อมูลแล้ว ทีมวิจัยได้ทำการจัดฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ 3.ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบล นายอำเภอ หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อขอความร่วมมือเข้าในพื้นที่ จัดเก็บข้อมูล พร้อมให้ข้อมูลกรณีที่พบคนจนหรือพิการในกรณีที่สภาวะพึ่งพิงช่วยเหลือตนเองไม่ได้	1.จัดอบรมวิธีการใช้งานเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ เช่นวิธีการแชร์ข้อมูล แชร์พิกัดที่อยู่อาศัยของกลุ่มเป้าหมาย 2.กำหนดเกณฑ์ความจน เช่น 1.ที่อยู่อาศัยพุพังไม่แข็งแรง 2.ไม่ได้รับสวัสดิการของรัฐ 3. คนพิการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ไม่มีคนดูแล 4. ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง/ผู้สูงอายุรับภาระเลี้ยงดูบุตรหรือลูกหลานมาเป็นภาระให้ดูแล 5.คนที่มีรายได้น้อยตกเกณฑ์ จปถ. 6. มีบัตรสวัสดิการของรัฐ	-จัดอบรมเรื่องเทคนิคการพูด การสอบทานเอกสารเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นจริง -การสังเกตุ	-หน่วยงาน พมจ./เครือข่ายเมืองสามธรรม / สสส./ พช. เทศบาล/ อบต./ เครือข่ายภาคประชาสังคม / กสศ.

ช่วงการเก็บ สอบทาน บันทึกข้อมูล	ความรู้อะไรที่จำเป็น (ทฤษฎี ทักษะ วิธีปฏิบัติ)	2. มี		3.ไม่มี
		(2A) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit) พร้อมใช้ /พร้อมแชร์	(2B) ความรู้ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit K.) (ระบุใคร)	จะหาได้จากที่ไหน/หรือจากใคร?
	1.ลงพื้นที่กำกับติดตามการทำงานและร่วมเก็บข้อมูลพร้อม อสม.ทุกพื้นที่ 2.การใช้ภาษาสำคัญ ต้องมีล่ามภาษาถิ่นเพื่อง่ายต่อการเข้าถึงชุมชน	จัดตั้งทีมเป็นกลุ่มไลน์เพื่อแจ้งพิกัดที่อยู่อาศัยของผู้สอบทาน การตั้งกลุ่มไลน์เป็นทีมวิจัยในพื้นที่ เพื่อง่ายต่อการแจ้งพื้นที่ การสอบถามปัญหาการทำงาน ตอบข้อสงสัยในการทำงานของแต่ละทีม	-แทรกกระบวนการชวนพูดชวนคุย -การสังเกต -การใช้ความคุ้นเคยกับคนในพื้นที่ซึ่งที่จะได้ข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่นั้นๆ	ใช้ทีมล่ามท้องถิ่นในพื้นที่เป็นกลางในการสื่อสารภาษาถิ่นจึงจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง
ช่วงการวิเคราะห์และ	1.ตรวจทานแบบถามที่เก็บมาได้จากทีมนักวิจัยในพื้นที่ 2.จำแนกประเภทของคนจนว่ามีสถานะความจนเป็นอย่างไร โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 2.1.คนจนที่มีตามบัญชีรายชื่อ จำนวน 3,320 คน 2.2.คนจนที่ไม่มีรายชื่อ จำนวน 1,247 คน 3.นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วมาบันทึกข้อมูลในโปรแกรมระบบการทำงานของโปรแกรมจะประมวลผลข้อมูลเป็นเรดาร์ทุนทั้ง 5 ด้าน 4.จัดทำผังข้อมูลและพิกัดบ้านของคนจนเป้าหมายที่เป็นคนจนมีรายชื่อและไม่มีรายชื่อในข้อมูล TPMap ของจังหวัดมุกดาหาร	-ผู้บันทึกข้อมูลจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ และมีความรู้ในเรื่องการใช้งานโปรแกรมต่างๆ ของคอมพิวเตอร์ -ผู้บันทึกสามารถแก้ไขความผิดพลาดของการบันทึกข้อมูลได้ในแต่ละด้าน ทั้ง 5 ด้าน -ผู้บันทึกข้อมูลสามารถเข้าใจวิธีการประมวล และผลที่ได้จากการนำเข้าข้อมูลของโปรแกรม	-ความสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์พื้นฐานได้ -ระดับการศึกษา	เน้นบุคคลที่ความความรู้ด้านคอมพิวเตอร์เป็นหลัก

	ความรู้อะไรที่จำเป็น (ทฤษฎี ทักษะ วิธีปฏิบัติ)	2. มี		3.ไม่มี
		(2A) ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit) พร้อมใช้ /พร้อมแชร์	(2B) ความรู้ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit K.) (ระบุใคร)	จะหาได้จากที่ไหน/หรือจากใคร?
คืนข้อมูล	จัดเวทีภาคีในส่วนราชการ ภาคประชน ภาคประชาสังคม ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น อสม. เข้าร่วมรับฟัง/เสวนา การคืนค่าข้อมูลที่ทางทีมวิจัยไปเก็บข้อมูลมาและ นำมาประมวลผลข้อมูล พบว่า ทุกพื้นที่ 7 อำเภอที่ทำการสำรวจ มี 2 ด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทุนทางการเงิน และ ทุนทางสังคม ทีมวิจัยได้ทำการหารือในที่ประชุมได้ข้อเสนอแนะในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนดังนี้ 1.คนจนในพื้นที่ที่มีทุนทางการเงินต่ำที่สุด 2.จากฐานครัวเรือนคนจนด้านทุนทางการเงินมีจำนวนครัวเรือนมากที่สุดจากข้อมูล TPMap 3.กำหนดพื้นที่เป้าหมาย 4.ปัญหาทางสังคม	-วิเคราะห์ปัญหาตามทุนที่ต่ำ ของชุมชนนั้นๆ -เลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการพัฒนาและพร้อมที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตัวเองให้พ้นจากความจน -รูปแบบการพัฒนา	-พัฒนาทักษะชีวิต -ส่งเสริมอาชีพ -การส่งเสริมรายได้ -ช่องทางการจัดจำหน่ายและช่องทางการตลาดชุมชน	-หน่วยงาน พมจ./เครือข่ายเมืองสามธรรม / สสส./ พช. เทศบาล/ อบต./ เครือข่ายภาคประชาสังคม / กสศ./ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
ช่วงการทำโครงการนำร่อง	1.จัดประชุมทีมเพื่อจัดทำโครงการนำร่อง 2.ออกแบบกิจกรรมในทำโครงการนำร่อง 3.จัดแผนที่ชุมชน 4.หลักสูตรอบรมพัฒนาศักยภาพคนในครัวเรือน 5.ติดตามประเมินผลโครงการนำร่อง	-ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2563 -หลักสูตรการพัฒนาทักษะชีวิต หรือกิจกรรมพัฒนาตนเอง	-ศึกษาจากปราชญ์ความรู้ชุมชน -ความรู้จากเอกสารตำราทางวิชาการ -ฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จริง	-หน่วยงาน พมจ./เครือข่ายเมืองสามธรรม / สสส./ พช. เทศบาล/ อบต./ เครือข่ายภาคประชาสังคม / กสศ./ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

1.3 การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือระดับจังหวัด เสนอภาพรวมโครงการต่อจังหวัดตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการที่สำคัญคือ การรับรู้ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของโครงการจากผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดมุกดาหาร ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการสร้างการรับรับรู้ และสร้างกลไกความร่วมมือในระดับจังหวัด เสนอภาพรวมโครงการต่อจังหวัด มีการดำเนินการดังนี้

1) การประชุมการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือระดับจังหวัดในการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหารในวันที่ 5 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น. ณ ศูนย์ราชการจังหวัดมุกดาหาร รายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 14 ประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

2. ส่วนที่ 2. ผลการวิจัย D1 วัตถุประสงค์ที 2 การออกแบบกลไก กระบวนการวิจัยและเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร

2.1 การสำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพเดิมของข้อมูลปัญหาความยากจนในพื้นที่ ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก ดังนี้

2.1.1 การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน และศักยภาพระดับจังหวัด

จังหวัดมุกดาหาร (2559:20-22)จังหวัดมุกดาหารตั้งอยู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีอาณาเขตติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนความยาว 72 กิโลเมตร และเป็นพื้นที่ที่แม่น้ำโขงไหลผ่านกว้างที่สุดของประเทศไทยคือมีความกว้างถึง 1,600 เมตรตั้งอยู่เส้นรุ้งที่ 16-17 องศาเหนือและเส้นแวงที่ 104–105 องศาตะวันออกมีพื้นที่ 4,339.83 ตารางกิโลเมตรหรือ 2,712,394 ไร่

อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครระยะทางประมาณ 642 กิโลเมตรสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงเป็นเมืองหน้าด่านชายแดนหรือกล่าวนัยหนึ่งได้ว่าเป็นประตูสู่อินโดจีนซึ่งเอื้ออำนวยต่อการเป็นเมืองการค้าการท่องเที่ยวชายแดนโดยมีสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ไทย-ลาวซึ่งก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2549 เป็นเส้นทางสัญจรผ่านแดนนอกจากนี้ จังหวัดมุกดาหารยังมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและมีขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมอันดีงามโดยมีวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ของชนพื้นเมือง 8 เผ่าประกอบด้วยชาวไทยอีสาน ชาวผู้ไทย ชาวข่าไทยกะโซ่ ชาวไทยกะเลิง ชาวไทยแสก ชาวไทยย้อ และชาวไทยกุลา จำนวนประชากรของจังหวัดทั้งสิ้น 336,726 คน เป็นชาย 168,791 คน เป็นหญิง 167,935 คน มีจำนวนครัวเรือน 91,019 ครัวเรือนประชาชนประกอบอาชีพด้านการเกษตรจำนวน 58,154 ครัวเรือนคิดเป็นร้อย 70.15 ของครัวเรือนทั้งจังหวัดมีพื้นที่ทำการเกษตร 1,076,355 ไร่ และปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ข้าวยางพาราอ้อยโรงงานมันสำปะหลังและพืชไร่พืชสวนได้แก่ไม้ผลมะขามมะม่วงถั่วลิสงและพืชผักต่างๆ

1) ข้อมูลพื้นฐานจังหวัด

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2556: 5-10) จังหวัดมุกดาหาร ตั้งอยู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างกรุงเทพมหานครเป็นระยะทางประมาณ 642 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน มีพื้นที่ทั้งหมด 4,407 ตารางกิโลเมตรหรือ 2,712,400 ไร่ แบ่งเขตการปกครองเป็น 7 อำเภอ ประกอบด้วย 1) อำเภอเมืองมุกดาหาร 2) อำเภอนิคมคำสร้อย 3) อำเภอหว้านใหญ่ 4) อำเภอดอนตาล 5) อำเภอคำชะอี 6) อำเภอหนองสูง และ 7) อำเภอดงหลวง ลักษณะภูมิประเทศทางทิศเหนือและทิศใต้ของจังหวัดเป็นที่ราบสูง ทางทิศตะวันตกมีเทือกเขาภูพาน มีลักษณะเป็นป่าไม้ บางแห่งเป็นป่าทึบ ส่วนทิศตะวันออกเป็นที่ราบสลับป่าไม้และมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความยาวประมาณ 72 กิโลเมตร มีพื้นที่ราบประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

2) ศักยภาพสำคัญของจังหวัด

2.1) ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2555 มีค่าเท่ากับ 22,692.63 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 20,639.86 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2554 จานวน 2,052.77 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.95 และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยต่อหัว (GPP per capita) เท่ากับ 65,305.66 บาท เพิ่มขึ้นจาก 59,687.05 บาท ในปี พ.ศ. 2554 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.41 โครงสร้างการผลิตของจังหวัด มีรายได้จากภาคนอกเกษตรเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 72.47 ของการผลิตรวมทั้งจังหวัด ในขณะที่ภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 27.53ของการผลิตรวม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณารายสาขา พบว่าการเกษตรกรรมการล่าสัตว์ และการป่าไม้ยังคงเป็นสาขาการผลิตที่สร้างรายได้ให้จังหวัดในสัดส่วนที่สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.89 รองลงมา ได้แก่ สาขาการขายส่งขายปลีกฯ (ร้อยละ 13.18) และสาขาอุตสาหกรรม (ร้อยละ 12.13) ตามลำดับ และได้มีประกาศเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ที่ 1/2558 ลงวันที่ 19 มกราคม 2558 เรื่องกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 1 จังหวัดมุกดาหาร

2.2) ศักยภาพด้านการเกษตร ในปี พ.ศ. 2554 จังหวัดมุกดาหาร มีครัวเรือนเกษตรกรจำนวน 52,780 ครัวเรือน (ประกอบอาชีพทำนา 49,653 ครัวเรือน อาชีพทำไร่ 2,352 ครัวเรือน อาชีพทำสวน 775

ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ 80.67 ของครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัดมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา และถั่วลิสง การปศุสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ การเลี้ยงโค กระบือ สุกร ไก่ และเป็ดจากข้อมูลภาวการณ์ผลิตสาขาเกษตรกรรมการล่าสัตว์ และการป่าไม้ พบว่าในปี พ.ศ. 2555 มีผลผลิตยางพารา มันสำปะหลัง และอ้อยเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าเนื่องจากราคาผลผลิตของปีก่อนอยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้เกษตรกรเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกโดยเฉพาะมันสำปะหลังและยางพารา รวมไปถึงยางพาราที่ปลูกใหม่พร้อมเปิดกรีดได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ข้าวมีสัดส่วนการผลิตลดลงทุกปีการปศุสัตว์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2555 เกิดการหดตัวในการผลิตเนื่องมาจากผู้เลี้ยงโคเนื้อหันไปสนใจปลูกพืชเศรษฐกิจที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า การเลี้ยงไก่และสุกรหดตัวเนื่องจากสภาพอากาศที่แปรปรวนประกอบกับราคาผลผลิตตกต่ำ ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงลดลงปริมาณการเลี้ยงลงการบริการทางการเกษตรหดตัวเป็นผลสืบเนื่องจากการหดตัวของราคาข้าว ตามผลผลิตข้าวของจังหวัดที่ลดลงส่วนสถานการณ์สาขาการประมง ในปี พ.ศ. 2555 เกิดฝนแล้ง ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำต่างๆ มีน้อยทาให้ชาวประมงจับสัตว์น้าได้ลดลง ส่งผลให้ภาพรวมสาขาประมงหดตัว

2.3) ศักยภาพด้านอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มอุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ จากแร่อโลหะ และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ OTOP โดยอุตสาหกรรมอาหารจำพวก โรงสีข้าว และโรงผลิตน้ำตาลมีสัดส่วนสูงที่สุดในภาคอุตสาหกรรม แต่ในปี พ.ศ. 2555 พบว่า โรงสีข้าวมีการหดตัวลงอย่างมาก สืบเนื่องมาจากการหดตัวของปริมาณผลผลิตข้าวในภาคเกษตรอุตสาหกรรมที่มีอัตราขยายตัวสูงสุดในปี พ.ศ. 2555 ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตแป้งมันสำปะหลัง รองลงมา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากแร่อโลหะ โรงฆ่าสัตว์ โรงงานน้าตาล และการผลิตสินค้า OTOP ตามลำดับ

2.4) ศักยภาพด้านการค้าชายแดน จังหวัดมุกดาหารมีอาณาเขตติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีแม่น้าโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน การค้าชายแดนเกิดขึ้นตามเส้นเขตแดน ลำน้ำโขงตลอดความยาวประมาณ 72 กิโลเมตร และทางด่านพรมแดนสะพานมิตรภาพ 2 ทั้งนี้ พบปัญหาการลักลอบขนสินค้าหนีศุลกากรในเขตจังหวัดมุกดาหารโดยสินค้าที่ลักลอบ ได้แก่ สินค้าทางการเกษตร เช่น กระเทียม หอมหัวใหญ่ ซึ่งมีแหล่งกำเนิดจากประเทศจีน มีการลับลอบนำเข้าเนื่องจากต้นทุนการผลิตรวมค่าขนส่งจากจีนถูกกว่าที่เพาะปลูกในประเทศไทย โดยลักลอบนำเข้ามาตามเส้นเขตแดนลาน้าโขงตลอดความยาวที่รับผิดชอบ 72 กิโลเมตร ส่วนสินค้าประเภทอื่นๆ เช่น สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า เช่น โทรศัพท์มือถือ กระเป๋าถือสตรี เสื้อผ้า แผ่นซีดี สุราต่างประเทศ มักลักลอบนำเข้าผ่านทางด่านพรมแดนสะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2 และท่าเทียบเรือท่าข้ามเทศบาลเมืองมุกดาหาร นอกจากนี้ยังมีจุดจอดเรือท่าข้ามประเพณีจานวน 19 จุด ที่มีการสัญจรทางน้ำไปมาของประชาชนไทย และลาวซึ่งเป็นช่องทางการลักลอบหนีศุลกากรได้ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 มีการจับกุมสินค้าลักลอบหนีศุลกากรได้ 255 คดี คิดเป็นมูลค่า 22.677 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นการจับกุมคดียาเสพติด 28 คดี คิดเป็นมูลค่า 9.521 ล้านบาท

2.5) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามอยู่เป็นจำนวนมากโดยแบ่งสถานที่ท่องเที่ยวได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทำศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด แบ่งตามประเภท ได้ดังนี้

2.5.1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำโขง ภูมโนรมย์ อุทยานแห่งชาติภูผาเทิบ หาดมโนภิรมย์ วนอุทยานภูหมู อ่างเก็บน้ำห้วยขี้เหล็ก น้ำตกตาดโตน น้ำตกแก่งโพธิ์ ภูผาซาน หาดหินวัดเวินไชย อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว น้ำตกคาชะอี น้ำตกห้วยเลา และแก่งกะเบา

2.5.2) แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ ศาลหลักเมือง ศาลาเจ้าฟ้ามุงเมือง ศาลเจ้าแม่สองนางสถิตย์ วัดศรีมหาโพธิ์ วัดมโนภิรมย์ วัดภูด่านแต้วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ) วัดป่าวิเวกวัฒนาราม (หลวงปู่จาม) วัดศรีมงคลใต้ วัดศรีมงคลเหนือวัดศรีบุญเรือง วัดภูพระบาทแก่นจันทร์ วัดรอยพระพุทธบาท พระพุทธไสยาสน์ กลองมโหระทึกพระพุทธสิงห์สอง พระเจ้าองค์หลวง

2.5.3) แหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้น ได้แก่ เขื่อนริมโขง สะพานมิตรภาพ แห่งที่ 2 ตลาดอินโดจีน หอแก้วมุกดาหารเฉลิมพระเกียรติ วัดสองคอน อุทยานสมเด็จย่า (ฐานวรพัฒน์) หมู่บ้านท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม บ้านเป้า บ้านภู และบ้านหนองหล่ม

2.6) ศักยภาพประชากรและแรงงาน จังหวัดมุกดาหารมีประชากรทั้งสิ้น 343,647 คน แยกเป็นเพศชาย172,313 คน เพศหญิง 171,334 คน ประกอบด้วยชนพื้นเมือง 8 เผ่า ได้แก่ ผู้ไท ไทยย้อ ไทยข่า ไทยโซ่ไทยกะเลิง ไทยแสก ไทยกุลา และไทยอีสานจังหวัดมุกดาหารมีสัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรมากกว่า ภาคแรงงานอื่น และจากข้อมูลระบบประกันสังคมพบว่า แรงงานในจังหวัดมุกดาหารมีผู้อยู่ในระบบประกันสังคมเพียงร้อยละ 4.9 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศมาก เนื่องจากแรงงานภาคเกษตรซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ ของจังหวัดยังถือเป็นแรงงานนอกระบบที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการรับสิทธิการเป็นผู้ประกันตน ในระบบประกันสังคม ดังนั้นจำนวนแรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคมของจังหวัดมุกดาหาร จึงมีจำนวนน้อยและเนื่องจากจังหวัดมุกดาหารมีอาณาเขตติดกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประชากรลาวบางส่วนเคลื่อนย้ายเข้ามาขายแรงงานในจังหวัดมุกดาหาร หรือใช้จังหวัดมุกดาหารเป็นต้นทางผ่านไปจังหวัดใกล้เคียงหรือปริมณฑลและกรุงเทพมหานคร ซึ่งแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ส่วนมากเป็นแรงงานไร้ฝีมือ มีการเข้ามาทั้งแบบถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย จากข้อมูลการขออนุญาตเข้าทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายของสำนักงานจัดหางานจังหวัดมุกดาหาร พบว่าแรงงานต่างด้าว ที่ได้รับอนุญาตทำงาน ณ เดือนกรกฎาคม 2556 มีรวมทั้งสิ้น 746 คน เป็นแรงงานนำเข้าตาม MOU สัญชาติลาว จำนวน 39 คนแผนพัฒนาสถิติระดับพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร 11 แรงงานที่ได้รับการพิสูจน์สัญชาติ 133 คน (ลาว 112 คน และพม่า 21 คน) แรงงานรอการพิสูจน์สัญชาติ 502 คน และแรงงานประเภททักษะฝีมือ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย จำนวน 72 คน

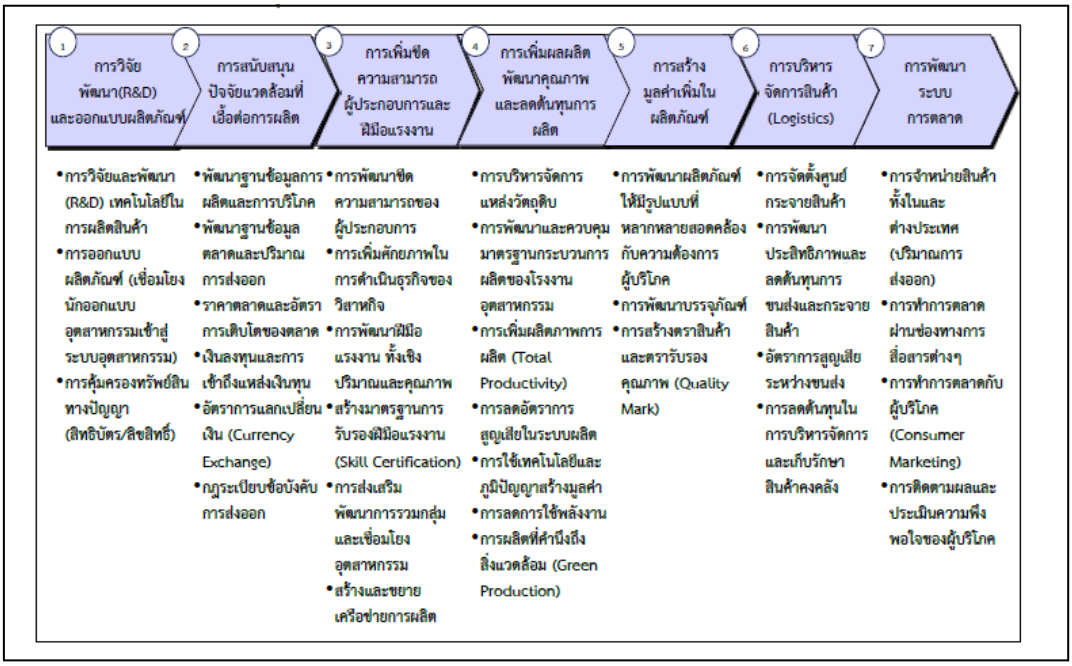
2.7) การศึกษา จังหวัดมุกดาหารมีสถานศึกษา จำนวน 313 แห่ง จำแนกตามสังกัดออกเป็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร 246 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 (มุกดาหาร) 30 แห่ง สังกัดสานักงานคณะกรรมการบริหารการศึกษาเอกชน 10 แห่ง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2 แห่ง สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 8 แห่ง สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 1 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา 1 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 3 แห่ง สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2 แห่ง และสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จานวน 3 แห่ง มีอัตราส่วนบุคลากรครูต่อนักเรียนนักศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับปริญญาตรี เท่ากับ 1:19 (ครู 1 คนต่อนักเรียน 19 คน) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของจังหวัดมุกดาหารเท่ากับ 9.1 ปี ตามมาตรฐานปีการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี ทั้งนี้มีสัดส่วนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาโอกาสการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนให้สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้

2.1.2 การพัฒนากรอบการวิเคราะห์ในพื้นที่

1) แนวทางการพัฒนาศักยภาพของจังหวัดมุกดาหาร

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2555:56-58) สานักงานสถิติแห่งชาติได้จัดทำโครงการการพัฒนาข้อมูลสถิติและสารสนเทศระดับพื้นที่ 76 จังหวัด/18 กลุ่มจังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) ซึ่งเป็นการการดำเนินงานโครงการคณะที่ปรึกษาได้จัดทาห่วงโซ่มูลค่าทั่วไป (Generic Value Chain : GVC) จากการทบทวนประเด็นยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัดทั้งหมด โดยแบ่งห่วงโซ่มูลค่าทั่วไป (Generic Value Chain : GVC) ออกเป็น 3 ด้าน ที่สอดคล้องกับรายการสถิติ 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งดาเนินการทบทวนรายการสถิติทางการ จากสานักงานสถิติแห่งชาติทั้ง 21 สาขา เพื่อนามากำหนดรายการสถิติทางการที่เกี่ยวข้อง (Data Mapping) ลงในแต่ละข้อต่อของห่วงโซ่มูลค่าทั่วไป รูปแบบทั้ง 14 รูปแบบ หลังจากนั้นได้ดาเนินการศึกษาวิเคราะห์จัดทาห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain : VC) ตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด/ กลุ่มจังหวัด โดยการประชุมหารือพร้อมการจัดทาแผนผังสถิติทางการที่แปลงรายการข้อมูลสำคัญและ จาเป็นจากการวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าประเด็นยุทธศาสตร์และคัดเลือกรายการที่เป็นปัจจัยสู่ ความสำเร็จ(Critical Success Factor : CSF) จึงจะมาจัดทาตารางแผนผังสถิติทางการตัวอย่างระดับ จังหวัด โดยห่วงโซ่มูลค่าทั่วไป (Generic Value Chain : GVC) มีดังนี้

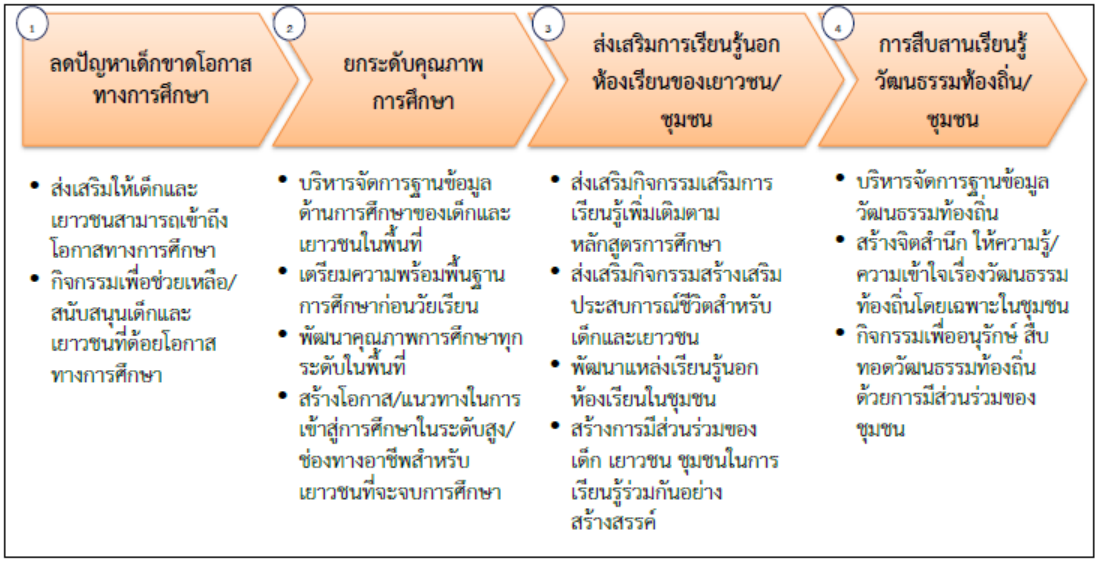
ภาพที่ 15 การจัดการห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมการผลิต
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2555:19)

สุขภาพ	• ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด คือ ทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ประชากรที่เจ็บป่วย ประชากรที่พิการและ/หรือทุพพลภาพ ผู้ป่วยโรคจิตประสาท ประชากรที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ประชากรที่ออกกำลังกาย และจำนวนประชากรต่อแพทย์
การศึกษา	• ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-Net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และจำนวนนักเรียนต่อห้องระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ชีวิตการงาน	• ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ การว่างงาน การทำงานต่ำระดับ แรงงานที่มีประกันสังคม และการบาดเจ็บจากการทำงาน
รายได้	• ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ รายได้ของครัวเรือน สัดส่วนประชากรยากจน อัตราส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ และค่าสัมประสิทธิ์ความเสมอภาคของรายได้ (จินี)
ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	• ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด คือ ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ครัวเรือนที่มีตู้เย็นครัวเรือนที่ใช้เตาไฟฟ้าหรือเตาก๊าซ ประชากรที่ประสบภัยแล้ง และประชากรที่ประสบอุทกภัย
ชีวิตครอบครัวและชุมชน	• ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด คือ เด็กที่ประสบภาวะยากลำบาก เด็กอายุ 15-17 ปี ที่ทำงานหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญที่ได้รับแจ้ง และการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
การคมนาคมและการสื่อสาร	• ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด คือ หมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดทั้งปี จำนวนยานยนต์จดทะเบียน อุบัติเหตุทางถนน ครัวเรือนที่มีโทรทัศน์ ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ และประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต
การมีส่วนร่วม	• ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวนองค์กรชุมชน ครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่นและครัวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน

ภาพที่ 16 ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI)
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2555:19)

จากภาพที่ 16 เป็นการกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ที่จัดทำขึ้นภายใต้กรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559และสอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 ตลอดจนสภาพปัญหาจากการจัดและพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในระยะที่ผ่านมา พบว่าปัจจุบันระบบการศึกษาทั้งในเด็ก เยาวชน และประชาชนของไทย ยังมีปัญหาที่เป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาทั้งด้านการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดการศึกษาเรียนรู้นอกห้องเรียนตลอดชีวิต ทั้งในเด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไป ดังนั้นปัจจัยที่จะเป็นองค์ประกอบของกลยุทธ์ให้เกิดการต่อยอดในการพัฒนาการศึกษาในบทบาทของพื้นที่

ภาพที่ 17 การสร้างสังคมการเรียนรู้จังหวัดมุกดาหาร
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2555:19)

จากภาพที่ 17 เป็นการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

1. ลดปัญหาเด็กขาดโอกาสทางการศึกษา ยังมีปัญหาเด็กและเยาวชนขาดโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากปัญหาครอบครัวและปัญหาเศรษฐกิจในหลายๆ พื้นที่ การส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสเข้าถึงซึ่งการศึกษาและสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษา จึงยังเป็นประเด็นสำคัญในปัญหาเด็กและเยาวชน

2. ยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นด้วยการบริหารจัดการฐานข้อมูลด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เมื่อมีข้อมูลด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่แล้ว การเตรียมความพร้อมพื้นฐานทางการศึกษาก่อนวัยเรียนก็จะเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีให้กับเด็กก่อนเข้าสู่วัยเรียน แล้วออกไปเป็นบุคลากรที่สำคัญในการเข้าสู่การประกอบอาชีพการงานต่อไปในอนาคต

3. ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนของเยาวชน/ชุมชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยยกระดับศักยภาพของคนในพื้นที่ กิจกรรมเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติมตามหลักสูตรการศึกษา การส่งเสริมกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสาหรับเด็กและเยาวชน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนในชุมชนซึ่งไม่เพียงแต่เด็กและเยาวชนเท่านั้น ประชาชนทั่วไปก็ควรได้รับการส่งเสริมให้ได้มีโอกาสเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของเด็ก เยาวชน ชุมชนในการเรียนรู้ร่วมกัน

4. วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงอยู่ของชุมชน การสืบสานเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นหรือชุมชน เป็นประเด็นหนึ่งที่ช่วยสร้างความสามัคคีผ่านการมีกิจกรรมจากวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกัน รวมถึงเป็นการสร้างการเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ จากรุ่นสู่รุ่นในท้องถิ่น ดังนั้น จึงควรมีการบริหารจัดการฐานข้อมูลวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์รักษาไว้ และสร้างจิตสานึก ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่อง

วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะในชุมชน การมีกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกระดับวัย **จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกันได้ซึ่งสามารถจัดทำห่วงโซ่มูลค่าการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้**

2.1.3 การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสการพัฒนาของจังหวัดมุกดาหาร โดยใช้เครื่องมือ SWOT มีดังนี้

1. จุดแข็ง (Strengths) จังหวัดมุกดาหารมีข้อได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์โดยเป็นเมืองหน้าด่านด้านตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่มีความสำคัญด้านการค้าและการลงทุนเป็นประตูสู่ประเทศอินโดจีนโดยมีที่ตั้งอยู่บนแนวเส้นทางเชื่อมโยงตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวระเบียงตะวันตก-ตะวันออก (EWEC: East West Economic Corridor) มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่คงความอุดมสมบูรณ์เช่น ป่าไม้อุทยานแห่งชาติแม่น้ำโขงมีแหล่งค้าขายสินค้าที่หลากหลายสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเช่นตลาดอินโดจีนริมแม่น้ำโขงมีขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมอันดีงามเป็นเอกลักษณ์เช่นภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมพื้นเมือง 8 เผ่า ที่ควรค่าอนุรักษ์และพัฒนาให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมและมีความสงบเรียบร้อยปลอดภัย

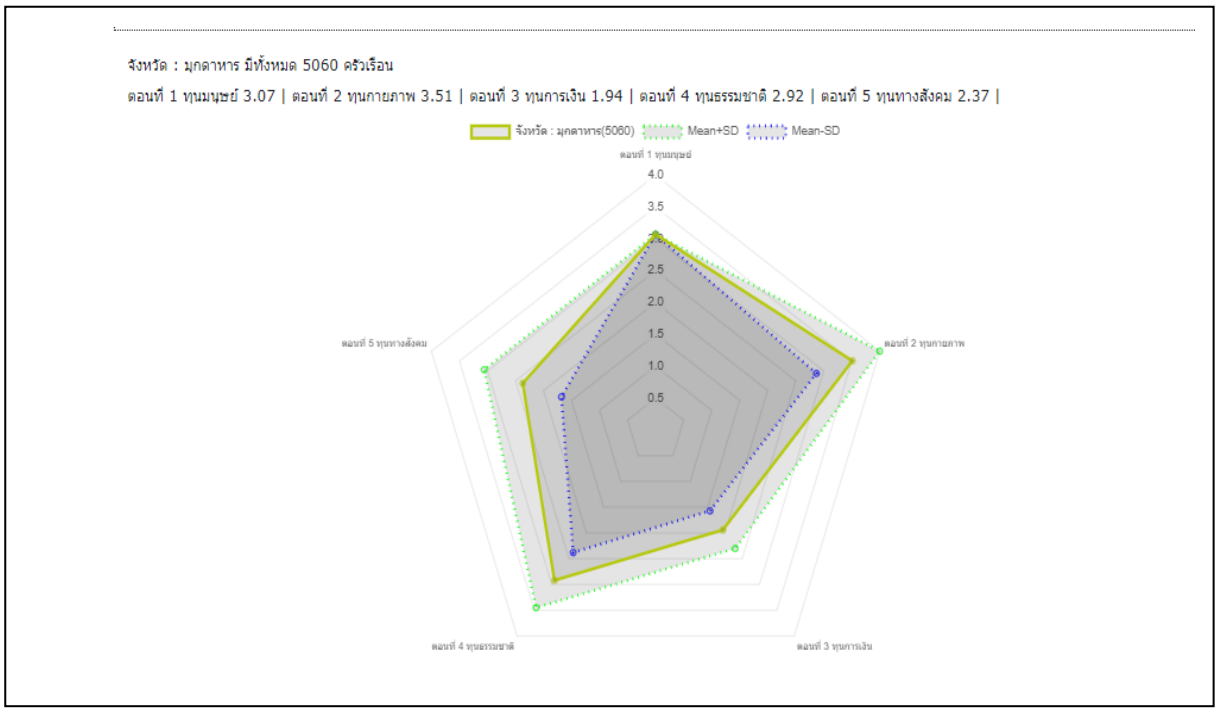
2. จุดอ่อน (Weaknesses) จังหวัดมุกดาหารยังต้องมีการพัฒนาในเรื่องการแก้ปัญหาเกษตรกรขาดความรู้ในการนำเทคโนโลยีใช้ในการเพิ่มผลผลิตพื้นที่การเกษตรน้อยขาดการบริหารจัดการที่ดีการวางแผนการผลิตและการส่งเสริมด้านการตลาดขาดการบริหารจัดการด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขาดการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการตลาดประชากรส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจนมีการศึกษาน้อย การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขที่ได้คุณภาพยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่แรงงานขาดการพัฒนาฝีมือและการจัดสวัสดิการที่ดีมีปัญหาการลักลอบเข้าเมืองสินค้าหนีภาษีของผิดกฎหมายยาเสพติดตามแนวชายแดนปัญหาแรงงานต่างด้าว และป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มลดลงจากการบุกรุกทำลาย

3. โอกาส (Opportunities) สิ่งที่จังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้อีก โดยมีข้อได้เปรียบคือการเปิดใช้สะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างชาติแห่งที่ 2 มุกดาหาร-สะหวันนะเขต และข้อตกลงด้านการคมนาคมขนส่งทางถนนระหว่างไทย-ลาว-เวียดนามสามารถเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งในอนุภูมิภาคเป็นการเปิดโอกาสด้านการค้าการลงทุนมีการสถาปนาความสัมพันธ์เมืองแฝดสามระหว่างเมืองมุกดาหาร เมืองสะหวันนะเขต (สปป.ลาว) และเมืองกวางตริ (เวียดนาม) เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีในหลายด้านและนโยบายการเปิดเสรีทางการค้ากับจีนและประเทศภูมิภาคอินโดจีนจะเป็นแหล่งกระจายสินค้าทางการเกษตร

4. ภัยคุกคาม (Threats) จุดอ่อนหรือปัญหาที่จังหวัดมุกดาหารประสบ คือการแข่งขันด้านสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านเช่นสินค้าการเกษตรราคาถูกจากจีนเวียดนามขาดการสนับสนุนด้านการพัฒนาการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านจากหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจังข้อจำกัดด้านนโยบายกฎหมายระเบียบระหว่างประเทศที่ยุ่งยากซับซ้อนไม่เอื้ออำนวยต่อการค้าการลงทุนและการค้าชายแดนการลงทุนต้องพึ่งพานักลงทุนจากภายนอก

2.1.4 การออกแบบกลไก กระบวนการ เครื่องมือการทำงานในพื้นที่

ผลการใช้เครื่องมือ และวิธีการเก็บข้อมูลร่วมกัน ด้วยแนวคิด Livelihood Model กราฟแสดงผลการสำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพและวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพเดิมของข้อมูลปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด Livelihood Model ดังภาพ

ภาพที่ 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหารด้วยแนวคิด Livelihood Model

จากภาพที่ 18 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหารด้วยแนวคิด Livelihood Model จากจำนวนแบบสอบถามจำนวน 5,060 ครัวเรือน พบว่า จังหวัดมุกดาหาร มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ทุนมนุษย์ ทุนการเงิน ทุนทรัพยากร ทุนกายภาพ เรียงตามลำดับ และมากที่สุดคือทุนสังคม

ทุน/มิติ	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4
ทุนมนุษย์	อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ **(นับรวมทารก)**	อ่านออก/เขียนได้ แต่ไม่จบการศึกษา ไม่จบการศึกษาภาค	จบการศึกษาภาคบังคับ	จบการศึกษาสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ
	ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ว่างงาน	ประกอบอาชีพการใช้แรงงาน และไม่เคยได้รับการฝึกทักษะฝีมือ	ประกอบอาชีพที่ใช้แรงงาน ใช้ทักษะ หรือเคยได้รับการฝึกทักษะ	มีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย **(นับอาชีพ A15 และ**
	มีปัญหาสุขภาพ หรือความพิการจนไม่สามารถประกอบอาชีพใด ๆ	มีปัญหาสุขภาพ หรือความพิการที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพบาง	มีปัญหาสุขภาพ แต่ไม่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ	สุขภาพและร่างกายปกติ
ทุนกายภาพ	ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง สภาพทรุดโทรม	เช่าบ้านสภาพมั่นคงแข็งแรงปานกลาง/ปลูกบ้านในที่ดินผู้อื่นแต่	เช่าบ้านสภาพมั่นคงแข็งแรง/ปลูกบ้านในที่ดินผู้อื่นสภาพมั่นคง	มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเองและสภาพมั่นคงแข็งแรง
	ไม่มีไฟฟ้า/ไม่มีระบบประปาน้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ ก็ไม่เพียงพอ	ไม่มีไฟฟ้า น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ เพียงพอ/มีไฟฟ้า ไม่มีระบบประปา	ไม่มีไฟฟ้าแต่มีระบบน้ำประปา/มีไฟฟ้า ไม่มีระบบน้ำประปา แต่น้ำ	มีไฟฟ้า มีระบบน้ำประปา
	ไม่มีอุปกรณ์สารสนเทศ ไม่มีอินเตอร์เน็ต/มีอุปกรณ์สารสนเทศ	มีอุปกรณ์สารสนเทศ มีอินเตอร์เน็ต/ไม่ใช้ในการขอรับ	มีอุปกรณ์สารสนเทศ มีอินเตอร์เน็ต และใช้ในการขอรับสวัสดิการ	มีอุปกรณ์สารสนเทศ มีอินเตอร์เน็ต ใช้ในการขอรับสวัสดิการภาครัฐ
ทุนการเงิน	ไม่มีเงินทุน ไม่มีทรัพย์สิน และมีหนี้นอกระบบ **(เงินสด/เงินออม/**	ไม่มีเงินทุน มีทรัพย์สิน เป็นหนี้ในระบบ/นอกระบบ	มีเงินทุน มีทรัพย์สิน เป็นหนี้ในระบบ/นอกระบบ	มีเงินทุน มีทรัพย์สิน ไม่เป็นหนี้
	ไม่มีรายได้ใดใด **(อาชีพ/รายได้)**	มีรายได้แต่ไม่สม่ำเสมอ (ไม่สม่ำเสมอกับรายได้อาจหาได้บ้าง	มีรายได้จากอาชีพที่ชัดเจนและมีรายได้สม่ำเสมอ (การถามทั้ง	มีอาชีพหรือแหล่งรายสม่ำเสมอจาก 2 ทางขึ้นไป (ถามทั้งครัวเรือนจะ
	ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์และไม่มีเงินออม **(แหล่งทุน)**	เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีเงินออม	เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีเงินออม และการกู้ยืมเพื่อการลงทุน
ทุนธรรมชาติ	ไม่มีพื้นที่ทำกินทางการเกษตร **(นับรวมไม่ได้ทำการเกษตร)**	มีที่ดินทำกินทางการเกษตรที่ได้รับการผ่อนปรนให้ใช้พื้นที่	มีที่ดินทำกินทางการเกษตรแต่ไม่เพียงพอ	มีที่ดินทำกินทางการเกษตรเพียงพอ
	มีแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรไม่เพียงพอ	มีแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรแต่มีปัญหาพื้นที่ทำกิน	มีแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรเพียงพอ แต่ไม่มีคุณภาพบางฤดูกาล	มีแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรเพียงพอ และมีคุณภาพทุกฤดูกาล
	ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งอาหารและไม่สามารถใช้ประโยชน์จาก	เข้าถึงแหล่งอาหารและสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	เข้าถึงแหล่งอาหารและสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	เข้าถึงแหล่งอาหารและสามารถใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ
	ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน**อยู่**ในพื้นที่เสี่ยงภัยและได้รับผลกระทบ	ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน**อยู่**ในพื้นที่เสี่ยงภัยและการช่วยเหลือ	ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน**อยู่**ในพื้นที่เสี่ยงภัย แต่ชุมชนมีระบบ	ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน**อยู่**ในพื้นที่เสี่ยงภัย ได้รับผลกระทบน้อย
ทุนทางสังคม	ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน	เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของ	แนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน	มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน
	มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการ	มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไข	มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับ	มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้
	การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับ	สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็น	สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วน	สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบัน
	ไม่มีการช่วยเหลือกันหรือบรรเทาความเดือดร้อนต่าง ๆ ภายใน	ชุมชนมีการช่วยเหลือกันตามประเพณีไม่มีการบังคับ	ชุมชนมีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความ	ชุมชนมีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบ

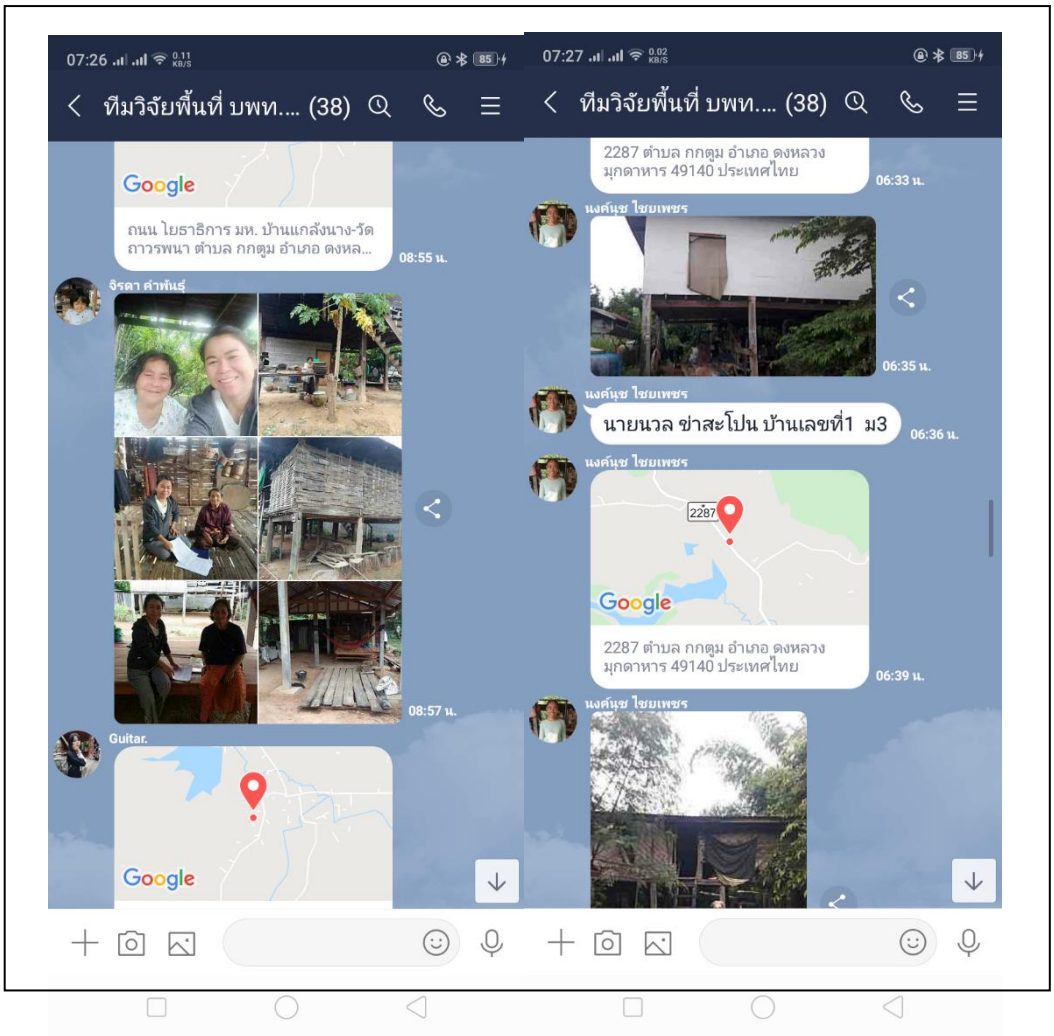
ภาพที่ 19 การวิเคราะห์ระดับความยากจนจังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 5 ด้าน ด้วยแนวคิด Livelihood Model

จากภาพที่ 19 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 5 ด้าน ด้วยแนวคิด Livelihood Model จากจำนวนแบบสอบถามจำนวน 5,060 ชุด พบว่า ชุมชน จังหวัดมุกดาหาร เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามาก ได้ดังนี้ และ 1) ทุนมนุษย์ อ่านออกเขียนได้ แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร 2) ทุนธรรมชาติ มี

ที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน 3) ทุนการเงิน มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน 4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ 5) ด้านทุนสังคม มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐเป็นต้น

2.1.5 การ monitor ข้อมูลและ movement การแก้ไขปัญหาความยากจนของพื้นที่

จากการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ได้มีการดำเนินการติดตามการสำรวจข้อมูล โดยการตั้งกลุ่ม Line และจัดทำ Facebook เพื่อรายงานข้อมูลและตรวจสอบการลงพื้นที่จริง ดังภาพ

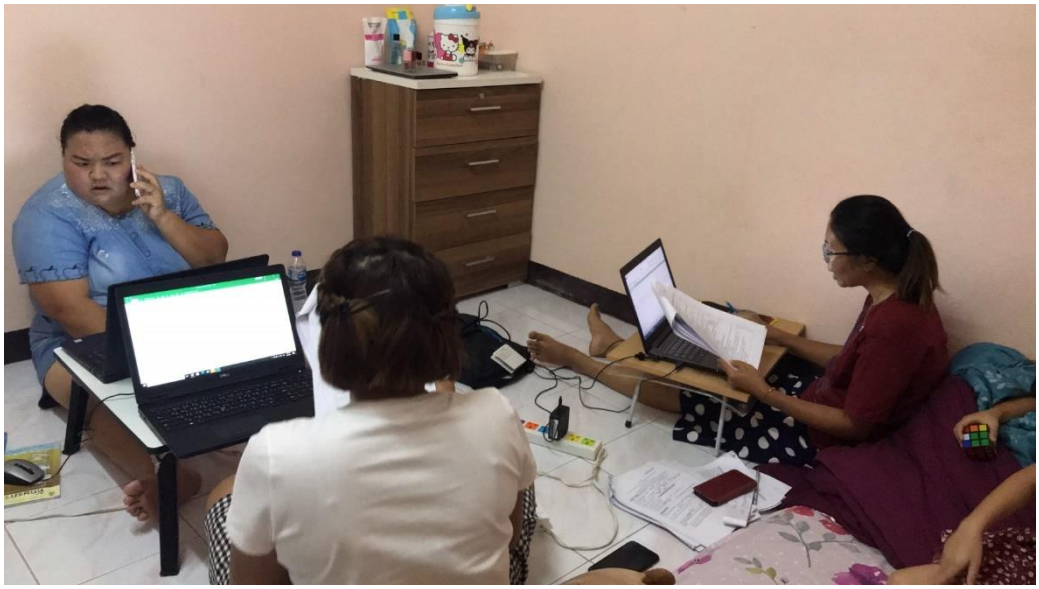
ภาพที่ 20 ผลการติดตามและดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 21 ทีมวิจัยจังหวัดมุกดาหาร ลงพื้นที่ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 16 หมู่บ้านในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 100 ชุด

ภาพที่ 22 ทีมวิจัยจังหวัดมุกดาหาร ลงพื้นที่ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 16 หมู่บ้านในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 100 ชุด

ภาพที่ 23 ทีมวิจัยจังหวัดมุกดาหาร คีย์ข้อมูลในโปรแกรมตามแบบสอบถาม
จำนวน 16 หมู่บ้าน ในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 100 ชุด

ภาพที่ 24 ทีมวิจัยจังหวัดมุกดาหาร คีย์ข้อมูลในโปรแกรมตามแบบสอบถาม
จำนวน 16 หมู่บ้าน ในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 100 ชุด

3. ส่วนที่ 3. ผลการวิจัย R2 วัตถุประสงค์ที่ 3 การติดตาม วิเคราะห์ ข้อมูลคนจน และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร

3.1 ผลการวิจัย R2 ที่ 3 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ภาวะความยากลำบากของครัวเรือนเป้าหมาย และระบบการส่งต่อการช่วยเหลือ ประกอบด้วย 10 กิจกรรมหลัก ดังนี้

3.1.1 การพัฒนาเครื่องมือการเก็บข้อมูลโดยการพัฒนาเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ ให้ครอบคลุมในมิติด้านการศึกษา ความเป็นอยู่ รายได้ การเข้าถึงบริการของรัฐ และสุขภาพ รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม บริบทของชุมชน และครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย และออกแบบกลไกการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และครบถ้วน มีดังนี้

1) การพัฒนาทีมสำรวจข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ทีมสำรวจข้อมูล คือ ทีมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยมีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2) ประสานและจัดเวทีกับสาธารณสุขจังหวัดเพื่อสร้างความเข้าใจให้ทีมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ โดยได้จัดประชุมเวทีสร้างความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน อสม./อพม./อพช./พช./สสส./อพปร.ในพื้นที่ ทั้ง 7 อำเภอ

ภาพที่ 25 จัดเวทีกับภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ

3) เฟ้นหาทีมจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อทำหน้าที่สำรวจข้อมูลสภาพจริงของภาวะความยากลำบากของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 4,567 คน โดยจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในแต่ละอำเภอทั้ง 7 อำเภอ ซึ่งมีเครือข่ายทีมวิจัยในพื้นที่จำนวน 300 คน ครอบคลุม 7 อำเภอ

..... .4) พัฒนาทีมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดเก็บข้อมูลสภาพจริงในพื้นที่ด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ทีมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลได้อย่างแม่นยำ ถูกต้อง และครบถ้วน รวมถึงการพึงระวังการรักษาสิทธิส่วนตัวของกลุ่มเป้าหมาย

ภาพที่ 26 จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดเก็บข้อมูลให้กับทีมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

5) จัดเวทีร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละอำเภอเพื่อชี้แจงโครงการและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพที่ 27 จัดเวทีร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละอำเภอเพื่อชี้แจงโครงการและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6) สำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพ ของกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลสภาพความยากจนของกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดทีม อสม. ลงพื้นที่ร่วมกับนักวิจัย ผ่านความร่วมมือกับอำเภอและผู้นำชุมชน เพื่อทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 7อำเภอ และเป็นการตรวจสอบข้อมูลในเชิงลึก

ภาพที่ 28 สำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพ ของกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 7 สรุปผลการสำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพ ของกลุ่มเป้าหมายคนจนในจังหวัดมุกดาหาร

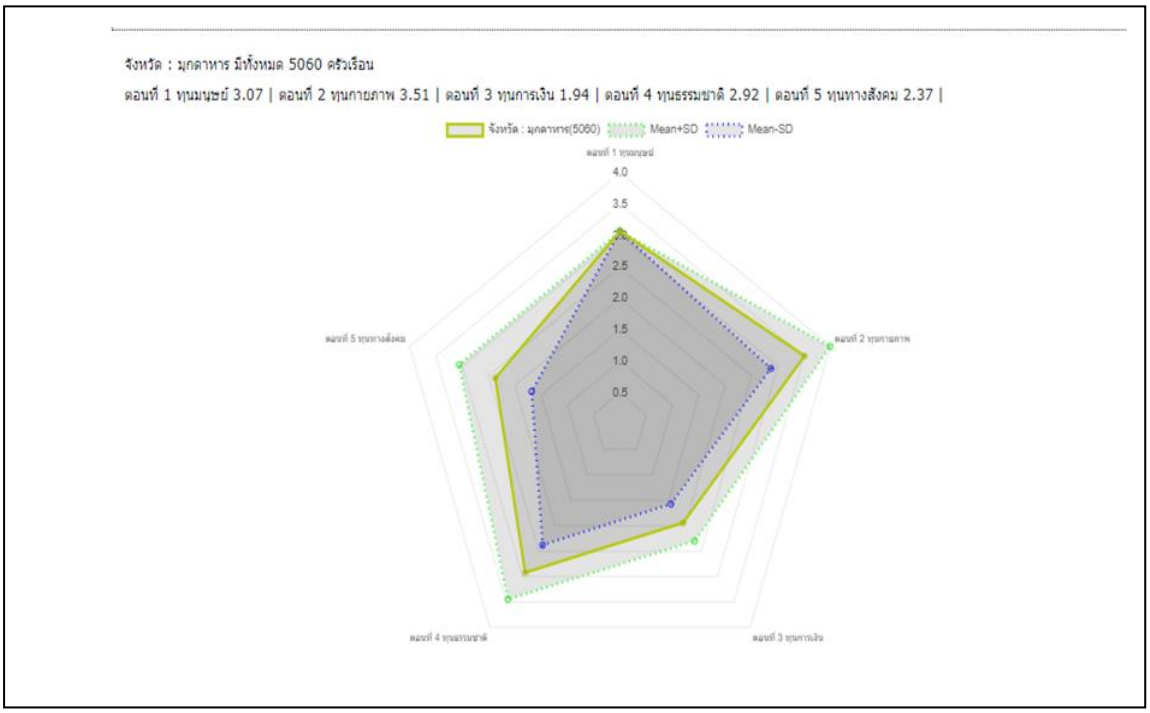
จังหวัด/อำเภอ	คนจนเป้าหมายตาม TPMAP (ในข้อเสนอโครงการ) (1)		ผลการสอบทานในรอบการรายงานนี้				รวมจำนวนคนจนเป้าหมายที่สอบทานในรอบการรายงานนี้ (2+3)=(4)		รวมจำนวนครัวเรือนคนจนที่บันทึกเข้าในระบบข้อมูลแล้ว (5)
			คนจนเป้าหมายตาม TPMAP (2)		คนจนที่เก็บเพิ่มเติม (Add on) (3)				
	คน	ครัวเรือน	คน	ครัวเรือน	คน	ครัวเรือน	คน	ครัวเรือน	
รวมทั้งหมด	4,567	3,320	4,660	3,320	493	1,740	19,608	5,060	5,060

ข้อมูล ณ 14 สิงหาคม 2564

3.1.2 วิเคราะห์ Supply Side เพื่อพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาความยากลำบากที่เชื่อมโยงทุกมิติกับระบบช่วยเหลือภาครัฐ ซึ่งจากการวิเคราะห์สามารถนิยามศัพท์คนจนในมุกดาหารได้ดังนี้

1) ผลการสำรวจข้อมูล

ผลการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประเมินต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืน (SLS) ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้วิธีการเลือกเก็บข้อมูลแบบเจาะจงตามรายชื่อ ในพื้นที่และการเก็บข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกับผู้นำชุมชน ผลการสำรวจข้อมูลโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร เป้าหมาย TPMAP 4,567 คน จากจำนวนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 5,060 คน (16,563 ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ 109.05 ผลการสำรวจข้อมูล ณ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2563 จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เก็บข้อมูลที่ดำเนินการบันทึกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จำนวน 5,060 ครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามทุนการดำรงชีพ โดยภาพรวมของจังหวัดมุกดาหารมีระดับค่าคะแนน มิติทุนทางกายภาพ อยู่ในระดับที่สูงสุด 3.07 รองลงมาคือ มิติทุนทรัพยากรมนุษย์ 3.07 มิติทุนทางธรรมชาติ 2.92 มิติทุนทางสังคม 2.37 และมิติทุนทางการเงิน 1.91 ตามลำดับ **ผลรวมเฉลี่ยระดับคะแนนอยู่ที่ 2.76 อยู่ในเกณฑ์ระดับ 3 คนจนอยู่ได้** ดังแสดงในภาพที่ 28

ภาพที่ 29 แผนภูมิเรดาร์ (Radar Charts) ทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืนของจังหวัดมุกดาหาร

ผลการสำรวจข้อมูลทุนศักยภาพจำแนกตามตำบลและอำเภอของจังหวัดมุกดาหารพบว่ามีทุนกายภาพอยู่ในระดับที่สูงสุด 3.44 รองลงมาคือ ทุนมนุษย์ 2.98 ทุนธรรมชาติ 2.68 ทุนทางสังคม 2.30 และทุนการเงิน 1.92 ตามลำดับ ทุนที่มีระดับสูงสุดของทุกตำบลเป็นทุนมนุษย์ กับ ทุนกายภาพทุนที่มีค่าระดับคะแนนน้อยที่สุดคือ ทุนการเงิน ของทุกตำบลในจังหวัดมุกดาหาร ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 8 แสดงผลการสำรวจข้อมูลทุนศักยภาพจำแนกตามระดับตำบลและอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร

อำเภอ/ตำบล (ครัวเรือน)	**ทุนมนุษย์**	**ทุนกายภาพ**	**ทุนการเงิน**	**ทุน ธรรมชาติ**	**ทุนทาง สังคม**	**รวม (mean/sd)**
จังหวัด มุกดาหาร (5060)	3.07	3.51	1.94	2.92	2.37	2.76/0.55
อำเภอเมืองมุกดาหาร (744)	3.07	3.52	1.98	2.73	2.31	2.72/0.54
อำเภอนิคมคำสร้อย (617)	3.00	3.41	1.84	2.72	2.40	2.67/0.53
อำเภอดอนตาล (477)	3.14	3.76	1.89	3.06	2.47	2.86/0.64
อำเภอดงหลวง (2236)	3.07	3.49	1.95	2.98	2.32	2.76/0.55
อำเภอคำชะอี (623)	3.13	3.55	1.90	3.02	2.52	2.82/0.57
อำเภอหว้านใหญ่ (213)	2.91	3.34	2.01	2.81	2.51	2.71/0.44
อำเภอหนองสูง (150)	3.10	3.35	2.10	3.08	2.28	2.78/0.50
อำเภอเมืองมุกดาหาร (744)	**3.07**	**3.52**	**1.98**	**2.73**	**2.31**	**2.72/0.54**
มุกดาหาร (161)	3.20	3.64	2.16	2.36	1.97	2.66/0.64
ศรีบุญเรือง (21)	3.09	3.35	2.10	2.31	2.11	2.59/0.53
บ้านโคก (48)	2.99	3.58	2.19	3.33	1.51	2.72/0.77
บางทรายใหญ่ (2)	3.27	3.67	1.83	3.00	2.50	2.85/0.64
โพนทราย (114)	2.99	3.39	1.78	2.39	3.21	2.75/0.59
นาสีนวน (90)	3.10	3.69	1.96	3.01	2.74	2.90/0.56
คำป่าหลาย (115)	3.04	3.55	1.89	2.82	2.41	2.74/0.56
คำอาฮวน (65)	3.13	3.41	1.95	3.02	1.92	2.69/0.63
ดงเย็น (96)	2.98	3.33	1.88	2.82	2.14	2.63/0.54
ดงมอน (31)	3.10	3.62	2.26	3.21	1.87	2.81/0.65
กุดแข้ (1)	2.83	4.00	1.67	2.50	1.75	2.55/0.85
อำเภอนิคมคำสร้อย (617)	**3.00**	**3.41**	**1.84**	**2.72**	**2.40**	**2.67/0.53**
นิคมคำสร้อย (64)	2.98	3.39	1.90	2.54	2.43	2.65/0.51
นากอก (70)	2.95	3.41	1.85	2.67	2.45	2.67/0.52
หนองแวง (158)	3.00	3.49	1.84	2.77	2.33	2.68/0.56
กกแดง (38)	3.03	3.03	1.83	2.76	2.36	2.60/0.46
นาอุดม (96)	3.00	3.37	1.88	2.76	2.46	2.69/0.51
โชคชัย (81)	3.02	3.48	1.78	2.55	2.32	2.63/0.58
ร่มเกล้า (110)	3.02	3.43	1.83	2.87	2.46	2.72/0.54

ตารางที่ 8 แสดงผลการสำรวจข้อมูลทุนศักยภาพจำแนกตามระดับตำบลและอำเภอของจังหวัดมุกดาหาร

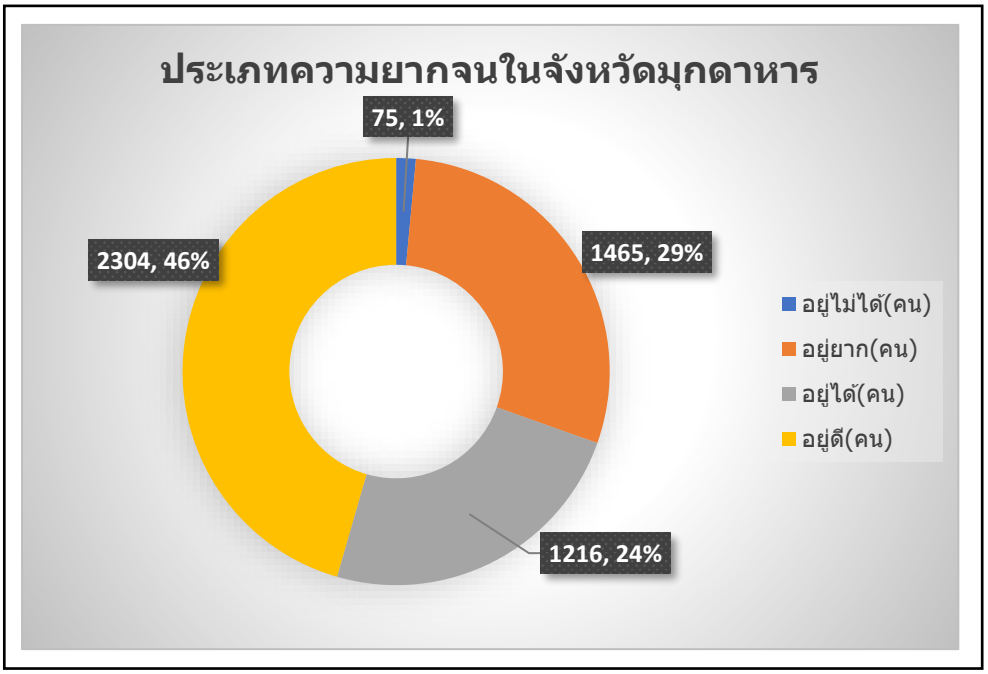
อำเภอ/ตำบล (ครัวเรือน)	ทุนมนุษย์	ทุนกายภาพ	ทุนการเงิน	ทุนธรรมชาติ	ทุนทางสังคม	รวม (mean/sd)
อำเภอดอนตาล (477)	**3.14**	**3.76**	**1.89**	**3.06**	**2.47**	**2.86/0.64**
ดอนตาล (58)	3.04	3.69	1.94	2.95	2.43	2.81/0.59
โพธิ์ไทร (65)	3.19	3.69	1.85	3.33	2.09	2.83/0.73
ป่าไร่ (58)	3.10	3.86	1.74	3.06	2.31	2.81/0.73
เหล่าหมี (139)	3.14	3.85	1.88	3.25	2.93	3.01/0.64
นาสะเม็ง (86)	3.21	3.71	1.84	2.63	2.48	2.77/0.64
บ้านแก้ง (71)	3.13	3.67	2.08	3.06	2.04	2.80/0.64
อำเภอดงหลวง (2236)	**3.07**	**3.49**	**1.95**	**2.98**	**2.32**	**2.76/0.55**
ดงหลวง (150)	2.93	3.44	1.90	2.96	2.10	2.67/0.58
หนองบัว (20)	2.89	3.29	2.20	2.76	2.41	2.71/0.38
กกตูม (1321)	3.10	3.58	1.97	2.97	2.29	2.78/0.58
หนองแคน (173)	3.09	3.71	1.98	3.37	2.62	2.95/0.60
ชะโนดน้อย (83)	2.93	2.89	1.88	2.64	2.68	2.60/0.38
พังแดง (489)	3.04	3.28	1.92	2.93	2.28	2.69/0.51
อำเภอคำชะอี (623)	**3.13**	**3.55**	**1.90**	**3.02**	**2.52**	**2.82/0.57**
บ้านซ่ง (159)	3.14	3.54	1.85	3.30	2.87	2.94/0.59
คำชะอี (7)	3.08	3.43	1.95	3.00	2.50	2.79/0.51
หนองเอี่ยน (115)	3.09	3.40	1.96	3.04	2.49	2.80/0.51
บ้านค้อ (291)	3.14	3.67	1.91	2.83	2.37	2.78/0.61
บ้านเหล่า (13)	2.94	3.44	1.82	3.44	2.35	2.80/0.63
เหล่าสร้างถ่อ (26)	3.11	3.28	1.80	3.08	2.68	2.79/0.53
น้ำเที่ยง (12)	3.04	2.94	2.03	2.94	1.85	2.56/0.51
อำเภอหว้านใหญ่ (213)	**2.91**	**3.34**	**2.01**	**2.81**	**2.51**	**2.71/0.44**
หว้านใหญ่ (11)	2.99	3.15	2.06	2.61	2.18	2.60/0.43
ป่งขาม (47)	2.85	3.36	2.15	2.72	2.29	2.67/0.43
บางทรายน้อย (68)	2.88	3.25	1.87	2.73	2.83	2.71/0.46
ชะโนด (36)	2.84	3.30	2.22	2.74	2.35	2.69/0.38
ดงหมู (51)	3.03	3.50	1.91	3.07	2.48	2.80/0.55
อำเภอหนองสูง (150)	**3.10**	**3.35**	**2.10**	**3.08**	**2.28**	**2.78/0.50**
หนองสูง (2)	2.92	3.34	2.00	2.75	2.25	2.65/0.48
โนนยาง (1)	2.83	2.67	2.00	2.25	2.50	2.45/0.30
ภูวง (64)	3.04	3.64	2.08	2.96	2.31	2.80/0.56
บ้านเป้า (39)	3.28	3.53	1.92	3.22	2.74	2.94/0.57
หนองสูงเหนือ (44)	3.05	2.80	2.30	3.16	1.84	2.63/0.50

2) การวิเคราะห์และแยกประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ตารางที่ 9 ผลการจัดประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร				
อำเภอ	อยู่ไม่ได้ (คน)	อยู่ยาก (คน)	อยู่ได้ (คน)	อยู่ดี (คน)
เมือง	14	15	88	615
ดอนตาล	8	20	32	414
หว้านใหญ่	6	55	37	114
ดงหลวง	17	1061	696	457
หนองสูง	6	48	33	63
คำชะอี	7	26	82	507
นิคมคำสร้อย	17	240	248	134
รวม	**75**	**2,304**	**1,465**	**1,216**

อ้างอิงข้อมูลจาก https://livingonnewpace.com 23/07/2564

ภาพที่ 30 ประเภความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

จากภาพเป็นผลการวิเคราะห์ครัวเรือนความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด Livelihood Model จากจำนวนแบบสอบถามจำนวน 5,060 ครัวเรือน พบว่า การวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน คณะผู้วิจัยได้จัดกลุ่มความยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 75 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 2,304 ครัวเรือน ร้อยละ 46 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 1,216 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24 และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 1,465 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29

3) การวิเคราะห์และแยกประเภทความยากจนในระดับตำบลและอำเภอ จังหวัดมุกดาหาร

ตารางที่ 10 การจัดประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร				
อำเภอ	อยู่ไม่ได้(คน)	อยู่ยาก(คน)	อยู่ได้(คน)	อยู่ดี(คน)
เมือง	14	15	88	615
ตำบลมุกดาหาร	2	3	23	132
ศรีบุญเรือง	0	2	6	12
บ้านโคก	1	2	12	33
โพนทราย	1	1	9	103
นาสีนวน	2	2	9	77
คำป่าหลาย	1	1	15	98
คำอาฮวน	1	1	7	56
ดงเย็น	2	1	5	84
ดงมอน	4	2	2	20
รวม	14	15	88	615
ดอนตาล	8	20	32	414
ตำบลดอนตาล	1	2	3	52
โพธิ์ไทร	1	1	5	58
ป่าไร่	1	4	5	48
เหล่าหมี	2	8	2	126
นาสะเม็ง	2	3	9	72
บ้านแก้ง	1	2	8	58
รวม	8	20	32	414
หว้านใหญ่	6	55	37	114
ตำบลหว้านใหญ่	1	2	2	6
ป่งขาม	1	7	12	27
บางทรายน้อย	1	23	13	31
ชะโนด	1	8	4	22
ดงหมู	2	15	6	28
รวม	6	55	37	114
ดงหลวง	17	1061	696	457
ตำบลดงหลวง	2	23	58	66
หนองบัว	2	11	3	4
กกตูม	8	767	328	217
หนองแคน	0	42	50	78
ชะโนดน้อย	1	36	44	2
พังแดง	4	182	213	90
รวม	17	1061	696	457

ประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร				
อำเภอ	อยู่ไม่ได้(คน)	อยู่ยาก(คน)	อยู่ได้(คน)	อยู่ดี(คน)
หนองสูง	6	48	33	63
ตำบลหนองสูง	0	0	1	1
โนนยาง	1	0	0	0
ภูวง	2	22	12	28
บ้านเป้า	2	15	9	13
หนองสูงเหนือ	1	11	11	21
รวม	6	48	33	63
คำชะอี	7	26	82	507
บ้านซ่ง	1	12	10	136
คำชะอี	1	2	1	2
หนองเอี่ยน	0	5	26	84
บ้านค้อ	1	3	22	265
บ้านเหล่า	1	1	7	4
เหล่าสร้างถ่อ	2	2	13	9
น้ำเที่ยง	1	1	3	7
รวม	7	26	82	507
นิคมคำสร้อย	125	321	85	86
นิคมคำสร้อย	29	33	7	18
นากอก	17	35	10	13
หนองแวง	21	66	13	18
กกแดง	12	31	9	8
นาอุดม	3	47	8	9
โชคชัย	12	57	19	8
ร่มเกล้า	31	52	19	12
รวม	125	321	85	86

อ้างอิงข้อมูลจาก https://livingonnewpace.com 23/07/2564

จากผลการวิเคราะห์สถานการ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด Livelihood Model จากจำนวนแบบสอบถามจำนวน 5,060 ครัวเรือน พบว่า การวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน คณะผู้วิจัยได้จัดกลุ่มความยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม แยกเป็นรายอำเภอพบว่า **อำเภอเมืองมุกดาหาร** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 14 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 5 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 88 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 615 ครัวเรือน **อำเภอดอนตาล** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 8 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 20 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 32 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 414 ครัวเรือน **อำเภอหว้านใหญ่** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 6 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 55 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 37 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 114 ครัวเรือน **อำเภอดงหลวง** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 17 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 1061 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 697 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 457 ครัวเรือน **อำเภอหนองสูง** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 6 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 48 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 33 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน

63 ครัวเรือน **อำเภอคำชะอี** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 7 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 26 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 82 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 507 ครัวเรือน และ **อำเภอนิคมคำสร้อย** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 125 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 321 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 85 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 86 ครัวเรือน

รายละเอียดดังข้อมูลในภาคผนวก ข ผลวิเคราะห์ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติ และจัดกลุ่มคนจน หน้าที่ 361-380

3.1.4 ผลการศึกษาข้อมูลระดับคะแนนจำแนกตามต้นทุนการดำรงชีพที่ยั่งยืน (SLS) ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร มีผลการสำรวจตามมิติต่าง ๆ จำนวน 5 ทุนดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนมนุษย์

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมของจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งจำแนกตามอายุ ดังนี้

อายุ / จังหวัด/อำเภอ	อายุ 0-6 ปี	อายุ 7-14 ปี	อายุ 15-24 ปี	อายุ 25-59 ปี	อายุ 60 ปีขึ้นไป
จังหวัดมุกดาหาร	837	2065	2,060	8,204	3,397
อ.เมืองมุกดาหาร	99	262	317	1,183	561
อ.นิคมคำสร้อย	95	250	265	960	543
อ.ดอนตาล	103	234	263	932	341
อ.ดงหลวง	411	980	865	3,726	1,154
อ.คำชะอี	84	218	225	950	481
อ.หว้านใหญ่	31	73	73	248	174
อ.หนองสูง	14	48	52	205	143

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 11 ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมของจังหวัดมุกดาหารจำแนกตามอายุ พบว่า ประชากรในครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุโดยรวมของจังหวัดมุกดาหารที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน มีช่วงอายุสูงสุดอยู่ระหว่าง 25-59 ปี จำนวน 8,204 คน และ มีช่วงอายุน้อยที่สุดอยู่ระหว่าง 0-6 ปี จำนวน 837 คน

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามอายุ พบว่า ประชากรในครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุโดยรวมของที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน มีช่วงอายุสูงสุดอยู่ระหว่าง 25-59 ปี จำนวน 1,183 คน และ มีช่วงอายุน้อยที่สุดอยู่ระหว่าง 0-6 ปี จำนวน 99 คน

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามอายุ พบว่า ประชากรในครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุโดยรวมของที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน มีช่วงอายุสูงสุดอยู่ระหว่าง 25-59 ปี จำนวน 960 คน และ มีช่วงอายุน้อยที่สุดอยู่ระหว่าง 0-6 ปี จำนวน 95 คน

อำเภอดอนตาล ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามอายุ พบว่า ประชากรในครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุโดยรวมของที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน มีช่วงอายุสูงสุดอยู่ระหว่าง 25-59 ปี จำนวน 932 คน และ มีช่วงอายุน้อยที่สุดอยู่ระหว่าง 0-6 ปี จำนวน 103 คน

อำเภอดงหลวง ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามอายุ พบว่า ประชากรในครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุโดยรวมของที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน มีช่วงอายุสูงสุดอยู่ระหว่าง 25-59 ปี จำนวน 3,726 คน และ มีช่วงอายุน้อยที่สุดอยู่ระหว่าง 0-6 ปี จำนวน 411 คน

อำเภอคำชะอี ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามอายุ พบว่า ประชากรในครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุโดยรวมของที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน มีช่วงอายุสูงสุดอยู่ระหว่าง 25-59 ปี จำนวน 950 คน และ มีช่วงอายุน้อยที่สุดอยู่ระหว่าง 0-6 ปี จำนวน 84 คน

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามอายุ พบว่า ประชากรในครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุโดยรวมของที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน มีช่วงอายุสูงสุดอยู่ระหว่าง 25-59 ปี จำนวน 248 คน และ มีช่วงอายุน้อยที่สุดอยู่ระหว่าง 0-6 ปี จำนวน 31 คน

อำเภอหนองสูง ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามอายุ พบว่า ประชากรในครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุโดยรวมของที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน มีช่วงอายุสูงสุดอยู่ระหว่าง 25-59 ปี จำนวน 205 คน และ มีช่วงอายุน้อยที่สุดอยู่ระหว่าง 0-6 ปี จำนวน 14 คน

ตารางที่ 12 ผลวิเคราะห์ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน จำแนกตามเพศ

เพศ / จังหวัด/อำเภอ	ชาย		หญิง	
	จำนวน (N)	ร้อยละ	จำนวน (N)	ร้อยละ
จังหวัดมุกดาหาร	8,418	50.88	8,127	49.12
อำเภอเมืองมุกดาหาร	1,213	50.12	1,207	49.88
อ.นิคมคำสร้อย	1,082	51.23	1,030	48.77
อ.ดอนตาล	939	50.16	933	49.84
อ.ดงหลวง	3,694	51.86	3,429	48.14
อ.คำชะอี	966	49.36	991	50.64
อ.หว้านใหญ่	305	50.92	294	49.08
อ.หนองสูง	219	47.40	243	52.60

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 12 ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งจำแนกตามเพศของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 8,418 คน คิดเป็นร้อยละ 50.88 และ เพศหญิง จำนวน 8,127 คน คิดเป็นร้อยละ 49.12

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งจำแนก ตามเพศของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 1,213 คน คิดเป็นร้อยละ 50.12 และ เพศหญิง จำนวน 1,207 คน คิดเป็นร้อยละ 49.88

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งจำแนก ตามเพศของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 1,082 คน คิดเป็นร้อยละ 51.23 และ เพศหญิง จำนวน 1,030 คน คิดเป็นร้อยละ 48.77

อำเภอดอนตาล ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งจำแนก ตามเพศของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 939 คน คิดเป็นร้อยละ 50.16 และ เพศหญิง จำนวน 933 คน คิดเป็นร้อยละ 49.84

อำเภอนิคมดงหลวง ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งจำแนก ตามเพศของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 3,694 คน คิดเป็นร้อยละ 51.86 และ เพศหญิง จำนวน 3,424 คน คิดเป็นร้อยละ 48.14

อำเภอคำชะอี ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งจำแนก ตามเพศของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 966 คน คิดเป็นร้อยละ 49.36 และ เพศหญิง จำนวน 991 คน คิดเป็นร้อยละ 50.64

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งจำแนก ตามเพศของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 50.92 และ เพศหญิง จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 49.98

อำเภอหนองสูง ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งจำแนก ตามเพศของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 51.23 และ เพศหญิง จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 48.77

ตารางที่ 13 ผลวิเคราะห์ข้อมูลในสมาชิกในครัวเรือนตามสถานะในทะเบียน

จังหวัด/อำเภอ / ข้อมูลที่อยู่อาศัย	จังหวัดมุกดาหาร	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง
มีชื่ออาศัยอยู่	16,252 (83.09%)	2,391 (81.49%)	2048 (81.53%)	1,822 (83.46%)	6,999 (83.74%)	1,955 (87.83%)	587 (82.33%)	450 (71.09%)
มีชื่อแต่ไม่อาศัยอยู่	2,926 (15.27%)	510 (17.38%)	399 (15.88%)	308 (14.11%)	1,216 (14.55%)	268 (12.04%)	114 (15.99%)	171 (27.01%)
ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่	311 (1.59%)	31 (1.06%)	65 (2.59%)	51 (2.34%)	137 (1.64%)	3 (0.14%)	12 (1.68%)	12 (1.90%)
มีชื่อแต่เสียชีวิตแล้ว	10 (0.05%)	2 (0.07%)	0 (0.00%)	2 (0.09%)	6 (0.07%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)

ผลวิเคราะห์ ตารางที่ 13 ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร ตามสถานะตามทะเบียน ของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีชื่ออาศัยอยู่ในทะเบียน จำนวน 16,252 คน คิดเป็นร้อยละ 83.09 รองลงมามีชื่อแต่ไม่อาศัยอยู่ จำนวน 2,926 คน คิดเป็นร้อยละ 15.27 ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่ จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 1.59 และมีชื่อแต่เสียชีวิตแล้ว 10 คน คิดเป็นร้อยละ 0.05

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ตามสถานะตามทะเบียน ของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีชื่ออาศัยอยู่ในทะเบียน จำนวน 2,391 คน คิดเป็นร้อยละ 81.49 รองลงมามีชื่อแต่ไม่อาศัยอยู่ จำนวน 510 คน คิดเป็นร้อยละ 17.38 ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 1.06 และมีชื่อแต่เสียชีวิตแล้ว 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.07

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ตามสถานะตามทะเบียน ของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีชื่ออาศัยอยู่ในทะเบียน จำนวน 2,048 คน คิดเป็นร้อยละ 81.53 รองลงมามีชื่อแต่ไม่อาศัยอยู่ จำนวน 399 คน คิดเป็นร้อยละ 15.88 ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 2.59 และมีชื่อแต่เสียชีวิตแล้ว 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

อำเภอดอนตาล ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ตามสถานะตามทะเบียน ของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีชื่ออาศัยอยู่ในทะเบียน จำนวน 1,822 คน คิดเป็นร้อยละ 83.46 รองลงมามีชื่อแต่ไม่อาศัยอยู่ จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 14.11 ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 2.34 และมีชื่อแต่เสียชีวิตแล้ว 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.09

อำเภอดงหลวง ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ตามสถานะตามทะเบียน ของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีชื่ออาศัยอยู่ในทะเบียน จำนวน 6,999 คน คิดเป็นร้อยละ 83.74 รองลงมามีชื่อแต่ไม่อาศัยอยู่ จำนวน 1,216 คน คิดเป็นร้อยละ 14.55 ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 1.64 และมีชื่อแต่เสียชีวิตแล้ว 6 คน คิดเป็นร้อยละ 0.07

อำเภอคำชะอี ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ตามสถานะตามทะเบียน ของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีชื่ออาศัยอยู่ในทะเบียน จำนวน 1,955 คน คิดเป็นร้อยละ 83.74 รองลงมามีชื่อแต่ไม่อาศัยอยู่ จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 12.04 ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.14 มีชื่อแต่เสียชีวิตแล้ว 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ตามสถานะตามทะเบียน ของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีชื่ออาศัยอยู่ในทะเบียน จำนวน 587 คน คิดเป็นร้อยละ 82.33 รองลงมามีชื่อแต่ไม่อาศัยอยู่ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 15.99 ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 1.68 มีชื่อแต่เสียชีวิตแล้ว 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

อำเภอดอนตาล ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ตามสถานะตามทะเบียน ของคนในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีชื่ออาศัยอยู่ในทะเบียน จำนวน 450 คน คิดเป็นร้อยละ 71.09 รองลงมามีชื่อแต่ไม่อาศัยอยู่ จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 27.01 ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90 มีชื่อแต่เสียชีวิตแล้ว 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0

ตารางที่ 14 ผลวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน

จังหวัด/อำเภอ / ข้อมูลที่อยู่อาศัย	จังหวัดมุกดาหาร	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง
สุขภาพและปกติดี	14,804 (89.60%)	2,092 (86.55%)	1744 (82.54%)	1,691 (90.67%)	6,687 (93.85%)	1,775 (90.84%)	445 (75.68%)	370 (80.43%)
ป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ ,เบาหวาน)	974 (5.90%)	212 (8.77%)	189 (8.94%)	124 (6.65%)	243 (3.41%)	103 (5.27%)	67 (11.39%)	36 (7.83%)
พิการพึ่งตนเองได้	557 (3.37%)	83 (3.43%)	128 (6.60%)	35 (1.88%)	154 (2.16%)	60 (3.07%)	51 (8.67%)	46 (10.00%)
ผู้ป่วยติดเตียงพิการพึ่งตนเองไม่ได้	187 (1.13%)	30 (1.24%)	52 (2.46%)	15 (0.80%)	41 (0.58%)	16 (0.82%)	25 (4.25%)	8 (1.74%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 14 ข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและปกติดี จำนวน 16,522 คน คิดเป็นร้อยละ 89.60 รองลงมาป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ,เบาหวาน) จำนวน 974 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90 และ พิการพึ่งตนเองได้ จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 3.37 ผู้ป่วยติดเตียงพิการพึ่งตนเองไม่ได้ จำนวน 187 คิดเป็นร้อยละ 1.13

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและปกติดี จำนวน 2,092 คน คิดเป็นร้อยละ 86.55 รองลงมาป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ ,เบาหวาน) จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 8.77 และ พิการพึ่งตนเองได้ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 3.43 ผู้ป่วยติดเตียงพิการพึ่งตนเองไม่ได้ จำนวน 30 คิดเป็นร้อยละ 1.24

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและปกติดี จำนวน 1,744 คน คิดเป็นร้อยละ 82.54 รองลงมาป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ

,เบาหวาน) จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 8.94 และ พิการพึ่งตนเองได้ จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 ผู้ป่วยติดเตียงพิการพึ่งตนเองไม่ได้ จำนวน 52 คิดเป็นร้อยละ 2.46

อำเภอดอนตาล ข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและปกติดี จำนวน 1,691 คน คิดเป็นร้อยละ 90.67 รองลงมาป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ,เบาหวาน) จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 6.65 และ พิการพึ่งตนเองได้ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 1.88 ผู้ป่วยติดเตียงพิการพึ่งตนเองไม่ได้ จำนวน 15 คิดเป็นร้อยละ 0.80

อำเภอดงหลวง ข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและปกติดี จำนวน 6,687 คน คิดเป็นร้อยละ 93.85 รองลงมาป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ,เบาหวาน) จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 3.41 และ พิการพึ่งตนเองได้ จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 2.16 ผู้ป่วยติดเตียงพิการพึ่งตนเองไม่ได้ จำนวน 41 คิดเป็นร้อยละ 0.58

อำเภอคำชะอี ข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและปกติดี จำนวน 1,775 คน คิดเป็นร้อยละ 90.84 รองลงมาป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ,เบาหวาน) จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 5.27 และ พิการพึ่งตนเองได้ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 3.07 ผู้ป่วยติดเตียงพิการพึ่งตนเองไม่ได้ จำนวน 16 คิดเป็นร้อยละ 0.82

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและปกติดี จำนวน 445 คน คิดเป็นร้อย 75.68 รองลงมาป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ,เบาหวาน) จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 11.39 และ พิการพึ่งตนเองได้ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67 ผู้ป่วยติดเตียงพิการพึ่งตนเองไม่ได้ จำนวน 25 คิดเป็นร้อยละ 4.25

อำเภอหนองสูง ข้อมูลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสุขภาพดีและปกติดี จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 80.43 รองลงมาป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ,เบาหวาน) จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83 และ พิการพึ่งตนเองได้ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ผู้ป่วยติดเตียงพิการพึ่งตนเองไม่ได้ จำนวน 8 คิดเป็นร้อยละ 1.74

ตารางที่ 15 ผลวิเคราะห์ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน

จังหวัด/อำเภอ / ข้อมูลสวัสดิการ	จังหวัดมุกดาหาร	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง
เด็กแรกเกิด	369 (100%)	50 (13.55%)	53 (14.36%)	33 (8.94%)	186 (50.41%)	25 (6.78%)	18 (4.88%)	4 (1.08%)
เบี้ยผู้สูงอายุ/คนชรา	2,724 (100%)	431 (15.82%)	434 (15.93%)	272 (9.99%)	942 (34.58%)	382 (14.02%)	142 (5.21%)	121 (4.44%)
เบี้ยคนพิการ	786	106	160	70	230	87	77	56

	(100%)	(13.49%)	(20.36%)	(8.91%)	(29.26%)	(11.07%)	(9.80%)	(7.12%)
ประกันสังคม (นายจ้าง)	258 (100%)	53 (20.54%)	43 (16.67%)	27 (10.47%)	85 (32.95%)	32 (12.40%)	8 (3.10%)	10 (3.88%)
ประกันตนเอง	90 (100%)	20 (22.22%)	10 (11.11%)	6 (6.67%)	21 (23.33%)	26 (28.89%)	4 (4.44%)	3 (3.33%)
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	6,299 (100%)	727 (11.54%)	781 (12.40%)	517 (8.21%)	3,250 (51.60%)	690 (10.95%)	170 (2.70%)	164 (2.60%)
การเยียวยาจากโควิด	4,210 (100%)	487 (11.57%)	509 (12.09%)	467 (11.09%)	2,234 (53.06%)	333 (7.91%)	87 (2.07%)	93 (2.21%)
อื่นๆ	150 (100%)	29 (19.33%)	27 (18.00%)	9 (6.00%)	65 (43.33%)	11 (7.33%)	6 (4.00%)	3 (2.00%)
ไม่ได้เลือก	7,035 (100%)	1,130 (16.06%)	780 (11.09%)	915 (13.01%)	2,908 (41.34%)	857 (12.18%)	256 (3.64%)	189 (2.69%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 15 ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือนภาพรวมของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ เด็กแรกเกิด 369 คน ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 2,724 คน คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 786 คน ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 258 คน สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 90 คน สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 6,299 คน การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4,210 คน คิดเป็นร้อยละ จำนวน 150 ไม่ได้เลือกจำนวน 7,035

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ เด็กแรกเกิด 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.55 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 431 คน คิดเป็นร้อยละ 15.82 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 13.49 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 20.54 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 727 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54 การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 487 คน คิดเป็นร้อยละ 11.57 อื่นๆ จำนวน 29 คิดเป็นร้อยละ 19.33 ไม่ได้เลือกจำนวน 1,130 คิดเป็นร้อยละ 16.06

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ เด็กแรกเกิด 53 คน คิดเป็นร้อยละ 14.36 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 434 คน คิดเป็นร้อยละ 15.93 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน

160 คน คิดเป็นร้อยละ 20.36 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 781 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 509 คน คิดเป็นร้อยละ 12.09 อื่นๆ จำนวน 27 คิดเป็นร้อยละ 18.00 ไม่ได้เลือกจำนวน 780 คิดเป็นร้อยละ 11.09

อำเภอดอนตาล ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ เด็กแรกเกิด 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.94 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 9.99 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 8.91 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 10.47 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 517 คน คิดเป็นร้อยละ 8.21 การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 467 คน คิดเป็นร้อยละ 11.09 อื่นๆ จำนวน 9 คิดเป็นร้อยละ 6.00 ไม่ได้เลือกจำนวน 915 คิดเป็นร้อยละ 13.01

อำเภอดงหลวง ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ เด็กแรกเกิด 186 คน คิดเป็นร้อยละ 50.41 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 942 คน คิดเป็นร้อยละ 34.58 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 29.26 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 32.95 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 3,250 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 2,234 คน คิดเป็นร้อยละ 53.06 อื่นๆ จำนวน 65 คิดเป็นร้อยละ 43.33 ไม่ได้เลือกจำนวน 2,908 คิดเป็นร้อยละ 41.34

อำเภอคำชะอี ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ เด็กแรกเกิด 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.78 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 14.02 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 11.07 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 28.89 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 690 คน คิดเป็นร้อยละ 10.95 การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 7.91 อื่นๆ จำนวน 11 คิดเป็นร้อยละ 7.33 ไม่ได้เลือกจำนวน 857 คิดเป็นร้อยละ 12.81

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ เด็กแรกเกิด 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 5.21 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 9.80 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 การได้รับ

การเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 2.07 อื่นๆ จำนวน 6 คิดเป็นร้อยละ 4.00 ไม่ได้เลือกจำนวน 256 คิดเป็นร้อยละ 3.64

อำเภอหนองสูง ข้อมูลการได้รับสวัสดิการสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการสังคม ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ เด็กแรกเกิด 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยผู้สูงอายุ จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 คนพิการได้รับเบี้ยคนพิการ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 7.12 ลูกจ้างที่มีประกันสังคมได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้าง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.88 สมาชิกในครัวเรือนทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 การได้รับการเยียวยาจากโควิดของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 2.21 อื่นๆ จำนวน 3 คิดเป็นร้อยละ 2.00 ไม่ได้เลือกจำนวน 189 คิดเป็นร้อยละ 2.69

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน

ทักษะทางอ่านและการเขียนภาษาไทย		**จังหวัดมุกดาหาร**	**อำเภอเมืองมุกดาหาร**	**อำเภอนิคมคำสร้อย**	**อำเภอดอนตาล**	**อำเภอดงหลวง**	**อำเภอคำชะอี**	**อำเภอหว้านใหญ่**	**อำเภอหนองสูง**
การอ่านภาษาไทย	ได้	13,935 (84.18%)	2,144 (88.56%)	1,808 (85.57%)	1,661 (91.06%)	5,635 (78.99%)	1,783 (91.06%)	501 (84.06%)	403 (87.80%)
	ไม่ได้	2,618 (15.82%)	277 (11.44%)	305 (14.43%)	175 (8.94%)	1,499 (21.01%)	175 (8.94%)	95 (15.94%)	56 (12.20%)
การเขียนภาษาไทย	ได้	14,068 (85.20%)	1,662 (89.31%)	1,827 (86.59%)	1,662 (89.31%)	5,726 (80.58%)	1,793 (91.62%)	494 (83.03%)	408 (88.31%)
	ไม่ได้	2443 (14.80%)	199 (10.69%)	283 (13.41%)	199 (10.69%)	1,380 (19.42%)	164 (8.38%)	101 (16.97%)	54 (11.69%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 16 ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ด้านการอ่านภาษาไทยได้ดี จำนวน 13,935 คน คิดเป็นร้อยละ 84.18 อ่านภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 2,618 คิดเป็นร้อยละ 15.82 และด้านการเขียนภาษาไทยได้ดีของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 14,068 คน คิดเป็นร้อยละ 85.20 เขียนภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 2,443 คิดเป็นร้อยละ 14.80

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ด้านการอ่านภาษาไทยได้ดี จำนวน 2,144 คน คิดเป็นร้อยละ 88.56 อ่านภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 277คิดเป็นร้อยละ 11.44 และด้านการเขียนภาษาไทยได้ดี ของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1,662 คน คิดเป็นร้อยละ 89.31 เขียนภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 199 คิดเป็นร้อยละ 10.69

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ด้านการอ่านภาษาไทยได้ดี จำนวน 1,808 คน คิดเป็นร้อยละ 85.57 อ่านภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 305 คิดเป็นร้อยละ 14.43 และด้านการเขียนภาษาไทยได้ดี ของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1,827 คน คิดเป็นร้อยละ 86.59 เขียนภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 283 คิดเป็นร้อยละ 13.41

อำเภอดอนตาล ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ด้านการอ่านภาษาไทยได้ดี จำนวน 1,661 คน คิดเป็นร้อยละ 91.60 อ่านภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 175 คิดเป็นร้อยละ 8.94 และด้านการเขียนภาษาไทยได้ดี ของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1,662 คน คิดเป็นร้อยละ 89.31 เขียนภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 199 คิดเป็นร้อยละ 10.69

อำเภอดงหลวง ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ด้านการอ่านภาษาไทยได้ดี จำนวน 5,635 คน คิดเป็นร้อยละ 78.99 อ่านภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 1,499 คิดเป็นร้อยละ 21.01 และด้านการเขียนภาษาไทยได้ดี ของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 5,726 คน คิดเป็นร้อยละ 80.58 เขียนภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 1,380 คิดเป็นร้อยละ 19.42

อำเภอดงหลวง ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ด้านการอ่านภาษาไทยได้ดี จำนวน 5,635 คน คิดเป็นร้อยละ 78.99 อ่านภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 1,499 คิดเป็นร้อยละ 21.01 และด้านการเขียนภาษาไทยได้ดี ของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 5,726 คน คิดเป็นร้อยละ 80.58 เขียนภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 1,380 คิดเป็นร้อยละ 19.42

ภาพรวมระดับอำเภอคำชะอี ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ด้านการอ่านภาษาไทยได้ดี จำนวน 1,783 คน คิดเป็นร้อยละ 91.06 อ่านภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 175 คิดเป็นร้อยละ 8.94 และด้านการเขียนภาษาไทยได้ดี ของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1,793 คน คิดเป็นร้อยละ 91.62 เขียนภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 164 คิดเป็นร้อยละ 8.38

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ด้านการอ่านภาษาไทยได้ดี จำนวน 501 คน คิดเป็นร้อยละ 84.06 อ่านภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 95 คิดเป็นร้อยละ 15.94 และด้านการเขียนภาษาไทยได้ดี ของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 494 คน คิดเป็นร้อยละ 83.03 เขียนภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 101 คิดเป็นร้อยละ 16.97

อำเภอหนองสูง ข้อมูลการอ่านออกเขียนได้ภาษาไทยของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ด้านการอ่านภาษาไทยได้ดี จำนวน 403 คน คิดเป็นร้อยละ 87.80 อ่านภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 56 คิดเป็นร้อยละ 12.20 และด้านการเขียนภาษาไทยได้ดี ของสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 408 คน คิดเป็นร้อยละ 88.31 เขียนภาษาไทยไม่ได้ จำนวน 54 คิดเป็นร้อยละ 11.69

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน

จังหวัด/อำเภอ / ข้อมูลการศึกษา	จังหวัดมุกดาหาร	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง
ไม่ได้เรียน	1,907 (11.54%)	208 (8.61%)	224 (10.60%)	151 (8.07%)0	1,122 (15.78%)	109 (5.57%)	62 (10.44%)	31 (6.72%)
ต่ำกว่าประถมศึกษา	1,801 (10.90%)	326 (13.49%)	196 (9.28%)	194 (10.37%)	827 (11.63%)	145 (7.41%)	73 (12.29%)	40 (8.68%)
ประถมศึกษา	7,508 (45.44%)	1,129 (46.71%)	1,126 (53.29%)	830 (44.36%)	2,932 (41.23%)	976 (49.90%)	296 (49.83%)	219 (47.51%)
มัธยมศึกษาตอนต้น	2,696 (16.32%)	344 (14.23%)	332 (15.71%)	294 (15.71%)	1,195 (16.80%)	363 (18.56%)	103 (17.34%)	65 (14.10%)
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	1,479 (8.95%)	195 (8.07%)	154 (7.29%)	260 (13.90%)	542 (7.62%)	229 (11.71%)	32 (5.39%)	67 (14.53%)
ปวช./ประกาศนียบัตร	304 (1.84%)	41 (1.70%)	25 (1.18%)	34 (1.82%)	154 (2.17%)	28 (1.43%)	13 (2.19%)	9 (1.95%)
ปวส./อนุปริญญา	335 (2.27%)	43 (1.78%)	35 (1.66%)	46 (2.46%)	178 (2.50%)	46 (2.35%)	10 (1.68%)	17 (3.69%)
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	416 (2.52%)	112 (4.63%)	20 (0.95%)	60 (3.21%)	153 (2.15%)	53 (2.71%)	5 (0.84%)	13 (2.82%)
สูงกว่าปริญญาตรี	38 (0.23%)	19 (0.79%)	1 (0.05%)	2 (0.11)	9 (0.13%)	7 (0.36%)	0 (0%)	0 (0%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.7 ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ชั้นประถมศึกษา จำนวน 7,508 คน คิดเป็นร้อยละ 45.44 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2,696 คน คิดเป็นร้อยละ 16.32 และ ไม่ได้เรียน จำนวน 1,907 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ชั้นประถมศึกษา จำนวน 1,129 คน คิดเป็นร้อยละ 46.71 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 344 คน คิดเป็นร้อยละ 14.23 และ ไม่ได้เรียน จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 8.61

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ชั้นประถมศึกษา จำนวน 1,126 คน คิดเป็นร้อยละ 53.29 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 15.71 และ ไม่ได้เรียน จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 10.60

อำเภอดอนตาล ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ชั้นประถมศึกษา จำนวน 830 คน คิดเป็นร้อยละ 44.38 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 15.71 และ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 13.90

อำเภอดงหลวง ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ชั้นประถมศึกษา จำนวน 2,932 คน คิดเป็นร้อยละ 41.23 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,195 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 และ ไม่ได้เรียน จำนวน 1,122 คน คิดเป็นร้อยละ 15.78

อำเภอคำชะอี ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ชั้นประถมศึกษา จำนวน 976 คน คิดเป็นร้อยละ 49.90 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 363 คน คิดเป็นร้อยละ 18.56 และ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 11.71

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ชั้นประถมศึกษา จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 49.83 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 17.34 และ ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 12.29

อำเภอหนองสูง ข้อมูลการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ชั้นประถมศึกษา จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 47.51 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 14.53 และ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 14.10

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์สมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาระดับใดบ้าง

จังหวัด/อำเภอ / ข้อมูลการศึกษา	จังหวัดมุกดาหาร	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง
ไม่ได้เรียน	1,2506 (75.75%)	1,881 (74.83%)	1,688 (79.89%)	1,367 (73.02%)	5,224 (73.64%)	1,571 (80.28%)	477 (80.44%)	368 (79.83%)
ต่ำกว่าประถมศึกษา	748 (4.53%)	128 (5.29%)	64 (3.03%)	92 (4.91%)	359 (5.06%)	64 (3.27%)	28 (4.72%)	13 (2.82%)
ประถมศึกษา	1,786 (10.82%)	242 (10.00%)	208 (9.84%)	210 (11.22%)	841 (11.86%)	184 (9.40%)	62 (10.46%)	39 (8.46%)
มัธยมศึกษาตอนต้น	773 (4.68%)	108 (4.46%)	99 (4.69%)	94 (5.02%)	369 (5.20%)	72 (3.68%)	13 (2.19%)	18 (3.90%)
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	381 (2.31%)	59 (2.44%)	27 (1.28%)	66 (3.53)	164 (2.31%)	41 (2.10%)	7 (1.18%)	17 (3.69%)
ปวช./ประกาศนียบัตร	92 (0.56%)	16 (0.66%)	9 (0.43%)	14 (0.75%)	46 (0.65%)	5 (0.26%)	2 (0.34%)	0 (0%)
ปวส./อนุปริญญา	115 (0.70%)	23 (0.95%)	12 (0.57%)	16 (0.85%)	47 (0.66%)	9 (0.46%)	3 (0.51%)	5 (1.08%)
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	95 (0.58%)	26 (1.07%)	6 (0.28%)	11 (0.59%)	42 (0.59%)	9 (0.46%)	1 (0.17%)	0 (0%)
สูงกว่าปริญญาตรี	14 (0.08%)	7 (0.29%)	0 (0%)	2 (0.11%)	2 (0.03%)	2 (0.10%)	0 (0%)	1 (0.22%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 18 ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาระดับใดบ้าง ในภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร ผลสำรวจพบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา จำนวน 12,506 คิดเป็นร้อยละ 75.75 รองลงมากำลังศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 1,786 คิดเป็นร้อยละ 10.82 และกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 773 คิดเป็นร้อยละ 4.68

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาระดับใดบ้าง ผลสำรวจพบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา จำนวน 1,881 คิดเป็นร้อยละ 74.83 รองลงมากำลังศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 242 คิดเป็นร้อยละ 10.00 และกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 108 คิดเป็นร้อยละ 4.46

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาระดับใดบ้าง ผลสำรวจพบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา จำนวน 1,688 คิดเป็นร้อยละ 79.89 รองลงมากำลังศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 208 คิดเป็นร้อยละ 9.84 และกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 99 คิดเป็นร้อยละ 4.69

อำเภอดอนตาล ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาระดับใดบ้าง ผลสำรวจพบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา จำนวน 1,367 คิดเป็นร้อยละ 73.02 รองลงมากำลังศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 210 คิดเป็นร้อยละ 11.22 และกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 94 คิดเป็นร้อยละ 5.02

อำเภอดงหลวง ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาระดับใดบ้าง ผลสำรวจพบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา จำนวน 5,224 คิดเป็นร้อยละ 73.64 รองลงมากำลังศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 841 คิดเป็นร้อยละ 11.86 และกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 369 คิดเป็นร้อยละ 5.20

อำเภอคำชะอี ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาระดับใดบ้าง ผลสำรวจพบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา จำนวน 1,571 คิดเป็นร้อยละ 80.28 รองลงมากำลังศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 184 คิดเป็นร้อยละ 9.40 และกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 72 คิดเป็นร้อยละ 3.68

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาระดับใดบ้าง ผลสำรวจพบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา จำนวน 477 คิดเป็นร้อยละ 80.44 รองลงมากำลังศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 62 คิดเป็นร้อยละ 10.46 และกำลังศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 28 คิดเป็นร้อยละ 4.72

อำเภอหนองสูง ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาระดับใดบ้าง ผลสำรวจพบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา จำนวน 368 คิดเป็นร้อยละ 79.83 รองลงมากำลังศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 39 คิดเป็นร้อยละ 8.46 และกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 18 คิดเป็นร้อยละ 3.90

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับสภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน

จังหวัด/อำเภอ / สถานสภาพทางการศึกษา	จังหวัดมุกดาหาร	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง
ไม่ได้เรียน (เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ)	12,844 (78.16%)	1,894 (78.43%)	1,705 (80.73%)	1,442 (77.15%)	5,416 (76.48%)	1,581 (80.79%)	477 (80.98%)	369 (80.04%)
ไปเรียนสม่ำเสมอ	3,448 (20.29%)	507 (20.99%)	378 (17.90%)	403 (21.56%)	1,609 (22.72%)	360 (18.40%)	104 (17.66%)	87 (18.87%)
หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ	74 (0.45%)	4 (0.17%)	12 (0.57%)	8 (0.43%)	32 (0.45%)	9 (0.46%)	5 (0.85%)	4 (0.87%)
ออกกลางคัน	79 (0.48%)	10 (0.41)	17 (0.80%)	16 (0.86%)	25 (0.35%)	7 (0.36%)	3 (0.51%)	1 (0.22%)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตารางที่ 19 ข้อมูลระดับสถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน(เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ) จำนวน 12,844 คน คิดเป็นร้อยละ 78.16 รองลงมาไปเรียนสม่ำเสมอ จำนวน 3,448 คน คิดเป็นร้อยละ 20.29 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 0.45 และออกกลางคัน จำนวน 79 คิดเป็นร้อยละ 0.48

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลระดับสถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน(เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ) จำนวน 1,894 คน คิดเป็นร้อยละ 78.43 รองลงมาไปเรียนสม่ำเสมอ จำนวน 507 คน คิดเป็นร้อยละ 20.99 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.17 และออกกลางคัน จำนวน 10 คิดเป็นร้อยละ 0.41

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลระดับสถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน(เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ) จำนวน 1,705 คน คิดเป็นร้อยละ 80.73 รองลงมาไปเรียนสม่ำเสมอ จำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 17.90 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 0.57 และออกกลางคัน จำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 0.80

อำเภอดอนตาล ข้อมูลระดับสถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน(เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ) จำนวน 1,442 คน คิดเป็นร้อยละ 77.15 รองลงมาไปเรียนสม่ำเสมอ จำนวน 403 คน คิดเป็นร้อยละ 21.56 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 0.43 และออกกลางคัน จำนวน 16 คิดเป็นร้อยละ 0.86

อำเภอดงหลวง ข้อมูลระดับสถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน(เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ) จำนวน 5,416 คน คิดเป็นร้อยละ 76.48 รองลงมาไปเรียนสม่ำเสมอ จำนวน 1,609 คน คิดเป็นร้อยละ 22.72 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 0.45 และออกกลางคัน จำนวน 25 คิดเป็นร้อยละ 0.35

อำเภอคำชะอี ข้อมูลระดับสถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน(เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ) จำนวน 1,518 คน คิดเป็นร้อยละ 80.79 รองลงมาไปเรียนสม่ำเสมอ จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 0.46 และออกกลางคัน จำนวน 7 คิดเป็นร้อยละ 0.36

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลระดับสถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน(เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ) จำนวน 477 คน คิดเป็นร้อยละ 80.98 รองลงมาไปเรียนสม่ำเสมอ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 17.66 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.85 และออกกลางคัน จำนวน 3 คิดเป็นร้อยละ 0.51

อำเภอหนองสูง ข้อมูลระดับสถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียน(เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ) จำนวน 369 คน คิดเป็นร้อยละ 80.04 รองลงมาไปเรียนสม่ำเสมอ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 18.87 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.87 และออกกลางคัน จำนวน 1 คิดเป็นร้อยละ 0.22

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์สถานภาพการทำงานสมาชิกในครัวเรือน

จังหวัด/อำเภอ / สถานภาพการทำงาน	จังหวัดมุกดาหาร	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง
ทำงาน	9,383 (56.65%)	1,224 (50.58%)	1,059 (50.12%)	1,059 (56.54)	4,399 (61.36%)	1,174 (59.96%)	232 (40.49%)	236 (51.64%)
ไม่ได้ทำงาน	7,180 (43.35%)	1,196 (49.42%)	1,054 (49.88%)	814 (43.46%)	2,770 (38.64%)	784 (40.04%)	341 (59.51%)	221 (48.36%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 20 ข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 9,383 คน คิดเป็นร้อยละ 56.65 รองลงมาไม่ได้ทำงาน จำนวน 7,180 คน คิดเป็นร้อยละ 43.35

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 1,224 คน คิดเป็นร้อยละ 50.58 รองลงมาไม่ได้ทำงาน จำนวน 1,196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.42

อำแภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 1,059 คน คิดเป็นร้อยละ 50.12 รองลงมาไม่ได้ทำงาน จำนวน 1,054 คน คิดเป็นร้อยละ 49.88

อำเภอดอนตาล ข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 1,059 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 รองลงมาไม่ได้ทำงาน จำนวน 814 คน คิดเป็นร้อยละ 43.46

อำเภอดงหลวง ข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 4,399 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 รองลงมาไม่ได้ทำงาน จำนวน 2,719 คน คิดเป็นร้อยละ 38.20

อำเภอคำชะอี ข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 1,174 คน คิดเป็นร้อยละ 59.96 รองลงมาไม่ได้ทำงาน จำนวน 784 คน คิดเป็นร้อยละ 40.04

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ40.49 รองลงมาไม่ได้ทำงาน จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 59.51

อำเภอหนองสูง ข้อมูลสถานภาพการทำงานของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ทำงาน จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 51.64 รองลงมาไม่ได้ทำงาน จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 48.36

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่

จังหวัด/อำเภอ / ผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่	จังหวัดมุกดาหาร	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง
ร้านอาหาร	3	0	1	0	2	0	0	0
แรงงานรับจ้าง	20	1	2	5	5	7	0	0
ก่อสร้าง	3	1	0	0	1	0	0	1
แม่บ้าน	5	1	0	0	4	0	0	0
แรงงานประมง	0	0	0	0	0	0	0	0
ค้าขาย	1	0	0	0	1	0	0	0
อื่นๆ ระบุ	20	3	1	4	0	12	0	0

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 21 ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่ ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ ร้านอาหาร จำนวน 3 คน แรงงานรับจ้าง 20 คน ก่อสร้าง 3 คน แม่บ้าน 3 คน แรงงานประมง 0 คน ค้าขาย 1 คน อื่นๆ 20 คน

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่ ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ ร้านอาหาร จำนวน 0 คน แรงงานรับจ้าง 1 คน ก่อสร้าง 1 คน แม่บ้าน 1 คน แรงงานประมง 0 คน ค้าขาย 0 คน อื่นๆ 3 คน

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่ ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ ร้านอาหาร จำนวน 1 คน แรงงานรับจ้าง 2 คน ก่อสร้าง 0 คน แม่บ้าน 0 คน แรงงานประมง 0 คน ค้าขาย 0 คน อื่นๆ 1 คน

อำเภอดอนตาล ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่ ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ ร้านอาหาร จำนวน 0 คน แรงงานรับจ้าง 5 คน ก่อสร้าง 0 คน แม่บ้าน 0 คน แรงงานประมง 0 คน ค้าขาย 0 คน อื่นๆ 4 คน

อำเภอดงหลวง ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่ ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ ร้านอาหาร จำนวน 2 คน แรงงานรับจ้าง 5 คน ก่อสร้าง 1 คน แม่บ้าน 4 คน แรงงานประมง 0 คน ค้าขาย 1 คน อื่นๆ 0 คน

อำเภอคำชะอี ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่ ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ ร้านอาหาร จำนวน 0 คน แรงงานรับจ้าง 7 คน ก่อสร้าง 0 คน แม่บ้าน 0 คน แรงงานประมง 0 คน ค้าขาย 0 คน อื่นๆ 12 คน

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่ ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ ร้านอาหาร จำนวน 0 คน แรงงานรับจ้าง 0 คน ก่อสร้าง 0 คน แม่บ้าน 0 คน แรงงานประมง 0 คน ค้าขาย 0 คน อื่นๆ 0 คน

อำเภอหนองสูง ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบตกงานจากการแพร่ระบาดของ covid-19 ในพื้นที่ ซึ่งจำแนกตามประเภทได้ดังนี้ ร้านอาหาร จำนวน 0 คน แรงงานรับจ้าง 0 คน ก่อสร้าง 1 คน แม่บ้าน 0 คน แรงงานประมง 0 คน ค้าขาย 0 คน อื่นๆ 0 คน

ตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน

อาชีพ / จังหวัด/อำเภอ	ไม่ทำงาน	เกษตรกรรม	ประมง	รับจ้างภาคการเกษตร/ประมง	รับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน)	ลูกจ้าง บ.เอกชน โรงงาน/โรงแรม/ห้างร้าน	ลูกจ้างหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ	รับราชการ/พนักงานหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจส่วนตัว/งานบริการ	ปศุสัตว์
จ.มุกฯ	6,263	6,011	52	681	2,292	624	240	206	468	11
อ.เมืองมุกดาหาร	1,021 (16.30%)	469 (7.80%)	8 (15.38%)	98 (14.39%)	413 (18.02%)	105 (16.83%)	47 (19.58%)	58 (28.16%)	132 (28.21%)	0 (0.00%)
อ.นิคมฯ	1,038 (16.57%)	401 (6.67%)	10 (19.23%)	122 (17.91%)	419 (18.28%)	89 (14.26%)	18 (7.50%)	9 (4.37%)	79 (16.88%)	1 (9.09%)
อ.ดอนตาล	721 (11.51%)	673 (11.20%)	7 (13.46%)	53 (7.78%)	289 (12.61%)	97 (15.54%)	29 (12.08%)	28 (13.59%)	35 (7.48%)	2 (18.18%)
อ.ดงหลวง	2,366 (37.78%)	3,302 (54.93%)	22 (42.31%)	358 (52.57%)	722 (31.50%)	193 (31.93%)	91 (37.92%)	82 (39.81%)	129 (27.51%)	8 (72.73%)
อ.คำชะอี	740 (11.82%)	820 (13.64%)	3 (5.77%)	40 (5.87%)	327 (14.27%)	97 (15.54%)	36 (15.00%)	26 (12.62%)	67 (14.32%)	0 (0.00%)
อ.หว้านใหญ่	212 (3.38%)	147 (2.45%)	2 (3.85%)	10 (1.47%)	94 (4.10%)	19 (3.04%)	7 (2.92%)	0 (0.00%)	15 (3.21%)	0 (0.00%)
อ.หนองสูง	165 (2.63%)	199 (3.31%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	28 (1.22%)	24 (3.85%)	12 (5.00%)	3 (1.46%)	11 (2.35%)	0 (0.00%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 22 ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ทำงาน จำนวน 6,263 รองลงมามีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 6,011 คน และมีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) จำนวน 2,292 คน

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ทำงาน จำนวน 1,021 คิดเป็นร้อยละ 16.30 รองลงมามีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) จำนวน 413 คน คิดเป็นร้อยละ 18.02 และ มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 469 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ทำงาน จำนวน 1,038 คิดเป็นร้อยละ 16.57 รองลงมามีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) จำนวน 419 คน คิดเป็นร้อยละ 18.28 และ มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 401 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

อำเภอดอนตาล ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ทำงาน จำนวน 721 คิดเป็นร้อยละ 11.51 รองลงมามีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 12.61 และ มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 673 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20

อำเภอดงหลวง ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 3,302 คน คิดเป็นร้อยละ 54.93 รองลงมาไม่ทำงาน จำนวน 2,366 คิดเป็นร้อยละ 37.78 และมีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) จำนวน 722 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50

อำเภอคำชะอี ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ทำงาน จำนวน 740 คิดเป็นร้อยละ 11.82 รองลงมามีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) จำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 14.27 และ มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 820 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ทำงาน จำนวน 212 คิดเป็นร้อยละ 3.38 รองลงมามีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 4.10 และ มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 2.45

อำเภอหนองสูง ข้อมูลอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ทำงาน จำนวน 165 คิดเป็นร้อยละ 2.63 รองลงมามีอาชีพรับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 1.22 และ มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 3.31

ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้

ทักษะอาชีพ / จังหวัด/อำเภอ	เกษตรกรรม	ประมง	ช่าง	ศิลปะงานฝีมือหัตถกรรม	อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร	สมุนไพรหัตถเวช	เทคโนโลยีสารสนเทศ	พิธีกรรมทางศาสนา	บริหารธุรกิจ/การตลาด	อื่นๆ
จ.มุกดาหาร	5,190 (70.73%)	86 (1.17%)	848 (11.55%)	278 (3.78%)	456 (6.21%)	40 (0.54%)	77 (1.04%)	62 (0.84%)	56 (0.76%)	244 (3.32%)
อ.เมืองมุกดาหาร	591 (11.39%)	13 (15.12%)	120 (14.15%)	39 (14.03%)	89 (19.52%)	4 (10.00%)	11 (14.29%)	7 (11.29%)	12 (21.43%)	110 (45.08%)
อ.นิคมฯ	338 (6.51%)	21 (24.42%)	140 (16.51%)	71 (25.54%)	80 (17.54%)	8 (20.00%)	10 (12.99%)	12 (19.35%)	3 (5.36%)	10 (4.10%)
อ.ดอนตาล	595 (11.46%)	9 (10.47%)	160 (18.87%)	41 (14.75%)	48 (10.53%)	4 (10.00%)	8 (10.39%)	25 (40.32%)	8 (14.29%)	33 (13.52%)
อ.ดงหลวง	2739 (52.77%)	37 (43.02%)	230 (27.12%)	77 (27.70%)	139 (30.48%)	11 (27.50%)	26 (33.77%)	10 (16.13%)	24 (42.86%)	65 (26.64%)
อ.คำชะอี	642 (12.37%)	3 (3.49%)	129 (15.21%)	28 (10.07%)	72 (15.79%)	6 (15.00%)	14 (18.18%)	5 (8.06%)	4 (7.14%)	8 (3.28)
อ.หว้านใหญ่	150 (2.89%)	3 (3.49%)	53 (6.25%)	10 (3.60%)	13 (2.85%)	1 (2,50%)	6 (7.79%)	1 (1.61%)	1 (1.79%)	9 (3.69%)
อ.หนองสูง	135 (2.60%)	0 (0.00%)	16 (1.89%)	12 (4.32%)	15 (3.29%)	6 (15.00%)	2 (2.60%)	2 (3.23%)	4 (7.14%)	9 (3.69%)

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 23 ข้อมูลทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ของสมาชิกในครัวเรือนภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ คือเกษตรกรรม จำนวน 5,190 คน คิดเป็นร้อยละ 70.73 รองลงมาทำอาชีพช่าง จำนวน 848 คน คิดเป็นร้อยละ 15.55 และทักษะอาชีพด้านอาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 456 คน คิดเป็นร้อยละ 6.21

อำเภอเมืองมุกดาหาร ข้อมูลทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ คือเกษตรกรรม จำนวน 5,190 คน คิดเป็นร้อยละ 70.73 รองลงมาทำอาชีพช่าง จำนวน 848 คน คิดเป็นร้อยละ 15.55 และ ทักษะอาชีพด้านอาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 456 คน คิดเป็นร้อยละ 6.21

อำเภอเมืองนิคมคำสร้อย ข้อมูลทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ คือเกษตรกรรม จำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 6.51 รองลงมาทำอาชีพช่าง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 16.51 และ ทักษะอาชีพด้านอาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 19.52

อำเภอดอนตาล ข้อมูลทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ คือเกษตรกรรม จำนวน 595 คน คิดเป็นร้อยละ 11.46 รองลงมาทำอาชีพช่าง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 16.51 และ ทักษะอาชีพด้านอาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 17.54

อำเภอดงหลวง ข้อมูลทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ คือเกษตรกรรม จำนวน 2,739 คน คิดเป็นร้อยละ 52.77 รองลงมาทำอาชีพช่าง จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 27.12 และ ทักษะอาชีพด้านอาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 30.48

อำเภอคำชะอี ข้อมูลทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ คือเกษตรกรรม จำนวน 642 คน คิดเป็นร้อยละ 12.37 รองลงมาทำอาชีพช่าง จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 15.21 และ ทักษะอาชีพด้านอาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 15.79

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ คือเกษตรกรรม จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 2.89 รองลงมาทำอาชีพช่าง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 และ ทักษะอาชีพด้านอาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.85

อำเภอหนองสูง ข้อมูลทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ มีทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ คือเกษตรกรรม จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 รองลงมาทำอาชีพช่าง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 1.89 และ ทักษะอาชีพด้านอาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.29

ตาราง ที่ 24 ผลการวิเคราะห์รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) เฉพาะที่อาศัยอยู่จริงของสมาชิกในครัวเรือน

รายได้เฉลี่ย / จังหวัด/อำเภอ	0-3,000 บาท	3,001-5,000 บาท	5,001-7,500 บาท	7,5001-10,000 บาท	10,001-25,000 บาท	25,001-50,000 บาท	>50,000 บาท
จ.มุกดาหาร	3,091 (73.22%)	192 (4.54%)	177 (4.19%)	258 (6.11%)	385 (9.12%)	80 (1.89%)	38 (0.90%)
อ.เมือง มุกดาหาร	521 (16.86%)	32 (16.67%)	40 (22.60%)	54 (20.93%)	68 (17.66%)	15 (18.75%)	7 (18.42%)
อ.นิคมฯ	483 (15.63%)	23 (11.98%)	23 (12.99%)	25 (9.69%)	51 (13.25%)	6 (7.50%)	1 (2.63%)
อ.ดอนตาล	340 (11.00%)	17 (8.85%)	12 (6.78%)	31 (12.02%)	58 (15.06%)	13 (16.25%)	1 (2.63%)
อ.ดงหลวง	1768 (57.20%)	79 (41.15%)	75 (42.37%)	104 (40.31%)	153 (39.74%)	30 (37.50%)	22 (57.89%)
อ.คำชะอี	492 (15.92%)	25 (13.02%)	20 (11.30%)	26 (10.08%)	37 (9.61%)	15 (18.75%)	4 (10.53%)
อ.หว้านใหญ่	170 (5.50%)	11 (5.73%)	4 (2.26%)	11 (4.26%)	11 (2.86%)	1 (1.25%)	3 (7.89%)
อ.หนองสูง	127 (4.11%)	5 (2.60%)	3 (1.69%)	7 (2.71%0	7 (1.81%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)

ผลการวิเคราะห์ตาราง ที่ 24 ข้อมูลรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) เฉพาะที่อาศัยอยู่จริงของสมาชิกในครัวเรือนรายครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) ของสมาชิกในครัวเรือน อยู่ในช่วง 0-3,000 บาท/เดือน จำนวน 3,091 คน คิดเป็นร้อยละ 73.22 รองลงมามีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 10,001-25,000 บาท/เดือน จำนวน 385 คน คิดเป็นร้อยละ 9.12 และ รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 7,501-10,000 จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 6.11

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร ข้อมูลรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) เฉพาะที่อาศัยอยู่จริงของสมาชิกในครัวเรือนรายครัวเรือน พบว่า รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) ของสมาชิกในครัวเรือน อยู่ในช่วง 0-3,000 บาท/เดือน จำนวน 521 คน คิดเป็นร้อยละ 16.86 รองลงมามีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 10,001-25,000 บาท/เดือน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.66 และ รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 7,501-10,000 จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 20.93

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) เฉพาะที่อาศัยอยู่จริงของสมาชิกในครัวเรือนรายครัวเรือน พบว่า รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) ของสมาชิกในครัวเรือน อยู่ในช่วง 0-3,000 บาท/เดือน จำนวน 483 คน คิดเป็นร้อยละ 15.63 รองลงมามีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 10,001-25,000 บาท/เดือน จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 และ รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 7,501-10,000 จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 12.99

อำเภอดอนตาล ข้อมูลรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) เฉพาะที่อาศัยอยู่จริงของสมาชิกในครัวเรือนรายครัวเรือน พบว่า รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) ของสมาชิกในครัวเรือน อยู่ในช่วง 0-3,000 บาท/เดือน จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 รองลงมามีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 10,001-25,000 บาท/เดือน จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.06 และ รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 3,001-5,000 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.85

อำเภอดงหลวง ข้อมูลรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) เฉพาะที่อาศัยอยู่จริงของสมาชิกในครัวเรือนรายครัวเรือน พบว่า รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) ของสมาชิกในครัวเรือน อยู่ในช่วง 0-3,000 บาท/เดือน จำนวน 1,768 คน คิดเป็นร้อยละ 57.20 รองลงมามีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 10,001-25,000 บาท/เดือน จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 39.74 และ รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 7,501-10,000 จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 40.31

อำเภอคำชะอี ข้อมูลรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) เฉพาะที่อาศัยอยู่จริงของสมาชิกในครัวเรือนรายครัวเรือน พบว่า รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) ของสมาชิกในครัวเรือน อยู่ในช่วง 0-3,000 บาท/เดือน จำนวน 492 คน คิดเป็นร้อยละ 15.92 รองลงมามีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 10,001-25,000 บาท/เดือน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.61 และ รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 7,501-10,000 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 10.08

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) เฉพาะที่อาศัยอยู่จริงของสมาชิกในครัวเรือนรายครัวเรือน พบว่า รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) ของสมาชิกในครัวเรือน อยู่ในช่วง 0-3,000 บาท/เดือน จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 รองลงมามีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 10,001-25,000 บาท/เดือน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.86 และ รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 3,001-5,000 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.73

อำเภอหนองสูง ข้อมูลรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) เฉพาะที่อาศัยอยู่จริงของสมาชิกในครัวเรือนรายครัวเรือน พบว่า รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) ของสมาชิกในครัวเรือน อยู่ในช่วง 0-3,000 บาท/เดือน จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 4.11 รองลงมามีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 10,001-25,000 บาท/เดือน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 และ รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 7,501-10,000 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.71

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนกายภาพ

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์สมาชิกในครัวเรือนมีบ้านเป็นของตนเอง

ที่อยู่อาศัย / จังหวัด/ อำเภอ	อาศัยอยู่กับผู้อื่น	เช่าบ้านอยู่	ปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น	มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง
จ.มุกดาหาร	312 (6.19%)	18 (0.36%)	444 (8.81%)	4,263 (84.63%)
อ.เมือง มุกดาหาร	33 (4.44%)	8 (1.08%)	114 (15.34%)	588 (79.14%)
อ.นิคมฯ	71 (11.53%)	2 (0.32%)	102 (16.56%)	441 (71.59%)
อ.ดอนตาล	15 (3.15%)	0 (0.00%)	35 (7.35%)	426 (89.50%)
อ.ดงหลวง	111 (4.99%)	4 (0.18%)	115 (5.17%)	1993 (89.65%)
อ.คำชะอี	26 (4.17%)	0 (0.00%)	52 (8.35%)	545 (87.48%)
อ.หว้านใหญ่	28 (13.53%)	3 (1,45%)	13 (6.28%)	163 (78.74%)
อ.หนองสูง	28 (18.79%)	1 (0.67%)	13 (8.72%)	107 (71.81%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 25 ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีบ้านเป็นของตนเอง ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง จำนวน 4,263 คน คิดเป็นร้อยละ 84.63 รองลงมาปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น จำนวน 444 คน คิดเป็นร้อยละ 8.81 และอาศัยอยู่กับผู้อื่น จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 6.19

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง จำนวน 588 คน คิดเป็นร้อยละ 79.14 รองลงมาปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 15.34 และ อาศัยอยู่กับผู้อื่น จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44

อำเภอนิคมคำสร้อย ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง จำนวน 441 คน คิดเป็นร้อยละ 79.59 รองลงมาปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 16.56 และ อาศัยอยู่กับผู้อื่น จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 11.53

อำเภอดอนตาล ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง จำนวน 426 คน คิดเป็นร้อยละ 89.50 รองลงมาปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 7.35 และ อาศัยอยู่กับผู้อื่น จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.15

อำเภอดงหลวง ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง จำนวน 1993 คน คิดเป็นร้อยละ 89.65 รองลงมาปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 5.17 และ อาศัยอยู่กับผู้อื่น จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 4.99

อำเภอคำชะอี ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง จำนวน 545 คน คิดเป็นร้อยละ 87.48 รองลงมาปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.35 และ อาศัยอยู่กับผู้อื่น จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 78.64 รองลงมาอาศัยอยู่กับผู้อื่นจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 13.53 และปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.28

อำเภอหนองสูง ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า มีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 71.81 รองลงมาอาศัยอยู่กับผู้อื่นจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 13.53 และปลูกบ้านในที่ดินคนอื่น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.28

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์สภาพของบ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน

ที่อยู่อาศัย / จังหวัด/ อำเภอ	สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร	บ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง	บ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง
จ.มุกดาหาร	643 (12.38%)	2,656 (50.90%)	1,748 (33.50%)
อ.เมือง มุกดาหาร	116 (15.63%)	402 (54.18%)	224 (30.19%)
อ.นิคมฯ	138 (22.37%)	365 (59.16%)	114 (18.48%)
อ.ดอนตาล	20 (4.20%)	272 (57.14%)	184 (38.66%)
อ.ดงหลวง	224 (10.04%)	1042 (46.73%)	964 (43.23%)
อ.คำชะอี	84 (13.50%)	333 (53.54%)	205 (32.96%)
อ.หว้านใหญ่	47 (22.27%)	132 (62.56%)	32 (15.17%)
อ.หนองสูง	14 (9.40%)	110 (73.83%)	25 (16.78%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 26 ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง จำนวน 2,391 คน คิดเป็นร้อยละ 51.30 รองลงมาบ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง จำนวน 1,748คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 และ สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร จำนวน 643 คน คิดเป็นร้อยละ12.38

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหารข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง จำนวน 402 คน คิดเป็นร้อยละ 54.18 รองลงมาบ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 30.19และสภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ15.63

อำเภอนิคมคำสร้อย ที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง จำนวน 365 คน คิดเป็นร้อยละ 59.16 รองลงมาสภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 22.37 และ บ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 18.48

อำเภอดอนตาล ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมาบ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 38.66 และ สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20

อำเภอดงหลวง ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง จำนวน 1,042 คน คิดเป็นร้อยละ 46.73 รองลงมาบ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง จำนวน 964 คน คิดเป็นร้อยละ 43.23 และ สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ10.04

อำเภอคำชะอี ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง จำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 53.54 รองลงมาบ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 32.96 และ สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ13.50

อำเภอหว้านใหญ่ ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 62.56 รองลงมาสภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 22.27 และบ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 15.17

อำเภอหนองสูง ข้อมูลที่อยู่อาศัยของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 73.83 รองลงมาบ้านอาคารไม้หรือตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 16.78 และ สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.40

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และถูกสุขลักษณะของบ้านพักอาศัย

ความเป็นระเบียบ/ถูกสุขลักษณะของบ้านพักอาศัย		จ.มุกดาหาร	อ.เมืองมุกดาหาร	อ.นิคมฯ	อ.ดอนตาล	อ.ดงหลวง	อ.คำชะอี	อ.หว้านใหญ่	อ.หนองสูง
B4.1 บ้านพักอาศัยมีการจัดเก็บสิ่งของเป็นระเบียบไม่รกรุงรัง	รก	1,059 (21.04%)	182 (24.50%)	173 (28.04%)	61 (12.82%)	446 (20.00%)	89 (14.31%)	69 (35.20%)	39 (26.00%)
	ไม่รก	3,975 (78.96%)	561 (75.50%)	444 (71.96%)	415 (87.18%)	1,784 (80.00%)	533 (85.69%)	127 (64.80%)	111 (74.00%)
B4.2 บ้านพักอาศัยมีการจัดระบบระบายน้ำในบ้าน	ไม่มี	1,358 (27.09%)	176 (23.75%)	167 (27.11%)	45 (9.45%)	696 (31.24%)	194 (31.19%)	57 (30.32%)	23 (15.44%)
	มี	3,655 (72.91%)	565 (76.25%)	449 (72.89%)	431 (90.55%)	1,525 (68.66%)	428 (68.81%)	131 (69.68%)	84 (84.56%)
B4.3 บ้านพักอาศัยมีห้องส้วมที่สะอาดแข็งแรง ระบายน้ำได้ดีไม่มีกลิ่น	ไม่ใช้	830 (16.47%)	178 (23.96%)	135 (21.88%)	31 (6.50%)	334 (15.01%)	82 (13.20%)	38 (18.36%)	32 (21.48%)
	ใช้	4,209 (83.53)	565 (76.04%)	482 (78.12%)	446 (93.50%)	1891 (84.99%)	539 (86.80%)	169 (81.64%)	117 (78.52%)
B4.4 บ้านพักอาศัยมีการคัดแยกขยะและกำหนดจุดทิ้งขยะชัดเจน	ไม่มี	1,177 (23.46%)	190 (25.57%)	164 (26.62%)	53 (11.13%)	537 (24.20%)	162 (26.05%)	50 (26.18%)	21 (14.00%)
	มี	3,840 (76.54%)	553 (74.43%)	452 (73.38%)	423 (88.87%)	1,682 (75.80%)	460 (73.95%)	141 (73.82%)	129 (86.00%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 27 ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และถูกสุขลักษณะของบ้านพักอาศัย (B4.1-4.4) ภาพรวมจังหวัดมุกดาหารพบว่า B4.1 บ้านพักอาศัยมีการจัดเก็บสิ่งของเป็นระเบียบไม่รกรุงรัง จำนวน 3,975 คน คิดเป็นร้อยละ 78.96 รกรุงรัง จำนวน 1,059 คิดเป็นร้อยละ 21.04 B4.2 บ้านพักอาศัยมีการจัดระบบระบายน้ำในบ้าน ไม่มี จำนวน 1,358 คิดเป็นร้อยละ 27.09 และมีการจัดระบบระบายน้ำในบ้าน จำนวน 3,655 คน คิดเป็นร้อยละ 72.91 B4.3 บ้านพักอาศัยมีห้องส้วมที่สะอาดแข็งแรง ระบายน้ำได้ดีไม่มีกลิ่น ไม่ใช้ จำนวน 830 คน คิดเป็นร้อยละ 16.47 และใช้ห้องส้วมที่สะอาดแข็งแรง ระบายน้ำได้ดีไม่มีกลิ่น จำนวน4,209 คน คิดเป็นร้อยละ 83.53 และ B4.4 บ้านพักอาศัยมีการคัดแยกขยะและกำหนดจุดทิ้งขยะชัดเจนไม่มี จำนวน 1,177 คน คิดเป็นร้อยละ 23.46% และมีการคัดแยกขยะและกำหนดจุดทิ้งขยะชัดเจน จำนวน 3,840 คน คิดเป็นร้อยละ76.54%

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือกของครัวเรือน

การใช้ไฟฟ้า / จังหวัด/อำเภอ	ไม่มี	ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น (ไม่มีมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นของตัวเอง)	มีมิเตอร์ของตัวเอง
จ.มุกดาหาร	192 (2.55%)	271 (5.63%)	4,653 (92.08%)
อ.เมืองมุกดาหาร	22 (2.96%)	50 (6.73%)	671 (90.31%)
อ.นิคมฯ	17 (2.76%)	55 (8.91%)	545 (88.33%)
อ.ดอนตาล	10 (2.10%)	8 (1.68%)	459 (96.23%)
อ.ดงหลวง	68 (3.50%)	108 (4.84%)	2056 (92.11%)
อ.คำชะอี	9 (1.45%)	31 (4.98)	582 (93.57%)
อ.หว้านใหญ่	3 (1.42%)	14 (6.60%)	195 (91.98%)
อ.หนองสูง	0 (0.00%)	5 (3.33%)	145 (96.67)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 28 ผลสำรวจพบว่า การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือกในครัวเรือนของท่าน ภาพรวมระดับจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นของตัวเอง จำนวน 4,653 คน คิดเป็นร้อยละ 92.08 ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น จำนวน 271 คิดเป็นร้อยละ 5.63 และ ไม่มีมิเตอร์เป็นของตัวเอง (ใช้เทียนหรือตะเกียง) จำนวน 192 คิดเป็นร้อยละ 2.55

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือกในครัวเรือนของท่าน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นของตัวเอง จำนวน 671 คน คิดเป็นร้อยละ 90.31 ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น จำนวน 50 คิดเป็นร้อยละ 6.73 และ ไม่มีมิเตอร์เป็นของตัวเอง (ใช้เทียนหรือตะเกียง) จำนวน 22 คิดเป็นร้อยละ 2.96

อำเภอนิคมคำสร้อย การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือกในครัวเรือนของท่าน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นของตัวเอง จำนวน 545 คน คิดเป็นร้อยละ 88.33 ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น จำนวน 55 คิดเป็นร้อยละ 8.91 และ ไม่มีมิเตอร์เป็นของตัวเอง (ใช้เทียนหรือตะเกียง) จำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 2.76

อำเภอดอนตาล การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือกในครัวเรือนของท่าน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นของตัวเอง จำนวน 459 คน คิดเป็นร้อยละ 96.23 ไม่มีมิเตอร์เป็นของตัวเอง (ใช้เทียนหรือตะเกียง) จำนวน 10 คิดเป็นร้อยละ 2.10 และต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น จำนวน 8 คิดเป็นร้อยละ 1.68

อำเภอดงหลวง การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือกในครัวเรือนของท่าน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นของตัวเอง จำนวน 2,056 คน คิดเป็นร้อยละ 92.11 ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น จำนวน 108 คิดเป็นร้อยละ 4.84 และ ไม่มีมิเตอร์เป็นของตัวเอง (ใช้เทียนหรือตะเกียง) จำนวน 68 คิดเป็นร้อยละ 3.50

อำเภอคำชะอี การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือกในครัวเรือนของท่าน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นของตัวเอง จำนวน 582 คน คิดเป็นร้อยละ 93.57 ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น จำนวน 31 คิดเป็นร้อยละ 4.98 และ ไม่มีมิเตอร์เป็นของตัวเอง (ใช้เทียนหรือตะเกียง) จำนวน 9 คิดเป็นร้อยละ 1.45

อำเภอหว้านใหญ่ การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือกในครัวเรือนของท่าน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นของตัวเอง จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 91.98 ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น จำนวน 14 คิดเป็นร้อยละ 6.60 และ ไม่มีมิเตอร์เป็นของตัวเอง (ใช้เทียนหรือตะเกียง) จำนวน 3 คิดเป็นร้อยละ 1.42

อำเภอหนองสูง การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือกในครัวเรือนของท่าน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นของตัวเอง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 96.67 ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น จำนวน 5 คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ครัวเรือนที่ได้ใช้พลังงานทางเลือก

การใช้พลังงานทางเลือก / จังหวัด/อำเภอ	ใช้	ไม่ใช้
จ.มุกดาหาร	520 (10.46%)	4,450 (89.54%)
อ.เมืองมุกดาหาร	107 (14.68%)	622 (85.32%)
อ.นิคมฯ	57 (9.38%)	551 (90.63%)
อ.ดอนตาล	46 (10.11%)	409 (89.89%)
อ.ดงหลวง	216 (9.75%)	1999 (90.25)
อ.คำชะอี	64 (10.32%)	556 (89.68%)
อ.หว้านใหญ่	15 (7.43%)	187 (92.57%)
อ.หนองสูง	15 (10.64%)	126 (89.36%)

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 29 ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้พลังงานทางเลือก จำนวน 4,450 คิดเป็นร้อยละ 89.54 บางครัวเรือนใช้พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องปันไฟ เป็นต้น จำนวน 520 ร้อยละ 10.46

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้พลังงานทางเลือก จำนวน 622 คิดเป็นร้อยละ 85.32 บางครัวเรือนใช้พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องปันไฟ เป็นต้น จำนวน 107 ร้อยละ 14.68

อำเภอนิคมคำสร้อย ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้พลังงานทางเลือก จำนวน 551 คิดเป็นร้อยละ 90.63 บางครัวเรือนใช้พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องปันไฟ เป็นต้น จำนวน 57 ร้อยละ 9.38

อำเภอดอนตาล ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้พลังงานทางเลือก จำนวน 409 คิดเป็นร้อยละ 89.89 บางครัวเรือนใช้พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องปันไฟ เป็นต้น จำนวน 46 ร้อยละ 10.11

อำเภอดงหลวง ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้พลังงานทางเลือก จำนวน 1,999 คิดเป็นร้อยละ 90.25 บางครัวเรือนใช้พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องปันไฟ เป็นต้น จำนวน 216 ร้อยละ 9.75

อำเภอคำชะอี ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้พลังงานทางเลือก จำนวน 556 คิดเป็นร้อยละ 89.68 บางครัวเรือนใช้พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องปันไฟ เป็นต้น จำนวน 64 ร้อยละ 10.32

อำเภอหว้านใหญ่ ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้พลังงานทางเลือก จำนวน 187 คิดเป็นร้อยละ 92.57 บางครัวเรือนใช้พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องปันไฟ เป็นต้น จำนวน 15 ร้อยละ 7.43

อำเภอหนองสูง ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่ได้ใช้พลังงานทางเลือก จำนวน 126 คิดเป็นร้อยละ 89.36 บางครัวเรือนใช้พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องปันไฟ เป็นต้น จำนวน 15 ร้อยละ 10.64

ตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน

น้ำจากระบบประปา / จังหวัด/อำเภอ	ไม่ใช้	ใช้
จ.มุกดาหาร	854 (16.98%)	4,174 (83.02%)
อ.เมืองมุกดาหาร	61 (8.23%)	680 (91.77%)
อ.นิคมฯ	65 (10.59%)	549 (89.41%)
อ.ดอนตาล	22 (4.64%)	452 (95.36%)
อ.ดงหลวง	534 (24.10%)	1682 (75.90%)
อ.คำชะอี	124 (19.94%)	498 (80.06%)
อ.หว้านใหญ่	18 (8.53%)	193 (91.47%)
อ.หนองสูง	30 (20.00%)	120 (80.00%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์ น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 4,147 คิดเป็นร้อยละ 83.02 และใช้น้ำจากแหล่งอื่น จำนวน 854 คิดเป็นร้อยละ 16.98

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิเคราะห์ น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 680 คิดเป็นร้อยละ 91.77 และใช้น้ำจากแหล่งอื่น จำนวน 61 คิดเป็นร้อยละ 8.23

อำเภอนิคมคำสร้อยผลการวิเคราะห์ น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 549 คิดเป็นร้อยละ 89.41 และใช้น้ำจากแหล่งอื่น จำนวน 65 คิดเป็นร้อยละ 10.59

อำเภอดอนตาล ผลการวิเคราะห์ น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 452 คิดเป็นร้อยละ 95.36 และใช้น้ำจากแหล่งอื่น จำนวน 22 คิดเป็นร้อยละ 4.46

อำเภอดงหลวง ผลการวิเคราะห์ น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 1,682 คิดเป็นร้อยละ 75.90 และใช้น้ำจากแหล่งอื่น จำนวน 534 คิดเป็นร้อยละ 24.10

อำเภอคำชะอี ผลการวิเคราะห์ น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 498 คิดเป็นร้อยละ 80.06 และใช้น้ำจากแหล่งอื่น จำนวน 124 คิดเป็นร้อยละ 19.94

อำเภอหว้านใหญ่ ผลการวิเคราะห์ น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 193 คิดเป็นร้อยละ 91.47 และใช้น้ำจากแหล่งอื่น จำนวน 18 คิดเป็นร้อยละ 8.53

อำเภอหนองสูง ผลการวิเคราะห์ น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 120 คิดเป็นร้อยละ 80.00 และใช้น้ำจากแหล่งอื่น จำนวน 30 คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตารางที่ 31 ผลการวิเคราะห์ น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน)

น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ / จังหวัด/อำเภอ	ไม่ใช้	ไม่เพียงพอ	เพียงพอตลอดปี
จ.มุกดาหาร	427 (8.56%)	1,805 (36.20%)	2,574 (55.23%)
อ.เมืองมุกดาหาร	139 (19.17%)	183 (25.24%)	139 (55.59%)
อ.นิคมฯ	104 (17.16%)	121 (19.97%)	381 (62.87%)
อ.ดอนตาล	26 (5.58%)	146 (31.33%)	294 (63.09%)
อ.ดงหลวง	68 (3.06%)	1,004 (45.20%)	1149 (51.73%)
อ.คำชะอี	48 (7.74%)	316 (50.97%)	256 (41.29%)
อ.หว้านใหญ่	36 (17.91%)	18 (8.96%)	147 (73.13%)
อ.หนองสูง	6 (4.08%)	17 (11.56%)	124 (84.35%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 31 น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน) ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า เพียงพอตลอดปี จำนวน 2,574 คน คิดเป็นร้อยละ 55.23 รองลงมาไม่เพียงพอ จำนวน 1,805 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 และ ไม่ใช้ จำนวน 427 คน คิดเป็นร้อยละ 8.56

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน) พบว่าไม่เพียงพอ จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 รองลงมาเพียงพอตลอดปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 55.59 และ ไม่ใช้ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 19.17

อำเภอนิคมคำสร้อยน้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน) พบว่าเพียงพอตลอดปี จำนวน 381 คน คิดเป็นร้อยละ 62.87 รองลงมาไม่เพียงพอ จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 19.97 และ ไม่ใช้ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 17.16

อำเภอดอนตาล น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน) พบว่าเพียงพอตลอดปี จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 63.09 รองลงมาไม่เพียงพอ จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 31.33 และไม่ใช้ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 5.58

อำเภอดงหลวง น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน) พบว่า เพียงพอตลอดปี จำนวน 1,149 คน คิดเป็นร้อยละ 51.73 รองลงมาไม่เพียงพอ จำนวน 1,004 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 และ ไม่ใช้ จำนวน 68 คนคิดเป็นร้อยละ 3.06

อำเภอคำชะอี น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน) พบว่า เพียงพอตลอดปี จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 41.29 รองลงมาไม่ใช้ จำนวน 36 คิดเป็นร้อยละ 17.91 และไม่เพียงพอ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.96

อำเภอหว้านใหญ่ น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน) พบว่า เพียงพอตลอดปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 73.13 รองลงมาไม่เพียงพอ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 11.56 และ ไม่ใช้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.08

ตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์ ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม)

ซื้อน้ำ / จังหวัด/อำเภอ	ไม่ซื้อ	ซื้อ
จ.มุกดาหาร	1,562 (31.06%)	3,467 (68.94%)
อ.เมืองมุกดาหาร	121 (16.40%)	617 (83.60%)
อ.นิคมฯ	120 (19.51%)	495 (80.49%)
อ.ดอนตาล	36 (7.56%)	440 (92.44%)
อ.ดงหลวง	1156 (52.17%)	1060 (47.83%)
อ.คำชะอี	54 (8.68%)	568 (91.32%)
อ.หว้านใหญ่	28 (13.21%)	184 (86.79%)
อ.หนองสูง	47 (31.33%)	103 (68.67%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 32 ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม) ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 3,467 คิดเป็นร้อยละ 68.94 ไม่ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 1,562 คิดเป็นร้อยละ 31.06

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม) พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 617 คิดเป็นร้อยละ 83.60 ไม่ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 121 คิดเป็นร้อยละ 16.40

อำเภอนิคมคำสร้อย ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม) พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 495 คิดเป็นร้อยละ 80.49 ไม่ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 120 คิดเป็นร้อยละ 19.51

อำเภอดอนตาล ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม) พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 440 คิดเป็นร้อยละ 92.44 ไม่ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 36 คิดเป็นร้อยละ 7.56

อำเภอดงหลวง ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม) พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 1,060 คิดเป็นร้อยละ 47.83 ไม่ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 1,156 คิดเป็นร้อยละ 52.17

อำเภอดงหลวง ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม) พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 1,060 คิดเป็นร้อยละ 47.83 ไม่ซื้อน้ำดื่ม จำนวน 1,156 คิดเป็นร้อยละ 52.17

ตารางที่ 33 ผลวิเคราะห์การใช้อุปกรณ์สารสนเทศของครัวเรือน (โทรศัพท์บ้าน)

โทรศัพท์บ้าน / จังหวัด/อำเภอ	ไม่มี	มี	ไม่ได้เลือก
จ.มุกดาหาร	4,875 (96.34%)	135 (2.67%)	50 (0.99%)
อ.เมืองมุกดาหาร	719 (96.64%)	17 (2.28%)	8 (1.08%)
อ.นิคมฯ	599 (97.08%)	18 (2.92%)	0 (0.00%)
อ.ดอนตาล	453 (94.97%)	18 (3.77%)	6 (1.26%)
อ.ดงหลวง	2,153 (96.29%)	59 (2.64%)	24 (1.07%)
อ.คำชะอี	615 (98.72%)	7 (1.12%)	1 (0.16%)
อ.หว้านใหญ่	197 (92.49%)	7 (3.29%)	9 (4.23%)
อ.หนองสูง	139 (92.67%)	9 (6.00%)	2 (1.33%)

ผลวิเคราะห์ ตารางที่ 33 ครัวเรือนของท่านมีอุปกรณ์สารสนเทศหรือไม่ (B7.1 โทรศัพท์บ้าน) ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 4,875 คน คิดเป็นร้อยละ 96.34 มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 135 คิดเป็นร้อยละ 2.67 และไม่ได้เลือก 50 คน คิดเป็นร้อยละ 0.99

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน719 คน คิดเป็นร้อยละ 96.64 มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 2.28 และไม่ได้เลือก 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08

อำเภอนิคมคำสร้อย ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 599 คน คิดเป็นร้อยละ 97.08 มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 18 คิดเป็นร้อยละ 2.92

อำเภอดอนตาล ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 543 คน คิดเป็นร้อยละ 94.97 มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 18 คิดเป็นร้อยละ 3.77 และไม่ได้เลือก 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.26

อำเภอดงหลวง ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 2,153 คน คิดเป็นร้อยละ 96.29 มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 59 คิดเป็นร้อยละ 2.64 และไม่ได้เลือก 24 คน คิดเป็นร้อยละ 1.07

อำเภอคำชะอี ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 615 คน คิดเป็นร้อยละ 98.72 มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 7 คิดเป็นร้อยละ 1.12 และไม่ได้เลือก 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.16

อำเภอหว้านใหญ่ ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 92.49 มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 7 คิดเป็นร้อยละ 3.29 และไม่ได้เลือก 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.23

อำเภอหนองสูง ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 92.67 มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน 9 คิดเป็นร้อยละ 6.00 และไม่ได้เลือก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.33

ตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์ครัวเรือนมีอุปกรณ์สารสนเทศ (อินเตอร์เน็ต)

อำเภอ/จังหวัด / โทรศัพท์มือถือ	จ. มุกดาหาร	อ.เมือง มุกดาหาร	อ.นิคมฯ	อ.ดอนตาล	อ.ดง หลวง	อ.คำชะอี	อ.หว้าน ใหญ่	อ.หนอง สูง
ไม่มี	941 (15.70%)	159 (19.51%)	141 (17.05%)	46 (7.74%)	396 (15.23%)	106 (22.89%)	59 (24.38%)	34 (20.86%)
มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต	2569 (42.87%)	327 (40.12%)	323 (39.06)	249 (41.92)	1137 (43.73%)	357 (47.54%)	105 (43.39%)	71 (43.56%)
มีและมีอินเตอร์เน็ต	2251 (37.75%)	304 (37.70%)	221 (26.72%)	290 (48.82%)	1014 (39.00%)	288 (38.35%)	76 (31.40%)	58 (35.58%)
ไม่ได้เลือก	231 (37.57%)	25 (3.07%)	142 (17.17%)	9 (1.52%)	53 (2.04%)	0 (0.00%)	2 (0.83%)	0 (0.00%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 34 ครัวเรือนของท่านมีอุปกรณ์สารสนเทศหรือไม่ (โทรศัพท์มือถือ)ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์มือถือ จำนวน 941 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต 2569 คน คิดเป็นร้อยละ 42.87 มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 2251 คน คิดเป็นร้อยละ 37.75

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์มือถือ จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 19.51 มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต 327 คน คิดเป็นร้อยละ 40.12 มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 37.70

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์มือถือ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 17.05 มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต 323 คน คิดเป็นร้อยละ 39.06 มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 26.72

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์มือถือ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 7.74 มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต 249 คน คิดเป็นร้อยละ 41.92 มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 48.82

อำเภอดงหลวงพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์มือถือ จำนวน 396 คน คิดเป็นร้อยละ 15.23 มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต 1,137 คน คิดเป็นร้อยละ 43.73 มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 1,014 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์มือถือ จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 22.89 มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต 357 คน คิดเป็นร้อยละ 47.54 มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 38.35

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์มือถือ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 24.38 มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต 105 คน คิดเป็นร้อยละ 43.39 มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40

อำเภอหนองสูง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีโทรศัพท์มือถือ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 20.86 มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต 71 คน คิดเป็นร้อยละ 43.56 มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 35.58

ตารางที่ 35 ผลวิเคราะห์ครัวเรือนมีอุปกรณ์สารสนเทศ เครื่องคอมพิวเตอร์)

อำเภอ/จังหวัด / คอมพิวเตอร์	จ. มุกดาหาร	อ.เมือง มุกดาหาร	อ.นิคมฯ	อ.ดอนตาล	อ.ดง หลวง	อ.คำชะอี	อ.หว้าน ใหญ่	อ.หนอง สูง
ไม่มี	4,802 (92.06%)	681 (90.20%)	606 (79.95%)	437 (91.04%)	2,132 (95.35%)	594 (95.50%)	207 (96.28%)	145 (96.67%)
มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต	52 (1.00%)	13 (1.72%)	3 (0.40%)	9 (1.88%)	19 (0.85%)	5 (0.80%)	1 (0.47%)	2 (1.33%)
มีและมีอินเตอร์เน็ต	175 (3.36%)	42 (5.56%)	7 (0.92%)	28 (5.83%)	69 (3.09%)	22 (3.45%)	5 (2.33%)	2 (1.33%)
ไม่ได้เลือก	187 (3.59%)	19 (2.52%)	142 (18.73%)	6 (5.83%)	16 (0.72%)	1 (0.16%)	2 (0.93%)	1 (0.67%)

ผลวิเคราะห์ ตารางที่ 35 ครัวเรือนของท่านมีอุปกรณ์สารสนเทศหรือไม่ (เครื่องคอมพิวเตอร์) ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีคอมพิวเตอร์ จำนวน 4,802 คน คิดเป็นร้อยละ 92.06 มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 มีและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ3.36

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีคอมพิวเตอร์ จำนวน 681 คน คิดเป็นร้อยละ 90.20 มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 1.72 มีและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ5.56

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีคอมพิวเตอร์ จำนวน 606 คน คิดเป็นร้อยละ 79.95 มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 มีและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 0.92

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีคอมพิวเตอร์ จำนวน 437 คน คิดเป็นร้อยละ 91.04 มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.88 มีและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 5.83

อำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีคอมพิวเตอร์ จำนวน 2,132 คน คิดเป็นร้อยละ 95.35 มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 0.85 มีและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 3.09

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีคอมพิวเตอร์ จำนวน 594 คน คิดเป็นร้อยละ 95.05 มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 มีและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีคอมพิวเตอร์ จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 96.28 มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.47 มีและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33

อำเภอหนองสูง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีคอมพิวเตอร์ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 96.67 มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.33 มีและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.33

ตารางที่ 36 ผลวิเคราะห์ครัวเรือนมีพื้นที่ทำกินทางการเกษตร

จังหวัด/อำเภอ	ไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร	มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ	มีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง	มีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตป่า (ป่าสงวนฯ/อุทยานฯ หรืออื่นๆ)	ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองแต่อาศัยพื้นที่ของบุคคลอื่นทำ โดยไม่มีค่าเช่า	เช่าที่ดินทำกิน	มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง ไม่มีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ
จังหวัดมุกดาหาร	1,443 (21.51%)	2,631 (39.22%)	1,222 (18.21%)	1,091 (16.26%)	204 (3.04%)	117 (1.74%)	0 (0.00%)
อำเภอเมืองมุกดาหาร	410 (28.41%)	256 (9.73%)	125 (10.23%)	88 (8.07%)	11 (5.39%)	4 (3.42%)	0 (0.00%)
อำเภอคำชะอี	117 (8.11%)	335 (12.73%)	178 (14.57%)	151 (13.84%)	37 (18.14%)	3 (2.56%)	0 (0.00%)
อำเภอดงหลวง	383 (26.54%)	1,242 (47.21%)	524 (42.88%)	762 (69.84%)	94 (46.08%)	96 (82.05%)	0 (0.00%)
อำเภอดอนตาล	68 (4.71%)	366 (13.91%)	191 (15.63%)	52 (4.77%)	23 (11.27%)	4 (3.42%)	0 (0.00%)
อำเภอนิคมคำสร้อย	358 (24.81%)	223 (8.48%)	113 (9.25%)	11 (1.01%)	21 (10.29%)	8 (6.84%)	0 (0.00%)
อำเภอหนองสูง	30 (2.08%)	102 (3.88%)	39 (3.19%)	7 (0.64%)	11 (5.39%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)
อำเภอหว้านใหญ่	77 (5.34%)	107 (4.07%)	52 (4.26%)	20 (1.83%)	7 (3.43%)	2 (1.71%)	0 (0.00%)

ผลวิเคราะห์ ตารางที่ 36 ครัวเรือนของท่านมีพื้นที่ทำกินทางการเกษตร ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 2,631 คน คิดเป็นร้อยละ 39.22 รองลงมาไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร จำนวน 1,443 คน คิดเป็นร้อยละ21.51 และมีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง 1,222 คน คิดเป็นร้อยละ 18.21

อำเภอเมืองมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร จำนวน 410 คน คิดเป็นร้อยละ 28.41 รองลงมา มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 9.73 และมีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง 125 คน คิดเป็นร้อยละ 10.23

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 335 คน คิดเป็นร้อยละ 12.73 รองลงมามีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง 178 คน คิดเป็นร้อยละ 14.57 และไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 8.11

อำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 1,242 คน คิดเป็นร้อยละ 47.21 รองลงมามีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตป่า (ป่าสงวนฯ/อุทยานฯ หรืออื่นๆ) จำนวน 762 คน คิดเป็นร้อยละ 69.84 และมีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง จำนวน 524 คน คิดเป็นร้อยละ 42.88

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 13.91 รองลงมามีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง 191 คน คิดเป็นร้อยละ 15.63 และไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 4.71

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร จำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 24.81 รองลงมา มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 8.48 และมีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง 113 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25

อำเภอหนองสูง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 3.88 รองลงมามีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง 39 คน คิดเป็นร้อยละ 3.19 และไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 2.08

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร จำนวน 107คน คิดเป็นร้อยละ 4.07 รองลงมา มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 5.34 และมีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง 52 คน คิดเป็นร้อยละ 4.26

ตารางที่ 37 ผลการวิเคราะห์ ครัวเรือนใช้น้ำเพื่อทำการเกษตรจากแหล่ง

พื้นที่ที่ทำการสำรวจ	แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง	อ่างเก็บน้ำ สระน้ำ หมู่บ้าน	น้ำใต้ดิน (บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล)	น้ำฝน	คลอง ชลประทาน	อื่นๆ
จังหวัดมุกดาหาร	847 (18.98%)	223 (4.99%)	157 (3.51%)	2,866 (64.23%)	338 (7.75%)	31 (0.69%)
อำเภอเมืองมุกดาหาร	82 (9.68%)	11 (4.93%)	16 (10.19%)	250 (8.72%)	12 (3.55%)	8 (25.81%)
อำเภอนิคมคำสร้อย	86 (10.15%)	14 (6.28%)	43 (27.39%)	162 (5.65%)	14 (4.14%)	10 (32.26%)
อำเภอดอนตาล	88 (10.39%)	5 (2.24%)	35 (22.29%)	339 (11.83%)	24 (7.10%)	1 (3.23%)
อำเภอดงหลวง	347 (40.97%)	140 (62.78%)	27 (17.20%)	1,515 (52.86%)	274 (81.07%)	7 (22.58%)
อำเภอคำชะอี	182 (21.49%)	33 (14.80%)	20 (12.74%)	423 (14.76%)	1 (0.30%)	1 (3.23%)
อำเภอหว้านใหญ่	21 (2.48%)	13 (5.83%)	14 (8.92%)	92 (3.21%)	13 (3.85%)	4 (12.90%)
อำเภอหนองสูง	41 (4.84%)	7 (3.14%)	2 (1.27%)	85 (2.97%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)

ตารางที่ 37 ผลการวิเคราะห์ ครัวเรือนของท่านใช้น้ำเพื่อทำการเกษตรจากแหล่งใดเป็นหลักภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้น้ำจากน้ำฝน จำนวน 2,866 คน คิดเป็นร้อยละ 64.23 รองลงมาใช้น้ำจาก แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง จำนวน 847 คน คิดเป็นร้อยละ 18.98 คลองชลประทาน จำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 7.75 ได้จากอ่างเก็บน้ำ สระน้ำ หมู่บ้าน จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 4.99 แหล่งน้ำใต้ดิน (บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล) จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 3.51 และจากแหล่งน้ำอื่นๆ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 0.69

อำเภอเมืองมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากน้ำฝน จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 8.72 รองลงมาใช้น้ำจาก แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 9.68 และน้ำใต้ดิน (บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.19

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากน้ำฝน จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 5.65 รองลงมาใช้น้ำจาก แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 10.15 และน้ำใต้ดิน (บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล) จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 27.39

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากน้ำฝน จำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 11.83 รองลงมาใช้น้ำจาก แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 10.39 และน้ำใต้ดิน (บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล) จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 22.29

อำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากน้ำฝน จำนวน 1,515 คน คิดเป็นร้อยละ 52.86 รองลงมาใช้น้ำจาก แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง จำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 40.97 และน้ำใต้ดิน (บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล) จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 62.78

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากน้ำฝน จำนวน 423 คน คิดเป็นร้อยละ 14.76 รองลงมาใช้น้ำจาก แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 21.49 และอ่างเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากน้ำฝน จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 3.21 รองลงมาใช้น้ำจาก แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 2.48 และน้ำใต้ดิน (บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล) จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.92

อำเภอหนองสูง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากน้ำฝน จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 2.97 รองลงมาใช้น้ำจาก แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 4.84 และอ่างเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.14

ตารางที่ 38 ผลวิเคราะห์ครัวเรือนมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน

ครัวเรือนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินหรือไม่	พื้นที่ที่ทำการเก็บข้อมูล							
	จังหวัดมุกดาหาร	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย	อำเภอดอนตาล	อำเภอดงหลวง	อำเภอคำชะอี	อำเภอหว้านใหญ่	อำเภอหนองสูง
ไม่มีปัญหา	1,481 (27.38%)	146 (9.86%)	140 (9.45%)	229 (15.46%)	600 (40.51%)	208 (14.04%)	88 (5.94%)	70 (4.73%)
น้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี	1,318 (24.36%)	149 (11.31%)	78 (5.92%)	119 (9.03%)	642 (48.71%)	262 (19.88%)	29 (2.20%)	39 (2.96%)
ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดี	878 (16.23%)	96 (10.93%)	37 (4.21%)	41 (4.67%)	502 (57.18%)	158 (18.00%)	15 (1.71%)	29 (3.30%)
ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน	1,095 (20.24%)	84 (7.67%)	25 (2.28%)	22 (2.01%)	804 (73.42%)	150 (13.70%)	7 (0.64%)	3 (0.27%)
ที่ดินติดจำนอง	138 (2.55%)	17 (12.32%)	16 (11.59%)	41 (29.71%)	48 (34.78%)	13 (9.42%)	2 (1.45%)	1 (0.72%)
อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น อุทกภัย ดินถล่ม	202 (3.73%)	35 (17.33%)	6 (2.97%)	19 (9.41%)	136 (67.33%)	5 (2.48%)	1 (0.50%)	0 (0.00%)
เข้าถึงยาก (เช่น ไม่มีถนนหรือถนนไม่ดี เข้าได้บางฤดูกาล)	297 (5.49%)	58 (19.53%)	9 (3.03%)	18 (6.06%)	168 (56.57%)	27 (9.09%)	3 (1.01%)	14 (4.71%)

ผลวิเคราะห์ ตารางที่ 38 ครัวเรือนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินหรือไม่ ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหา จำนวน 1,481 คน คิดเป็นร้อยละ 27.38 น้ำเข้าไม่ถึงแปลงหรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 1,318 คน คิดเป็นร้อยละ 24.36 ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดี จำนวน 878 คน คิดเป็นร้อยละ 16.23 ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน จำนวน 1,095 คน คิดเป็นร้อยละ 20.24 ที่ดินติดจำนอง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 2.55 อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยเช่น อุทกภัย ดินถล่ม จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 3.73 และเข้าถึงยาก (เช่น ไม่มีถนนหรือถนนไม่ดี เข้าได้บางฤดูกาล) จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 5.49

อำเภอเมืองมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ น้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 11.31 รองลงมาไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 9.86 และดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 10.93

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 9.45 รองลงมาน้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 5.92 และดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 4.21

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 15.46 รองลงมาน้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 9.03 และดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67

อำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน จำนวน 804 คน คิดเป็นร้อยละ 73.42 รองลงมาน้ำเข้าไม่ถึงแปลงหรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 642 คน คิดเป็นร้อยละ 48.71 และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน จำนวน 600 คน คิดเป็นร้อยละ 40.51

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ น้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 19.88 รองลงมาไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 14.04 และดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดีจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 5.94 รองลงมาน้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 2.20 และดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 1.71

อำเภอหนองสูง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 4.73 รองลงมาน้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 2.96 และดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30

ตารางที่ 39 ผลวิเคราะห์ ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าที่อยู่อาศัย

พื้นที่สำรวจ	ไม่มีถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัย	ถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล	ถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้	มีการเดินทางในรูปแบบอื่น
จังหวัดมุกดาหาร	0 (0.00%)	192(3.82%)	419(8.33%)	4,421(87.86%)
อำเภอเมืองมุกดาหาร	0 (0.00%)	19 (2.57%)	56 (7.58%)	664(89.85%)
อำเภอนิคมคำสร้อย	0 (0.00%)	33(5.38%)	50(8.16%)	530(86.46%)
อำเภอดอนตาล	0 (0.00%)	12(2.53%)	51(10.74%)	412(86.74%)
อำเภอดงหลวง	0 (0.00%)	65(2.92%)	179(8.05%)	1,980(89.03%)
อำเภอคำชะอี	0 (0.00%)	43(6.92%)	52(8.37%)	526(84.70%)
อำเภอหว้านใหญ่	0 (0.00%)	6(2.83%)	14(6.60%)	192(90.57%)
อำเภอหนองสูง	0 (0.00%)	14(9.46%)	17(11.49%)	117(79.05%)

ผลวิเคราะห์ ตารางที่ 39 ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าที่อยู่อาศัยหรือไม่ ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 4,421 คน คิดเป็นร้อยละ 87.86 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 419 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 3.82

อำเภอเมืองมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 664 คน คิดเป็นร้อยละ 89.85 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 7.58 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 2.57

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 530 คน คิดเป็นร้อยละ 86.46 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 8.16 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 5.38

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 421 คน คิดเป็นร้อยละ 86.74 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.05 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 2.92

อำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 1,980 คน คิดเป็นร้อยละ 89.03 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 8.05 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 2.92

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 526 คน คิดเป็นร้อยละ 84.70 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.37 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 6.92

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 90.57 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.83

อำเภอหนองสูง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 79.05 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 11.49 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.46

ตารางที่ 40 ผลการวิเคราะห์ ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าที่ทำกิน

พื้นที่สำรวจ	ไม่มีถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัย	ถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล	ถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้	มีการเดินทางในรูปแบบอื่น
จังหวัดมุกดาหาร	0 (0.00%)	282(6.28%)	1,049(23.37%)	3,158(70.35%)
อำเภอเมืองมุกดาหาร	0 (0.00%)	33 (5.79%)	128(22.46%)	409(71.75)
อำเภอนิคมคำสร้อย	0 (0.00%)	63(13.29)	70(14.77)	341(71.49)
อำเภอดอนตาล	0 (0.00%)	21(4.60%)	79(17.29%)	357(78.11)
อำเภอดงหลวง	0 (0.00%)	95(4.51%)	561(26.65%)	1,449(68.84%)
อำเภอคำชะอี	0 (0.00%)	50(8.87%)	145(25.71%)	369(65.43%)
อำเภอหว้านใหญ่	0 (0.00%)	6(3.28%)	28(15.30%)	149(1.42%)
อำเภอหนองสูง	0 (0.00%)	14(10.29%)	38 (27.94%)	84 (61.76%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 40 ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าที่ทำกิน ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 3,158 คน คิดเป็นร้อยละ 70.35 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 1,049 คน คิดเป็นร้อยละ 23.37 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 6.28

อำเภอเมืองมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 409 คน คิดเป็นร้อยละ 71.75 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 22.46 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 5.79

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 71.49 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 14.77 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 13.29

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 357 คน คิดเป็นร้อยละ 78.11 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 17.29 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60

อำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 1,449 คน คิดเป็นร้อยละ 68.84 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 561 คน คิดเป็นร้อยละ 26.65 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 4.51

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 369 คน คิดเป็นร้อยละ 65.43 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 25.71 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 8.87

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 1.42 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.28

อำเภอหนองสูงพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีการเดินทางในรูปแบบอื่น จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 61.76 รองลงมาถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 27.49 และถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.29

ตารางที่ 41 ผลวิเคราะห์ครัวเรือนที่รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และประกาศของหน่วยงานราชการ

ครัวเรือนของท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และประกาศ ของหน่วยงานราชการจากแหล่งใด	พื้นที่ที่ทำการเก็บข้อมูล							
	จังหวัดมุกดาหาร	**อำเภอเมือง มุกดาหาร**	**อำเภอนิคม คำสร้อย**	**อำเภอดอน ตาล**	**อำเภอ ดงหลวง**	**อำเภอ คำชะอี**	**อำเภอ หว้านใหญ่**	**อำเภอหนอง สูง**
ไม่ได้รับข่าวสาร	50(0.32%)	14(0.73%)	11(0.57%)	3(0.17%)	11(0.17%)	8(0.34%)	2(0.30%)	1(0.17%)
โทรทัศน์	2,943(18.75%)	399(20.71)	354(18.21%)	364(20.60%)	1,098(16.95%)	482(20.73%)	147(22.34%)	99(16.64%)
วิทยุ	761(4.85%)	91(4.72%)	119(6.12%)	88(4.98%)	184(2.84%)	177(7.61%)	68(10.33%)	34(5.71%)
หนังสือพิมพ์	156(0.99%)	17(0.88%)	14(0.72%)	12(0.68%)	12(0.19%)	68(2.92%)	5(0.76%)	28(4.71%)
วารสารการเกษตร	117(0.75%)	8(0.42%)	8(0.41%)	13(0.74)	21(0.32%)	44(1.89%)	4(0.61%)	19(3.19%)
อินเตอร์เน็ต /Social media กลุ่มไลน์	946(6.03%)	99(5.14%)	112(5.76%)	130(7.36%)	326(5.03%)	208(8.95%)	38(5.78%)	33(5.55%)
ประชุมหมู่บ้าน	3,585(22.85%)	443(22.99%)	456(23.46%)	368(20.83%)	1,681(25.96%)	391(16.82%)	134(20.36%)	112(18.82%)
หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	4,363(27.80%)	547(28.39%)	543(27.93%)	440(24.90%)	2,016(31.13%)	531(22.84%)	155(23.56%)	131(22.02%)
เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ร้านค้าในหมู่บ้าน	2,101(13.39%)	256(13.28%)	229(11.78%)	197(11.15)	905(13.97%)	345(14.84%)	86(13.07)	83(13.95%)
ติดประกาศที่เทศบาล/อ.บ.ต. / หน่วยงาน	389(2.48%)	23(1.19%)	53(2.73%)	85(4.81%)	138(2.13%)	44(1.89%)	7(1.06%)	39(6.55%)
รถประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน	267(1.70%)	25(1.30%)	45(2.31%)	66(3.74%)	77(1.19%)	27(1.16%)	11(1.67%)	16(2.69%)
อื่น ๆ	14(0.09%)	5(0.26%)	0(0.00%)	1(0.06%)	7(0.11%)	0(0.00%)	1(0.15%)	0(0.00%)

ผลวิเคราะห์ ตารางที่ 41 ครัวเรือนของท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และประกาศของหน่วยงานราชการจากแหล่งใด ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน จำนวน 4,363 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 3,585 คนคิดเป็นร้อยละ 22.85 และโทรทัศน์ 2,943 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ตามลำดับ

อำเภอเมืองมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน จำนวน 547คน คิดเป็นร้อยละ 28.39 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 443 คน คิดเป็นร้อยละ 22.99 และโทรทัศน์ 399 คน คิดเป็นร้อยละ 20.71 ตามลำดับ

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน จำนวน 543 คน คิดเป็นร้อยละ 27.93 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 456 คน คิดเป็นร้อยละ 23.46 และโทรทัศน์ 354 คน คิดเป็นร้อยละ 18.21 ตามลำดับ

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน จำนวน 440 คน คิดเป็นร้อยละ 24.90 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83 และโทรทัศน์ 364 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 ตามลำดับ

อำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน จำนวน 2,016 คน คิดเป็นร้อยละ 31.13 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 1,681 คน คิดเป็นร้อยละ 25.96 และโทรทัศน์ 1,098 คน คิดเป็นร้อยละ 16.95 ตามลำดับ

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน จำนวน 531 คน คิดเป็นร้อยละ 22.84 รองลงมาโทรทัศน์ 482 คน คิดเป็นร้อยละ 20.73 และประชุมหมู่บ้าน จำนวน 391 คน คิดเป็นร้อยละ 16.82 ตามลำดับ

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 23.56 รองลงมาโทรทัศน์ 147 คน คิดเป็นร้อยละ 22.34 และประชุมหมู่บ้าน จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 20.36 ตามลำดับ

อำเภอหนองสูง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน จำนวน 131คน คิดเป็นร้อยละ 22.02 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 18.82 และโทรทัศน์ 99 คน คิดเป็นร้อยละ 16.64 ตามลำดับ

ตารางที่ 42 ผลวิเคราะห์ครัวเรือนในการรับรู้/ใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารและประกาศของหน่วยงานราชการจากแหล่งใดที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพและสร้างรายได้

ครัวเรือนของท่านรับรู้/ใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารและประกาศของหน่วยงานราชการจากแหล่งใดที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพและสร้างรายได้	**พื้นที่ที่ทำการเก็บข้อมูล**							
	จังหวัดมุกดาหาร	**อำเภอเมืองมุกดาหาร**	**อำเภอนิคมคำสร้อย**	**อำเภอดอนตาล**	**อำเภอดงหลวง**	**อำเภอคำชะอี**	**อำเภอหว้านใหญ่**	**อำเภอหนองสูง**
ไม่ได้รับข่าวสาร	50(0.33%)	16(0.87%)	9(0.47%)	3(0.18%)	10(0.18%)	7(0.31%)	2(0.31%)	3(0.51%)
โทรทัศน์	2,598(17.03%)	355(19.32%)	306(16.00%)	292(17.73%)	99(1.82%)	425(18.52%)	136(21.35%)	85(14.48%)
วิทยุ	640(4.20%)	68(3.70%)	97(5.07%)	66(4.01%)	157(2.89%)	164(7.15%)	52(8.16%)	36(6.13%)
หนังสือพิมพ์	155(1.02%)	14(0.76%)	12(0.63%)	10(0.61%)	10(0.18%)	77(3.36%)	4(0.63%)	28(4.77%)
วารสารการเกษตร	111(0.73%)	5(0.27%)	8(0.42%)	11(0.67%)	19(0.35%)	46(2.00%)	3(0.47%)	19(3.24%)
อินเตอร์เน็ต /Social media กลุ่มไลน์	847(5.55%)	96(5.23%)	106(5.54%)	115(6.98%)	282(5.19%)	184(8.02%)	36(5.65%)	28(4.77%)
ประชุมหมู่บ้าน	3,475(22.79%)	406(22.10%)	464(24.27%)	337(20.46%)	1,650(30.35%)	388(16.91%)	124(19.47%)	106(18.06%)
หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	4,385(28.75%)	546(29.72%)	555(29.03%)	420(25.25%)	2,039(37.51%)	529(23.05%)	162(25.43%)	134(22.83%)
เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ร้านค้าในหมู่บ้าน	2,188(14.35%)	267(14.53%)	254(13.28%)	240(14.57%)	889(16.35%)	349(15.21%)	95(14.91%)	94(16.01%)
ติดประกาศที่เทศบาล/ อ.บ.ต. / หน่วยงาน	485(3.18%)	31(1.69%)	64(3.35%)	84(5.10%)	183(3.37%)	75(3.27%)	11(1.73%)	37(6.30%)
รถประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน	299(1.98%)	29(1.58%)	36(1.88%)	69(4.19%)	95(1.75%)	45(1.96%)	8(1.26%)	17(2.90%)
อื่น ๆ	18(0.12%)	4(0.22%)	1(0.05%)	0(0.00%)	3(0.06%)	6(0.26%)	4(0.63%)	0(0.00%)

ตารางที่ 42 ผลวิเคราะห์ครัวเรือนของท่านรับรู้/ใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารและประกาศของหน่วยงานราชการจากแหล่งใดที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพและสร้างรายได้ ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้านจำนวน 4,385 คน คิดเป็นร้อยละ 28.75 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 3,475 คน คิดเป็นร้อยละ 22.79 และโทรทัศน์ จำนวน 2,598 คน คิดเป็นร้อยละ 17.03 ตามลำดับ

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้านจำนวน 546 คน คิดเป็นร้อยละ 29.72 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 406 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 และโทรทัศน์ จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 19.32 ตามลำดับ

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้านจำนวน 555 คน คิดเป็นร้อยละ 29.03 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 464 คน คิดเป็นร้อยละ 24.27 และโทรทัศน์ จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ตามลำดับ

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้านจำนวน 420 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 20.46 และโทรทัศน์ จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 17.73 ตามลำดับ

อำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้านจำนวน 2,039 คน คิดเป็นร้อยละ 37.51 รองลงมาประชุมหมู่บ้าน จำนวน 1,650 คน คิดเป็นร้อยละ 30.35 และเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ร้านค้าในหมู่บ้าน จำนวน 889 คน คิดเป็นร้อยละ 16.35 ตามลำดับ

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้านจำนวน 529 คน คิดเป็นร้อยละ 23.05 รองลงมาโทรทัศน์ จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 18.52 และประชุมหมู่บ้าน จำนวน 406 คน คิดเป็นร้อยละ 16.91 ตามลำดับ

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้านจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 25.43 รองลงมาโทรทัศน์ จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 21.35 และประชุมหมู่บ้าน จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 19.47 ตามลำดับ

อำเภอหนองสูง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้านจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 22.83 รองลงประชุมหมู่บ้าน จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 18.06 และเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ร้านค้าในหมู่บ้าน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 16.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 43 ผลการวิเคราะห์ ครัวเรือนได้รับประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล

พื้นที่สำรวจ	ใช้	ไม่ใช้
จังหวัดมุกดาหาร	3,319 (65.72%)	1,731 (34.28)
อำเภอเมืองมุกดาหาร	550 (74.02)	193 (25.98%)
อำเภอนิคมคำสร้อย	431 (69.85%)	186 (30.15)
อำเภอดอนตาล	322 (67.51%)	155 (32.49%)
อำเภอดงหลวง	1,357 (60.77%)	876 (39.23%)
อำเภอคำชะอี	376 (60.35%)	247 (39.65%)
อำเภอหว้านใหญ่	154 (74.04%)	54 (25.96%)
อำเภอหนองสูง	129 (86.58%)	20 (13.42%)

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 43 ครัวเรือนของท่านได้รับประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 3,319 คน คิดเป็นร้อยละ 65.72 และไม่ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 1,731 คน คิดเป็นร้อยละ 34.28

อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 550 คน คิดเป็นร้อยละ 74.02 และไม่ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 25.98

อำเภอนิคมคำสร้อย พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 431 คน คิดเป็นร้อยละ 69.85 และไม่ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 30.15

อำเภอดอนตาล พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 322 คน คิดเป็นร้อยละ 67.51 และไม่ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 32.49

อำเภอดงหลวง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 1,357 คน คิดเป็นร้อยละ 60.77 และไม่ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 876 คน คิดเป็นร้อยละ 39.23

อำเภอคำชะอี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 376 คน คิดเป็นร้อยละ 60.35 และไม่ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 39.65

อำเภอหว้านใหญ่ พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 74.04 และไม่ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 25.96

อำเภอหนองสูง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 86.58 และไม่ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 13.42

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนการเงิน

รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากพืชเกษตร

ตารางที่ 44 รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือน

พืชเกษตร	มุกดาหาร (5060)	เมือง (744)	นิคมคำสร้อย (617)	ดอนตาล (477)	ดงหลวง (2236)	คำชะอี (623)	หว้านใหญ่ (213)	หนองสูง (150)
ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร	1500	429	386	52	370	109	106	48
ทำนา	2669	257	180	415	1274	365	78	100
ทำสวนผัก/ผลไม้	142	9	16	17	69	25	5	1
พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่นๆ พริก ฯลฯ	1787	136	57	126	1329	130	8	1
พืชอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน	1062	18	64	70	782	94	28	6

จากตารางที่ 44 รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากอะไร สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากพืชเกษตร จำนวน 5060 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร จำนวน 1500 ครัวเรือน ทำนา จำนวน 2669 ครัวเรือน ทำสวนผัก/ผลไม้ จำนวน 142 ครัวเรือน พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่นๆ พริก ฯลฯ จำนวน 1787 ครัวเรือน พืชอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน จำนวน 1062 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 30 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากพืชเกษตร จำนวน 744 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร จำนวน 429 ครัวเรือน ทำนา จำนวน 257 ครัวเรือน ทำสวนผัก/ผลไม้ จำนวน 9 ครัวเรือน พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่นๆ พริก ฯลฯ จำนวน 136 ครัวเรือน พืชอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน จำนวน 18 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 3 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากพืชเกษตร จำนวน 617 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร จำนวน 386 ครัวเรือน ทำนา จำนวน 180 ครัวเรือน ทำสวนผัก/ผลไม้ จำนวน 16 ครัวเรือน พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่นๆ พริก ฯลฯ จำนวน 57 ครัวเรือน พืชอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน จำนวน 64 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 1 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากพืชเกษตร จำนวน 477 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร จำนวน 52 ครัวเรือน ทำนา จำนวน 415 ครัวเรือน ทำสวนผัก/ผลไม้ จำนวน 17 ครัวเรือน พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่นๆ พริก ฯลฯ จำนวน 126 ครัวเรือน พืชอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน จำนวน 70 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 1 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากพืชเกษตร จำนวน 2236 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร จำนวน 370 ครัวเรือน ทำนา จำนวน 1274 ครัวเรือน ทำสวนผัก/ผลไม้ จำนวน 69 ครัวเรือน พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่นๆ พริก ฯลฯ จำนวน 1329 ครัวเรือน พืชอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน จำนวน 782 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 21 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากพืชเกษตร จำนวน 623 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร จำนวน 109 ครัวเรือน ทำนา จำนวน 365 ครัวเรือน ทำสวนผัก/ผลไม้ จำนวน 25 ครัวเรือน พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่นๆ พริก ฯลฯ จำนวน 130 ครัวเรือน พืชอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน จำนวน 94 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 1 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากพืชเกษตร จำนวน 213 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร จำนวน 106 ครัวเรือน ทำนา จำนวน 78 ครัวเรือน ทำสวนผัก/ผลไม้ จำนวน 5 ครัวเรือน พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่นๆ พริก ฯลฯ จำนวน 8 ครัวเรือน พืชอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน จำนวน 28 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 3 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากพืชเกษตร จำนวน 150 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร จำนวน 48 ครัวเรือน ทำนา จำนวน 100 ครัวเรือน ทำสวนผัก/ผลไม้ จำนวน 1 ครัวเรือน พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่นๆ พริก ฯลฯ จำนวน 1 ครัวเรือน พืชอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน จำนวน 6 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 0 ครัวเรือน

ตารางที่ 45 รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์

ปศุสัตว์	มุกดาหาร (5060)	เมือง (744)	นิคมคำสร้อย (617)	ดอนตาล (477)	ดงหลวง (2236)	คำชะอี (623)	หว้านใหญ่ (213)	หนองสูง (150)
ไม่ได้ทำปศุสัตว์	4276	695	561	364	1846	495	179	134
สัตว์ปีก	286	11	25	35	154	51	5	5
หมู	40	3	2	7	15	8	1	1
วัว/ควาย	560	38	33	92	268	91	10	10

จากตารางที่ 45 รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากอะไร สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์ จำนวน 5,060 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 4,276 ครัวเรือน สัตว์ปีก จำนวน 286 ครัวเรือน หมู จำนวน 40 ครัวเรือน วัว/ควาย จำนวน 560 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 47 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์ จำนวน 744 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 695 ครัวเรือน สัตว์ปีก จำนวน 11 ครัวเรือน หมู จำนวน 3 ครัวเรือน วัว/ควาย จำนวน 38 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 2 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์ จำนวน 617 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 561 ครัวเรือน สัตว์ปีก จำนวน 25 ครัวเรือน หมู จำนวน 2 ครัวเรือน วัว/ควาย จำนวน 33 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 1 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์ จำนวน 477 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 364 ครัวเรือน สัตว์ปีก จำนวน 35 ครัวเรือน หมู จำนวน 7 ครัวเรือน วัว/ควาย จำนวน 92 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 11 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์ จำนวน 2236 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 1846 ครัวเรือน สัตว์ปีก จำนวน 154 ครัวเรือน หมู จำนวน 15 ครัวเรือน วัว/ควาย จำนวน 268 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 30 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์ จำนวน 623 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 495 ครัวเรือน สัตว์ปีก จำนวน 51 ครัวเรือน หมู จำนวน 8 ครัวเรือน วัว/ควาย จำนวน 91 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 1 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์ จำนวน 213 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 179 ครัวเรือน สัตว์ปีก จำนวน 5 ครัวเรือน หมู จำนวน 1 ครัวเรือน วัว/ควาย จำนวน 10 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 0 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากปศุสัตว์ จำนวน 150 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 134 ครัวเรือน สัตว์ปีก จำนวน 5 ครัวเรือน หมู จำนวน 1 ครัวเรือน วัว/ควาย จำนวน 10 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 0 ครัวเรือน

ตารางที่ 46 รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง

ปศุสัตว์	มุกดาหาร (5,060)	เมือง (744)	นิคมคำสร้อย (617)	ดอนตาล (477)	ดงหลวง (2,236)	คำชะอี (623)	หว้านใหญ่ (213)	หนองสูง (150)
ไม่ได้ทำปศุสัตว์	4,962	731	603	467	2,186	615	212	148
ประมงน้ำเค็ม	5	0	0	0	5	0	0	0
ประมงน้ำจืด	98	14	14	10	49	8	1	2

จากตารางที่ 46 รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากอะไร สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง จำนวน 5,060 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 4,962 ครัวเรือน ประมงน้ำเค็ม จำนวน 5 ครัวเรือน ประมงน้ำจืด จำนวน 98 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 82 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง จำนวน 744 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 731 ครัวเรือน ประมงน้ำเค็ม จำนวน 0 ครัวเรือน ประมงน้ำจืด จำนวน 14 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 3 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง จำนวน 617 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 603 ครัวเรือน ประมงน้ำเค็ม จำนวน 0 ครัวเรือน ประมงน้ำจืด จำนวน 14 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 5 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง จำนวน 477 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 467 ครัวเรือน ประมงน้ำเค็ม จำนวน 0 ครัวเรือน ประมงน้ำจืด จำนวน 10 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 24 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง จำนวน 2236 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 2,186 ครัวเรือน ประมงน้ำเค็ม จำนวน 5 ครัวเรือน ประมงน้ำจืด จำนวน 49 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 47 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง จำนวน 623 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 615 ครัวเรือน ประมงน้ำเค็ม จำนวน 0 ครัวเรือน ประมงน้ำจืด จำนวน 8 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 0 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง จำนวน 213 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 212 ครัวเรือน ประมงน้ำเค็ม จำนวน 0 ครัวเรือน ประมงน้ำจืด จำนวน 1 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 2 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากประมง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่ได้ทำปศุสัตว์ จำนวน 148 ครัวเรือน ประมงน้ำเค็ม จำนวน 0 ครัวเรือน ประมงน้ำจืด จำนวน 2 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล 1 ครัวเรือน

รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ

ตารางที่ 47 รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ

รายได้	มุกดาหาร	เมือง	นิคมคำสร้อย	ดอนตาล	ดงหลวง	คำชะอี	หว้านใหญ่	หนองสูง
ไม่มีรายได้จากการส่งกลับ	4,415	650	515	396	2,028	521	176	129
0-32,000 บาท	532	75	79	61	188	83	31	15
32,000-65,000 บาท	86	14	15	16	13	17	6	5
มากกว่า 65,000 บาท	27	5	8	4	7	2	0	1

จากตารางที่ 47 รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีรายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มีรายได้จากการส่งกลับ จำนวน 4,415 ครัวเรือน 0-32,000 บาท จำนวน 532 ครัวเรือน 32,000-65,000 บาท จำนวน 86 ครัวเรือน มากกว่า 65,000 บาท จำนวน 27 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 3947 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีรายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มีรายได้จากการส่งกลับ จำนวน 650 ครัวเรือน 0-32,000 บาท จำนวน 75 ครัวเรือน 32,000-65,000 บาท จำนวน 14 ครัวเรือน มากกว่า 65,000 บาท จำนวน 5 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 616 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีรายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มีรายได้จากการส่งกลับ จำนวน 515 ครัวเรือน 0-32,000 บาท จำนวน 79 ครัวเรือน 32,000-65,000 บาท จำนวน 15 ครัวเรือน มากกว่า 65,000 บาท จำนวน 8 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 501 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีรายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มีรายได้จากการส่งกลับ จำนวน 396 ครัวเรือน 0-32,000 บาท จำนวน 61 ครัวเรือน 32,000-65,000 บาท จำนวน 16 ครัวเรือน มากกว่า 65,000 บาท จำนวน 4 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 364 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีรายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มีรายได้จากการส่งกลับ จำนวน 2,028 ครัวเรือน 0-32,000 บาท จำนวน 188 ครัวเรือน 32,000-65,000 บาท จำนวน 13 ครัวเรือน มากกว่า 65,000 บาท จำนวน 7 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 1698 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีรายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มีรายได้จากการส่งกลับ จำนวน 521 ครัวเรือน 0-32,000 บาท จำนวน 83 ครัวเรือน 32,000-65,000 บาท จำนวน 17 ครัวเรือน มากกว่า 65,000 บาท จำนวน 2 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 519 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีรายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มีรายได้จากการส่งกลับ จำนวน 176 ครัวเรือน 0-32,000 บาท จำนวน 31 ครัวเรือน 32,000-65,000 บาท จำนวน 6 ครัวเรือน มากกว่า 65,000 บาท จำนวน 0 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 175 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีรายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่นๆ โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มีรายได้จากการส่งกลับ จำนวน 129 ครัวเรือน 0-32,000 บาท จำนวน 15 ครัวเรือน 32,000-65,000 บาท จำนวน 5 ครัวเรือน มากกว่า 65,000 บาท จำนวน 1 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 101 ครัวเรือน

ตารางที่ 48 การออมเงินของครัวเรือน

การออม	มุกดาหาร (5060)	เมือง (744)	นิคมคำสร้อย (617)	ดอนตาล (477)	ดงหลวง (2236)	คำชะอี (623)	หว้านใหญ่ (213)	หนองสูง (150)
ไม่มี	2552	467	438	139	988	286	147	87
เงินสดและทรัพย์สิน (เช่น ทอง)	338	41	20	18	224	20	6	9
เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต)	258	37	17	29	150	17	6	2
เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน	1113	149	105	150	494	124	27	64
พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ)	162	2	3	13	127	6	3	8
กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)	45	4	2	7	27	0	3	2
การออมอื่นๆ	72	12	10	8	27	8	3	4

จากตารางที่ 48 ครัวเรือนของท่านมีการออมหรือไม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีการออม จำนวน 5,060 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 2,552 ครัวเรือน เงินสดและทรัพย์สิน (เช่น ทอง) จำนวน 338 ครัวเรือน เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต) จำนวน 258 ครัวเรือน เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 1113 ครัวเรือน พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ) จำนวน 162 ครัวเรือน กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จำนวน 45 ครัวเรือน การออมอื่นๆ จำนวน 72 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 15 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีการออม จำนวน 744 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 467 ครัวเรือน เงินสดและทรัพย์สิน (เช่น ทอง) จำนวน 41 ครัวเรือน เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต) จำนวน 37 ครัวเรือน เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 149 ครัวเรือน พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ) จำนวน 2 ครัวเรือน กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จำนวน 4 ครัวเรือน การออมอื่นๆ จำนวน 12 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 1 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีการออม จำนวน 617 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 438 ครัวเรือน เงินสดและทรัพย์สิน (เช่น ทอง) จำนวน 20 ครัวเรือน เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต) จำนวน 17 ครัวเรือน เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 105 ครัวเรือน พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ) จำนวน 3 ครัวเรือน กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จำนวน 2 ครัวเรือน การออมอื่นๆ จำนวน 10 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีการออม จำนวน 477 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 139 ครัวเรือน เงินสดและทรัพย์สิน (เช่น ทอง) จำนวน 18 ครัวเรือน เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต) จำนวน 29 ครัวเรือน เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 150 ครัวเรือน พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ) จำนวน 13 ครัวเรือน กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จำนวน 7 ครัวเรือน การออมอื่นๆ จำนวน 8 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีการออม จำนวน 2,236 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 988 ครัวเรือน เงินสดและทรัพย์สิน (เช่น ทอง) จำนวน 224 ครัวเรือน เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต) จำนวน 150 ครัวเรือน เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 494 ครัวเรือน พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ) จำนวน 127 ครัวเรือน กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จำนวน 27 ครัวเรือน การออมอื่นๆ จำนวน 27 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 14 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีการออม จำนวน 623 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 286 ครัวเรือน เงินสดและทรัพย์สิน (เช่น ทอง) จำนวน 20 ครัวเรือน เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต) จำนวน 17 ครัวเรือน เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 124 ครัวเรือน พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ) จำนวน 6 ครัวเรือน กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จำนวน 0 ครัวเรือน การออมอื่นๆ จำนวน 8 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีการออม จำนวน 213 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 147 ครัวเรือน เงินสดและทรัพย์สิน (เช่น ทอง) จำนวน 6 ครัวเรือน เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต) จำนวน 6 ครัวเรือน เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 27 ครัวเรือน พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ) จำนวน 3 ครัวเรือน กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จำนวน 3 ครัวเรือน การออมอื่นๆ จำนวน 3 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีการออม จำนวน 150 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 87 ครัวเรือน เงินสดและทรัพย์สิน (เช่น ทอง) จำนวน 9 ครัวเรือน เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต) จำนวน 2 ครัวเรือน เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน จำนวน 64 ครัวเรือน พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ) จำนวน 8 ครัวเรือน กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) จำนวน 2 ครัวเรือน การออมอื่นๆ จำนวน 4 ครัวเรือน ไม่กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

ตารางที่ 49 หนี้สินของครัวเรือน

หนี้สิน	มุกดาหาร (5060)	เมือง (744)	นิคมคำสร้อย (617)	ดอนตาล (477)	ดงหลวง (2236)	คำชะอี (623)	หว้านใหญ่ (213)	หนองสูง (150)
ไม่มี	2073	392	282	139	733	339	120	68
ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มีค่าตอบแทนอื่นใด)	68	7	0	11	46	4	0	0
ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี)	142	15	28	9	71	3	10	6
กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน)	518	43	58	60	269	50	9	29
กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.))	1903	230	248	157	1023	128	65	52
ธนาคารออมสิน	1707	169	133	262	903	160	47	33
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	294	79	45	24	110	22	11	3
ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส. ฯลฯ)	53	7	4	4	29	3	2	4
สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์, อิออน, เงินติดล้อ)	127	2	17	12	75	13	6	2
ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ)	132	3	3	11	106	2	2	5
เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี)	84	16	19	13	30	2	3	1
กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา	124	7	12	17	67	9	1	11
แหล่งอื่นๆ	43	12	5	5	16	2	3	0

จากตารางที่ 49 ครัวเรือนของท่านมีหนี้สินหรือไม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีหนี้สิน จำนวน 5060 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 2073 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มีค่าตอบแทนอื่นใด) จำนวน 68 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 142 ครัวเรือน กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน) จำนวน 518 ครัวเรือน กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.)) จำนวน 1903 ครัวเรือน ธนาคารออมสิน จำนวน 1707 ครัวเรือน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 294 ครัวเรือน ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส.

ฯลฯ) จำนวน 53 ครัวเรือน สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์ ,อิออน, เงินติดล้อ) จำนวน 127 ครัวเรือน ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ) จำนวน 132 ครัวเรือน เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 84 ครัวเรือน กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา จำนวน 124 ครัวเรือน แหล่งอื่นๆ จำนวน 43 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 11 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีหนี้สิน จำนวน 744 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 392 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มีค่าตอบแทนอื่นใด) จำนวน 7 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 15 ครัวเรือน กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน) จำนวน 43 ครัวเรือน กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.)) จำนวน 230 ครัวเรือน ธนาคารออมสิน จำนวน 169 ครัวเรือน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 79 ครัวเรือน ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส. ฯลฯ) จำนวน 7 ครัวเรือน สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์ ,อิออน, เงินติดล้อ) จำนวน 2 ครัวเรือน ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ) จำนวน 3 ครัวเรือน เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 16 ครัวเรือน กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา จำนวน 7 ครัวเรือน แหล่งอื่นๆ จำนวน 12 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 1 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีหนี้สิน จำนวน 617 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 282 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มีค่าตอบแทนอื่นใด) จำนวน 0 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 28 ครัวเรือน กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน) จำนวน 58 ครัวเรือน กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.)) จำนวน 248 ครัวเรือน ธนาคารออมสิน จำนวน 133 ครัวเรือน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 45 ครัวเรือน ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส. ฯลฯ) จำนวน 4 ครัวเรือน สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์ ,อิออน, เงินติดล้อ) จำนวน 17 ครัวเรือน ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ) จำนวน 3 ครัวเรือน เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 19 ครัวเรือน กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา จำนวน 12 ครัวเรือน แหล่งอื่นๆ จำนวน 5 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีหนี้สิน จำนวน 477 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 139 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มีค่าตอบแทนอื่นใด) จำนวน 11 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 9 ครัวเรือน กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน) จำนวน 60 ครัวเรือน กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.)) จำนวน 157 ครัวเรือน ธนาคารออมสิน จำนวน 262 ครัวเรือน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 24 ครัวเรือน ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส. ฯลฯ) จำนวน 4 ครัวเรือน สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์ ,อิออน, เงินติดล้อ) จำนวน 12 ครัวเรือน ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ) จำนวน 11 ครัวเรือน เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 13 ครัวเรือน กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา จำนวน 17 ครัวเรือน แหล่งอื่นๆ จำนวน 5 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีหนี้สิน จำนวน 2236 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 733 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มีค่าตอบแทนอื่นใด) จำนวน 46 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 71 ครัวเรือน กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน) จำนวน 269 ครัวเรือน กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไข

ปัญหาความยากจน (กขคจ.)) จำนวน 1023 ครัวเรือน ธนาคารออมสิน จำนวน 903 ครัวเรือน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 110 ครัวเรือน ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส. ฯลฯ) จำนวน 29 ครัวเรือน สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์ ,อิออน, เงินติดล้อ) จำนวน 75 ครัวเรือน ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ) จำนวน 106 ครัวเรือน เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 30 ครัวเรือน กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา จำนวน 67 ครัวเรือน แหล่งอื่นๆ จำนวน 16 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 10 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีหนี้สิน จำนวน 623 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 339 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มีค่าตอบแทนอื่นใด) จำนวน 4 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 3 ครัวเรือน กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน) จำนวน 50 ครัวเรือน กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.)) จำนวน 128 ครัวเรือน ธนาคารออมสิน จำนวน 160 ครัวเรือน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 22 ครัวเรือน ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส. ฯลฯ) จำนวน 3 ครัวเรือน สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์ ,อิออน, เงินติดล้อ) จำนวน 13 ครัวเรือน ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ) จำนวน 2 ครัวเรือน เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 2 ครัวเรือน กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา จำนวน 9 ครัวเรือน แหล่งอื่นๆ จำนวน 2 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีหนี้สิน จำนวน 213 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 120 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มีค่าตอบแทนอื่นใด) จำนวน 0 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 10 ครัวเรือน กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน) จำนวน 9 ครัวเรือน กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.)) จำนวน 65 ครัวเรือน ธนาคารออมสิน จำนวน 47 ครัวเรือน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 11 ครัวเรือน ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส. ฯลฯ) จำนวน 2 ครัวเรือน สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์ ,อิออน, เงินติดล้อ) จำนวน 6 ครัวเรือน ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ) จำนวน 2 ครัวเรือน เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 3 ครัวเรือน กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา จำนวน 1 ครัวเรือน แหล่งอื่นๆ จำนวน 3 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีหนี้สิน จำนวน 150 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 68 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (ไม่มีค่าตอบแทนอื่นใด) จำนวน 0 ครัวเรือน ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน(อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 6 ครัวเรือน กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มกองทุน) จำนวน 29 ครัวเรือน กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.)) จำนวน 52 ครัวเรือน ธนาคารออมสิน จำนวน 33 ครัวเรือน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 3 ครัวเรือน ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส. ฯลฯ) จำนวน 4 ครัวเรือน สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์,อิออน, เงินติดล้อ) จำนวน 2 ครัวเรือน ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ) จำนวน 5 ครัวเรือน เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี) จำนวน 1 ครัวเรือน กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา จำนวน 11 ครัวเรือน แหล่งอื่นๆ จำนวน 0 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

ตารางที่ 50 ครัวเรือนมีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ

ทรัพย์สิน	มุกดาหาร (5060)	เมือง (744)	นิคมคำสร้อย (617)	ดอนตาล (477)	ดงหลวง (2236)	คำชะอี (623)	หว้านใหญ่ (213)	หนองสูง (150)
ไม่มี	2,542	467	438	139	975	286	150	87
เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ	1711	116	91	276	934	235	23	36
รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ)	1,079	133	105	148	512	119	32	30
รถแท็กซี่	2	1	0	1	0	0	0	0
เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์	4	0	2	0	2	0	0	0
แผงขายของ	66	12	5	8	31	8	1	1
รถโซเล่ย์ (รถพ่วงข้าง)	1	0	0	0	1	0	0	0
ยุ้งฉาง	376	24	35	125	129	48	2	13
หุ้น	36	0	2	1	24	7	2	0
แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย)	5	0	1	1	1	1	1	0
สัตว์เลี้ยง	529	37	41	131	225	55	28	12
อื่นๆ	64	5	5	6	40	6	1	1

จากตารางที่ 50 ครัวเรือนของท่านมีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพหรือไม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 5060 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 2542 ครัวเรือน เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ จำนวน 1711 ครัวเรือน รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ) จำนวน 1079 ครัวเรือน รถแท็กซี่ จำนวน 2 ครัวเรือน เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์ จำนวน 4 ครัวเรือน แผงขายของ จำนวน 66 ครัวเรือน รถโซเล่ย์ (รถพ่วงข้าง) จำนวน 1 ครัวเรือน ยุ้งฉาง จำนวน 376 ครัวเรือน หุ้น จำนวน 36 ครัวเรือน แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย) จำนวน 5 ครัวเรือน สัตว์เลี้ยง จำนวน 529 ครัวเรือน อื่นๆ จำนวน 64 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 5 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 744 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 467 ครัวเรือน เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ จำนวน 116 ครัวเรือน รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ) จำนวน 133 ครัวเรือน รถแท็กซี่ จำนวน 1 ครัวเรือน เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์ จำนวน 0 ครัวเรือน แผงขายของ จำนวน 12 ครัวเรือน รถโซเล่ย์ (รถพ่วงข้าง) จำนวน 0 ครัวเรือน ยุ้งฉาง จำนวน 24 ครัวเรือน หุ้น จำนวน 0 ครัวเรือน แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย) จำนวน 0 ครัวเรือน สัตว์เลี้ยง จำนวน 37 ครัวเรือน อื่นๆ จำนวน 5 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 1 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 617 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 438 ครัวเรือน เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ จำนวน 91 ครัวเรือน รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ) จำนวน 105 ครัวเรือน รถแท็กซี่ จำนวน 0 ครัวเรือน เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์ จำนวน 2 ครัวเรือน แผงขายของ จำนวน 5 ครัวเรือน รถโซเล่ย์ (รถพ่วงข้าง) จำนวน 0 ครัวเรือน ยุ้งฉาง

จำนวน 35 ครัวเรือน หุ้น จำนวน 2 ครัวเรือน แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย) จำนวน 1 ครัวเรือน สัตว์เลี้ยง จำนวน 41 ครัวเรือน อื่นๆ จำนวน 5 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 477 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 139 ครัวเรือน เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ จำนวน 276 ครัวเรือน รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ) จำนวน 148 ครัวเรือน รถแท็กซี่ จำนวน 1 ครัวเรือน เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์ จำนวน 0 ครัวเรือน แผงขายของ จำนวน 8 ครัวเรือน รถโซเล่ย์ (รถพ่วงข้าง) จำนวน 0 ครัวเรือน ยุ้งฉาง จำนวน 125 ครัวเรือน หุ้น จำนวน 1 ครัวเรือน แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย) จำนวน 1 ครัวเรือน สัตว์เลี้ยง จำนวน 131 ครัวเรือน อื่นๆ จำนวน 6 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 2236 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 975 ครัวเรือน เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ จำนวน 934 ครัวเรือน รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ) จำนวน 512 ครัวเรือน รถแท็กซี่ จำนวน 0 ครัวเรือน เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์ จำนวน 2 ครัวเรือน แผงขายของ จำนวน 31 ครัวเรือน รถโซเล่ย์ (รถพ่วงข้าง) จำนวน 1 ครัวเรือน ยุ้งฉาง จำนวน 129 ครัวเรือน หุ้น จำนวน 24 ครัวเรือน แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย) จำนวน 1 ครัวเรือน สัตว์เลี้ยง จำนวน 225 ครัวเรือน อื่นๆ จำนวน 40 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 1 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 623 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 286 ครัวเรือน เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ จำนวน 235 ครัวเรือน รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ) จำนวน 119 ครัวเรือน รถแท็กซี่ จำนวน 0 ครัวเรือน เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์ จำนวน 0 ครัวเรือน แผงขายของ จำนวน 8 ครัวเรือน รถโซเล่ย์ (รถพ่วงข้าง) จำนวน 0 ครัวเรือน ยุ้งฉาง จำนวน 48 ครัวเรือน หุ้น จำนวน 7 ครัวเรือน แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย) จำนวน 1 ครัวเรือน สัตว์เลี้ยง จำนวน 55 ครัวเรือน อื่นๆ จำนวน 6 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 213 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 150 ครัวเรือน เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ จำนวน 23 ครัวเรือน รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ) จำนวน 32 ครัวเรือน รถแท็กซี่ จำนวน 0 ครัวเรือน เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์ จำนวน 0 ครัวเรือน แผงขายของ จำนวน 1 ครัวเรือน รถโซเล่ย์ (รถพ่วงข้าง) จำนวน 0 ครัวเรือน ยุ้งฉาง จำนวน 2 ครัวเรือน หุ้น จำนวน 2 ครัวเรือน แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย) จำนวน 1 ครัวเรือน สัตว์เลี้ยง จำนวน 28 ครัวเรือน อื่นๆ จำนวน 1 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 3 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 150 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ ไม่มี จำนวน 87 ครัวเรือน เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ จำนวน 36 ครัวเรือน รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ) จำนวน 30 ครัวเรือน รถแท็กซี่ จำนวน 0 ครัวเรือน เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์ จำนวน 0 ครัวเรือน แผงขายของ จำนวน 1 ครัวเรือน รถโซเล่ย์ (รถพ่วงข้าง) จำนวน 0 ครัวเรือน ยุ้งฉาง จำนวน 13 ครัวเรือน หุ้น จำนวน 0 ครัวเรือน แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย) จำนวน 0 ครัวเรือน สัตว์เลี้ยง จำนวน 12 ครัวเรือน อื่นๆ จำนวน 1 ครัวเรือน ไม่ได้กรอกข้อมูล จำนวน 0 ครัวเรือน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนทางธรรมชาติ

ครัวเรือนของท่านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อการยังชีพ

ตารางที่ 51 ครัวเรือนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อการยังชีพ

การใช้ประโยชน์	มุกดาหาร	เมือง	นิคมคำสร้อย	ดอนตาล	ดงหลวง	คำชะอี	หว้านใหญ่	หนองสูง
ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ	1531 (30.74%)	388 (52.57%)	296 (48.05%)	155 (33.62%)	371 (16.86%)	167 (27.11%)	104 (52.00%)	50 (33.56%)
สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล	2721 (54.63%)	281 (38.08%)	263 (42.69%)	248 (53.80%)	1392 (63.24%)	378 (61.36%)	85 (42.50%)	74 (49.66%)
สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา	729 (14.64%)	69 (9.35%)	57 (9.25%)	58 (12.58%)	438 (19.90%)	71 (11.53%)	11 (5.50%)	25 (16.78%)

จากตารางที่ 51 ครัวเรือนของท่านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อการยังชีพ หรือไม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ จำนวน 1531 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.74 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 2721 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 54.63 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 729 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.64

อำเภอเมือง มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ จำนวน 388 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 52.57 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 281 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 38.08 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 69 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.35 อื่นๆ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00

อำเภอนิคมคำสร้อย มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ จำนวน 296 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.05 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 263 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.69 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 57 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.25 อื่นๆ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00

อำเภอดอนตาล มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ จำนวน 155 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33.62 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 248 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53.80 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 58 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.58 อื่นๆ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00

อำเภอดงหลวง มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ จำนวน 371 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.86 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 1392 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 63.24 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 438 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 19.90 อื่นๆ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00

อำเภอคำชะอี มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ จำนวน 167 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.11 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 378 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.36 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 71 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.53 อื่นๆ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00

อำเภอหว้านใหญ่ มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ จำนวน 104 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 52.00 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 85 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.50 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.50 อื่นๆ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00

อำเภอหนองสูง มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อยังชีพ จำนวน 50 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33.56 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล จำนวน 74 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 49.66 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา จำนวน 25 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.78 อื่นๆ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00

ครัวเรือนของท่านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อสร้างรายได้ หรือไม่

ตารางที่ 52 ครัวเรือนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อสร้างรายได้

การใช้ประโยชน์	มุกดาหาร	เมือง	นิคมคำสร้อย	ดอนตาล	ดงหลวง	คำชะอี	หว้านใหญ่	หนองสูง
ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้	2268 (45.02%)	428 (57.67%)	389 (62.88%)	243 (52.48%)	799 (35.73%)	223 (35.59%)	115 (56.10%)	71 (47.97%)
สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล	2253 (44.94%)	254 (34.46%)	202 (32.74%)	184 (39.74%)	1135 (51.08%)	330 (53.14%)	80 (39.02%)	68 (45.95%)
สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา	492 (9.81%)	55 (7.46%)	26 (4.21%)	36 (7.78%)	288 (12.96%)	68 (10.95%)	10 (4.88%)	9 (6.08%)

จากตารางที่ 52 ครัวเรือนของท่านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่นๆ เพื่อสร้างรายได้ หรือไม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ จำนวน 2268 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45.02 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 2253 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.94 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 492 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.81

อำเภอเมือง มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ จำนวน 428 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 57.67 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 254 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.46 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 55 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.46

อำเภอนิคมคำสร้อย มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ จำนวน 389 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 62.88 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 202 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.74 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 26 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.21

อำเภอดอนตาล มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ จำนวน 243 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 52.48 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 148 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39.74 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 36 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.78

อำเภอดงหลวง มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ จำนวน 799 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35.73 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 1135 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51.08 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 288 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.96

อำเภอคำชะอี มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ จำนวน 223 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35.59 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 330 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53.14 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 68 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.95

อำเภอหว้านใหญ่ มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ จำนวน 115 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.10 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 80 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39.02 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.88

อำเภอหนองสูง มีครัวเรือนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ดังนี้ ไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ จำนวน 71 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 47.97 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล จำนวน 68 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45.95 สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา จำนวน 9 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.08

ครัวเรือนของท่านมีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563)

ตารางที่ 53 ครัวเรือนมีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563)

ภัยพิบัติ	มุกดาหาร	เมือง	นิคมคำสร้อย	ดอนตาล	ดงหลวง	คำชะอี	หว้านใหญ่	หนองสูง
อุทกภัย	464	58	29	36	242	68	21	10
ดินโคลนถล่ม	4	0	0	0	4	0	0	0
วาตภัย	34	0	5	17	9	0	0	1
อัคคีภัย	8	2	2	0	2	1	2	1
ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย	4	0	0	1	0	2	0	1
ภัยแล้ง	741	59	32	74	416	90	59	41
ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน	40	0	4	0	18	16	0	2
ภัยโรคระบาดในมนุษย์	240	3	2	35	187	13	3	0
ภัยจากแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด	40	0	1	7	22	7	0	3
ภัยโรคระบาดสัตว์ และสัตว์น้ำ	18	0	1	2	12	3	0	0
ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์)	0	0	0	0	0	0	0	0

จากตารางที่ 53 ครัวเรือนของท่านมีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 464 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 4 ครัวเรือน วาตภัย 34 ครัวเรือน อัคคีภัย 8 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 4 ครัวเรือน ภัยแล้ง 741 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 40 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 240 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด 40 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 18 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 58 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 0 ครัวเรือน อัคคีภัย 2 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 0 ครัวเรือน ภัยแล้ง 59 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 3 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 0 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 29 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 5 ครัวเรือน อัคคีภัย 2 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 0 ครัวเรือน ภัยแล้ง 32 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 4 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 2 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด 1 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 1 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 36 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 17 ครัวเรือน อัคคีภัย 0 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 1 ครัวเรือน ภัยแล้ง 74 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 35 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด 7 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 2 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 242 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 4 ครัวเรือน วาตภัย 9 ครัวเรือน อัคคีภัย 2 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 0 ครัวเรือน ภัยแล้ง 416 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 18 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 187 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด 22 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 12 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 68 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 0 ครัวเรือน อัคคีภัย 1 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 2 ครัวเรือน ภัยแล้ง 90 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 16 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 13 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด 7 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 3 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 21 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 0 ครัวเรือน อัคคีภัย 2 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 0 ครัวเรือน ภัยแล้ง 59 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 3 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 0 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 10 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 1 ครัวเรือน อัคคีภัย 1 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 1 ครัวเรือน ภัยแล้ง 41 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 2 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 0 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด 3 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 0 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

ครัวเรือนของท่านมีที่ทำกิน (รวมชายฝั่งทะเลกรณีชาวประมง) อยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563)

ตารางที่ 54 ครัวเรือนมีที่ทำกิน (รวมชายฝั่งทะเลกรณีชาวประมง) อยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563)

ภัยพิบัติ	มุกดาหาร	เมือง	นิคมคำสร้อย	ดอนตาล	ดงหลวง	คำชะอี	หว้านใหญ่	หนองสูง
อุทกภัย	182	25	22	13	114	5	3	0
ดินโคลนถล่ม	0	0	0	0	0	0	0	0
วาตภัย	5	0	1	0	4	0	0	0
อัคคีภัย	5	1	0	0	2	0	1	1
ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย	3	0	0	2	0	0	1	0
ภัยแล้ง	265	37	36	10	146	11	16	9
ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน	8	0	0	1	5	1	1	0
ภัยโรคระบาดในมนุษย์	6	3	0	0	3	0	0	0
ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด	27	0	0	7	19	1	0	0
ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ	8	1	0	0	6	0	1	0
ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์)	0	0	0	0	0	0	0	0

จากตารางที่ 54 ครัวเรือนของท่านมีที่ทำกิน (รวมชายฝั่งทะเลกรณีชาวประมง) อยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 182 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 5 ครัวเรือน อัคคีภัย 5 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 3 ครัวเรือน ภัยแล้ง 265 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 8 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 6 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด 27 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 8 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอเมือง ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 25 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 0 ครัวเรือน อัคคีภัย 1 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 0 ครัวเรือน ภัยแล้ง 37 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 3 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืช

ระบาด 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 1 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 22 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 1 ครัวเรือน อัคคีภัย 0 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 0 ครัวเรือน ภัยแล้ง 36 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 0 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 0 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 13 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 0 ครัวเรือน อัคคีภัย 0 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 2 ครัวเรือน ภัยแล้ง 10 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 1 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 0 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด 7 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 0 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 114 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 4 ครัวเรือน อัคคีภัย 2 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 0 ครัวเรือน ภัยแล้ง 146 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 5 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 3 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด 19 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 6 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 5 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 0 ครัวเรือน อัคคีภัย 0 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 0 ครัวเรือน ภัยแล้ง 11 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 1 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 0 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด 1 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 0 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 3 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 0 ครัวเรือน อัคคีภัย 1 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 1 ครัวเรือน ภัยแล้ง 16 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 1 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 0 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 1 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง ที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ดังนี้ อุทกภัย จำนวน 0 ครัวเรือน ดินโคลนถล่ม 0 ครัวเรือน วาตภัย 0 ครัวเรือน อัคคีภัย 1 ครัวเรือน ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย 0 ครัวเรือน ภัยแล้ง 9 ครัวเรือน ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดในมนุษย์ 0 ครัวเรือน ภัยจากแมลง สัตว์ศัตรูพืชระบาด 0 ครัวเรือน ภัยโรคระบาดสัตว์และสัตว์น้ำ 0 ครัวเรือน ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ (ภัยจากมนุษย์) 0 ครัวเรือน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนทางสังคม

ครัวเรือนของท่านเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชนใดบ้าง

ตารางที่ 55 การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของครัวเรือนในชุมชน

กลุ่มกิจกรรมของชุมชน	เป็นสมาชิก	ไม่เป็นสมาชิก
กลุ่มอาชีพ/การผลิต/แปรรูป (เช่น กลุ่มเมล็ดพันธุ์)	1478 (29.21%)	3582 (70.79%)
กลุ่มการเงิน (เช่น กองทุนกลุ่มออมทรัพย์)	1090 (21.54%)	3970 (78.46%)
กลุ่มสวัสดิการสังคม (เช่น กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนสวัสดิการชุมชน)	3421 (67.61%)	1639 (32.39%)
กลุ่มด้านสังคม (เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มศาสนา)	2948 (58.26%)	2112 (41.74%)
กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ (กลุ่มอนุรักษ์ฯ กลุ่มผู้ใช้น้ำ)	544 (10.75%)	4516 (89.45%)

จากตารางที่ 55 ครัวเรือนของท่านเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชนใดบ้าง สามารถสรุปได้ดังนี้

กลุ่มอาชีพ/การผลิต/แปรรูป (เช่น กลุ่มเมล็ดพันธุ์) เป็นสมาชิก จำนวน 1478 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.21 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 3582 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 70.79

กลุ่มการเงิน (เช่น กองทุนกลุ่มออมทรัพย์) เป็นสมาชิก จำนวน 1090 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.54 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 3970 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7846

กลุ่มสวัสดิการสังคม (เช่น กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนสวัสดิการชุมชน) เป็นสมาชิก จำนวน 3421 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 67.61 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 1639 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.39

กลุ่มด้านสังคม (เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มศาสนา) เป็นสมาชิก จำนวน 2948 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 58.26 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 2112 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.74

กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ (กลุ่มอนุรักษ์ฯ กลุ่มผู้ใช้น้ำ) เป็นสมาชิก จำนวน 544 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.75 ไม่เป็นสมาชิก จำนวน 4516 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89.45

การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ตารางที่ 56 การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

กิจกรรมของชุมชน	เข้าร่วมรับรู้รับฟัง	ไม่เข้าร่วม	เสนอความคิดเห็นลงแรง	ตัดสินใจ
กิจกรรมทางศาสนา	4176 (82.89%)	640 (12.70%)	198 (3.49%)	46 (0.91%)
กิจกรรมประชาคม	3680 (73.78%)	992 (18.44%)	338 (6.78%)	50 (1.00%)
กิจกรรมทางการพัฒนา	3173 (62.21%)	1375 (27.53%)	455 (9.11%)	57 (1.14%)
กิจกรรมการอนุรักษ์/ฟื้นฟู	970 (19.17%)	4075 (80.53%)	13 (0.26%)	2 (0.40%)

จากตารางที่ 56 ครัวเรือนของท่านเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชนใดบ้าง สามารถสรุปได้ดังนี้

กิจกรรมทางศาสนา เข้าร่วมรับรู้รับฟัง จำนวน 4176 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 82.89 ไม่เข้าร่วม จำนวน 640 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.70 เสนอความคิดเห็นลงแรง จำนวน 176 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.49 ตัดสินใจ จำนวน 46 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.91

กิจกรรมประชาคม เข้าร่วมรับรู้รับฟัง จำนวน 3680 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 73.78 ไม่เข้าร่วม จำนวน 920 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.44 เสนอความคิดเห็นลงแรง จำนวน 338 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.78 ตัดสินใจ จำนวน 50 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.00

กิจกรรมทางการพัฒนา เข้าร่วมรับรู้รับฟัง จำนวน 3107 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 62.21 ไม่เข้าร่วม จำนวน 1375 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 27.53 เสนอความคิดเห็นลงแรง จำนวน 455 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.11 ตัดสินใจ จำนวน 57 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.14

กิจกรรมการอนุรักษ์/ฟื้นฟู เข้าร่วมรับรู้รับฟัง จำนวน 970 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 19.17 ไม่เข้าร่วม จำนวน 4075 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 80.53 เสนอความคิดเห็นลงแรง จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.26 ตัดสินใจ จำนวน 2 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.40

การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน

ตารางที่ 57 การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน

ลักษณะการช่วยเหลือ	มุกดาหาร	เมือง	นิคมคำสร้อย	ดอนตาล	ดงหลวง	คำชะอี	หว้านใหญ่	หนองสูง
ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี	3768 (74.48%)	99 (33.79%)	149 (46.27%)	100 (46.73%)	374 (44.95%)	233 (47.65%)	45 (40.91%)	16 (34.04%)
มีการกำหนดกติกา	438 (8.66%)	40 (13.65%)	49 (15.22%)	34 (15.89%)	208 (25.00%)	88 (18.00%)	14 (12.73%)	5 (10.64%)
มีการตั้งกลุ่มหรือกลไก	578 (11.43%)	59 (20.14%)	100 (31.06%)	66 (30.84%)	166 (19.95%)	145 (29.65%)	31 (28.18%)	11 (23.40%)
การปรึกษาหารือ	1 (0.02%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	1 (0.12%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)
ไม่มี	274 (5.42%)	95 (32.42%)	24 (7.45%)	14 (6.54%)	83 (9.98%)	23 (4.70%)	20 (18.18%)	15 (31.91%)

จากตารางที่ 57 การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีการช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน ดังนี้ ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี จำนวน 3768 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 74.48 มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 438 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.66 มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 578 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.43 การปรึกษาหารือ จำนวน 1 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.02 ไม่มีการช่วยเหลือ จำนวน 274 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.42

อำเภอเมือง มีการช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน ดังนี้ ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี จำนวน 99 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33.79 มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 40 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.65 มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 59 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.14 การปรึกษาหารือ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ไม่มีการช่วยเหลือ จำนวน 95 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.42

อำเภอนิคมคำสร้อย มีการช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน ดังนี้ ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี จำนวน 149 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.27 มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 49 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.22 มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 100 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.06 การปรึกษาหารือ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ไม่มีการช่วยเหลือ จำนวน 24 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.45

อำเภอดอนตาล มีการช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน ดังนี้ ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี จำนวน 100 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.73 มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 34 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.89 มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 66 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.84 การปรึกษาหารือ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ไม่มีการช่วยเหลือ จำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.54

อำเภอดงหลวง มีการช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน ดังนี้ ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี จำนวน 374 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.95 มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 208 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.00 มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 166 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 19.95 การปรึกษาหารือ จำนวน 1 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.12 ไม่มีการช่วยเหลือ จำนวน 83 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.98

อำเภอคำชะอี มีการช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน ดังนี้ ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี จำนวน 233 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 47.65 มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 88 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.00 มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 145 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.65 การปรึกษาหารือ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ไม่มีการช่วยเหลือ จำนวน 23 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.70

อำเภอหว้านใหญ่ มีการช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน ดังนี้ ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี จำนวน 45 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.91 มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.73 มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 31 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.18 การปรึกษาหารือ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ไม่มีการช่วยเหลือ จำนวน 20 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.18

อำเภอหนองสูง มีการช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน ดังนี้ ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี จำนวน 16 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.04 มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.64 มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน จำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.40 การปรึกษาหารือ จำนวน 0 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ไม่มีการช่วยเหลือ จำนวน 15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.91

การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน

ตารางที่ 58 การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน

การกำหนดกฎระเบียบ	มุกดาหาร	เมือง	นิคมคำสร้อย	ดอนตาล	ดงหลวง	คำชะอี	หว้านใหญ่	หนองสูง
ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ	1015 (20.08%)	224 (30.15%)	84 (13.61%)	50 (10.48%)	424 (18.98%)	132 (21.22%)	52 (24.41%)	49 (32.67%)
เริ่มมีกฎระเบียบ	1222 (24.17%)	174 (23.42%)	213 (34.52%)	134 (28.09%)	502 (22.47%)	130 (20.90%)	46 (21.60%)	23 (15.33%)
มีกฎระเบียบแต่ยังไม่มีการใช้จริงจัง	728 (14.40%)	104 (14.00%)	101 (16.37%)	48 (10.06%)	344 (15.40%)	75 (12.06%)	25 (11.74%)	31 (20.67%)
มีกฎระเบียบและนำไปใช้	2091 (41.36%)	241 (32.44%)	219 (35.49%)	245 (51.36%)	964 (43.15%)	285 (45.82%)	90 (42.25%)	47 (31.33%)

จากตารางที่ 58 การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน จำนวน 1015 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.08 เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ จำนวน 1222 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.17 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันแต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง จำนวน 728 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.40 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน 2091 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.36

อำเภอเมือง มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน จำนวน 224 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.15 เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ จำนวน 174 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.42 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันแต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง จำนวน 104 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.40 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน 241 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.44

อำเภอนิคมคำสร้อย มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน จำนวน 84 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.61 เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ จำนวน 213 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.52 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันแต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง จำนวน 101 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.37 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน 219 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 35.49

อำเภอดอนตาล มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน จำนวน 50 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.48 เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ จำนวน 134 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.09 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันแต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง จำนวน 48 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.06 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน 245 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51.36

อำเภอดงหลวง มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน จำนวน 424 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.98 เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ จำนวน 502 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 22.47 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันแต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง จำนวน 344 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.40 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน 964 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.15

อำเภอคำชะอี มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน จำนวน 132 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.22 เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ จำนวน 130 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.90 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันแต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง จำนวน 75 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.06 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน 285 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45.82

อำเภอหว้านใหญ่ มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน จำนวน 52 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.41 เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ จำนวน 46 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.60 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันแต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง จำนวน 25 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.74 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน 90 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.25

อำเภอหนองสูง มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน จำนวน 49 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.67 เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ จำนวน 23 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.33 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันแต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง จำนวน 31 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.67 มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน 47 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.33

การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

ตารางที่ 59 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน

การกำหนดกฎระเบียบ	มุกดาหาร	เมือง	นิคมคำสร้อย	ดอนตาล	ดงหลวง	คำชะอี	หว้านใหญ่	หนองสูง
ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ	836 (16.68%)	119 (16.21%)	103 (16.80%)	62 (13.25%)	350 (15.77%)	143 (23.18%)	28 (13.21%)	31 (20.81%)
ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ	4177 (83.32%)	615 (83.79%)	510 (83.20%)	406 (86.75%)	1870 (84.23%)	474 (76.82%)	184 (56.79%)	118 (79.19%)

จากตารางที่ 59 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 836 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.68 ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 4177 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.32

อำเภอเมือง มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 119 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.21 ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 615 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.79

อำเภอนิคมคำสร้อย มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 103 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.80 ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 510 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.20

อำเภอดอนตาล มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 62 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.25 ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 406 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 86.75

อำเภอดงหลวง มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 350 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.77 ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 1870 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 84.23

อำเภอคำชะอี มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 143 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.18 ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 474 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.82 อำเภอหว้านใหญ่ มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 28 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.21 ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 184 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 86.79 อำเภอหนองสูง มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน ดังนี้ ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา

ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 31 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.81 ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน จำนวน 118 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 79.19

การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชน

ตารางที่ 60 การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชน

การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชน	จำนวน
ชุมชนไม่สามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ ต้องมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของรัฐ	450 (8.91%)
ชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ในบางเรื่อง	2464 (48.79%)
ชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ โดยมีคนกลางที่ชุมชนยอมรับ	2136 (42.30%)

จากตารางที่ 60 การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

ชุมชนไม่สามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ ต้องมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของรัฐ จำนวน 450 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.91 ชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ในบางเรื่อง จำนวน 2464 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.79 ชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ โดยมีคนกลางที่ชุมชนยอมรับ จำนวน 2136 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.30

ชุมชนของท่านมีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนด้านใดบ้าง

ตารางที่ 61 ชุมชนมีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน

ความรู้ในการแก้ปัญหาและพัฒนา	มุกดาหาร (5061)	เมือง (744)	นิคมคำสร้อย (617)	ดอนตาล (477)	ดงหลวง (2237)	คำชะอี (623)	หว้านใหญ่ (213)	หนองสูง (150)
เกษตรกรรม	3908	517	465	367	1736	536	177	110
การประมง	676	57	82	46	265	171	51	4
ปศุสัตว์	134	47	16	3	54	14	0	0
นวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด	91	43	8	1	26	12	1	0
ช่าง	1432	167	202	146	630	221	55	11
สมุนไพร หัตถเวช	584	102	81	38	245	96	10	12
อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร	1051	192	149	77	439	112	44	38
ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม	861	133	127	87	350	94	40	30
พิธีกรรมทางศาสนา	1339	175	235	115	512	205	80	17
เทคโนโลยีสารสนเทศ	260	16	49	19	112	51	13	0

จากตารางที่ 61 ชุมชนของท่านมีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนด้านใดบ้าง สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน จำนวน 5061 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ เกษตรกรรม จำนวน 3908 ครัวเรือน การประมง จำนวน 676 ครัวเรือน ปศุสัตว์ จำนวน 134 ครัวเรือน นวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 91 ครัวเรือน ช่าง จำนวน 1432 ครัวเรือน สมุนไพร หัตถเวช จำนวน 1432 ครัวเรือน อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 1051 ครัวเรือน ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม จำนวน 861 ครัวเรือน พิธีกรรมทางศาสนา จำนวน 1339 ครัวเรือน เทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวน 260 ครัวเรือน อื่นๆ 75 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน จำนวน 744 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ เกษตรกรรม จำนวน 517 ครัวเรือน การประมง จำนวน 57 ครัวเรือน ปศุสัตว์ จำนวน 47 ครัวเรือน นวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 43 ครัวเรือน ช่าง จำนวน 167 ครัวเรือน สมุนไพร หัตถเวช จำนวน 102 ครัวเรือน อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 192 ครัวเรือน ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม จำนวน 133 ครัวเรือน พิธีกรรมทางศาสนา จำนวน 175 ครัวเรือน เทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวน 16 ครัวเรือน อื่นๆ 23 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน จำนวน 617 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ เกษตรกรรม จำนวน 465 ครัวเรือน การประมง จำนวน 82 ครัวเรือน ปศุสัตว์ จำนวน 16

ครัวเรือน นวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 8 ครัวเรือน ช่าง จำนวน 202 ครัวเรือน สมุนไพร หัตถเวช จำนวน 81 ครัวเรือน อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 149 ครัวเรือน ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม จำนวน 127 ครัวเรือน พิธีกรรมทางศาสนา จำนวน 235 ครัวเรือน เทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวน 49 ครัวเรือน อื่นๆ 3 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน จำนวน 477 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ เกษตรกรรม จำนวน 367 ครัวเรือน การประมง จำนวน 46 ครัวเรือน ปศุสัตว์ จำนวน 3 ครัวเรือน นวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 1 ครัวเรือน ช่าง จำนวน 146 ครัวเรือน สมุนไพร หัตถเวช จำนวน 38 ครัวเรือน อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 77 ครัวเรือน ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม จำนวน 87 ครัวเรือน พิธีกรรมทางศาสนา จำนวน 115 ครัวเรือน เทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวน 219 ครัวเรือน อื่นๆ 3 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน จำนวน 2237 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ เกษตรกรรม จำนวน 1736 ครัวเรือน การประมง จำนวน 265 ครัวเรือน ปศุสัตว์ จำนวน 54 ครัวเรือน นวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 26 ครัวเรือน ช่าง จำนวน 630 ครัวเรือน สมุนไพร หัตถเวช จำนวน 245 ครัวเรือน อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 439 ครัวเรือน ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม จำนวน 350 ครัวเรือน พิธีกรรมทางศาสนา จำนวน 512 ครัวเรือน เทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวน 112 ครัวเรือน อื่นๆ 32 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน จำนวน 623 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ เกษตรกรรม จำนวน 536 ครัวเรือน การประมง จำนวน 171 ครัวเรือน ปศุสัตว์ จำนวน 14 ครัวเรือน นวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 12 ครัวเรือน ช่าง จำนวน 221 ครัวเรือน สมุนไพร หัตถเวช จำนวน 96 ครัวเรือน อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 112 ครัวเรือน ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม จำนวน 94 ครัวเรือน พิธีกรรมทางศาสนา จำนวน 205 ครัวเรือน เทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวน 51 ครัวเรือน อื่นๆ 11 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน จำนวน 213 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ เกษตรกรรม จำนวน 177 ครัวเรือน การประมง จำนวน 51 ครัวเรือน ปศุสัตว์ จำนวน 0 ครัวเรือน นวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 1 ครัวเรือน ช่าง จำนวน 55 ครัวเรือน สมุนไพร หัตถเวช จำนวน 10 ครัวเรือน อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 44 ครัวเรือน ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม จำนวน 40 ครัวเรือน พิธีกรรมทางศาสนา จำนวน 80 ครัวเรือน เทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวน 13 ครัวเรือน อื่นๆ 2 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน จำนวน 150 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ เกษตรกรรม จำนวน 110 ครัวเรือน การประมง จำนวน 4 ครัวเรือน ปศุสัตว์ จำนวน 0 ครัวเรือน นวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด จำนวน 0 ครัวเรือน ช่าง จำนวน 11 ครัวเรือน สมุนไพร หัตถเวช จำนวน 12 ครัวเรือน อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร จำนวน 38 ครัวเรือน ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม จำนวน 30 ครัวเรือน พิธีกรรมทางศาสนา จำนวน 17 ครัวเรือน เทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวน 0 ครัวเรือน อื่นๆ 1 ครัวเรือน

ครัวเรือนของท่านเคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ในการแก้ปัญหา

ตารางที่ 62 ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ในการแก้ปัญหา

การแก้ปัญหา	มุกดาหาร	เมือง	นิคมคำสร้อย	ดอนตาล	ดงหลวง	คำชะอี	หว้านใหญ่	หนองสูง
ไม่เคย	2372 (46.90%)	408 (54.91%)	293 (47.49%)	209 (43.82%)	1082 (48.39%)	218 (34.99%)	103 (48.36%)	59 (39.60%)
เคย	2686 (53.10%)	335 (45.09%)	324 (52.51%)	268 (56.18%)	1154 (51.61%)	405 (65.01%)	110 (51.64%)	90 (60.40%)

จากตารางที่ 62 ครัวเรือนของท่านเคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ E7 ในการแก้ปัญหาหรือไม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีครัวเรือนที่เคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ E7 ในการแก้ปัญหาหรือไม่ ดังนี้ ไม่เคยใช้ จำนวน 2372 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.90 เคยใช้ จำนวน 2686 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.32

อำเภอเมือง มีครัวเรือนที่เคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ E7 ในการแก้ปัญหาหรือไม่ ดังนี้ ไม่เคยใช้ จำนวน 408 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 54.91 เคยใช้ จำนวน 335 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 45.09

อำเภอนิคมคำสร้อย มีครัวเรือนที่เคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ E7 ในการแก้ปัญหาหรือไม่ ดังนี้ ไม่เคยใช้ จำนวน 293 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 47.49 เคยใช้ จำนวน 324 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 52.51

อำเภอดอนตาล มีครัวเรือนที่เคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ E7 ในการแก้ปัญหาหรือไม่ ดังนี้ ไม่เคยใช้ จำนวน 209 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.82 เคยใช้ จำนวน 268 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.18

อำเภอดงหลวง มีครัวเรือนที่เคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ E7 ในการแก้ปัญหาหรือไม่ ดังนี้ ไม่เคยใช้ จำนวน 1082 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.39 เคยใช้ จำนวน 1154 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51.61

อำเภอคำชะอี มีครัวเรือนที่เคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ E7 ในการแก้ปัญหาหรือไม่ ดังนี้ ไม่เคยใช้ จำนวน 218 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.99 เคยใช้ จำนวน 405 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 65.01

อำเภอหว้านใหญ่ มีครัวเรือนที่เคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ E7 ในการแก้ปัญหาหรือไม่ ดังนี้ ไม่เคยใช้ จำนวน 103 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.36 เคยใช้ จำนวน 110 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51.64

อำเภอหนองสูง มีครัวเรือนที่เคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ E7 ในการแก้ปัญหาหรือไม่ ดังนี้ ไม่เคยใช้ จำนวน 59 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 39.60 เคยใช้ จำนวน 90 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 60.40

ประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน

ตารางที่ 63 ประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน

ประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา	มุกดาหาร (5060)	เมือง (744)	นิคมคำสร้อย (617)	ดอนตาล (477)	ดงหลวง (2236)	คำชะอี (623)	หว้านใหญ่ (213)	หนองสูง (150)
มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก	928	102	72	88	536	85	25	20
มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน	2541	363	312	219	1193	283	92	79
มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่นๆ	872	95	127	86	331	169	34	30
มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม	1159	208	136	118	505	105	64	23

จากตารางที่ 63 ประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน จำนวน 5060 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก จำนวน 928 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน จำนวน 2541 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่นๆ จำนวน 872 ครัวเรือน มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม จำนวน 1159 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน จำนวน 744 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก จำนวน 102 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน จำนวน 363 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับ

ชุมชนอื่นๆ จำนวน 95 ครัวเรือน มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม จำนวน 208 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน จำนวน 617 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก จำนวน 72 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน จำนวน 312 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่นๆ จำนวน 127 ครัวเรือน มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม จำนวน 136 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน จำนวน 477 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก จำนวน 88 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน จำนวน 219 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่นๆ จำนวน 86 ครัวเรือน มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม จำนวน 118 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน จำนวน 2236 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก จำนวน 536 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน จำนวน 1193 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่นๆ จำนวน 331 ครัวเรือน มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม จำนวน 505 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน จำนวน 623 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก จำนวน 85 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน จำนวน 283 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่นๆ จำนวน 169 ครัวเรือน มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม จำนวน 105 ครัวเรือน

อำเภอห้วยใหญ่ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน จำนวน 213 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก จำนวน 25 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน จำนวน 92 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่นๆ จำนวน 34 ครัวเรือน มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม จำนวน 64 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน จำนวน 150 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก จำนวน 20 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน จำนวน 79 ครัวเรือน มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่นๆ จำนวน 30 ครัวเรือน มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่าง ชัดเจนเป็นรูปธรรม จำนวน 23 ครัวเรือน

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน

ตารางที่ 64 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	มุกดาหาร (5060)	เมือง (744)	นิคมคำสร้อย (617)	ดอนตาล (477)	ดงหลวง (2236)	คำชะอี (623)	หว้านใหญ่ (213)	หนองสูง (150)
ขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก	1534	204	169	146	852	105	26	32
มีบทบาทเสนอข้อคิดเห็น	1282	188	163	101	594	128	64	44
ได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	1481	187	215	133	605	226	70	45
มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ	1318	209	106	161	554	203	54	31

จากตารางที่ 64 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดมุกดาหาร มีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน จำนวน 5060 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก จำนวน 1534 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็นและมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน จำนวน 1282 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ การแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน จำนวน 1481 ครัวเรือน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จำนวน 1318 ครัวเรือน

อำเภอเมือง มีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน จำนวน 744 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก จำนวน 204 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็น และมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน จำนวน 188 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ การแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน จำนวน 187 ครัวเรือน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จำนวน 209 ครัวเรือน

อำเภอนิคมคำสร้อย มีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน จำนวน 617 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก จำนวน 169 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็น

และมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน จำนวน 163 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ การแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน จำนวน 215 ครัวเรือน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จำนวน 106 ครัวเรือน

อำเภอดอนตาล มีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน จำนวน 477 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก จำนวน 146 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็นและมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน จำนวน 101 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ การแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน จำนวน 133 ครัวเรือน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จำนวน 161 ครัวเรือน

อำเภอดงหลวง มีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน จำนวน 2236 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก จำนวน 852 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็น และมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน จำนวน 594 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ การแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน จำนวน 605 ครัวเรือน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จำนวน 554 ครัวเรือน

อำเภอคำชะอี มีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน จำนวน 623 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก จำนวน 105 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็น และมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน จำนวน 128 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ การแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน จำนวน 226 ครัวเรือน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จำนวน 203 ครัวเรือน

อำเภอหว้านใหญ่ มีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน จำนวน 213 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก จำนวน 26 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็นและมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน จำนวน 64 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ การแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน จำนวน 70 ครัวเรือน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จำนวน 54 ครัวเรือน

อำเภอหนองสูง มีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน จำนวน 150 ครัวเรือน โดยจำแนกได้ดังนี้ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก จำนวน 32 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็น และมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน จำนวน 44 ครัวเรือน สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ ตัดสินใจวางแผนดำเนินการ การแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน จำนวน 45 ครัวเรือน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จำนวน 31 ครัวเรือน

4.ส่วนที่ 4. ผลการวิจัยระยะวิจัย D2 วัตถุประสงค์ที่ 4 การสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเชิงพื้นที่

ตารางที่ 65 ผลการศึกษาข้อมูลแนวทาง CIPPiest ในจังหวัดมุกดาหาร

มิติการประเมิน	ประเด็นประเมิน
Context: บริบท (ใช้ SWOT) : ประเมินเหตุผล ปัจจัยและเงื่อนไขสนับสนุนโครงการวิจัย	สภาพพื้นที่ สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ทั้งข้อจำกัดและจุดเด่น ที่ส่งผลต่อการกำหนดแนวทาง/เป้าหมายการดำเนินงานโครงการวิจัย เป้าหมายในข้อมูล TP Map มีจำนวนคนจนจำนวน 16,563 คน และครัวเรือนคนจน 5,060 ครัวเรือน เพิ่มคนจนเป้าหมายในอำเภอที่มีคนจนใน TP น้อย Add on จำนวนคนจน 1,740 คน สถานการณ์พบว่า คนจนใน TP Map เป็นคนจนที่ไม่ตรงกับคนจนจริงประมาณร้อยละ 50 จากข้อมูลทั้งหมด สถานการณ์ของคนจนสามารถแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้ เป็นคนจนที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาได้ และไม่มีศักยภาพในการพัฒนา การกำหนดเป้าหมายในการวิจัยได้กำหนดเป้าหมายได้ 20 % ล่างคือ คนจนที่พัฒนาได้ และ 20 % บน คือ คนจนที่พร้อมพัฒนาและอยากออกจากปัญหาความยากจน โอกาสที่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด นโยบายรัฐ 2.1 มีหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยว ที่เข้าร่วมแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น พมจ. พช. พอช. สสส. วชช. มห.และ อปท. 2.2 มีหน่วยงานภาคเอกชน เช่น มูลนิธิศุภนมิตร กลไกเดิมในพื้นที่ในการแก้จน เช่น ราชการ อปท. สถาบันวิชาการ ความสัมพันธ์ระหว่างภาคีและความพร้อมของกลุ่มเป้าหมาย 3.1 มีศูนย์แก้ไขและคำสั่งปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร แต่ไม่มีการดำเนินการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม ทุนเดิม รูปแบบ หรือเงื่อนไขความสัมพันธ์ของกลไกต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น เครือข่ายการทำงาน เอื้อต่อการทำงานหรือไม่อย่างไร สถานการณ์กองทุนและเครื่องมือการแก้จนที่มีอยู่เดิม 4.1 มีระบบกลไลอาสาสมัคร อพม. อสม. พอช. ในพื้นที่ ที่ส่งต่อข้อมูลความยากจนในพื้นที่แต่ขาดระบบการส่งต่อและความสัมพันธ์การแก้ไขอย่างเป็นระบบความยากจนและข้อจำกัดในการบริหารของแต่ละองค์กร
Input: ปัจจัยนำเข้า : ประเมินปัจจัยนำเข้าว่ามีอะไรบ้าง/สอดคล้องของกับวัตถุประสงค์/เป้าหมาย / เหมาะสม /มีคุณภาพ /เพียงพอ /มีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร	บทบาทของทีมพี่เลี้ยงในการเข้าไปทำงานกับทีมวิจัยของจังหวัด (ทีมกลาง/ส่วนสนับสนุน) ทีมวิจัยกลาง ได้ลงพื้นที่เพื่อให้แนวทางและเครื่องมือในการทำงานในพื้นที่ ทีมวิจัยสนับสนุน ได้ลงพื้นที่และมีส่วนช่วยเหลือและเป็นบทบาทสำคัญในการทำงานในพื้นที่ บทบาทของทีมวิจัยจังหวัดในการทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย และ feedback ของทีมจังหวัดต่อโครงการ/ทีมพี่เลี้ยง เช่น การจัดทีม องค์ประกอบ บทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ (บุคลากร ทีมทำงาน ความรู้ความเข้าใจ) 2.1 ทีมจังหวัดมุกดาหาร ได้แบ่งทีมวิจัยออกไป 2 ทีม คือ 1.ทีมวิจัย วชช. จำนวน 10 คน และทีมวิจัยพื้นที่ จำนวน 300 คน ที่ประกอบด้วย อสม. 2.2 มีการประชุมและฝึกอบรมการสร้างความเข้าใจกับทีมวิจัยพื้นที่ในการจัดทำแบบสอบถาม เป้าหมาย การดำเนินงาน ร่วมกัน โครงสร้าง กลไก กระบวนและแผนการทำงานในพื้นที่ (การออกแบบ/แผนงาน) 3.1 ประชุมทีมวิจัยพื้นที่กลุ่มใหญ่ จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 5 ครั้ง

มิติการประเมิน	ประเด็นประเมิน
	3.2 ประชุมทีมวิจัยพื้นที่กลุ่มย่อย จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 20 ครั้ง 3.3 ประชุมซักซ้อมความเข้าในการลงพื้นที่ จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 20 ครั้ง 3.4 กำหนดให้นักวิจัยลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 5 ครั้ง 3.5 ตรวจสอบและรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 30 ครั้ง 3.6 ประมวลผลข้อมูลจำนวน 7 อำเภอจำนวน 3768 ชุด 3.7 จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชน จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 7 ครั้ง ข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงาน เช่น TPMAP จปฐ. กชช 2 ค. หรืออื่น ๆ (จุดเริ่ม/ตัวเปิดเรื่อง/ข้อมูลประกอบ/วัตถุดิบ) 4.1 มีการใช้ข้อมูลจาก TPMAP เครื่องมือที่นำเข้ามาสนับสนุนการวิจัย 5.1 แบบสอบถาม 5.2 ฐานข้อมูลสนับสนุน https://livingonnewpace.com/survey 5.3 ฐานข้อมูล TP Map https://emenscr.nesdc.go.th/ ความหมาย/นิยามความจน 6.1 อยู่ไม่ได้ คือ ไม่มีที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยพุพัง ไม่มีอาชีพ มีบัตรสวัสดิการ 6.2 อยู่ยาก คือ มีที่ดินของตัวเองประมาณ 10 ไร่ รับจ้างทั่วไป แต่ไม่ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ มีหนี้สิน 6.3 อยู่ได้ คือ ที่อยู่อาศัยของประมาณตัวเอง 25 ไร่ รายได้ไม่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยไม่เพียง 6.4 อยู่ดี คือ ที่อยู่อาศัยของประมาณตัวเอง 35 ไร่ รายได้เพียงพอ ที่อยู่อาศัยแข็งแรง มีเงินออม
Process: กระบวนการ : ประเมิน/ตรวจสอบการดำเนินการว่ามีกระบวนการอย่างไร /เป็นไปตามขั้นตอนแผนงาน โครงการหรือไม่อย่างไร ทำไม/อุปสรรคข้อจำกัดที่เกิดขึ้น /การจัดการแก้ไข	กระบวนการเริ่มโครงการฯ (kick off) มีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจอย่างไร ประสบความสำเร็จหรือต้องปรับปรุงอย่างไรบ้าง 1.1 เข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เพื่อนำเสนอข้อมูลโครงการ กระบวนการจัดเก็บข้อมูล เป็นไปตามขั้นตอนและเวลาที่วางไว้หรือไม่ ใครเก็บ การสร้างความเข้าใจ และการสอบทานข้อมูลไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อน 2.1 ประชุมทีมวิจัยพื้นที่กลุ่มใหญ่ จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 5 ครั้ง 2.2 ประชุมทีมวิจัยพื้นที่กลุ่มย่อย จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 20 ครั้ง 2.3 ประชุมซักซ้อมความเข้าในการลงพื้นที่ จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 20 ครั้ง 2.4 กำหนดให้นักวิจัยลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 5 ครั้ง การวิเคราะห์ข้อมูล คืนข้อมูล 2.5 ตรวจสอบและรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 30 ครั้ง 2.6 ประมวลผลข้อมูลจำนวน 7 อำเภอจำนวน 3768 ชุด 2.7 จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชน จำนวน 7 อำเภอจำนวน 300 คน จำนวน 7 ครั้ง การบริหารจัดการโครงการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ มีการจัดทีมและงานอย่างไร 4.1 เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการทั้งเชิงประมาณและเชิงคุณภาพ คือ เชิงประมาณเป้าหมายในข้อมูล TP Map มีจำนวนคนจนจำนวน 4567 คน และครัวเรือนคนจน 3320 ครัวเรือน เพิ่มคนจนเป้าหมายในอำเภอที่มีคนจนใน TP น้อย Add on จำนวนคนจน 1247 คน การสร้างความร่วมมือ ทั้งกับหน่วยงานราชการ และภาคีอื่น ให้มาร่วมทำงาน 5.1 มีระบบกลไลอาสาสมัคร อพม. อสม. พอช. ในพื้นที่ ที่ส่งต่อข้อมูลความยากจนในพื้นที่ การเชื่อมโยงกับแผนจังหวัด และแผนระดับต่างๆ ของหน่วยงาน 6.1 ส่งต่อข้อมูลระบบกลไลอาสาสมัคร อพม. อสม. พอช. ในพื้นที่ ที่ส่งต่อข้อมูลความยากจนในพื้นที่ การเชื่อมโยงปรับใช้ฐานนวัตกรรมที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทพื้นที่ในการแก้ไขปัญหา

มิติการประเมิน	ประเด็นประเมิน
	7.1 การพิจารณาโจทย์ และนำเสนอ Solution ว่าปลายทางเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ปัญหา /อุปสรรค และการจัดการ การคัดเลือกพื้นที่และประเด็นนำร่อง (พิจารณาจากเงื่อนไขอะไร) การคัดเลือกพื้นที่ และประเด็นนำร่อง ตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ คือการแก้จนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ
Product: ผลผลิต : เปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่กำหนด	การสำรวจข้อมูล (ความครบถ้วนตามแผน ผลการเปรียบเทียบข้อมูล TPMAP กับข้อมูลที่สำรวจ กรณีที่พบคนจนตกสำรวจ มีการดำเนินการอย่างไร มีใครเกี่ยวข้องและรับไปดำเนินการบ้าง) การคืนข้อมูลส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ การตื่นตัว ของเป้าหมาย หรือกลไกที่ทำงานร่วมกันหรือไม่อย่างไร การคืนข้อมูล/การประมวลผลข้อมูล และโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนจากการใช้ข้อมูลและกระบวนการวิจัย (ได้นำมาสู่การเชื่อมโยงกับปัญหาของคนจนหรือไม่)
Impact: ผลกระทบ : สอบทานความแม่นยำ/เบ็ดเสร็จ	ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการนำร่องต่อกลุ่มเป้าหมาย (ส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาหรือต่อยอดการพัฒนาด้านอื่น ๆ) 1.1 ได้มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเลือกกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่โครงการนำร่องในชุมชน โดยพิจารณาจากข้อมูลจำนวนคนจนมากใน TP Map และผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ความยากจน 1.2 ได้มีการประชุมเพื่อสอบถามความพร้อมในการพัฒนาชุมชนเป้าหมายโดยประชุมผู้นำชุมชนทั้งตำบล เพื่อหาข้อสรุปกลุ่มเป้าหมายโครงการนำร่อง ผลสรุปจำนวน 2 ชุมชน 1.3 ลงพื้นที่วิเคราะห์ชุมชนนำร่อง Village Profile ในชุมชนบ้านคำผักกูด และบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ในวันที่ 4-5 พฤศจิกายน 2563 โดยใช้เครื่องมือดังนี้ ประวัติศาสตร์ชุมชน แผนที่ชุมชน ปฏิทินฤดูกาล ผังเครือญาติ แผนที่ตัดขวาง การวิเคราะห์ครัวเรือนคนจน 1.4 ประชุมสรุปผลข้อมูลนำเสนอประเด็นการพัฒนาโครงการนำร่องในชุมชนเป้าหมายต่อ ผู้ชุมชน หน่วยงานราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2563 2) โครงการวิจัยฯ ได้ทำให้เกิดกลไกการแก้ปัญหาความยากจนใหม่ ๆ หรือไปหนุนเสริมให้กลไกเดิมมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพมากขึ้น (หรือไม่/อย่างไร) 2.1 มีหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยว ที่เข้าร่วมแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น พมจ. พช. พอช. สสส. วชช. มห.และ อปท. 2.2 มีหน่วยงานภาคเอกชน เช่น มูลนิธิศุภนมิตร 3) โครงการวิจัยฯ ได้ทำให้เกิด team work หรือเกิดทักษะความสามารถใหม่ๆ ในกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับโครงการ หรือเกิดกระบวนการงานวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการแก้ไขปัญหา 3.1 team work หรือเกิดทักษะความสามารถใหม่ๆ เช่น ความรู้ในงานวิจัย การลงพื้นที่งานวิจัย เครื่องมือในงานวิจัย
Effectiveness: ประสิทธิผล : ประเมินความคุ้มค่าของงาน	ผลของการดำเนินโครงการนำร่อง กับการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมาย (เปรียบเทียบผลผลิต/ผลลัพธ์/ระยะเวลา /งบประมาณ) 1.1 ได้มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเลือกกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่โครงการนำร่องในชุมชน โดยพิจารณาจากข้อมูลจำนวนคนจนมากใน TP Map และผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ความยากจน 1.2 ได้มีการประชุมเพื่อสอบถามความพร้อมในการพัฒนาชุมชนเป้าหมายโดยประชุมผู้นำชุมชนทั้งตำบล เพื่อหาข้อสรุปกลุ่มเป้าหมายโครงการนำร่อง ผลสรุปจำนวน 2 ชุมชน 1.3 ลงพื้นที่วิเคราะห์ชุมชนนำร่อง Village Profile ในชุมชนบ้านคำผักกูด และบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ในวันที่ 4-5 พฤศจิกายน 2563 โดยใช้เครื่องมือดังนี้

มิติการประเมิน	ประเด็นประเมิน
	ประวัติศาสตร์ชุมชน แผนที่ชุมชน ปฏิทินฤดูกาล ผังเครือญาติ แผนที่ตัดขวาง การวิเคราะห์ครัวเรือนคนจน (ระหว่างดำเนินการ) ผลของการดำเนินโครงการวิจัยกับความคุ้มค่า/ความพึงพอใจของภาคีความร่วมมือ/ความสอดคล้องกับสถานการณ์ ประเด็นปัญหา 2.1 ลงพื้นที่วิเคราะห์ชุมชนนำร่อง Village Profile ในชุมชนบ้านคำผักกูด และบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ในวันที่ 4-5 พฤศจิกายน 2563 โดยใช้เครื่องมือดังนี้ ประวัติศาสตร์ชุมชน แผนที่ชุมชน ปฏิทินฤดูกาล ผังเครือญาติ แผนที่ตัดขวาง การวิเคราะห์ครัวเรือนคนจน (ระหว่างดำเนินการ)
Sustainable: ความยั่งยืน : ประเมินความเป็นไปได้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางวิจัยจะมีอย่างต่อเนื่องเมื่อโครงการจบลงแล้ว	การบรรจุโครงการ/แผนงานเข้าแผนจังหวัด จากบริบทความต้องการที่สะท้อนกับพื้นที่ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ จะสร้างความยั่งยืนให้กับประเด็นการพัฒนา 1.1 ประชุมสรุปผลข้อมูลนำเสนอประเด็นการพัฒนาโครงการนำร่องในชุมชนเป้าหมายต่อ ผู้ชุมชน หน่วยงานราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2563 (ระหว่างดำเนินการ) การเชื่อมโยงทุนทางทรัพยากร ทุนทางสังคม รวมถึงหน่วยงานภาคีเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาคนจนในพื้นที่ 2.1 ประชุมสรุปผลข้อมูลนำเสนอประเด็นการพัฒนาโครงการนำร่องในชุมชนเป้าหมายต่อ ผู้ชุมชน หน่วยงานราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2563 (ระหว่างดำเนินการ) การขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นนอกจากพื้นที่นำร่อง 3.1 ประชุมสรุปผลข้อมูลนำเสนอประเด็นการพัฒนาโครงการนำร่องในชุมชนเป้าหมายต่อ ผู้ชุมชน หน่วยงานราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2563 (ระหว่างดำเนินการ) การส่งต่อแผนงาน/โครงการ/ข้อมูล/กระบวนการดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ส่วนราชการ/หน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือในพื้นที่ 4.1 ประชุมสรุปผลข้อมูลนำเสนอประเด็นการพัฒนาโครงการนำร่องในชุมชนเป้าหมายต่อ ผู้ชุมชน หน่วยงานราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2563 (ระหว่างดำเนินการ)
Transportability: การถ่ายทอดและส่งต่อ : ประเมินความเป็นไปได้ในการต่อยอดขยายผล	การนำเครื่องมือ แนวคิด กระบวนการ ไปขยายผล ปรับปรุงหรือประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ 1.1 จัดทำรูปแบบระบบและกลไกการแก้ไขความยากจนจังหวัดมุกดาหาร (ระหว่างดำเนินการ) การกำหนดเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความยากจน 2.1 จัดทำแผนปฏิบัติการกลไกการแก้ไขความยากจนจังหวัดมุกดาหาร (ระหว่างดำเนินการ) 2.2 จัดตั้งศูนย์พัฒนานวัตกรรมการแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร กลไกการแก้ไขความยากจนจังหวัดมุกดาหาร

4.2 จุดเด่น/ผลลัพธ์ของการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่

1.การสร้างกระบวนการทำงานในระดับพื้นที่/จังหวัด/องค์กรภาคี/การพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะ

ระยะที่ 1 การสร้างทีมและกระบวนการดำเนินงาน

1.1 การสร้างทีมทำงาน ทีมทำงานที่มีบทบาทในการดำเนินงานโครงการของสถาบันวิทยาลัยชุมชนประกอบด้วย นักวิจัยจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ภาคราชการ อปท. ภาคเอกชนและชุมชน มีกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการทำงานเชิงพื้นที่ โครงการ/กิจกรรม แผนการดำเนินงาน เป้าประสงค์ และผลลัพธ์ของงานวิจัย โดยมีการดำเนินการ/ขั้นตอนดังนี้

1) ประชุมร่วมกับสำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร เพื่อหารือแนวทางการดำเนินงานวิจัย

2) ประชุมทีมนักวิจัยในพื้นที่โดยใช้ อสม. ในแต่ละตำบล ทุกอำเภอในจังหวัดมุกดาหารเพื่อสำรวจสอบทานข้อมูลตามเครื่องมือที่กำหนดให้และจัดเวทีประชุมเพื่ออธิบายในการจัดทำแบบสอบถามและอธิบายการดำเนินการโครงการ

1.2 การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือระดับจังหวัด ด้วยการเสนอภาพรวมโครงการต่อจังหวัดตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการให้เกิด การรับรู้ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของโครงการจากผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดมุกดาหาร มีการดำเนินการดังนี้

1) การประชุมการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือระดับจังหวัดในการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สนง.พมจ.มุกดาหาร สนง.พช.มุกดาหาร พอช.มุกดาหาร สนง.สถิติจังหวัดมุกดาหาร สนง.สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร และหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบล อบต. และนายอำเภอ

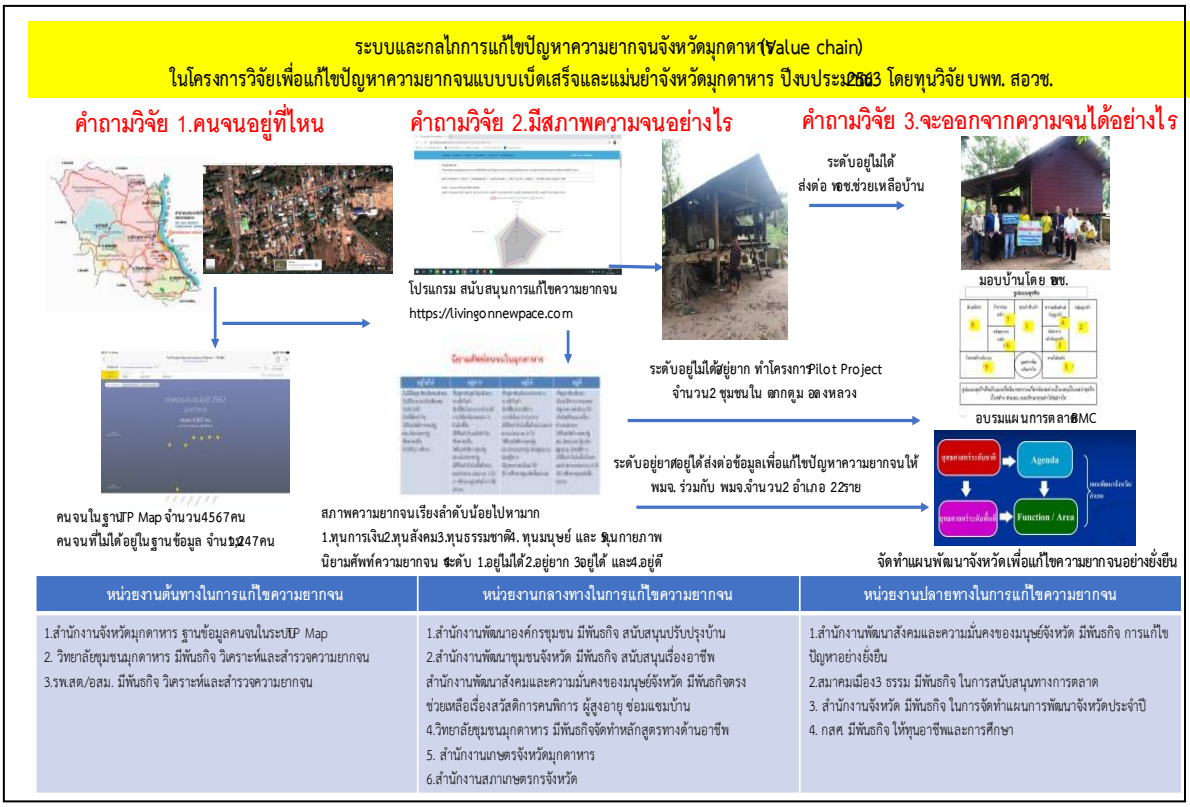
ระยะที่ 2 การสำรวจข้อมูล ปัญหา ศักยภาพ วิเคราะห์ข้อมูลและเลือกพื้นที่นำร่อง ดังนี้

การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน จากทุน 5 มิติของ Sustainable Livelihood Framework คือ ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากร และทุนสังคม ในระดับจังหวัดและอำเภอ พบว่า จำนวนคนจนในฐานข้อมูล TPMAP จังหวัดมุกดาหารมีคนจนเป้าหมายมากที่สุดในระดับอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 2,187 ครัวเรือน และในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1,344 ครัวเรือน และจากการสอบทานในพื้นที่พบว่าบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัด มุกดาหาร มีจำนวนประชากรที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ ในด้านต่างๆ ดังนี้ พบว่า มีค่าน้อยที่สุดคือ ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 2.01 ทุนทางสังคมค่าเฉลี่ย 2.28 ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.94 ทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.42 และมากที่สุดคือทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 3.05 ผู้วิจัยได้ใช้เวทีประชาคมเพื่อตรวจสอบสภาพความยากจนในพื้นที่ พบว่า บริบทของพื้นที่ของบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ อำเภอดงหลวง จังวหัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน มีคลองชลประทาน มีคลองส่งน้ำแต่ไม่สามารถเข้าถึงการใช้น้ำทางการเกษตรได้ ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีผลผลิตทางการเกษตรไม่ดีนัก จึงเหมาะแก่การปลูกพืชที่มีน้ำน้อย จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวงและผู้นำชุมชน จึงเห็นว่าควรปลูกพืชไร่ที่ใช้น้ำน้อย เช่น มันเทศ พร้อมกับการนำข้อมูลที่ได้มาจัดเวทีประชาคมอีกครั้งกับคนจนเป้าหมายในชุมชน ซึ่งสองหมู่บ้านมีความสนใจการปลูกมันเทศ เพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบมันสดและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ในการยกระดับรายได้ของคนในชุมชน โดยมีการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ ด้วยการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาคราชการ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

2. รูปธรรมที่แสดงถึงงานที่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ได้ ดังนี้

1) การส่งเสริมอาชีพ การสร้างระบบตลาดในท้องถิ่นและตลาดภายนอก
2) ระบบส่งต่อความช่วยเหลือให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและการติดตามผล
3) ระบบสวัสดิการชุมชน
4) สร้างระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

3.ระบบและกลไกการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

หน่วยงานต้นทางในการแก้ไขความยากจน	หน่วยงานกลางทางในการแก้ไขความยากจน	หน่วยงานปลายทางในการแก้ไขความยากจน
1.สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร ฐานข้อมูลคนจนในระบบTP Map 2. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีพันธกิจ วิเคราะห์และสำรวจความยากจน 3.รพ.สต/อสม. มีพันธกิจ วิเคราะห์และสำรวจความยากจน	1.สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน มีพันธกิจ สนับสนุนปรับปรุงบ้าน 2.สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด มีพันธกิจ สนับสนุนเรื่องอาชีพ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มีพันธกิจตรงช่วยเหลือเรื่องสวัสดิการคนพิการ ผู้สูงอายุ ช่อมแซมบ้าน 4.วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร มีพันธกิจจัดทำหลักสูตรทางด้านอาชีพ 5. สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร 6.สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด	1.สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มีพันธกิจ การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน 2.สมาคมเมือง3 ธรรม มีพันธกิจ ในการสนับสนุนทางการตลาด 3. สำนักงานจังหวัด มีพันธกิจ ในการจัดทำแผนการพัฒนาจังหวัดประจำปี 4. กสศ. มีพันธกิจ ให้ทุนอาชีพและการศึกษา

ภาพที่ 51 ระบบและกลไกการแก้ไขความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

4.ปัจจัยเงื่อนไขการดำเนินการ

1) การบูรณาการแก้ไขปัญหาความยากจนกับหน่วยงานตามภารกิจในระดับจังหวัด
2) โครงการนำร่อง ยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ

ภาพที่ 52 การสร้างกลไกความร่วมมือจังหวัดและกระบวนการชุมชน

5.สถิติข้อมูลคนจน/คนจนเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารในฐานข้อมูล

ตารางที่ 66 สรุปสถิติข้อมูลคนจน/คนจนเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารในฐานข้อมูล (ภาพรวม)

เป้าหมาย TPMAP (คน)	เป้าหมาย TPMAP (ครัวเรือน)	add on (ครัวเรือน)	รวมสำรวจ (ครัวเรือน)	บันทึกเข้าระบบแล้ว (ครัวเรือน)	บันทึกเข้าระบบแล้ว (คนจน)
4,567	3,320	1,740	5,060	5,060	19,608

ข้อมูล ณ วันที่ 13 สิงหาคม 2564 (เวลา 18.45 น.)

จากตารางที่ 66 ข้อมูลคนจน/คนจนเป้าหมายจังหวัดมุกดาหารในฐานข้อมูลภาพรวมพบว่า ข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ในจังหวัดมุกดาหารมีจำนวนข้อมูลครัวเรือนยากจนที่บันทึกในระบบจำนวน 5,060 ครัวเรือน

ตารางที่ 67 สรุปผลการสอบทานข้อมูลจังหวัดมุกดาหาร (รายอำเภอ)

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนข้อมูลในระบบปีที่ 1		รวมผลสอบทานข้อมูลในปีที่ 1 (Data Cleansing)		รวมทั้งหมดข้อมูลในปีที่ 1
		คน	ครัวเรือน	คน	ครัวเรือน	ครัวเรือน
1	เมืองมุกดาหาร	2,935	744	2,935	744	1,144
2	ดงหลวง	6,324	2,236	8,369	2,236	2,436
3	นิคมคำสร้อย	1,519	217	2,519	617	617
4	หว้านใหญ่	722	213	722	213	213
5	หนองสูง	633	150	633	150	150
6	คำชะอี	2,241	623	2,241	623	623
7	ดอนตาล	2,189	477	2,189	477	477
	รวม	**16,563**	**4,660**	**19,608**	**5,060**	**5,660**

ข้อมูล ณ วันที่ 13 สิงหาคม 2564 (เวลา 18.56 น.)

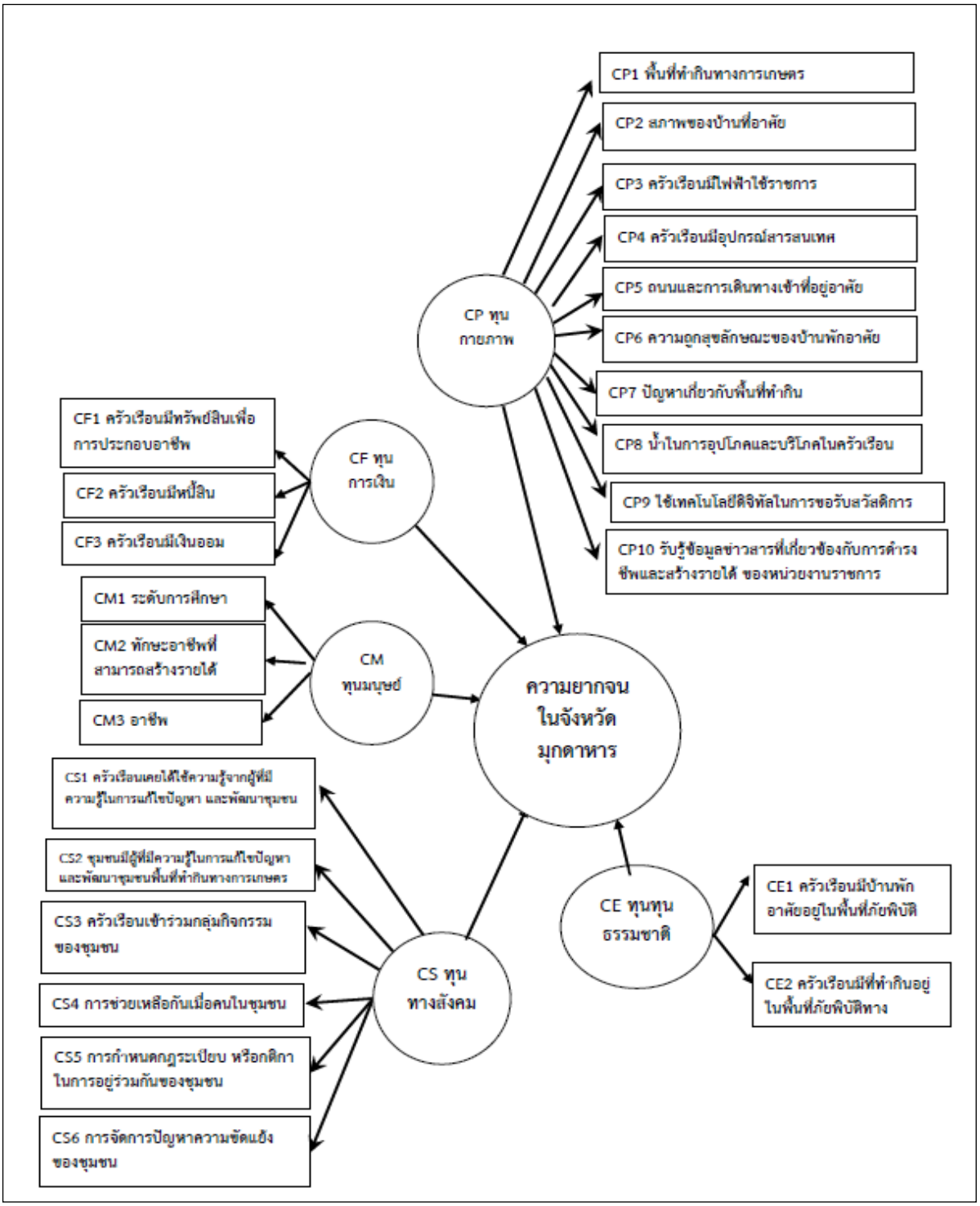
จากตารางที่ 67 ข้อมูลคนจน/คนจนเป้าหมายจังหวัดมุกดาหารในฐานข้อมูล รายอำเภอ พบว่าข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ในจังหวัดมุกดาหารมีจำนวนข้อมูลครัวเรือนยากจนที่บันทึกในระบบจำนวน 5,060 ครัวเรือน

ตารางที่ 68 สรุปผลการส่งต่อความช่วยเหลือในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีงบประมาณ 2563

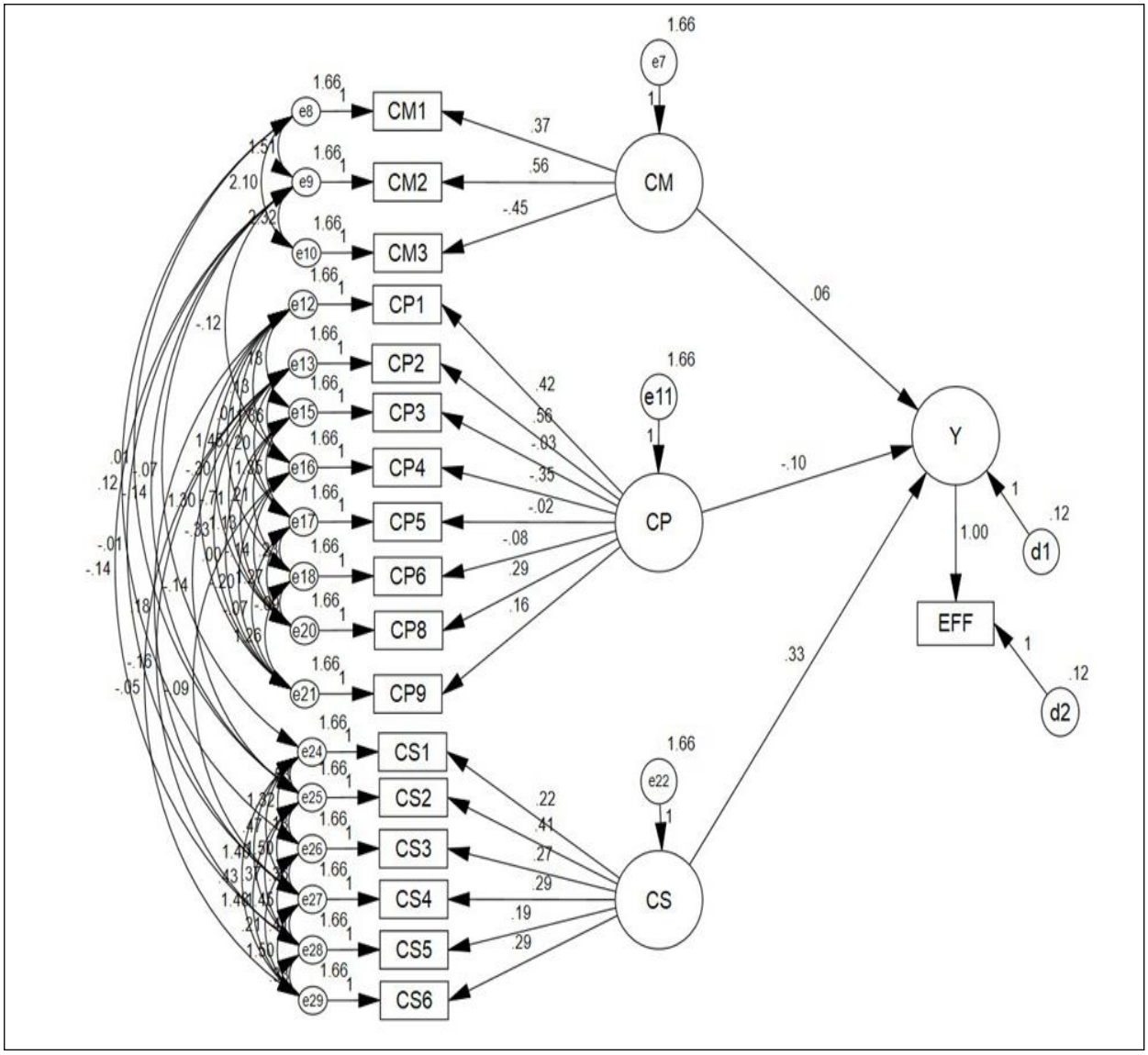
หน่วยงาน	ความช่วยเหลือ	จำนวนคน	จำนวนครัวเรือน
1.สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (สภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร)	ส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือน ด้านที่อยู่อาศัย จำนวน 241 ครัวเรือน ในการปรับปรุงบ้านหลังละไม่เกิน 20,000 บาท	723	241
2.กองทุนเสมอเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)	ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมาย ด้านการศึกษา ทุนการศึกษาจาก กสศ.จำนวน 22 ครัวเรือน ในการเข้าศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เดือนละ 6,000 บาทต่อคนต่อเดือน จำนวน 30 เดือน รวมยอดเงิน 180,000 บาทต่อคน รวมยอดเงินทั้งหมด 3,960,000 บาท	22	22
3.สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร	ส่งต่อช่วยเหลือ พมจ.มุกดาหาร เพื่อช่วยเกลือคนพิการและผู้สูงอายุ จำนวน 1340 ครัวเรือน ในการช่วยเหลือซ่อมบ้านที่อยู่อาศัยและสวัสดิการของรัฐ	4,020	1340
4.อำเภอดงหลวง	จัดทำโครงการนำร่องเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 2 ชุมชน ในการพัฒนาการปลุก การแปรรูป และการตลาด ในการปลูกมันเทศญี่ปุ่น	180	60
5.อำเภอนิคมคำสร้อย	ส่งต่อข้อมูลความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนในโครงการของสำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร	180	60
6.อำเภอเมือง	ส่งต่อข้อมูลความช่วยเหลือบ้านพักพิงเด็กหญิงจังหวัดมุกดาหาร มูลนิธิส่งแสงสว่าง ในการส่งต่อด้านการศึกษา สิ่งของ และการดูแลนักเรียนในครัวเรือนยากจน	30	30
	รวม	**5,182**	**1,733**

ข้อมูล ณ 14 สิงหาคม 2564

4.6 การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิผลในโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในปีงบประมาณ 2563

ภาพที่ 53 โครงสร้างการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิผล
ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 54 ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิผล
ในโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

จากภาพที่ 54 พบว่าปัจจัยสาเหตุที่มีผลต่อความยากจนในจังหวัดมุกดาหารมีจำนวน 3 ปัจจัยได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม และทุนกายภาพ ที่ส่งผลต่อทุนการเงิน โดยมีรายละเอียดแต่ละทุนดังนี้ 1) ปัญหาทุนมนุษย์ มีปัจจัยสาเหตุมาจากไม่มีการศึกษา ไม่มีทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ และมีอาชีพที่ไม่มั่นคง 2) ปัญหาทุนสังคม ปัจจัยสาเหตุมาจากชุมชนไม่มีการพัฒนาทักษะความรู้ใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชน และการใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ และ 3) ทุนกายภาพ มีปัจจัยสาเหตุมาจากการเข้าถึงที่ดินทำกินทางการเกษตร สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต จึงส่งผลต่อทุนการเงินจึงทำให้ส่งผลต่อความยากจนของประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร

บทที่ 5
ผลการดำเนินงานโครงการนำร่อง

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” ครั้งนี้ ได้จัดทำโครงการนำร่อง (Pilot project) พัฒนาการตลาดชุมชน บ้านสานแว้และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

1. การออกแบบโครงการนำร่อง
2. การเลือกพื้นที่โครงการนำร่อง
3. ภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่โครงการนำร่อง
4. การเลือกกลุ่มเป้าหมายโครงการนำร่อง
5. การดำเนินงานโครงการนำร่อง
6. ผลการดำเนินโครงการนำร่อง
7. สรุปผลการเชื่อมโยงผลการวิจัยกับการดำเนินงานโครงการนำร่อง

1.การออกแบบในโครงการนำร่องฯ

จากผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน จากทุน 5 มิติของ Sustainable Livelihood Framework คือ ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากร และทุนสังคม ในระดับจังหวัดและอำเภอ พบว่า จำนวนคนจนในฐานข้อมูล TPMAP จังหวัดมุกดาหารมีคนจนเป้าหมายมากที่สุดในระดับอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 2,236 ครัวเรือน และในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1,321 ครัวเรือน และจากการสอบทานในพื้นที่พบว่าบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร มีจำนวนประชากรที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ ในด้านต่างๆ ดังนี้ พบว่า มีค่าน้อยที่สุดอันดับแรกคือ ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 2.09 ทุนทางสังคมค่าเฉลี่ย 2.62 ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.95 ทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 3.07 และมากที่สุดคือทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.62 ส่วนบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร มีจำนวนประชากรที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ ในด้านด่าง ๆ ดังนี้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยนน้อยที่สุดอันดับแรกคือ ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 1.79 ทุนทางสังคมค่าเฉลี่ย 2.55 ทุนธรรมชาติค่าเฉลี่ย 3.03 ทุนมนุษย์ค่าเฉลี่ย 3.05 และทุนที่มากที่สุดคือทุนกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.51 ผู้วิจัยได้ใช้เวทีประชาคมเพื่อตรวจสอบสภาพความยากจนในพื้นที่ พบว่าบริบทของพื้นที่ของบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน มีคลองชลประทาน มีคลองส่งน้ำแต่ไม่สามารถเข้าถึงการใช้น้ำทางการเกษตรได้ ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีผลผลิตทางการเกษตรไม่ดีนัก จึงเหมาะแก่การปลูกพืชที่มีน้ำน้อย จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวงและผู้นำชุมชน จึงเห็นว่าควรปลูกพืชไร่ที่ใช้น้ำน้อย เช่น มันเทศ พร้อมกับการนำข้อมูลที่ได้มาจัดเวทีประชาคมอีกครั้งกับคนจนเป้าหมายในชุมชน ซึ่งสองหมู่บ้านมีความสนใจการปลูกมันเทศ เพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบมันสดและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ในการยกระดับรายได้ของคนในชุมชน โดยมีการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ ด้วยการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาคราชการ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยได้ทดลอง ใช้เครื่องมือ BMC (Business Model Canvas)

ภาพที่ 55 การออกแบบในโครงการนำร่องฯ

2. การเลือกพื้นที่โครงการนำร่อง

1. ทดลองแนวทางการแก้ปัญหา “โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ”กลุ่มเป้าหมายพื้นที่ทดลองเพื่อจัดทำโครงการนำร่องคือพื้นที่ บ้านสานแว้และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร โดยจัดประชุมวิเคราะห์ชุมชนนำร่องวันที่ 17-19 พ.ย. 2563 โดยการเข้าพบและปรึกษากับนายอำเภอดงหลวงและภาคีที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 56 การเข้าพบนายอำเภอดงหลวงพร้อมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 57 การประชุมผู้นำชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

3. ภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่โครงการนำร่อง

จากการดำเนินงานโครงการนำร่อง ได้บูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ดังนี้

1. สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง
2. สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร
3. หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น นายอำเภอดงหลวง เทศบาลตำบลกกตูม
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
5. สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร
6. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดงหลวง
7. สภาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม
8. ภาคเอกชน เช่น ออมสินฟาร์ม
9. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร
10. เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร
11. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร
12. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร
13. โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสานแว้-นาโคกกุง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
14. สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร
15. สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
16. สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร
17. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร

2. แนวคิดหลักการระบบและกลไกและภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่

1) การพัฒนาโอกาสทางอาชีพและรายได้จากระบบไร่หมุนเวียนการเกษตรเชิงเดี่ยว
2) การปลูกพืชฤดูแล้งและการเพิ่มช่องทางการตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ “ด้วยแนวคิด ตลาดแก้จน และมันแก้จน”
3) จัดหาอาชีพที่สร้างรายได้ หลังฤดูการทำนาให้กับประชาชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

4. การเลือกกลุ่มเป้าหมายโครงการนำร่อง

1.บริบทพื้นที่โครงการนำร่อง

1.1 ประวัติความเป็นมา

ตำบลกกตูม เดิมขึ้นตรงกับอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ต่อมาในปี พ.ศ.2525 ได้มีการจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอดงหลวง ตำบลกกตูมเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอดงหลวง ประกอบด้วยหมู่บ้าน 12 หมู่บ้านคือ หมู่ 1 บ้านกกตูม หมู่ 2 บ้านกกกอก หมู่ 3 บ้านนาโคกกุง หมู่ 4 บ้านสานแว้ หมู่ 5 บ้านขัวสูง หมู่ 6 บ้านคำผักกูด หมู่ 7 บ้านแก่งนาง หมู่ 8 บ้านนาหินกอง หมู่ 9 บ้านปากช่อง หมู่ 10 บ้านป่าไม้พัฒนา หมู่ 11 บ้านแก่งนาง หมู่ 12 บ้านศรีถาวรพนา

พื้นที่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับทุ่งราบ

เขตพื้นที่

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อ.เต่างอย จ.สกลนคร

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.คำชะอี อ.คำชะอี จ.มุกดาหาร และ จ.กาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.พังแดง อ.ดงหลวง และ ต.บ้านค้อ, บ้านเหล่า อ.คำชะอี จ.มุกดาหาร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จ.สกลนคร และ จ.กาฬสินธุ์

อาชีพ อาชีพหลัก ทำสวน ทำไร่

อาชีพเสริม การทอผ้า การปักผ้า

สาธารณูปโภค จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. 2,014 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100.00 จำนวนบ้านที่มีโทรศัพท์ 100 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.90 ของจำนวนหลังคาเรือน

การเดินทาง สามารถเดินทางจากจังหวัดมุกดาหาร เข้าสู่ตำบลกกตูม ระยะทาง 130 กม

1.2 ความเป็นมาในการเลือกหมู่บ้านนำร่อง

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ลงพื้นที่จัดทำโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร โดยแหล่งทุน บพท. สอวช. โดยได้รับเกียรติจากนายอำเภอดงหลวง นายชัชวาลย์ ทองชน เป็นประธานใน กิจกรรมทำโครงการนำร่อง Pilot project พัฒนาการตลาดชุมชน โดยใช้เครื่องมือ BMC (Business Model Canvas) กลุ่มเป้าหมายคนจนอยู่ยาก กับอยู่ไม่ได้ บ้านคำผักกูด และบ้านสานแว้ ณ ห้องประชุมตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารในระหว่างวันที่ 7-9 ธันวาคม 2563 วิทยากรโดย อาจารย์สิริวิชญ์ ปิ่นคำ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และนายกีรติ ภาคภูมิ จากออมสินฟาร์ม

2. ข้อมูลและการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย

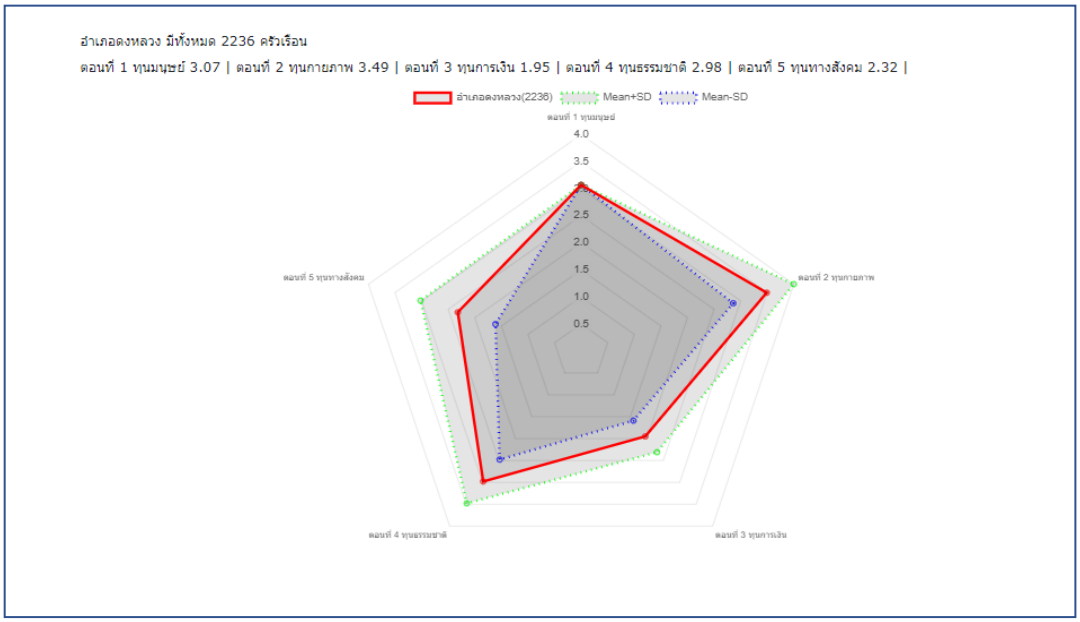
2.1 การวิเคราะห์พื้นที่นำร่อง ตามศักยภาพของแต่ละทุน ในพื้นที่ บ้านสานแว้ และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม จังหวัดมุกดาหาร พบว่า

การวิเคราะห์สถานการณ์ทางด้านการเกษตรของชุมชนพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตในกระบวนการต้นน้ำและเป็นผู้จำหน่ายในกระบวนการปลายน้ำ พื้นที่ตำบลกกตูม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 200 ครัวเรือน โดยส่วนใหญ่เพาะปลูกข้าว อ้อย ยางพารา มันแก้ว มันเทศ มันญี่ปุ่น หลายครัวเรือนเพาะปลูกโดยใช้สารเคมีอย่างเข้มข้นในการผลิต ซึ่งมีต้นทุนค่อนข้างสูง เกษตรกรโดยส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีก้าวหน้าสมัยใหม่ ที่สามารถช่วยเพิ่มผลผลิตลดต้นทุนการผลิตและปลอดภัยต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคเนื่องจากขาดความรู้และการพัฒนาทักษะทางการเกษตรแบบแม่นยำและการประยุกต์เทคโนโลยีในแปลงการผลิต และยังพบว่าเกษตรกรไม่นิยมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ซึ่งเป็นกระบวนการกลางน้ำ ทำให้เกษตรมีต้นทุนความเสี่ยงของการคมนาคมขนส่งผลผลิตออกจำหน่ายนอกชุมชนและการสูญเสียผลผลิตระหว่างการรอจำหน่ายค่อนข้างสูง เนื่องจากการคมนาคมยากลำบากและใช้ระยะเวลานานมาก สำหรับกระบวนการปลายน้ำ เกษตรกร ทำการจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อที่แปลงการผลิตและการขนส่งไปขายที่ตลาดขนาดใหญ่เอง

ด้านศักยภาพของแปลงการผลิตพืชพบว่าสำหรับศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรมุกดาหาร (หรือชื่อเดิม “สถานีทดลองพืชไร่มุกดาหาร” ในขณะ นั้น) สังกัดสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 กรมวิชาการเกษตร ได้ร่วมกับจังหวัดมุกดาหาร โดยเป็นหนึ่ง ในคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ น้อมรับพระราชกระแสและแนวพระราชดำริดังกล่าวมาถือปฏิบัติมาตั้งแต่ปี 2537 โดยใน ปี 2539 ได้ดำเนินการขอ ใช้ประโยชน์พื้นที่ สปก. ณ บ้านคำผักกูดและบ้านแก่งนาง ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร รวมพื้นที่ 109 ไร่ เพื่อเป็นศูนย์ ประสานงานสำหรับการเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่และได้ร่วมกันวางแผนงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบาง ทรายตอนบน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายตามแนวพระราชดำริ ที่จะช่วยเหลือให้ราษฎรมีที่ทำกินที่ถูกต้องและเพียงพอต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยช่วยเหลือการเพาะปลูก และพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ราษฎร จนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมแปลงขยายผลการผลิตพืชไร่และพืชหลังนาของศูนย์บริการวิชาการเกษตร เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรมุกดาหาร ได้ดำเนินการนอกเหนือจากการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี และการจัดท้า แปลงสาธิตภายในพื้นที่ศูนย์บริการวิชาการเกษตร เนื่องจากพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร และพืชหลังนา เช่น ถั่วลิสง มันเทศญี่ปุ่น มันแก้ว และข้าวโพด เป็นพืชเสริมรายได้หลังจากการ ท้านา สามารถปลูกได้ง่าย มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น เหมาะกับการปลูกหมุนเวียนสลับกับการปลูกข้าว รวมทั้งเป็นการ อนุรักษ์ดินและน้ำได้ดีกว่าการปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว จังหวัดมุกดาหารร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรมุกดาหารจึงได้จัดทำ แผนงานจัดท้าแปลงขยายผลพืชไร่และพืชหลังนาดังกล่าวเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชไร่และพืชหลังนา ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ

คณะวิจัยโครงการวิจัย ได้คัดเลือกพื้นที่ตำบลนำร่องสำหรับแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ จากข้อมูลพื้นที่ตำบลที่มีคนจนเป้าหมายมากที่สุดของจังหวัด คือ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 40 คน โดยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและการจัดเวทีประชาคมชุมชน เวทีสนทนากลุ่มย่อย เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่

ผลของการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและการวิเคราะห์ต้นทุน 5 มิติ ของพื้นที่ตำบลกกตูม ซึ่งได้ทำการบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศ โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จำนวน 3,292 คน (27 สิงหาคม 2562) พบว่าโดยรวมระดับตำบล ของต้นทุน 5 มิติ ด้านตำบลกกตูม มีทั้งหมด 2,236 ครัวเรือน ด้านทุนมนุษย์ 3.07 ด้านทุนกายภาพ 3.49 ด้านทุนการเงิน 1.95 ด้านทุนธรรมชาติ 2.98 ด้านทุนทางสังคม 2.32 ผลปรากฏในแผนผังใยแมงมุม 5 มิติ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทุนมนุษย์ พบว่าพื้นที่ตำบลกกตูมมีต้นทุนค่อนข้างอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนระดับสูงสุดอยู่ที่ 3.49 ด้านทุนกายภาพ และต่ำสุดอยู่ที่ 1.95 ด้านทางการเงิน โดยภาพรวมของต้นทุนมนุษย์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจาก เมื่อมาวิเคราะห์ทุนแต่ละด้าน 5 มิติ ในระดับตำบล ผลปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ทุน 5 มิติ (ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม) ภาพรวมอำเภอดงหลวง

ตารางที่ 67 ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

ทุน	อำเภอดงหลวง (2236)	ตำบลดงหลวง (150)	หนองบัว (20)	กกตูม (1321)	หนองแคน (173)	ชะโนดน้อย (83)	พังแดง (489)
ทุนมนุษย์	3.07	2.93	2.89	3.10	3.09	2.93	3.04
ทุนกายภาพ	3.49	3.44	3.29	3.58	3.71	2.89	3.28
ทุนการเงิน	1.95	1.90	2.20	1.97	1.98	1.88	1.92
ทุนธรรมชาติ	2.98	2.96	2.76	2.97	3.37	2.64	2.93
ทุนทางสังคม	2.32	2.10	2.41	2.29	2.62	2.68	2.28
รวม	2.76	2.67	2.71	2.78	2.95	2.60	2.69

จากตารางที่ 67 การวิเคราะห์พื้นที่อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ตามศักยภาพทุนครัวเรือน 5 มิติ (ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม) สามารถสรุปได้ดังนี้

อำเภอดงหลวง มี 2,236 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.76 โดยจำแนกได้ดังนี้ ทุนมนุษย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.07 ทุนกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.49 ทุนการเงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.95 ทุนธรรมชาติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.98 ทุนทางสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.32

ตำบลดงหลวง มี 150 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.67 โดยจำแนกได้ดังนี้ ทุนมนุษย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 ทุนกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.44 ทุนการเงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.90 ทุนธรรมชาติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.96 ทุนทางสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.10

ตำบลดงหนองบัว มี 20 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.71 โดยจำแนกได้ดังนี้ ทุนมนุษย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.89 ทุนกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.29 ทุนการเงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.20 ทุนธรรมชาติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.76 ทุนทางสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.41

ตำบลกกตูม มี 1321 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.78 โดยจำแนกได้ดังนี้ ทุนมนุษย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10 ทุนกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.58 ทุนการเงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.97 ทุนธรรมชาติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.97 ทุนทางสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.29

ตำบลหนองแคน มี 173 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.95 โดยจำแนกได้ดังนี้ ทุนมนุษย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.09 ทุนกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.71 ทุนการเงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.98 ทุนธรรมชาติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.37 ทุนทางสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.62

ตำบลชะโนดน้อย มี 83 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.60 โดยจำแนกได้ดังนี้ ทุนมนุษย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 ทุนกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.89 ทุนการเงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.88 ทุนธรรมชาติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.64 ทุนทางสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.68

ตำบลพังแดง มี 489 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.69 โดยจำแนกได้ดังนี้ ทุนมนุษย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.04 ทุนกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.28 ทุนการเงินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.92 ทุนธรรมชาติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.93 ทุนทางสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.28

ตารางที่ 68 ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารราย
ด้านทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์	อำเภอ ดงหลวง (2236)	ตำบล ดงหลวง (150)	หนองบัว (20)	กกตูม (1321)	หนองแคน (173)	ชะโนด น้อย (83)	พังแดง (489)
การศึกษา	2.29	1.95	2.06	2.39	2.36	1.95	2.17
อาชีพ	3.03	3.01	3.00	3.03	3.03	3.03	3.01
สุขภาพ	3.89	3.85	3.60	3.89	3.89	3.80	3.94
รวม	3.07	2.93	2.89	3.10	3.09	2.93	3.04

จากตารางที่ 68 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร รายด้าน ทุนมนุษย์ สามารถสรุปได้ดังนี้

อำเภอดงหลวง มี 2,236 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ โดยรวมอยู่ที่ 3.07 โดยจำแนกได้ดังนี้ การศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.29 อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03 สุขภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.89

ตำบลดงหลวง มี 150 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ โดยรวมอยู่ที่ 2.93 โดยจำแนกได้ดังนี้ การศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.95 อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.01 สุขภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.85

ตำบลดงหนองบัว มี 20 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ โดยรวมอยู่ที่ 2.89 โดยจำแนกได้ดังนี้ การศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.06 อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 สุขภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.60

ตำบลกกตูม มี 1321 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ โดยรวมอยู่ที่ 3.10 โดยจำแนกได้ดังนี้ การศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.39 อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03 สุขภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.89

ตำบลหนองแคน มี 173 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ โดยรวมอยู่ที่ 3.09 โดยจำแนกได้ดังนี้ การศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.36 อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03 สุขภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.89

ตำบลชะโนดน้อย มี 83 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ โดยรวมอยู่ที่ 2.93 โดยจำแนกได้ดังนี้ การศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.95 อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03 สุขภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.80

ตำบลพังแดง มี 489 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนมนุษย์ โดยรวมอยู่ที่ 3.04 โดยจำแนกได้ดังนี้ การศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.17 อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.01 สุขภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.94

ตารางที่ 69 ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารรายด้านทุนกายภาพ

ทุน กายภาพ	อำเภอ ดงหลวง (2236)	ตำบล ดงหลวง (150)	หนองบัว (20)	กกตูม (1321)	หนองแคน (173)	ชะโนด น้อย (83)	พังแดง (489)
ที่อยู่อาศัย	3.71	3.46	3.55	3.80	3.66	2.98	3.70
ไฟฟ้า	3.28	3.58	2.90	3.47	3.73	2.84	2.62
อินเทอร์เน็ต	3.47	3.28	3.40	3.48	3.74	2.84	3.52
รวม	3.49	3.44	3.29	3.58	3.71	2.89	3.28

จากตารางที่ 69 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร รายด้าน ทุนกายภาพ สามารถสรุปได้ดังนี้

อำเภอดงหลวง มี 2,236 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนกายภาพ โดยรวมอยู่ที่ 3.49 โดยจำแนกได้ดังนี้ ที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.71 ไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.28 อินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.47

ตำบลดงหลวง มี 150 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนกายภาพ โดยรวมอยู่ที่ 3.44 โดยจำแนกได้ดังนี้ ที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.46 ไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.58 อินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.28

ตำบลดงหนองบัว มี 20 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนกายภาพ โดยรวมอยู่ที่ 3.29 โดยจำแนกได้ดังนี้ ที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.55 ไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.90 อินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.40

ตำบลกกตูม มี 1,321 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนกายภาพ โดยรวมอยู่ที่ 3.58 โดยจำแนกได้ดังนี้ ที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.80 ไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.47 อินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.48

ตำบลหนองแคน มี 173 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนกายภาพ โดยรวมอยู่ที่ 3.71 โดยจำแนกได้ดังนี้ ที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.66 ไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.73 อินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.74

ตำบลชะโนดน้อย มี 83 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนกายภาพ โดยรวมอยู่ที่ 2.89 โดยจำแนกได้ดังนี้ ที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.98 ไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.84 อินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.84

ตำบลพังแดง มี 489 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนกายภาพ โดยรวมอยู่ที่ 3.28 โดยจำแนกได้ดังนี้ ที่อยู่อาศัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 ไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.62 อินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.52

ตารางที่ 70 ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารรายด้านทุนการเงิน

ทุนการเงิน	อำเภอดงหลวง (2236)	ตำบลดงหลวง (150)	หนองบัว (20)	กกตูม (1321)	หนองแคน (173)	ชะโนดน้อย (83)	พังแดง (489)
เงินทุนทรัพย์สิน	2.69	2.61	3.00	2.71	2.53	2.58	2.74
รายได้/อาชีพ	1.06	1.09	1.25	1.05	1.21	1.16	1.02
เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์	2.10	2.00	2.35	2.15	2.18	1.90	2.00
รวม	1.95	1.90	2.20	1.97	1.98	1.88	1.92

จากตารางที่ 70 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารรายด้าน ทุนการเงิน สามารถสรุปได้ดังนี้

อำเภอดงหลวง มี 2,236 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนการเงิน โดยรวมอยู่ที่ 1.95 โดยจำแนกได้ดังนี้ เงินทุนทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.69 รายได้/อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.06 เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.10

ตำบลดงหลวง มี 150 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนการเงิน โดยรวมอยู่ที่ 1.90 โดยจำแนกได้ดังนี้ เงินทุนทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.61 รายได้/อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.09 เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.00

ตำบลดงหนองบัว มี 20 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนการเงิน โดยรวมอยู่ที่ 2.20 โดยจำแนกได้ดังนี้ เงินทุนทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 รายได้/อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.25 เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.35

ตำบลกกตูม มี 1,321 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนการเงิน โดยรวมอยู่ที่ 1.97 โดยจำแนกได้ดังนี้ เงินทุนทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.71 รายได้/อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.05 เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.15

ตำบลหนองแคน มี 173 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนการเงิน โดยรวมอยู่ที่ 1.98 โดยจำแนกได้ดังนี้ เงินทุนทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.53 รายได้/อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.21 เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.18

ตำบลชะโนดน้อย มี 83 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนการเงิน โดยรวมอยู่ที่ 1.88 โดยจำแนกได้ดังนี้ เงินทุนทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.58 รายได้/อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.16 เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.90

ตำบลพังแดง มี 489 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนการเงิน โดยรวมอยู่ที่ 1.92 โดยจำแนกได้ดังนี้ เงินทุนทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.74 รายได้/อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.02 เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.00

ตารางที่ 71 ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารรายด้านทุนธรรมชาติ

ทุน ธรรมชาติ	**อำเภอ ดงหลวง (2236)**	**ตำบล ดงหลวง (150)**	**หนองบัว (20)**	**กกตูม (1321)**	**หนองแคน (173)**	**ชะโนด น้อย (83)**	**พังแดง (489)**
พื้นที่ทำกิน	2.45	2.25	2.45	2.36	3.06	1.93	2.63
แหล่งน้ำทำการเกษตร	2.32	2.42	2.45	2.25	3.19	1.78	2.25
แหล่งอาหาร/ทรัพยากร	3.37	3.39	2.15	3.31	3.24	3.06	3.67
การจัดการภัยพิบัติ	3.78	3.79	4.00	3.96	3.98	3.80	3.19
รวม	2.98	2.96	2.76	2.97	3.37	2.64	2.93

จากตารางที่ 71 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารรายด้าน ทุนธรรมชาติ สามารถสรุปได้ดังนี้

อำเภอดงหลวง มี 2,236 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนธรรมชาติ โดยรวมอยู่ที่ 2.98 โดยจำแนกได้ดังนี้ พื้นที่ทำกินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.45 แหล่งน้ำทำการเกษตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.32 แหล่งอาหาร/ทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.37 การจัดการภัยพิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.78

ตำบลดงหลวง มี 150 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนธรรมชาติ โดยรวมอยู่ที่ 2.96 โดยจำแนกได้ดังนี้ พื้นที่ทำกินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.25 แหล่งน้ำทำการเกษตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.42 แหล่งอาหาร/ทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.39 การจัดการภัยพิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.79

ตำบลดงหนองบัว มี 20 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนธรรมชาติ โดยรวมอยู่ที่ 2.76 โดยจำแนกได้ดังนี้ พื้นที่ทำกินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.45 แหล่งน้ำทำการเกษตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.45 แหล่งอาหาร/ทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.15 การจัดการภัยพิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00

ตำบลกกตูม มี 1,321 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนธรรมชาติ โดยรวมอยู่ที่ 2.97 โดยจำแนกได้ดังนี้ พื้นที่ทำกินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.36 แหล่งน้ำทำการเกษตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.25 แหล่งอาหาร/ทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.31 การจัดการภัยพิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.96

ตำบลหนองแคน มี 173 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนธรรมชาติ โดยรวมอยู่ที่ 3.37 โดยจำแนกได้ดังนี้ พื้นที่ทำกินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.06 แหล่งน้ำทำการเกษตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.19 แหล่งอาหาร/ทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.24 การจัดการภัยพิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.98

ตำบลชะโนดน้อย มี 83 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนธรรมชาติ โดยรวมอยู่ที่ 2.64 โดยจำแนกได้ดังนี้ พื้นที่ทำกินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.93 แหล่งน้ำทำการเกษตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.78 แหล่งอาหาร/ทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.06 การจัดการภัยพิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.80

ตำบลพังแดง มี 489 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนธรรมชาติ โดยรวมอยู่ที่ 2.93 โดยจำแนกได้ดังนี้ พื้นที่ทำกินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.63 แหล่งน้ำทำการเกษตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.25 แหล่งอาหาร/ทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.67 การจัดการภัยพิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.19

ตารางที่ 72 ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารรายด้านทุนทางสังคม

ทุนทางสังคม	อำเภอดงหลวง (2236)	ตำบลดงหลวง (150)	หนองบัว (20)	กกตูม (1321)	หนองแคน (173)	ชะโนดน้อย (83)	พังแดง (489)
ระเบียบ/การอยู่ร่วมกัน	2.83	2.20	3.25	2.83	3.46	3.25	2.69
การแก้ไขปัญหาท้องถิ่น	2.38	2.24	3.10	2.37	2.18	2.87	2.42
การบริหารจัดการชุมชน	2.82	2.72	2.00	2.69	3.46	3.39	2.90
กลไกในการช่วยเหลือ	1.24	1.25	1.30	1.27	1.39	1.20	1.12
รวม	2.32	2.10	2.41	2.29	2.62	2.68	2.28

จากตารางที่ 72 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมระดับอำเภอ ของอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารรายด้านทุนทางสังคม สามารถสรุปได้ดังนี้

อำเภอดงหลวง มี 2,236 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.32 โดยจำแนกได้ดังนี้ ระเบียบ/การอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.83 (อยู่ได้) การแก้ไขปัญหาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.38 การบริหารจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.82 กลไกในการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.24

ตำบลดงหลวง มี 150 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.10 โดยจำแนกได้ดังนี้ ระเบียบ/การอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.20 การแก้ไขปัญหาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.24 การบริหารจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.72 กลไกในการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.25

ตำบลดงหนองบัว มี 20 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.41 โดยจำแนกได้ดังนี้ ระเบียบ/การอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.25 การแก้ไขปัญหาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10 การบริหารจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.00 กลไกในการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.30

ตำบลกกตูม มี 1,321 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.29 โดยจำแนกได้ดังนี้ ระเบียบ/การอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.83 การแก้ไขปัญหาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.37 การบริหารจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.69 กลไกในการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.27

ตำบลหนองแคน มี 173 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.62 โดยจำแนกได้ดังนี้ ระเบียบ/การอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.46 การแก้ไขปัญหาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.18 การบริหารจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.46 กลไกในการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.39

ตำบลชะโนดน้อย มี 83 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.68 โดยจำแนกได้ดังนี้ ระเบียบ/การอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.25 การแก้ไขปัญหาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.87 การบริหารจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.39 กลไกในการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.20

ตำบลพังแดง มี 489 ครัวเรือน โดยมีค่าเฉลี่ยของทุนทางสังคม โดยรวมอยู่ที่ 2.28 โดยจำแนกได้ดังนี้ ระเบียบ/การอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.69 การแก้ไขปัญหาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.42 การบริหารจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.90 กลไกในการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.12

จากการวิเคราะภาพรวมระดับอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ประกอบไปด้วย 6 ตำบล คือ ตำบลดงหลวง ตำบลหนองบัว ตำบลชะโนดน้อย ตำบลพังแดง ตำบลหนองแคน ตำบลกกตูม ตามทุนครัวเรือน 5 มิติ พบว่าสถานการณ์ปัญหาที่ส่งผลให้ประชาชนในแต่ละตำบลมีความยากจนส่วนใหญ่เป็นทุนทางด้านการเงิน เมื่อเปรียบเทียบทุก ๆ ครัวเรือน ทุนครัวเรือนด้านทุนการเงินของตำบลกกตูม พบว่า ต้นทุนทางการเงินอยู่ในระดับต่ำหรือระดับอยู่ยาก ประชาชนมีรายได้จากอาชีพน้อย ภาคการเกษตรพบว่าพืชเศรษฐกิจในระบบวนเกษตรบนพื้นที่สูงยังขาดการเพิ่มมูลค่าโดยใช้เทคโนโลยีและการแปรรูป ผลกระทบเชิงนโยบายด้านป่าไม้ที่ส่งผลต่อการผลิตและสร้างรายได้จากพืชเศรษฐกิจในไร่หมุนเวียน เช่น การขาดที่ดินทำกิน รายได้น้อย การได้ผลผลิตน้อยเนื่องการขาดแคลนน้ำและการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในธรรมชาติในชุมชน เป็นสาเหตุสำคัญของความยากจนในพื้นที่ดังกล่าว เช่นเดียวกับต้นทุนด้านการศึกษา ที่ยังประสบปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมมีจุดแข็งด้านทุนมนุษย์และทุนธรรมชาติอยู่ในระดับอยู่ดี ผลของกระบวนการจัดเวทีระดมความคิดเห็นได้ข้อเสนอแนวทางในแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำของตำบลกกตูม ดังนี้ การพัฒนาปลูกพืชทางการเกษตรที่ใช้น้ำน้อย เช่นการปลูกมันเทศญี่ปุ่นพันธ์โอกินาว้า การปลูกเห็ดโคลน ภายใต้โครงการสร้างป่า สร้างรายได้ ให้เกิดระบบผลิต แปรรูป เพื่อสร้างงานอาชีพและรายได้ ในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

จากประเด็นโจทย์แก้จนในพื้นที่ตำบลกกตูม นำมาพัฒนาเป็นห่วงโซ่คุณค่าของการปลูกมันเทศญี่ปุ่นและการประเมินโครงการโดยใช้ CIPPiest Model เพื่อนำไปวางแผนและบูรณาการการทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานราชการ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและชุมชน โดยคาดว่าจะมีผู้รับผลประโยชน์โดยตรงที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกมันเทศญี่ปุ่นในพื้นที่ตำบลกกตูม จำนวนครัวเรือนเกษตรกร 20 ครัวเรือน

จากสภาพปัญหาและความต้องการประชาชนในพื้นที่แยกเป็นด้าน ได้ดังนี้

1) ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการคมนาคมบางหมู่บ้านไม่มีถนนที่ใช้ติดต่อระหว่างหมู่บ้านที่ใช้ได้ตลอดปีถนนส่วน ใหญ่เป็นถนนที่ขุดไม่ได้มาตรฐานมีการพังทลายของหน้าดินทุกปีในช่วงฤดูฝน ด้านการศึกษาไม่ถึงภาคบังคับ ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย

2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพต่ำและขาดการส่งเสริมที่ถูกหลักวิชาการ ขาดการส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพที่ถูกต้องแก่ราษฎรในเขตพื้นที่ ประชาชนว่างงานในช่วงหลังฤดูการทำไร่ทำนา

3) ปัญหาแหล่งน้ำ ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้งและน้ำที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการเกษตร ระบบประปาภายในหมู่บ้านไม่ได้มาตรฐานและบางแห่งไม่เพียงพอต่อการ บริโภค

4) ปัญหาด้านการพัฒนาคนและสังคม ขาดทุนสนับสนุนการศึกษาให้นักเรียนที่ยากจนและนักเรียนที่มีความประพฤติดี ขาดหอพักให้นักเรียนที่บ้านอยู่ไกลจากโรงเรียน ขาดกองทุนอาหารกลางวัน

สำหรับนักเรียน ขาดน้ำสะอาดที่ถูกสุขลักษณะในด้านอุปโภคบริโภค บุคลากรสาธารณสุขไม่เพียงพอต่อพื้นที่และความต้องการของราษฎร ยาและเวชภัณฑ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ประชาชนขาดความรู้เรื่องสาธารณสุขที่ถูกต้อง คนชราคนพิการไม่สามารถหารายได้ในการยังชีพ

5) ปัญหาด้านการเมืองและการบริหาร ประชาชนขาดความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหลักการปกครองและการบริหารจัดการที่ถูกต้อง ระบบการกกระจายข้อมูลข่าวสารไม่สะดวกและขาดประสิทธิภาพ

6) ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขาดงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ราษฎรจำเป็นต้องทำไร่เพื่อการทำการเกษตรในเลี้ยงชีพ

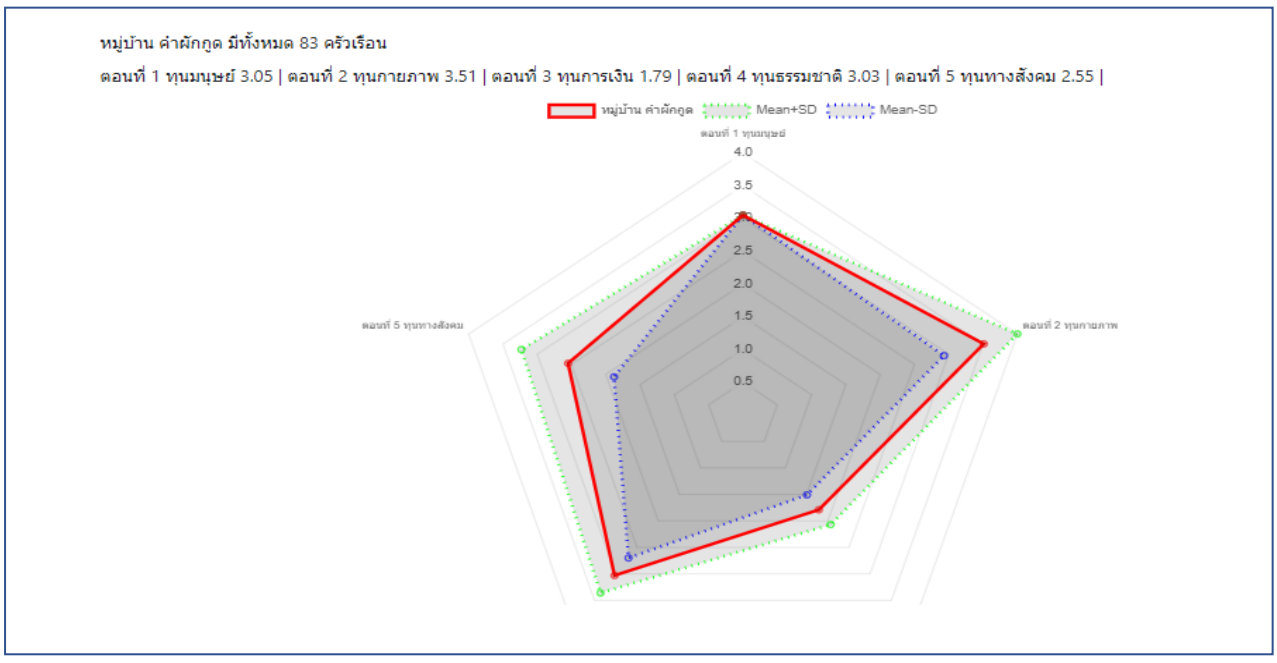
7) ปัญหาด้านสาธารณสุข ประชาชนขาดความรู้เรื่องสาธารณสุขที่ถูกต้อง ระบบน้ำดื่มน้ำใช้ยังไม่ได้คุณภาพและมาตรฐาน บุคลากรไม่เพียงพอต่อพื้นที่และความต้องการ

8) ปัญหาด้านการศึกษาศาสนาวัฒนธรรม สภาพครอบครัวของผู้เรียนยากจนประชากรจำนวนหนึ่งของนักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อระดับ มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา โรงเรียนในตำบลไม่มีหอพักสำหรับนักเรียนที่อยู่ไกลจากโรงเรียนทำให้เด็ก นักเรียน ส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสเข้าเรียน พื้นที่ในตำบลทุรกันดารโรงเรียนบางแห่งยุบระดับมัธยมตอนต้นนักเรียนไม่สามารถเข้า ศึกษาได้เนื่องจากอยู่ไกลครอบครัวที่ยากจนจึงขาดโอกาสในการที่จะให้บุตรหลานเข้าเรียน

9) ปัญหายาเสพติด

ผลของการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและการวิเคราะห์ต้นทุน 5 มิติ ของพื้นที่ตำบลกกตูม ซึ่งทำการศึกษา 2 หมู่บ้าน คือบ้านคำผักกูด และบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งได้ทำการบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศ โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ข้อมูล ณ (27 พฤศจิกายน 2563) ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 หมู่บ้านดังภาพภูมิภาพและตารางแสดงของแต่ละทุน ดังนี้

การวิเคราะห์ระดับต้นทุน 5 มิติ โดยภาพรวม บ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร มีการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับของต้นทุน 5 มิติ ของบ้านคำผักกูด จำนวน 83 ครัวเรือน พบว่าพื้นที่บ้านคำผักกูดมีต้นทุนค่อนข้างสูง โดยมีระดับคะแนนโดยรวมอยู่ที่ 2.79 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือทุนกายภาพ 3.51 และ คะแนนต่ำสุดที่ 1.79 คือทุนการเงิน โดยภาพรวมของต้นทุน 5 มิติ โดยเรียงจากทุนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาทุนต่ำที่สุด มีดังนี้ คือ ทุนกายภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 ทุนมนุษย์ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.05 ทุนธรรมชาติ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.03 ทุนทางสังคม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.55 และ ทุนการเงิน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.79 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ (ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม)

ตารางที่ 73 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ (ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม)

ทุนครัวเรือน 5 มิติ	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ทุนมนุษย์	3.05	ปานกลาง
ทุนกายภาพ	3.51	มาก
ทุนการเงิน	1.79	น้อย
ทุนธรรมชาติ	3.03	ปานกลาง
ทุนทางสังคม	2.55	ปานกลาง
รวม	2.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 73 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคำผักกูด พบว่า โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.79 เมื่อพิจารณาเป็นด้านของทุน 5 มิติ พบว่า ทุนส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีอยู่ในระดับมาก คือ ทุนกายภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.51 รองลงมา ทุนการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.79 ตามลำดับ

ตารางที่ 74 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
การศึกษา	2.24	ปานกลาง
อาชีพ	3.01	ปานกลาง
สุขภาพ	3.90	มาก
รวม	3.05	ปานกลาง

จากตารางที่ 74 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคำผักกูด ด้านทุนมนุษย์ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.05 เมื่อพิจารณาเป็นด้านของทุนมนุษย์ พบว่า ทุนส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีอยู่ในระดับมาก คือ ด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.90

ตารางที่ 75 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนกายภาพ

ทุนกายภาพ	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ที่อยู่อาศัย	3.81	มาก
ไฟฟ้า	3.73	มาก
อินเทอร์เน็ต	3.73	มาก
รวม	3.51	มาก

จากตารางที่ 75 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคำผักกูด ด้านทุนกายภาพ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.51 เมื่อพิจารณาเป็นด้านของทุนกายภาพ พบว่า ส่วนด้านที่มีอยู่ในระดับมาก คือ ด้านที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.81 ด้านไฟฟ้าและด้านอินเตอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ย 3.73 ตามลำดับ

ตารางที่ 76 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนการเงิน

ทุนการเงิน	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
เงินทุนทรัพย์สิน	2.43	น้อย
รายได้/อาชีพ	1.02	น้อยที่สุด
เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์	1.02	น้อยที่สุด
รวม	1.79	น้อย

จากตารางที่ 76 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคำผักกูด ด้านทุนการเงิน พบว่า โดยรวมอยู่ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.79 เมื่อพิจารณาเป็นด้านของทุนการเงิน พบว่า ส่วนด้านที่มีอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด คือ เงินทุนทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ย 2.43 รายได้/อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.02 เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.02

ตารางที่ 77 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนธรรมชาติ

ทุนธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
พื้นที่ทำกินทางการเกษตร	2.41	น้อย
แหล่งน้ำทำการเกษตร	2.19	น้อย
แหล่งอาหาร/ทรัพยากร	3.53	มาก
การจัดการภัยพิบัติ	3.53	มาก
รวม	3.03	ปานกลาง

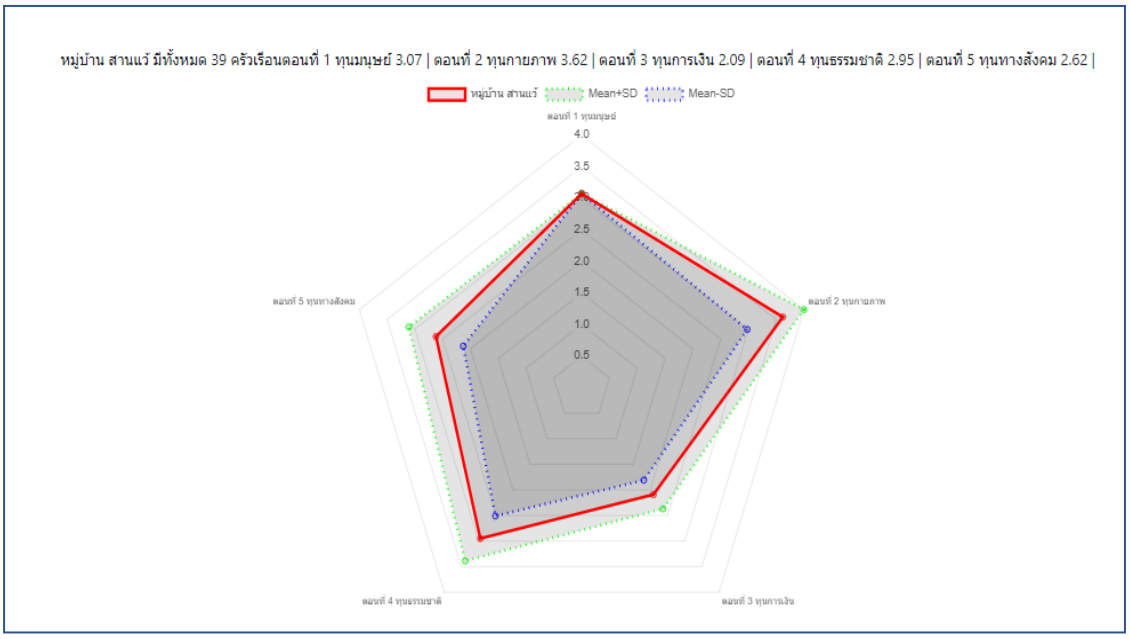
จากตารางที่ 77 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคำผักกูด ด้านทุนธรรมชาติ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.03 เมื่อพิจารณาเป็นด้านของทุนธรรมชาติ พบว่า รายข้อที่มีอยู่ในระดับมากและน้อย คือ แหล่งอาหาร/ทรัพยากร มีค่าเฉลี่ย 3.53 การจัดการภัยพิบัติ 3.53 และ พื้นที่ทำกินทางการเกษตร มีค่าเฉลี่ย 2.41 แหล่งน้ำทำการเกษตร มีค่าเฉลี่ย 2.19

ตารางที่ 78 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนธรรมชาติ

ทุนทางสังคม	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ระเบียบ/การอยู่ร่วมกัน	3.18	ปานกลาง
การแก้ไขปัญหาท้องถิ่น	2.31	น้อย
การบริหารจัดการชุมชน	3.13	ปานกลาง
กลไกในการช่วยเหลือ	3.13	ปานกลาง
รวม	2.55	ปานกลาง

จากตารางที่ 78 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคำผักกูด ด้านทุนทางสังคม พบว่า โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.55 เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีระดับน้อย คือ การแก้ไขปัญหาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 2.31 การบริหารจัดการชุมชน และกลไกในการช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ย 3.13 และ ระเบียบ/การอยู่ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย 3.18 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ระดับต้นทุน 5 มิติ โดยภาพรวม บ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร มีการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ (ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม)

ตารางที่ 79 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ (ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนการเงิน ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม)

ทุน 5 มิติ	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ทุนมนุษย์	3.07	ปานกลาง
ทุนกายภาพ	3.62	มาก
ทุนการเงิน	2.09	ปานกลาง
ทุนธรรมชาติ	2.95	ปานกลาง
ทุนทางสังคม	2.62	ปานกลาง
รวม	2.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 79 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านสานแว้ ทุน 5 มิติ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนทุนที่มีระดับมาก คือ ทุนกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.62 และทุนมนุษย์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.07 ทุนการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.09 ทุนธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.95 ทุนทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.62

ตารางที่ 80 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
การศึกษา	2.42	น้อย
อาชีพ	3.01	ปานกลาง
สุขภาพ	3.78	มาก
รวม	3.07	ปานกลาง

จากตารางที่ 81 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านสานแว้ ทุน 5 มิติ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.78 ด้านอาชีพ 3.01 และ การศึกษา 2.42 ตามลำดับ

ตารางที่ 82 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนกายภาพ

ทุนกายภาพ	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ที่อยู่อาศัย	3.85	มาก
ไฟฟ้า	3.33	ปานกลาง
อินเทอร์เน็ต	3.33	ปานกลาง
รวม	3.62	มาก

จากตารางที่ 82 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านสานแว้ ทุน 5 มิติด้านทุนกายภาพ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.62 โดยจำแนกได้ดังนี้ ที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.85 ไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.33 อินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.33

ตารางที่ 83 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนการเงิน

ทุนการเงิน	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
เงินทุนทรัพย์สิน	3.00	ปานกลาง
รายได้/อาชีพ	1.08	น้อยที่สุด
เงินออม/กลุ่มออมทรัพย์	1.08	น้อยที่สุด
รวม	2.09	น้อย

จากตารางที่ 83 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านสานแว้ ทุน 5 มิติด้านการเงิน พบว่า โดยรวมอยู่ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.09 โดยจำแนกได้ดังนี้ เงินทุนทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 รายได้/อาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.08 และเงินออม/กลุ่มออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.08 ตามลำดับ

ตารางที่ 84 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ด้านทุนธรรมชาติ

ทุนธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
พื้นที่ทำกิน	2.21	น้อย
แหล่งน้ำทำการเกษตร	2.31	น้อย
แหล่งอาหาร/ทรัพยากร	3.38	ปานกลาง
การจัดการภัยพิบัติ	3.38	ปานกลาง
รวม	2.95	ปานกลาง

จากตารางที่ 84 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านสานแว้ ทุน 5 มิติด้านทุนธรรมชาติ พบว่า โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.95 โดยจำแนกได้ดังนี้ พื้นที่ทำกินมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.21 แหล่งน้ำทำการเกษตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.31 แหล่งอาหาร/ทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.38 การจัดการภัยพิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.38 ตามลำดับ

ตารางที่ 85 ผลวิเคราะห์ภาพรวมบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จากทุนครัวเรือน 5 มิติ ทุนทางสังคม

ทุนทางสังคม	ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ระเบียบ/การอยู่ร่วมกัน	2.49	ปานกลาง
การแก้ไขปัญหาท้องถิ่น	3.31	มาก
การบริหารจัดการชุมชน	3.54	มาก
กลไกในการช่วยเหลือ	3.54	มาก
รวม	2.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 85 ผลการวิเคราะห์ทุนครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านสานแว้ ทุน 5 มิติด้านทุนทางสังคม พบว่า โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.62 โดยจำแนกได้ดังนี้ ระเบียบ/การอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.49 การแก้ไขปัญหาท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.31 การบริหารจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.54 กลไกในการช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.54 ตามลำดับ

5. การดำเนินงานโครงการนำร่อง

สถานการณ์ปัญหาที่ส่งผลให้ประชาชนใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านคำผักกูด และ บ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ต้นทุนทางการเงินอยู่ในระดับต่ำหรือระดับอยู่ยาก ระดับการออมอยู่ในระดับต่ำหรือระดับอยู่ยาก แต่พบว่าเกษตรกรนิยมออมเงินในรูปแบบการเลี้ยงสัตว์ เช่น ควายและวัว ไว้ขายเป็นเงินสดในยามจำเป็น ประชาชนมีรายได้จากอาชีพน้อย ภาคการเกษตรพบว่าพืชเศรษฐกิจในระบบวนเกษตรบนพื้นที่สูงยังขาดการเพิ่มมูลค่าโดยใช้เทคโนโลยีและการแปรรูป ผลกระทบเชิงนโยบายด้านป่าไม้ที่ส่งผลต่อการผลิตและสร้างรายได้ และทำให้เกิดความเปราะบางครัวเรือนที่ถูกจำกัดด้านการเข้าถึงพื้นที่ทำกินตามวิถีชีวิตและการปรับตัว ผลของกระบวนการจัดเวทีระดมความคิดเห็นได้ข้อเสนอแนวทางในแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำของบ้านคำผักกูด และ บ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

1) การพัฒนาโอกาสทางอาชีพและรายได้จากระบบไร่หมุนเวียน
2) การปลูกพืชฤดูแล้งเพื่อเพิ่มรายได้ **“ด้วยแนวคิด ตลาดแก้จน และมันแก้จน”**
3) จัดหาอาชีพที่สร้างรายได้ หลังฤดูการทำนาให้กับประชาชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

ภาพที่ 58 กิจกรรมวิเคราะห์ชุมชนโครงการนำร่อง บ้านสานแว้และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

2.การเลือกกลุ่มเป้าหมาย

การเลือกกลุ่มเป้าหมายของโครงการนำร่อง ทีมวิจัยทำการเลือกกลุ่มเป้าหมายจากข้อมูลพื้นที่ตำบลที่มีคนจนเป้าหมายมากที่สุดของจังหวัด คือ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร โดยเลือกแบบวิธีการสมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 40 คน โดยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและการจัดเวทีประชาคมชุมชน เวทีสนทนากลุ่มย่อย เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่

3.ภาคีหน่วยงาน

ทีมวิจัย ลงพื้นที่จัดทำโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ จังหวัดมุกดาหาร โดยแหล่งทุน บพท. สอวช. โดยได้รับเกียรติจากนายอำเภอดงหลวง นายชัชวาลย์ ทองชน เป็นประธานใน กิจกรรมทำโครงการนำร่อง (Pilot project) พัฒนาการตลาดชุมชน โดยใช้เครื่องมือ BMC (Business Model Canvas) กลุ่มเป้าหมายคนจนอยู่ยาก กับอยู่ไม่ได้ บ้านคำผักกูด และบ้านสานแว้ ณ ห้องประชุมตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารในระหว่างวันที่ 7-9 ธันวาคม 2563 โดยมีภาคีที่มีส่วนร่วมกับการดำเนินโครงการนำร่องครั้งนี้ คือ หน่วยงานภาครัฐประกอบด้วย นายอำเภอดงหลวง พัฒนาการอำเภอดงหลวง เกษตรอำเภอดงหลวง สำนักงานเทศบาลตำบลกกตูม มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง โครงการส่งเสริมศิลปะชีพบ้านสานแว้-นาโคกกุง ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หมู่ 4 บ้านสานแว้ และ หมู่ 6 บ้านคำผักกูด และวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร หน่วยงานภาคเอกชน ประกอบด้วย สภาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม เครือข่ายเมืองสามธรรม ออมสินฟาร์ม โดยมีส่วนร่วมกันวิเคราะห์เลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ให้การสนับสนุนในเรื่องการให้ความรู้ด้านวิชาการภาคการเกษตรเกี่ยวกับปลูกมันเทศญี่ปุ่น การดูแล การเก็บเกี่ยว การตลาด และการจัดจำหน่าย

4.กระบวนการดำเนินงาน

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ลงพื้นที่จัดทำโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำจังหวัดมุกดาหาร โดยแหล่งทุน บพท. สอวช. โดยได้รับเกียรติจากนายอำเภอดงหลวง นายชัชวาลย์ ทองชน เป็นประธานใน กิจกรรมทำโครงการนำร่อง (Pilot project) พัฒนาการตลาดชุมชน โดยใช้เครื่องมือ BMC (Business Model Canvas) กลุ่มเป้าหมายคนจนอยู่ยาก กับอยู่ไม่ได้ บ้านคำผักกูด และบ้านสานแว้ ณ ห้องประชุมตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารในระหว่างวันที่ 7-9 ธันวาคม 2563 วิทยากรโดย อาจารย์สิริวิชญ์ ปิ่นคำ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และนายกีรติ ภาคภูมิ จากออมสินฟาร์ม

ภาพที่ 59 กิจกรรมทำโครงการนำร่อง (Pilot project) พัฒนาการตลาดชุมชน
บ้านสานแว้และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 60 กิจกรรมทำโครงการนำร่อง (Pilot project) พัฒนาการตลาดชุมชน
บ้านสานแว้และบ้านคำผักกูด ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

ร่างแผนธุรกิจโครงการนำร่อง

แบบฟอร์มแผนธุรกิจแบบย่อ

ส่วนที่ 1 สรุปความเป็นมาของธุรกิจ / ผู้บริหาร

สรุปความเป็นมาของธุรกิจ

1.1 ชื่อเจ้าของกิจการ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนไทบรู สานแว้ คำผักกูด

ชื่อกิจการ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนไทบรู สานแว้ คำผักกูด

1.2 ที่ตั้งของสถานที่ประกอบการ ที่อยู่ศาลาประชาคม กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนไทบรู สานแว้ คำผักกูด ตำบลกกตูม ดงหลาง จ.มุกดาหาร

1.3 ประเภทสินค้าหรือบริการ

1.3.1 มันเทศโอกินาวาสีม่วง

1.3.2 มันเทศโอกินาวาสีส้ม และสีม่วง แบ่งตามขนาด เล็ก กลาง และใหญ่

หัวหน้าคณะวิจัยฯ และทีมงานฯสรุปผลโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 วันที่ 17 ธันวาคม 2563 ณ ห้องประชุมดอกช้างน้าว ชั้น2 ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร โดยท่านบุญช่วย น้อยสันเทียะ รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ได้รับมอบหมายจากท่านผู้ว่าฯ เป็นประธานในพิธีเปิด ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาพื้นที่ระดับพื้นที่ บพท. และคณะที่ปรึกษาฯ จากสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ(สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(อว.) มีหัวหน้าส่วนราชการและภาคีเครือข่ายเข้าร่วมรับฟังและเสนอความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน จากทุกพื้นที่อีกด้วย

กิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการนำร่อง การแก้ไขปัญหาความยากจนกิจกรรมที่ 2 การปลูกมันเทศญี่ปุ่น และการทำแผนการตลาดมันเทศไทบรู ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ในวันที่ 7-8 มกราคม 2564 มีจำนวนผู้เข้าร่วม 30 คน

นายณัฐดนัย ปิ่นหอม นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร (ส.ป.ก.มุกดาหาร) ความรู้สึกในการเข้าร่วมโครงการการปลูกมันญี่ปุ่น (กิจกรรมที่ 2 โครงการนำร่อง การปลูกมันไทบรู) “ขอขอบคุณวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่จัดทำโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ และให้เกียรติ ส.ป.ก..มุกดาหาร ในการเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ ผมในฐานะที่ได้รับมอบหมายแทนท่านปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร รู้สึกดีใจที่ได้ร่วมเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และประชาสัมพันธ์ภารกิจของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส.ป.ก. ซึ่งภารกิจของเราไม่ได้มีเฉพาะงานจัดที่ดิน แต่ยังมีงานพัฒนาอาชีพเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน มีเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้กับเกษตรกรในการประกอบอาชีพ ได้ทำประโยชน์ในแปลงอย่างเต็มพื้นที่ เกษตรกรอยู่ได้อยู่ดีมีความสุข อีกทั้งยังได้ร่วมบูรณาการกับภาคีทั้งในและนอกกระทรวงด้วย”	

นายทรงวุฒิ ชาวเขา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคำผักกูด หมู่ 6 ความรู้สึกในการเข้าร่วมโครงการการปลูกมันญี่ปุ่น (กิจกรรมที่ 2 โครงการนำร่อง การปลูกมันไทบรู) “ต้องขอบคุณโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเสร็จและแม่นยำ วิทยาลัยขุมชนมุกดาหาร และภาคีเครือข่ายต่างๆที่ร่วมสนับสนุนโครงการ เป็นโครงการที่ดีที่สนับสนุนให้ชาวบ้านปลูกมันญี่ปุ่น ถือว่าเป็นรายได้เสริมนอกเหนือจากการกรีดยางพารา ปลูกมันสำปะหลัง และยังสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของชาวบ้าน ในครั้งต่อไปอยากให้สนับสนุนทางด้านความรู้ในการสร้างตลาด ชุมชนเพื่อเป็นรายได้ต่อไป”	
อาจารย์สิรวิชญ์ ปิ่นคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ความรู้สึกในการเข้าร่วมโครงการการปลูกมันญี่ปุ่น (กิจกรรมที่ 2 โครงการนำร่อง การปลูกมันไทบรู) “ก่อนอื่นต้องขอบคุณโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเสร็จและแม่นยำ วิทยาลัยขุมชนมุกดาหาร และภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่มอบโอกาสมาร่วมโครงการนี้ ที่สำคัญชาวบ้าน บ้านคำผักกูด และบ้านสานแว้ มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาความยากจนเป็นอย่างมาก ซึ่งโครงการนี้ถือเป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้สูง และเป็นรูปธรรมในการพัฒนาเพราะเป็นการสร้างอาชีพให้กับชาวบ้าน จากการลงพื้นที่ปัญหาที่พบชาวบ้านยังขาดความรู้ทางการตลาด ช่องทางการตลาด ซึ่งโครงการได้นำ Business Model Canvas มาสร้างแผนธุรกิจในการต่อยอด”	

นางสาวนวลฉวี ข่าสะโปน ผู้เข้าร่วมโครงการ ความรู้สึกในการเข้าร่วมโครงการการปลูกมันญี่ปุ่น (กิจกรรมที่ 2 โครงการนำร่อง การปลูกมันไทบรู) “ก่อนอื่นต้องขอบคุณโครงการนี้ และดีใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันนี้ ถือว่าเป็นเกษตรรุ่นใหม่ เพราะที่บ้านทำอาชีพปลูกยางพารา และทำหน้าที่กรีดยาง ได้เข้าร่วมกิจกรรมการปลูกมันญี่ปุ่นในวันนี้ถือว่าเป็นการดี ซึ่งสามารถทำได้และสร้างผลผลิต สร้างรายได้ให้ครอบครัวได้	

ภาพที่ 61 กิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการนำร่อง
ด้วยแนวคิด ตลาดแก้จน และมันแก้จน

1. กิจกรรมการปลูก/การเตรียมดิน/การพรวนดิน

ภาพที่ 62 กิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการนำร่อง
ด้วยแนวคิด ตลาดแก้จน และมันแก้จน

ภาพที่ 63 กิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการนำร่อง **ด้วยแนวคิด ตลาดแก้จน และมันแก้จน**

ภาพที่ 64 กิจกรรมการฝึกอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการนำร่อง **ด้วยแนวคิด ตลาดแก้จน และมันแก้จน**

2. กิจกรรมติดตามการเจริญเติบโต (ใส่ปุ๋ย/รดน้ำ/)

3. กิจกรรมการเก็บเกี่ยว

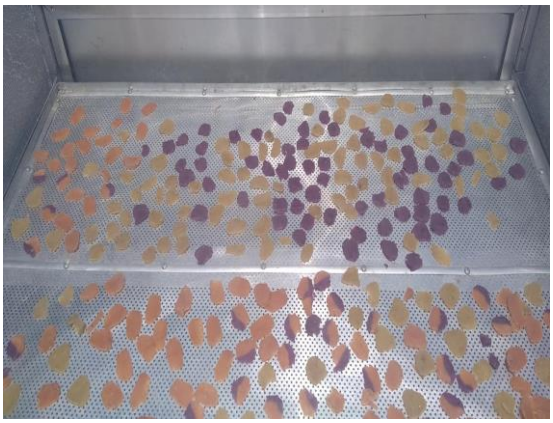

4. กิจกรรมการแปรรูป

5. กิจกรรมการบรรจุภัณฑ์/การตลาด

ขายยอดมันเทศญี่ปุ่น

ขายหัวมันสด

การขนส่งสินค้า

6. ผลการดำเนินโครงการนำร่อง

1. ผลการดำเนินงานโครงการนำร่อง

จากการดำเนินงานโครงการนำร่องในการปลูกมันเทศญี่ปุ่น หรือ มันหวานญี่ปุ่น (Japanese Sweet Potato) เป็นมันเทศที่นำเข้า มาจากประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะเนื้อแน่น เหนียวนุ่มละเอียด และรสชาติหวานอร่อยกว่ามันเทศไทย มีสีเปลือกและสีเนื้อหัวแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ เช่น สีเหลือง สีม่วง และสีส้ม เป็นพืชที่ใช้นาน้อย ทนแล้งได้ดี สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี ยังเป็นพืชที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีสารต้านอนุมูลอิสระหลายชนิด ได้แก่ แอนโธไซยานิน (สารสีม่วง) และแคโรทีนอยด์ (สารสีเหลือง, ส้ม) ซึ่งกาลังเป็นกระแสความนิยมของผู้บริโภคที่ห่วงใยสุขภาพ และเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก ปัจจุบันเกษตรกรไทยเริ่มมีการปลูกมันเทศญี่ปุ่นมากขึ้น เนื่องจากขายได้ราคาดี กิโลกรัมละ 40 - 45 บาท (ราคาหน้าสวน) ประกอบกับ มันเทศ/มันเทศญี่ปุ่น เป็นพืชชนิดหนึ่ง ที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้แนะนำให้ปลูกในช่วงฤดูแล้งทดแทนการทานาปรัง เนื่องจากเป็นพืช ใช้นาน้อย โดยใช้นา 750 ลบ.ม./ไร่/ฤดูกาลผลิต ในขณะที่ข้าวใช้นา 1,000 - 1,500 ลบ.ม./ไร่/ฤดูกาลผลิต (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559, 2563) แต่เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปลูก การดูแลรักษา ลักษณะประจาพันธุ์ อัตราการรอดตายของต้นพันธุ์หลังปลูก แมลงศัตรูพืชที่สำคัญ ผลผลิต คุณภาพผลผลิต ตลอดจนต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนที่ได้รับ จึงทำให้เกษตรกรไม่ประสบความสำเร็จในการปลูกมันเทศญี่ปุ่นเท่าที่ควร เนื่องจากให้ผลผลิตน้อย ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ และไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร โดยนายวันชัย ประยงค์หอม เกษตรจังหวัดมุกดาหาร ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้นายชื่น คำมุงคุณ เกษตรอำเภอดงหลวง มาทำงานร่วมกับทีมวิจัย ซึ่งมีบทบาท/หน้าที่ ในการศึกษา วิเคราะห์ พัฒนา และประยุกต์เทคโนโลยีการผลิตสินค้าการเกษตรที่เหมาะสม กับพื้นที่ การพัฒนาคุณภาพสินค้าการเกษตร รวมทั้งการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้ และพัฒนาเทคโนโลยี ตลอดจนให้คำปรึกษา สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของเกษตรกร ดำเนินการศึกษาทดลองการปลูกมันเทศญี่ปุ่นสายพันธุ์ที่เป็นที่นิยมปลูกของเกษตรกร เพื่อเป็นข้อมูลวิชาการให้กับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ในการส่งเสริมแนะนำเกษตรกรที่สนใจปลูกมันเทศญี่ปุ่นเป็นพืชใช้น้ำน้อยช่วงฤดูแล้ง

หลังจากได้รับข้อมูลความรู้ด้านวิชาการเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยได้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านการปลูกมันเทศญี่ปุ่นสายพันธุ์ดี คือ คุณกีรติ ภาคภูมิ มาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการปลูกมันเทศญี่ปุ่น การเตรียมดิน การปรับพื้นที่ดินที่มีปัญหาจากการปลูกพืชชนิดอื่น การดูแลรักษา รวมถึงวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต และเชิญวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด คืออาจารย์สิรวิชญ์ ปิ่นคำ ให้ความรู้เรื่องการตลาด การจัดจำหน่าย การโฆษณาสินค้า การสร้างตราสินค้า การแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การทำข้าวเกรียบมันเทศ การทำมันฉาบ 3 รส พบว่า การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน จากทุน 5 มิติของ Sustainable Livelihood Framework คือ ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากร และทุนสังคม ในระดับจังหวัดและอำเภอ พบว่า จำนวนคนจนในฐานข้อมูล TPMAP จังหวัดมุกดาหารมีคนจนเป้าหมายมากที่สุดในระดับอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 2,187 ครัวเรือน และในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 1,344 ครัวเรือน และจากการสอบทานในพื้นที่พบว่าบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัด มุกดาหาร มีจำนวนประชากรที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ ในด้านต่างๆ ดังนี้ พบว่า มีค่าน้อยที่สุดคือ ทุนการเงิน ค่าเฉลี่ย 2.01 ทุนทางสังคมค่าเฉลี่ย 2.28 ทุนธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.94 ทุนกายภาพ

ค่าเฉลี่ย 3.42 และมากที่สุดคือทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 3.05 ผู้วิจัยได้ใช้เวทีประชาคมเพื่อตรวจสอบสภาพความยากจนในพื้นที่ พบว่า บริบทของพื้นที่ของบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่สูงมีภูเขาล้อมรอบหมู่บ้าน มีคลองชลประทาน มีคลองส่งน้ำแต่ไม่สามารถเข้าถึงการใช้น้ำทางการเกษตรได้ ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีผลผลิตทางการเกษตรไม่ดีนัก จึงเหมาะแก่การปลูกพืชที่มีน้ำน้อย จากการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวงและผู้นำชุมชน จึงเห็นว่าควรปลูกพืชไร่ที่ใช้น้ำน้อย เช่น มันเทศ พร้อมกับการนำข้อมูลที่ได้มาจัดเวทีประชาคมอีกครั้งกับคนจนเป้าหมายในชุมชน ซึ่งสองหมู่บ้านมีความสนใจการปลูกมันเทศ เพื่อจำหน่ายทั้งในรูปแบบมันสดและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ในการยกระดับรายได้ของคนในชุมชน โดยมีการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ ด้วยการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาคราชการ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน หลังผลการดำเนินงานโครงการนำร่อง “มันแก้จน ไทบรู”

2.1จุดแข็ง (Strength)

1.มีแหล่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำในการทำการเกษตรแต่ไม่สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ในการเกษตรได้ เนื่องจากพื้นที่การปลูกมันเทศญี่ปุ่น อยู่ไกลจากแหล่งน้ำ และทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการต่อท่อส่งน้ำมายังพื้นที่สวน จึงทำให้เกษตรกรอาศัยการเก็บน้ำจากน้ำฝนมาใช้ในการเกษตรแทน

2.สภาพดินหรือพื้นที่ปลูกมีความเหมาะสมเพราะเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสมกับการปลูกมันเทศญี่ปุ่น

3.เป็นพืชที่สามารถจำหน่ายได้ทั้งยอดและหัว

4.เป็นพืชอายุสั้นสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี

5.เริ่มเป็นที่รู้จักสำหรับคนรักสุขภาพเพราะมันหวานญี่ปุ่นมีประโยชน์ทางด้านโภชนาการสูง มีสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

6. การดูแลรักษา ง่ายสามารถให้ผลผลิตเร็ว สามารถปลูกได้ในดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะดินทราย ,ร่วนปนทราย โดยเฉพาะดินทางภาคอิสาน

7.สามารถเก็บได้นาน แต่ต้องเก็บในที่แห้ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก

8.สามารถแปรรูปได้หลากหลาย ทั้งอาการหวาน,คาว,และของขบเคี้ยว,ทำเป็นผงมันม่วง,มันส้ม

2.2 จุดอ่อน (Weakness)

1.ขาดความร่วมมือที่ดีภายกลุ่ม มีความเชื่อแบบดังเดิมว่า “ไม่ควรทำอะไรเกินตัวเองกินอยู่ตามวิถีชีวิตตัวเอง” เมื่อนำความรู้ใหม่ๆ เข้าไปให้กลุ่มสมาชิกเกิดความกังวลใจในการที่จะการเกษตรแบบใหม่ เช่น การปลูกมันเทศญี่ปุ่นถ้าจะให้ผลดี หัวใหญ่ มีรสชาติหวาน ต้องไถพรวนดินปรับปรุงดินขจัดศัตรูพืชที่มีผลการเจริญเติบโตของหัวมันเทศญี่ปุ่น ต้องใช้ปูนขาวโรยเพื่อปรับปรุงดิน เกษตรกรที่มีแนวความคิดว่าจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการปลูก บางพื้นที่ปลูกโดยไม่ยกร่อง การปลูกมันเทศไม่ยกร่องส่งผลให้หัวมันไม่โต เนื่องจากไม่ได้รับสารอาหารจากดิน ทีมวิทยากรลงไปตรวจพื้นที่เป็นเห็นการปลูกที่ผิดรูปแบบตามที่แนะนำ พอได้ผลผลิตไม่ดี ได้ขนาดและน้ำหนักของผล ไม่ดี ตลาดก็ไม่รับซื้อ

2. มีตลาดเพียงพอต่อการจัดจำหน่ายไปยังลูกค้าที่ต้องการซื้อมันเทศญี่ปุ่น แต่แหล่งผลิตมีการปลูกมันเทศน้อย ไม่เพียงต่อความต้องการของตลาด

3.เป็นพืชที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก กันแพร่หลายในหมู่เกษตรกร

4.ยังไม่มีที่รับซื้อที่แน่นอน ขาดการสนับสนุนในทางภาครัฐ และนักวิชาการเกษตรยังไม่มีข้อมูลหรืองานวิจัยของพืชตัวนี้มาก

5.พืชชนิดนี้ต้องเว้นการปลูกไม่ให้ปลูกซ้ำแปลงเดิม ต้องหาพืชปลูกสลับ

6.การปลูกถ้าไม่มีระบบน้ำที่ดีจะปลูกได้ปีละ 1ครั้ง คือเฉพาะในหน้าฝน ซึ่งไม่พอต่อความต้องการของตลาด

7.การตลาดยังไม่เปิดกว้างเท่าที่ควร

8.เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปลูกและการดูแล

2.3 โอกาส (Opportunity)

1.มีวิทยากรมาให้ความรู้มากมาย เช่น วิทยากรให้ความรู้เรื่องการปลูกมันเทศ และวิทยากรให้ความรู้เรื่องตลาด แต่ชุมชนยังให้ความร่วมมือและความสนใจน้อยมาก

2. ถ้ามีการจัดการระบบน้ำที่ดี พืชชนิดนี้สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี เพราะตลาดมีความต้องการสูง ถ้าทำเกษตรแบบปลอดสารหรือแบบอินทรีย์ สามารถจำหน่ายได้ราคาสูง ชาวสวนสามารถตั้งราคาขายเองได้ตามที่ตกลงกับลูกค้า

2.4 อุปสรรค (Threat)

1.เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปลูกและการดูแลในพืชชนิดนี้อบรมแล้วไม่นำไปปฏิบัติต่อยอด

2.ไม่ให้ความร่วมมือ

3.มีความขัดแย้งในกลุ่มและชุมชน

4.ไม่มีความสามัคคีกันในกลุ่ม

5.ขาดผู้นำที่ดี

6.ระยะทางในการเดินทางไกลไปยังพื้นที่ไกล

7.เครื่องมือการสื่อสารและเทคโนโลยีไม่สะดวก สัญญาณไม่ชัดเจน

8.มีความเชื่อและวิถีชีวิตดั่งเดิมในการปลูกพืชแบบเก่าซำแบบเดิม

9.ภาษา และการสื่อสารมีความสำคัญมากในการให้ความรู้กับชุมชน เนื่องเป็นพื้นที่ในภูเขามีกลุ่มชาติพันธ์มากมาย มีหลายภาษา จึงทำให้ยากต่อการสื่อสารเพื่อการทำความเข้าใจร่วมกัน

10. ส่วนใหญ่เกษตรกรยังขาดความมั่นใจในการขายเพราะไม่มีที่รับซื้อที่แนอน

11.เกษตรกรยังยึดติดกับพืชชนิดเดิม ๆไม่กล้าเปลี่ยนแปลงมาปลูกพืชชนิดนี้ ทำให้พืชชนิดนี้ไม่เป็นที่รู้จักมากพอ

3.ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับการดำเนินการโครงการนำร่อง

1. ได้รับองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการปลูก การดูแลรักษา ลักษณะประจาพันธุ์ แมลงศัตรูพืช ที่สำคัญ การให้ผลผลิต คุณภาพผลผลิต ต้นทุนการผลิต และผลตอบแทนที่ได้รับ สำหรับใช้เป็นข้อมูลให้แก่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร นาไปส่งเสริมแนะนำเกษตรกรที่สนใจปลูกมันเทศญี่ปุ่น เป็นพืชใช้น้ำน้อยในช่วงฤดูแล้ง

2. สามารถคัดเลือกพันธุ์มันเทศญี่ปุ่นที่มีลักษณะเด่น เช่น ให้ผลผลิตสูง และผลผลิต มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค สำหรับแนะนำเกษตรกรที่สนใจปลูกมันเทศญี่ปุ่นเป็นพืชใช้น้ำน้อยในช่วงฤดูแล้ง

3. ได้ข้อมูลวิชาการและแนวทางสำหรับใช้ประกอบการเขียนเอกสารคำแนะนำ เรื่อง “การปลูกมันเทศญี่ปุ่น”

7. สรุปผลการเชื่อมโยงผลการวิจัยกับการดำเนินงานโครงการนำร่องฯ

ภาพที่ 65 การเชื่อมโยงผลการวิจัยกับการดำเนินงานโครงการนำร่องฯ
ด้วยแนวคิด มันแก้จน และตลาดแก้จน

รายละเอียดดังข้อมูลในภาคผนวก ก ข้อมูลดำเนินงานโครงการ หน้าที่ 297-360

ภาคผนวก ข ผลวิเคราะห์ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติและจัดกลุ่มคนจน หน้าที่ 361-380

ภาคผนวก ง ข้อมูลการส่งต่อและช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาความยากจน หน้าที่ 428-441

ภาคผนวก จ เอกสารรายงานการประชุมเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน หน้าที่ 442-510

แผนธุรกิจ BMC (Business Model Canvas)

ผู้ประกอบการ: กลุ่มมันเทศญี่ปุ่น สานแว้-นาโคกกุง **ประเภทธุรกิจ:** มันเทศญี่ปุ่น
สถานที่ตั้งติดต่อ: ศูนย์ศิลปาชีพ สานแว้-นาโคกกุง ตำบลกกตูม อ.ดงหลาง จ.มุกดาหาร

<table>
<tr>
<td rowspan="2">8. การสร้างเครือข่าย (KP)
1. บพท. สอวช. (แหล่งทุน)
2. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (แหล่งเรียนรู้พัฒนาธุรกิจ)
3. เทศบาลตำบลกกตูม อ.ดงหลวง จ. มุกดาหาร (แหล่งเรียนรู้พัฒนาธุรกิจ)
4. สหกรณ์การเกษตร ต.กกตูม อ.ดงหลวง จ. มุกดาหาร (แหล่งเรียนรู้พัฒนาธุรกิจ)
5. พัฒนาชุมชน มุกดาหาร (แหล่งเรียนรู้พัฒนาธุรกิจ)
6. ออมสินฟาร์ม (แหล่งขายพันธ์มันเทศโอกินาวาและแหล่งเรียนรู้การผลิต การตลาดและแหล่งค้าส่ง)
7. ร้านค้าในชุมชน อ.ดงหลวง มุกดาหาร (แหล่งขายฝาก)
8. ร้านค้าชุมชนท่องเที่ยวขายให้นักท่องเที่ยว
9. บริษัทไปรษณีย์ไทย (มหาชน) จำกัด (แหล่งค้าส่ง)
10. บริษัทด้านการขนส่ง เช่น Kerry, Flash เป็นต้น</td>
<td>7. กิจกรรมหลักทางธุรกิจ (KA)
ต้นน้ำ
1. การจัดสรรพื้นที่การปลูกมันเทศญี่ปุ่น
2. การควบคุมคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐาน
3. การควบคุมการผลิตให้ได้ปริมาณที่ต้องการ
กลางน้ำ
1. การคัดเกรดเพื่อแยกคุณภาพของมันเทศญี่ปุ่น
2. การแปรรูมันเทศญี่ปุ่น
ปลายน้ำ
1. กิจกรรมการสื่อสารการตลาด
2. กิจกรรมการจัดหาช่องทางการจัดจำหน่าย
3. กิจกรรมการขายสินค้า</td>
<td rowspan="2">1. คุณค่าที่มอบให้ลูกค้า (VP)
1. สินค้า
1.1 มันเทศพันธ์โอกินาวาสีส้ม
1.1.1 สีส้มโอกินาวา
1. 1.2 สีส้มโนอิ
1.2 มันเทศโอกินาวาสีม่วง

2. สโลแกน
หวานมัน อร่อยดี มีประโยชน์

3. จุดเด่น จุดขาย
หวาน มัน อร่อยดี มีประโยชน์ต่อสุขภาพ</td>
<td>4. ความสัมพันธ์กับลูกค้า (CR)
1. การรักษามาตรฐานเพื่อให้เกิดการบอกต่อ
2. การสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าให้กับลูกค้าผ่านการโฆษณา
3. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนผ่านการประชาสัมพันธ์ และออกบูธจัดแสดงสินค้า
4. การกระตุ้นยอดขายด้วยการส่งเสริมการขาย</td>
<td rowspan="2">2. กลุ่มลูกค้า (CS)
1. การค้าส่ง
1.1 ออมสินฟาร์ม
1.2 บริษัทไปรษณีย์ไทย (มหาชน) จำกัด
2. การค้าปลีก
2.1 ร้านค้าปลีกในชุมชน
2.2 ร้านจำหน่ายสินค้า ณ สถานที่ท่องเที่ยว
2.3 กิจกรรมออกบูธแสดงสินค้า
2.4 ผู้มาศึกษาดูงาน
3. การตลาดทางตรง (ออนไลน์)
3.1 Facebook page
3.2 Line application
3.3 Messenger

4. ลูกค้าเป้าหมาย
4.1 ผู้สูงอายุ
4.2 ผู้ที่ดูแลสุขภาพ
4.3 นักท่องเที่ยว</td>
</tr>
<tr>
<td><u>6. การจัดสรรทรัพยากร (KR)</u>
1. ทรัพยากรแรงงาน
2. เครื่องจัก เครื่องมือในการปลูกมัน
3. พื้นที่สำหรับเพาะปลูกมัน
4. โรงเก็บมันเทศเพื่อการเก็บเกี่ยว
5. อุปกรณ์บรรจุภัณฑ์</td>
<td>3. ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า (CH)
1. การขายส่ง
2. การขายปลีก โดยการฝากขายหน้าร้านในชุมชน
3. การตลาดทางตรง (ออนไลน์)
4. การออกบูธแสดงสินค้า</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="3">9. ต้นทุน (C$)
1. ต้นทุนการผลิต 8,300 บาทต่อไร่
ต้นทุนรวม (ต่อกิโลกรัม) 27.38 บาท
2. กำไรส่วนบวกเพิ่ม 32 บาท
ราคาขาย (ต่อกิโลกรัม) 60 บาท</td>
<td colspan="3">5. รายได้ (R$)
ผลผลิต 1 ไร่ ต่อปี
ยอดขาย 720,000 บาท
ต้นทุน 360,000 บาท
กำไรต่อปี 360,000 บาท</td>
</tr>
</table>

รายละเอียดดังข้อมูลในภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่โครงการนำร่อง หน้าที่ 384-427

บทที่ 6
สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” ครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจำนวน 4660 ครัวเรือน ทีมวิจัยได้ทำการสรุปผล อภิปรายผล การวิจัย ได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร
4. ข้อเสนอแนะการวิจัย
5. แผนงานการวิจัยในระยะที่ 2

1.สรุปผลการวิจัย

1.1 บริบทและสถานการณ์ความจนในจังหวัดมุกดาหาร

1.1.1 ข้อมูลสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร มีรายละเอียดดังนี้

1) ครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท/คน/ปี ที่สามารถพัฒนาได้ และลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จากข้อมูลในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ปี 2562 พบว่า จังหวัดมุกดาหาร มี “คนจนเป้าหมาย” คือ คนจน (จปฐ.) ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ รวม 4,567 คน และความยากจนสามารถวัดได้จากดัชนีความยากจนหลายมิติ หรือ ดัชนี MPI (Multidimensional Poverty Index) ที่พิจารณาจาก 5 มิติ โดยคนจน 1 คน มีปัญหาได้มากกว่า 1 มิติ ดังนี้

- ด้านสุขภาพ จำนวน 1,117 คน
- ด้านความเป็นอยู่ จำนวน 2,837 คน
- ด้านการศึกษา จำนวน 487 คน
- ด้านรายได้ จำนวน 613 คน
- ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ จำนวน 16 คน

2) ครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท/คน/ปี ตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 ครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท/ปี ที่สามารถพัฒนาได้ จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562 ของจังหวัดมุกดาหาร พบว่ามีครัวเรือนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ข้อ 22 เรื่องรายได้ จำนวน 63 ครัวเรือน ได้จำแนกสถานะครัวเรือน ดังนี้

- พัฒนาได้ จำนวน 43 ครัวเรือน
- สงเคราะห์ จำนวน 19 ครัวเรือน
- ตาย/ย้ายออก จำนวน 1 ครัวเรือน

1.1.2 การแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

จังหวัดมุกดาหาร ได้ใช้กลไกการขับเคลื่อน ศจพ.จ., ศจพ.อ. และทีมปฏิบัติการอำเภอ/ตำบล ได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ สนับสนุน ช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายในการดำเนินชีวิตเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น พ้นเกณฑ์ความยากจน ภายใต้แนวคิด MUK Model การแก้จนแบบบูรณาการ โดยเน้นการแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ด้วยการ “ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เกิดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ภาคีพัฒนา ครัวเรือนเป้าหมายได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้กำหนดแผนปฏิบัติการบูรณาการโครงการฯ ไว้ 5 ระยะ ดังนี้

1. ชี้เป้าคนจน โดยใช้ข้อมูลคนจนในระบบ TPMAP เพื่อระบุเป้าหมายคนจนอยู่ที่ไหน ผ่าน 5 มิติ โดยจัดคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) และประสานบูรณาการงาน บุคลากร งบประมาณ รวมถึงมอบหมายภารกิจ

2. ค้นหาเรื่องจน เพื่อเยี่ยมเยียน และสำรวจข้อมูลเพิ่มเติม ทราบปัญหาเชิงลึก สามารถคัดกรองครัวเรือนหรือคนเป้าหมาย พร้อมบันทึกข้อมูลปัญหา และความต้องการของครัวเรือน กิจกรรมให้ความช่วยเหลือผ่านระบบแฟ้มบ้านพัฒนาคนไทย (Logbook) โดยทีมปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับอำเภอกำหนดดำเนินการ

3. แผนสู้จน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ 1) แนวทางแก้ไขปัญหา 2) ออกแบบโครงการ 3) วิเคราะห์โครงการ 4) การนำไปปฏิบัติ พร้อมกำหนดแผนการช่วยเหลือ โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด/อำเภอ (ศจพ.จ.,อ.)

4. ลุยสู้จน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และบูรณาการช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายตามแผนการช่วยเหลือฯ การพัฒนาอาชีพ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดย ศจพ.จ.,ศจพ.อ. ทีมปฏิบัติการแก้จนระดับอำเภอ

5. สรุปผลแก้จน เพื่อสรุปผลข้อมูลและถอดบทเรียนการดำเนินงานตามโครงการฯ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติในจังหวัดมุกดาหาร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนจังหวัดมุกดาหารด้วยแนวคิด Livelihood Model จากจำนวนแบบสอบถามจำนวน 4,660 ครัวเรือน พบว่า การวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามาก **มีผลการวิจัยทุนแต่ละด้านจากการวิจัยในระยะที่ 1** พบว่า

1) ทุนมนุษย์ การวิเคราะห์ข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือน ผลสำรวจพบว่า สมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่ มีช่วงอายุ 25-59 ปี ร้อยละ 49.91 เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.92 มีชื่อและอาศัยอยู่ในทะเบียน ร้อยละ 83.01 มีสุขภาพปกติแข็งแรงดี ร้อยละ 89.96 มีการได้รับสวัสดิการสังคม (บัตรสวัสดิการของรัฐ) ร้อยละ 37.99 การอ่านและการเขียนภาษาไทยของคนในครัวเรือน ร้อยละ 84.97 มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ร้อยละ 44.57 มีงานทำ ร้อยละ 56.62 ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 36.62 ทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในครัวเรือน และสามารถสร้างรายได้กับครัวเรือน คือช่าง ก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า การแปรรูปขนม และสมุนไพร ร้อยละ 31.59 รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน) ที่ได้มาจากทักษะอาชีพ เฉลี่ยต่อเดือน 0-3,000 บาท/เดือน 23.69

2) ทุนกายภาพ มีรายละเอียดดังนี้ ทุนกายภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครัวเรือนมีที่อยู่อาศัยและที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 85.65 % สภาพที่อยู่อาศัยบ้านเรือนเป็นไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสีที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง 52.18 ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และถูกสุขลักษณะของบ้านพักอาศัย มีการจัดเก็บสิ่งของเป็นระเบียบไม่รกรุงรัง ร้อยละ79.23 มีการจัดการระบบระบายน้ำในบ้าน ร้อยละ 72.74 มีห้องส้วมที่สะอาด แข็งแรง ระบายน้ำดีไม่มีกลิ่นเหม็น ร้อยละ 84.19 มีการคัดแยกขยะและกำหนดจุดทิ้งขยะชัดเจน ร้อยละ 76.94 การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือก มีการใช้ไฟฟ้ามีมิเตอร์ของตนเอง ร้อยละ 92.26 การใช้พลังงานทางเลือก ร้อยละ 89.76 การใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนมาจาก น้ำจากระบบประปา (นครหลวง, ภูมิภาค, ชุมชน, ต่อพ่วงคนอื่น) ร้อยละ 83.02 น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน) มีใช้เพียงพอตลอดปี ร้อยละ 54.26 ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม) ร้อยละ 68.30 ครัวเรือนของท่านมีอุปกรณ์สารสนเทศหรือไม่ (โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ เครื่องคอมพิวเตอร์ และสัญญาณอินเตอร์เน็ต) ไม่มีโทรศัพท์บ้าน ร้อยละ 49.93 ไม่มี โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 51.21 ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ ร้อยละ 49.09 ครัวเรือนของท่านมีพื้นที่ทำกินทางการเกษตร ร้อยละ การใช้น้ำเพื่อทำการเกษตรจากน้ำฝนเป็นหลัก โดยวิธีกักเก็บน้ำฝนด้วยถังน้ำที่จากถังน้ำที่ อบต.แจกให้ ร้อยละ 57.30% ครัวเรือนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินโดยน้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี ร้อยละ 24.72% ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล ร้อยละ 86.63% ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าถึงที่ดินทำกินใช้การได้บางฤดูกาล ร้อยละ 70.34% การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ ทราบข่าวจากหอกระจายข่าวหมู่บ้าน 27.18%การรับรู้/ใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพและสร้างรายได้ ของหน่วยงานราชการจากหอกระจ่ายข่าวหมู่บ้าน 28.67% ครัวเรือนไม่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากภาครัฐ ร้อยละ 67.76% ครัวเรือนของท่านไม่ได้รับประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัล 73.76%

3) ทุนการเงิน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครัวเรือนมีรายจากภาคการเกษตรส่วนใหญ่ คือ ทำนา ร้อยละ 37.93 ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ทำปศุสัตว์ ร้อยละ 79.53 ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้ทำประมงในการดำรงชีพ ร้อยละ 97.83 รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่น ๆ ที่ส่งกลับมาช่วยเหลือและดูแลครัว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มี/ไม่ได้รับรายได้จากการที่ลูกหลายไปทำงานนอกพื้นที่ ร้อยละ 87.38 รายจ่าย

ของครัวเรือน เช่น ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค อุปโภคบริโภค ค่าสาธารณูปโภค ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน ค่ารักษาพยาบาล ค่าประกันชีวิต ค่าใช้จ่ายด้านสังคม การบันเทิง การเสี่ยงโชค พบว่า รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยส่วนใหญ่ มีรายจ่ายในครัวเรือนต่อเดือน อยู่ระหว่าง 0-3,000 บาท/เดือน ร้อยละ 62.62 ออมของท่านและสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ท่านและสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีการออม ร้อยละ 58.84 เนื่องท่านและสมาชิกในครัวมีรายได้น้อยหาเช้ากินค่ำ มีรายได้พอใช้จ่ายไปวันๆ ส่วนครัวเรือนที่มีศักยภาพด้านการออมส่วนใหญ่จะเป็นครัวเรือนที่มีฐานะปานกลาง มีลูกหลานส่งเงินกลับมาให้ใช้จ่ายในครัวเรือน มีรายได้เข้ามาหลายทาง เช่น การทำอาชีพเกษตรกรรม การทำปศุสัตว์ หรือการเก็บของป่ามาขายตามฤดูกาล จึงทำให้มีความสามารถในการออมได้ ผลสำรวจพบว่า เขามีการออมกับฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน ข้อมูลหนี้สินในครัวเรือน จากการสำรวจพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 28.70 เนื่องจาก ไม่อยากเป็นหนี้ เพราะไม่มีความสามารถในการชำระหนี้สินคืนเจ้าหนี้ หรือไม่มีทรัพย์สินไปค้ำประกันการเป็นได้ ส่วนผลสำรวจบางข้อที่พบว่าครัวเรือนเป็นหนี้สินส่วนใหญ่เป็นคนที่มีฐานะปานกลาง มีอาชีพมั่นคง จึงมีศักยภาพในการก่อหนี้ผูกพันธ์ได้ และส่วนใหญ่เป็นกองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.) ร้อยละ 25.84 และ หนี้ธนาคารออมสิน ร้อยละ 28.83 การมีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพคนยากจนและคนในครัวเรือน เป็นคนหาเช้ากินค่ำ มีรายได้ไม่แน่อนในการดำรงชีพ จึงไม่มีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพ ร้อยละ 39.46 แต่ครัวเรือนที่มีสินทรัพย์ที่ใช้ประกอบอาชีพได้ คือ ครัวเรือนระดับปานกลาง มีอาชีพมั่นคง จึงมีเครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ ร้อยละ 27.68 และ มอเตอร์ไซค์ ร้อยละ 16.80 ไว้ใช้ในการประกอบอาชีพ

4) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และภัยพิบัติต่างๆ เช่น การได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่น ๆ เพื่อการยังชีพและเพื่อสร้างรายได้ ครัวเรือนของท่านมีบ้านพักอาศัยและที่ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการดำรงชีพของท่านและครัวเรือน ส่วนใหญ่สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล ร้อยละ 55.31 เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ควบคุมหรือพื้นที่ป่าสงวน บางที่เป็นพื้นที่อุทยาน เป็นเขตหวงห้ามเข้าล่าสัตว์ หรือหาของป่าและมีกฎหมาควบคุม จึงทำให้มีข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติมาเพื่อดำรงชีพ ได้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น ที่สาธารณะ ทุ่งหญ้า ป่า แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล หรืออื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้ ส่วนใหญ่สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล ร้อยละ 45.09 ครัวเรือนของท่านมีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี จากการสำรวจพบว่า ภัยพิบัติที่มีผลกระทบต่อที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ เป็นภัยแล้ง ร้อยละ 68.07 ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภค และการเกษตรของคนในครัวเรือน ปัญหารองลงมาคือ อัคคีภัย ร้อยละ 14.69 เนื่องจากเป็นพื้นที่ภูเขา จึงทำให้เกิดไฟไหม้ป่าเกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งบางที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ เช่นฟ้าผ่า กิ่งไม้เสียดสีกัน อาจเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ป่าที่มีไม้ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นและมีสภาพอากาศแห้งจัด เช่น ในป่าไผ่หรือป่าสน และ บางกรณีสาเหตุจากคนในชุมชนเผ่าป่าเพื่อเก็บของป่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดไฟป่ามากที่สุด การเก็บหาของป่าส่วนใหญ่ได้แก่ ไข่มดแดง เห็ด ใบตองตึง ไม้ไผ่ น้ำผึ้ง ผักหวาน และไม้ฟืน การจุดไฟส่วนใหญ่เพื่อให้พื้นป่าโล่ง เดินสะดวก หรือให้แสงสว่างในระหว่างการเดินทางผ่านป่าในเวลากลางคืน หรือจุดเพื่อกระตุ้นการงอกของเห็ด หรือกระตุ้นการแตกใบใหม่ของผักหวานและใบตองตึง หรือจุดเพื่อไล่ตัวมดแดงออกจากรัง รมควันไล่ผึ้ง หรือไล่แมลงต่างๆ ในขณะที่อยู่ในป่า และการเผาไร่ เป็นสาเหตุที่สำคัญรองลงมา การเผาไร่ก็เพื่อกำจัดวัชพืชหรือเศษซากพืชที่เหลืออยู่ภายหลังการเก็บเกี่ยว ทั้งนี้เพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูกในรอบต่อไป ทั้งนี้โดยปราศจากการทำแนวกันไฟและปราศจากการควบคุม ไฟจึงลามเข้าป่าที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง และเกิดจากการล่าสัตว์ ที่ดิน

ทำกินอยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี จากการสำรวจพบว่า ภัยพิบัติที่มีผลกระทบต่อที่พื้นที่ทำกินของคนในครัวเรือน ส่วนใหญ่ เป็นภัยแล้ง ร้อยละ 50.78 ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภค และการเกษตร ของคนในครัวเรือน ปัญหารองลงมาคือ อุทกภัย ร้อยละ 35.48 ข้อมูลอุทกภัยจะเกิดขึ้นกับชุมชนในเขตเทศบาลที่มีที่ดินทำกินติดกับแม่น้ำโขงจะพบปัญหาบ่อยเมื่อฝนตกหนักน้ำล้นเขื่อนลำน้ำโขง ท่อระบายน้ำไหลระบายไม่ทันเกิดการอุดตันของท่อน้ำบ้าง มีการสร้างถนนทับปิดทางระบายน้ำ จึงเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดน้ำท่วมในชุมชนเมือง

5) ทุนทางสังคม การเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคมผลการวิเคราะห์ พบว่า ครัวเรือนของท่านเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชน การเข้าร่วมหรือการเป็นสมาชิก กลุ่มกิจกรรมของคนในชุมชน ส่วนใหญ่ ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 89.31 เนื่องจากไม่อยากมีข้อผูกมัดหรือข้อผูกพันกลุ่มกิจกรรม บางกลุ่มกิจกรรมก็มีรายละเอียดข้อมูลภาระกิจการทำงานที่ไม่ชัดเจน ส่งผลทำให้ไม่มีความมั่นใจและเชื่อใจการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม ส่วนกลุ่มที่เป็นสมาชิกมากที่สุด คือกลุ่มสวัสดิการสังคม (เช่น กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนสวัสดิการชุมชน) ร้อยละ 71.40 เพราะเป็นกลุ่มที่มีความน่าเชื่อถือในสังคมเป็นกลุ่มที่ส่งเสริมสวัสดิภาพและสวัสดิการเบื้องต้นให้กับสมาชิก เช่น มีเงินช่วยเหลือการทำศพ มีเงินช่วยเหลือการเกิดของเด็กแรกเกิด มีกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจและเชื่อถือที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิก คนในครัวเรือนมีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน คือ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมประชาคม กิจกรรมทางการพัฒนา กิจกรรมการอนุรักษ์/ฟื้นฟู มีส่วนร่วมเข้าร่วมรับรู้/รับฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น 84.22 คนในชุมชนได้รับการช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี ร้อยละ 74.25 มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชนมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นกติกา ธรรมนูญชุมชน ร้อยละ 42.44 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน ส่วนใหญ่คนในหมู่บ้าน/ชุมชนปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน ร้อยละ 83.47 การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชนพบว่าชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ในบางเรื่อง ร้อยละ 48.39 ชุมชนมีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนด้านเกษตรกรรม ร้อยละ 72.60 ครัวเรือนของท่านเคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ตามข้อ 7 ในการแก้ไข ร้อยละ 46.60 ประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชนมีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน ร้อยละ 49.73 และ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก ร้อยละ 31.07

1.3 การจัดกลุ่มคนจนในจังหวัดมุกดาหาร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ด้วยแนวคิด Livelihood Model จากจำนวนแบบสอบถามจำนวน 5,060 ครัวเรือน โดยการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน คณะผู้วิจัยได้จัดกลุ่มความคนจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม **ภาพรวมจังหวัดมุกดาหาร พบว่า** กลุ่มที่ 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 65 ครัวเรือน ร้อยละ 1 กลุ่มที่ 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 1257 ครัวเรือน ร้อยละ 27 กลุ่มที่ 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 1034 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 22 และกลุ่มที่ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 2304 ครัวเรือน ร้อยละ 50 แยกเป็นรายอำเภอพบว่า **อำเภอเมืองมุกดาหาร** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 14 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 5 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 88 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 615 ครัวเรือน **อำเภอดอนตาล** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 8 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 20 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 32 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 414 ครัวเรือน **อำเภอหว้านใหญ่** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 6 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 55 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 37 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 114 ครัวเรือน **อำเภอดงหลวง** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 17 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 1061 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 697 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 457 ครัวเรือน **อำเภอหนองสูง** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 6 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 48 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 33 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 63 ครัวเรือน **อำเภอคำชะอี** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 7 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 26 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 82 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 507 ครัวเรือน และ **อำเภอนิคมคำสร้อย** พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 7 ครัวเรือน 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 32 ครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 66 ครัวเรือน และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 134 ครัวเรือน

1.4 ระบบการส่งต่อและช่วยเหลือคนจนในจังหวัดมุกดาหาร

1) การสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน และติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการวิเคราะห์บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหารตามแนวคิด Livelihood Model ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ 1) ทุนมนุษย์อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิมเช่นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร 2) ทุนธรรมชาติมีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก.และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน 3) การเงินมีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน 4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ 5) ด้านทุนสังคมมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

2) การออกแบบกลไก กระบวนการวิจัย และเครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงานช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือคนจน ได้ดำเนินการส่งต่อและความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย จำนวน แก้ไขการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้รับ พอช. จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน ได้รับจาก พมจ. จำนวน 151 ครัวเรือน รวม 241 ครัวเรือน การส่งต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 22 คน/ครัวเรือนคนจน

3) การติดตาม วิเคราะห์ และหนุนเสริมกลไกพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ได้มีการพัฒนาระบบค้นหา การสอบทานข้อมูล และการจัดกลุ่มคนจน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจำนวน 5,060 ครัวเรือน โดยมีจำนวนคนจนจำนวน 19,608 คน มีครัวเรือนเพิ่มเติมนอกจากฐานข้อมูล TPMAP จำนวน 1740 ครัวเรือน คณะผู้วิจัยได้จัดประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหารออกเป็น 4 กลุ่ม พบว่า 1) กลุ่มอยู่ไม่ได้มี จำนวน 75 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1 2) กลุ่มอยู่ยาก จำนวน 2,304 ครัวเรือน ร้อยละ 46 3) กลุ่มอยู่ได้ จำนวน 1,216 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24 และ 4) กลุ่มอยู่ดี จำนวน 1,465 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29

4) การสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นฐานแก้ไขปัญหาความยากจน จังหวัดมุกดาหาร เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ พบว่า ได้มีการพัฒนานวัตกรรม/โมเดลแก้จน/ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ได้พัฒนาระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร จากการดำเนินงานโครงการนำร่อง ได้บูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในโครงการนำร่องประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น นายอำเภอดงหลวง เทศบาลตำบลกกตูม มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดงหลวง สภาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม ภาคเอกชน เช่น ออมสินฟาร์ม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสานแว้-นาโคกกุง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร และ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโครงการนำร่องโดยใช้หลักเกณฑ์ปัญหาและความต้องการของชุมชนและได้กำหนดพื้นที่โครงการนำร่อง คือ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จำนวน 2 ชุมชนได้แก่ บ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ ตำบลกกตูมอำเภอดงหลวง ในด้านการสร้างงานและสร้างอาชีพจากศักยภาพหรือทุนทางกายภาพของชุมชนเช่นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรจำนวน 60 คน/ครัวเรือน โดยได้กำหนดพื้นที่โครงการนำร่องคือ ในตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 2 ชุมชน คือ บ้าน คำผักกูดและบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอ ดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร โดยการจัดทำแผนการตลาดและการพัฒนาสินค้าคือการปลูกมันเทศญี่ปุ่นรวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ในด้านการสร้างงานและสร้างอาชีพจากศักยภาพหรือทุนทางกายภาพของชุมชน เช่นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ในการพัฒนาการแก้ไขความยากจนด้วย แนวคิดการตลาดแก้จน และมันแก้จน โดยการจัดทำแผนการตลาดและการพัฒนาสินค้าคือการปลูกมันเทศญี่ปุ่น รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน

1.5 นวัตกรรม/โมเดลแก้จน/ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

1.5.1 เป้าหมาย (OKR) การแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 66 เป้าหมาย (OKR) การแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

1.5.2 ระบบและกลไกการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 67 ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

1.5.3 กลไกขับเคลื่อนและภาคีสนับสนุนการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 68 กลไกขับเคลื่อนและภาคีสนับสนุนการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

จากภาพ ผลการพัฒนานวัตกรรม/โมเดลแก้จน/ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จากการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2563 ซึ่งเป็นปีที่ 1 ได้สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลความยากในจังหวัดมุกดาหาร ในโครงการวิจัยการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ได้จำนวนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในจำนวน 7 อำเภอ โดยการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายแก้ไขปัญหาความยากจน จากข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาการวิจัยในระยะที่ 1 ได้ข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) คือ 1) การขาดระบบการจัดการน้ำ 2) การเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด 3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน 5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ และ 6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด และจากข้อมูลข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ (Key successes) ในระยะสั้นควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรมดังนี้ 1) โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำในชุมชน 2) โครงการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเกษตรทางด้านเทคโนโลยีการผลิต และการตลาด ในระยะยาวยาวควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรมดังนี้ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษาในครัวเรือนยากจน และ 2) การพัฒนาการเข้าถึงที่ดินทำกินของคนในในการดำเนินงานการวิจัยในปีงบประมาณ 2564 ซึ่งเป็นปีที่ 2 ได้กำหนดแผนการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์สภาพระบบข้อมูลความยากจนระดับพื้นที่ใน 7 อำเภอ พัฒนาระบบฐานข้อมูล พัฒนาระบบการส่งต่อข้อมูล พัฒนากลไกการพัฒนา และพัฒนาโมเดลแก้จนในจังหวัดมุกดาหาร (Operating Model) ใน 3 อำเภอ จำนวน 6 ตำบล โดยมีความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่มีพันธกิจในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

2. อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์บริบทและสถานการณ์ความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร ตามแนวคิด Livelihood Model ได้ผลการวิเคราะห์ทุนในทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับจากน้อยไปหามากดังนี้ 1) ทุนมนุษย์อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิมเช่นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร 2) ทุนธรรมชาติมีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก.และ สทก. แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน 3) การเงินมีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน 4) ทุนกายภาพ มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ 5) ด้านทุนสังคมมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ได้รับจากภาครัฐ

2. การพัฒนาระบบค้นหา การสอบทานข้อมูล และการจัดกลุ่มคนจน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจำนวน 5,060 ครัวเรือน โดยมีจำนวนคนจนจำนวน 19,608 คน มีครัวเรือนเพิ่มเติมนอกจากฐานข้อมูล TPMAP จำนวน 1,740 ครัวเรือน

3. การพัฒนาระบบการส่งต่อและช่วยเหลือคนจน ได้ดำเนินการส่งต่อและความช่วยเหลือด้านการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย จำนวน แก้ไขการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้รับ พอช. จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน ได้รับจาก พมจ. จำนวน 151 ครัวเรือน รวม 241 ครัวเรือน การส่งต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขในระยะยาวกับ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนักศึกษาจากการสำรวจ จำนวน 22 คน/ครัวเรือนคนจน

4. การพัฒนานวัตกรรม/โมเดลแก้จน/ระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนฯ ได้พัฒนาระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร จากการดำเนินงานโครงการนำร่อง ได้บูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในโครงการนำร่องประกอบด้วย สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น นายอำเภอดงหลวง เทศบาลตำบลกกตูม มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดงหลวง สภาองค์กรชุมชนตำบลกกตูม ภาคเอกชน เช่น ออมสินฟาร์ม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสานแว้-นาโคกกุง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร และ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

ตารางที่ 86 ข้อเสนอประเด็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดมุกดาหาร ในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร 5 ปี พ.ศ. 2566-2570

ข้อค้นพบจากงานวิจัย แก้ไขปัญหาความยากจน	ข้อเสนอประเด็นยุทธศาสตร์แผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร 5 ปี พ.ศ. 2566-2570	ตัวชี้วัด ข้อเสนอยุทธศาสตร์	กลุ่มเป้าหมาย/พื้นที่	โครงการ/กิจกรรม	แหล่งงบประมาณ
1) ปัญหาทุนกายภาพ 1.1) การขาดระบบการจัดการน้ำ 1.2) สภาพที่อยู่อาศัย 2) ปัญหาทุนสังคม 2.1) การเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด	1) การยกระดับมาตรฐานเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า	1) จำนวนครัวเรือนคนจนได้พัฒนาระบบการจัดการน้ำในชุมชน 2) จำนวนครัวเรือนที่ได้รับการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดทางการเกษตร	จำนวน 7 อำเภอจำนวนครัวเรือนเป้าหมาย จำนวน 4660 ครัวเรือน 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน	1.โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำในชุมชน 7 อำเภอฯ 2.โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยครัวเรือนยากจน 3.โครงการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดทางการเกษตรสมัยใหม่	1.งบ Function 2.งบจังหวัด 3.งบท้องถิ่น 4.งบเอกชน
3) ปัญหาทุนการเงิน 3.1) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง	2) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าการลงทุน เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล	1) ร้อยละจำนวนครัวเรือนยากจนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น	จำนวน 7 อำเภอจำนวนครัวเรือนเป้าหมาย จำนวน 4660 ครัวเรือน 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน	1) โครงการยกระดับการฝึกอาชีพของครัวเรือนยากจนในจังหวัด	1.งบ Function 2.งบจังหวัด 3.งบท้องถิ่น 4.งบเอกชน

ข้อค้นพบจากงานวิจัย แก้ไขปัญหาความยากจน	ข้อเสนอประเด็นยุทธศาสตร์แผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร 5 ปี พ.ศ. 2566-2570	ตัวชี้วัด ข้อเสนอยุทธศาสตร์	กลุ่มเป้าหมาย/พื้นที่	โครงการ/กิจกรรม	แหล่งงบประมาณ
4) ปัญหาทุนทรัพยากรธรรมชาติ การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด	3) การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง	1) จำนวนครัวเรือนยากจนที่ตกงานจากโควิดได้รับการพัฒนา	จำนวน 7 อำเภอจำนวนครัวเรือนเป้าหมาย จำนวน 4660 ครัวเรือน 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน	1) โครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนที่ตกงานจากสถานการณ์โควิดในจังหวัดมุกดาหาร	1.งบ Function 2.งบจังหวัด 3.งบท้องถิ่น 4.งบเอกชน
5) ปัญหาทุนมนุษย์ 5.1) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ	4) การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่	1) จำนวนครัวเรือนยากจนได้รับการศึกษาและฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน	จำนวน 7 อำเภอจำนวนครัวเรือนเป้าหมาย จำนวน 4660 ครัวเรือน 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150	1) โครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนทางด้านการศึกษาและฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน	1.งบ Function 2.งบจังหวัด 3.งบท้องถิ่น 4.งบเอกชน
6) ปัญหาทุนกายภาพ 6.1) การเข้าถึงที่ดินทำกิน	5) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน	1) จำนวนครัวเรือนคนจนที่เข้าถึงที่ดินทำกิน	จำนวน 7 อำเภอจำนวนครัวเรือนเป้าหมาย จำนวน 4660 ครัวเรือน 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน	1) โครงการฝึกอบรมสร้างความเข้าใจความรู้ครัวเรือนยากจนเกี่ยวกับการเข้าถึงที่ดินทำกินในจังหวัดมุกดาหาร	1.งบ Function 2.งบจังหวัด 3.งบท้องถิ่น 4.งบเอกชน

จากตารางที่ 39 ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 มีดังนี้

1) ปัญหาจากทุนการเงินเกิดจากการมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการยกระดับการฝึกอาชีพของครัวเรือนยากจนในจังหวัดในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน 3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

2) ปัญหาจากทุนทรัพยากรธรรมชาติ เกิดจากการตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด ในการเสนอโครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนที่ตกงานจากสถานการณ์โควิดในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

3) ปัญหาจากทุนปัญหาทุนสังคมเกิดจากการเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดในลักษณะการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนในการจัดทำโครงการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดทางการเกษตรสมัยใหม่ ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

4) ปัญหาจากทุนมนุษย์ เกิดจากขาดการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพได้เสนอโครงการพัฒนาครัวเรือนยากจนทางด้านการศึกษาและฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

5) ปัญหาจากทุนกายภาพ เกิดจากการดังนี้ 1) ขาดระบบการจัดการน้ำ ได้เสนอโครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำ 2) สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ได้เสนอโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยครัวเรือนยากจน และ 3) การเข้าถึงที่ดินทำกิน ได้เสนอโครงการฝึกอบรมสร้างความเข้าใจความรู้ครัวเรือนยากจนเกี่ยวกับการเข้าถึงที่ดินทำกินในจังหวัดมุกดาหาร ในจำนวน 7 อำเภอ จำนวนครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 5,060 ครัวเรือน ในรายอำเภอดังนี้ 1) อำเภอดงหลวง 2,232 ครัวเรือน 2) อำเภอเมืองจำนวน 732 ครัวเรือน3) อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 238 ครัวเรือน 4) อำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 212 ครัวเรือน 5) อำเภอดอนตาล จำนวน 474 ครัวเรือน 6) อำเภอคำชะอี จำนวน 622 ครัวเรือน 7) อำเภอหนองสูง จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้งบ Function งบจังหวัด งบท้องถิ่น และงบจากภาคเอกชนให้การสนับสนุน

รายละเอียดดังข้อมูลในภาคผนวก ฉ การเผยแพร่ผลงานวิจัย หน้าที่ 511-534

4. ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร

2. ควรมีการวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร

3. ควรมีการพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร

4. ควรมีการพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัดในจังหวัดมุกดาหาร

5. แผนงานการวิจัยในระยะที่ 2

ภาพที่ 69 กรอบการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยาจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ในระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2564

จากภาพที่ 69 กรอบการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยาจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร ระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2564 มีเป้าหมายการดำเนินงานดังนี้

1. พัฒนาระบบค้นหาและสอบทานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ (30% ของภาระงาน) มีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ค้นหาและสอบถามข้อมูลครัวเรือนคนจนเป้าหมายเดิมในปีที่ 1 จำนวน 4,660 ครัวเรือน

1.2 ค้นหาและสอบทานครัวเรือน คนจนเป้าหมาย ใหม่ ในปีที่ 2 จำนวน 1,000 ครัวเรือน จำนวน 3 อำเภอ และจำนวน 6 ตำบล

1.3 ร้อยละการค้นหาและสอบทานครัวเรือน คนจนเป้าหมาย 100 %

2. พัฒนารูปแบบระบบการส่งต่อความช่วยเหลือรวมทั้งระบบการออกแบบโมเดลแก้จน (70% ภาระงาน) มีรายละเอียดการดำเนินการวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัด และส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100%

3. พัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร Operating Model/Pilot Project (โมเดลแก้จน) มีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 พัฒนาโมเดลแก้จนจำนวน 3 โมเดล

3.2 ดำเนินการโมเดลเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ใน 3 อำเภอ จำนวน 6 ตำบล

3.3 พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายให้จังหวัดมุกดาหาร

3.4 จัดทำโครงการนำร่องตามโมเดลแก้จนในพื้นที่ 3 อำเภอ จำนวน 6 ตำบล

4. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัดมุกดาหาร ระยะ 5 ปี ในระหว่างปี พ.ศ. 2566-2570

รายละเอียดดังข้อมูลในภาคผนวก ก ข้อมูลดำเนินงานโครงการ หน้าที่ 297-360

ภาคผนวก ง ข้อมูลการส่งต่อและช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาความยากจน หน้าที่ 428-441

ภาคผนวก จ เอกสารรายงานการประชุมเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน หน้าที่ 442-510

บรรณานุกรม

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2564) **เส้นทางการแก้ไขปัญหาความยากจน.**

กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.(2559).**สรุปผลการดำเนินงานการบริหารจัดการครัวเรือนยากจนแบบบูรณาการ.**กรุงเทพฯ.

การแก้ไขปัญหาครัวเรือนยากจนภาคเหนือ.(2558).**สาเหตุของความยากจน**.สืบค้นเมือวันที่ 30 เมษายน 2558,สืบค้นจาก;http://region3.prd.go.th/problempoor/cause.htm

การแก้ไขปัญหาความยากจน. (2558). **แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนโดย สศช (ออนไลน์).** สืบค้นเมื่อ วันที่ 21 เมษายน 2558 ,สืบค้นจาก http://region3.prd.go.th/problempoor/stripes.htm

การแก้ไขปัญหาครัวเรือนยากน.(2558).**สาเหตุของความยากจน.**สืบค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2558.

กระมล ทองธรรมชาติ และอานนท์ อาภาภิรม. (2520). **สังคมไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2526). ชาวนากับการเปลี่ยนแปลงสังคม. **เศรษฐศาสตร์การเมือง.** 1, 13 (กรกฎาคม –กันยายน 2526): 1–46.

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2541). คนจนในประเทศไทย: ทศวรรษ 2530 (2530-2540). ใน **ศนจนไทยในภาวะวิกฤติ**. บรรณาธิการ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 96 – 107. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส โปรดักส์.

กฤษฎา บุญชัย. (2541). ความยากจนในชนบท. ใน **ศนจนไทยในภาวะวิกฤติ**. บรรณาธิการ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 118 – 153. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส โปรดักส์.

กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2544). มาตรการทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรค. ในเวทีระดมความเรื่อง **แก้โครงสร้างอย่างไรจึงจะหายจน** (ครั้งที่ 4) ณ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 20 กรกฎาคม 2544.

โกศล วงศ์สวรรค์, สุธีรา ตุลยะเสถียร และสถิต วงศ์สวรรค์. (2537). **ปัญหาสังคม (Social Problem).** กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2546). **พัฒนาสังคม รวมบทความด้านการพัฒนาสังคมขององค์การพัฒนาเอกชน**, ม.ป.ท.,

ขนิษฐา ศรีนนท์.(2544).**การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน.** กรุงเทพมหานคร : สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา,

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2540). **การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา.** (เอกสารประกอบการเรียนภาควิชาการพัฒนาชุมชน). กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

จิตจำนงค์ กิติกีรติ. (2532). **การพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพมหานคร,

จีรพรรณ กาญจนจิตรา.(2528).**ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่.** ศูนย์วิจัยและผลิตตำรามหาวิทยาลัยเกริก,

ชุมพร ปัจจุสานนท์. (2530). กฎหมายกับการพัฒนา. **วารสารกฎหมาย.** 2, 11 (กรกฎาคม-กันยายน 2530): 29-59.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2544). กฎหมายกับชีวิตที่พอเพียง. **จุฬาลงกรณ์วารสาร.** 50, 13 (มกราคม – มีนาคม 2544): 92–108.

จำนง อดิวัฒนสิทธิ์. (2532).**การพึ่งตนเองศักยภาพในการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์,

คมสัน หุตะแพทย์.(2557). บรรณาธิการ. **พัฒนาสังคม รวมบทความด้านการพัฒนาสังคมขององค์การพัฒนาเอกชน**.

วิทยากร เชียงกูล และคณะ. (2545). **การพัฒนาตัวแบบชี้วัดความยากจนเชิงโครงสร้าง (ร่าง)**. รายงานเสนอต่อสำนักนโยบายสังคมมหภาค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, มกราคม 2545.

วีระพล สุวรรณนันต์. (2534). **หลักกระบวนการแก้ปัญหา**. กรุงเทพฯ: บริษัท ไทยพรีเมียร์พริ้นติ้ง.

วิบูลย์ รัตนาภรณ์วงศ์. (2563) .**การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนในประเทศไทย.** วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 (เมษายน 2563) วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ศรัญญา บรมัตถ์. (2545).**การบริหารการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์,

ทิวากร เหล่าลือชา.(2561). **รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร. .มุกดาหาร:**วิทยาลัยชุมนมุกดาหาร.

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2557) **การทำงานเป็นทีม.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ญาดา ประภาพันธ์. (2549). **ความยากจนทุนมนุษย์กับนักเศรษฐศาสตร์วารสารรามคาแห่งปีที่ 24 ฉบับ3.**

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และศิริพร ยอดกมลศาสตร์. (2541). **สถานภาพของคนจนในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในคนจนไทยในภาวะวิกฤติ**. บรรณาธิการ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 198 – 227. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส โปรดักส์.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2545). คำประกาศแห่งยุคสมัย. ใน**คนจนไทยในภาวะวิกฤติ**. บรรณาธิการ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 9-26. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส โปรดักส์.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). **บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสกลุ่มเกษตรกร.** กรุงเทพฯ. โครงการพัฒนาระบบสวัสดิการสาหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทยสกว**.**

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527).**วัฒนธรรมคือทุน.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุขุมและบุตร จำกัด,

ฉอ้าน วุฑฒิกรรมรักษา. (2546) “**ชุมชนชนบทไทย.**” ใน การบริหารงานพัฒนาชุมชน.

จักรกฤษณ์ นรนิติ ผดุงการ.(2527) .**การแก้ไขความยากจน.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2527.

ชิรวัฒน์ นิจเนตร. (2528).**การพัฒนาเชิงปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2528.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ติน ปรัชญาพฤทธิ์. (2542). **วิกฤตสังคมไทย 2510 กับบทบาทวิทยากรกระบวนการเล่มที่ 1**.

บรรจง นะแส. (2545). ความอยู่รอดของป่าด้วยค้ากำไรหรือด้วยชุมชน. ในเวทีเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ณ. หาดแก้วรีสอร์ท สงขลา, 22 สิงหาคม 2545.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2537). **กฎหมายกับทางเลือกของสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สานักพิมพ์นิติธรรม.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). **กฎหมายมหาชน: วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่างๆ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2544). **ปาฐกถานาเปิดศักราชสิทธิชุมชน.** ในชุดโครงการวิจัยสิทธิมนุษยชนไทยในสถานการณ์สากล ณ. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2 มีนาคม 2544.

ประกอบ ทองมา. (2524). **สาเหตุแห่งความยากจน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประเวศ วะสี. (2543). **นโยบายเพื่อคนจนในคลังสมองคนจนหนังสือชุดความรู้เล่มที่ 5.** สถาบันพัฒนาการเมือง

ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์. (2544). การวางแผนแก้จนโดยคนจน: จุดเริ่มต้นของการขจัดความยากจน. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2544 เรื่อง **ยุทธศาสตร์การขจัดปัญหาความยากจน** ณ. โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี, 24 – 25 พฤศจิกายน 2544.

ประเสริฐ เอมรื่น. (2538). ปัญหาทางกฎหมายในการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม. วิทยานิพนธ์, นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรัญชญา เวสารัชช์ .(2547).**หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์

ปรีดา เจษฎาวรางกุล, (2520). **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

ปรียา พรหมจันทร์. (2560) **การทำงานเป็นทีมที่มีผลต่อการสร้างบรรยากาศองค์การ** : กรณีศึกษาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคภูมิ วิธานติรวัฒน์. (2543). **กฎหมายทะเล ทรัพยากรชายฝั่ง และการประมง ปฐมบทแห่งการปฏิรูปกฎหมายการประมงโดยชุมชนท้องถิ่น**. ภูเก็ต: หจก. วิเศษพริ้นติ้ง.

โภคิน พลกุล. (2529). **ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย**. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

โภคิน พลกุล และชาญชัย แสวงศักดิ์. (2541). **กฎหมายมหาชนกับการปฏิรูประบบราชการในยุคโลกาภิวัฒน์**. กรุงเทพฯ: สานักพิมพ์นิติธรรม.

ธวัช มกรพงศ์. (2537). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นคร พจนวรพงษ์ และอุกฤษ พจนวรพงษ์. (2543). **ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย.** กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). ,นิยามความจน. ใน **คนจนกับนโยบายการทาให้จนของรัฐ**. บรรณาธิการ, วิภาพันธ์ ก่อเกียรติขจร และสุนทรี เกียรติประจักษ์, 3-6. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2544). เศรษฐกิจชนบท. ในเวทีระดมความคิดเรื่อง **แก้โครงสร้างอย่างไรจึงจะแก้ความยากจน** (ครั้งที่ 1) ณ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 27 เมษายน 2544.

นีรมล นิราทร. (2555). **เกษตรพันธะสัญญา (Contract Farming).** Available:http://infolabour.com/50_bite/pdf(06/05/2555).

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์.(2558). **การแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบทด้วยเศรษฐกิจแบบพอเพียง** (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2558 ,สืบค้นจาก ; http://203.114.112.231/ecs/backoffice/document/sv/doc/media-1000008-2012-09-06-14-29-10.pdf

ณรงค์ วารีชล,(2551). **การสร้างและการพัฒนาทีมงาน.** กรุงเทพฯ

รังสรรค์ ธนะพรพันธ์. (2526). **ระบบเศรษฐกิจไทย: ลักษณะและปัญหา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด. (2544). **นโยบายเศรษฐศาสตร์มหภาคกับความยากจนในประเทศไทยการสำรวจสถานะความรู้ของคนไทย.** วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิเชษฐ์ เพชรน้ำรอบ. (2544). แนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาความยากจน. เอกสารประกอบการประชุมเวทีวิชาการเรื่อง **กระบวนทัศน์ใหม่กับปัญหาความยากจน** ณ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 14-15 พฤษภาคม 2544.

พัทยา สายหู.(2559). **การศึกษาสภาวะครอบครัวที่มีลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์ของประเทศไทย.** วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม.

พีรพล ไชยพงศ์. (2539). **ปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อความยากจน.** สถาบันวิจัยประชากร และสังคม, นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

พารีซาร์ สามะ. (2539).**การแก้ไขปัญหาความยากจน.**กรุงเทพฯ

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) (2563).**เอกสารประกอบการประชุม.**กรุงเทพฯ

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). **คนจนไทยในมิติทางสังคม.**กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์.

มรกต ศรีรัตนา.(2558).**ปัญหาความยากจนในสังคมไทย.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม, 2558).

ฉันทวิชญ์ ตัณฑสิทธิ์. (2563).**เศรษฐศาสตร์คนจน.**บริษัท ซอลท์ พับลิชชิ่ง จำกัด.กรุเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พันธ์ พรหมพักพิงและคณะ. (2552).**การพัฒนาสรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนในการพัฒนาและการใช้ทุนทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ระยะที่ 2**.มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประเวศ วะสี. (2563). **แผนสงครามเบ็ดเสร็จเพื่อเอาชนะความยากจนและการขาดความเป็นธรรม**. บริษัท สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน จำกัด.กรุงเทพฯ.

สมพันธ์ เตชะอธิก. (2560) . **คู่มือการแก้ไขปัญหาคนยากจน.** คณะมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสำนักงานสุขภาวะและพัฒนาสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติกว่า 1 ทศวรรษ**. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2562 จาก http://www.pssgroup.moi.go.th/pdf/Sufficiency%20economy/1%20decade.pdf

สุรเกียรติ เสถียรไทย. (2542). **กฎหมายกับชุมชน: มิติใหม่ของการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: บริษัท ภัคธรรศ จำกัด.

สุรสีห์ โกศลนาวิน. (2544). มาตรการทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรค. ในเวทีระดมความเรื่อง **แก้โครงสร้างอย่างไรจึงจะหายจน** (ครั้งที่ 4) ณ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 20 กรกฎาคม 2544.

สมชัย จิตสุชน. (2544). ความยากจนคืออะไร วัดได้อย่างไร. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2544 เรื่อง **ยุทธศาสตร์การขจัดปัญหาความยากจน** ณ. โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี, 24 – 25 พฤศจิกายน 2544.

สมชาย ปรีชาศิลปกุล. (2544). มาตรการทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรค. ในเวทีระดมความเรื่อง **แก้โครงสร้างอย่างไรจึงจะหายจน** (ครั้งที่ 4) ณ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 20 กรกฎาคม 2544.

สมพร อัศวิลานนท์ และเดชรัต สุขกำเนิด. (2541). ความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร. **เศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์.** 16, 3 (กันยายน 2541): 82 – 102.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2544). ยุทธ์ศาสตร์การแก้ปัญหาความความยากจน จากมุมมองและการคิดร่วมกันของชาวบ้าน. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2544 เรื่อง **ยุทธศาสตร์การขจัดปัญหาความยากจน** ณ. โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี, 24 – 25 พฤศจิกายน 2544.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **สถานการณ์ความยากจนและกรอบแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน.** โรงแรมโซฟิเทลเซ็นทรัล. กรุงเทพฯ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2545). Key Economic Indicators of Thailand. [เปิดดูเมื่อ 30 สิงหาคม 2545]. จาก http://www.nso.go.th/; INTERNET.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2546). วาระแห่งชาติด้านการเกษตร. [เปิดดูเมื่อ 30 มิถุนายน 2545]. จาก http://www.moac.go.th/; INTERNET.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อภิชัย พันธเสน. (2540). **วิกฤติการณ์ความยากจนและทางออกในกลียุคกับหายนะเศรษฐกิจไทย**. บรรณาธิการ พิทยา ว่องกุล, 153-178. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์. (2544). มาตรการทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรค. ในเวทีระดมความเรื่อง **แก้โครงสร้างอย่างไรจึงจะหายจน** (ครั้งที่ 4) ณ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 20 กรกฎาคม 2544.

อัมมาร สยามวาลา. (2534). สินเชื่อในชนบท. ใน **สินเชื่อในชนบทประเทศไทย**. บรรณาธิการ อัมมาร สยามวาลา, 103-120. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อัมมาร สยามวาลา. (2540). เศรษฐกิจไทย: 50 ปีของการขยายตัว. ใน**บทความเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี: ว่าด้วยเศรษฐกิจไทย**. บรรณาธิการ คุณหญิงสุธาวัลย์ เสถียรไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อัมมาร สยามวาลา. (2544). ทุนทางสังคมกับความยากจน. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2544 เรื่อง **ยุทธศาสตร์การขจัดปัญหาความยากจน** ณ. โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี, 24 – 25 พฤศจิกายน 2544.

อานันท์ ปันยารชุน. (2543). รัฐธรรมนูญของเรา. ใน **มุมมองนายอานันท์**. บรรณาธิการ สมหมาย ปาริจฉัตต์, 165-183. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

Collins Chabane .(2011).**Minister of Performance Monitoring, Evaluation and Administration** .The presidency republic of south africa

Conley, Alex ad Ann Moote. (2003). **Evaluating Collaborative Natural Resource Management.** Society and Natural Resources 16:371-386.

Dye, Thomas R. **Understanding Public Policy**. 12 th ed.. New Jersey : Pearson Prentice Hall,2008.

Dukes, Frank. 1993. **Public Conflict Resolution**: A Transformative Approach. Negotiation Journal. 45-57.

Ellis, Frank and H.Ade Freeman.2005. **Rural Livelihoods and Poverty Reduction Policies**. First published 2005 by Routledge. the Taylor & Francis e-Library.

Gordon, David and Spicker, Paul. (1999). **The International Glossary on Poverty**. UK: CROP.

World Bank. (2001). **World Development Report.** Attacking Poverty.

เว็บไซต์

https://livingonnewpace.com/survey/?curr=login

https://livingonnewpace.com/dashboard2/

http://www.mukdahan.go.th/muk_books2/

https://www.nxpo.or.th/A/

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ข้อมูลดำเนินงานโครงการ
ภาคผนวก ข ผลวิเคราะห์ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติและจัดกลุ่มคนจน
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่โครงการนำร่อง
ภาคผนวก ง ข้อมูลการส่งต่อและช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาความยากจน
ภาคผนวก จ เอกสารรายงานการประชุมเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน
ภาคผนวก ฉ การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ภาคผนวก ก.
ข้อมูลดำเนินงานโครงการ

ก1. หนังสือจัดสรรเงินโครงการวิจัย
ก2. คำสั่งแต่งตั้งที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
ก3. ข้อมูลบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับหน่วยงาน
ก4. ข้อมูลบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับพื้นที่
ก5. หนังสือสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย
ก6. ภาพการดำเนินงานการวิจัย

ก1. หนังสือจัดสรรเงินโครงการวิจัย

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
319 อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น 14 ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
T [illegible]
F [illegible]
W [illegible]

ที่ อว. 6204/371

วันที่ 15 พฤษภาคม 2563

เรื่อง อนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชน

สิ่งที่ส่งมาด้วย สัญญารับทุนเลขที่ A13F630042 จำนวน 2 ฉบับ

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) มีความยินดีที่จะแจ้งให้ทราบว่า บพท. ได้อนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัย เรื่อง "การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร" ที่มี ดร.ทิวากร เหล่าลือชา เป็นหัวหน้าโครงการ รายละเอียดดังสิ่งที่ส่งมาด้วย

บพท. จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ ลงนามในสัญญารับทุนทั้ง 2 ฉบับ พร้อมด้วยพยาน 1 ท่าน และโปรดส่งคืนสัญญาทั้ง 2 ฉบับ ให้ บพท. **ภายในวันที่ 16 มิถุนายน 2563** เมื่อทุกฝ่ายได้ลงนามครบถ้วนแล้ว บพท. จะส่งคู่ฉบับสัญญาคืนมาให้ท่านเก็บไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งโอนงบประมาณเข้าบัญชีธนาคารของหน่วยงานตามที่แจ้งไว้กับ บพท. คือ ชื่อบัญชี สถาบันวิทยาลัยชุมชน-บพท. เลขที่บัญชี 059-0-37268-8 ธนาคารกรุงไทย สาขากระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เมื่อหน่วยงานได้รับงบประมาณจาก บพท. แล้ว ขอให้ออกใบเสร็จรับเงินส่งกลับให้ บพท. ไว้เป็นหลักฐาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา)
รักษาการผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

สำเนาเรียน ดร.ทิวากร เหล่าลือชา

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (ณชพล)
โทรศัพท์ 081-457-0015
Email : nachapol.kal@nxpo.or.th

รายชื่อโครงการที่ผ่านการพิจารณาอุดหนุนการวิจัยภายใต้สังกัดของท่าน

หน่วยงาน วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	งบประมาณที่ได้รับจัดสรร	แผนงานสำคัญ	โปรแกรม
การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร	ดร.ทิวากร เหล่าลือชา	5,998,245	แผนงานริเริ่มสำคัญ (Flagship) "มหาวิทยาลัยพัฒนาพื้นที่" กรอบการวิจัย "การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ"	โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม

ก2. คำสั่งแต่งตั้งที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

คำสั่งวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
ที่ ๕๒ /๒๕๖๓
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘ และคำสั่งสถาบันวิทยาลัยชุมชนที่ ๕๒/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ จึงขอแต่งตั้งคณะผู้วิจัยในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยได้รับทุนวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) หัวข้อวิจัย "รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร" โดยมีรายชื่อคณะผู้วิจัย และมีหน้าที่ ดังนี้

๑. นายศศิพงษา จันทรสาขา	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
๒. นายสนอง แสนเสร็จ	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
๓. นายวิรัตน์ พรหมดี	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
๔. ดร.ทิวากร เหล่าลือชา	หัวหน้าโครงการวิจัย
๕. นายสุริยะ พิศิษฐอรรถการ	นักวิจัย
๖. ดร.วศิน พรหมพิทักษ์กุล	นักวิจัย
๗. นายสิรวิชญ์ ปิ่นคำ	นักวิจัย
๘. นางมยุรา คำปาน	นักวิจัย
๙. นางอักษร ราชชมภู	นักวิจัย
๑๐. นางสาวดารินี บุตรดีวงศ์	นักวิจัย
๑๑. นางสุพรรณี ทองน้อย	นักวิจัย
๑๒. นางสาววนิดา สังคะลุน	นักวิจัย
๑๓. ดร.ปิยะนุช ทวีสุข	นักวิจัย
๑๔. นางสาวสุนันทา พิลาวุธ	นักวิจัย

โดยให้คณะทำงานวิจัยมีหน้าที่จัดทำโครงการวิจัยตามสัญญา ระเบียบ ข้อบังคับ คู่มือรายละเอียดโครงการฯ โดยใช้ระเบียบตามที่แหล่งให้ทุนกำหนดในสัญญา และจัดทำรายงานวิจัยหัวข้อวิจัย "รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร"รายงานต่อแหล่างทุน วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และสถาบันวิทยาลัยชุมชน ตามวัตถุประสงค์ในโครงการกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่ บัดนี้ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

คำสั่ง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ที่ ๖๔ /๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร (คลินิกวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร :Research clinic)

****

ตามที่ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งเดียวในจังหวัดมุกดาหาร ที่ได้รับมอบหมายและได้รับทุนหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ภายใต้ชื่อโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดยวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือทีมวิจัยพื้นที่ในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ให้ข้อแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการวิจัย และได้พบปะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีประสบการณ์ด้านงานวิจัยที่ในประเด็นเกี่ยวข้องและผู้ปฏิบัติงานด้านแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนและสอดคล้องกับแนวทางของ บพท.

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ จึงขอแต่งตั้ง คณะทำงาน ดังนี้

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๒. รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๓. รศ.ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง	ที่ปรึกษา
๔. ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๕. นายอำเภอเมืองมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๖. นายอำเภอดงหลวง	ที่ปรึกษา
๗. นายอำเภอนิคมคำสร้อย	ที่ปรึกษา
๘. ดร.ทิวากร เหล่าลือชา	ประธานคณะทำงาน
๙. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๐. พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๑. พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๒. ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อยจังหวัดมุกดาหารหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๓. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหารหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๔. ผู้อำนวยการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือผู้แทน	คณะทำงาน
๑๕. ดร.ธนวัฒน์ กุลตังวัฒนา ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	คณะทำงาน
๑๖. นางพรรณวดี เจริญนาม นักวิชาการสถิติชำนาญการพิเศษ สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร	คณะทำงาน
๑๗. นางสาวประภาพรรณ อุทรักษ์ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการตำบลกกตูม เทศบาลตำบลกกตูม	คณะทำงาน

๑๘. นายบุญเพ็ง ยืนยง คณะทำงาน
๑๙. ดาบตำรวจประเภท กว้างสวัสดิ์ คณะทำงาน
๒๐. นางดารินี บุตดีวงค์ คณะทำงาน
๒๑. นางมยุรา คำปาน คณะทำงาน
๒๒. นายจักรกฤษ ภูมิพรม คณะทำงาน
๒๓. ดร.ปิยะนุช ทวีสุข คณะทำงานและเลขานุการ
๒๔. นางสุพรรณี ทองน้อย คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๕. นางสาวสุนันทา พิลาวุธ คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๖. นางสาววนิดา สังคะลุน คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่

๑. ออกแบบการดำเนินงานโครงการวิจัยทั้งระบบการค้นหาและสอบทานข้อมูล ระบบการส่งต่อการให้ความช่วยเหลือต่อหน่วยงาน รวมถึงระบบและนวัตกรรมแก้จน (Operating model/Pilot project) ให้สอดคล้องกันสภาพปัญหาและบริบทของคนจนกลุ่มเป้าหมาย

๒. สนับสนุนและช่วยเหลือโครงการวิจัยในพื้นที่ในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ให้ข้อแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการวิจัย

๓. จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผลลัพธ์ที่กำหนดในโครงการวิจัย

๔. เอื้ออำนวย ตลอดจนประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน กลไกที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย และให้การสนับสนุนการดำเนินงานโครงการวิจัยตามบทบาทภารกิจที่เกี่ยวข้อง

๕. จัดทำรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานโครงการวิจัย เสนอต่อคณะทำงานศูนย์นวัตกรรมการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร (ศนพจ.จ.)

๖. จัดทำรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานโครงการวิจัย เสนอต่อคณะทำงานปฏิบัติการขจัดความยากจนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๗. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ เดือน มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๔

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

คำสั่งจังหวัดมุกดาหาร
ที่ ๒๕๒๓/๒๕๖๔
เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร)

.....

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๔๗/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการและเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นกลไกเชิงนโยบายในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการเป็นรูปธรรมและยั่งยืนได้ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ นำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ได้อย่างเป็นรูปธรรม นั้น

เพื่อให้เกิดการพัฒนาและกลไกขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระดับพื้นที่ และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างบูรณาการมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน อาศัยอำนาจตามคำสั่งคณะกรรมการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ ๑/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๔ เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ในระดับจังหวัด ตามความในข้อ ๑ (๑.๑) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด เรียกโดยย่อว่า คจพ.จ. เป็นกลไกอำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่จังหวัด จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

๑. จัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร” ในระดับจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “ศจพ.จ.มุกดาหาร” โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑.๑ ใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย

๑.๒ เติมเต็มข้อมูลในระบบ TPMAP ให้ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาทุกมิติ และทุกพื้นที่ในประเทศ เพื่อให้มีข้อมูลและระบบที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการดำเนินการให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืน

๑.๓ ร่วมแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล/ครัวเรือน หาเป้าหมายวิกฤตและเยี่ยมบ้าน โดยใช้ระบบ TPMAP ดำเนินการลงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเร่งให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายวิกฤตสามารถอยู่รอดและดำรงชีพอยู่

๑.๔ ร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนอย่างยั่งยืน โดยใช้ระบบ TPMAP ผ่านการจัดทำมาตรการ แนวทาง แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

/๑.๕ ร่วมติดตาม.....

๑.๕ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยใช้ระบบ TPMAP โดยรายงานผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือและการพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระบบ TPMAP เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการดำเนินการให้สอดคล้องกับสถานการณ์และข้อเท็จจริงของกลุ่มเป้าหมายและบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป

๑.๖ พิจารณาองค์กร หน่วยงาน และทรัพยากร รวมทั้งการดำเนินการด้านงบประมาณในการสนับสนุนและพัฒนาตามความเหมาะสม ทั้งในด้านการให้ความรู้ เทคโนโลยี และการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการดำเนินงาน

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (คจพ.จ.มุกดาหาร) โดยมีองค์ประกอบอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

๒.๑ องค์ประกอบ

๑) เจ้าคณะจังหวัดมุกดาหาร (ธ) (ม)	ที่ปรึกษา
๒) ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	ประธานกรรมการ
๓) รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร (กลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจ)	รองประธานกรรมการ
๔) รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดมุกดาหาร (ท)	กรรมการ
๕) ปลัดจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๖) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๗) ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๒๔	กรรมการ
๘) หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๙) เกษตรจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๑๐) ปศุสัตว์จังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๑๑) ประมงจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๑๒) ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร	กรรมการ
๑๓) ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๑๔) แรงงานจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๑๕) คลังจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๑๖) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๑๗) ศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๑๘) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๑๙) สถิติจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๒๐) อุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๒๑) พาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๒๒) ประชาสัมพันธ์จังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๒๓) เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๒๔) ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๒๕) ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดมุกดาหาร	กรรมการ
๒๖) ผู้จัดการประปาส่วนภูมิภาค สาขามุกดาหาร	กรรมการ

/๒๗) ผู้จัดการ.....

๒๗) ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
๒๘) ผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
๒๙) ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน เขตมุกดาหาร กรรมการ
๓๐) นายอำเภอทุกอำเภอ กรรมการ
๓๑) ประธานหอการค้าจังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
๓๒) ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
๓๓) ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
๓๔) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
๓๕) นายกเทศมนตรีเมืองมุกดาหาร กรรมการ
๓๖) หัวหน้าโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ บ้านดอนม่วงพัฒนา กรรมการ
๓๗) ดร.อีดิธ นามประกาย กรรมการผู้จัดการบริษัทโตโยต้ามุกดาหาร จำกัด กรรมการ
๓๘) นายธนโชติ โชติบุญยศักดิ์ รองประธานหอการค้าจังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
๓๙) นายบุญเพ็ง ยืนยง ประธานสภาองค์กรเครือข่ายชุมชนจังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
๔๐) ประธานคณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนจังหวัด (ศอช.จ.) กรรมการ
๔๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัด กรรมการ
๔๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัด กรรมการ
๔๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด กรรมการ
๔๔) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานจังหวัด (อสม.) กรรมการ
๔๕) ประธานชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) จังหวัด กรรมการ
๔๖) ประธานเครือข่าย OTOP จังหวัดมุกดาหาร กรรมการ
๔๗) พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร กรรมการและเลขานุการ
๔๘) ท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร กรรมการและเลขานุการ
๔๙) จ่าจังหวัดมุกดาหาร กรรมการและเลขานุการ
๕๐) ผู้อำนวยการกลุ่มงานสารสนเทศการพัฒนาชุมชน กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมุกดาหาร
๕๑) ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร
๕๒) ผู้ช่วยจ่าจังหวัดมุกดาหาร กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ที่ทำการปกครองจังหวัดมุกดาหาร

๒.๒ อำนาจและหน้าที่

๑) บริหารจัดการ กำหนดแนวทาง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามที่ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) กำหนด โดยใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People and Analytics Platform : TPMAP)

๒) แต่งตั้งทีมปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่

๓) เร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาคนทุกช่วงวัย รวมทั้งบูรณาการแผนงาน โครงการ และกิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำพร้อมกับการพัฒนาคนในทุกช่วงวัยด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

/๔) ติดตาม.....

๔) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการของส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค ให้ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ทราบเป็นระยะ และดำเนินการจัดทำรายงานผลการดำเนินการของ ศจพ. ในแต่ละระดับ และทีมปฏิบัติการในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารและสรุปผลการดำเนินการเป็นรายไตรมาส ในระบบที่ คจพ. เห็นชอบ

๕) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายวีระชัย นาคมาศ)

ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

คำสั่งจังหวัดมุกดาหาร
ที่ ๒๖๓๗/๒๕๖๔
เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ)

.....

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๔๗/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการและเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นกลไกเชิงนโยบายในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการเป็นรูปธรรมและยั่งยืนได้ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ นำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ได้อย่างเป็นรูปธรรม นั้น

เพื่อให้เกิดการพัฒนาและกลไกขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำรวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระดับพื้นที่ และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างบูรณาการมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน อาศัยอำนาจตามคำสั่งคณะกรรมการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คจพ.) ที่ ๑/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๔ ข้อ ๑ (๑.๓) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดตั้งศูนย์อำนวยการการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ เรียกโดยย่อว่า “ศจพ.อ.” เป็นกลไกอำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่อำเภอ โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (คจพ.อ.) จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

๑. จัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในระดับอำเภอ เรียกโดยย่อว่า “ศจพ.อ.” โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑.๑ ใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย

๑.๒ เติมเต็มข้อมูลในระบบ TPMAP ให้ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาทุกมิติ และทุกพื้นที่ในประเทศ เพื่อให้มีข้อมูลและระบบที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการดำเนินการให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืน

๑.๓ ร่วมแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล/ครัวเรือน หาเป้าหมายวิกฤตและเยี่ยมบ้าน โดยใช้ระบบ TPMAP ดำเนินการลงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเร่งให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายวิกฤตสามารถอยู่รอดและดำรงชีพอยู่

๑.๔ ร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนอย่างยั่งยืน โดยใช้ระบบ TPMAP ผ่านการจัดทำมาตรการ แนวทาง แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

/๑.๕ ร่วมติดตาม...

๑.๕ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยใช้ระบบ TPMAP โดยรายงานผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือและการพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระบบ TPMAP เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการดำเนินการให้สอดคล้องกับสถานการณ์และข้อเท็จจริงของกลุ่มเป้าหมายและบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป

๑.๖ พิจารณาองค์กร หน่วยงาน และทรัพยากร รวมทั้งการดำเนินการด้านงบประมาณในการสนับสนุนและพัฒนาตามความเหมาะสม ทั้งในด้านการให้ความรู้ เทคโนโลยี และการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการดำเนินงาน

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (คจพ.อ.) โดยมีองค์ประกอบ อำนาจและหน้าที่ ดังนี้

๒.๑ องค์ประกอบ

๒.๑.๑ อำเภอเมืองมุกดาหาร

๑) เจ้าคณะอำเภอเมืองมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๒) นายอำเภอเมืองมุกดาหาร	ประธานกรรมการ
๓) ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง	รองประธานกรรมการ
๔) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๕) สัสดีอำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๖) เกษตรอำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๗) ปศุสัตว์อำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๘) ประมงอำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๙) สาธารณสุขอำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๑๐) ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๑๑) ผู้จัดการ ธ.ก.ส. สาขามุกดาหาร	กรรมการ
๑๒) ผู้จัดการธนาคารออมสิน สาขามุกดาหาร	กรรมการ
๑๓) นายกเทศมนตรีตำบลทุกแห่ง	กรรมการ
๑๔) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง	กรรมการ
๑๕) กำนันทุกตำบล	กรรมการ
๑๖) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนอำเภอเมืองมุกดาหาร (ศอช.อ.)	กรรมการ
๑๗) ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอเมืองมุกดาหาร (กพสอ.)	กรรมการ
๑๘) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๑๙) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๒๐) ประธานชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) อำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๒๑) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานอำเภอเมืองมุกดาหาร (อสม.)	กรรมการ
๒๒) ประธานเครือข่าย OTOP อำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการ
๒๓) พัฒนาการอำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการและเลขานุการ
๒๔) ท้องถิ่นอำเภอเมืองมุกดาหาร	กรรมการและเลขานุการ
๒๕) นักวิชาการพัฒนาชุมชน (รับผิดชอบงานแก้จน)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๖) เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอเมืองมุกดาหารที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

/๒.๑.๒ อำเภอนิคม...

๒.๑.๒ อำเภอนิคมคำสร้อย

๑) เจ้าคณะอำเภอนิคมคำสร้อย	ที่ปรึกษา
๒) นายอำเภอนิคมคำสร้อย	ประธานกรรมการ
๓) ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง	รองประธานกรรมการ
๔) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๕) สัสดีอำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๖) เกษตรอำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๗) ปศุสัตว์อำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๘) ประมงอำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๙) สาธารณสุขอำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๑๐) เจ้าพนักงานที่ดินอำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๑๑) ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย	กรรมการ
๑๒) ผู้อำนวยการศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง	กรรมการ
๑๓) ประธาน พอช.อำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๑๔) ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๑๕) ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๑๖) ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๑๗) ผู้จัดการ ธ.ก.ส. สาขานิคมคำสร้อย	กรรมการ
๑๘) ผู้จัดการธนาคารออมสิน สาขานิคมคำสร้อย	กรรมการ
๑๙) นายกเทศมนตรีตำบลทุกแห่ง	กรรมการ
๒๐) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง	กรรมการ
๒๑) กำนันทุกตำบล	กรรมการ
๒๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนอำเภอนิคมคำสร้อย (ศอช.อ.)	กรรมการ
๒๓) ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอนิคมคำสร้อย (กพสอ.)	กรรมการ
๒๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๒๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๒๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานอำเภอนิคมคำสร้อย (อสม.)	กรรมการ
๒๗) ประธานชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) อำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๒๘) ประธานเครือข่าย OTOP อำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการ
๒๙) พัฒนาการอำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการและเลขานุการ
๓๐) ท้องถิ่นอำเภอนิคมคำสร้อย	กรรมการและเลขานุการ
๓๑) นักวิชาการพัฒนาชุมชน (รับผิดชอบงานแก้จน)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๒) เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอนิคมคำสร้อยที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๑.๓ อำเภอดอนตาล

๑) เจ้าคณะอำเภอดอนตาล	ที่ปรึกษา
๒) นายอำเภอดอนตาล	ประธานกรรมการ
๓) ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง	รองประธานกรรมการ

/๔) ผู้กำกับการ...

๔) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรดอนตาล กรรมการ
๕) ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการดอนตาล กรรมการ
๖) ผู้แทนหน่วยงานทหารในพื้นที่อำเภอดอนตาล กรรมการ
๗) เกษตรอำเภอดอนตาล กรรมการ
๘) ปศุสัตว์อำเภอดอนตาล กรรมการ
๙) ประมงอำเภอดอนตาล กรรมการ
๑๐) สาธารณสุขอำเภอดอนตาล กรรมการ
๑๑) เจ้าพนักงานที่ดินอำเภอดอนตาล กรรมการ
๑๒) ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่อำเภอดอนตาล กรรมการ
๑๓) ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอดอนตาล กรรมการ
๑๔) ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคดอนตาล กรรมการ
๑๕) ผู้จัดการธนาคาร ธ.ก.ส. สาขาดอนตาล กรรมการ
๑๖) ผู้จัดการธนาคารออมสิน สาขาดอนตาล กรรมการ
๑๗) นายกเทศมนตรีตำบลทุกแห่ง กรรมการ
๑๘) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง กรรมการ
๑๙) ผู้จัดการนิคมสหกรณ์ดอนตาล จำกัด กรรมการ
๒๐) กำนันทุกตำบล กรรมการ
๒๑) สมาชิกสภาจังหวัดเขตพื้นที่อำเภอดอนตาล กรรมการ
๒๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนอำเภอดอนตาล (ศอช.อ.) กรรมการ
๒๓) ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอดอนตาล (กพสอ.) กรรมการ
๒๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอดอนตาล กรรมการ
๒๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอดอนตาล กรรมการ
๒๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานอำเภอ (อสม.) ดอนตาล กรรมการ
๒๗) ประธานชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ระดับอำเภอดอนตาล กรรมการ
๒๘) ประธานเครือข่าย OTOP อำเภอดอนตาล กรรมการ
๒๙) พัฒนาการอำเภอดอนตาล กรรมการและเลขานุการ
๓๐) ท้องถิ่นอำเภอดอนตาล กรรมการและเลขานุการ
๓๒) นักวิชาการพัฒนาชุมชน (รับผิดชอบงานแก้จน) กรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ
๓๓) เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอดอนตาลที่ได้รับมอบหมาย กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๑.๔ อำเภอดงหลวง

๑) เจ้าคณะอำเภอดงหลวง ที่ปรึกษา
๒) นายอำเภอดงหลวง ประธานกรรมการ
๓) ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง รองประธานกรรมการ
๔) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรดงหลวง กรรมการ
๕) สัสดีอำเภอดงหลวง กรรมการ
๖) เกษตรอำเภอดงหลวง กรรมการ
๗) ปศุสัตว์อำเภอดงหลวง กรรมการ

/๘) ประมง...

๘) ประมงอำเภอดงหลวง กรรมการ
๙) สาธารณสุขอำเภอดงหลวง กรรมการ
๑๐) ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่อำเภอดงหลวง กรรมการ
๑๑) ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอดงหลวง กรรมการ
๑๒) ผู้จัดการประปาส่วนภูมิภาค สาขาดงหลวง กรรมการ
๑๓) ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอดงหลวง กรรมการ
๑๔) ผู้จัดการ ธ.ก.ส. สาขาดงหลวง กรรมการ
๑๕) นายกเทศมนตรีตำบลทุกแห่ง กรรมการ
๑๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง กรรมการ
๑๗) กำนันทุกตำบล กรรมการ
๑๘) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนอำเภอดงหลวง (ศอช.อ.) กรรมการ
๑๙) ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอดงหลวง (กพสอ.) กรรมการ
๒๐) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอดงหลวง กรรมการ
๒๑) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอดงหลวง กรรมการ
๒๒) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานอำเภอดงหลวง (อสม.) กรรมการ
๒๓) ประธานชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) อำเภอดงหลวง กรรมการ
๒๔) ประธานเครือข่าย OTOP อำเภอดงหลวง กรรมการ
๒๕) พัฒนาการอำเภอดงหลวง กรรมการและเลขานุการ
๒๖) ท้องถิ่นอำเภอดงหลวง กรรมการและเลขานุการ
๒๗) นักวิชาการพัฒนาชุมชน (รับผิดชอบงานแก้จน) กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๘) เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอดงหลวงที่ได้รับมอบหมาย กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๑.๕ อำเภอคำชะอี

๑) เจ้าคณะอำเภอคำชะอี (ธ) (ม) ที่ปรึกษา
๒) นายอำเภอคำชะอี ประธานกรรมการ
๓) ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง รองประธานกรรมการ
๔) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรคำชะอี กรรมการ
๕) สัสดีอำเภอคำชะอี กรรมการ
๖) เกษตรอำเภอคำชะอี กรรมการ
๗) ปศุสัตว์อำเภอคำชะอี กรรมการ
๘) ประมงอำเภอคำชะอี กรรมการ
๙) สาธารณสุขอำเภอคำชะอี กรรมการ
๑๐) เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดมุกดาหาร สาขาคำชะอี กรรมการ
๑๑) ประธานเครือข่ายศึกษาพัฒน์อำเภอคำชะอี กรรมการ
๑๒) ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอคำชะอี กรรมการ
๑๓) ผู้จัดการประปาส่วนภูมิภาค สาขาคำชะอี กรรมการ
๑๔) ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอคำชะอี กรรมการ
๑๕) ผู้จัดการ ธ.ก.ส. สาขาคำชะอี กรรมการ

/๑๖) ผู้จัดการ.....

๑๕) ผู้จัดการ ธ.ก.ส. สาขาคำชะอี กรรมการ
๑๖) ผู้จัดการธนาคารออมสิน สาขาคำชะอี กรรมการ
๑๗) นายกเทศมนตรีตำบลคำชะอี กรรมการ
๑๘) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง กรรมการ
๑๙) กำนันทุกตำบล กรรมการ
๒๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนอำเภอคำชะอี (ศอช.อ.) กรรมการ
๒๑) ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอคำชะอี (กพสอ.) กรรมการ
๒๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอคำชะอี กรรมการ
๒๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอคำชะอี กรรมการ
๒๔) ประธานชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) อำเภอคำชะอี กรรมการ
๒๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานอำเภอคำชะอี (อสม.) กรรมการ
๒๖) ประธานเครือข่าย OTOP อำเภอคำชะอี กรรมการ
๒๗) พัฒนาการอำเภอคำชะอี กรรมการและเลขานุการ
๒๘) ท้องถิ่นอำเภอคำชะอี กรรมการและเลขานุการ
๒๙) นักวิชาการพัฒนาชุมชน (รับผิดชอบงานแก้จน) กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๐) เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอคำชะอีที่ได้รับมอบหมาย กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๑.๖ อำเภอหว้านใหญ่

๑) เจ้าคณะอำเภอหว้านใหญ่ ที่ปรึกษา
๒) นายอำเภอหว้านใหญ่ ประธานกรรมการ
๓) ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง รองประธานกรรมการ
๔) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรหว้านใหญ่ กรรมการ
๕) สัสดีอำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๖) เกษตรอำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๗) ปศุสัตว์อำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๘) ประมงอำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๙) สาธารณสุขอำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๑๐) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหว้านใหญ่ กรรมการ
๑๑) ประธานเครือข่ายผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๑๒) ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๑๓) ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สาขาอำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๑๔) ผู้จัดการ ธ.ก.ส. สาขาอำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๑๕) นายกเทศมนตรีตำบลทุกแห่ง กรรมการ
๑๖) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง กรรมการ
๑๗) กำนันทุกตำบล กรรมการ
๑๘) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนอำเภอหว้านใหญ่ (ศอช.อ.) กรรมการ
๑๙) ประธานคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินอำเภอหว้านใหญ่ กรรมการ
๒๐) ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอหว้านใหญ่ (กพสอ.) กรรมการ

/ ๒๑) ประธาน...

๒๑) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอห้วานใหญ่ กรรมการ
๒๒) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอห้วานใหญ่ กรรมการ
๒๓) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานอำเภอห้วานใหญ่ (อสม.) กรรมการ
๒๔) ประธานชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) อำเภอห้วานใหญ่ กรรมการ
๒๕) ประธานเครือข่าย OTOP อำเภอห้วานใหญ่ กรรมการ
๒๖) พัฒนาการอำเภอห้วานใหญ่ กรรมการและเลขานุการ
๒๗) ท้องถิ่นอำเภอห้วานใหญ่ กรรมการและเลขานุการ
๒๘) นักวิชาการพัฒนาชุมชน (รับผิดชอบงานแก้จน) กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๙) เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอห้วานใหญ่ที่ได้รับมอบหมาย กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๑.๗ อำเภอหนองสูง

๑) เจ้าคณะอำเภอหนองสูง ที่ปรึกษา
๒) นายอำเภอหนองสูง ประธานกรรมการ
๓) ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานปกครอง รองประธานกรรมการ
๔) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรหนองสูง กรรมการ
๕) สัสดีอำเภอหนองสูง กรรมการ
๖) เกษตรอำเภอหนองสูง กรรมการ
๗) ปศุสัตว์อำเภอหนองสูง กรรมการ
๘) ประมงอำเภอหนองสูง กรรมการ
๙) สาธารณสุขอำเภอหนองสูง กรรมการ
๑๐) เจ้าพนักงานที่ดินอำเภอหนองสูง กรรมการ
๑๑) ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองสูงสามัคคีวิทยา กรรมการ
๑๒) ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอหนองสูง กรรมการ
๑๓) ผู้จัดการประปาส่วนภูมิภาค สาขาหนองสูง กรรมการ
๑๔) ผู้จัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอหนองสูง กรรมการ
๑๕) ผู้จัดการ ธ.ก.ส. สาขาหนองสูง กรรมการ
๑๖) ผู้จัดการธนาคารออมสิน สาขาหนองสูง กรรมการ
๑๗) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง กรรมการ
๑๘) นายกเทศมนตรีตำบลทุกแห่ง กรรมการ
๑๙) กำนันทุกตำบล กรรมการ
๒๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนอำเภอหนองสูง (ศอช.อ.) กรรมการ
๒๑) ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอหนองสูง (กพสอ.) กรรมการ
๒๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอำเภอหนองสูง กรรมการ
๒๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำเภอหนองสูง กรรมการ
๒๔) ประธานชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) อำเภอหนองสูง กรรมการ
๒๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานอำเภอหนองสูง (อสม.) กรรมการ
๒๖) ประธานเครือข่าย OTOP อำเภอหนองสูง กรรมการ

๒๗) พัฒนาการอำเภอหนองสูง	กรรมการและเลขานุการ
๒๘) ท้องถิ่นอำเภอหนองสูง	กรรมการและเลขานุการ
๒๙) นักวิชาการพัฒนาชุมชน (รับผิดชอบงานแก้จน)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๐) เจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอหนองสูงที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๒ อำนาจและหน้าที่

๑) ส่งเสริม สนับสนุน และบูรณาการการดำเนินงานในพื้นที่เพื่อให้มีการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ พร้อมกับการพัฒนาคนในทุกช่วงวัยด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางที่ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) และศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด มุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) กำหนด โดยใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People and Analytics Platform : TPMAP)

๒) เร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาคนทุกช่วงวัย รวมทั้งบูรณาการแผนงาน โครงการ และกิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงาน ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ พร้อมกับการพัฒนาคนในทุกช่วงวัยด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

๓) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่อำเภอ พร้อมรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค ให้ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) ทราบเป็นระยะ

๔) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานที่เห็นสมควร

๕) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) และศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายวีระชัย นาคมาศ)

ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

คำสั่งจังหวัดมุกดาหาร
ที่ ๒๒๗๑/๒๕๖๔
เรื่อง จัดตั้งทีมปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่
จังหวัดมุกดาหาร

.....

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๔๗/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการและเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นกลไกเชิงนโยบายในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการเป็นรูปธรรมและยั่งยืนได้ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ นำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ได้อย่างเป็นรูปธรรม นั้น

เพื่อให้เกิดการพัฒนาและกลไกขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระดับพื้นที่ และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างบูรณาการมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน อาศัยอำนาจตามคำสั่งคณะกรรมการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คจพ.) ที่ ๑/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๔ ข้อ ๑ วรรคสอง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งทีมปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ เพื่อเป็นกลไกปฏิบัติการในการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

๑. แต่งตั้ง "ทีมปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่" เพื่อเป็นกลไกปฏิบัติการในการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑.๑ ใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย

๑.๒ เติมเต็มข้อมูลในระบบ TPMAP ให้ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาทุกมิติ และทุกพื้นที่ในประเทศ เพื่อให้มีข้อมูลและระบบที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการดำเนินการให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืน

๑.๓ ร่วมแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล/ครัวเรือน หาเป้าหมายวิกฤตและเยี่ยมบ้านโดยใช้ระบบ TPMAP ดำเนินการลงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเร่งให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายวิกฤตสามารถอยู่รอดและดำรงชีพอยู่

๑.๔ ร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนอย่างยั่งยืน โดยใช้ระบบ TPMAP ผ่านการจัดทำมาตรการ แนวทาง แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

/๑.๕ ร่วมติดตาม.....

๑.๕ ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยใช้ระบบ TPMAP โดยรายงานผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือและการพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระบบ TPMAP เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการดำเนินการให้สอดคล้องกับสถานการณ์และข้อเท็จจริงของกลุ่มเป้าหมายและบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป

๑.๖ พิจารณาองค์กร หน่วยงาน และทรัพยากร รวมทั้งการดำเนินการด้านงบประมาณในการสนับสนุนและพัฒนาตามความเหมาะสม ทั้งในด้านการให้ความรู้ เทคโนโลยี และการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการดำเนินงาน

๒. แต่งตั้งทีมปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ (รายตำบล) โดยมีองค์ประกอบ อำนาจและหน้าที่ ดังนี้

๒.๑ องค์ประกอบ

๒.๑.๑ อำเภอเมืองมุกดาหาร

๑) ตำบลคำป่าหลาย มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลคำป่าหลาย	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลคำป่าหลาย	หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลคำป่าหลาย	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลคำป่าหลาย	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำป่าหลาย	ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลคำป่าหลาย	ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลค่าป่าหลาย	ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลคำป่าหลาย	ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) คำป่าหลาย	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลคำป่าหลาย	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลคำป่าหลาย	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒. ตำบลคำอาฮวน มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลคำอาฮวน	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลคำอาฮวน	หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลคำอาฮวน	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลคำอาฮวน	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำอาฮวน	ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลคำอาฮวน	ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลคำอาฮวน	ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลคำอาฮวน	ทีมปฏิบัติการ

/๙ ผู้ใหญ่บ้าน.....

๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลคำอาฮวน ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลคำอาฮวน ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลคำอาฮวน ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๓. ตำบลนาโสก มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลนาโสก ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลนาโสก หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลนาโสก รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลนาโสก รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาโสก ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลนาโสก ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาโสก ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลนาโสก ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) นาโสก ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลนาโสก ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลนาโสก ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๔. ตำบลโพนทราย มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลโพนทราย ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลโพนทราย หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลโพนทราย รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลโพนทราย รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพนทราย ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลโพนทราย ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลโพนทราย ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลโพนทราย ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ

/๑๑) หัวหน้า.....

๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลโพนทราย ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลโพนทราย ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลโพนทราย ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๕. ตำบลดงเย็น มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลดงเย็น ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลดงเย็น หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลดงเย็น รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลดงเย็น รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงเย็น ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลดงเย็น ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลดงเย็น ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลดงเย็น ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลดงเย็น ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลดงเย็น ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลดงเย็น ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๖. ตำบลบ้านโคก มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลบ้านโคก ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลบ้านโคก หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลบ้านโคก รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโคก ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลบ้านโคก ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลบ้านโคก ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ

/๑๓) ประธาน.....

๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลบ้านโคก ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลบ้านโคก ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโคก ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๗. ตำบลบางทรายใหญ่ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลบางทรายใหญ่ ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลบางทรายใหญ่ หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลบางทรายใหญ่ รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลบางทรายใหญ่ รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางทรายใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลบางทรายใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางทรายใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลบางทรายใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลบางทรายใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลบางทรายใหญ่ ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลบางทรายใหญ่ ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๘. ตำบลผึ่งแดด มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลผึ่งแดด ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลผึ่งแดด หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลผึ่งแดด รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลผึ่งแดด รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลผึ่งแดด ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลผึ่งแดด ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลผึ่งแดด ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลผึ่งแดด ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลผึ่งแดด ทีมปฏิบัติการ

/๑๕) ประธาน.....

๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลผึ่งแดด ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลผึ่งแดด ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๙. ตำบลนาสีนวน มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลนาสีนวน ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลนาสีนวน หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลนาสีนวน รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลนาสีนวน รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาสีนวน ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลนาสีนวน ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนาสีนวน ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลนาสีนวน ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลนาสีนวน ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลนาสีนวน ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลนาสีนวน ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๑๐. ตำบลดงมอน มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลดงมอน ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลดงมอน หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลดงมอน รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลดงมอน รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงมอน ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลดงมอน ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลดงมอน ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลดงมอน ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลดงมอน ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลดงมอน ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลดงมอน ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๑๑ ตำบลกุดแข้.....

๑๑. ตำบลกุดแข้ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลกุดแข้	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลกุดแข้	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุดแข้	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลกุดแข้	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดแข้	ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลกุดแข้	ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกุดแข้	ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลกุดแข้	ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลกุดแข้	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลกุดแข้	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกุดแข้	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๑๒. ตำบลมุกดาหาร มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลมุกดาหาร	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลมุกดาหาร	หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลมุก	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลมุกดาหาร	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมุกดาหาร	ทีมปฏิบัติการ
๖) ครู กศน. ประจำตำบลมุกดาหาร	ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลมุกดาหาร	ทีมปฏิบัติการ
๘) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมุกดาหาร	ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลมุกดาหาร	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลมุกดาหาร	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๗) ปลัดเทศบาลตำบลมุก	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๒.๑.๒ อำเภอนิคม.....

๒.๑.๒ อำเภอนิคมคำสร้อย

๑. ตำบลนิคมคำสร้อย มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลนิคมคำสร้อย	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลนิคมคำสร้อย	หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลนิคมคำสร้อย	รองหัวหน้าทีม
๔) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมคำสร้อย	รองหัวหน้าทีม
๕) กำนันตำบลนิคมคำสร้อย	รองหัวหน้าทีม
๖) ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนิคมคำสร้อย	ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนิคมคำสร้อย	ทีมปฏิบัติการ
๘) ครู กศน. ตำบลนิคมคำสร้อย	ทีมปฏิบัติการ
๙) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมคำสร้อย	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) เกษตรตำบลนิคมคำสร้อย	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลนิคมคำสร้อย	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรประจำตำบลนิคมคำสร้อย	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒. ตำบลร่มเกล้า มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลร่มเกล้า	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลร่มเกล้า	หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลร่มเกล้า	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลร่มเกล้า	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ตำบลร่มเกล้า	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสุริโย	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ตำบลร่มเกล้า	ทีมปฏิบัติการ
๘) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลร่มเกล้า	ทีมปฏิบัติการ
๙) เกษตรตำบลร่มเกล้า	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลร่มเกล้า	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรประจำตำบลร่มเกล้า	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดเทศบาลตำบลร่มเกล้า	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๓. ตำบลกกแดง.....

๓. ตำบลกกแดง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลกกแดง	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลกกแดง	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลกกแดง	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ตำบลกกแดง	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเหล่ากลาง	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน.ตำบลกกแดง	ทีมปฏิบัติการ
๘) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง	ทีมปฏิบัติการ
๙) เกษตรตำบลกกแดง	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนตำบล (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) กกแดง	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรประจำตำบลกกแดง	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกกแดง	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๔. ตำบลหนองแวง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหนองแวง	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลหนองแวง	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลหนองแวง	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ตำบลหนองแวง	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพหนองแวง	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน.อำเภอหนองแวง	ทีมปฏิบัติการ
๘) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง	ทีมปฏิบัติการ
๙) เกษตรตำบลหนองแวง	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลหนองแวง	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรประจำตำบลหนองแวง	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๕. ตำบลโชคชัย.....

๕. ตำบลโชคชัย มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลโชคชัย	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลโชคชัย	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลโชคชัย	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ตำบลโชคชัย	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพหนองหลี่	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ตำบลโชคชัย	ทีมปฏิบัติการ
๘) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย	ทีมปฏิบัติการ
๙) เกษตรตำบลโชคชัย	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลโชคชัย	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรประจำตำบลโชคชัย	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโชคชัย	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๖. ตำบลนาอุดม มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลนาอุดม	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลนาอุดม	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาอุดม	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลนาอุดม	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนาอุดม	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพนาอุดม	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ตำบลนาอุดม	ทีมปฏิบัติการ
๘) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาอุดม	ทีมปฏิบัติการ
๙) เกษตรตำบลนาอุดม	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลนาอุดม	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรประจำตำบลนาอุดม	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาอุดม	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๗. ตำบลนากอก.....

๗. ตำบลนากอก มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลนากอก	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลนากอก	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนากอก	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลนากอก	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ตำบลนากอก	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพนากอก	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ตำบลนาอุดม	ทีมปฏิบัติการ
๘) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนากอก	ทีมปฏิบัติการ
๙) เกษตรตำบลนากอก	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลนากอก	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรประจำตำบลนากอก	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนากอก	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒.๑.๓ อำเภอคำชะอี

๑. ตำบลน้ำเที่ยง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลน้ำเที่ยง	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลน้ำเที่ยง	หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลคำชะอี	รองหัวหน้าทีม
๔) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเที่ยง	รองหัวหน้าทีม
๕) กำนันตำบลน้ำเที่ยง	รองหัวหน้าทีม
๖) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเอี่ยนดง	ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลน้ำเที่ยง	ทีมปฏิบัติการ
๘) ครู กศน. ประจำตำบลน้ำเที่ยง	ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเที่ยง	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลน้ำเที่ยง	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลน้ำเที่ยง	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลน้ำเที่ยง	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเที่ยง	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๒. ตำบลบ้านเหล่า.....

๒. ตำบลบ้านเหล่า มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลบ้านเหล่า	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลบ้านเหล่า	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลบ้านเหล่า	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเหล่า	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่า	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลบ้านเหล่า	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลบ้านเหล่า	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลบ้านเหล่า	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลบ้านเหล่า	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหล่า	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๓. ตำบลบ้านค้อ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลบ้านค้อ	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลบ้านค้อ	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลบ้านค้อ	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคก ๒	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค้อ	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลบ้านค้อ	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลบ้านค้อ	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลบ้านค้อ	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลบ้านค้อ	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๔. ตำบลโพนงาม.....

๔. ตำบลโพนงาม มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลโพนงาม	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลโพนงาม	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลโพนงาม	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสระพัง	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพนงาม	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลโพนงาม	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลโพนงาม	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลโพนงาม	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลโพนงาม	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๕. ตำบลหนองเอี่ยน มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหนองเอี่ยน	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลหนองเอี่ยน	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเอี่ยน	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลหนองเอี่ยน	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเอี่ยน	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองเอี่ยน	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลหนองเอี่ยน	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเอี่ยน	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลหนองเอี่ยน	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลหนองเอี่ยน	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลหนองเอี่ยน	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเอี่ยน	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๖. ตำบลเหล่า.....

๖. ตำบลเหล่าสร้างถ่อ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลเหล่าสร้างถ่อ	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลเหล่าสร้างถ่อ	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าสร้างถ่อ	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลเหล่าสร้างถ่อ	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเหล่าสร้างถ่อ	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเหล่าสร้างถ่อ	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลเหล่าสร้างถ่อ	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าสร้างถ่อ	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเหล่าสร้างถ่อ	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลเหล่าสร้างถ่อ	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลเหล่าสร้างถ่อ	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าสร้างถ่อ	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๗. ตำบลบ้านซ่ง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลบ้านซ่ง	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลบ้านซ่ง	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านซ่ง	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลบ้านซ่ง	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านซ่ง	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านซ่ง	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลบ้านซ่ง	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านซ่ง	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลบ้านซ่ง	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลบ้านซ่ง	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลบ้านซ่ง	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านซ่ง	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๘. ตำบลคำบก.....

๘. ตำบลคำบก มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลคำบก	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลคำบก	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำบก	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลคำบก	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนคำบกวิทยาคาร	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำบก	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลคำบก	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคำบก	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลคำบก	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลคำบก	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลคำบก	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคำบก	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๙. ตำบลคำชะอี มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลคำชะอี	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลคำชะอี	หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำชะอี	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลคำชะอี	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคำชะอี	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำชะอี	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลคำชะอี	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคำชะอี	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลคำชะอี	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลคำชะอี	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลคำชะอี	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคำชะอี	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๒.๑.๔ อำเภอดอนตาล.....

๒.๑.๔ อำเภอดอนตาล

๑. เทศบาลตำบลดอนตาล มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลดอนตาล	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลดอนตาล	หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลดอนตาล	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลดอนตาล	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) นางจินดา บุญพิมพ์ ผู้แทนภาคประชาชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง	ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดเทศบาลตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒ เทศบาลตำบลดอนตาลผาสุก มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลดอนตาล	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลดอนตาล	หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลดอนตาลผาสุก	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลดอนตาล	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดอนตาลผาสุก	ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลดอนตาล	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ

/๑๗) นางบุญล้อม.....

๑๗) นางบุญล้อม คนไว ผู้แทนภาคประชาชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลดอนตาล ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดเทศบาลตำบลดอนตาลผาสุก ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๓ ตำบลบ้านบาก มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลบ้านบาก ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลบ้านบาก หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบาก รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลบ้านบาก รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบ้านบาก ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบาก ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลบ้านบาก ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบาก ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลบ้านบาก ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลบ้านบาก ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) นางดินหอม เบ้าทอง ผู้แทนภาคประชาชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลบ้านบาก ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบาก ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๔. ตำบลป่าไร่ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลป่าไร่ ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลป่าไร่ หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไร่ รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลป่าไร่ รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลป่าไร่ ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าไร่ ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลป่าไร่ ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไร่ ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลป่าไร่ ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลป่าไร่ ทีมปฏิบัติการ

/๑๖) ประธานอาสา.....

๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) นางสมพร บัวพันธ์ ผู้แทนภาคประชาชนด้านการส่งเสริมอาชีพ ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลป่าไร่ ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไร่ ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๕. ตำบลนาสะเม็ง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลนาสะเม็ง ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลนาสะเม็ง หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลนาสะเม็ง รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลนาสะเม็ง ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาสะเม็ง ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ตำบลนาสะเม็ง ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลนาสะเม็ง ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลนาสะเม็ง ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) นางราศี แสงเรือง ผู้แทนภาคประชาชนด้านการส่งเสริมอาชีพ ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรประจำตำบลนาสะเม็ง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๖. ตำบลเหล่าหมี มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลเหล่าหมี ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลเหล่าหมี หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหมี รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลเหล่าหมี รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลเหล่าหมี ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเหล่าหมี ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลเหล่าหมี ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหมี ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเหล่าหมี ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ

/๑๕) ผู้นำอาสา.....

๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลเหล่าหมี ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) นางสัมภาศ พรหมวงศ์ ผู้แทนภาคประชาชนด้านการส่งเสริมอาชีพ ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลเหล่าหมี ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหมี ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๗. ตำบลโพธิ์ไทร มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลโพธิ์ไทร ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลโพธิ์ไทร หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทร รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลโพธิ์ไทร รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลโพธิ์ไทร ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพธิ์ไทร ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลโพธิ์ไทร ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทร ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลโพธิ์ไทร ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลโพธิ์ไทร ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) นางสุเนตร์ พรหมเสนา ผู้แทนภาคประชาชนด้านการส่งเสริมอาชีพ ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลโพธิ์ไทร ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ไทร ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๘. ตำบลบ้านแก้ง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลบ้านแก้ง ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลบ้านแก้ง หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแก้ง รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลบ้านแก้ง รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบ้านแก้ง ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแก้ง ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลบ้านแก้ง ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านแก้ง ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลบ้านแก้ง ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ

/๑๔) ประธานอาสา.....

๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลบ้านแก้ง ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) นางหอม นาโสก ผู้แทนภาคประชาชนด้านการส่งเสริมอาชีพ ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลบ้านแกง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดเทศบาลตำบลบ้านแก้ง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒.๑.๕ อำเภอดงหลวง

๑. ตำบลดงหลวง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลดงหลวง ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลดงหลวง หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลดงหลวง รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลดงหลวง รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลดงหลวง ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงหลวง ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลดงหลวง ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลดงหลวง ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลดงหลวง ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลดงหลวง ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลดงหลวง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดเทศบาลตำบลดงหลวง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒. ตำบลหนองบัว มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหนองบัว ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลหนองบัว หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลหนองบัว รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลหนองบัว ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัว ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลหนองบัว ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองบัว ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลหนองบัว ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ

/๑๓) ประธานเครือข่าย.....

๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลหนองบัว ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลหนองบัว ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๓. ตำบลกกตูม มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลกกตูม ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลกกตูม หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลกกตูม รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลกกตูม รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลกกตูม ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้แทนศูนย์ศิลปาชีพสานแว้ – นาโคกกุง ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกกตูม ทีมปฏิบัติการ
๘) ครู กศน. ประจำตำบลกกตูม ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกกตูม ทีมปฏิบัติการ
๑๐) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลกกตูม ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) กกตูม ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลกกตูม ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดเทศบาลตำบลกกตูม ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๔. ตำบลหนองแคน มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหนองแคน ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลหนองแคน หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลหนองแคน รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลหนองแคน รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลหนองแคน ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้แทนศูนย์ศิลปาชีพบ้านหนองแคน ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแคน ทีมปฏิบัติการ
๘) ครู กศน. ประจำตำบลหนองแคน ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองแคน ทีมปฏิบัติการ
๑๐) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลหนองแคน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ

/๑๒) ประธานคณะ.....

๑๓) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลหนองแคน ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๘) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลหนองแคน ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๙) ปลัดเทศบาลตำบลหนองแคน ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๕. ตำบลชะโนดน้อย มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลชะโนดน้อย ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลชะโนดน้อย หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชะโนดน้อย รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลชะโนดน้อย รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลชะโนดน้อย ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชะโนดน้อย ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลชะโนดน้อย ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลชะโนดน้อย ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลชะโนดน้อย ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลชะโนดน้อย ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลชะโนดน้อย ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชะโนดน้อย ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๖. ตำบลพังแดง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลพังแดง ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลพังแดง หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพังแดง รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลพังแดง รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลพังแดง ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพังแดง ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลพังแดง ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพังแดง ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลพังแดง ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ

/๑๓) ประธานเครือข่าย.....

๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลพังแดง ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลพังแดง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๑๘) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลพังแดง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒.๑.๖ อำเภอหว้านใหญ่

๑. ตำบลหว้านใหญ่ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหว้านใหญ่ เขต ๑ ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลหว้านใหญ่ หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลหว้านใหญ่ รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลหว้านใหญ่ รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหว้านใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๖) หัวหน้าชุดวิทยากรกระบวนการสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนเข้มแข็ง (ชบข.) ที่ ๒๑๐๕ ทีมปฏิบัติการ
๗) หัวหน้าชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชน (ชพส.) ที่ ๒๑๒๒ ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหว้านใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๙) ครู กศน. ประจำตำบลหว้านใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานสภาเทศบาลตำบลหว้านใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๑๑) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลหว้านใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๔) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลหว้านใหญ่ ทีมปฏิบัติการ
๑๘) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๙) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลหว้านใหญ่ ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๐) ปลัดเทศบาลตำบลหว้านใหญ่ ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒. ตำบลป่งขาม มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหว้านใหญ่ เขต ๒ ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลป่งขาม หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่งขาม-ดงหมู รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลป่งขาม รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสองคอน ทีมปฏิบัติการ
๖) หัวหน้าชุดวิทยากรกระบวนการสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนเข้มแข็ง (ชบข.) ที่ ๒๑๐๕ ทีมปฏิบัติการ
๗) หัวหน้าชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชน (ชพส.) ที่ ๒๑๒๒ ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่งขาม ทีมปฏิบัติการ

/๙) ครู กศน.....

๙) ครู กศน. ประจำตำบลป่งขาม ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่งขาม ทีมปฏิบัติการ
๑๑) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลป่งขาม ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๔) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลป่งขาม ทีมปฏิบัติการ
๑๘) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๙) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลป่งขาม ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๐) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่งขาม-ดงหมู ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๓. ตำบลบางทรายน้อย มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลบางทรายน้อย ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลบางทรายน้อย หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางทรายน้อย รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลบางทรายน้อย รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขามป้อม ทีมปฏิบัติการ
๖) หัวหน้าชุดวิทยากรกระบวนการสร้างเครือข่าย ทีมปฏิบัติการ
ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง (ชบช.) ที่ ๒๑๐๕
๗) หัวหน้าชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชน (ชพส.) ที่ ๒๑๒๒ ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางทรายน้อย ทีมปฏิบัติการ
๙) ครู กศน. ประจำตำบลบางทรายน้อย ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางทรายน้อย ทีมปฏิบัติการ
๑๑) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลบางทรายน้อย ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๔) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลบางทรายน้อย ทีมปฏิบัติการ
๑๘) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๙) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลบางทรายน้อย ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๐) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางทรายน้อย ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๔. ตำบลชะโนด มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลชะโนด ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลชะโนด หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลชะโนด รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลชะโนด รองหัวหน้าทีม

/๕) ผู้อำนวยการ.....

๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านชะโนด ๑ ทีมปฏิบัติการ
๖) หัวหน้าชุดวิทยากรกระบวนการสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนเข้มแข็ง (ชบข.) ที่ ๒๑๐๕ ทีมปฏิบัติการ
๗) หัวหน้าชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชน (ชพส.) ที่ ๒๑๒๒ ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชะโนด ทีมปฏิบัติการ
๙) ครู กศน. ประจำตำบลชะโนด ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ประธานสภาเทศบาลตำบลชะโนด ทีมปฏิบัติการ
๑๑) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลชะโนด ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๔) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลชะโนด ทีมปฏิบัติการ
๑๘) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๙) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลชะโนด ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๐) ปลัดเทศบาลตำบลชะโนด ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๕. ตำบลดงหมู มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหว้านใหญ่ เขต ๒ ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลดงหมู หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่งขาม-ดงหมู รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลดงหมู รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ๘๔ พรรษา ทีมปฏิบัติการ
๖) หัวหน้านิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกนครพนม ทีมปฏิบัติการ
๗) หัวหน้าชุดวิทยากรกระบวนการสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนเข้มแข็ง (ชบข.) ที่ ๒๑๐๕ ทีมปฏิบัติการ
๘) หัวหน้าชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชน (ชพส.) ที่ ๒๑๒๒ ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงหมู ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ครู กศน. ประจำตำบลดงหมู ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดงหมู ทีมปฏิบัติการ
๑๒) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลดงหมู ทีมปฏิบัติการ
๑๓) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๕) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๘) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลดงหมู ทีมปฏิบัติการ
๑๙) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ

/๒๐) พัฒนากร.....

๒๐) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลดงหมู ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๑) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่งขาม-ดงหมู ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒.๑๗ อำเภอหนองสูง

๑. ตำบลหนองสูง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหนองสูง ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลหนองสูง หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลหนองสูงเหนือ รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลหนองสูง รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาหนองแคน ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคันแท ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองสูง ทีมปฏิบัติการ
๘) ครู กศน. ประจำตำบลหนองสูง ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองสูง ทีมปฏิบัติการ
๑๐) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลหนองสูง ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๓) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลหนองสูง ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๘) นางภักดี อาจวิชัย ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๑๙) นางสุวรรณี วิเศษศรี ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๒๐) นายพลพรรค อาจวิชัย ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๒๑) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลหนองสูง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๒) ปลัดเทศบาลตำบลหนองสูงเหนือ ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒. ตำบลโนนยาง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลโนนยาง ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลโนนยาง หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนยาง รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลโนนยาง รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนยาง ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านงิ้ว/คำพอก ทีมปฏิบัติการ
๗) ครู กศน. ประจำตำบลโนนยาง ทีมปฏิบัติการ
๘) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนยาง ทีมปฏิบัติการ
๙) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลโนนยาง ทีมปฏิบัติการ
๑๐) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๒) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ

/๑๓) ประธานเครือข่าย.....

๑๓) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลโนนยาง ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๗) นายเดช เรธะนู ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๑๘) นายวินัย อุคำพันธ์ ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๑๙) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลโนนยาง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๐) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนยาง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๓. ตำบลภูวง มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลภูวง ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลภูวง หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลตำบลภูวง รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลภูวง รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบุ่ง ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังไฮ ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภูวง ทีมปฏิบัติการ
๘) ครู กศน. ประจำตำบลภูวง ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลภูวง ทีมปฏิบัติการ
๑๐) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลภูวง ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๓) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลภูวง ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๘) นายถาวร เสียงเย็น ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๑๙) นางสุนิสา จูมแพง ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๒๐) นางขวัญใจ จำปา ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๒๑) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลภูวง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๒) ปลัดเทศบาลตำบลภูวง ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๔. ตำบลบ้านเป้า มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลบ้านเป้า ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลบ้านเป้า หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเป้า รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลบ้านเป้า รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนพลังราษฎร์พิทยาสรรพ์ ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเป้า ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเป้า ทีมปฏิบัติการ

/๘) ครู กศน.....

๘) ครู กศน. ประจำตำบลบ้านเป้า ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านเป้า ทีมปฏิบัติการ
๑๐) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลบ้านเป้า ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๓) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลบ้านเป้า ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๘) นายราชิวัฒน์ ปัททุม ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๑๙) นายถวัลย์ นามเหลา ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๒๐) นางสำรับ งานไว ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๒๑) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลบ้านเป้า ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๒) ปลัดเทศบาลตำบลบ้านเป้า ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๕. ตำบลหนองสูงใต้ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหนองสูงใต้ ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลหนองสูงใต้ หัวหน้าทีม
๓) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูงใต้ รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลหนองสูงใต้ รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแวงวิทยาคม ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแวง ทีมปฏิบัติการ
๗) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านโคกกลาง ทีมปฏิบัติการ
๘) ครู กศน. ประจำตำบลหนองสูงใต้ ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้แทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูงใต้ ทีมปฏิบัติการ
๑๐) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลหนองสูงใต้ ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.) ทีมปฏิบัติการ
๑๓) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลหนองสูงใต้ ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ทีมปฏิบัติการ
๑๘) นายอุดร อินผิว ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๑๙) นายสมัย ทองใจ ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๒๐) นายอุทิศ มหาวงศ์ ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ทีมปฏิบัติการ
๒๑) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลหนองสูงใต้ ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๒) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสูงใต้ ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

/๖) ตำบลหนองสูง.....

๖. ตำบลหนองสูงเหนือ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) เจ้าคณะตำบลหนองสูงเหนือ	ที่ปรึกษา
๒) ปลัดอำเภอผู้ประสานงานตำบลหนองสูงเหนือ	หัวหน้าทีม
๓) นายกเทศมนตรีตำบลหนองสูงเหนือ	รองหัวหน้าทีม
๔) กำนันตำบลหนองสูงเหนือ	รองหัวหน้าทีม
๕) ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองหนองสูง	ทีมปฏิบัติการ
๖) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกกไฮโนนน้ำคำ	ทีมปฏิบัติการ
๗) หัวหน้ากลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชนโรงพยาบาลหนองสูง	ทีมปฏิบัติการ
๘) ครู กศน. ประจำตำบลหนองสูงเหนือ	ทีมปฏิบัติการ
๙) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองสูงเหนือ	ทีมปฏิบัติการ
๑๐) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลหนองสูงเหนือ	ทีมปฏิบัติการ
๑๑) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	ทีมปฏิบัติการ
๑๒) ประธานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน (ศอช.ต.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๓) หัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	ทีมปฏิบัติการ
๑๔) ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ทีมปฏิบัติการ
๑๕) ประธานอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ทีมปฏิบัติการ
๑๖) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ตำบลหนองสูงเหนือ	ทีมปฏิบัติการ
๑๗) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.)	ทีมปฏิบัติการ
๑๘) นางภากุระ คีมยะราช ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่	ทีมปฏิบัติการ
๑๙) นายสุรชิต อาจวิชัย ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่	ทีมปฏิบัติการ
๒๐) นางปริศนา จันปุ่ม ผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่	ทีมปฏิบัติการ
๒๑) พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลหนองสูงเหนือ	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ
๒๒) ปลัดเทศบาลตำบลหนองสูงเหนือ	ทีมปฏิบัติการและเลขานุการ

๒.๒ อำนาจและหน้าที่

๑) กำหนดแนวทาง วางแผนการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระดับพื้นที่ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒) ส่งเสริม เผยแพร่ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่

๓) ตรวจสอบการจำแนกสถานะครัวเรือนเป้าหมายตามศักยภาพในการพัฒนา ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่สามารถดำเนินการได้เองและร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People and Analytics Platform : TPMAP)

๔) ติดตาม ประเมินผลการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่

๕) รวบรวมรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.) ทราบเป็นระยะ

๖) ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน

/๗) สรรหา.....

๗) สรรหา คัดเลือกบุคคลร่วมทีมพี่เลี้ยง เพื่อเสนอให้ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) แต่งตั้ง

๘) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มุกดาหาร) และศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.) มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายวีระชัย นาคมาศ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

ก3. ข้อมูลบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับหน่วยงาน

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

โครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน

ระหว่าง

๑๒ กระทรวง ๑ หน่วยงาน

.....

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ณ ตึกภักดีบดินทร์ ทำเนียบรัฐบาล ระหว่าง ๑๒ กระทรวง ๑ หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข และกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งวิกฤตเศรษฐกิจ การเข้าถึงบริการภาครัฐ กระบวนการยุติธรรม และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยเฉพาะครอบครัวยากจนที่มีคนเปราะบางจะได้รับความเดือดร้อนมากกว่ากลุ่มอื่น *ความเปราะบางเป็นแนวคิดที่มีความเป็นพลวัตรมากกว่าความยากจน ในการขจัดความยากจนในสังคมไทยให้หมดไปจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าหากมีครัวเรือนจำนวนมากยังคงเปราะบางอยู่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยการแก้ปัญหาแบบบูรณาการเพื่อการมองปัญหาให้รอบด้านในทุกมิติ* ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เนื่องด้วยการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องวิเคราะห์ให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหา โดยสาเหตุของปัญหาอาจไม่ได้มาจากมิติทางสังคมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังคาบเกี่ยวกับมิติอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นต้องอาศัยการให้ความสำคัญกับการบูรณาการการแก้ปัญหาและความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อให้การดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางเกิดความยั่งยืน

โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เจตนารมณ์ในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ จัดทำขึ้นจากความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่มีความมุ่งมั่นและเห็นความสำคัญในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในประเทศ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๔๗/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓

/เรื่อง การจัดตั้ง...

เรื่อง การจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) และเพื่อตกลงร่วมกันในการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อบูรณาการในการช่วยเหลือประชาชนกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนให้ครอบคลุมในทุกมิติแบบองค์รวม และให้สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง เพื่อให้สามารถอยู่ในครอบครัวได้อย่างมั่นคงมีความสุข และยั่งยืน ด้วยการบูรณาการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

ข้อ ๒ วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อบูรณาการความร่วมมือในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางให้ครอบคลุมทุกมิติแบบองค์รวม

๒.๒ เพื่อให้กลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง และให้ครอบครัวมั่นคงมีความสุข สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๒.๓ เพื่อให้มีฐานข้อมูลกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนระดับประเทศที่เกิดจากการบูรณาการข้อมูลจากทุกหน่วยงาน

ข้อ ๓ นิยามครัวเรือนเปราะบาง

ครัวเรือนเปราะบาง หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้น้อย ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและมีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น เช่น ครอบครัวยากจนที่มีเด็กเล็ก แม่เลี้ยงเดี่ยว ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ป่วยติดเตียงมีปัญหาที่อยู่อาศัย จำเป็นต้องร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มดังกล่าวอย่างเร่งด่วน จริงจัง และต่อเนื่อง

ข้อ ๔ ขอบเขตความร่วมมือ

๔.๑ สำนักนายกรัฐมนตรี

ประสานและขับเคลื่อนในงานประชาสัมพันธ์และการสื่อสารสังคม การตรวจติดตามแบบบูรณาการ การเป็นศูนย์บริการรับฟังความคิดเห็น การมีส่วนร่วม และรับเรื่องราวร้องทุกข์ตลอดจนปัญหา ความเดือดร้อนอื่นของประชาชน

๔.๒ กระทรวงมหาดไทย

ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน สนับสนุนการบูรณาการข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการชี้เป้า เพื่อแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือครัวเรือนกลุ่มเปราะบางในหมู่บ้าน/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ให้มีความมั่นคงมีเสถียรภาพ ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต (Way of Life)

๔.๓ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สนับสนุนข้อมูลกลุ่มเปราะบางเพื่อการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลรายครัวเรือน รวมถึงวางแผนการให้ความช่วยเหลือ และพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือให้สามารถเข้าถึงสวัสดิการ โดยมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ติดตามครอบครัวกลุ่มเปราะบางอย่างต่อเนื่อง และใช้กลไกสภาองค์กรชุมชนตำบลขับเคลื่อนกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิต

๔.๔ กระทรวงศึกษาธิการ

ส่งเสริม สนับสนุนการดูแลกลุ่มเปราะบางให้เข้าถึงระบบการศึกษาทุกระดับ ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการอาชีวศึกษา รวมถึงการทำงานร่วมกับครอบครัวกลุ่มเปราะบางให้เด็กได้ศึกษาต่อ เน้นการสร้างคุณค่าให้กับการศึกษา และสร้างเครือข่ายสังคมดูแลและช่วยเหลือเด็กนอกระบบการศึกษา

/๔.๕ กระทรวง...

๔.๕ กระทรวงกลาโหม

สนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ดีขึ้น ตามงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน และตามศักยภาพของหน่วย เมื่อได้รับการประสาน

๔.๖ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับกลุ่มเปราะบางในชุมชน สนับสนุนการจัดกิจกรรมกีฬาเยาวชน กีฬาเพื่อมวลชน และกิจกรรมนันทนาการ เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน และการพัฒนายกระดับทักษะให้กับแรงงานในภาคการท่องเที่ยว

๔.๗ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้กับกลุ่มเปราะบาง ถ่ายทอดองค์ความรู้และใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม บูรณาการการพัฒนาระบบข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบของปัญหากลุ่มคนเปราะบางและนำไปสู่การสร้างโมเดลความช่วยเหลือตลอดจนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคม

๔.๘ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สนับสนุนการเสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านการเกษตรและการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้แก่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มเปราะบาง และส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มเปราะบางในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันในการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

๔.๙ กระทรวงพาณิชย์

ส่งเสริมการตลาด ดูแลราคาสินค้าเกษตร รายได้เกษตรกรกลุ่มเปราะบาง พัฒนาคุณภาพสินค้าชุมชน จัดหาช่องทางการจำหน่าย รวมถึงสร้างศักยภาพเชิงพาณิชย์ให้กับชุมชน

๔.๑๐ กระทรวงแรงงาน

การให้บริการจัดหางานในประเทศให้แก่ประชาชนกลุ่มเปราะบาง เพื่อให้มีงานทำและมีรายได้ตลอดจนการแนะแนวอาชีพและส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยการพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่ประชาชนกลุ่มเปราะบาง ให้มีความรู้ ความสามารถในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งนี้ เป็นไปตามแผนการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ตกลงร่วมกันภายใต้ภารกิจที่เหมาะสม

๔.๑๑ กระทรวงวัฒนธรรม

ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเทศกาลประเพณี ถนนสายวัฒนธรรม รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์ ดนตรี ศิลปะ หัตถกรรม สื่อ และกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอด สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมการใช้หลักการ บวร เป็นพลังขับเคลื่อนการนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงาม เพื่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน

/๔.๑๒ กระทรวง...

๔.๑๒ กระทรวงสาธารณสุข

ยกระดับระบบสุขภาพให้คนไทยทุกครอบครัวมีหมอประจำตัวสามคน บูรณาการสร้างระบบสาธารณสุขที่เหมาะสมสำหรับคนไทยและทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

๔.๑๓ กรุงเทพมหานคร

การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว การรักษาพยาบาล การจัดการศึกษา รวมถึงการสังคมสงเคราะห์ และการส่งเสริมอาชีพ

ข้อ ๕ การรักษาความลับ

ทุกฝ่ายจะใช้ข้อมูลที่ได้รับตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้เท่านั้น โดยตกลงร่วมกันว่าจะรักษาข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นความลับโดยเคร่งครัด และไม่นำไปใช้เพื่อประโยชน์อย่างอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ รวมทั้งไม่นำไปให้หน่วยงานหรือบุคคลอื่น นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากทุกฝ่ายก่อน ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลส่วนบุคคลจึงขอให้เก็บรักษาและควบคุมการใช้ข้อมูลให้เป็นไปตามกฎหมายและวัตถุประสงค์อย่างเคร่งครัด

ข้อ ๖ การดำเนินงาน

การดำเนินงานของทุกฝ่ายตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือดังกล่าวข้างต้น ให้อยู่ภายใต้กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องของแต่ละฝ่าย ซึ่งบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ถือเป็นภารกิจที่ต้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน หากสถานการณ์และนโยบายมีการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับปรุง ทบทวน และแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์และนโยบายนั้นโดยความยินยอมร่วมกันของทุกฝ่าย

ข้อ ๗ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไข และหรือเพิ่มเติมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้จะต้องได้รับความยินยอมทุกฝ่าย ทั้งนี้ ให้จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรให้ทุกฝ่ายทราบและเห็นชอบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน โดยจัดทำเป็นบันทึกแก้ไขเพิ่มเติมแนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ และให้ถือว่าการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้

ข้อ ๘ ระยะเวลาความร่วมมือ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ลงนามเป็นต้นไป โดยมีกำหนดระยะเวลาความร่วมมือ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๘) ทุกฝ่ายอาจตกลงกันเป็นหนังสือเพื่อยุติความร่วมมือการดำเนินงานภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ได้ โดยความเห็นชอบของทุกฝ่าย

สิทธิบอกเลิกความร่วมมือ ให้ทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งแก่ทุกฝ่ายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน จึงจะมีสิทธิบอกเลิกบันทึกข้อตกลงความร่วมมือได้

ข้อ ๙ การแก้ไขปัญหา

หากเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ทุกฝ่ายจะร่วมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้ได้ข้อยุติโดยเร็ว

/บันทึกข้อตกลง...

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้จัดทำขึ้น ๑๓ ฉบับ โดยมีข้อความถูกต้องตรงกัน ทุกฝ่ายได้อ่านพิจารณาข้อความ และเข้าใจรายละเอียดโดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ทุกประการ จึงได้ลงนามร่วมกันไว้เป็นหลักฐานสำคัญ โดยเก็บรักษาไว้ฝ่ายละ ๑ ฉบับ และให้มีผลปฏิบัติร่วมกัน ตั้งแต่วันที่ลงนามเป็นต้นไป

(นายสุภัทร จำปาทอง)
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

พลเอก
(ณัฐ อินทรเจริญ)
ปลัดกระทรวงกลาโหม

(นายโชติ ตราชู)
ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

(ศาสตราจารย์สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล)
ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(นายทองเปลว กองจันทร์)
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(นายบุณยฤทธิ์ กัลยาณมิตร)
ปลัดกระทรวงพาณิชย์

(นายสุทธิ สุโกศล)
ปลัดกระทรวงแรงงาน

(นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร)
ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

(นายเกียรติภูมิ วงศ์รจิต)
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

(นางศิลปสวย ระวีแสงสูรย์)
ปลัดกรุงเทพมหานคร

(นายธีรภัทร ประยูรสิทธิ)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

(นายฉัตรชัย พรหมเลิศ)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

(นางพัชรี อาระยะกุล)
ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดนำร่อง
ระหว่าง
สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
(หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่)
กับ
กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ตั้งอยู่ที่ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) เลขที่ ๓๑๙ อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น ๑๔ ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ ระหว่าง

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่) โดย นายกิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) เลขที่ ๓๑๙ อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น ๑๔ ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ ตามผนวก ๑ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “บพท.” ฝ่ายที่หนึ่ง กับ

กรมการปกครอง โดย นายธนาคม จงจิระ อธิบดีกรมการปกครอง ตั้งอยู่ที่ ถนนอัษฎางค์ แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐ ตามผนวก ๒ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ปค.” ฝ่ายที่สอง กับ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดย นายประยูร รัตนเสนีย์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ตั้งอยู่ที่ ถนนนครราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ ตามผนวก ๓ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “สถ.” ฝ่ายที่สาม กับ

กรมการพัฒนาชุมชน โดย นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคาร B) ชั้น ๕ ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐ ตามผนวก ๔ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “พช.” ฝ่ายที่สี่

ทั้งสี่ฝ่ายได้ตกลงทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกัน โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของความร่วมมือ

ทั้งสี่ฝ่ายได้ตกลงในการบูรณาการความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดนำร่อง ๒๐ จังหวัด ประกอบด้วยปัตตานี อำนาจเจริญ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดนำร่อง
ระหว่าง
สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
(หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่)
กับ
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ตั้งอยู่เลขที่ ๓๑๙ อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น ๑๔ ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ ระหว่าง

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่) โดย นายกิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ สำนักงานตั้งอยู่ที่ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) เลขที่ ๓๑๙ อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น ๑๔ ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ ตามผนวก ๑ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “บพท.” ฝ่ายที่หนึ่ง กับ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดย นายสุภกร บัวสาย ผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ ๓๘๘ อาคาร เอส. พี. ชั้น ๑๓ ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐ ตามผนวก ๒ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “กสศ.” ฝ่ายที่สอง

ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกัน โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของความร่วมมือ

ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงในการบูรณาการความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดนำร่อง ๒๐ จังหวัด ประกอบด้วยปัตตานี อำนาจเจริญ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ สกลนคร มุกดาหาร กาฬสินธุ์ บุรีรัมย์ นราธิวาส อุบลราชธานี ลำปาง พัทลุง นครราชสีมา ร้อยเอ็ด พิษณุโลก เลย และยะลา เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้วยการ ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติและการเสริมพลังทางสังคม และเป็นไปตามแนวทางการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ด้วยการ

/เพิ่มโอกาส...

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดนำร่อง
ระหว่าง
สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
(หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่)
กับ
กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
การเคหะแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ตั้งอยู่เลขที่ ๓๑๙ อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น ๑๔ ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ ระหว่าง

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (หน่วยบริหารจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่) โดย นายกิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) เลขที่ ๓๑๙ อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น ๑๔ ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ ตามผนวก ๑ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “บพท.” ฝ่ายที่หนึ่ง กับ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน โดย นางสุภัชชา สุทธิพล อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตั้งอยู่เลขที่ ๖๑๘/๑ ถนนนิคมมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐ ตามผนวก ๒ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ดย.” ฝ่ายที่สอง กับ

กรมกิจการผู้สูงอายุ โดย นางสุจิตรา พิทยานรเศรษฐ์ อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ ตั้งอยู่เลขที่ ๕๓๙/๒ ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐ ตามผนวก ๓ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “ผส.” ฝ่ายที่สามกับ

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดย นางจินตนา จันทร์บำรุง อธิบดีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ตั้งอยู่เลขที่ ๒๕๕ บริเวณสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐ ตามผนวก ๔ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “สค.” ฝ่ายที่สี่ กับ

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดย นายสุทธิ จันทรวงษ์ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐๓๔ ถนนกรุงเกษม แขวงคลองมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐ ตามผนวก ๕ แนบท้ายบันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “พส.” ฝ่ายที่ห้า กับ

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดย นางสาวสราญภัทร อนุมัติราชกิจ อธิบดีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตั้งอยู่เลขที่ ๒๕๕ อาคาร ๖๐ ปี กรมประชาสงเคราะห์ ถนนราชวิถี

ก4. ข้อมูลบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับพื้นที่

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วย
การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างบูรณาการ

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้ จัดทำขึ้น ณ สวนรุกขชาติห้วยบังอี่ ตำบลหนองแวง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๔ ระหว่าง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษ์ จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กับ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดมุกดาหาร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร สภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร และอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ทั้ง ๗ ฝ่ายได้ตกลงร่วมกันจัดทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งข้อตกลงมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันในการให้บริการทางด้านการจัดการศึกษา การบริการชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้ตระหนักและมีเจตนารมณ์ ร่วมกันในการพัฒนาชุมชน อันเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม แตกต่างหลากหลาย ตามภูมินิเวศ ให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศในทุกๆ มิติ จึงได้กำหนดหน้าที่ต่างๆ ในการร่วมมือ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งขบวนองค์กรชุมชนอย่างบูรณาการ มีระบบบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ชุมชนที่เป็นฐานรากในการพัฒนาสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยหน่วยงานทั้งเจ็ด ได้ตกลงร่วมมือกันดำเนินการโดยมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ บันทึกความร่วมมือนี้มีอายุ ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๔– ๒๕๖๗) หากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งประสงค์จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความ สามารถกระทำได้ โดยแจ้งให้หน่วยงานอื่นทราบล่วงหน้า ๓ เดือน

ข้อ ๒ วัตถุประสงค์ของบันทึกข้อตกลง

๒.๑ เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีพัฒนาเป็นการสร้างเครือข่ายข้ามหน่วยงานอย่างยั่งยืน

๒.๒ เพื่อพัฒนาแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดมุกดาหาร

๒.๓ เพื่อพัฒนาการจัดการระบบข้อมูล การจัดการความรู้ การวิจัยพื้นที่รูปธรรมครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา

๒.๔ เพื่อร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดและแผนพัฒนาตำบลโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

ข้อ ๓ สถานที่ดำเนินการ

ณ สวนรุกขชาติห้วยบังอี่ ตำบลหนองแวง อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ข้อ ๔ บทบาทของหน่วยงานต่างๆ มีดังนี้

๔.๑ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดมุกดาหาร มีบทบาทสำคัญในการ

๔.๑.๑) ร่วมพัฒนาหลักสูตรแกนนำ ๔๔ ตำบล และจัดบุคลากรเข้าร่วมอบรมแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรภาคีต่างๆ

๔.๑.๒) เผยแพร่ ส่งเสริมการแปรแนวคิดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารตลอดจนเผยแพร่สู่สาธารณะ และ

๔.๑.๓) ร่วมปฏิบัติการเรียนรู้ตำบลรูปธรรมความสำเร็จ อาทิเช่น สวัสดิการชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบล เศรษฐกิจและทุนชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

๔.๑.๔) ร่วมสอบทาน/ติดตาม/ประเมินผล แบบเสริมพลังสู่การบริหารการจัดการที่ดี

๔.๑.๕) ร่วมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอื่นๆที่เหมาะสม

๔.๒ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์กรมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๒.๑) สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือ แก่ขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร ในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร

๔.๒.๒) สนับสนุนงบประมาณภายใต้กรอบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนตามบทบาทภารกิจของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

๔.๒.๓) ประสานงาน บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีการพัฒนาอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก

๔.๒.๔) ร่วมพัฒนาหลักสูตรแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง ๔๔ ตำบล และจัดบุคลากรเข้าร่วมอบรมแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรภาคีต่างๆ

๔.๒.๕) ร่วมสอบทาน/ติดตาม/ประเมินผล แบบเสริมพลังสู่การบริหารการจัดการที่ดี

๔.๓ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

๔.๓.๑) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘ และข้อบังคับสถาบันวิทยาลัยชุมชนว่าด้วยการดำเนินการจัดการศึกษาและยกเลิกการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา องค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐและสถานศึกษาขั้นสูงหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศหรือต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙

๔.๓.๒) ใช้หลักสูตรการบริการวิชาการ การฝึกอบรม ประกาศนียบัตร สัมฤทธิบัตรหรืออนุปริญญาที่มีอยู่หรือพัฒนาใหม่ร่วมกัน

๔.๓.๓) บริหารหลักสูตรและการสอนแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

๔.๓.๔) จัดหาอาจารย์ผู้สอนที่มีคุณสมบัติ ร่วมบริหารและดำเนินงานการจัดการเรียนการสอน

๔.๓.๕) สนับสนุนบุคลากรเพื่อการศึกษาวิจัย และข้อมูลจากงานวิจัยภายใต้การดำเนินงานของวิทยาลัยชุมมุกดาหาร หรืออื่นๆ

๔.๔ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร

๔.๔.๑) บูรณาการและเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สนับสนุนให้ชุมชนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

๔.๔.๒) สนับสนุนงบประมาณภายใต้กรอบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อหนุนเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนตามบทบาท ภารกิจของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

๔.๔.๓) ขับเคลื่อนการบูรณาการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตผู้ประสบปัญหาทางสังคมเป็นรายครัวเรือนและพัฒนาศักยภาพชุมชน

๔.๔.๔) เรื่องอื่น ๆ ตามเห็นสมควร

๔.๕ สภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร

๔.๕.๑) พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรภายในจังหวัดร่วมกับฝ่ายที่หนึ่ง

๔.๕.๒) ประสานนโยบายและการดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร เกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา หน่วยงานของรัฐ และสภาองค์กรชุมชนตำบล

๔.๕.๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกร ภายใต้พื้นที่การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด ในรูปแบบต่าง ๆ

๔.๕.๔) สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างครบวงจรและยั่งยืน ร่วมกับสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด

๔.๕.๕) เสนอนโยบายและแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม รวมทั้งราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมที่ไม่เป็นธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ

๔.๕.๖) ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำแก่เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกร ภายใต้พื้นที่การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในจังหวัด

๔.๕.๗) เรื่องอื่นๆตามเห็นสมควร

๔.๖ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

๔.๖.๑) ให้การสนับสนุนข้อมูล บุคลากร และประมาณการค่าใช่จ่ายในการสำรวจเพื่อการซ่อมปรับปรุงบ้าน ตามโครงการแก้ปัญหาสังคมและความยากจนด้านที่อยู่อาศัย (บ้านสร้างสุขมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร) ตามที่ภาคีเครือข่ายร้องขอ

๔.๖.๒) ให้การสนับสนุนบุคลากร และงบประมาณ ในการจัดซื้อวัสดุก่อสร้างและอื่นๆ สำหรับการก่อสร้างบ้านผู้ยากไร้ตามโครงการแก้ปัญหาสังคมและความยากจนด้านที่อยู่อาศัย (บ้านสร้างสุขมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร) สำหรับโครงการจัดทำเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

๔.๖.๓) ให้การสนับสนุนโครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโครงการแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จ ที่เป็นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม

๔.๗ อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

๔.๗.๑) บูรณาการการบริหารราชการ การปกครองท้องที่ อำนวยความเป็นธรรม การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในทุกระดับในพื้นที่ เพื่อ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข

๔.๗.๒) ส่งเสริมสนับสนุนการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทุกระดับ โดยผ่านกิจกรรมจิตอาสาพระราชทาน

๔.๗.๓) สร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ

ข้อ ๕ บันทึกข้อตกลงนี้ ได้จัดทำขึ้น ๗ ฉบับ ทุกฉบับมีข้อความตรงกัน หน่วยงานทั้งเจ็ดได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ณ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ และเก็บไว้เป็นหลักฐานหน่วยงานละฉบับ

ลงชื่อ.....
(นายบุญเพ็ง ยืนยง)
ผู้แทนเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....
(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ลงชื่อ.....
(นางสาวเฉลิมศรี ระดากูล)
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(องค์การมหาชน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลงชื่อ.....
(นางสุพัตรา ไพฑูรย์)
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....
(นางธงชัย โสดา)
ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร
สภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ พันตำรวจโท ดร. .....
(จิตต์ ศรีโยหะ มุกดาธนพงศ์)
นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....
(นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ)
นายอำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ลงชื่อ.....
(นายเอกราช มณีกรรณ์)
ปลัดจังหวัดมุกดาหาร
สักขีพยาน

ลงชื่อ.....
(นางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ)
ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อยจังหวัดมุกดาหาร
สักขีพยาน

ลงชื่อ.....
(นายทองเสริฐ ใจตรง)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร
สักขีพยาน

ลงชื่อ.....
(นายสมชาติ ภาระสุวรรณ)
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
สักขีพยาน

วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ก5. หนังสือสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักนโยบายและแผน โทร. ๐ ๒๒๒๓ ๕๒๔๕

ที่ มท ๐๒๑๑.๓/ว ๓๕๔๒ **วันที่** ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สนับสนุนการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ของแผนงานการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

เรียน อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ตามที่กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลง (MOU) การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดนำร่อง กับสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ และบางกอกคอนเวนชัน เซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร นั้น

กระทรวงมหาดไทยได้รับแจ้งจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ว่า หน่วยงานฯ ได้ดำเนินการตามแผนงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ โดยความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ๑๐ จังหวัดนำร่องที่มีรายได้ภาคครัวเรือนต่ำสุดจากข้อมูลดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI Index) ปี ๒๕๖๒ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี อำนาจเจริญ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ สกลนคร มุกดาหาร และจังหวัดกาฬสินธุ์ และในปี ๒๕๖๔ หน่วยงานฯ ได้ดำเนินการต่อยอดและขยายผลแผนงานวิจัยและนวัตกรรมฯ ระยะที่ ๒ ในพื้นที่ ๑๐ จังหวัดเพิ่มเติม ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ นราธิวาส อุบลราชธานี ลำปาง พัทลุง นครราชสีมา ร้อยเอ็ด พิษณุโลก เลย และจังหวัดยะลา จึงขอความอนุเคราะห์กระทรวงมหาดไทยสนับสนุนเชิงนโยบายในการบูรณาการความร่วมมือการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ๒๐ จังหวัดข้างต้น เพื่อให้การแก้ปัญหาความยากจนตามแผนงานการวิจัยและนวัตกรรมฯ ในพื้นที่ ๒๐ จังหวัดเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการบูรณาการความร่วมมือตามบันทึกข้อตกลง (MOU) การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดนำร่อง ในการนี้ กระทรวงมหาดไทยขอให้หน่วยงานให้การสนับสนุนเชิงนโยบายในการบูรณาการความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ๒๐ จังหวัด ตามบันทึกข้อตกลงร่วมกับคณะผู้วิจัยตามที่เห็นสมควร รายละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ที่ อว. ๖๒๐๔/๔๐๙ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ที่ส่งมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ทางเว็บไซต์สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย http://www.ppb.moi.go.th/midev01/ หัวข้อ "หนังสือแจ้งเวียน/ ประชาสัมพันธ์"

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(นายฉัตรชัย พรหมเลิศ)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

ที่ มท ๐๒๑๑.๓/ว ๓๖๔๑๗

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สนับสนุนการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ของแผนงานการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

เรียน **ผู้ว่าราชการจังหวัด ๑๐ จังหวัด (ตามบัญชีแนบท้าย)**

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
ที่ อว. ๖๒๐๔/๔๐๙ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔

ด้วยกระทรวงมหาดไทยได้รับแจ้งจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ว่า หน่วยงานฯ ได้ดำเนินการตามแผนงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ โดยความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ๑๐ จังหวัดนำร่องที่มีรายได้ภาคครัวเรือนต่ำสุดจากข้อมูลดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI Index) ปี ๒๕๖๒ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี อำนาจเจริญ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ สกลนคร มุกดาหาร และจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงขอความอนุเคราะห์กระทรวงมหาดไทยแจ้งจังหวัดสนับสนุนการนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

เพื่อให้การแก้ปัญหาความยากจนตามแผนงานการวิจัยและนวัตกรรมฯ ในพื้นที่ ๑๐ จังหวัดนำร่องเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม กระทรวงมหาดไทยขอให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑. อนุญาตให้สถาบันการศึกษาซึ่งเป็นคณะผู้วิจัยในพื้นที่ประสานเข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน พร้อมหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานแผนงานวิจัยฯ ที่ผ่านมาให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดได้รับทราบ

๒. มอบหมายให้สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานการทำงานร่วมกันกับคณะผู้วิจัย รวมถึงพิจารณานำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัด รวมทั้ง ติดตามความคืบหน้าของโครงการวิจัยในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง หรือร่วมเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการวิจัยร่วมกับหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลดเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ทางเว็บไซต์สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย http://www.ppb.moi.go.th/midev01/ หัวข้อ "หนังสือแจ้งเวียน/ ประชาสัมพันธ์" หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้มอบหมายให้ นางสาวสุณีรัตน์ วัฒนาศิลากรณ์ นักวิเคราะห์อาวุโส หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙ ๕๔๓๐ ๖๔๕๐ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ suneerat.wat@nxpo.or.th เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายฉัตรชัย พรหมเลิศ)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สำนักงานปลัดกระทรวง
สำนักนโยบายและแผน
โทร. ๐ ๒๒๒๓ ๕๒๔๕

รายชื่อตามบัญชีแนบท้าย
หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๓/ว ๓๕๔๑ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๔
จำนวน ๑๐ จังหวัด

<u>จังหวัดนำร่อง</u>

๑. จังหวัดปัตตานี
๒. จังหวัดอำนาจเจริญ
๓. จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๔. จังหวัดชัยนาท
๕. จังหวัดสุรินทร์
๖. จังหวัดยโสธร
๗. จังหวัดศรีสะเกษ
๘. จังหวัดสกลนคร
๙. จังหวัดมุกดาหาร
๑๐. จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ 70 การลงนามข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระดับหน่วยงาน
ณ โรงแรมเซ็นทาราฯ กรุงเทพฯ

ภาพที่ 71 การทำความร่วมมือระดับพื้นที่ในจังหวัดมุกดาหาร
ณ อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

ภาคผนวก ข
ผลวิเคราะห์ทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติ

ข1. แบบสอบถามการวิจัย

ข2. หนังสือการสอบทานข้อมูล

ข3. ข้อมูลผลการวิเคราะห์ทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติ ระดับจังหวัด

.

ข1. แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถาม
โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน
แบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ
หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน

รหัสบ้าน.....(ที่ระบุในทะเบียนบ้าน) ***ขอดูทะเบียนบ้าน***

หมายเลขครัวเรือนเกษตรกร (สมุดเขียว) ❑ไม่มี ❑ มี หมายเลข**.....**

ชื่อหมู่บ้าน.....**บ้านเลขที่**.....**หมู่ที่**.....

ตำบล..... **อำเภอ**..... **จังหวัด**.....**รหัสไปรษณีย์**.....

ชื่อเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน(นาย/นาง/นางสาว) .....

ชื่อผู้ให้ข้อมูล(นาย/นาง/นางสาว) .....

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ❑-❑❑❑❑-❑❑❑❑❑-❑❑-❑

กรณีไม่มีบัตรให้ระบุว่า ❑ ไม่มีบัตร

หมายเลขโทรศัพท์(บ้าน/มือถือ).....

จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนตามทะเบียนบ้าน.....**คน จำนวนคนที่อยู่จริง.....คน**

ลายมือชื่อผู้ให้ข้อมูล.....

แสดงความยินยอมให้ใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของโครงการเท่านั้น

สำหรับทีมสำรวจข้อมูล

ชื่อผู้สำรวจ

1. .....เบอร์โทรศัพท์..... ลายมือชื่อ.....
2. .....เบอร์โทรศัพท์..... ลายมือชื่อ.....

สำรวจ ณ วันที่...../...../..... เริ่มสำรวจเวลา.....น. เสร็จเวลา.....น.

หมายเหตุ (ข้อสังเกต ปัญหา และอุปสรรคในการเก็บข้อมูล).....

.....

ลายมือชื่อผู้บันทึกข้อมูล.....เบอร์โทรศัพท์.....

ลายมือชื่อ.....วันที่...../...../.....

<u>หมายเหตุ</u>

1. ควรไปสำรวจ ณ บ้านพักอาศัยของผู้ตอบ เพื่อจะได้สังเกตสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยได้
2. ขอดูทะเบียนบ้าน เพื่อบันทึกเลขที่บ้าน ที่อยู่ และรายชื่อของสมาชิกและหมายเลขบัตรประชาชนของทุกคนในครัวเรือนได้ถูกต้อง*(อาจมีการใช้เครื่องอ่านบัตรร่วมด้วย)*

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน (ทุนมนุษย์)

A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	
ลำดับ	**ชื่อ-นามสกุล** (ให้ระบุคำนำหน้าชื่อลงไปด้วย) เช่น นาย,นาง,นางสาว,เด็กหญิง, เด็กชาย	**อายุ** (เดือน/ปี)	**เพศ** 1 ชาย 2 หญิง	**สถานะตามทะเบียนบ้าน** 1 มีชื่อและอาศัยอยู่ 2 มีชื่อแต่ไม่อาศัย 3 ไม่มีชื่อแต่อาศัยอยู่	**สุขภาพ** 1 ปกติ 2 ป่วยเรื้อรังได้ที่ไม่ติดเตียง (เช่น หัวใจ เบาหวาน) 3 พิการพึ่งตนเองได้ 4 ผู้ป่วยติดเตียง/พิการ พึ่งตัวเองไม่ได้	**สวัสดิการสังคม (เลือกได้มากกว่า 1)** 0 ไม่ได้รับ 1 เด็กแรกเกิด 2 เบี้ยผู้สูงอายุ/คนชรา 3 เบี้ยคนพิการ 4 ประกันสังคม (นายจ้าง) 5 ประกันตนเอง 6 บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 7 การเยียวยาจากโควิด 8 อื่น ๆ (*เช่น ทุนการศึกษา)*	**ระบุจำนวนเงินสวัสดิการ**	
							จำนวนเงิน	**ความถี่ (ระบุ เช่น ทุกเดือน/ ครั้งเดียว)**
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								

หมายเหต : 1. ไม่สำรวจข้อมูลบุคคลที่มีชื่อตามทะเบียนบ้านแต่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในบ้านโดยไม่มีการติดต่อใด ๆ กับครัวเรือนมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. จำนวนเงินสวัสดิการให้ระบุจำนวนเงิน และความถี่ เช่น กรณีผู้สุงอายุ 600 บาท ทุกเดือน หรือ กรณีเงินเยียวยาจากโควิด 15,000 บาท ครั้งเดียว

		A9	A10	A11	A12	A13
ลำดับ	**ชื่อ-นามสกุล** (ให้ระบุคำนำหน้าชื่อลงไปด้วย) เช่น นาย,นาง,นางสาว,เด็กหญิง, เด็กชาย	**ภาษาไทย** 0 = ไม่ได้ 1 = ได้		**การศึกษาสูงสุด** 0 ไม่ได้เรียน 1 ต่ำกว่าประถม 2 ประถมศึกษา 3 ม.ต้น 4 ม.ปลาย หรือเทียบเท่า 5 ปวช./ประกาศนียบัตร 6 ปวส./อนุปริญญา 7 ป.ตรี หรือเทียบเท่า 8 สูงกว่าปริญญาตรี	**กำลังศึกษาระดับ** 0 ไม่ได้เรียน (เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ/ทารก) 1 ต่ำกว่าประถม 2 ประถมศึกษา 3 ม.ต้น 4 ม.ปลาย หรือเทียบเท่า 5 ปวช./ประกาศนียบัตร 6 ปวส./อนุปริญญา 7 ป.ตรี หรือเทียบเท่า 8 สูงกว่าปริญญาตรี	**สถานภาพการศึกษา** 0 ไม่ได้เรียน (เรียนจบแล้วไม่เรียนต่อ) 1 ไปเรียนสม่ำเสมอ 2 หยุดเรียนเป็นระยะ ๆ 3 ออกกลางคัน (Dropout)
		อ่าน	**เขียน**			
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						

ลำดับ	**ชื่อ-นามสกุล** (ให้ระบุคำนำหน้าชื่อลงไปด้วย) เช่น นาย,นาง,นางสาว,เด็กหญิง,เด็กชาย	A14	A15	A16	A17
		สถานภาพการทำงาน 0 = ไม่ทำงาน 1 = ทำงาน	**อาชีพ (เลือกได้มากกว่า 1)** 0 ไม่มีอาชีพ 1 เกษตรกรรม 2 ประมง 3 รับจ้างภาคการเกษตร/ประมง 4 รับจ้างทั่วไปนอกภาคการเกษตร (รายวัน) 5 ลูกจ้าง บ.เอกชน โรงงาน โรงแรมห้างร้าน 6 ลูกจ้างหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ 7 รับราชการ/พนักงานหน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ 8 ธุรกิจส่วนตัว/งานบริการ (เช่น ร้านขายของชำ ร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์ ค้าขาย/หาบเร่/แผงลอย ร้านเสริมสวย รับจ้างซักรีด ขับสามล้อ มอเตอร์ไซค์รับจ้าง เป็นต้น) 9 อื่นๆ (ระบุ)	**ทักษะอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ (ตอบได้มากกว่า 1)** 0 ไม่มี 1 เกษตรกรรม 2 ประมง 3 ช่าง (ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างซ่อม ช่างเสริมสวย) 4 ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม 5 อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร 6 สมุนไพร หัตถเวช 7 เทคโนโลยีสารสนเทศ 8 พิธีกรรมทางศาสนา 9 บริหารธุรกิจ/การตลาด 10 อื่น ๆ (ระบุ)	**รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย (บาท/เดือน)** ***[กรอกเฉพาะบุคคลที่ไม่ได้มีรายได้จากภาคการเกษตร]***
1					
2					
3					
4					
5					

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านกายภาพและสาธารณูปโภคสาธารณูปการ(ทุนกายภาพ)

1. ให้ระบบ pin location ของบ้านด้วย GIS *ต้องการเชื่อมฐานข้อมูลพิกัดของสถานที่ราชการทั่วประเทศ เช่น Citizeninfo)* *ต้องการ Function การ upload ภาพถ่าย*	B1
2. ท่านและสมาชิกในครัวเรือนมีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่	B2
☐ 1) อาศัยอยู่กับผู้อื่น	(1)
☐ 2) เช่าบ้านอยู่ ค่าเช่า.....บาท/เดือน	(2)
☐ 3) ปลูกบ้านในที่ดินผู้อื่น เช่น ญาติ ที่ดินสาธารณะ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ศาสนสถาน เป็นต้น มีค่าเช่า.....บาท (ไม่มีค่าเช่าให้ใส่ 0)	(3)
☐ 4) มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง	
☐ บ้านไม่ติดจำนองหรือค้ำประกัน พื้นที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา	(4)
☐ บ้านติดจำนองหรือค้ำประกันกับสถาบันการเงิน ธนาคาร พื้นที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา	(5)
☐ บ้านติดจำนองหรือค้ำประกันกับเจ้าหนี้นอกระบบ พื้นที่.....ไร่.....งาน.....ตารางวา	(6)
3. สภาพของบ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร	B3
☐ 1) สภาพทรุดโทรม หรือวัสดุก่อสร้างบ้านไม่ถาวร เช่น ไม้ไผ่ แผ่นไม้อัด มุงจาก มุงหญ้าคา	(1)
☐ 2) บ้านไม้หรือตึก หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสี ที่มีสภาพแข็งแรงปานกลาง	(2)
☐ 3) บ้านอาคารไม้/ตึกที่มีสภาพมั่นคงแข็งแรง	(3)
4. ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และถูกสุขลักษณะของบ้านพักอาศัย (ใช่=1 , ไม่ใช่=0)	B4
1) บ้านพักอาศัยมีการจัดเก็บสิ่งของเป็นระเบียบไม่รกรุงรัง ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	B4.1
2) บ้านพักอาศัยมีการจัดการระบบระบายน้ำในบ้าน ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	B4.2
3) บ้านพักอาศัยมีห้องส้วมที่สะอาด แข็งแรง ระบายน้ำดีไม่มีกลิ่นเหม็น ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	B4.3
4) บ้านพักอาศัยมีการคัดแยกขยะและกำหนดจุดทิ้งขยะชัดเจน ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	B4.4
5. การใช้ไฟฟ้าหรือพลังงานทางเลือก	B5
5.1 ครัวเรือนของท่านมีไฟฟ้าใช้หรือไม่	B5.1
☐ 1) ไม่มี (เช่น เทียน ตะเกียง)	(1)
☐ 2) ต่อพ่วงไฟฟ้าจากคนอื่น (ไม่มีมิเตอร์ไฟฟ้าของตนเอง)	(2)
☐ 3) มีมิเตอร์ของตนเอง	(3)
5.2 ครัวเรือนของท่านได้ใช้พลังงานทางเลือกหรือไม่ (เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ พลังงานลม เครื่องปั่นไฟ แก๊สชีวภาพ แก๊สชีวมวล เป็นต้น)	B5.2
☐ 1) ใช้ ☐ 2) ไม่ใช้	(1,0)
6. น้ำในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนท่านมาจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	B6
6.1 น้ำจากระบบประปา (นครหลวง, ภูมิภาค, ชุมชน, ต่อพ่วงคนอื่น)	B6.1
☐ ใช้ ☐ ไม่ใช้	(1,0)
6.2 น้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย บาดาล อ่างเก็บน้ำ น้ำฝน)	B6.2
☐ เพียงพอตลอดปี ☐ ไม่เพียงพอ ☐ ไม่ใช้	(2,1,0)
6.3 ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม)	B6.3
☐ ซื้อ ☐ ไม่ซื้อ	(1,0)

7. ครัวเรือนของท่านมีอุปกรณ์สารสนเทศหรือไม่ (โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ เครื่องคอมพิวเตอร์และสัญญาณอินเตอร์เน็ต)	**B7**
7.1 โทรศัพท์บ้าน	**B7.1**
☐ ไม่มี	(0)
☐ มีโทรศัพท์บ้าน จำนวน.....เครื่อง	(1)
7.2 โทรศัพท์มือถือ	**B7.2**
☐ ไม่มี	(0)
☐ มีโทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน.....เครื่อง	(1)
☐ มีโทรศัพท์มือถือและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน.....เครื่อง	(2)
7.3 เครื่องคอมพิวเตอร์	**B7.3**
☐ ไม่มี	(0)
☐ มีแต่ไม่มีอินเตอร์เน็ต จำนวน.....เครื่อง	(1)
☐ มีและมีอินเตอร์เน็ต จำนวน.....เครื่อง	(2)
8. ครัวเรือนของท่านมีพื้นที่ทำกินทางการเกษตรหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	**B8**
☐ 1) ไม่มีที่ทำกินทางการเกษตร/ไม่ได้ทำการเกษตร (ข้ามไปตอบข้อ 11)	(1)
☐ 2) มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยมีเอกสารสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของ จำนวน.....แปลง พื้นที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา	(2)
- แปลงที่ 1	
☐ ไม่ติดจำนอง หรือค้ำประกัน	
☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับสถาบันการเงิน ธนาคาร	
☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับเจ้าหนี้นอกระบบ	
- แปลงที่ 2	
☐ ไม่ติดจำนอง หรือค้ำประกัน	
☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับสถาบันการเงิน ธนาคาร	
☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับเจ้าหนี้นอกระบบ	
- แปลงที่ 3	
☐ ไม่ติดจำนอง หรือค้ำประกัน	
☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับสถาบันการเงิน ธนาคาร	
☐ ติดจำนอง หรือค้ำประกันกับเจ้าหนี้นอกระบบ	
☐ 3) มีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารแสดงสิทธิ์แสดงการครอบครอง จำนวน.....แปลง พื้นที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา	(3) (4)
☐ 4) มีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตป่า (ป่าสงวนฯ/อุทยานฯ หรืออื่นๆ) จำนวน.....แปลง พื้นที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา	(5)
☐ 5) ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองแต่อาศัยพื้นที่ของบุคคลอื่นทำ โดยไม่มีค่าเช่า	(6)
☐ 6) เช่าที่ทำกินจำนวน.....แปลง พื้นที่รวม.....ไร่..... งาน.....ตารางวา ค่าเช่า.....บาท/เดือน หรือแบ่งผลผลิต.....(หน่วยผลผลิต)	

9. ครัวเรือนของท่านใช้น้ำเพื่อทำการเกษตรจากแหล่งใดเป็นหลัก	**B9**
☐ 1) แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง	(1)
☐ 2) อ่างเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน	(2)
☐ 3) น้ำใต้ดิน (บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล)	(3)
☐ 4) น้ำฝน	(4)
☐ 5) คลองชลประทาน	(5)
☐ 6) อื่น ๆ (ระบุ)	(6)
10. ครัวเรือนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ทำกินหรือไม่	**B10**
☐ ไม่มีปัญหา	(0)
☐ มีปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) คือ	
☐ 1) น้ำเข้าไม่ถึงแปลง หรือมีน้ำไม่เพียงพอตลอดทั้งปี	(1)
☐ 2) ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตไม่ดี	(2)
☐ 3) ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน	(3)
☐ 4) ที่ดินติดจำนอง	(4)
☐ 5) อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น อุทกภัย ดินถล่ม	(5)
☐ 6) เข้าถึงยาก (เช่น ไม่มีถนนหรือถนนไม่ดี เข้าได้บางฤดูกาล)	(6)
☐ 7) อื่น ๆ (ระบุ)	(7)
11. ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทาง	**B11**
11.1 ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าที่อยู่อาศัย	**B11.1**
☐ 1) ไม่มีถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัย	(1)
☐ 2) ถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้บางฤดูกาล	(2)
☐ 3) ถนนเข้าถึงที่อยู่อาศัยใช้การได้	(3)
☐ 4) มีการเดินทางในรูปแบบอื่น (ระบุ)	(4)
11.2 ถนน/เส้นทางสาธารณะและการเดินทางเข้าที่ทำกิน	**B11.2**
☐ 1) ไม่มีถนนเข้าถึงที่ทำกิน	(1)
☐ 2) ถนนเข้าถึงที่ทำกินใช้การได้บางฤดูกาล	(2)
☐ 3) ถนนเข้าถึงที่ทำกินและใช้การได้ดี	(3)
☐ 4) มีการเดินทางในรูปแบบอื่น (ระบุ)	(4)
12. ครัวเรือนของท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และประกาศของหน่วยงานราชการจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า1 ข้อ)	**B12**
☐ 1) ไม่ได้รับข่าวสาร	(1)
☐ 2) โทรทัศน์	(2)
☐ 3) วิทยุ	(3)
☐ 4) หนังสือพิมพ์	(4)
☐ 5) วารสารการเกษตร	(5)
☐ 6) อินเตอร์เน็ต /Social media กลุ่มไลน์	(6)
☐ 7) ประชุมหมู่บ้าน	(7)
☐ 8) หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	(8)

☐ 9) เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ร้านค้าในหมู่บ้าน	(9)
☐ 10) ติดประกาศที่เทศบาล/อบต. / หน่วยงาน	(10)
☐ 11) รถประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน	(11)
☐ 12) อื่น ๆ (ระบุ)	(12)
13. ครัวเรือนของท่านรับรู้/ใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารและประกาศของหน่วยงานราชการจากแหล่งใดที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพและสร้างรายได้ (ตอบได้มากกว่า1 ข้อ)	**B13**
☐ 1) ไม่ได้รับข่าวสาร	(1)
☐ 2) โทรทัศน์	(2)
☐ 3) วิทยุ	(3)
☐ 4) หนังสือพิมพ์	(4)
☐ 5) วารสารการเกษตร	(5)
☐ 6) อินเตอร์เน็ต /Social media กลุ่มไลน์	(6)
☐ 7) ประชุมหมู่บ้าน	(7)
☐ 8) หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	(8)
☐ 9) เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ร้านค้าในหมู่บ้าน	(9)
☐ 10) ติดประกาศที่เทศบาล/อบต. / หน่วยงาน	(10)
☐ 11) รถประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน	(11)
☐ 12) อื่น ๆ (ระบุ)	(12)
14. ครัวเรือนของท่านใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขอรับสวัสดิการจากภาครัฐหรือไม่	**B14**
☐ 1) ไม่ใช้ ☐ 2) ใช้	(0,1)
15. ครัวเรือนของท่านได้รับประโยชน์ในการดำรงชีพและสร้างรายได้จากเทคโนโลยีดิจิทัลหรือไม่	**B15**
☐ 1) ไม่ได้ ☐ 2) ได้	(0,1)

ส่วนที่ 3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ทุนการเงิน)

1. รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนมาจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	**C1**
1.1) พืชเกษตร	**C1.1**
☐ ไม่ได้เพาะปลูกพืชเกษตร	(0)
☐ ทำนา	(1)
ผลผลิตที่ได้.....เกวียน/ตัน ราคาที่ขายได้รวม.....บาท	
☐ ทำสวนผัก/ผลไม้	(2)
ผลผลิตที่ได้.....กก. ราคาที่ขายได้รวม.....บาท	
☐ พืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วอื่น ๆ พริก ฯลฯ	(3)
ผลผลิตที่ได้.....ตัน ราคาที่ขายได้รวม.....บาท	
☐ พืชอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน	(4)
ผลผลิตที่ได้.....เกวียน/ตัน ราคาที่ขายได้รวม.....บาท	
(ต้นทุนคำนวณจากค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของพืชแต่ละชนิดตามข้อมูลแต่ละพื้นที่จังหวัด)	

1.2) ปศุสัตว์	**C1.2**
☐ ไม่ได้ทำปศุสัตว์	(0)
☐ สัตว์ปีก ราคาที่ขายได้รวม.....บาท ต้นทุน.....บาท	(1)
☐ หมู ราคาที่ขายได้รวม.....บาท ต้นทุน.....บาท	(2)
☐ วัว/ควาย ราคาที่ขายได้รวม.....บาท ต้นทุน.....บาท	(3)
1.3) ประมง	**C1.3**
☐ ไม่ได้ทำประมง	(0)
☐ ประมงน้ำเค็ม ราคาที่ขายได้รวม.....บาท ต้นทุน.....บาท	(1)
☐ ประมงน้ำจืด (เช่น บ่อปลา กุ้ง กบ เป็นต้น) รายได้.....บาท ต้นทุน.....บาท	(2)
2. รายได้จากการส่งกลับมาจากลูกหลานที่ทำงานนอกพื้นที่อื่น ๆ รายได้.....บาท/เดือน	**C2**
3. รายจ่ายครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	**C3**
☐ 1) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการบริโภค (อาหาร เครื่องดื่ม) รวม..... บาท/เดือน	(1)
☐ 2) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการอุปโภค (ของใช้ในครัวเรือน เดินทาง พลังงาน) รวม..... บาท/เดือน	(2)
☐ 3) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย น้ำ ไฟ โทรศัพท์ อินเตอร์เน็ต รวม..... บาท/เดือน	(3)
☐ 4) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการศึกษา รวม..... บาท/เดือน	(4)
☐ 5) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการรักษาพยาบาล รวม..... บาท/ปี	(5)
☐ 6) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการประกันภัยต่างๆ ประกันรถยนต์ รวม..... บาท/ปี	(6)
☐ 7) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยด้านสังคม (งานบวช งานแต่ง งานศพ) ศาสนา บริจาค รวม..... บาท/เดือน	(7)
☐ 8) ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง ท่องเที่ยว รวม..... บาท/เดือน	(8)
☐ 9) ค่าใช้จ่ายในการเสี่ยงโชค เช่น ล็อตเตอรี่รวม..... บาท/เดือน	(9)
☐ 10) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย อื่น ๆ (ระบุ)	(10)
(ให้ระบบคำนวณรายจ่ายรวมให้อัตโนมัติ)	
4. ครัวเรือนของท่านมีการออมหรือไม่	**C4**
☐ 1) ไม่มี	(0)
☐ 2) มี (ระบุประเภทการออม)	

ประเภทการออม	จำนวนเงิน (บาท)	
☐ 1) เงินสด และทรัพย์สิน (เช่น ทอง)		(1)
☐ 2) เงินฝากกับสถาบันการเงิน (ธนาคาร หน่วยประกันชีวิต)		(2)
☐ 3) เงินฝากกับสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนชุมชน กลุ่มสัจจะ กองทุนหมู่บ้าน		(3)
☐ 4) พันธบัตร/สลากออมทรัพย์ (ออมสิน ธกส. ฯลฯ)		(4)
☐ 5) กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)		(5)
☐ 6) การออมอื่น ๆ (ระบุ)		(6)

5. ครัวเรือนของท่านมีหนี้สินหรือไม่	**C5**
☐1) ไม่มี เนื่องจาก	**C5.1**
☐ ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน	(1)
☐ ไม่มีความสามารถในการชำระคืน	(2)
☐ อื่น ๆ (ระบุ)	(3)
☐ 2) มี **(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)**	**C5.2**

C5.2.1	C5.2.2	C5.2.3	C5.2.4	C5.2.5
แหล่งสินเชื่อ	**จำนวนเงินกู้ที่คงค้าง (บาท)**	**วัตถุประสงค์การกู้** 1 = เพื่ออุปโภคบริโภค 2 = เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ 3 = อื่น ๆ (เช่น รักษาพยาบาล การศึกษา ด้านสังคม เป็นต้น)	**เคยผิดนัดชำระหนี้หรือไม่** 0 = ไม่เคย 1 = เคย 1-2 ครั้ง 2 = เป็นประจำ	**ถ้าต้องกู้เพิ่มจะกู้แหล่งนี้ได้อีกไหม** 0 = กู้ไม่ได้ 1 = กู้เพิ่มได้
1. ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน (อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี)				
2. กองทุนการเงินของชุมชน (สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มกองทุน)				
3.กองทุนการเงินที่รัฐสนับสนุน (กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.))				
4. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์				
5. ธนาคารออมสิน				
6. ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ (เช่น กสิกร ไทยพาณิชย์ กรุงไทย ธอส. ฯลฯ)				
7. สถาบันการเงินเอกชน (ไฟแนนซ์ ,อิออน, เงินติดล้อ)				
8. ร้านค้าอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย ยา ฯลฯ)				

C5.2.1	C5.2.2	C5.2.3	C5.2.4	C5.2.5
แหล่งสินเชื่อ	**จำนวนเงินกู้ที่คงค้าง (บาท)**	**วัตถุประสงค์การกู้** 1 = เพื่ออุปโภคบริโภค 2 = เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ 3 = อื่น ๆ (เช่น รักษาพยาบาล การศึกษา ด้านสังคม เป็นต้น)	**เคยผิดนัดชำระหนี้หรือไม่** 0 = ไม่เคย 1 = เคย 1-2 ครั้ง 2 = เป็นประจำ	**ถ้าต้องกู้เพิ่มจะกู้แหล่งนี้ได้อีกไหม** 0 = กู้ไม่ได้ 1 = กู้เพิ่มได้
9. เงินกู้นอกระบบ (อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี)				
10. กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา				
11. แหล่งอื่น ๆ (ระบุ)				

6. ครัวเรือนของท่านมีทรัพย์สินเพื่อการประกอบอาชีพหรือไม่	C6
☐ 1) ไม่มี	(0)
☐ 2) มี	
☐ 1) เครื่องจักรกล เช่น รถไถขนาดเล็ก เครื่องตัดหญ้า ฯลฯ	(1)
☐ 2) รถมอเตอร์ไซค์ (พร้อมเสื้อ) รถแท็กซี่	(2)
☐ 3) เรือประมง เรือติดเครื่องยนต์	(3)
☐ 4) แผงขายของ	(4)
☐ 5) ยุ้งฉาง	(5)
☐ 6) หุ้น	(6)
☐ 7) แชร์ (ที่ยังไม่ได้เปีย)	(7)
☐ 8) สัตว์เลี้ยง	(8)
☐ 9) อื่น ๆ(ระบุ)	(9)

ส่วนที่ 4 ทรัพยากรธรรมชาติ และภัยพิบัติต่างๆ (ทุนทรัพยากรธรรมชาติ)

1. ให้ระบบ pin location ของที่ทำกินด้วย GIS *(ต้องการเชื่อมฐานข้อมูลพิกัดของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทั่วประเทศ)*	D1
2. ครัวเรือนของท่านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ <u>เพื่อการยังชีพ</u> หรือไม่	D2
☐ ไม่ใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อยังชีพ	(0)
☐ ใช้	
☐ 1) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้บางฤดูกาล	(1)
☐ 2) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพได้ตลอดเวลา	(2)
☐ 3) อื่น ๆ (ระบุ)	(3)

3. ครัวเรือนของท่านได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ <u>เพื่อสร้างรายได้</u> หรือไม่ ☐ ไม่ใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อสร้างรายได้ ☐ ใช้ ☐ 1) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้บางฤดูกาล ☐ 2) สามารถเข้าใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้ตลอดเวลา ☐ 3) อื่น ๆ (ระบุ)	**D3** (0) (1) (2) (3)
4. ครัวเรือนของท่านมี<u>บ้านพักอาศัย</u>อยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) ☐ ไม่อยู่ ☐ อยู่ **(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)**	**D4** (0)

D4.1	D4.2	D4.3
ประเภทของภัยพิบัติ	**ความถี่ประสบภัยพิบัติ** 0 = ไม่เคยประสบภัยพิบัติ 1 = 1 ครั้ง 2 = 2-3 ครั้งในรอบ 5 ปี 3 = ทุกปี (ปีละครั้ง) 4 = มากกว่าปีละ 1 ครั้ง	**การรับมือกับภัยพิบัติ** 0 = ไม่ได้รับความช่วยเหลือ/ช่วยเหลือตัวเอง 1 = ได้รับการช่วยเหลือและชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ/เอกชน 2 = ชุมชนมีระบบบริหารจัดการรองรับภัยพิบัติ 3 = ชุมชนมีระบบบริหารจัดการรองรับภัยพิบัติและสามารถฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติได้เร็ว
☐ 1) อุทกภัย		
☐ 2) ดินโคลนถล่ม		
☐ 3) วาตภัย		
☐ 4) อัคคีภัย		
☐ 5) ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย		
☐ 6) ภัยแล้ง		
☐ 7) ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน		
☐ 8) ภัยโรคระบาดในมนุษย์		
☐ 9) ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด		
☐ 10) ภัยโรคระบาดสัตว์ และสัตว์น้ำ		

5. ครัวเรือนของท่าน<u>มีที่ทำกิน(รวมชายฝั่งทะเลกรณีชาวประมงพื้นบ้าน)</u> อยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือไม่ ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) ☐ ไม่อยู่ ☐ อยู่ **(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)**	**D5** (0)

D5.1	**D5.2**	**D5.3**
ประเภทของภัยพิบัติ	**ความถี่ประสบภัยพิบัติ** 0 = ไม่เคยประสบภัยพิบัติ 1 = 1 ครั้ง 2 = 2-3 ครั้งในรอบ 5 ปี 3 = ทุกปี (ปีละครั้ง) 4 = มากกว่าปีละ 1 ครั้ง	**การรับมือกับภัยพิบัติ** 0 = ไม่ได้รับความช่วยเหลือ/ช่วยเหลือตัวเอง 1 = ได้รับการช่วยเหลือและชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ/เอกชน 2 = ชุมชนมีระบบบริหารจัดการรองรับภัยพิบัติ 3 = ชุมชนมีระบบบริหารจัดการรองรับภัยพิบัติและสามารถฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติได้เร็ว
☐ 1) อุทกภัย		
☐ 2) ดินโคลนถล่ม		
☐ 3) วาตภัย		
☐ 4) อัคคีภัย		
☐ 5) ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย		
☐ 6) ภัยแล้ง		
☐ 7) ไฟจากไฟป่าและหมอกควัน		
☐ 8) ภัยโรคระบาดในมนุษย์		
☐ 9) ภัยจากแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาด		
☐ 10) ภัยโรคระบาดสัตว์ และสัตว์น้ำ		

ส่วนที่ 5 การเกื้อกูลและระบบรองรับทางสังคม (ทุนทางสังคม)

1. ครัวเรือนของท่านเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมของชุมชนใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			**E1**
E1.1	**E1.2**	**E1.3**	**E1.4**
ประเภท	**การเป็นสมาชิก** 0 = ไม่เป็น 1 = เป็น	**การพึ่งพาในกรณีที่ได้รับความเดือดร้อน** 1= พึ่งได้มาก 2= พึ่งได้บ้าง 3= พึ่งไม่ได้เลย	**ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม** 0 = ไม่มี 1 = มี
1) กลุ่มอาชีพ/การผลิต/แปรรูป (เช่น กลุ่มเมล็ดพันธุ์)			
2) กลุ่มการเงิน (เช่น กองทุน กลุ่มออมทรัพย์)			
3) กลุ่มสวัสดิการสังคม (เช่น กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนสวัสดิการชุมชน)			
4) กลุ่มด้านสังคม (เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี/แม่บ้าน กลุ่มศาสนา)			
5) กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ (เช่น กลุ่มอนุรักษ์ฯ กลุ่มผู้ใช้น้ำ)			
6) กลุ่มอื่น ๆ (ระบุ)			

2. ครัวเรือนของท่านเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				**E2**
E2.1	**E2.2**	**E2.3**	**E2.4**	**E2.5**
ประเภท	**ระดับการมีส่วนร่วม** 0 = ไม่ร่วม 1 = เข้าร่วมรับรู้ รับฟัง 2 = เสนอความคิดเห็นลงแรง 3 = ตัดสินใจ	**ความถี่ในการเข้าร่วม** 0 = ไม่เคยเข้าร่วมเลย 1 =เข้าร่วมบางครั้ง 2 =เข้าร่วมทุกครั้ง	**ประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (ระบุ)**	**ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (ระบุ)**
1) กิจกรรมทางศาสนา				
2) กิจกรรมประชาคม				
3) กิจกรรมทางการพัฒนา				
4) อื่น ๆ (ระบุ)				

3. การช่วยเหลือกันเมื่อคนในชุมชนประสบความเดือดร้อน	**E3**
☐ 1) ไม่มี	(1)
☐ 2) ช่วยเหลือกันตามธรรมเนียมประเพณี (ไม่ต้องเกณฑ์/บังคับ)	(2)
☐ 3) มีการกำหนดกติกาในการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน	(3)
☐ 4) มีการตั้งกลุ่มหรือกลไกเพื่อดำเนินการช่วยเหลือกันเมื่อประสบความเดือดร้อน (เช่น กองทุนสวัสดิการในระดับชุมชน)	(4)
4. การกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกันของชุมชน	**E4**
☐ ไม่มีการกำหนดกฎระเบียบ หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน (ข้ามไปตอบข้อ 6)	(1)
☐ เริ่มมีแนวทางหรือกฎระเบียบชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กติกา ธรรมนูญชุมชน	(2)
☐ แนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนแต่ยังไม่มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง	(3)
☐ มีแนวทางหรือกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน	(4)
5. การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของชุมชน	**E5**
☐ 1) คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนน้อยปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน	(1)
☐ 2) คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชุมชน	(2)
6. การจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชน	**E6**
☐ 1) ชุมชนไม่สามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ ต้องมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของรัฐเข้ามาไกล่เกลี่ย เช่น ตำรวจ เจ้าพนักงานปกครอง	(1)
☐ 2) ชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ในบางเรื่อง	(2)
☐ 3) ชุมชนสามารถไกล่เกลี่ยปัญหากันเองได้ โดยมีคนกลางที่ชุมชนให้การยอมรับ	(3)
7. ชุมชนของท่านมีผู้ที่มีความรู้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนด้านใดบ้าง	**E7**
☐ 1) เกษตรกรรม	(1)
☐ 2) การประมง	(2)
☐ 3) ช่าง (ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างซ่อม ช่างเสริมสวย)	(3)
☐ 4) สมุนไพร หัตถเวช	(4)
☐ 5) อาหาร ขนม แปรรูป ถนอมอาหาร	(5)
☐ 6) ศิลปะ งานฝีมือ หัตถกรรม	(6)
☐ 7) พิธีกรรมทางศาสนา	(7)
☐ 8) เทคโนโลยีสารสนเทศ	(8)
☐ 9) อื่น ๆ (ระบุ)	(9)
8. ครัวเรือนของท่านเคยได้ใช้ความรู้จากผู้ที่มีความรู้ ตามข้อ 7 ในการแก้ไขปัญหาหรือไม่	**E8**
☐ 1. ไม่เคย	(0)
☐ 2. เคย (ระบุ)	(1)

9. ประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน	**E9**
☐ มีประสบการณ์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก	(1)
☐ มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับชุมชน	(2)
☐ มีองค์ความรู้ ผู้รู้ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่สามารถขยายผลให้กับชุมชนอื่น ๆ	(3)
☐ มีองค์ความรู้และผู้รู้ท้องถิ่น ที่สามารถประสานกับองค์ความรู้และกลไกภายนอกอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม	(4)
10. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชน	**E10**
☐ การบริหารจัดการชุมชน องค์กร กลุ่ม หรือสถาบันในชุมชนขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นหลัก	(1)
☐ สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนมีบทบาทเสนอข้อคิดเห็น และมีการนำข้อคิดเห็นไปปรับปรุงการดำเนินงาน	(2)
☐ สมาชิกกลุ่ม องค์กร หรือสถาบันในชุมชนได้รับการยอมรับ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชน เช่น การกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการการแก้ไขปัญหา การกำกับและประเมินผล อย่างชัดเจน	(3)
☐ สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน องค์กร กลุ่มหรือสถาบันร่วมกัน โดยการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	(4)

ข2. หนังสือการสอบทานข้อมูล

ที่ อว.๐๖๑๐.๐๕/ว.๓๑๕

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
เลขที่ ๑๙๙ หมู่ที่ ๑๐ บ้านบุ่งอุทัย
ต.นาสีนวน อ.เมือง จ.มุกดาหาร
๔๙๐๐๐

๒๑ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สอบทานข้อมูลคนยากจนในพื้นที่

เรียน นายอำเภอทุกอำเภอ/นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบล/นายเทศมนตรีตำบลทุกตำบล/
ผู้ใหญ่บ้านและกำนันทุกหมู่บ้านในจังหวัดมุกดาหาร ทุกท่าน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑.ข้อมูลและบัญชีรายชื่อคนยากจนในพื้นที่ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ดำเนินการโครงการวิจัย “เรื่องการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของโครงการฯ คือ เพื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์คนยากจนในแต่ละพื้นที่ในจังหวัดมุกดาหารและทำการคัดกรองข้อมูลคนยากจนเพื่อส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการของผู้ยากไร้ และเป็นหน่วยงานประสานงานข้อมูลความยากจนในพื้นที่ ซึ่งโครงการดังกล่าวฯ ได้เลือกพื้นที่ในอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่นำร่องในการเก็บข้อมูลการแก้ไขปัญหาความอยากจนในพื้นที่ บัดนี้การดำเนินการเก็บข้อมูลและการประมวลผลเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยได้สรุปข้อมูลและจำแนกตามสถานะความยากจนเรียบร้อยแล้ว

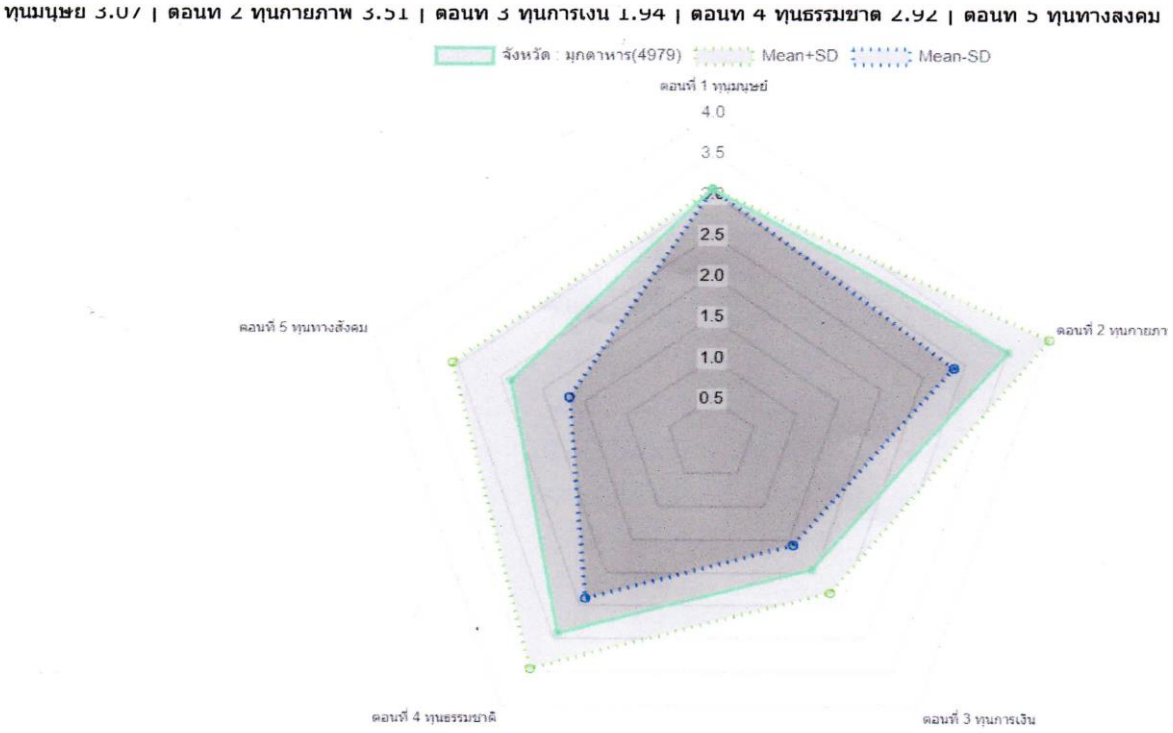
ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความยากจนในพื้นที่แท้จริง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร จึงขอความอนุเคราะห์มายังหน่วยงาน ได้ตรวจสอบข้อมูลและยืนยันข้อมูลตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และขอความอนุเคราะห์ส่งข้อมูลคืนกลับวิทยาลัยขุมชนมุกาดาหาร ภายในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔ และเพื่อรวบรวมข้อมูลและรายงานผลข้อมูลส่งต่อไปยังหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหารที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะถือว่าเป็นความลับของทางราชการ จะไม่เปิดเผยต่อสาธารณะชน หรือสอบถามข้อมูลและยืนยันข้อมูลได้ที่โทรศัพท์/LINE ID โทร. ๐๙๕-๖๐๒๘๙๙๐ (ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ตำแหน่งครูเชี่ยวชาญ หัวหน้าโครงการฯ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

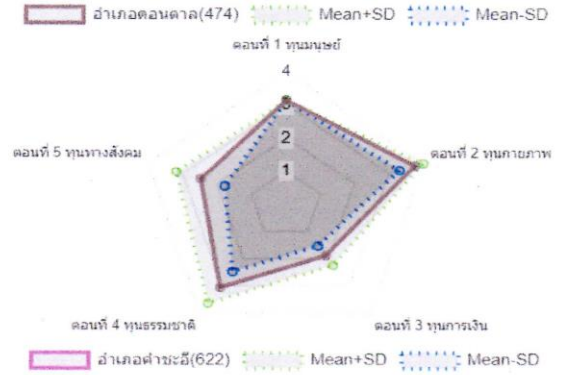
(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหร

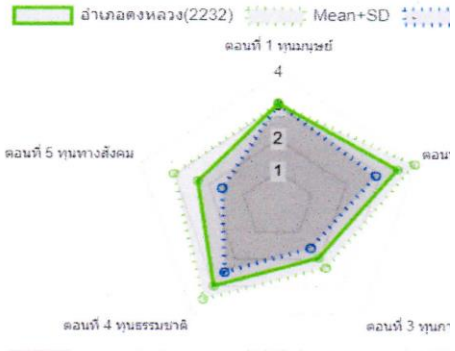
ข3. ข้อมูลผลการวิเคราะห์ทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติ ระดับจังหวัด

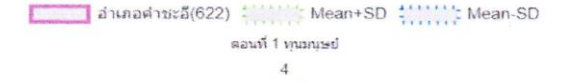

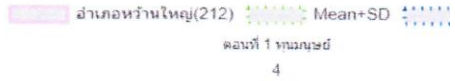

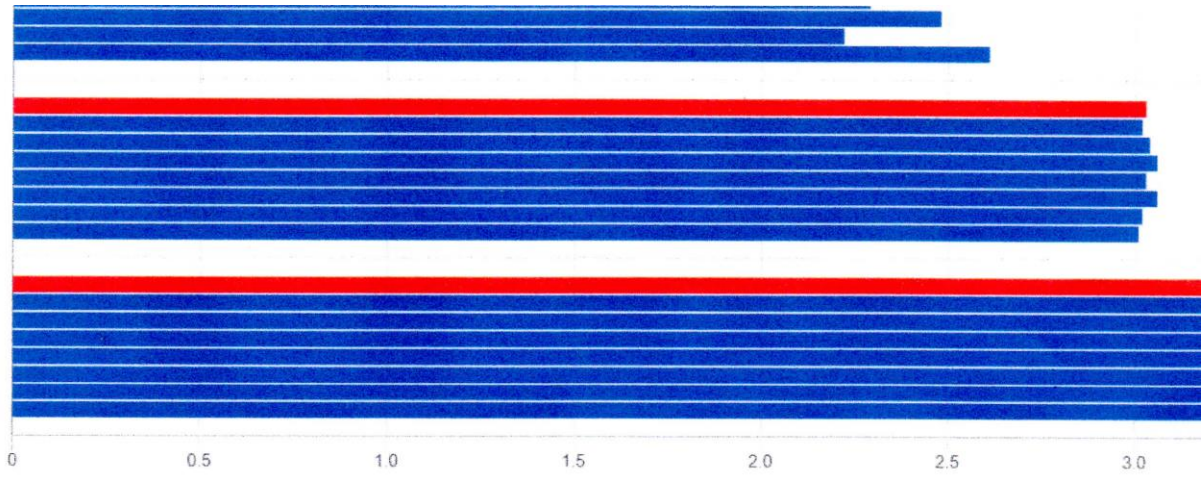

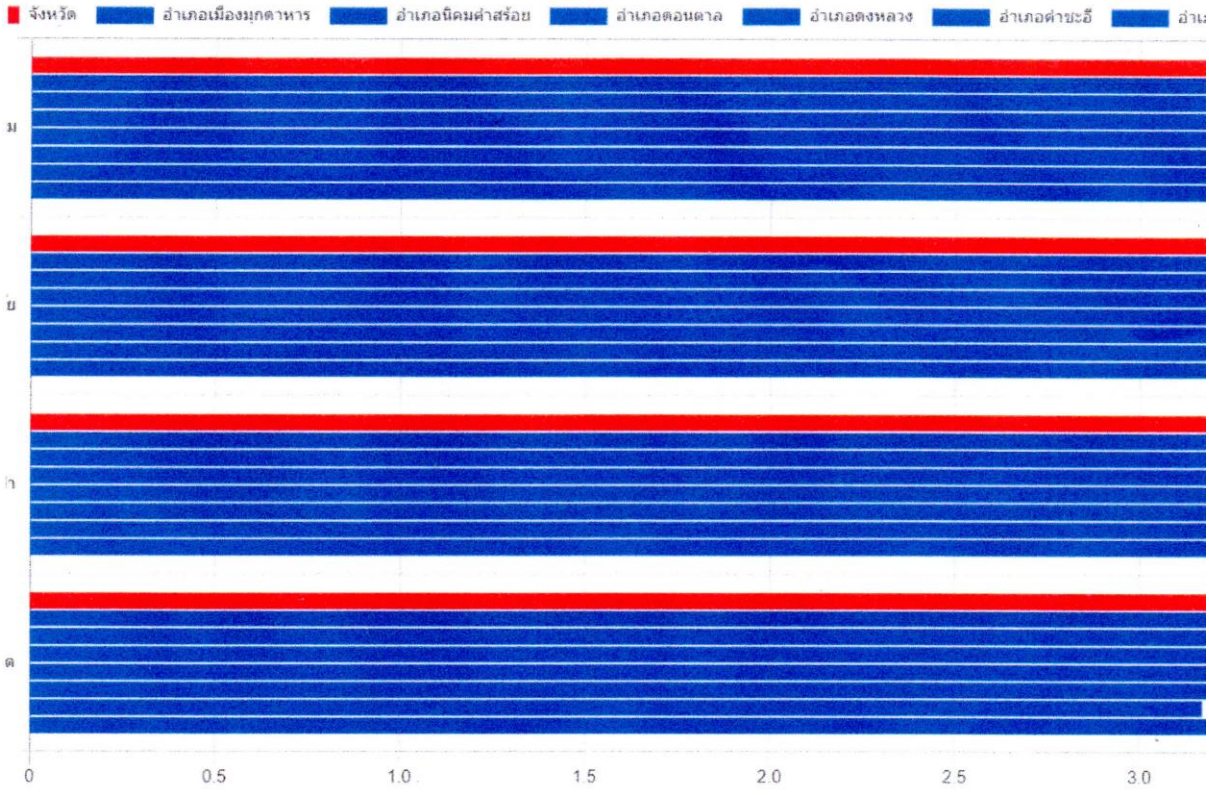
ข้อเพื่อเรียงลำดับ

อำเภอ	ดอนที่ 1 ทุนมนุษย์	ดอนที่ 2 ทุนกายภาพ	ดอนที่ 3 ทุนการเงิน	ดอนที่ 4 ทุนธรรมชาติ	ดอนที่ 5 ทุนทางสังคม	รวม (m
มุกดาหาร (4979)	3.07	3.51	1.94	2.92	2.37	2.76
อเมืองมุกดาหาร (732)	3.07	3.52	1.98	2.72	2.32	2.72
คมคำสร้อย (557)	3.00	3.41	1.83	2.72	2.39	2.67
ดอนตาล (474)	3.14	3.76	1.89	3.06	2.47	2.86
จงหลวง (2232)	3.07	3.49	1.95	2.98	2.32	2.76
อคำชะอี (622)	3.13	3.55	1.90	3.02	2.52	2.82
หว้านใหญ่ (212)	2.90	3.33	2.01	2.81	2.51	2.71
หนองสูง (150)	3.10	3.35	2.10	3.08	2.28	2.78

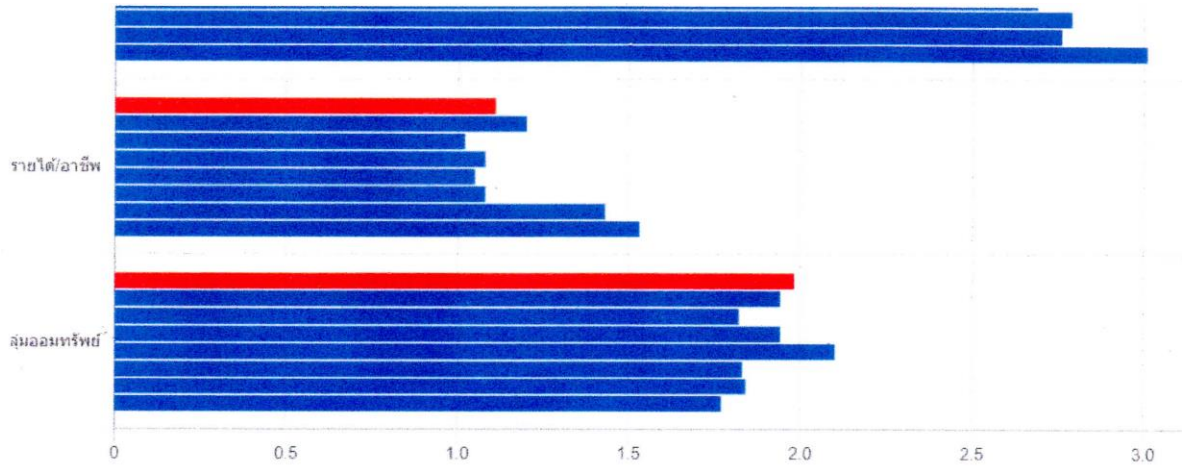
ดอนที่ 1 ทุนมนุษย์

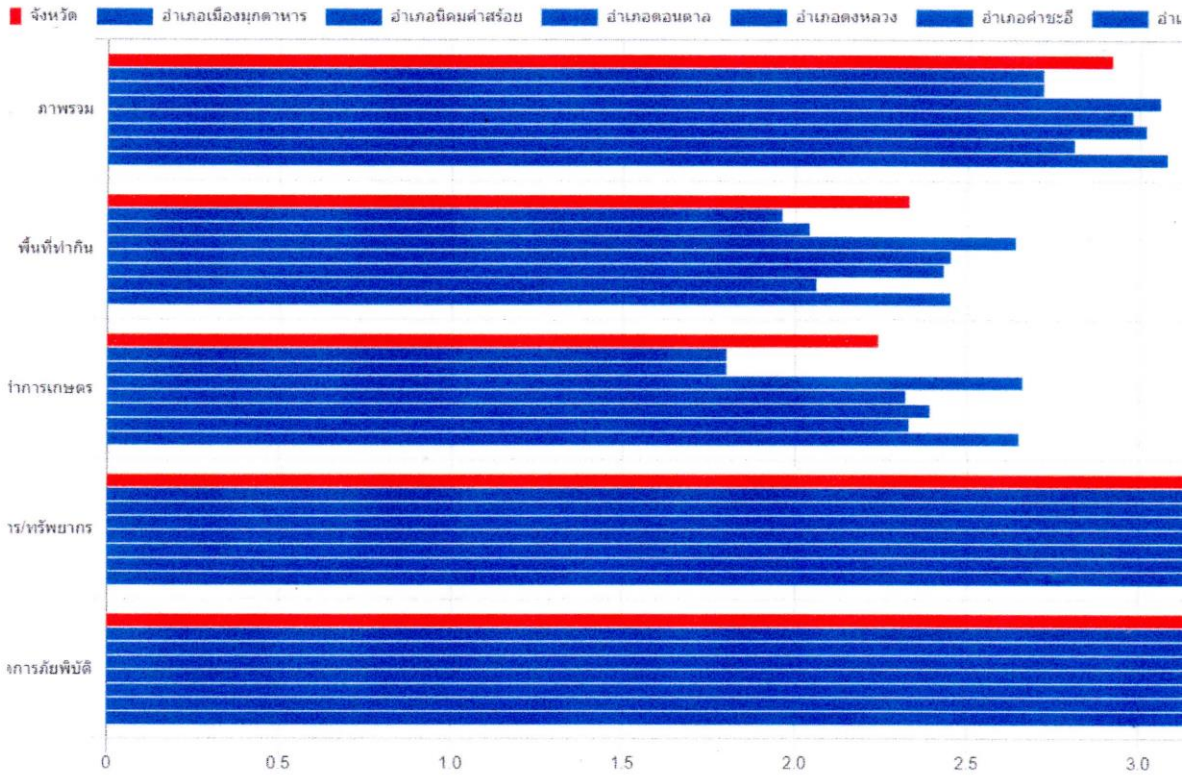
ตอนที่ 2 ทุนกายภาพ

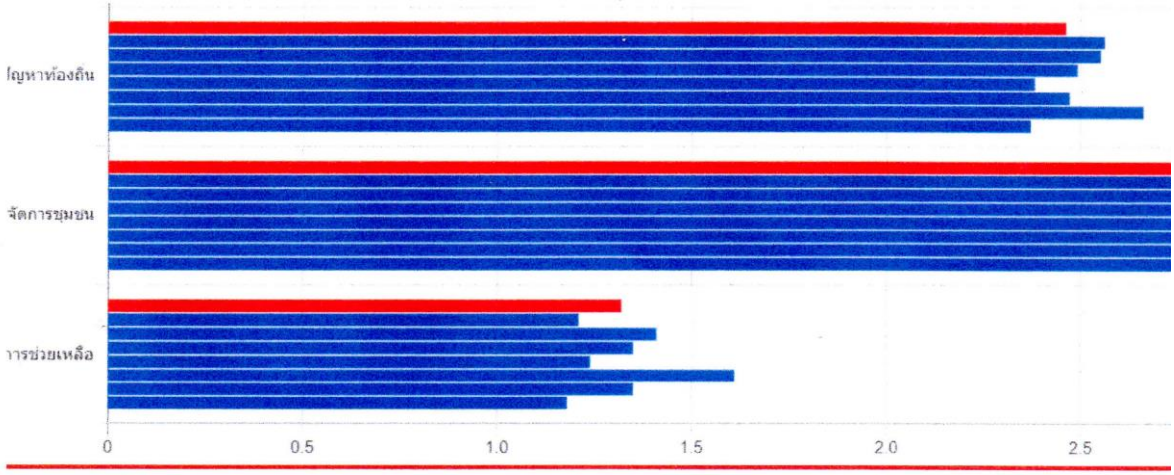
ตอนที่ 3 ทุนการเงิน

ตอนที่ 4 ทุนธรรมชาติ

ตอนที่ 5 ทุนทางสังคม

นาระบบโดย โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ หน่วยทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ายหอสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี้
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่โครงการนำร่อง

ค1. แบบรายงานผลการวิเคราะห์พื้นที่โครงการนำร่อง
ค2. ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติพื้นที่โครงการนำร่องบ้านคำผักกูด
ค3. ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติพื้นที่โครงการนำร่องบ้านสานแว้

ค1. แบบรายงานผลการวิเคราะห์พื้นที่โครงการนำร่อง

แบบรายงานผลการวิเคราะห์พื้นที่

ชุมชน/หมู่บ้าน.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ส่วนที่ ๑ วิธีการศึกษา (Methodologies)

ส่วนที่ ๒ บริบทชุมชน (Context)

๒.๑ ด้านสังคม

๒.๒ ด้านทรัพยากร

๒.๓ ด้านเศรษฐกิจ

๒.๔ ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

ควรวิเคราะห์ให้เห็นความเชื่อมโยงกับบริบทของอำเภอและจังหวัดด้วย

ส่วนที่ ๓ ตัวอย่างผลการจำแนกประเภทของครัวเรือนในชุมชน (Categories)ตามลักษณะทางสถานะทางเศรษฐกิจ-สังคม (Socio-economic)

กลุ่มที่ ๑ อยู่ไม่ได้

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

.....

.....

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑. สมาชิกครัวเรือน			
- เด็ก/เยาวชน (แรกเกิด-๑๔ ปี)			
-วัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี)			
-ผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป)			
รวม			
๒.สุขภาพ			
-ผู้ป่วยเรื้อรัง/ติดเตียง			
-ผู้พิการ			

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๓.บทบาทในชุมชน			
๔.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆในชุมชน			
๕.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก			
-ผู้สูงอายุ			
-ผู้ป่วย			
-ผู้พิการ			
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ			
-โควิด ๑๙			
-อื่น ๆ			
๖.สวัสดิการชุมชน			
-ฌาปนกิจสงเคราะห์			
-กองทุนสวัสดิการชุมชน			
-กลุ่มออมทรัพย์			
- อื่น ๆ			
๗. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน			
-เครื่องอำนวยความสะดวก			
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ			
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)			
-สัตว์เลี้ยง			
๘.การประกอบอาชีพ			
-ภาคการเกษตร			
-นอกภาคการเกษตร			
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ			
๙.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร			
-จากนอกภาคการเกษตร			

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-จากทรัพยากรธรรมชาติ			
๑๐. รายจ่าย			
-รายวัน			
-รายเดือน			
-รายปี			
๑๑.หนี้สิน			
-ในระบบ			
-นอกระบบ			
รวม			
๑๒. ผลการวิเคราะห์ทุน			
-ทุนกายภาพ			
-ทุนมนุษย์			
-ทุนการเงิน			
-ทุนทางสังคม			
-ทุนทรัพยากรธรรมชาติ			
ค่าเฉลี่ย			

กลุ่มที่ ๒ อยู่ยาก

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

.....

.....

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑. สมาชิกครัวเรือน			
- เด็ก/เยาวชน (แรกเกิด-๑๔ ปี)			
-วัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี)			
-ผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป)			
รวม			
๒.สุขภาพ			
-ผู้ป่วยเรื้อรัง/ติดเตียง			
-ผู้พิการ			

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๓.บทบาทในชุมชน			
๔.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆในชุมชน			
๕.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก			
-ผู้สูงอายุ			
-ผู้ป่วย			
-ผู้พิการ			
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ			
-โควิด ๑๙			
-อื่น ๆ			
๖.สวัสดิการชุมชน			
-ฌาปนกิจสงเคราะห์			
-กองทุนสวัสดิการชุมชน			
-กลุ่มออมทรัพย์			
- อื่น ๆ			
๗. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน			
-เครื่องอำนวยความสะดวก			
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ			
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)			
-สัตว์เลี้ยง			
๘.การประกอบอาชีพ			
-ภาคการเกษตร			
-นอกภาคการเกษตร			
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ			
๙.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร			
-จากนอกภาคการเกษตร			

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-จากทรัพยากรธรรมชาติ			
๑๐. รายจ่าย			
-รายวัน			
-รายเดือน			
-รายปี			
๑๑.หนี้สิน			
-ในระบบ			
-นอกระบบ			
รวม			
๑๒. ผลการวิเคราะห์ทุน			
-ทุนกายภาพ			
-ทุนมนุษย์			
-ทุนการเงิน			
-ทุนทางสังคม			
-ทุนทรัพยากรธรรมชาติ			
ค่าเฉลี่ย			

กลุ่มที่ ๓ อยู่ได้

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

.....

.....

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑. สมาชิกครัวเรือน			
- เด็ก/เยาวชน (แรกเกิด-๑๔ ปี)			
-วัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี)			
-ผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป)			
รวม			
๒.สุขภาพ			
-ผู้ป่วยเรื้อรัง/ติดเตียง			
-ผู้พิการ			

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๓.บทบาทในชุมชน			
๔.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆในชุมชน			
๕.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก			
-ผู้สูงอายุ			
-ผู้ป่วย			
-ผู้พิการ			
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ			
-โควิด ๑๙			
-อื่น ๆ			
๖.สวัสดิการชุมชน			
-ฌาปนกิจสงเคราะห์			
-กองทุนสวัสดิการชุมชน			
-กลุ่มออมทรัพย์			
- อื่น ๆ			
๗. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน			
-เครื่องอำนวยความสะดวก			
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ			
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)			
-สัตว์เลี้ยง			
๘.การประกอบอาชีพ			
-ภาคการเกษตร			
-นอกภาคการเกษตร			
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ			
๙.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร			
-จากนอกภาคการเกษตร			

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-จากทรัพยากรธรรมชาติ			
๑๐. รายจ่าย			
-รายวัน			
-รายเดือน			
-รายปี			
๑๑.หนี้สิน			
-ในระบบ			
-นอกระบบ			
รวม			
๑๒. ผลการวิเคราะห์ทุน			
-ทุนกายภาพ			
-ทุนมนุษย์			
-ทุนการเงิน			
-ทุนทางสังคม			
-ทุนทรัพยากรธรรมชาติ			
ค่าเฉลี่ย			

กลุ่มที่ ๔ อยู่ดี

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

.....

.....

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑. สมาชิกครัวเรือน			
- เด็ก/เยาวชน (แรกเกิด-๑๔ ปี)			
-วัยแรงงาน (๑๕-๕๙ ปี)			
-ผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป)			
รวม			
๒.สุขภาพ			
-ผู้ป่วยเรื้อรัง/ติดเตียง			

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-ผู้พิการ			
๓.บทบาทในชุมชน			
๔.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆในชุมชน			
๕.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก			
-ผู้สูงอายุ			
-ผู้ป่วย			
-ผู้พิการ			
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ			
-โควิด ๑๙			
-อื่น ๆ			
๖.สวัสดิการชุมชน			
-ฌาปนกิจสงเคราะห์			
-กองทุนสวัสดิการชุมชน			
-กลุ่มออมทรัพย์			
- อื่น ๆ			
๗. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน			
-เครื่องอำนวยความสะดวก			
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ			
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)			
-สัตว์เลี้ยง			
๘.การประกอบอาชีพ			
-ภาคการเกษตร			
-นอกภาคการเกษตร			
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ			
๙.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร			

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-จากนอกภาคการเกษตร			
-จากทรัพยากรธรรมชาติ			
๑๐. รายจ่าย			
-รายวัน			
-รายเดือน			
-รายปี			
๑๑.หนี้สิน			
-ในระบบ			
-นอกระบบ			
รวม			
๑๒. ผลการวิเคราะห์ทุน			
-ทุนกายภาพ			
-ทุนมนุษย์			
-ทุนการเงิน			
-ทุนทางสังคม			
-ทุนทรัพยากรธรรมชาติ			
ค่าเฉลี่ย			

ส่วนที่ ๔ บทวิเคราะห์

๔.๑ การวิเคราะห์ SWOT

๔.๒ การวิเคราะห์เชิงประเด็น(Topical Analysis) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนจนเป้าหมาย

ส่วนที่ ๕ โครงการนำร่อง (Pilot Project)

-อธิบายความสัมพันธ์ของสถานการณ์ ปัญหา ข้อจำกัด โอกาสการพัฒนา กับบริบทชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย โดยเชื่อมโยงให้เห็นความเหมาะสมของประเด็นที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานของโครงการ

-หลักเกณฑ์เฉพาะที่ใช้ในการเลือกพื้นที่เป้าหมายของโครงการ

-โอกาสและรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆเช่น หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ ชุมชน และภาคประชาสังคม ทั้งในช่วงการดำเนินงานและในระยะยาว

ค2. ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติพื้นที่โครงการนำร่องบ้านคำผักกูด

ผลการวิเคราะห์พื้นที่โครงการนำร่อง
บ้านคำผักกูด หมู่ 6 ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง
จังหวัดมุกดาหาร

รายงานงานการวิเคราะห์พื้นที่ชุมชน

บ้าน..คำผักกูด....หมู่..6..ตำบล....กกตูม...อำเภอ..ดงหลวง...จังหวัดมุกดาหาร

ส่วนที่ ๑ ระเบียบวิธีการศึกษา (Methodologies)

ส่วนที่ ๒ บริบทชุมชน (Context)

๒.๑ ด้านสังคม

๒.๒ ด้านทรัพยากร

- อ่างเก็บน้ำห้วยพุง
- ห้วยตะไถ
- ฝายธันวา
- ฝายภูเขา

๒.๓ ด้านเศรษฐกิจกิจ

๒.๔ ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

- บุญประจำปีหมู่บ้าน
- บุญเข้าพรรษา
- บุญข้าวสาก
- บุญข้าวประดับดิน
- งานวันสงกรานต์
- บุญออกพรรษา

ส่วนที่ ๓ ตัวอย่างผลการจำแนกประเภท ครัวเรือนในชุมชน (Categories)ตามลักษณะทางสถานะเศรษฐกิจ สังคม (Socio-economic)

กลุ่มที่ ๑ อยู่ไม่ได้

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

.....ไม่มีที่ทำกิน พึ่งพาตนเองไม่ได้

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑.ประชากร	นางคลั้ง ชาวเขา 37	นายเหมือน ชาวเขา 31 ม.6	นายสุรเชฐ ชาวป่า 101ม.6
- เด็ก	-	-	
-ผู้สูงอายุ	1		
-ผู้ป่วย	-		
-ผู้พิการ	1	1	1
- วัยแรงงาน		1	
รวม	2	2	1
๒.บทบาทในชุมชน	-	-	
๒.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชมชน	-	-	
๓.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก	-		
-ผู้สูงอายุ	600	-	
-ผู้ป่วย	-		
-ผู้พิการ	800	800	800
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	-	300	300
-โควิด ๑๙	15000	15000	
-อื่น ๆ	-		
๔.สวัสดิการชุมชน			
-ฆาปนกิจสงเคราะห์	เงินสงเคราะห์ศพหมู่บ้าน	-	เงินสงเคราะห์ศพหมู่บ้าน
-กองทุนสวัสดิการชุมชน	กองทุนเงินล้าน	-	
-กลุ่มออมทรัพย์	-	-	
อื่น ๆ	-	-	
๕. ทรัพย์สิน			

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-ลักษณะบ้านเรือน	บ้านชั้นเดียว ปูนแข็งแรง	ชั้นเดียวยกสูง	ชั้นเดียวยกสูง ไม่แข็งแรง
-เครื่องอำนวยความสะดวก	พัดลม,ตู้เย็น,หม้อหุงข้าว โทรทัศน์	พัดลม	-
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ	-		-
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)	11 ไร่ (สปก.)	8 ไร่ (โฉนด)	7 ไร่ (สปก)
-สัตว์เลี้ยง	เป็ดพันธ์ไข่ 10 ตัว		
-			
๖.อาชีพ			
-ภาคการเกษตร	ปลูกยาง (ลูกชาย) กรีดได้ 5 ไร่	ปลูกยาง (น้องชาย)	ปลูกยาง (พี่สาว)
-นอกภาคการเกษตร	-	-	
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	-	-	
๗.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร	-	3000	
-จากนอกภาคการเกษตร	-		
-จากทรัพยากร ธรรมชาติ	-		
๘.หนี้สิน			
-ในระบบ	-	50000 (กองทุนคนพิการ)	
-นอกระบบ	-		
รวม	-	50000	

กลุ่มที่ ๒ อยู่ยาก

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑.ประชากร	นายหอม ชาวดง 87 ม.6	นางเวิน บุญจริง 115 ม.6	นางเคน ชาวเขา 33 ม.6
- เด็ก	1	2	1
-ผู้สูงอายุ	-	1	1
-ผู้ป่วย	-		
-ผู้พิการ	-		
- วัยแรงงาน	3	3	1
รวม	4	6	3
๒.บทบาทในชุมชน	-		
๒.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชมชน	-		
๓.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก			
-ผู้สูงอายุ		600	600
-ผู้ป่วย			
-ผู้พิการ			พิการทางสายตา(ไม่ได้เงิน)
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	600	900	
-โควิด ๑๙	30000	15000	
-อื่นๆ	-		
๔.สวัสดิการชุมชน			
-ฌาปนกิจสงเคราะห์		เป็น	
-กองทุนสวัสดิการชุมชน		กองทุนเงินล้าน	
-กลุ่มออมทรัพย์			
อื่นๆ	สมาชิกกองทุนปุ๋ย		
๕. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน	บ้านทรุดโทรม ปลวกกิน รกรุงรัง	ชั้นเดียว ไม่แข็งแรง คับแคบ	บ้านไม้ชั้นเดียว ผุพัง ทรุดโทรม
-เครื่องอำนวยความสะดวก	พัดลม 1 ตัว	พัดลม,ตู้เย็น,หม้อหุงข้าว	

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ	-	รถย์จักรยานยนต์	
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)	10 ไร่ (สปก)	-	5 ไร่ (สปก)
-สัตว์เลี้ยง	-	-	
-			
๖.อาชีพ			
-ภาคการเกษตร	ปลูกยาง ,มัน,ข้าว	-	ปลูกยาง (ลูกสาว)
-นอกภาคการเกษตร		รับจ้างทั่วไป	
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	คลองห้วยพุง	-	
๗.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร	12000		3000 (ซื้อข้าว)
-จากนอกภาคการเกษตร	รับขจ้างทั่วไป 200/วัน	รับจ้าง 200/วัน,ลูกส่งมาให้ 5000/เดือน	
-จากทรัพยากร ธรรมชาติ			
๘.หนี้สิน			
-ในระบบ	15000	20000	-
-นอกระบบ			-
รวม	15000	20000	-

กลุ่มที่ ๓ อยู่ได้

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑.ประชากร	นางเทียน ชาวดง 112 ม.6	นายติ่ง ชาวเขา 196 ม.6	นายเขียน ชาวเขา 138 ม.6
- เด็ก		2	2
-ผู้สูงอายุ	1		2
-ผู้ป่วย			
-ผู้พิการ			
- วัยแรงงาน	2	2	3
รวม	3	4	7
๒.บทบาทในชุมชน			
๒.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชมชน			
๓.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก			
-ผู้สูงอายุ			1700
-ผู้ป่วย			
-ผู้พิการ			
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	300	600	900
-โควิด ๑๙	15000	15000	
-อื่นๆ			
๔.สวัสดิการชุมชน			
-ฆาปนกิจสงเคราะห์	มี	มี	มี
-กองทุนสวัสดิการชุมชน		เงินล้าน	
-กลุ่มออมทรัพย์			
อื่นๆ			
๕. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน	ชั้นเดียว ทรุดโทรม	ชั้นเดียว ไม่เสร็จสมบูรณ์	ไม้ชั้นเดียว ทรุดโทรม
-เครื่องอำนวยความสะดวก	พัดลม,หม้อหุงข้าว,TV	พัดลม,หม้อหุงข้าว,TV	ตู้เย็น tv
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ	รถจักรยานยนต์		รถจักรยานยนต์

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)	37 ไร่ (สปก.)	-	7 ไร่ (สปก)
-สัตว์เลี้ยง	ไก่ 10ตัว	-	10 ตัว
-			
๖.อาชีพ			
-ภาคการเกษตร	ปลูกมัน ทำนา ปลูกผักสวนครัว	ทำนา ปลูกมัน (ที่บิดา)	ปลูกยาง
-นอกภาคการเกษตร	รับจ้างรายวัน	รับจ้างกรีดยาง	
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	น้ำฝน คลองห้วยพุง	ประปา ห้วยตาไถ	คลองห้วยพุง
๗.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร	2500/เดือน	1250/เดือน	
-จากนอกภาคการเกษตร	200/วัน	8000/เดือน	
-จากทรัพยากร ธรรมชาติ			
๘.หนี้สิน			
-ในระบบ			
-นอกระบบ			
รวม			

กลุ่มที่ ๔ อยู่ดี

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑.ประชากร	นายเงิน ชาวดง 62 ม.6	นายชำ ชาวดง 94 ม.6	นายทองสวรรค์ เรียมแสน 167 ม.6
- เด็ก			2
-ผู้สูงอายุ			1
-ผู้ป่วย			
-ผู้พิการ		1	
- วัยแรงงาน	2	3	3
รวม	2	4	6
๒.บทบาทในชุมชน	ผู้ใหญ่บ้าน		
๒.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชมชน	อาสาสมัคร		
๓.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก			
-ผู้สูงอายุ			1000
-ผู้ป่วย			
-ผู้พิการ		800	
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	600	300	900
-โควิด ๑๙	30000	15000 (เกษตร)	30000
-อื่นๆ			
๔.สวัสดิการชุมชน			
-ฆาปนกิจสงเคราะห์	มี	มี	มี
-กองทุนสวัสดิการชุมชน	เงินล้าน		
-กลุ่มออมทรัพย์			
อื่นๆ			
๕. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน	2 ชั้น แข็งแรง	2 ชั้น แข็งแรง	3 ชั้น แข็งแรงมาก
-เครื่องอำนวยความสะดวก	พัดลม ตู้เย็น หม้อหุงข้าง เครื่องซักผ้า	พัดลม ตู้เย็น หม้อหุงข้าง เครื่องซักผ้า	พัดลม ตู้เย็น หม้อหุงข้าง เครื่องซักผ้า ตู้แช่

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ	กระบะ รถจักรยานยนต์		รถไถ 47 แรง 2 คัน รถยนต์ 2 คัน รถจักรยานยนต์ จักรยาน
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)	30 ไร่ (โฉนด)	38 ไร่ (สปก)	12 ไร่
-สัตว์เลี้ยง	วัว 2 ตัว ไก่ 20ตัว	ไก่ 20 ตัว เป็ด 6	
-			
๖.อาชีพ			
-ภาคการเกษตร	ยางพารา มัน ทำนา	ยาง ข้าว มัน	ยางพารา
-นอกภาคการเกษตร	ค่าตอบแทนผู้ใหญ่บ้าน		ค้าขาย ของชำ
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	ห้วยพุง ประปา	ห้วยพุง	น้ำฝน ประปา
๗.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร	6500/เดือน	12500/เดือน	4500/เดือน
-จากนอกภาคการเกษตร	9000/เดือน		5000/เดือน
-จากทรัพยากร ธรรมชาติ			
๘.หนี้สิน			
-ในระบบ			
-นอกระบบ			
รวม			

ค3. ข้อมูลทุนเพื่อการดำรงชีพ 5 มิติพื้นที่โครงการนำร่องบ้านสานแว้

ผลการวิเคราะห์พื้นที่โครงการนำร่อง
บ้านสานแว้ หมู่ 4 ตำบลกกตูม
อำเภอ ดงหลวง จังหวัด มุกดาหาร

รายงานงานการวิเคราะห์พื้นที่ชุมชน

บ้าน...สานแว้...หมู่..๔.....ตำบล....กกตูม.....อำเภอ....ดงหลวง....จังหวัด....มุกดาหาร....

ส่วนที่ ๑ ระเบียบวิธีการศึกษา (Methodologies)

ส่วนที่ ๒ บริบทชุมชน (Context)

๒.๑ ด้านสังคม

ขนาดพื้นที่/อาณาเขต

ขนาดพื้นที่ของบ้านสานแว้ ขนาดพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน ๑๑๕ ไร่

มีพื้นที่อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ จดบ้านนาโคกกุง/บ้านคำผักกูด

ทิศใต้ จดกับบ้านโพนนาดี ต.หนองผือ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก จดกับบ้านปากช่อง

ทิศตะวันตก จดกับบ้านหนองขามป้อมและบ้านหนองผือ ต.หนองผือ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

ประชากร

บ้านสานแว้ หมู่ ๔ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

จำนวนครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
๒๓๐	๒๕๐	๒๕๖	๕๐๖

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

- โรงเรียนบ้านสานแว้ (นายทองโสม สมลับ ผู้อำนวยโรงเรียน)

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาอัธยาศัยบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

แหล่งเรียนรู้เกษตรพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ๙๗ หมู่ ๔ บ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร (นางอภิญญา สกุลโพน)

หน่วยงานในชุมชน

- สถานีตำรวจภูธรตำบลกกตูม
- ศูนย์ประสานงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องพระราชดำริ
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลบ้านสานแว้
- วัดสานแว้เจริญธรรม

- วัดภูผาผึ้ง
- วัดถ้ำผาหยาด

พื้นที่ที่ดินในหมู่บ้าน

*ขนาดพื้นที่ทั้งหมดของชุมชน มีทั้งหมด ๑๑๕ ไร่

สภาพพื้นที่ดิน/พื้นที่ดิน

*เป็นพื้นที่ดินส่วนใหญ่ เป็นดินร่วนปนทราย พื้นที่เป็นหิน เป็นที่ภูเขา

ที่ดินที่เป็นสาธารณะที่หมู่บ้านมอบให้สร้างสิ่งก่อสร้างเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อชุมชน

๑.สร้างเป็นเทศบาลตำบลกกตูมหลังใหม่ พ.ศ.๒๕๖๑

๒.ตลาดชุมชน เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๑

๓.ก่อสร้างเป็นสหกรณ์ห้วยบางทราย พ.ศ.๒๕๕๕

๔.ก่อตั้งศูนย์ประสานงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๓๗

ปัญหาในการใช้ที่ดิน

*มีที่ดินเป็นทับซ้อนกันโครงการชลประทาน ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ได้

๒.๒ ด้านทรัพยากร

๒.๒.๑ แหล่งน้ำ/และการใช้ประโยชน์

- ห้วยหอย ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร
- ห้วยชะนาด ใช้ประโยชน์ด้านอุปโภค
- ห้วยกระพุงพัฒนา ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร,ใช้ประโยชน์ด้านอุปโภค
- ห้วยด่าน หรือ ห้วยบ้านสานแว้ ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร

๒.๒.๒ ป่าชุมชน

๒.๓ ด้านเศรษฐกิจ

ปฏิทินการเกษตร

พืชที่ปลูก	ระยะเวลา (เดือน)												หมายเหตุ
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
-ยางพารา ช่วงการปลูก การใส่ปุ๋ย กรีดยาง ปิดหน้ายาง						↔	↔	↔				↔	
-ข้าว ช่วงการปลูก การใส่ปุ๋ย เก็บเกี่ยว			↔	↔	↔			↔		↔			
-มันสำปะหลัง ช่วงการปลูก ใส่ปุ๋ย เก็บเกี่ยว			↔	↔							↔	↔	เก็บเกี่ยว ๒ ช่วง คือ เดือนเม.ย.-มี.ค. เดือนพ.ย.-ธ.ค.
-อ้อย ช่วงการปลูก ใส่ปุ๋ย เก็บเกี่ยว			↔	↔							↔		เก็บเกี่ยว ในรอบ ๑ ปี

อาชีพ

ประเภทอาชีพ	จำนวนครัวเรือนที่เรือน	ปริมาณที่ทำ	ผลผลิต/มูลค่า	คนจนมีส่วนร่วมอย่างไร
-เกษตรกรรม	๒๒๐ ครัวเรือน	๔๔๐ คน	๖๖,๐๐๐/เดือน	-รับจ้างทั่วไปในภาคเกษตรกรรม
-ทำสวน/ทำไร่	๑๐ ครัวเรือน	๒๐ คน	๓๐,๐๐๐ บาท / ปี	-รับจ้างทำสวน/ทำไร่
-เลี้ยงสัตว์ (ไก่ เป็ด วัว ควาย)	๑๐๐ ครัวเรือน	๑๐๐ คน	๕,๐๐๐-๗,๐๐๐ บาท/ปี	-รับจ้าง
-ทอผ้าฝ้าย ผ้าไหม ปักผ้า	๑๐ ครัวเรือน	๑๐ คน	๑๐,๐๐๐ บาท/ปี	-รับจ้างทอผ้า
-จักสาน (สานกระติป/กระจาด)	๓ ครัวเรือน	๕ คน	๒,๐๐๐ บาท/ปี	-
-ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๘ ครัวเรือน	๘ คน	๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน	-
-รับจ้างทั่วไป	๒๐ ครัวเรือน		๖,๐๐๐ บาท /เดือน	

ตารางประเมินสภาวะหนี้สิน

แหล่งเงินกู้	จำนวนครัวเรือนที่กู้	ปริมาณเงินกู้/ครัวเรือน
๑.กองทุนเงินล้าน/กองทุนหมู่บ้าน	๙๖ ครัวเรือน	๕,๐๐๐-๑๕๐,๐๐๐/ปี
๒.สหกรณ์การเกษตรห้วยบางทราย	๑๕๐ ครัวเรือน	๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐/ปี
๓.ธกส.	๒๐๐ ครัวเรือน	๑๐๐,๐๐๐-๑,๐๐๐,๐๐๐/ปี
๔.หนี้นอกระบบ	๑๐ ครัวเรือน	๓๐,๐๐๐/เดือน ด.๕ บาท

ตารางประเมินรายจ่ายครัวเรือน

ประเภทรายจ่าย	รายจ่ายรายวัน (บาท)	รายจ่ายรายเดือน (บาท)	รายจ่ายรายปี (บาท)	รวมต่อปี (บาท)
๑.ค่าอุปโภค บริโภค	๘๐๐ บาท	๙,๖๐๐ บาท/เดือน	๑๑๕,๒๐๐/ปี	๑๒๕,๖๐๐ บาท
๒.ค่าการศึกษศึกษาลูกหลาน	๒๐๐/วัน	๖,๐๐๐ บาท/เดือน	๗๒,๐๐๐/ปี	๗๘,๒๐๐ บาท
๓.ค่ารักษาพยาบาล	๕๐๐/วัน	๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน	๑๘๐,๐๐๐/ปี	๑๙๕,๕๐๐ บาท
๔.ค่าภาษีสังคม (งานศพ งานบวช งานแต่งงาน กฐิน ผ้าป่า)	๐	๕๐๐/เดือน	๑๘๐,๐๐๐/ปี	๑๙๕,๐๐๐ บาท
๕.ค่าปุ๋ยทางการเกษตร	๐	๐	๑๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐/ปี	๑๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐/ปี
๖.อื่น (ค่าหวย)	๐	๒,๕๐๐ บาท/เดือน	๓๐,๐๐๐ บาท/ปี	๓๒,๕๐๐ บาท

๒.๔ ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

๒.๔.๑ ประเพณี/วัฒนธรรม

ประเพณีวันเข้าพรรษา	ช่วงเดือน	กรกฎาคม
ประเพณีวันสงกรานต์และวันผู้สูงอายุ	ช่วงเดือน	เมษายน
ประเพณีหมอเหยา	ช่วงเดือน	กุมภาพันธ์
ประเพณีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าแม่	ช่วงเดือน	เมษายน
ประเพณีวันลอยกระทง	ช่วงเดือน	พฤศจิกายน

๒.๔.๒ ด้านภูมิปัญญา

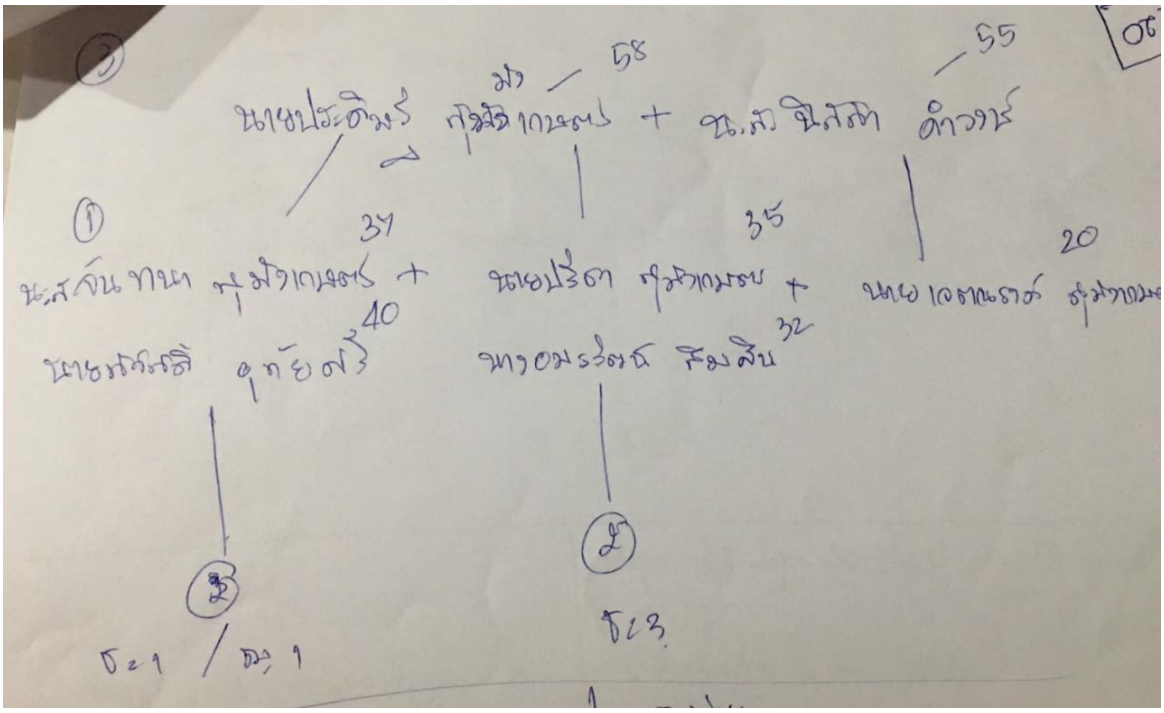
ภูมิปัญญา	ผู้รู้
หมอทำพิธี/หมอพรามห์ (หมอจ้ำ)	นายทับ เชื้อกะโซ่
แม่หมอสูตร	นางปรางคำ เชื้อกะโซ่
ทอผ้าไหม ปักผ้า ทอผ้าฝ้าย	นางบัน อักษรศักดิ์ นางอภิญญา สกุลโพน นางดง วรทุม
บายศรี/ขันหมากเบ่ง	นางอภิญญา สกุลโพน
จักสาน (กระติปข้าว/กระจาด/กระด้ง)	นายดง ศรีมูล นางปลิว ชาวเขา นายทับ เชื้อกะโซ่ นายวันชนะ สิริขันธ์

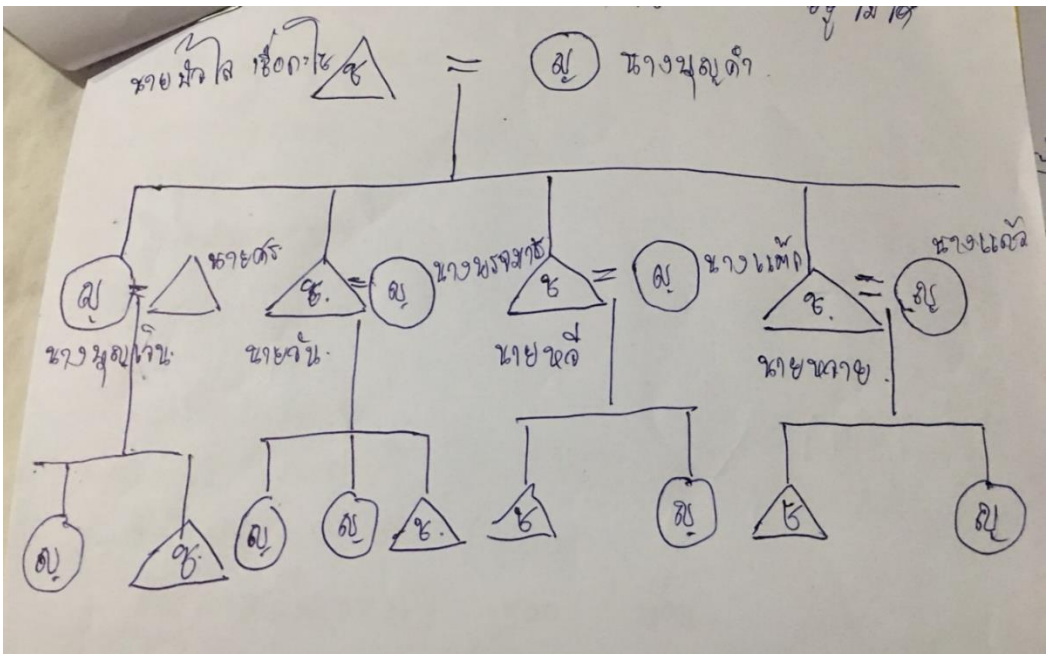
ส่วนที่ ๓ ตัวอย่างผลการจำแนกประเภท ครัวเรือนในชุมชน (Categories)ตามลักษณะทางสถานะเศรษฐกิจสังคม (Socio-economic)

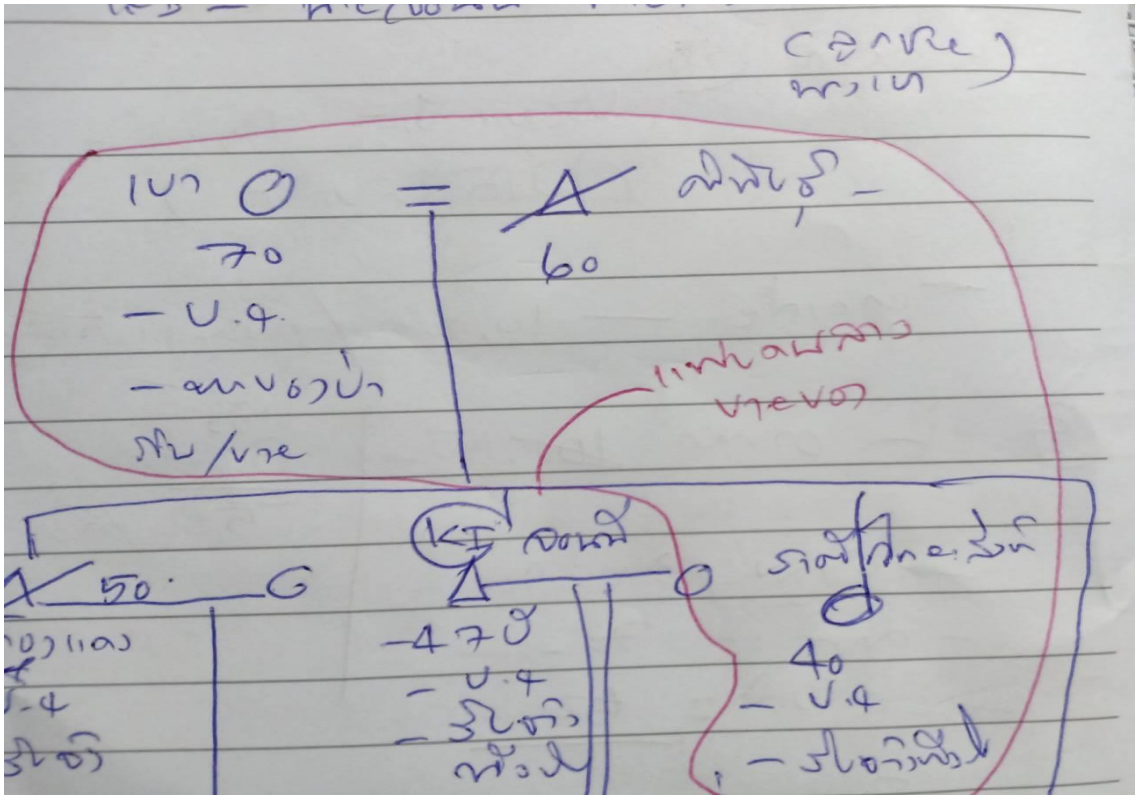
กลุ่มที่ ๑ อยู่ไม่ได้

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

เป็นผู้ยากไร้ไม่มีกิน / พึ่งพาตัวเองไม่ได้ / ไม่มีที่ดินทำกิน/ มีที่อยู่อาศัยผุพัง

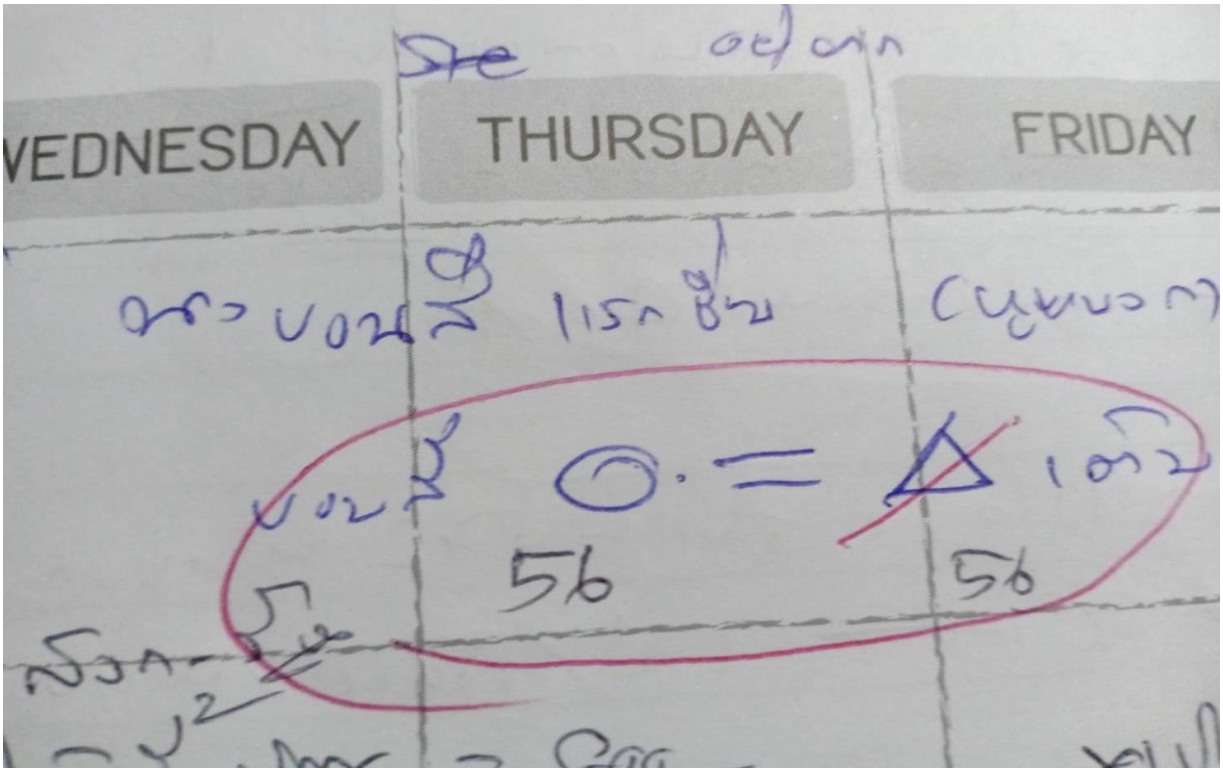
หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑.ประชากร	๑ คน	๔ คน	๒ คน
- เด็ก	-	๑ คน	
-ผู้สูงอายุ	-	-	๑ อายุ ๗๐ ปี มดลูกหย่อน เบาหวาน/ความดัน
-ผู้ป่วย	-	-	๑ อายุ ๔๐ ปี เป็นภูมิประจำทำงานกลางแดดไม่ค่อยได้
-ผู้พิการ	-	-	
- วัยแรงงาน	-	๒ คน	
รวม	-	๒ คน	๒ คน
๒.บทบาทในชุมชน	เข้าร่วม	ปลูกป่า/พัฒนาหมู่บ้าน	ไม่มี
๒.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆในชมชน	กลุ่มกองทุนเงินล้าน	เป็นสมาชิกในชุมชน เครือข่ายไฟป่า	-กองทุนหมู่บ้าน -กองทุนสวัสดิการชุมชน ฌาปนกิจ
๓.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก	-	๖๐๐ บาท/เดือน	-
-ผู้สูงอายุ	-	-	-เบี้ยผู้สูงอายุ ๗๐๐ บาท/เดือน
-ผู้ป่วย	-	-	-
-ผู้พิการ	-	-	-
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	๓๐๐	๓๐๐ บาท/เดือน	-คนละ ๓๐๐ บาท/เดือน (ได้ทั้งสองคน)
-โควิด ๑๙	-	๕,๐๐๐ บาท/เดือน	-คนละ ๑๕,๐๐๐ บาท(ได้ทั้งสองคน)
-อื่นๆ	-	-	-
๔.สวัสดิการชุมชน		-	-
-ฌาปนกิจสงเคราะห์	-	๔๐ บาท /ครัวเรือน	-๑ คน จ่ายเงินออมปีละ ๓๖๕บาท
-กองทุนสวัสดิการชุมชน	๑๒๐ /ปี	-	-
-กลุ่มออมทรัพย์	-	กองทุนออมวันละ ๑ บ	-
อื่นๆ	-	-	
๕. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน	ไม่แข็งแรง ผุพัง	บ้านคอนกรีต ค่อนข้างทรุดโทรม	บ้านเรือนทำจากปูนชั้นเดียว คับแคบ

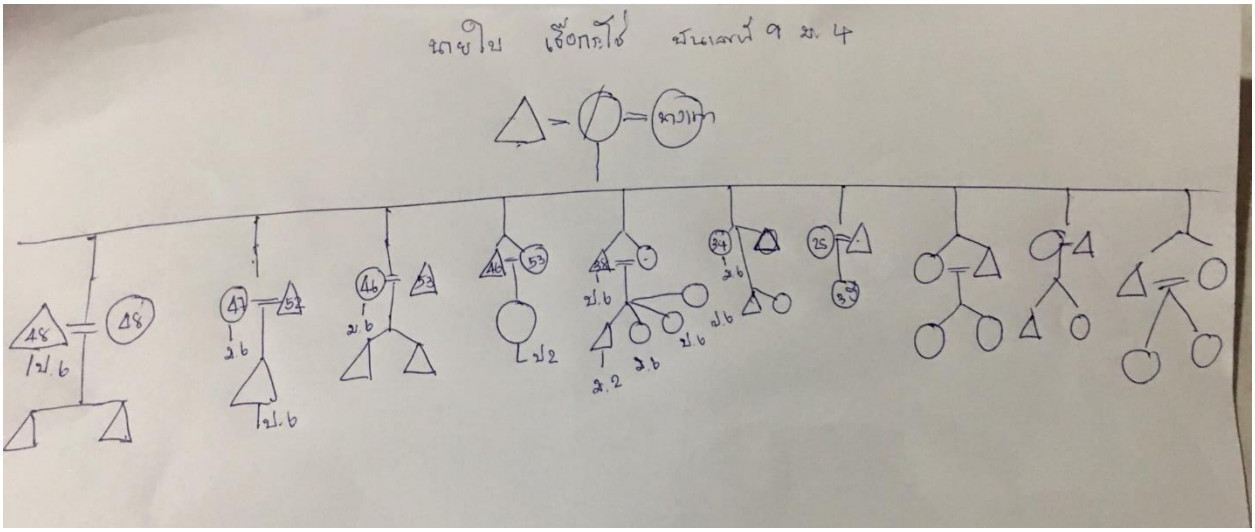
หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-เครื่องอำนวยความสะดวก	ไม่มี	ตู้เย็น ๑/พัดลม ๑/ มอเตอร์ไซค์ ๒ คัน/	-พัดลม -ตู้เย็น -ทีวี
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ	มี	รถไถเดินตาม ๑ คัน	-
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)	ไม่มี	ที่ดินทำกิน จำนวน ๔ แปลง เป็นที่ดิน สกป. ที่ดินทำกิน ๒๐ ไร่	
-สัตว์เลี้ยง	-		เลี้ยงไก่ ๑๐ ไว้บริโภค
-			
๖.อาชีพ			
-ภาคการเกษตร	-	-ปลูกมันสำปะหลัง -ปลูกยางพารา	-รับจากจ้างทั่วไปในภาคเกษตร เช่น เกี่ยวข้าว ปลูก/ถอนมันสำประหลัง
-นอกภาคการเกษตร	-		
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	-	ใช้ เก็บของป่า/หาหน่อไม้ เก็บเห็ดตามฤดูกาล	-หาผัก/หน่อไม้ ตามฤดูกาล
๗.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร	-	การปลูกยางพารา ๖๐๐๐/เดือน	-รับจ้าง ประมาณปีละ ๑๒,๐๐๐ บาท
-จากนอกภาคการเกษตร	-	รับจ้างทั่วไป ๒๐๐๐/เดือน	-หาผัก/หน่อไม้ มาขายให้กับคนในหมู่บ้าน มีรายได้ประมาณวันละ ๕๐ บาท
-จากทรัพยากรธรรมชาติ	-	-	
-รายได้จากลูกหลาน	๑,๐๐๐	-	
๘.หนี้สิน			
-ในระบบ	-	ธกส. ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ กองทุนหมู่บ้าน ๑๐๐,๐๐๐ บาท	-กองทุนหมู่บ้าน ๑๐,๐๐๐ บาท
-นอกระบบ	-		-
รวม	-		๑๐,๐๐๐

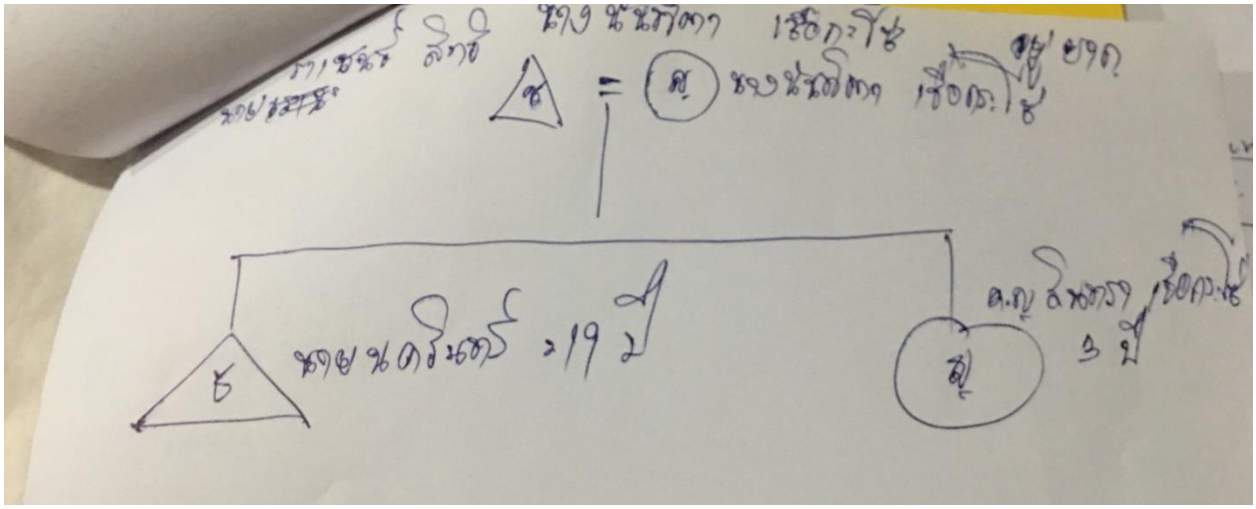
กลุ่มที่ ๒ อยู่ยาก

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง/ ไม่มีรายได้ชัดเจน/ พึ่งพาสวัสดิการจากรัฐ เช่น ผู้สูงอายุ /บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ / คนพิการ/ มีหนี้สินชำระคืนไม่ได้/มีที่ดินทำกินประมาณ ๔๕ ไร่

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑.ประชากร		๕ คน	๙
- เด็ก	-	๑ คน	๕
-ผู้สูงอายุ	๑	๑	๒
-ผู้ป่วย	-	-	-
-ผู้พิการ	-	๑	๑
- วัยแรงงาน	-	๒ คน	๑
รวม	๑ (สามีเสียชีวิตมาแล้วไม่มีลูก)	๕ คน	๙ คน
๒.บทบาทในชุมชน	ไม่มี	ไม่มี	กรรมการหมู่บ้าน
๓.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชมชน	-กองทุนหมู่บ้าน -กลุ่มฌาปนกิจชุมชน	ไม่มี	- กองทุนหมู่บ้าน - กลุ่มฌาปนกิจชุมชน
๔.การเข้าถึงระบบสวัสดิการของรัฐ			
-เด็ก	-		-
-ผู้สูงอายุ	-	บัตรผู้สูงอายุ ๗๐๐ บาท	๖๐๐ บาท/เดือน
-ผู้ป่วย	-		-
-ผู้พิการ	๘๐๐ (หูหนวก)	บัตรผู้พิการ ๘๐๐ บาท (พิการทางการได้ยิน)	๘๐๐บาท/เดือน (พิการตา)
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	๓๐๐ บาท/เดือน		๖๐๐ บาท/เดือน
-โควิด ๑๙	๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕,๐๐๐ บาท
-อื่นๆ	ค่าวัสดุบ้านพอเพียง พอช. ๑๙,๐๐๐ บาท ต้องออกสมทบค่าช่างอีก ๑๐,๐๐๐ บาท		
๕.สวัสดิการชุมชน			
-ฌาปนกิจสงเคราะห์	เป็นจ่ายศพละ ๔๐ บาท	เป็นจ่ายศพละ ๔๐ บาท	- เป็นจ่ายศพละ ๔๐ บาท
-กองทุนสวัสดิการชุมชน	-		-

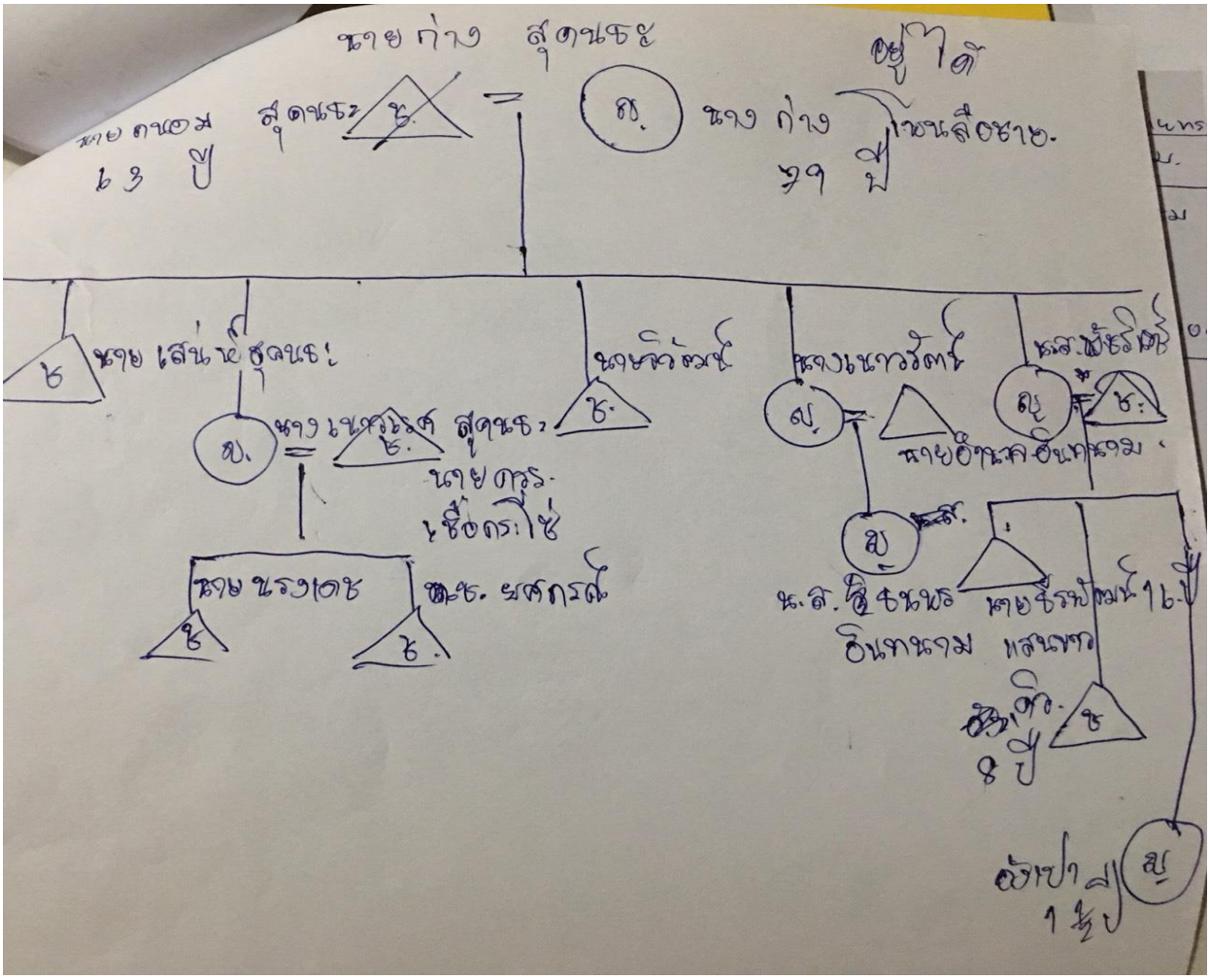
หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-กลุ่มออมทรัพย์	-		-
อื่นๆ	-		
๖. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน	บ้านไม้ชั้นเดียวค่อนข้างเก่า สภาพถาวร แต่เก่าและรกรุงรัง	บ้านคอนกรีต ๑ชั้น แข็งแรง แต่ทรุดโทรม	บ้านไม้ชั้นเดียวสภาพทรุดโทรม เก่า และรกรุงรัง
-เครื่องอำนวยความสะดวก	-ทีวี -พัดลม	พัดลม ๑ เครื่อง เครื่องเสียง ๑ ชุด รถยนต์ ๑ คัน มอเตอร์ไซค์ ๑ คน	- รถไถ - พัดลม
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ	-กี่ สำหรับทอผ้าส่งศูนย์ศิลปาชีพสานแว้-โคกกุง	ไม่มี	- รถไถ
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)	-ที่บ้านประมาณ ๑.๕ งาน -ที่นา ๙ ไร่ให้หลานทำ ไม่มีค่าเช่าแต่แบ่งข้าวให้กิน	-ที่บ้าน สปก. ๒ งาน -ที่สวน ๔๕ ไร่ ทบ.๕	- ที่บ้าน และทำนา สปก จำนวน ๕ ไร่
-สัตว์เลี้ยง	-	ไม่มี	ไก่ ควาย ๑ ตัว
-			
๗.อาชีพ			รับจ้างทั่วไป
-ภาคการเกษตร	-	ทำไร่มันสำปะหลัง ปลูกกล้วย ทำสวนไผ่	-
-นอกภาคการเกษตร	-รับทอผ้าส่งศูนย์ฯสานแว้ ได้รับส่วนแบ่ง คนละครึ่งกับคนที่นำมาให้ (เคยรับจ้างกี่ยวข้าวในชุมชน แต่เลิกมาประมาณ ๓ ปี เพราะมีอาการแพ้ที่ผิวหนัง)	รับจ้างทั่วไป	รับจ้างทั่วไป
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	-หาเห็ดและหน่อไม้ที่ โคกห้วยดาล มาบริโภค และนำไปทำบุญกับเพื่อนบ้านแทนเงิน	หาของป่าขาย ๑๐๐๐๐บาท/ปี	-หาเห็ดและหน่อไม้ที่ โคกห้วยดาล มาบริโภค
๘.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร		๒๐,๐๐๐ บาท/ปี	-
-จากนอกภาคการเกษตร	จากสวัสดิการจากรัฐ รวม ๑,๑๐๐ บาท/เดือน และโควิด ๑๙ อีก ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๐ บาท/ปี	จากสวัสดิการจากรัฐ รวม ๑,๒๐๐ บาท/เดือน และโควิด ๑๙ อีก ๑๕,๐๐๐ บาท รับจ้างทั่วไปเดือนละ ๔,๐๐๐ บาท/เดือน

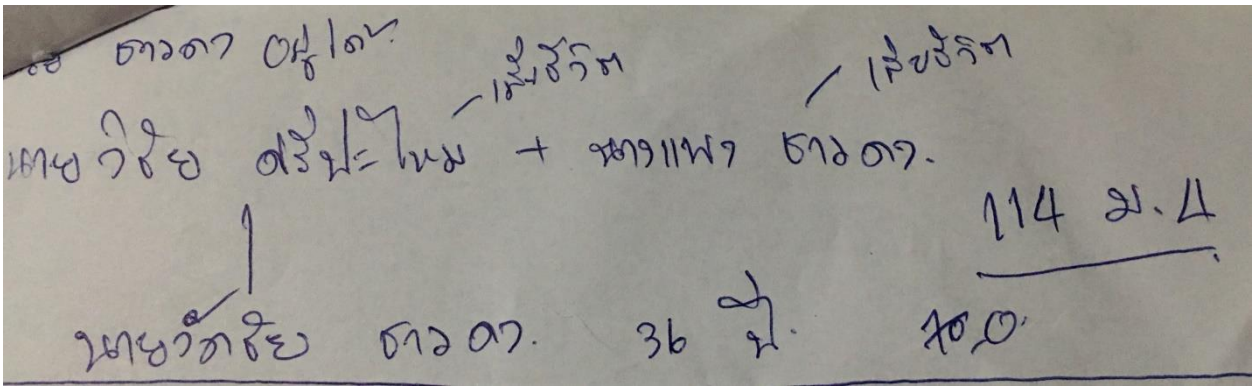
หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
			ลูกหลานส่งมาให้ เดือนละ ๓,๐๐๐ บาท
-จากทรัพยากร ธรรมชาติ	ไม่แน่นอน เน้นนำมาบริโภค	หาของป่าขาย	นำมาบริโภค
๙.หนี้สิน			
-ในระบบ	กองทุนหมู่บ้าน ๓,๔๐๐ บาท ดอกเบี้ยร้อยละ ๕ (มีแผนนำเงินฝาก ที่มีอยู่ ๔,๐๐๐ บาท มาใช้คืน)	ธกส.๔๐๐,๐๐๐ บาท กองทุนหมู่บ้าน ๓๐,๐๐๐ บาท	ธกส. ๑๐๐,๐๐๐ บาท
-นอกระบบ	-	-	-
รวม	๓,๔๐๐ บาท	๔๓๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐,๐๐๐ บาท

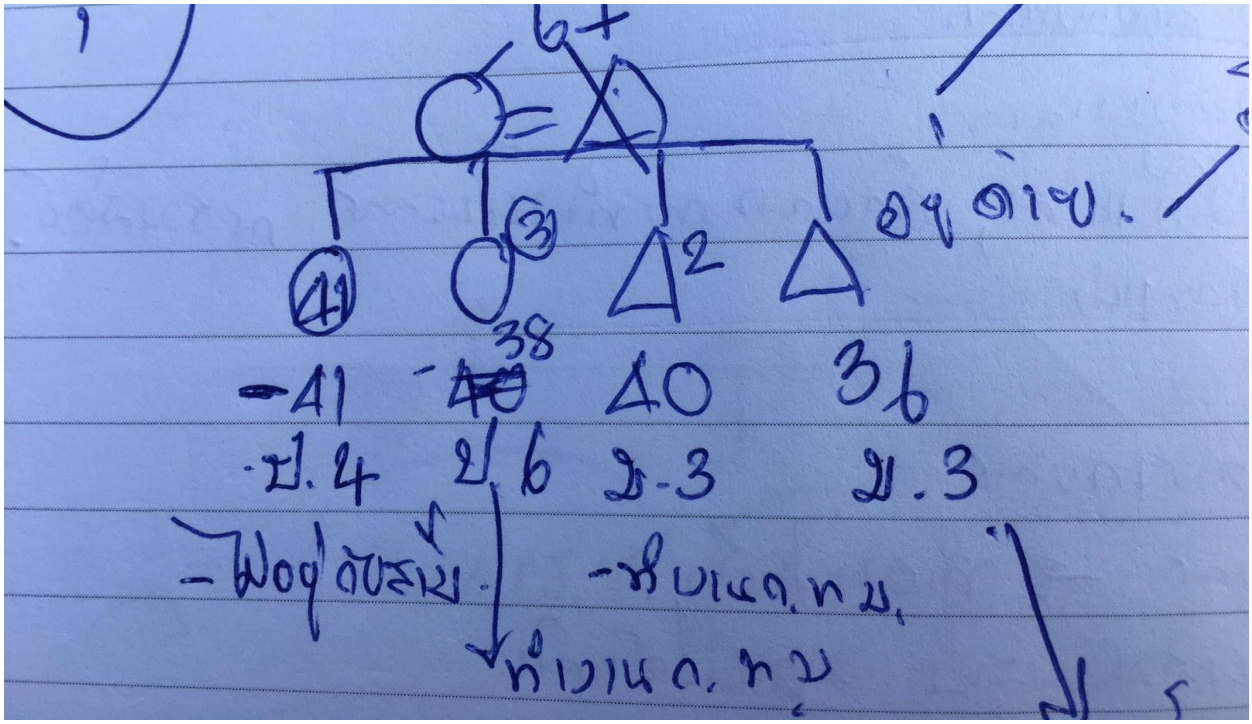
กลุ่มที่ ๓ อยู่ได้

ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

ที่อยู่อาศัยแข็งแรง/พออยู่พอกิน/อาหารไม่ขาดแคลน/มีรายได้/มีอาชีพ/มีสวัสดิการของรัฐ/ลูกหลานส่งเงินมาให้ใช้

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑.ประชากร	๖ คน	๑ คน	๒ คน
- เด็ก			-
-ผู้สูงอายุ	๒ คน		๑
-ผู้ป่วย			-
-ผู้พิการ			-
- วัยแรงงาน	๔ คน	๑ คน	๑
รวม	๖ คน	๑ คน	๒ คน
๒.บทบาทในชุมชน	เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง	เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง	ไม่มี

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๒.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชมชน	ไม่เข้าร่วมกลุ่ม	ไม่เข้าร่วมกลุ่ม	สวัสดิการชุมชน
๓.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			
-เด็ก			-
-ผู้สูงอายุ	๖๐๐ บาท / ๗๐๐ บาท		๖๐๐ บาท/เดือน
-ผู้ป่วย			-
-ผู้พิการ			-
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	๓๐๐ บาท / ๒ คน	๓๐๐ บาท / เดือน	๓๐๐ บาท/๒คน
-โควิด ๑๙			๑๕,๐๐๐บาท
-อื่นๆ			
๔.สวัสดิการชุมชน			
-ฆาปนกิจสงเคราะห์	ศพละ ๔๐ บาท		ศพละ ๔๐ บาท
-กองทุนสวัสดิการชุมชน			
-กลุ่มออมทรัพย์			
อื่นๆ			
๕. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน	แข็งแรงทนทาน	อาศัยอยู่กับคนอื่น (เนื่องจากติดยาเสพติดมา ก่อนจึงอยู่ในความดูแล ของหญาติ)	บ้านชั้นเดี่ยวคงทนถาวร สะอาด
-เครื่องอำนวยความสะดวก	ทีวี/ตู้เย็น/พัดลม		ทีวี/ตู้เย็น/พัดลม
-เครื่องจักร/เครื่องมือใน การประกอบอาชีพ			
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะ การถือครองและการใช้ ประโยชน์)	ที่นา ๔๐ ไร่	ที่บ้าน ๑๐๐ ตารางวา ที่นา ๕ ไร่	ที่ดิน ๒ แปลง ๑. ที่บ้าน ๑ ไร สปก. ๒. ปลูกยางพารา ๑๕ ไร่ สปก.
-สัตว์เลี้ยง			ไก่
-			
๖.อาชีพ			
-ภาคการเกษตร			กรีดยาง
-นอกภาคการเกษตร			-
-การใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ			หามาเพื่อบริโภค
๗.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร		๑๐๐๐ บาท / เดือน	๖,๐๐๐ บาท
-จากนอกภาคการเกษตร			-
-จากทรัพยากร ธรรมชาติ			-
-จากลูกหลานส่งให้	๔,๐๐๐ บาท/เดือน		-
๘.หนี้สิน			-

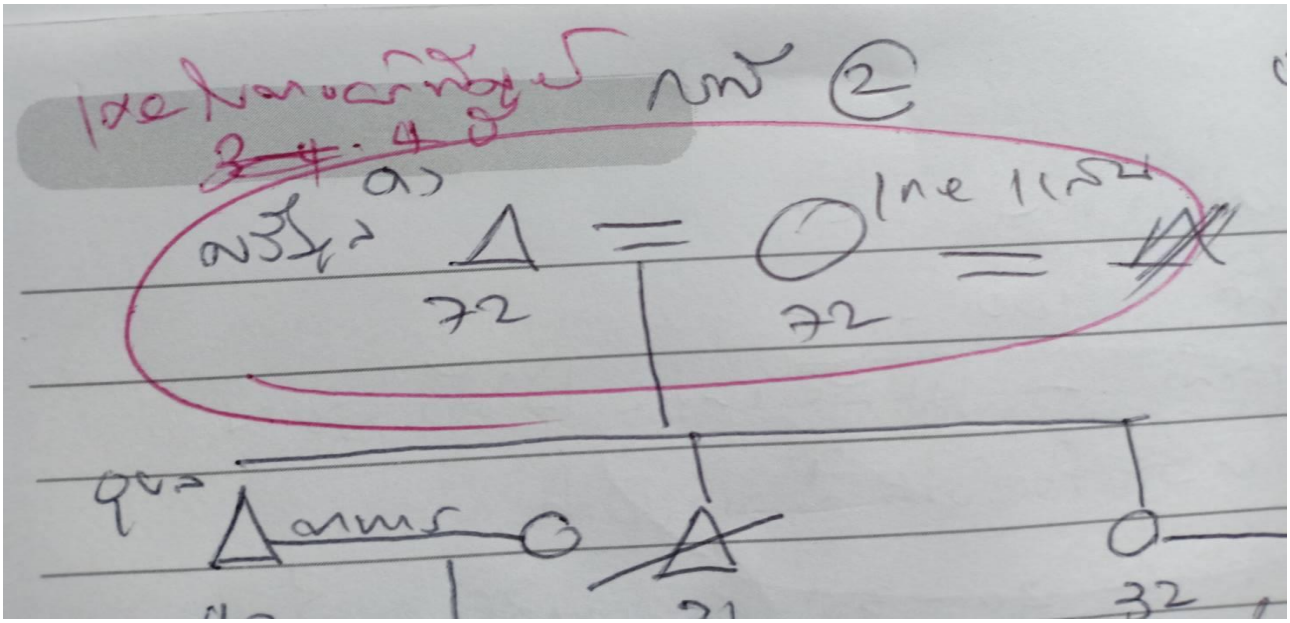
หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
-ในระบบ			-
-นอกระบบ			-
รวม			-

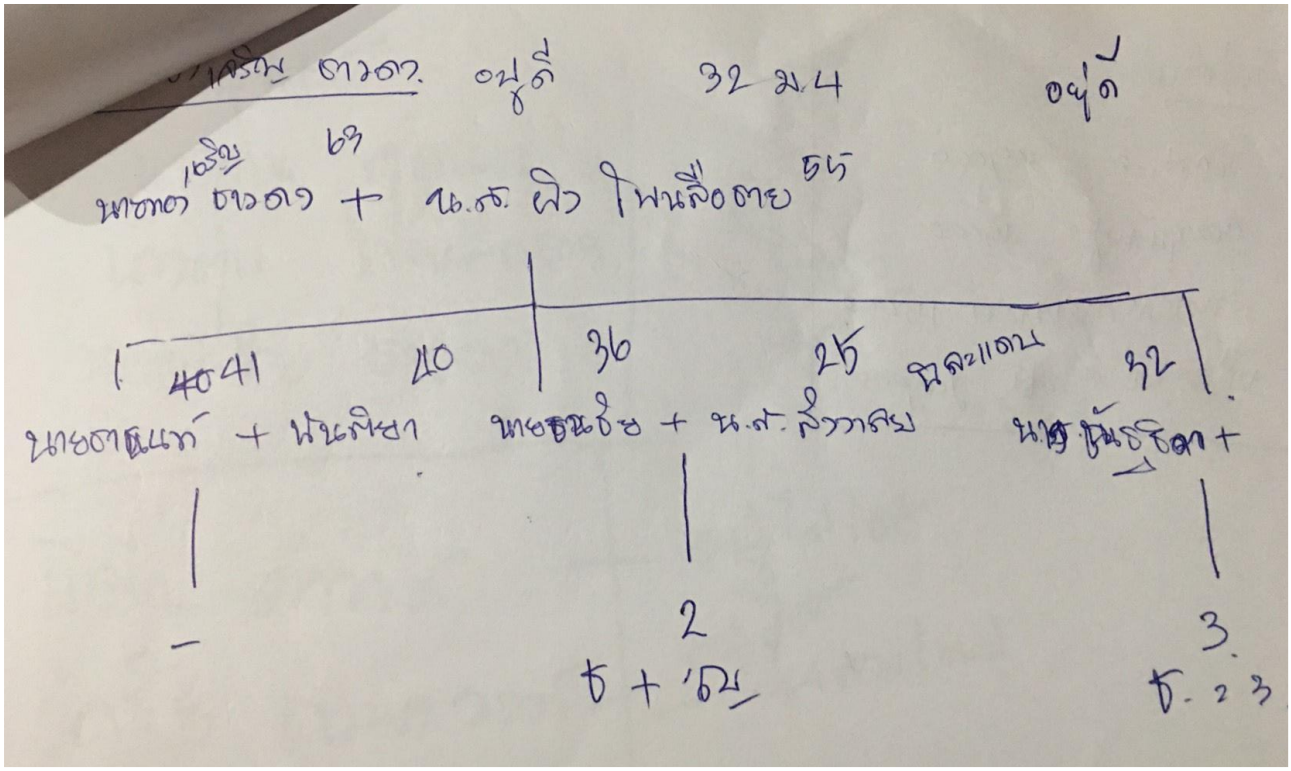
กลุ่มที่ ๔ อยู่ดี

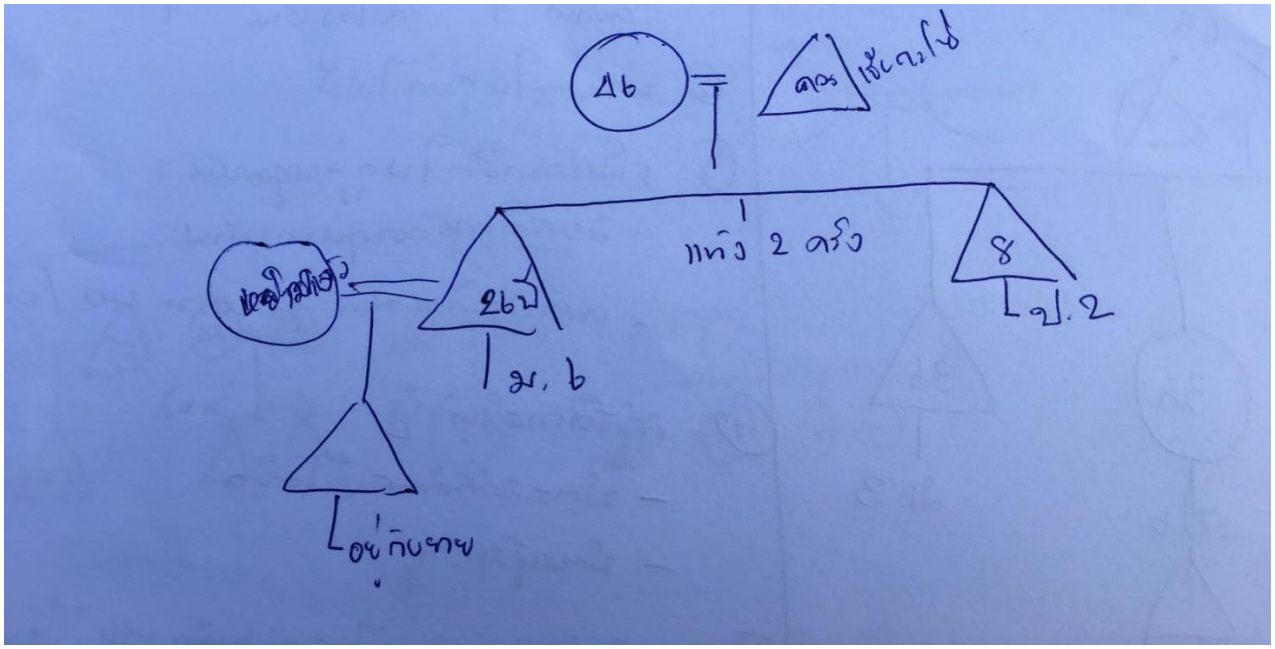
ลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Characteristics)

ที่อยู่อาศัยแข็งแรงถาวรเป็นของตัวเอง/มีรายได้/ทำการเกษตร/มีที่ดินทำกินประมาณ ๓๐ ไร่ ใช้ประโยชน์ทุกพื้นที่ของที่ดิน/มีทรัพย์สินในการประกอบอาชีพ

ผังเครือญาติ

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๑.ประชากร	๒ คน	๓ คน	๔ คน
- เด็ก	-	๑ คน	๑ คน
-ผู้สูงอายุ	สามีอายุ ๗๒ /ภรรยา อายุ ๗๒	๑ คน อายุ ๖๓ ปี	-
-ผู้ป่วย	สามีเป็นความดัน	๑ คน (เป็นเบาหวาน)	-
-ผู้พิการ	-		-
- วัยแรงงาน	-	๑ คน	๓ คน
รวม	๒ คน	๓ คน	๔ คน
๒.บทบาทในชุมชน	ไม่มีตำแหน่ง แต่มีองค์ความรู้ด้านการจักสานกระติ๊บข้าว	ไม่มีตำแหน่ง แต่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทุกครั้ง	๑. ประธาน อสม ๒. คณะกรรมการสหกรณ์ห้วยทราย ๓. สมาชิก(ผู้ตรวจสอบกิจการกองทุน) ๔. เหรัญญิก ชมรม อสม ๕. กลุ่มสตรี
๓.การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆในชุมชน	-เคยเป็นสมาชิกกลุ่มสานที่ศูนย์ฯสานแว้ แต่ปัจจุบันไม่มีกลุ่มแล้ว -สหกรณ์ห้วยบังทรายบน (ขายยาง และซื้อปุ๋ย) -กองทุนหมู่บ้าน	-เป็นสมาชิกสหกรณ์ห้วยบางทราย (ซื้อปุ๋ย) -กองทุนหมู่บ้าน	- ฌาปณกิจชุมชน - กองทุนหมู่บ้าน - สหกรณ์ห้วยบางทราย

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
๔.การเข้าถึงระบบสวัสดิการ			AIA
-เด็ก	-	ได้รับทุนการศึกษา (ทุนเรียนดี) จากโรงเรียน ๑ครั้ง ๕๐๐ บาท	-
-ผู้สูงอายุ	สามีได้เบี้ยสูงอายุ ๗๐๐ บาท/เดือน	สามีได้เบี้ยผู้สูงอายุ ๖๐๐ บาท/เดือน	-
-ผู้ป่วย	-		-
-ผู้พิการ	-		-
-บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	๓๐๐ บาท/เดือน	๓๐๐ บาท /เดือน	๔๐๐ บาท/เดือน
-โควิด ๑๙	-(เคยยื่น แต่ไม่ผ่าน)		๓๐,๐๐๐บาท
-อื่นๆ	ใช้สิทธิการรักษาพยาบาลจากลูกที่เป็นทหาร		-
๕.สวัสดิการชุมชน			
-ฌาปนกิจสงเคราะห์	-ฌาปนกิจสหกรณ์ดงหลวง จ่ายปีละ ๑,๑๐๐ บาท	ฌาปนกิจศพละ ๔๐ บาท	ฌาปนกิจศพละ ๔๐ บาท
-กองทุนสวัสดิการชุมชน	เป็นสมาชิก จ่าย ๓๖๕ บาท/ปี	เป็นสมาชิกจ่าย ๓๖๕ บาท/ปี	เป็นสมาชิกจ่าย ๓๖๕ บาท/ปี
-กลุ่มออมทรัพย์	-		
อื่นๆ	-		ธกส.
๖. ทรัพย์สิน			
-ลักษณะบ้านเรือน	บ้านเรือนปูนชั้นเดียว ลูกชายสร้างให้ ราคาประมาณ ๑ ล้านบาท	บ้านเรือนแข็งแรงบ้านสองชั้นครึ่งตึกครึ่งไม้	บ้านไม้สองชั้น คงทนถาวรสะอาด
-เครื่องอำนวยความสะดวก	-ทีวี ๓ เครื่อง -ตู้เย็น ๒ เครื่อง -พัดลม -จักรยาน -มอเตอร์ไซต์ -เตาแก๊ส(ไม่กล้าใช้)	ทีวี ๑ เครื่อง ตู้เย็น ๑ เครื่อง พัดลด ๑ เครื่อง มอเตอร์ไซค์	ทีวี/ตู้เย็น/เตาแก๊ซ/เครื่องซักผ้า/มอเตอร์ไซค์
-เครื่องจักร/เครื่องมือในการประกอบอาชีพ	-	รถไถนา	รถไถนา
-ที่ดิน (จำนวน/ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์)	-เช่าที่ทำสวนยาง ๔ ไร่ ค่าเช่า ๕๐๐ บาท จ้างคนกรีดแบ่งคนละครึ่ง	ที่ดินทำกิน ๒ แปลง ที่นา ๔ ไร่ ที่สวนปลูกยางพารา ๑๐ ไร่ เช่าที่เขาปลูกมันสำปะหลัง ปีละ ๔๐๐๐ บาท ที่บ้าน ๒ งาน ที่ดินส่วนใหญ่ สปก.ทั้งหมด	ที่ดินทำกิน ๖ แปลง ๑. ๘ ไร่ ทำยางพารา สปก. ๒. ๗ ไร่ ทำยางพารา สปก. ๓. ๙ ไร่ ทำยางพารา เขตอนุรักษ์ครอบครองมีการขึ้นทะเบียนเป็นบัตรสีชมพู ๔. ๔ ไร่ ๓ งาน ปลูกมันสำปะหลัง สปก.

หัวข้อ/รายละเอียด	ครัวเรือนที่ ๑	ครัวเรือนที่ ๒	ครัวเรือนที่ ๓
			๕. ๒๐ ไร่ ปลูกมัน (เช่า ไร่ละ ๑,๐๐๐ บาท) ๖. ๑ ไร่ ทำนา ป่าสงวน
-สัตว์เลี้ยง	-เลี้ยงไก่บ้านไว้บริโภค ประมาณ ๓๐ ตัว	เลี้ยงไก่ไว้บริโภค ประมาณ ๑๐ ตัว	ไก่
-			
๗.อาชีพ			
-ภาคการเกษตร		ปลูกยางพารา /อ้อย/มันสำปะหลัง	ปลูกยางพารา/มันสำปะหลัง
-นอกภาคการเกษตร	-จักสาน กระติ๊บข้าว		รับจ้างทั่วไป
-การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	-หาเห็ด(เดือน ๗)/หน่อไม้(ฤดูฝน) ที่โคกห้วยทรายเพื่อมาบริโภค		หาเห็ด/หน่อไม้(ฤดูฝน) เพื่อมาบริโภค
๘.แหล่งที่มาของรายได้			
-จากภาคการเกษตร		ขายยางก้อนถ้วย เดือนละ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท/ปี	๑. ขายมัน ๑๐๐,๐๐๐บาท/ปี ๒. ขายยางพารา ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน (หักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้ว)
-จากนอกภาคการเกษตร	-สามีขายกระติ๊บข้าว ได้ประมานเดือนละ ๑,๕๐๐ บาท - ภรรยาได้เงินบำนาญจากสามีคนเดิมเสียชีวิตจากการต่อสู้กับ ผกค.เมื่อปี ๒๕๑๖ จำนวน ๑๐,๐๐๐ /เดือน -ลูกให้ประมาณ ปีละ ๑๐,๐๐๐ บาท		๑. รับจ้างทั่วไป ๓๐,๐๐๐ บาท/ปี ๒. เงินเดือน อสม ๑,๐๐๐ บาท/เดือน ๓. รับทำเอกสารอื่น ๆ ๓,๐๐๐บาท/ปี
-จากทรัพยากร ธรรมชาติ	-		
๙.หนี้สิน	ไม่มี(เคยกู้กองทุนหมู่บ้านเพื่อลงทุนทำนา ๓๐,๐๐๐ บาท แต่ใช้หมดเมื่อปี ๖๒)	ธกส.๓๐๐,๐๐๐ บาท กองทุนหมู่บ้าน ๑๕,๐๐๐ บาท สหกรณ์การเกษตรห้วยบางทราย ๑๕,๐๐๐ บาท บ.คูโบต้า ๒๐๐,๐๐๐ บาท	ธกส ๓๐,๐๐๐บาท/ปี ค่ารถไถ ๑๒๐,๐๐๐บาท/ปี กองทุนเงินล้าน ๘๐,๐๐๐ บาท/ปี
-ในระบบ	-		
-นอกระบบ	-		
รวม	-		๒๓๐,๐๐๐ บาท

ส่วนที่ ๔ บทวิเคราะห์

๔.๑ การวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง

๑.มีทรัพยากรในชุมชนมากมาย เช่นแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ใช้สอยได้ทางเกษตรและอุปโภค

๒. คนในชุมชนสามารถใช้สอยพื้นที่ทำกินได้อย่างทั่วถึง

๓. มีทำเลที่ตั้งหมู่บ้านที่ดีเหมาะแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

๔. มีการบริหารจัดการชุมชนได้ดี มีกฎระเบียบข้อบังคับของชุมชนให้ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

๕. มีหน่วยงานราชการในพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เช่น สำนักงานการไฟฟ้า สถานีตำรวจ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน โครงการพระราชดำริ โรงเรียน วัด และแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

จุดอ่อน

๑. ยังมีคนในชุมชนที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ
๒. ที่ดินทำกินส่วนใหญ่เป็นที่ สกป. ไม่มีเอกสารสิทธิ์ครอบครอง

โอกาส

๑. เป็นชุมชนขนาดเล็ก พื้นที่ไม่สลับซับซ้อน สามารถเข้าไปดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง

และแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที

๒. เป็นชุมชนชนบท ที่ยังมีพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ วิถีประชาชน จึงเป็นแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

๓. ประชาชนในชุมชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากในชุมชนไม่มีปัญหาอาชญากรรม โจรลักขโมย ที่ร้ายแรง

๔. ในพื้นที่เขตชุมชนไม่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือมลพิษ สามารถควบคุมและบริหารจัดการพื้นที่ในกำกับดูแลได้

อุปสรรค

๑. เป็นชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากจังหวัด ไม่มีรถสาธารณะบริการระหว่างอำเภอ ทำให้การ

ขนส่งสินค้า,การเดินทางไม่สะดวก และมีค่าใช้จ่ายสูง

๒. รายได้ของประชาชนไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับราคาสินค้าเกษตร และค่าจ้างแรงงาน

๓. ประชาชนเกิดความเบื่อหน่าย และไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ของชุมชน เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบัน

๔. มีปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิ์ ในที่ดินทำกิน เนื่องจากพื้นที่ทำกินเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ

๔.๒ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนจนเป้าหมาย

ส่งเสริมและปลูกฝังกระบวนการทักษะชีวิต หรือปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในชุมชนเป้าหมายโดยผ่านกิจกรรมการโมเดลชีวิตที่หลึกหนีความยากจน

ภาคผนวก ง
ข้อมูลการส่งต่อและ
ช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาความยากจน
ในจังหวัดมุกดาหาร

ง1. ข้อมูลการช่วยเหลือ
ง2. ข้อมูลการส่งต่อข้อมูล
ง3. ภาพการดำเนินงานการวิจัย

ง1. ข้อมูลการช่วยเหลือ

กสศ

ที่ กสศ.๐๘/๖๑๘/๒๕๖๔

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญประชุมเชิงปฏิบัติการ

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อ้างถึง ประกาศสำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบยืนยันการเข้าร่วมโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี ๒๕๖๔
๒. กำหนดการประชุม และแบบตอบรับการเข้าร่วมการประชุม
๓. สิ่งที่ต้องเตรียมมาในการเข้าร่วมการประชุม

ตามประกาศที่อ้างถึงกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ขอเรียนให้ท่านทราบว่าข้อเสนอโครงการจากสถานศึกษาของท่านผ่านการพิจารณาในขั้นต้นในประเภททุน ๒ ปี (ปวส./อนุปริญญา) จำนวนผู้รับทุนตามโครงการ ๓๐ ทุน

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพ กสศ. ขอให้ท่าน

๑) ยืนยันการเข้าร่วมโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี ๒๕๖๔ ตามแบบที่ กสศ. กำหนด (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

๒) เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงข้อเสนอโครงการ ในวันศุกร์ที่ ๑๙ และวันเสาร์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุมแกรนด์บอลรูม โรงแรมเบสต์ เวสเทิร์น พลัส แวนดา แกรนด์ โฮเต็ล อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยขอเชิญท่านหรือผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และผู้รับผิดชอบโครงการ โครงการละ ๒ คน จำนวนรวม ๒ คน (กำหนดการและแบบตอบรับการเข้าร่วมการประชุมรายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒)

๓) เตรียมการสำหรับการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดข้อเสนอโครงการให้มีความสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น รวมถึงการปรับปรุงกิจกรรม และงบประมาณ เพื่อให้เหมาะสมก่อนการทำข้อตกลงรับทุน (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมตาม วัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายพัฒนะพงษ์ สุขมะดัน)
ผู้ช่วยผู้จัดการ กสศ. ปฏิบัติการแทนผู้จัดการ กสศ.

สำนักนวัตกรรมและทุนการศึกษา
นางสาวปุณณภา โรจนานนท์ โทร. ๐๙๔-๔๙๑-๕๖๔๖ อีเมล์ : innovative@eef.or.th

ทุน 2 ปี (อนุปริญญา สาขาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร)

สำหรับนักเรียน ม.6 หรือเทียบเท่า ที่***กำลังจะสำเร็จการศึกษา***ในปีการศึกษา 2564

สิ่งที่ผู้รับทุนจะได้รับ

1. ค่าใช้จ่ายประจำเดือน (ค่าครองชีพ อุปกรณ์การเรียน และค่าที่พัก) เดือนละ 7,500 บาท
2. ค่าธรรมเนียมการศึกษาในอัตราประหยัด
3. ทุนนี้ไม่มีข้อผูกพันที่ผู้รับทุนจะต้องชดใช้ทุนที่ได้รับ ***หากเรียนจบตามหลักสูตร***

สมัครและสอบถามเพิ่มเติม

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร 199 หมู่ 10 ตำบลนาสีนวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร 49000

ติดต่อสอบถาม

ดร.ทิวากร เหล่าลือชา	โทรศัพท์ 09 5602 8990
อาจารย์พิริยาพร สุวรรณไตรย์	โทรศัพท์ 08 7409 0104
อาจารย์จักรกฤษณ์ ภูมิพรหม	โทรศัพท์ 08 2852 4822

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนชั้นม.6/เทียบเท่า หรือ ปวช.3
ที่ทาง วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ดำเนินการคัดกรองความยากจน
และจัดส่งให้ กสศ. ระหว่างวันที่ 7 - 31 มีนาคม 2563
โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปีการศึกษา 2563
ประเภททุน 2 ปี (ปวส./อนุปริญญาสายอาชีพ)

ที่	เลขบัตรประจำตัวประชาชน	ชื่อ - นามสกุล	ระดับการศึกษา		ประเภทขาดแคลนทุนทรัพย์/ด้อยโอกาส	ผลการวิเคราะห์
			ม.6/เทียบเท่า	ปวช.3		
1	1499800004267	นางสาวจันทิมา อุคำ	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
2	0499900000265	นางสาวฉัตรชนี แสงจันทร์		/	ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
3	1490300116645	นางสาวชมพูนุท อุคำ	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
4	1490400116965	นางสาวฐิติกานต์ ฟักสุวรรณ	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
5	1359200013878	นายธณากร สร้อยแก้ว	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
6	1499900370176	นางสาวธีติมา โจมคำ	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
7	1499900346453	นายธีรพงษ์ ใจช่วง	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
8	1499900366764	นางสาวนิลาวัลย์ จันทรวงค์	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
9	1499900371482	นางสาวเนตรอัปสร บำรุงตา	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
10	1499900379581	นางสาวประกายดาว ดีดวงพันธ์	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
11	1103703527011	นางสาวประภัสรา เทียมทัด	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
12	1499900376760	นางสาวปิยวรรณ วงค์ศรีทา	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
13	1379700003634	นางสาวปิยะธิดา วงค์อนันต์	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
14	1339900749389	นายพงษ์ฤทธิ์ จำนงค์	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
15	1102003396508	นางสาวพรพิมล โทจันทร์	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
16	1499800005166	นางสาวพิชานันต์ สลางสิงห์	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
17	1359200009617	นางสาวรชนีกร หลักโสม	/		ขาดแคลน	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ใน

ที่	เลขบัตรประจำตัวประชาชน	ชื่อ - นามสกุล	ระดับการศึกษา		ประเภทขาดแคลนทุนทรัพย์/ด้อยโอกาส	ผลการวิเคราะห์
			ม.6/เทียบเท่า	ปวช.3		
					ทุนทรัพย์	เกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
18	1499900374121	นางสาววิจิตรตรา โคตรสขีง	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
19	1490400117384	นายวิเชียร เชื้อคำฮด	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
20	1499900384291	นางสาวสิริรัตน์ พาลึก	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
21	1499900374406	นางสาวสุจิตรตรา ทาเทพ	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
22	1490400116663	นายสุทธิชาติ วงศ์กระโซ่	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
23	1490101222852	นางสาวสุธิดา อยู่มั่น	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
24	1490700062097	นางสาวสุปราณี กลางประพันธ์	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
25	1490300122319	นางสาวสุพัตรา สกุลไทย	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
26	1499900341818	นางสาวอมรรุ่งฤดี อุปคุณ	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
27	1490600069171	นางสาวอรปรียา ศรีบุญเรือง	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
28	1490700062445	นางสาวอัจฉราวรรณ สุกใส	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
29	1490300120618	นางสาวอารียา พิกุลศรี	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
30	1499900365831	นางสาวเอมอร ปัญญาวงค์	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน
31	1199900870384	นางสาวเอมอร โต้สาลี	/		ขาดแคลนทุนทรัพย์	ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน

สถานศึกษาพิจารณาผลวิเคราะห์ความยากจนของนักเรียนและดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ในกรณีผลวิเคราะห์ความยากจนนักเรียนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน

- สถานศึกษาจัดให้มีกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาทุนตามกระบวนการที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงแนวทางของกรมควบคุมโรค
- สถานศึกษานำบัญชีรายชื่อนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นนักศึกษาทุนเข้าที่ประชุมคณะกรรมการคัดเลือกที่สถานศึกษาแต่งตั้งขึ้น
- สถานศึกษาจัดให้มีการประกาศรายชื่อนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นนักศึกษาทุนให้ทราบเป็นการทั่วไปแล้วจัดให้มีการรับฟังข้อทักท้วงผลการคัดเลือก 3 วัน
- สถานศึกษายืนยันรายชื่อนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นนักศึกษาทุนตามจำนวนทุนที่ได้รับผ่านทางระบบ https://eef-scholarship.thaijobjob.com/member/ ตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน 2563 - 7 พฤษภาคม 2563 เวลา 17.00 น.
- สถานศึกษาเตรียมข้อมูลและเอกสารเพื่อนำเข้าระบบ ดังนี้
  1) บัญชีรายชื่อที่ยืนยันในระบบและพิมพ์ออกจากระบบที่ลงนามโดยผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบโครงการ พร้อมประทับตราสถานศึกษา
  2) คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการคัดเลือก
  3) กระบวนการคัดเลือกนักศึกษาทุน และรูปแบบการรับฟังข้อทักท้วงผลการคัดเลือก
- กสศ. จะส่ง SMS และอีเมล์ ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการแจ้งผลการคัดเลือกนักศึกษาทุน และดำเนินการจัดทำสัญญานักศึกษาทุนผ่านระบบ กสศ.

2. ในกรณีผลวิเคราะห์ครัวเรือนนักศึกษามีรายได้เฉลี่ยเกิน 3,000 บาท/คน/เดือน นักเรียนขาดคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ประกาศ

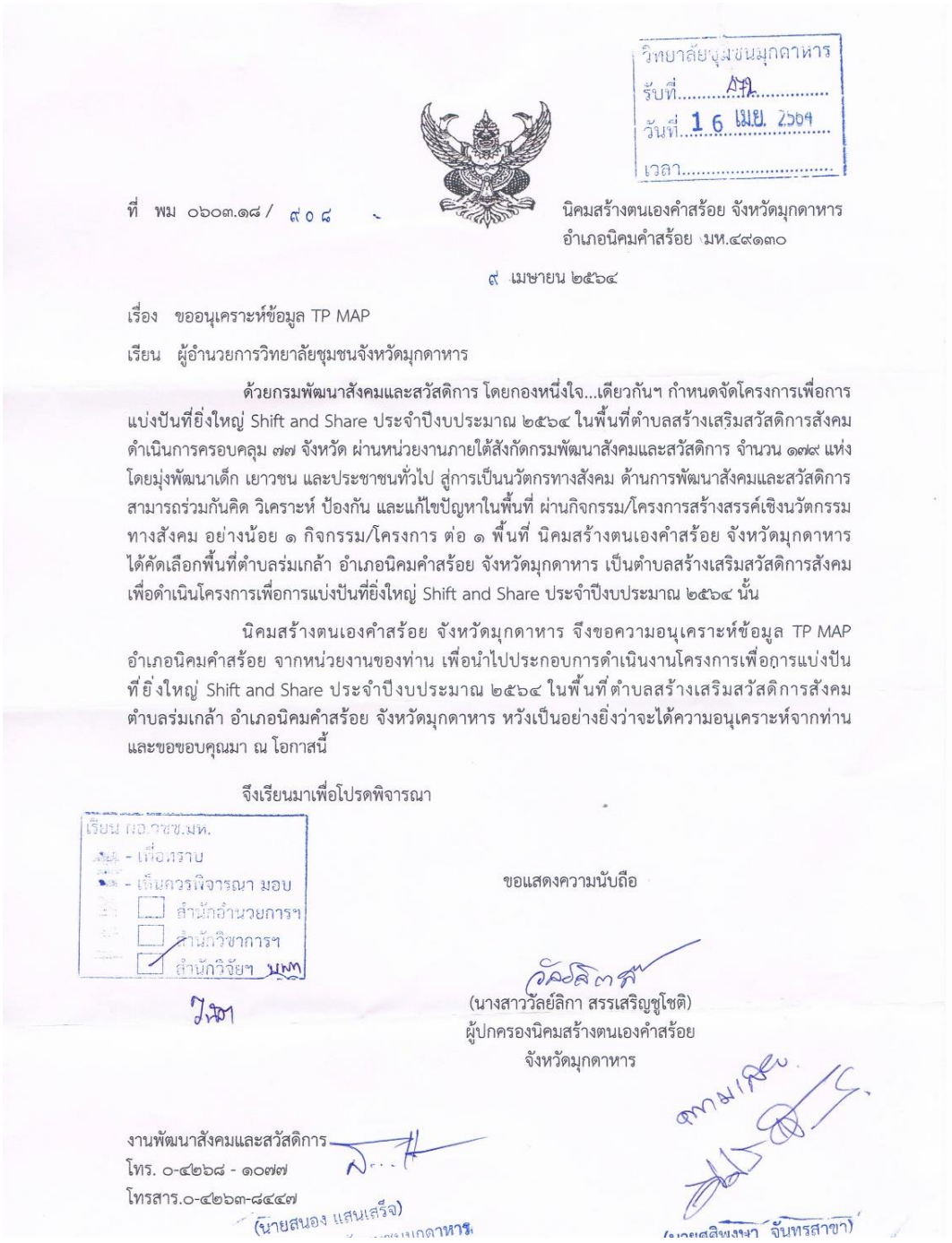
หมายเหตุ ขอให้สถานศึกษาจัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้อง กสศ. อาจจะมีการสุ่มตรวจคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการคัดเลือกด้วยก็ได้ และกสศ. สงวนสิทธิ์ที่จะยกเลิกทุนหากตรวจพบภายหลังว่าผู้ผ่านการพิจารณากรณีดังกล่าวขาดคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์

3. ในกรณีด้อยโอกาส ขอให้สถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกตามกระบวนการของสถานศึกษาโดยมีรายละเอียดขั้นตอนเช่นเดียวกับกรณีผลวิเคราะห์ความยากจนนักเรียนมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ 3,000 บาท/คน/เดือน (ข้อที่ 1)

หมายเหตุ

ในกรณีที่มีปัญหาการยืนยันรายชื่อนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นนักศึกษาทุนในระบบ
ติดต่อ นายภาณุวุฒิ กองแก้ว โทร.063-204-4503 ในวันและเวลาราชการ
สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการฯ
ติดต่อ นักวิชาการ กสศ. โทร.064-3590613 ในวันและเวลาราชการ

ง2. ข้อมูลการส่งต่อข้อมูล

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
รับที่ ๕๑
วันที่ 16 เมย. 2564
เวลา

ที่ พม ๐๖๐๓.๑๘ / ๙๐๘ นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร
อำเภอนิคมคำสร้อย มห.๔๙๑๓๐

๙ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุเคราะห์ข้อมูล TP MAP

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัดมุกดาหาร

ด้วยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยกองหนึ่งใจ...เดียวกันฯ กำหนดจัดโครงการเพื่อการแบ่งปันที่ยิ่งใหญ่ Shift and Share ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลสร้างเสริมสวัสดิการสังคม ดำเนินการครอบคลุม ๗๗ จังหวัด ผ่านหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จำนวน ๑๗๙ แห่ง โดยมุ่งพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป สู่การเป็นนวัตกรทางสังคม ด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สามารถร่วมกันคิด วิเคราะห์ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ผ่านกิจกรรม/โครงการสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมทางสังคม อย่างน้อย ๑ กิจกรรม/โครงการ ต่อ ๑ พื้นที่ นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ได้คัดเลือกพื้นที่ตำบลร่มเกล้า อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร เป็นตำบลสร้างเสริมสวัสดิการสังคม เพื่อดำเนินโครงการเพื่อการแบ่งปันที่ยิ่งใหญ่ Shift and Share ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ นั้น

นิคมสร้างตนเองคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร จึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูล TP MAP อำเภอนิคมคำสร้อย จากหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปประกอบการดำเนินงานโครงการเพื่อการแบ่งปันที่ยิ่งใหญ่ Shift and Share ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลสร้างเสริมสวัสดิการสังคม ตำบลร่มเกล้า อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้ความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เรียน ผอ.วชช.มห.
- เพื่อทราบ
- เห็นควรพิจารณา มอบ
☐ สำนักอำนวยการฯ
☐ สำนักวิชาการฯ
☑ สำนักวิจัยฯ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ)
ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อย
จังหวัดมุกดาหาร

งานพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
โทร. ๐-๔๒๖๘ - ๑๐๗๗
โทรสาร.๐-๔๒๖๓-๘๔๔๗

(นายสนอง แสนเสร็จ)

(นายเศรษฐพงษ์ จันทรสาขา)

ที่ มห ๐๐๐๕/ ๔๐๑๐

รับที่ 110
วันที่ 28 ม.ค. 2564

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดมุกดาหาร ถนนวิวิธสุรการ มห ๔๙๐๐๐

๒๗ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลคนจนที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจัดเก็บเพิ่มเติม

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ด้วยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนรายครัวเรือนโดยอาศัยข้อมูลจากฐานข้อมูล TP MAP และข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการในการแก้ไขปัญหาครัวเรือนยากจนของจังหวัดมุกดาหาร

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร จึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลคนจนที่วิทยาลัยชุมชนจัดเก็บเพิ่มเติม จำนวน ๑,๓๔๐ ครัวเรือน ๖,๗๒๙ คน (รายละเอียดข้อมูล) เพื่อจะได้นำมาพิจารณา ให้การช่วยเหลือตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุพัตรา ไพชูรย์)
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร

ม กอ.วชช.มห.
- เพื่อทราบ
- เห็นควรมีจารณา มอบ
☐ สำนักอำนวยการฯ
☐ สำนักวิชาการฯ
☐ สำนักวิจัยฯ

เรียน ผอ.วชช.มห.
- เห็นควรมอบ ดร.ทิวากร
ดำเนินการ

กลุ่มนโยบายและวิชาการ
โทร./โทรสาร ๐-๔๒๖๑-๑๔๔๒,๐-๔๒๖๑-๑๕๘๓
E-mail : mukdahan@m-society.go.th

(นายสนอง แสนเสร็จ)
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ดำเนินการตามเสนอ
มอบ ดร.ทิวากร

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ด่วนที่สุด
ที่ มห ๐๐๑๘.๑/ว ๒๓๗๔

ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร
ถนนวิวิธสุรการ มห ๔๙๐๐๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เชิญร่วมเป็นเกียรติในพิธีมอบบ้านตามโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้านที่อยู่อาศัย แบบบูรณาการจังหวัดมุกดาหาร

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อ้างถึง ๑. คำสั่งจังหวัดมุกดาหารที่ ๕๔๘๙/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓
๒. หนังสือจังหวัดมุกดาหารที่ มห ๐๐๑๘.๑/ว ๒๓๔๘ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ฯ จำนวน ๒ ฉบับ

ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

ตามที่จังหวัดมุกดาหารได้จัดทำโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้านที่อยู่อาศัย แบบบูรณาการจังหวัดมุกดาหาร โดยการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการก่อสร้าง ซ่อมแซม และปรับปรุงที่อยู่อาศัย ให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และได้จัดประชุมคณะกรรมการอำนวยการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้านที่อยู่อาศัยแบบบูรณาการ จังหวัดมุกดาหาร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินโครงการฯ พร้อมทั้งพิจารณามอบหมายหน่วยงานร่วมสนับสนุนการดำเนินโครงการฯ แล้ว นั้น

จังหวัดมุกดาหาร กำหนดจัดพิธีมอบบ้านตามโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้านที่อยู่อาศัยแบบบูรณาการจังหวัดมุกดาหาร **ในวันศุกร์ที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔** จึงขอเรียนเชิญร่วมเป็นเกียรติในพิธีมอบบ้านฯ ตามกำหนดการดังนี้

๑. เวลา ๐๙.๓๐ น. ณ บ้านนายมิ่ง แสนโสม บ้านหนองกะปาด เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๖ ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี

๒. เวลา ๑๐.๓๐ น. ณ บ้านนางสาวสด รัตนวงค์ บ้านหนองเอี่ยน เลขที่ ๑๕๑ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองเอี่ยน อำเภอคำชะอี

ทั้งนี้ รายละเอียดกำหนดการฯ และการแต่งกาย ปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเชาวศักดิ์ พลเยี่ยม)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

ที่ทำการปกครองจังหวัด
กลุ่มงานปกครอง
โทร ๐ ๔๒๖๑ ๑๔๐๓ , ๐ ๔๒๖๑ ๑๘๑๗

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
รับที่ 805
วันที่ -5 ก.ค. 2564
เวลา.....

ด่วนที่สุด
ที่ มห ๐๐๑๘.๑/ว ๒๑๗๔

ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร
ถนนวิวิธสุรการ มห ๔๙๐๐๐

๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เชิญร่วมเป็นเกียรติในพิธีมอบบ้านตามโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้านที่อยู่อาศัย แบบบูรณาการจังหวัดมุกดาหาร

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อ้างถึง ๑. คำสั่งจังหวัดมุกดาหารที่ ๕๔๘๙/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓
๒. หนังสือจังหวัดมุกดาหารที่ มห ๐๐๑๘.๑/ว ๒๓๔๘ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ฯ จำนวน ๒ ฉบับ

ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

ตามที่จังหวัดมุกดาหารได้จัดทำโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้านที่อยู่อาศัย แบบบูรณาการจังหวัดมุกดาหาร โดยการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการก่อสร้าง ซ่อมแซม และปรับปรุงที่อยู่อาศัย ให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และได้จัดประชุมคณะกรรมการอำนวยการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้านที่อยู่อาศัยแบบบูรณาการ จังหวัดมุกดาหาร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์แนวทางการดำเนินโครงการฯ พร้อมทั้งพิจารณามอบหมายหน่วยงานร่วมสนับสนุนการดำเนินโครงการฯ แล้ว นั้น

จังหวัดมุกดาหาร กำหนดจัดพิธีมอบบ้านตามโครงการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนด้านที่อยู่อาศัยแบบบูรณาการจังหวัดมุกดาหาร ในวันศุกร์ที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔ จึงขอเรียนเชิญร่วมเป็นเกียรติในพิธีมอบบ้านฯ ตามกำหนดการดังนี้

๑. เวลา ๐๙.๓๐ น. ณ บ้านนายมิ่ง แสนโสม บ้านหนองกะปาด เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๖ ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี

๒. เวลา ๑๐.๓๐ น. ณ บ้านนางสาวสด รัตนวงค์ บ้านหนองเอี่ยน เลขที่ ๑๕๑ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองเอี่ยน อำเภอคำชะอี

ทั้งนี้ รายละเอียดกำหนดการฯ และการแต่งกาย ปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรียน ผอ.วชช.มห.
- เพื่อทราบ
- เห็นควรพิจารณา ตามนำ
☐ สำนักอำนวยการฯ
☐ สำนักวิชาการฯ
☐ สำนักวิจัยฯ

ขอแสดงความนับถือ

(นายเชวงศักดิ์ พลเยี่ยม)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

ที่ทำการปกครองจังหวัด
กลุ่มงานปกครอง
โทร ๐ ๔๒๖๑ ๑๔๐๓ ๐ ๔๒๖๑ ๑๘๑๗

เรียน ผอ.วชช.มห. เพื่อ โปรดพิจารณา
- ตามมอบ นายสำอาง แสนเสร็จ)

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
รับที่ 928
วันที่ 12 ก.ค. 2564
เวลา ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร

ด่วนที่สุด

ที่ มห ๐๐๑๗.๒/๔๔๒๑

ถนนวิวิธสุรการ มห ๔๙๐๐๐

๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากรในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อ้างถึง หนังสือจังหวัดมุกดาหาร ที่ มห ๐๐๑๗.๒/๔๙๑๔ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการประชุม จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบตอบรับ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่จังหวัดมุกดาหารได้เชิญเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ โรงแรมมุกดาหารแกรนด์ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร นั้น

จังหวัดมุกดาหารพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การประชุมดังกล่าวข้างต้น เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรบรรยาย เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ โรงแรมมุกดาหารแกรนด์ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร โดยจังหวัดมุกดาหารจะรับผิดชอบค่าตอบแทนวิทยากร ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม และค่าอาหารกลางวันตามระเบียบหลักเกณฑ์ของทางราชการ ทั้งนี้ มอบหมายให้นายนิจปฏิภาณ มาตขาว ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๓๖๗๖ ๕๙๙๖ เป็นผู้ประสานการปฏิบัติ และขอให้ส่งแบบตอบรับให้จังหวัดมุกดาหาร ภายในวันอังคารที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ทางโทรสารหมายเลข ๐ ๔๒๖๑ ๑๓๓๐ หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ province_muk@hotmail.com รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายบุญเรือง เมฆฉิม)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

สำนักงานจังหวัด มห.
กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด
โทร./โทรสาร ๐-๔๒๖๑-๑๓๓๐, มห.๔๙๑๒๔, มห.๔๙๑๘๘

เรียน ผอ.วชช.มห.
- เพื่อทราบ
เห็นควรพิจารณา มอบ ดร. ศิลาพร แหลมสัก
☐ สำนักอำนวยการฯ
☐ สำนักวิชาการฯ
☐ สำนักวิจัยฯ

(นายสนอง แสนเสร็จ)
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

มอบ รอง. ศิลาพร

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัย

เอกสาร ๑

กำหนดการ

ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ฉบับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดมุกดาหาร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖
วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.
ณ ห้องดุสิตา โรงแรมมุกดาหารแกรนด์ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

****

เวลา	หัวข้อ
๐๘.๓๐ – ๐๘.๕๐ น.	- ลงทะเบียน
๐๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ น.	- ศักยภาพจังหวัดมุกดาหาร จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา/อุปสรรค และโอกาสการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร โดย **สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร**
๑๐.๐๐ น.	- กล่าวรายงาน โดยหัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร - พิธีเปิดฯ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร
๑๐.๐๐ – ๑๑.๐๐ น.	- การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดย **คณะนักวิจัย วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร**
๑๑.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.	- การจัดทำแผนส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจังหวัดมุกดาหาร โดย **สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล**
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ – ๑๔.๐๐ น.	- นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามแนวทางที่คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนา (ก.บ.ภ.) กำหนด โดย **ฝ่ายเลขานุการ ก.บ.จ.มุกดาหาร**
๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	- แบ่งกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ผลสัมฤทธิ์ของแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) **กลุ่มที่ ๑** (๑) การยกระดับมาตรฐานการเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า **กลุ่มที่ ๒** (๒) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล **กลุ่มที่ ๓** (๓) การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง และ (๔) การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน **กลุ่มที่ ๔** (๕) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ (๖) การเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน
๑๖.๐๐ – ๑๖.๓๐	กล่าวสรุปและปิดการประชุม

หมายเหตุ ๑. พักรับประทานอาหารว่าง เวลา ๑๐.๓๐ น. และเวลา ๑๔.๓๐ น.
๒. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความจำเป็นและเหมาะสม

ภาพที่ 72 การก่อสร้างบ้านของกระทรวงมหาดไทย

ภาพที่ 73 การก่อสร้างบ้านของกระทรวงมหาดไทย

ภาพที่ 74 การก่อสร้างบ้านของกระทรวงมหาดไทยและธนาคารอาคารสงเคราะห์

ภาพที่ 75 การซ่อมแซมบ้านพอเพียงของสภาองค์กรชุมชน สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน

ภาคผนวก จ
เอกสารรายงานการประชุม
เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน

จ1. รายงานการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดครั้งที่ 1
จ2. รายงานการประชุมโครงการนำร่องครั้งที่ 1
จ3. รายงานการประชุมโครงการนำร่องครั้งที่ 2
จ4. รายงานการประชุมพิธีเปิดโครงการร่วมกับ บพท. (Kick off)
จ5. รายงานการประชุมทีมวิจัยเพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการ ครั้งที่ 1
จ6. รายงานการประชุมทำความร่วมมือ MOU ระดับหน่วยงานร่วมกับ บพท
จ7. รายงานการประชุมร่วมกับนายอำเภอดงหลวง ครั้งที่ 1
จ8. รายงานการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดครั้งที่ 2
จ9. รายงานการประชุมทีมวิจัยเพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการ ครั้งที่ 2
จ10. รายงานการประชุมสอบทานข้อมูลอำเภอดงหลวง
จ11. รายงานการประชุมโครงการนำร่องครั้งที่ 3
จ12. รายงานประชุมทีมวิจัยเพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการ ครั้งที่ 3
จ13. ระเบียบวาระการประชุมศูนย์ ศจพ.จ.มห. ครั้งที่ 1/2564
จ14. ภาพการดำเนินงานการวิจัย

จ1. รายงานการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดครั้งที่ 1

สรุปรายงาน
การประชุมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2563
วันที่ 5 มิถุนายน 2563 เวลา 13.30 น.
ณ ห้องประชุมภูผาเทิบศูนย์ราชการจังหวัดมุกดาหาร ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
****

ผู้เข้าประชุม

1. นายชยันต์	ศิริมาศ	ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร
2. นายบูรณ์	อินธิรัตน์	ที่ปรึกษาผู้ว่าว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร
3. นางศศิพงษา	จันทรสาขา	ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
4. นายสนอง	แสนเสร็จ	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
5. นายมณเทียร	เหลืองเดชานุรักษ์	สถิติจังหวัดมุกดาหาร
6. นายรุ่งเพชร	กันตะบุตร	สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร
7. นายวิรัตน์	พรหมดี	ครูชำนาญการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
8. นายทิวากร	เหล่าลือชา	หัวหน้าโครงการวิจัย
9. นายถนอมสิน	พลลาภ	ที่ปรึกษาทีมกลาง
10. นางมยุรา	คำปาน	นักวิจัย
11. นางสาวสุนันทา	พิลาวุธ	นักวิจัย
12. นางสาววนิดา	สังคะลุน	นักวิจัย

สรุปสาระสำคัญในการประชุม ดังนี้

1.รายละเอียดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีงบประมาณ 2563

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้รับทุนวิจัยจาก หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้อนุมัติการดำเนินโครงการดังกล่าว โดยเริ่มต้นจากพื้นที่นำร่อง 10 จังหวัด ที่มีรายได้ภาคครัวเรือนต่ำที่สุด ได้แก่ กาฬสินธุ์ อำนาจเจริญ สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ มุกดาหาร สกลนคร แม่ฮ่องสอน ชัยนาท และปัตตานี มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและยั่งยืน ประชากรกลุ่มยากจนต้องหลุดพ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน สามารถเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา สวัสดิการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียม มีระบบวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามกลุ่มเป้าหมายคนจนที่มีความแม่นยำ เพื่อให้การจัดสรรสวัสดิการรัฐมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลความยากจน ติดตามการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความยากจน การออกแบบกลไกกระบวนการวิจัย เครื่องมือในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำงาน การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจน การติดตาม การวิเคราะห์ข้อมูลคนจน และหนุนเสริมกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน การสังเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ระดับครัวเรือน และการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร

2. หารือแนวทางการดำเนินงานโครงการ /แนวทางความร่วมมือ

เช่น ข้อมูล การประสานหน่วยงาน/ผู้นำชุมชนใน พื้นที่การพิจารณาพื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

เพื่อให้การแก้ปัญหาความยากจนตามแผนงานโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร เกิดผลเป็นรูปธรรมจึงขอหารือแนวทางในการดำเนินงาน ที่ประชุมได้อภิปรายและได้ข้อสรุป

1. มอบวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร จัดทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ในการขอความอนุเคราะห์รับรหัสเข้าฐานข้อมูลบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ระดับ Super Admin ในฐานข้อมูล TPMAP

2. มอบวิทยาลัยชุมชนดำเนินการสำรวจ และสอบทานพื้นที่ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหารก่อน เนื่องจากมีความจนหนาแน่นและความสมบูรณ์ของข้อมูล

3. ในอำเภออื่นๆ ให้ดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้

4. มอบวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ดำเนินการประสาน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการส่งต่อข้อมูล การยืนยันข้อมูล และนำข้อมูลมือสองมาพิจารณาในการดำเนินโครงการฯ

3. โครงการนำร่องเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน Pilot

คณะทีมวิจัยได้วางแผนและขอคำแนะนำจากที่ประชุมเพื่อเลือกพื้นที่ในการจัดทำโครงการนำร่องที่ประชุมได้อภิปรายและได้ข้อสรุป มอบวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดเวทีประชาคมในการเลือกพื้นที่อำเภอดงหลวง อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอคำชะอี อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอดอนตาล อำเภอหนองสูง และอำเภอนิคมคำสร้อย ในจังหวัดมุกดาหาร ในการดำเนินโครงการนำร่อง เพื่อแก้ไขปัญหาความยาจนและนำเสนอที่ประชุมต่อไป

ปิดประชุม เวลา 16.30 น.

นางสาววนิดา สังคะลุน ผู้สรุป
5 มิถุนายน 2563

จ2. รายงานการประชุมโครงการนำร่องครั้งที่ 1

รายงานประชุม
โครงการวิจัย “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน
แบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร
กิจกรรม ประชุมผู้นำชุมชน ชุมชนในโครงการนำร่อง (Pilot Project)
วันพุธ ที่ 18 พฤศจิกายน 2563
ณ ห้องประชุมสำนักงานเทศบาลตำบลกกตูม บ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
****

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายถนอมสิน	พลลาภ	ที่ปรึกษาโครงการวิจัยโครงการ
2. ดร.ทิวากร	เหล่าลือชา	หัวหน้าโครงการ
3. นายจักรกฤษณ์	ภูมิพรม	คณะทีมงาน
4. นางสุพรรณี	ทองน้อย	คณะทีมงาน
5. นางปิยะนุช	ทวีสุข	คณะทีมวิจัย
6. นางสาวสุนันทา	พิลาวุธ	คณะทีมวิจัย
7. นางสาววนิดา	สังคะลุน	คณะทีมวิจัย
8. นางลัดดาวรรณ	ทัพเจริญ	อสม บ้านสานแว้ หมู่ 6
9. นายสมพงษ์	เชื้อคำฮด	ผู้ใหญ่บ้านบ้านสานแว้ หมู่ 6
10. นางสาวประภาพรรณ	อุดทรักษ์	พัฒนาชุมชนเทศบาลกกตูม
11. นางสาวรจนา	โนนลือชา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านสานแว้ หมู่ 4
12. นางสาวพิมพ์พร	ชาวดง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านสายแว้ หมู่ 4
13. นายทรงวุฒิ	ชาวเขา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านคำผักกูด หมู่ 6
14. นายทอม	ชาวป่า	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านคำผักกูด หมู่ 6
15. ดาบตำตรวจแมนนิมิตร	แก้วตรงดี	เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานโครงการสานแว้ฯ

เริ่มประชุม 09.00 น

ประเด็นที่หารือ

1. นิยามศัพท์ **“คนจน”** ในตำบลกกตูม

2. ระบบบการแก้ไขปัญหาหาความยากจนและส่งต่อคนจนในตำบลกกตูม

3. แนวทางการจัดทำโครงการแก้ไขปัญกาความยากจน (โครงการนำร่อง) บ้านสานแว้/บ้านคำผักกูด

นายถนอนสิน พลลาภ ที่ปรึกษาโครงการ อธิบายวัตถุประสงค์ของ โครงการวิจัย “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

ปัจจุบันคณะทีมงานวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามไปแล้วเกือบ 100% ในการนี้ขอหารือในที่ประชุม ถึงการเชื่อมต่อหรือส่งต่อคนจนในตำบลกกตูมซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง จะทำอย่างไรในการแก้ปัญหาของคนในกลุ่มนี้ได้แม่นยำ ถ้าสะท้อนไปยังภาพรวมของจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารมีรายได้จากการค้าขายระหว่างประเทศสูงมาก รองจาก ด่านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตรงนี้ต้องดูว่ามีจุดช่องว่างการพัฒนาวอยู่ตรงไหน ทำไม่ประชากรในจังหวัดมุกดาหารในระดับฐานรากยังมีคนจนอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่มาขอการประชุมในวันนี้เพื่อหารือในการดำเนินโครงการนำร่องเพื่อการแก้ไขปัญหาจากข้อมูลที่ได้จากการสอบทานระดับอำเภอดงหลวง ตำบลกกตูม จังหวัดมุกดาหาร โดยมี 2 หมู่บ้านเป้าหมาย คือ บ้านสานแว้ หมู่ 4 และ บ้านคำผักกูด หมู่ 6

ดร.ทิวากร เหล่าลือชา หัวหน้าโครงการ ในการนี้จึงขอหารือในที่ประชุม ตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. นิยามศัพท์ **“คนจน”**

บ้านคำผักกูด หมู่ 6

นายทรงวุฒิ กล่าวต่อที่ประชุมในการตั้งประเด็นคำถาม คือ 1) จนเพราะเกียจคล้าน 2) จนเพราะพิการ 3) จนเพราะไม่มีที่ทำกิน

นางลัดดาวรรณ ทัพเจริญ อสม. กล่าวต่อที่ประชุม คือ ความจน มาจาก **สุขภาพและวัย**

ที่ประชุม นิยามศัพท์ “คนจน” บ้านคำผักกูด หมู่ 6

คนจน คือ จนจากพฤติกรรม เช่น เกียจคล้าน ยาเสพติด หนี้สินสะสม จนจากสุขภาพและวัย เช่น พิการ แต่งงานอายุยังน้อย จนเพราะการถือครองที่ดิน

ที่ประชุมได้อภิปรายและได้ข้อสรุป คนจนแบบต่างๆในบ้านคำผักกูด หมู่ 6 คือ อยู่ไม่ได้ อยู่ยาก อยู่ได้ อยู่ดี

ที่ปรึกษา ได้กล่าวในที่ประชุม คือ ให้จัดกลุ่ม กลุ่มอยู่ไม่ได้ แนวทางในการช่วยเหลือ คือ เพิ่มสวัสดิการพิการ จะพัฒนาอาชีพก็ จะดำเนินโครงการในกลุ่มอยู่ยาก และอยู่ได้ ซึ่งควรดำเนินการจัดทำโครงการนำร่อง อยู่ 2 กลุ่ม คือกล่มอยู่ยากและกลุ่มอยู่ได้ เพราะถือว่าเป็นกลุ่มเปราะบาง

ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ในสองกลุ่มที่อยู่ยาก และอยู่ได้ คนทั้งสองกลุ่มนี้เขาพร้อมที่จะออกมาพัฒนาหรือไม่

นางสาวรจนา โนนลือชา ได้เสนอต่อที่ประชุมว่าคนทั้งสองกลุ่มนี้เขาไม่อยากเข้ามามีส่วนร่วม ถ้าออกมาก็จะมารับแค่ค่าเบี้ยประชุมเท่านั้น

บ้านสานแว้ หมู่ 6

1. นิยามศัพท์ **“คนจน”**

บ้านสานแว้ หมู่ 6

ที่ประชุมได้อภิปรายและได้ข้อสรุป นิยามศัพท์ “คนจน” ที่ประชุมได้ประมาณการ จำนวนของฐานะของคนในชุมชนประเภทต่างๆในบ้านสานแว้ หมู่ 6 คือ อยู่ไม่ได้ อยู่ยาก อยู่ได้ อยู่ดี ซึ่งถ้าใส่เป็นเปอร์เซนก็จะได้ ดังนี้ อยู่ไม่ได้ 1% อยู่ยาก 5% อยู่ได้ 70% อยู่ดี 24%

ที่ประชุม เห็นชอบ

2. ระบบบการแก้ไขปัญหาหาความยากจนและส่งต่อคนจนในตำบลกกตูม

นางสาวประภาพรรณ อุดทรักษ์ นักพัฒนาชุมชนตำบลกกตูม ได้กล่าวในที่ประชุมถึง กระบวนการทำงานในระบบการส่งต่อคนจนในตำบลกกตูม ซึ่งมีกระบวนการในการทำงานดังนี้

1. พัฒนาชุมชนเทศบาลกกตูม ได้ดำเนินการจัดทำหนังสือไปยังผู้ใหญ่บ้านเพื่อคัดกรองคนยากไร้ในหมู่บ้าน

- พอหนังสือถึง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านมีวิธีการ

คือ 1) ประกาศหอกระจ่ายข่าว 2) ลงชื่อที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน

3) จากนั้น ผู้ใหญ่บ้าน จะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังนี้ บ้านที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน รายได้ ดูจากฐานะความเป็นอยู่ เป็นต้น

2. ผู้ใหญ่บ้านส่งกลับมาที่พัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลกกตูม

3. พัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลกกตูมก็ส่งต่อไปยัง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

4. เมื่อได้รายชื่อแล้วพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลกกตูมต้องจำแนก และเรียงลำดับความจำเป็นตามหลักเกณฑ์ ด้าน

4.1 ผู้สูงอายุ

4.2 ผู้พิการ

4.3 ผู้ยากไร้ เพื่อส่งต่อไปยัง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3. แนวทางการจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (โครงการนำร่อง) บ้านสานแว้/บ้านคำผักกูด

กระบวนการในการคัดเลือกที่จะเข้าร่วมโครงการนำร่อง จะทำอย่างไร

ที่ประชุมได้อภิปราย และมีข้อสรุป ดังนี้

1. ผู้เข้าร่วมโครงการต้องมีความสมัครใจ ซึ่งกลุ่มที่จะเข้าร่วมโครงการดั่งกล่าว คือ กลุ่มอยู่ยากและอยู่ได้

2. การสร้างอาชีพ (การปลูกผัก เพื่อส่ง 4 ร โดยมี โรงแรม โรงพยาบาล เรือนจำ โรงเรียน)

3. ตลาดชุมชน ต้องวิเคราะห์ ว่าเราจะปลูกอะไร ไม่ใช่จะปลูกเหมือนกันหมด สินค้าที่ปลูก ต้องเป็นสินค้าใหม่ ตลาดใหม่ เราต้องมีจุดขาย โดยจะต้องวิเคราะห์ ทั้งผู้ที่จะเป็นผู้ซื้อ และ แหล่ง/ชนิด ปริมาณสินค้าที่จะนำมาขายด้วย

4. ตลาดผัก กลุ่มคนที่จะนำร่องไม่ต้องกลุ่มใหญ่ก็ได้

นางปิยะนุช ทวีสุข เสนอต่อที่ประชุม ต้องสอบถามคนในชุมชนว่าจะทำตามไหมในการปลูกผัก ถ้ามาครั้งต่อไปกลุ่มคนที่จะร่วมโครงการต้องมาประชุมร่วมด้วยเพื่อสอบถามความสมัครใจในการทำโครงการนำร่อง

กระบวนการในการคิดวิเคราะห์ ควรดำเนินการ ดังนี้

1. เริ่มวิเคราะห์ ว่าจะขายอะไร

2. เอาสิ่งที่เห็นมาเป็นสิ่งนำร่อง วิเคราะห์ถึงการขายปลายทาง และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนใครเป็นผู้ผลิต

สรุปประเด็น โครงการนำร่อง คือ ตลาดชุมชน โดยมีสโลแกน คือ ตลาดแก้จน กลุ่มที่จะเข้าร่วมโครงการประกอบไปด้วย กลุ่มที่อยู่ยาก และกลุ่มที่อยู่ได้ จำนวนทั้ง 2 หมู่บ้านละ 30 คน โดยนัดหมายจะอบรจัดทำแผนการตลาดแก้จน ในวันที่ 7 - 9 ธันวาคม 2563 สถานที่ ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลกกตูม โดยใช้เครื่อง BMC : Business Model Canvas เพื่อจัดทำแผนการตลาดสินค้าของชุมชนใน 2 หมู่บ้าน

มติที่ประชุม ได้มอบให้ นางสาวรจนา โนนลือชา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านสานแว้ หมู่ 4 และนายทรงวุฒิ ชาวเขา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านคำผักกูด หมู่ 6 ประสานงานและคัดเลือกกลุ่มคนจนในพื้นที่เข้าร่วมจำนวน 30 คน

ปิดประชุม เวลา 13.00 น.

นางสาววนิดา สังคะลุน ผู้สรุป
18 พฤศจิกายน 2563

จ3. รายงานการประชุมโครงการนำร่องครั้งที่ 2

รายงานประชุม
โครงการวิจัย “การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน
แบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร
กิจกรรม ประชุมผู้นำชุมชน ชุมชนในโครงการนำร่อง (Pilot Project)
วันจันทร์ ที่ 7 ธันวาคม 2563
ณ ห้องประชุมสำนักงานเทศบาลตำบลกกตูม บ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
****

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายถนอมสิน	พลลาภ	ที่ปรึกษาโครงการวิจัยโครงการ
2. ดร.ทิวากร	เหล่าลือชา	หัวหน้าโครงการ
3. นายจักรกฤษณ์	ภูมิพรม	คณะทีมงาน
4. นางสุพรรณี	ทองน้อย	คณะทีมงาน
5. นางปิยะนุช	ทวีสุข	คณะทีมวิจัย
6. นางสาวสุนันทา	พิลาวุธ	คณะทีมวิจัย
7. นางสาววนิดา	สังคะลุน	คณะทีมวิจัย
8. นางลัดดาวรรณ	ทัพเจริญ	อสม บ้านสานแว้ หมู่ 6
9. นายสมพงษ์	เชื้อคำฮด	ผู้ใหญ่บ้านบ้านสานแว้ หมู่ 6
10. นางสาวประภาพรรณ	อุดทรักษ์	พัฒนาชุมชนเทศบาลกกตูม
11. นางสาวรจนา	โนนลือชา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านสานแว้ หมู่ 4
12. นางสาวพิมพ์พร	ชาวดง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านสายแว้ หมู่ 4
13. นายทรงวุฒิ	ชาวเขา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านคำผักกูด หมู่ 6
14. นายทอม	ชาวป่า	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านคำผักกูด หมู่ 6
15. ดาบตำตรวจแมนนิมิตร	แก้วตรงดี	เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานโครงการสานแว้ฯ

เริ่มประชุม 09.00 น

นายชัชวาลย์ ทองชน นายอำเภอดงหลวง กล่าวเปิดประชุมวันที่ 7 ธันวาคม 2563 และกล่าวถึงการปฏิบัติและออกจากความจนเพื่อแก้ไขปัญหาครอบครัวและให้ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมได้ตั้งใจประชุมและบรรลุวัตถุประสงค์ โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ว่าจะออกจากความจนได้อย่างไร ขออวยพรให้ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมประสบความสำเร็จ วันแรกก็เป็นการบรรยาย วันที่สองเป็นการปฏิบัติ วันที่ให้ผู้เข้าร่วมประชุมนำเสนอโครงการในแต่ละกลุ่ม

ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ได้กล่าวความเป็นมาของโครงการโดยการรายงานต่อนายอำเภอดงหลวง ในคำนิยามศัพท์ ความจน ซึ่งมีอยู่ 4 ระดับ คือ อยู่ยาก อยู่ไม่ได้ อยู่ได้ และอยู่ดี

นายสิรวิชญ์ ปิ่นคำ วิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ได้นำเสนอแผนการตลาด Workshop : business model canvas การจัดทำโมเดลแผนการศึกษา

นายกีรติ ภาคภูมิ ได้พูดถึงการตลาดการขายมันญี่ปุ่น โดยการขายมันดังกล่าว สามารถขายได้ตั้งแต่หัวจนถึงยอด การที่จะปลูกมันญี่ปุ่นนั้น ต้องมีการเตรียมความพร้อมของหน้าดินโดยการศึกษาสภาพดินในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่สมบูรณ์

ในการนี้วิทยากรได้มอบหมายให้แต่ละกลุ่มงานเขียนโมเดลและออกนำเสนอแผนการตลาด Workshop : business model canvas ในแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีทั้งหมด 5 กลุ่ม

1. สับปะรดหวานขาวเชา การแปรรูปจากสับปะรด
2. กลุ่มเครื่องจักรสานจากไม้ไผ่
3. กลุ่มลำไย การแปรรูปจากลำใย
4. กลุ่มมะขาม การแปรรูปจากมะขาม
5. กลุ่มมันเทศ การแปรรูปจากมันเทศ

แต่ละกลุ่มได้ออกนำเสนอและสรุป เพื่อเขียนแผนการตลาด

ที่ประชุมได้อภิปราย และได้ข้อสรุปในการดำเนินโครงการนำร่อง คือ การปลูกมันเทศญี่ปุ่น ดำเนินการในพื้นที่ตำบลกกตูม บ้านสานแว้ และบ้านคำผักกูด

นางสาววนิดา สังคะลุน สรุป

จ4. รายงานการประชุมพิธีเปิดโครงการร่วมกับ บพท. (Kick off)

รายงานการประชุม
รายงานผลความคืบหน้าโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ
แม่นยำจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ 2563
ในวันที่ 17 ธันวาคม 2563 เวลา 13.30 – 16.30 น.
ณ ห้องประชุมดอกช้างน้าว ชั้น 2 ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
****

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายบุญช่วย	น้อยสันเทียะ	รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร
2. นายเทพรัตน์	ตันตยานนท์	นายอำเภอดอนตาล
3. นายแพทย์ประวิตร	ศรีบุญรัตน์	สาธารณสุขจังหวัดมุกดหาร
4. นางกชกร	นุชิต	แทน พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร
5. นางปิยะวรรณ	จึงสกุล	แทน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดมุกดาหาร
6. นายพสธร	พังแสงสุ	แทนท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร
7. นางสาวธมกร	ไชยบุบผา	แทนเกษตรจังหวัดมุกดาหาร
8. นายฉัตรชัย	ศรีเฉลา	เกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดหาร
9. ดร.กิตติ	สัจจาวัฒนา	ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
10. นายศศิพงษา	จันทรสาขา	ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
11. นางสาวจิริกา	นุตาลัย	ทีมวิจัยกลาง
12. นายถนอมสิน	พลลาภ	ทีมวิจัยกลาง
13. นางสาวจันทนา	เบญจทรัพย์	ทีมวิจัยกลาง
14. ดร.แมน	บุโรทกานนท์	ทีมวิจัยกลาง
15. นายบุญเพ็ง	ยืนยง	สถาบันองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร
16. นายธงชัย	โสภา	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมุกดาหาร
17. นายหนูเกณฑ์	ศรีทา	สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน
18. ดาบตำรวจประเภท	กว้างสวัสดิ์	ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนกกตูม
19. นางสาววัลย์ลิกา	สรรเสริญชูโชติ	ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองอำเภอนิคมคำสร้อย
20. นายทองเสริฐ	ใจตรง	นักวิเคราะนโยบายและแผน
21. นางสาววัชรินทร์	กุลสิทธ์	เจ้าหน้าที่การเงินชำนาญการ

22. นายมณเฑียร	เหลือเกตุอนุรักษ์	สถิติจังหวัดมุกดหาร
23. นายบุญชัย	เรืองยุทธศาสตร์	ผู้ปกครองบ้านพักพิงเด็กหญิงจังหวัดมุกดาหาร
24. นายชายสิทธิ์	สุวรรณโชติ	นายอำเภอนิคมคำสร้อย
25. นางสุทธาทิพย์	เกษมทะเล	นักพัฒนาสังคมวิชาการ พมจ.มุกดาหาร
26. ดร.ทิวากร	เหล่าลือขา	ครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
27. ดร.ปิยะนุช	ทวีสุข	นักวิชาการวัดและประเมินผล
28. นายจักรกฤษณ์	ภูมิพรม	ครู ผู้ช่วย
29. นางสุพรรณี	ทองน้อย	นักวิชาการเงินและบัญชี
30. นางสาววนิดา	สังคะลุน	เจ้าพนักงานธุรการ
31. นางสาวสุนันทา	พิลาวุธ	เจ้าพนักงานธุรการ

นายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร กล่าวรายงานต่อรองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ในการจัดประชุมเพื่อรายงานความคืบหน้าโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ 2563 ในวันที่ 17 ธันวาคม 2563 ณ ห้องประชุมดอกช้างน้าว ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

นายบุญช่วย น้อยสันเทียะ รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร กล่าวเปิดการประชุมการรายงานความคืบหน้าโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ 2563

ประเด็นในการรายงานความคืบหน้าโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ 2563

1. กล่าวถึงความเป็นมา ระบบกลไก แผนงานของโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

ดร. กิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาพื้นที่ การดำเนินโครงการดังกล่าว เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กับกระทรวงมหาดไทย โดยโครงการเริ่มต้นจากพื้นที่นำร่อง 10 จังหวัด ที่มีรายได้ภาคครัวเรือนต่ำที่สุด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท ปัตตานี กาฬสินธุ์ อำนาจเจริญ สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ มุกดาหาร และสกลนคร มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและยั่งยืน โดยประชากรกลุ่มยากจนให้หลุดพ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน และสามารถเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา สวัสดิการ ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียม ในการนี้คณะทีมกลางจะนำเสนอระบบกลไก แผนงาน โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ต่อไป

ดร.แมน ปุโรทกานนท์ คณะทีมวิจัยกลาง บพท. การดำเนินโครงการได้ออกแบบการดำเนินงาน ไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. ระบบข้อมูลเพื่อตอบคำถามว่าคนจนอยู่ไหน
2. ปัญหาหลักของคนจนอยู่ที่ไหน
3. เข้าใจนัยยะของความจนและความจนในแต่บริบทต่าง ๆ
4. การใช้ฐานทรัพยากรในการดำรงชีพ
5. การเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายได้อย่างไร

มุกดาหารมีฐานข้อมูลจากคนจนใน TP MAP จำนวน 4,567 คน โดยจำแนกแต่ละอำเภอ คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร จำนวน 217 คน อำเภอคำชะอี จำนวน 533 คน อำเภอดงหลวง จำนวน 3,292 คน อำเภอดอนตาล 485 คน อำเภอหนองสูง จำนวน 2 คน อำเภอนิคมคำสร้อย 29 คน และอำเภอหว้านใหญ่ จำนวน 9 คน

การจัดทำระบบข้อมูลว่าคนจนอยู่ที่ไหน ปัญหาหลักของความจนคืออะไร หรือกลยุทธ์ที่ออกจากความจน เพื่อเชื่อมโยงไปถึงนโยบายของแผนจังหวัด ระบบข้อมูลเป็นองค์ประกอบที่เน้นให้มีความแม่นยำ เป็นที่ยอมรับร่วมกัน และนำไปใช้ประโยชน์ การออกแบบเครื่องมือมีกลไกลภาคีความร่วมมือ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ มีการสอบทานของผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต นำมาซึ่งกลไกลเพื่อลดปัญหาความยากจน ซึ่งมิติการนำเสนอความยากจน มี 5 มิติ คือ มิติด้านทุนมนุษย์ มิติด้านทุนทางกายภาพ มิติด้านทุนทางการเงิน มิติด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ และมิติทุนด้านทางสังคม ในการนี้ได้นิยามศัพท์คนจนในจังหวัดมุกดาหาร 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มอยู่ไม่ได้ เช่น ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีรายได้ คือรอรับสวัสดิการแห่งรัฐ พึ่งพาคนอื่น ไม่มีการศึกษา

2. กลุ่มอยู่ยาก เช่น ที่อยู่อาศัยพุพังไม่แข็งแรง หาเช้ากินค่ำ มีหนี้สินไม่สามารถชำระได้ รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต พึ่งพาคนอื่น การศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นประถม

3. กลุ่มอยู่ได้ เช่น ที่อยู่อาศัยแข็งแรงปานกลาง หาเช้ากินค่ำ มีหนี้สินขำระได้บ้าง รายได้น้อยกว่ารายจ่าย ได้รับสวัสดิการแห่งรัฐ มีการศึกษาอยู่ระดับชั้นประถม

4. กลุ่มอยู่ดี เช่น ที่อยู่อาศัยแข็งแรง มีรายได้จากภาคเกษตร มีลูกหลานส่งเงินมาให้ มีทรัพย์สินและเครื่องอำนวยความสะดวก ได้รับสวัสดิการของรัฐ มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถม

กลยุทธ์การเอาตัวรอด คนจน ในอำเภอดงหลวง ตำบลกกตูม บ้านสานแว้ – บ้านคำผักกูด ประเมินจากการใช้ฐานทรัพยากรในการดำรงชีพ การใช้ทุนชุมชน

การเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่าย จากการที่ได้ลงพื้นที่ทางวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้มีการส่งต่อข้อมูลไปยังพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์/พัฒนาชุมชนจังหวัด/สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์กรมหาชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/อำเภอ/ บ้านพอเพียง และสวัสดิการของรัฐ

2. รับฟังข้อคิดเห็นแนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

ที่ประชุม ได้เสนอให้ผู้ที่รับผิดชอบโครงการ ให้นิยามศัพท์คนจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร เพิ่มเติม เนื่องจากไม่ครอบคลุมกับบริบทคนจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และให้มีการสนับสนุนคลินิกจิตวิทยาในการให้กำลังใจ การเข้าไปพูดคุยเพื่อให้กำลังใจในการดำรงชีวิต การเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร การแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าทางการเกษตร

3. รายงานผลการดำเนินงาน โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร การส่งต่อข้อมูลกับหน่วยงาน Function การจัดทำฐานข้อมูลคนจน การแก้ไขปัญหาเชิงระบบจากพื้นที่สู่จังหวัด โครงการนำร่อง (Pilot Project) กรณีดงหลวงโมเดล

ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ครูเชี่ยวชาญ ได้รายงานความคืบหน้าของโครงการ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ลงพื้นที่ในการดำเนินงานโครงการเป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยตั้งประเด็นคำถามวิจัย 3 ข้อ คือ

1. คนจนอยู่ที่ไหน
2. รากปัญหาคนจนคืออะไร
3. จะออกจากคนจนได้อย่างไร

1. คนจนอยู่ที่ได้ วิทยาลัยขุมขนมุกดาหารได้ข้อมูลจาก TP MAP จำนวน 4,567 คน
2. รากปัญหาคนจนคืออะไร คือ ระบบการวิเคราะห์ฐานข้อมูล ซึ่งสิ่งที่พบมี 6 เรื่อง
    1) อาชีพและรายได้ไม่มั่นคง
    2) การเข้าถึงที่ทำกิน
    3) ขาดระบบการจัดการน้ำ
    4) การศึกษา
    5) การเกษตรล่าหลัง ด้านการพัฒนาพันธุและการตลาด
    6) ภาวการณ์ตกงานจากสถาณการณ์โควิด

3. จะออกจากความจนได้อย่างไร เป็นการเชื่อมโยงของระบบสวัสดิการของรัฐ ระบบสวัสดิการชุมชน บ้านพอเพียง บ้านมั่นคง กองทุนเพื่อการศึกษา (กสศ.) โครงการนำร่อง ซึ่งได้ดำเนินโครงการนำร่องบ้านคำผักกูดและบ้านสานแว้ เพราะมีความจนหนาแน่นที่สุด โครงการ 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย เป็นนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว) เป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือคนจน เป้าหมายในการพัฒนาองค์ความรู้นวัตกรรมการแก้จน ของ บพท. และจังหวัดมุกดาหาร เป็นการพัฒนาระบบข้อมูลคนจนและแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนจน เพิ่มผลผลิตด้านการเกษตร เพิ่มความรู้วิชาชีพ เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับสถาบันวิทยาลัยชุมชน เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล่ำของชุมชน พบว่า กลุ่มที่ 1 คนจนจริงในฐาน TP map เท่ากับ 33 % (3,320) กลุ่มที่ 2 คนจนจริงนอกฐาน TP map เท่ากับ 27% (1,247) และกลุ่มที่ 3 คนจนไม่จริงในฐาน TP map เท่ากับ 40% (1,826) จากระบบฐานข้อมูลนำไปสู่การเชื่อมโยงโครงการนำร่อง อำเภอดงหลวง ไทบรูมาร์เก็ต ตลาดมันแก้จน แผนการดำเนินงาน ใช้แนวคิด R&D ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการมาแล้วในระยะที่ 3 คือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ภาวะความยากลำบากของครัวเรือนเป้าหมาย และรายงานความคืบหน้าในการดำเนินโครงการ ในการนี้แนวทางในการดำเนินโครงการครั้งต่อไป

1) ดำเนินการจัดทำโครงการนำร่องตลาดแก้จน

2) ตั้งศูนย์การจัดการความรู้เพื่อแก้ไขความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดมุกดาหาร CKMP ในรูปแบบคณะทำงานที่มีพันธกิจ การค้นหาคนจน การวิเคราะห์ความจน การแก้ไขความยากจน

3) ดำเนินการแก้ไขความยากจนร่วมกับ ภาคี ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน ภาคสังคม ทีมีวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารเป็นกลไกการพัฒนา

ปิดประชุมเวลา 16.30 น.

นางสาววนิดา สังคะลุน
เจ้าพนักงานธุรการ
ผู้สรุปรายงาน

ดร.ทิวากร เหล่าลือชา
ครูเชี่ยวชาญ
ผู้ตรวจรายงาน

จ5. รายงานการประชุมทีมวิจัยเพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการ ครั้งที่ 1

สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ
การพัฒนาระบบ/กลไก ในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่แม่นยำจากชุมชนสู่นโยบายระดับจังหวัด
โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ
แม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2564
ณ. ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
****

ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษา จันทรสาขา กล่าวเปิดประชุม และขอกล่าวถึงวัตถุประสงค์การประชุมในวันนี้ เพื่อร่วมมือว่าด้วยการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข็มแข็งของชุมชนอย่างบูรณาการในการแก้ไขปัญหาความยากจน หลังจากได้ทำความ ร่วมมือ MOU ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2564

ณ สวนรุกชาติดงบังอี่ อำเภอนิคมคำสร้อย โดยมี 7 หน่วยงาน และสืบเนื่องจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้รับทุนวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการ พัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภายใต้โครงการวิจัยและ พัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นการพัฒนานวัตกรรมการแก้ไข ปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 4,567 ครัวเรือน ตามเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารจากข้อมูล TPMAP ในการดำเนินการในปี 2563 ที่ผ่านมาเป็นการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลการแก้ไข ความยากจนอย่างแม่นยำและการจัดทำโครงการนำร่อง ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นปีที่ 2 จะดำเนินการโครงการใน 3 อำเภอคือ อำเภอเมือง และอำเภอดงหลวง และในปีที่ 3 พ.ศ. 2565 มีแผนดำเนินการในอำเภอที่เหลือ ในการนี้ จึงขอเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อ จัดทำระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ หลังจากการทำความร่วมมือเพื่อความยั่งยืนต่อไป

โดยประเด็นที่จะหารือในการประชุม ครั้งนี้ คือ

1. ระบบการค้นหา เพื่อชี้เป้าคนจนเป้าหมาย ให้ครอบคลุมและแม่นยำ ควรทำอย่างไร และใครควรมีส่วนร่วม(ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน-ตำบล) อำเภอ / จังหวัด

ที่ประชุมได้อภิปรายและได้ข้อสรุป คือ

1. ข้อมูลที่ใช้ในการชี้เป้าคนจนเป้าหมาย ได้มาจากข้อมูลมือสอง โดย จปฐ ซึ้งผู้สำรวจข้อมูลดังกล่าว คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปรธาน อสม. อสม ประจำหมู่บ้าน และข้อมูลจาก TPMAP
2. ผู้เก็บข้อมูลที่จบปริญญาตรีซึ่งเรียกว่า TST ประจำอำเภอมีระยะเวลาในการจ้างทำงานเป็นระยะเวลา 1 ปี ซึ่งเป็นนิสิตที่จบใหม่ โดยอำเภอส่งไปเก็บข้อมูลในแต่ละตำบลๆละ 2 คน
3. อาสาสมัคร อสม อาสาสมัคร อพม อาสาสมัคร แรงงาน
4. คณะกรรมการหมู่บ้าน เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล ระดับอำเภอ
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. คณะทำงานภาคประชาคมระดับตำบล ระดับอำเภอ
7. การเตรียมคนที่จะลงไปชี้เป้าหรือลงไปเก็บข้อมูลดั่งกล่าวต้องมีการประชุมชี้แจงให้ชัดเจนและต้องรู้ข้อมูลในการลงไปเก็บข้อมูล ในหมู่บ้านนั้นๆ

2. ระบบกลไกในการคัดกรอง การตรวจสอบข้อมูล ปัญหาและความจำเป็นในการช่วยเหลือและพัฒนา ควรทำอย่างไร

ที่ประชุม ได้หารือและได้ข้อสรุป คือ

กระบวนการคัดกรองข้อมูลคนจน มีกระบวนการจัดการ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน อสม อพม ในแต่ละหมู่บ้าน จัดเวทีสอบถามข้อมูล โดยมีหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อสม อพมร่วมกันตรวจสอบข้อมูล เพื่อดำเนินการคัดกรอง ตรวจสอบข้อมูล เพื่อส่งต่อไปยัง พชต พชอ อบต อปท กบอเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน เพื่อช่วยตรวจสอบชี้เป้า คัดกรอง คนยากจนแต่ละประเภท เช่น คนพิการ คนด้อยโอกาส คนถูกทอดทิ้ง คนไร้ที่พึ่งพึง ที่อยู่อาศัยไม่แข็งแรง ไม่ได้รับสวัสดิการของภาครัฐ ซึ่งหน่วยงานหรือทีมดังกล่าวเป็นทีมคัดกรองข้อมูลเหล่านี้ เพื่อกลั่นกรองแยกประเภทความยากจนเพื่อส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือต่อไป

3. ระบบการส่งต่อข้อมูลที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานตามภารกิจ และกลไกที่เกี่ยวข้อง (กรณีเร่งด่วนและแก้ปัญหาในระยะยาว) ควรทำอย่างไร

ที่ประชุมได้อภิปราย และได้ข้อสรุป คือ เมื่อได้รับข้อมูลจากคณะกรรมการระดับตำบล ระดับอำเภอ ซึ่งมีการรับรองมาแล้ว ส่งข้อมูลมายังศูนย์อำนวยการฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.) เพื่อให้ศูนย์พิจารณาและส่งต่อไปยังหน่วยงานที่มีพันธกิจแก้ไขปัญหาความยากจน ตามประเภทของคนจนที่ได้คัดกรองมาจากหน่วยงานระดับตำบล

4. การจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร KMP (Knowledge Management property)

ที่ประชุม ได้หารือและได้ข้อสรุป คือ วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาพัฒนาความยากจนเพื่อส่งต่อ 2) มีหน้าที่ในการฝึกอบรม พัฒนาการแก้ปัญหาความยากจน 3) วิจัย พัฒนา เพื่อความยั่งยืน โดยศูนย์ดังกล่าวมีหน้าที่

1. จัดทำระบบฐานข้อมูลคนจน ตรวจสอบ และเก็บข้อมูลในทุก 1 ปี
2. การส่งต่อข้อมูลไปยัง ศูนย์ ศจพ.ม พมจ พช พชอ พอช สภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อทำการพิจารณาช่วยเหลือคนจนในแต่ละประเภทต่อไป

นางสาววนิดา สังคะลุน ผู้สรุป

จ6. รายงานการประชุมทำความร่วมมือ MOU ระดับหน่วยงานร่วมกับ บพท

สรุปสำหรับผู้บริหาร

การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานริเริ่มสำคัญ (FLAGSHIP) ประจำปี 2564

“งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ”

ในระหว่างวันที่ 26 – 28 มีนาคม 2564

ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ในงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. เครื่องมือสำคัญที่โครงการนำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ Livelihoods Strategy (ระบบดำรงชีพ) หรือเรียกว่า “กลยุทธ์การเอาตัวรอดของคนจน” เป็นการวิเคราะห์ความยากจนจากทุนการดำรงชีพ 5 มิติ (ทุนมนุษย์ กายภาพ การเงิน ธรรมชาติ และสังคม) ร่วมกับบริบทพื้นที่ ได้แก่ บริบทความเสี่ยง หรือเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงแบบไม่คาดคิด และบริบทเชิงกลไกสถาบัน ซึ่งกรอบการวิเคราะห์การดำรงชีพ Sustainable Livelihood framework เป็นการคิดแบบองค์รวม

2. ทิศทางโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ระยะที่ 2 ในปี 2564 ในพื้นที่ 10 จังหวัดเดิมจะประกอบด้วย

   1) การสอบทานข้อมูลคนจนเพิ่มเติมสำหรับจังหวัดที่ยังไม่ครบ หรือจังหวัดที่มี add on
   2) เลือกพื้นที่เป้าหมาย 1 อำเภอ เพื่อให้เป็นต้นแบบของการทำระบบการสอบทาน ค้นหา ติดตามผล และพัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือ (operating model) รวมถึงการออกแบบโครงการแก้ไขความยากจน ที่เรียกว่า นวัตกรรมแก้จน ทั้งนี้ ควรเป็นอำเภอที่มีการสำรวจและสอบทานข้อมูลคนจนทั้งหมดในอำเภอ (cleansing 100% ปูพรม)
   3) เลือกพื้นที่เป้าหมายระดับท้องถิ่น 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำระบบข้อมูลไปติดตั้งทั้ง Hardware และ Software ให้เป็นระบบสอบทานข้อมูลโดยชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของปัญหา และหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับปัญหาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการข้อมูล)
   4) สร้างระบบการส่งต่อความช่วยเหลือทั้งในพื้นที่ และระบบส่งต่อความยากจนที่ส่วนกลางโดยออกแบบให้มีกลไกความร่วมมือที่เป็นทางการ มีแนวปฏิบัติในการส่งต่อ ติดตามผล การรายงานผล และระบุบทบาทผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน รวมทั้งให้ความสำคัญกับเครดิตของโครงการฯ และมหาวิทยาลัยด้วย

3. การออกแบบโครงการ ***“นวัตกรรมแก้จน”*** มีเกณฑ์การพิจารณาคือ

   1) โครงการนวัตกรรมแก้จน ควรมีความเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ทุนศักยภาพ 5 ด้านของคนจนกลุ่มเป้าหมาย
   2) โครงการมีผู้รับประโยชน์ที่ครอบคลุมคนจนกลุ่มเป้าหมายทั้ง problem และ target base
   3) เป็นโครงการที่มีจนผู้รับประโยชน์เป็นกลุ่มก้อน ไม่เน้นการช่วยรายคนหรือรายครัวเรือน

4) เชื่อมโยงการทำงานกับ key stakeholder เพื่อให้ส่งต่อไปสู่แผนและงบประมาณโครงการของจังหวัด และให้เกิดระบบการส่งต่อความช่วยเหลือที่ยั่งยืน

5) นวัตกรรมที่นำมาใช้ เป็นได้ทั้งนวัตกรรมเชิง product และเชิง process ซึ่งอาจจะนำความรู้มาจากภายในมหาวิทยาลัย หรือความรู้จากภายนอกก็ได้ (Outside in)

- นวัตกรรมที่เป็น product ต้องมีการวิเคราะห์ supply chain และ value chain ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง เพื่อให้เห็นการมีส่วนร่วมของคนจนกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วง โดยเฉพาะการออกแบบเรื่องอาชีพต้องคำนึงถึง 3 ปัจจัย คือ 1) ช่องว่างการตลาด 2) ศักยภาพของวัตถุดิบ และ 3) ศักยภาพของคน
- นวัตกรรมที่เป็น process ขอให้คำนึงถึงการวิเคราะห์ Input - Process – Output ที่มีคนจนเกี่ยวข้องเป็นผู้รับประโยชน์ในทุกขั้นตอน

4. งบประมาณดำเนินการในปีที่สอง แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ประมาณร้อยละ 30 ของงบประมาณทั้งหมด ใช้สำหรับสำรวจข้อมูลเพิ่มเติม และสร้างพื้นที่ปฏิบัติการแก้จน (operating model) และอีกร้อยละ 70 ทำเรื่องนวัตกรรมแก้จน นอกจากนี้ บพท. ได้จัดเตรียมงบประมาณกลางไว้ส่วนหนึ่ง สำหรับเติมเต็มให้กับโครงการดีๆ ที่น่าสนใจและสามารถพัฒนาเป็นจังหวัดต้นแบบได้

5. โจทย์สำคัญของการวิจัย คือ การจัดตัวแบบในการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจน และส่งต่อไปสู่การแก้ไขความยากจนที่เบ็ดเสร็จ แม่นยำ เป็นระบบ ดังนั้น แต่ละจังหวัดต้องช่วยกันเสนอว่า ผลสำเร็จของงานจะดูตัวชี้วัดจากอะไร ทั้งระดับพื้นที่/ตำบล อำเภอ และจังหวัด

สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์
แผนงานริเริ่มสำคัญ (FLAGSHIP) ประจำปี 2564
“งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ”
ในระหว่างวันที่ 26 – 28 มีนาคม 2564
ณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับหน่วยงาน

วันที่ 26 มี.ค. 64 ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.อเนก เหล่าธรรมทัศน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) เป็นประธานในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับหน่วยงาน ซึ่งมีหน่วยงานเข้าร่วมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) จำนวน 12 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ การเคหะแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) เพื่อสอดรับตามที่คณะรัฐมนตรี (ครม.) กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นการเร่งด่วน อว. จึงดำเนินการนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการพัฒนาพื้นที่ปฏิบัติการร่วมกัน

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์ รมว.อว. กล่าวว่า ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่ท่านนายกรัฐมนตรีให้ความสนใจติดตามอยู่เสมอ คนจนถือเป็นแกนแก่นของความมั่นคงของรัฐและสังคม การใช้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนนั้นสำคัญ แต่ระบบคิด (Mindset) และวัฒนธรรม ก็สำคัญ เราต้องทำให้คนจนของเราเข้มแข็ง ฝึกทักษะให้เขา และทำให้เขาเห็นโอกาสใหม่ เพิ่มโอกาสเข้าสู่ระบบศึกษา รวมทั้งต้องสร้างและปลุกเร้าครอบครัวให้เป็นแกนในการแก้ปัญหาความยากจน พื้นฐานของคนไทยเป็นคนเก่ง คนจนของไทยก็เป็น “คนจนที่ยิ่งใหญ่” ใช้หลักศาสนาและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภาครัฐและกระทรวง อว. จะทำหน้าที่เสริมและเติมเต็มศักยภาพ ทักษะ และระบบคิดให้คนจนไม่รู้สึกว่าเขาเป็นคนที่อ่อนด้อย แต่ทำให้เขารู้สึกว่าเขาทำได้

ทั้งหมดนี้เราต้องมีข้อมูลที่ชัดเจนในระดับครัวเรือนเสียก่อน โดยแผนงานวิจัยนี้เป็นการขับเคลื่อนใน 10 จังหวัดนำร่อง ที่ถือว่าเป็นงานวิจัยแรกที่สามารถระบุได้ชัดเจนว่า ใคร ที่ไหน ครัวเรือนอะไร ที่จน ซึ่งระยะเวลา 9 เดือนที่ผ่านมา มีบุคลากรทั้งจากนิสิต นักศึกษา อาสาสมัคร กว่า 1,500 คน ในการลงพื้นที่สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหาเชิงลึกของความยากจน สร้างกลไกค้นหาและสอบทานคนจน รวมทั้งวิเคราะห์ทุนของคนจนในพื้นที่รายครัวเรือนและรายชุมชน สามารถค้นหา สอบทานครัวเรือนยากจนรวมทั้งสิ้น 92,656 ครัวเรือน หรือ 352,991 คน จากจำนวนกลุ่มเป้าหมายเดิม 131,040 คน

ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา ผอ.บพท. กล่าวว่า บพท. จุดเด่นของโครงการนี้นอกจากการตอบคำถามสำคัญ 3 ข้อคือ คนจนที่แท้จริงในพื้นที่เป็นใครอยู่ที่ไหน จนด้วยสาเหตุอะไร และจะใช้ทุนเข้าไปช่วยเหลือให้หายจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนได้อย่างไร ในพื้นที่ 10 จังหวัดนำร่องที่มีดัชนีความก้าวหน้าของคนด้านรายได้ของครัวเรือนต่ำที่สุด (ปัตตานี อำนาจเจริญ แม่ฮ่องสอน ชัยนาท สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ สกลนคร มุกดาหาร กาฬสินธุ์) แล้ว ยังเป็นการทำงานแบบปูพรมและแก้ไขปัญหาผ่านองค์ความรู้ทางวิชาการ ผ่านกลไกการทำงานที่ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและในระดับพื้นที่ ที่นอกจากจะทำให้เกิดระบบช่วยเหลือในแบบสงเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และระบบการสร้างการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพให้เกิดรายได้ สามารถดูแลตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียง โดยทั้งหมดนี้จะนำไปสู่แผนการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับจังหวัดโดยกลไกแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดด้วยความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยและผู้ว่าราชการจังหวัดเป้าหมาย

นางพัชรี อาระยะกุล ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่งคงของมนุษย์ กล่าวว่า การทำงานภายใต้แผนงานวิจัยของกระทรวง อว. ที่เข้าไปสำรวจและค้นหาคนจนได้อย่างแม่นยำ พร้อมทั้งมีการติดตามด้านการเพิ่มศักยภาพคนจนในแต่ละพื้นที่ สอดกล้องกับเป้าหมายของ กระทรวง พม. ที่ให้ความสำคัญกับเข้าไปครอบครัวในกลุ่มคนจนเปราะบาง ที่มีคนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง หรือบุตรหลานที่ต้องดูแล ทาง พม. จึงพร้อมที่จะร่วมมือกับ กระทรวง อว. ภายใต้ความร่วมมือครั้งนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเขาในทุกมิติ และส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ทั้งนี้ การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับหน่วยงาน ในครั้งนี้ บพท. จะส่งต่อระบบข้อมูลและตัวเลขคนจนทั้งหมด 92,656 ครัวเรือน เข้าสู่ระบบช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น เพื่อเป็นก้าวหนึ่งของการดำเนินงาน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ นอกจากนี้ในปี 2564 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มีแผนการขยายพื้นที่เป้าหมายจากเดิม 10 จังหวัด เป็น 20 จังหวัด โดยจังหวัดที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ บุรีรัมย์ นราธิวาส อุบลราชธานี ลำปาง พัทลุง นครราชสีมา ร้อยเอ็ด พิษณุโลก เลย และยะลา เพื่อให้เกิดการขยายผลการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมที่ได้จากการวิจัย ในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนต่อไป

ที่มา : หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
https://www.nxpo.or.th/A/455/

❶ **เสวนาแลกเปลี่ยน หัวข้อ “งานวิจัยกับการแก้ไขปัญหาความยากจน”**

ระบบขอมูลเพื่อคนหาทุนและกลยุทธการดำรงชีพของคนจน

ดร.แมน ปุโรทกานนท์ *หัวหน้าโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนฯ* กล่าวว่าเราไม่สามารถมองคนจนในเรื่องรายได้เพียงมิติเดียว แตละมหาวิทยาลัยจะเริ่มศึกษาทุนศักยภาพซึ่งของคนจน โครงการฯ จึงเริ่มสรางกรอบการวิเคราะหนี้ดวยการมองทุน 5 ด้าน คือ และนำไปสูการจำแนกลักษณะความจนของทั้ง 10 จังหวัดที่แตกตางกัน เราเรียกวาทุน 5 ด้านวา ระบบการดำรงชีพของคนจน หรือกลยุทธการเอาตัวรอดของคนจน ซึ่งตองนำระบบขอมูลที่สำรวจแล้วไปสงตอความช่วยเหลือ และใหเกิดการตอยอดในการแกปญหา โดยใหความสำคัญกับลักษณะความจนที่แตกตางกัน ในด้านการส่งต่อเกิดขึ้นจากการค้นพบว่ามีคนจนประมาณ 600 กวาเคสที่พบเพิ่มขึ้นจาก TPMAP เชน อายุมากไมมีรายไดตองอาศัยสวัสดิการของรัฐ การพิการซ้ำซอน ผูปวยติดเตียง ซึ่งขอมูลเหล่านี้จะถูกสงตอใหหนวยงานที่รับผิดชอบ นำไปจัดความช่วยเหลือ และสามารถสงไปในรูปของออนไลนได การดำเนินการชวยเหลือทำไดโดยไมตองรอผลการศึกษาวิจัยจบ เพราะเปนกรณีเรงดวน ในการนี้ คาดหวังวาทั้ง10 สถาบันฯจะนำขอมูลที่ได้จากการสำรวจ ไปทำงานรวมกับจังหวัดได และนำไปสูการพัฒนาเป็น pro poor policy

ดร.แมน ยังกลาวถึงอนาคตของงานที่โครงการฯ ทำ มีความแตกตางจากงานวิจัยอื่นๆ ที่ทำมาคือกรอบวิธีคิดและเครื่องมือที่ใช มีการใสความเคารพคนจน และความเขาใจคนจนในมิติต่างๆ เข้าไปในทีมดวยและมีขอเสนอวา ชุมชนควรจะขึ้นมามีสวนรวมในการแกไขปญหาของตนเอง เช่น วิทยาลัยชุมชนชัยนาทลงไปทดลองทำระบบสอบทานข้อมูลเพื่อนำไปติดตั้งที่ตำบลโพงาม อำเภอสรรคบุรี สรางนักอาสาจัดการขอมูลชุมชนเพื่อติดตามกลุมเปราะบางโดย อปท. จะนำระบบนี้ไปใชทำแผนและติดตามคนจน ซึ่งรองปลัดกระทรวงมหาดไทยได้เสนอวาถามีระบบดังกล่าว จะทำใหเห็นวาเราจะนำคนจนออกจากระบบนี้ไดอยางไร

บทบาทสถาบันการศึกษาในการพัฒนากลไกความร่วมมือระดับอำเภอและจังหวัด

ดร สุธาสินี คุปตะบุตร ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กลาวถึงบทบาทของมหาวิทยาลัย ที่เปนกลไกในการเชื่อมโยงประสานการทำงานกับเครือขายภาครัฐและประชาชน โดยใชศักยภาพมาเสริมขับเคลื่อนการทำงาน มีศูนยอำนวยการขจัดความยากจนของมหาวิทยาลัยเปนกลไกในการทำงานรวมไปกับนโยบายของจังหวัด ทำใหคนจนหลุดพนจากความมยากจนดวยทุนที่มีอยู สิ่งที่สำคัญคือระบบขอมูลความยากจน จะทำใหเรามีแนวทางในการชวยเหลือและพัฒนาที่เหมาะสม นายอำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนครขานรับนโยบายนี้ ทำใหมีพื้นที่นำรองที่ตำบลกุดไห ซึ่งทีมวิจัยได ลงพื้นที่สำรวจวิเคราะหคนจน จึงเห็นวาคนจนมีความไมเทาเทียมกัน แบงเปน กลุมอยูยาก อยูได้ อยูดี ซึ่งตำบลกุดไหได้สงเสริมการพัฒนาอาชีพในตำบล และนายอำเภอสรางตลาดชุมชนซึ่งโครงการก็เชื่อมโยงไปกับตลาดนี้ดวย มหาวิทยาลัยได้ประสานกับทองที่และทองถิ่นพัฒนากลไกการทำงานเชิงพื้นที่ เกิดการยกระดับทั้งอำเภอ สรางเปนกุดบากโมเดล จัดทำขอเสนอเชิงนโยบายเขาสูการแกไขปญหาความยากจนระดับจังหวัดและเชื่อมโยงกับโครงการแกไขความยากจนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครดำเนินการอยูดวย นำคนจนเหลานั้นเขาสูการทำงานของมหาวิทยาลัย จากอำเภอกุดบากจะขยายผลไปอีก 5 ในจังหวัด สามารถสรางการเรียน

รูให อาจารย์ นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ มหาวิทยาลัยมีบทบาทในการประสานความรวมมือกับหนวยงานภาคีในจังหวัด เชน พช. พมจ. นายอำเภอ องค์กรปกครองส่วนทองถิ่น ซึ่งคณะผูวิจัยพบวา การทำงานของมหาวิทยาลัยกอนรวมโครงการฯ กับหลังรวมโครงการฯ มีการเปลี่ยนแปลงคือ เรามีการมองเปาหมายเดียวกันมากขึ้น นึกถึงคนจนมากขึ้น ทำใหคนจนเขามามีสวนรวมกับโครงการมากขึ้น และมีสวนทำใหนักศึกษาไดเรียนรูจริงจากการลงพื้นที่ มีบทบาทในการชวยแกปญหาความยากจนดวย

- **พืชบุก สู่แนวทางคลี่คลายปัญหาความยากจน และปัญหาคนอยู่กับป่า**

นายทรงศักดิ์ ปัญญา ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน กล่าวว่าพื้นที่ 80% ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เปนพื้นที่ปาทับซอนพื้นที่ทำกิน มีปญหาเชิงนโยบายที่ยังอยูระหว่างดำเนินการแก้ไขในเชิงโครงสราง แตในเชิงพื้นที่โครงการฯ นี้ทำใหได้สัมผัสพื้นที่ทำงานจริงมากกวาเดิม มีระดับการทำงานเกือบทุกหมูบาน จากเดิมที่ทำในระดับอำเภอ ความทาทายที่พบคือการเก็บขอมูลกวา 2 หมื่นคน ตองทำงานแขงกับเวลา เพื่อคัดเลือกโครงการมาแกไขปญหาใหเกิดความสำเร็จ และที่ซับซอนไปกวานั้นคือคนที่อยูในฐานขอมูลคนจนเปนกลุมชาติพันธุ จึงตองใชทีมสำรวจข้อมูลในพื้นที่เปนผูสื่อสารภาษากับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ได เราเริ่มตนการทำงานดวยการปรับมุมมอง ทัศนคติ ให้มองความยากจนที่มาจากภายในของกลุมเปาหมายที่เราเขาไปเก็บขอมูล เพราะจะทำใหเขาไวใจและยินยอมใหขอมูลได แมนยำมากขึ้น เปลี่ยนมุมมองให้มาเขาใจวาคนอยูรวมกับปาไดอยางไรมาเปนรอยๆ ปและปายังคงสมบูรณ เราเลือกตำบลแมสวด อำเภอสบเมย ซึ่งมีคนจนหนาแนน 2,010 คนตามที่ระบุใน TPMAP ซึ่งในพื้นที่มีการทำงานรวมกับเครือขายอนุรักษของชุมชน และกลุมอาชีพที่ทำงานร่วมกับอบต. นำมาสูการออกแบบแก้จนหลังเก็บขอมูลแล้วพบวาจุดที่เปนคานงัดคือ บุก เป็นพืชที่มีศักยภาพตรงกับการทำงานวิจัย สามารถเติบโตในปาและแปลงเกษตร ปจจุบันบุกยังมีศักยภาพในการแปรรูปเปนอาหารสุขภาพ ซึ่งมีต้องนำเขาจากตางประเทศ เพราะไมสามารถนำบุกจากป่าออกมาขายได้ ติดกฎหมายป่าไม้ ทางจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงไดเปดใหทำสัมปทานนำบุกมาขาย แตในทางวิชาการยังมีปญหาการประสานงานกันอยู เพราะมีพ่อค้าใช่ชองวางนำนี้ไปสูการเรียกรองผลประโยชนจากเกษตรกรในพื้นที่ ทำให้ โรงงานบางแห่งต้องยายฐานการผลิตไปที่จังหวัดแพร่ เพราะรับภาระเงินใตโตะไมไหว จากโจทยนี้จึงนำไปสูการหารือรวมกันมี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแมโจ มรภ.ภูเก็ต กรมวิชาการเกษตร และภาคเอกชน (บริษัทคอนซัลดานพลังงาน) เขาไปชวยออกแบบการแปรรูป เราได้ขอสรุป คือ 1) จะนำบุกไปพัฒนาศักยภาพเพื่อแกปญหาความยากจนดวยความรู 2) นำไปพัฒนาและเพิ่มมูลคา 3)คุณสมบัติของบุกสามารถโตไดในระบบวนเกษตรโดยไมตองใชสารเคมี ปลอดภัยกับสิ่งแวดลอม สอดคลองกับเศรษฐกิจสีเขียว ผลจากการสำรวจพบวา ชุมชนอยากไดสวัสดิการที่ดูแลกันเองในดานสุขภาพ และด้านที่อยูอาศัย ซึ่งหนวยงานรัฐไมสามารถเขาไปชวยได หากบุกสามารถสรางรายไดใหพวกเขา นำไปสูการสรางสวัสดิการดูแลกันเองได ก็จะเปนประโยชนกับกลุมคนจนได โอกาสที่เปนไปไดคือ บุกไทย มีคุณสมบัติทัดเทียมกับบุกญี่ปุน จังหวัดจึงตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเรื่องบุก ให้เปนวาระของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

- **โอกาสการพัฒนาปลาสลิดดอนนา สู่การค้าระดับภูมิภาคอาเซียน**

นายไพรัตน์ จีรเสถียร หัวหน้าฝ่ายพัฒนานวัตกรรมบริการวิชาการและถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักส่งเสริมและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (จังหวัดปัตตานี) มอ.มีองคความรูดานนี้ พบวาคนจนที่สำรวจ และคัดเลือกบานนำรองคือบานกลาง ตำบลปะนาเระ มีวิถีทำนามีน้ำตลอดปแตมีพื้นที่นาราง ที่ถูกรรุกน้ำเค็มในหนาแลง ไมสามารถทำนาไดจึงนำอาชีพนี้ไปส่งเสริม ซึ่งได้รับความสนใจจากชุมชนมาก ทาง มอ.จึง รวมกับศูนยวิจัยเพาะเลี้ยง สำนักงานพัฒนาที่ดิน ประมง ลงไปส่งเสริมอาชีพปลาสลิดดอนนา ซึ่งต้องใชเวลาเลี้ยงเปนป เริ่มตั้งแตการเพาะเลี้ยงและนำไปสูการพัฒนาเปนปลาเนื้อ โดยใชองคความรูในการปรับพื้นที่ให้เปนบอที่เหมาะสมกับพื้นที่ การเพิ่มมูลคาแปรรูป ทำบรรจุภัณฑ สรางแบรนด ซึ่งในพื้นที่มีปราชญ์ชาวบ้านที่เก่ง สามารถไปตอยอดในบานกลางได้ นอกจากเลี้ยงปลาสลิดแลว ก็มีเรื่องตนทุนมีการเลี้ยงดวยหญ้าแทนอาหารเม็ดซึ่งจะทำใหเนื้อปลามีคุณภาพดี ปลาสลิดดอนนามีโอกาสที่จะไปสูอาเซียนคือมีพอคาสนใจสงไปขายที่สิงคโปร กิโลกรัมละ1000 บาท ตนทุนกิโลกรัมละ 40 บาท ปลาเนื้อขายกิโลกรัมละ 300-500 บาท แตต้องขอตอรองเรื่องระยะเวลาการเลี้ยง นอกจากนี้มีพอคจากมาเลเซียที่รอรับซื้อด้วย จากความต้องการของตลาดชี้ให้เห็นว่า คนจนสามารถอยู่ในเส้นทางอาชีพนี้ได้ เช่น ปลูกหญาขายใหผูเลี้ยงปลา และ มอ.ยั งสงเสริมเรื่องการแปรรูปของกลุมที่ยะหริ่ง และกลุมชายฝงไดประโยชนดวย คือ การพัฒนาปลาสลิดดอนนาที่รสชาติอรอย ทำใหคนในพื้นที่สนใจบริโภคมากขึ้น

การเชื่อมโยงระบบข้อมูลสู่การพัฒนาแผนการแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหัสา พลนิล รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้กล่าวถึงการเชื่อมโยงกับจังหวัดศรีสะเกษ ที่สอดคลองกับนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ว่าฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการทำฐานข้อมูล Big data ให้มีหนวยงานมารวมทำงานด้วย ข้อมูลที่ไดรับจากฐานนี้มีประโยชนตอการพัฒนาของจังหวัด โดยมีการทำใหข้อมูลนาเชื่อถือด้วยการ 1) นำไปสอบทานทั้ง22 อำเภอ เชิญชวนผูบริหารอำเภอนำข้อมูลมาดูร่วมกันและเทียบกับแผนของแตละอำเภอ วาสอดคลองกันหรือไม และจะเติมเต็มอยางไร 2) การสอบทานรายครัวเรือนเพราะมีบริบทแตกตางกัน ในพื้นที่ลุมน้ำพบวาทรัพยากรธรรมชาติกายภาพมีความโดดเดน ทำใหครัวเรือนมีรายได้ เชน การเลี้ยงหอยจังหวัดขับเคลื่อนตลาดสีเขียวระดับชุมชน ผู้ใหญ่บ้านสงเสริมใหชาวบานปลูกผัก และนำไปจำหนายในตลาดที่จังหวัดจัดให บานเหลาดงมีพลังของเยาวชนรุนใหมสนใจเทคโนโลยี ผู้ใหญ่บ้านมีนโยบายให้เยาวชนสนใจ จึงนำผลิตภัณฑของชุมชนที่ขายไดในอนาคต พื้นที่หนองครก พัฒนาการจังหวัดสนใจชวยดูขอมูลรายไดตกเกณฑเพราะไมมีที่ทำกินเนื่องจากเขตเมืองขยายไมมีแหลงงาน แตในชุมชนมีผูนำที่เกงเรื่องการเลี้ยงจิ้งหรีด บึงมะลูพบการเพิ่มเติมขอมูลคนจนตกสำรวจ รองผู้ว่าราชการจังหวัดลงพื้นที่แกปญหาแบบบูรณาการ บึงมะลูมีความโดดเดนดานผักอินทรีย มีคนพิการแขนเปนประธานกลุมผักอินทรียที่ประสบความสำเร็จจึงรวมมือกับ อบต.ตั้งกลุมวิสากิจชุมชน ทำใหชุมชนมีรายได จะนำไปสูการปรับขอบัญญัติทองถิ่นสรางเปนแหลงทองเที่ยวชุมชน มหาวิทยาลัยมีอาจารยที่เก่งด้านโปรแกรมเมอร สามารถพัฒนาฐานขอมูลใหจังหวัดศรีสะเกษ และผู้ว่าราชการจังหวัดไดสั่งการใหทุกตำบล สแกนขอมูลกรอกขอมูลคนจน เพื่อปรับแบบสำรวจใหมีการฐานขอมูลติดตามการแกไขปญหาในอนาคต ผลการวิจัยใหมีการศึกษาขอมูลรายชุมชนและทำฐานขอมูล

พลังของข้อมูลที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน จังหวัดอำนาจเจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร. กนกวรรณ มะโนรมย์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยสังคมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และอาจารย์หลักสูตรการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้สรุปการทำงาน 9 เดือนที่ผ่านมาพบวา ขอมูลจะมีพลังเมื่อมันมีชีวิต หมายความวา คณะวิจัยได้นำข้อมูลไปสอบทานในพื้นที่โดยจัดกระบวนการให้คนจนมานั่งคุยกัน ฟังเสียงคนจน พบวาคนจนมีพลังในการทำมาหากินภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากร เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะหรวมกับจังหวัดและอำเภอ โดยเลือกโครงการในพื้นที่เมืองและชนบท เพราะวากระบวนการต่างกัน ได้แก่ 1) โครงการกองบุญข้าวในอำเภอเสนางคนิคม เพื่อให้ชาวบ้านมีข้าวกิน โดยให้คนจนเปนกรรมการกองทุนข้าว ถือหุ้นในกองทุนเพื่อให้ยั่งยืน 2) โครงการข้อมูลชุมชนเมือง สร้างอาสาสมัครชุมชนเมือง ทำให้คนจนได้เห็นตัวเอง ปรับมาจากโมเดลจีน คือให้มีอาสาสมัครของชุมชน 1 คนดูแลคนจน 5 คน โดยเราได้แบงคนจนเปน 5 กลุม เพื่อชวยเหลือคนจนประเภทต่างๆ ได้แก่ คนที่เป็นโรคจิต คนที่พอจะไปได้ กลุมซอมบ้าน จุดเดนของอำนาจเจริญคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดทำงานกับโครงการฯ ตั้งแต่เริ่มต้น เขาไปเปนวิทยากรให้กองบุญข้าว และจังหวัดได้ตั้งกลไกระดับจังหวัด มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุมเปราะบางรายครัวเรือน โดยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเขาไปเปนคณะทำงานดวย

❷ ทิศทางโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ระยะที่ 2

ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้กล่าวเน้นย้ำว่า งานวิจัยนี้ต้องการสร้างแพลตฟอร์มที่เป็นตัวแบบการขับเคลื่อนของประเทศในการแก้ปัญหาความยากจน แล้วนำไปสู่การขยายผลโดยองคาพยพที่รับผิดชอบ ซึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์ของ อววน. 3 ปี จะดำเนินการใน 20 จังหวัดท่านั้น และจะขอให้มีต้นแบบน 5 จังหวัด ที่ประกอบด้วย 1) ระบบค้นหา สอบทานแบบปูพรมทั้งจังหวัด 2) มีระบบส่งต่อความชวยเหลือทั้ง hardware และ software 3) มีการออกแบบวิเคราะห์ระบบพื้นที่เพื่อนำไปสู่นวัตกรรมแก้จน เคลียร์รายพื้นที่ และ 4) มีพื้นที่ต้นแบบที่เคลียร์ทั้งอำเภอ มีระบบมอนิเตอร์ด้วยกลไกในพื้นที่

การสร้างกลไกความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาความยากจนเป็นสิ่งแรกที่ต้องเร่งค้นหา หรือต้องสร้างให้มีกลไกนี้ในจังหวัด ถ้ามีอยู่แล้วก็ต้องเข้าไปทำความร่วมมือ จากนั้นนำข้อมูล TPMAP ตั้งเป็นเป้าหมายเริ่มต้นและไป verify ข้อมูลกับกลไกของจังหวัด นำมาเป็นข้อมูลเป้าหมายของการปูพรมทั้งพื้นที่ โดยใช้ระบบค้นหาและสอบทานเป็นกลไกความร่วมมือสร้างการมีส่วนร่วม ซึ่งมีทั้งกลไกระดับจังหวัดและระดับชุมชน ในขั้นนี้จะนำไปสู่การสร้าง “ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจน” ซึ่งพัฒนาโดย ดร.สมพร ภายในระบบนี้จะมีทั้งข้อมูลคนจนและครัวเรือนยากจนที่เป็น target base นำไปสู่การวิเคราะห์ระดับของความยากจน ซึ่งจะเป็นนิยามใหม่ของความยากจนในประเทศไทย จากนั้นจะ classify เพื่อส่งต่อคนจนให้ถูกตรงเป้า โดยแบ่งเป็นคนจนยากไร้ (จนดักดาน) ที่ต้องส่งต่อความช่วยเหลือไปที่หน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการ เช่น ส่งให้ พม. พอช. นอกจากนี้ยังมีระบบส่งต่อตรงกลาง เช่น กองทุนส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ดังนั้นระบบส่งต่อจะมีทั้งซอฟแวร์ คือ กลไก ขั้นตอน กระบวนการ และฮาร์ดแวร์ คือตัวระบบข้อมูล และส่วนสุดท้ายเมื่อ

วิเคราะห์ทุนแล้วจะนำไปสู่การออกแบบโครงการการช่วยเหลือ ที่เรียกว่า “นวัตกรรมแก้จน” ซึ่งมีเกณฑ์คือ 1) ต้องมุ่งไปที่กลุ่มเป้าหมายเท่านั้น 2) มีความร่วมมือกับกลไกในพื้นที่เพื่อส่งต่อกลไกในระดับจังหวัด 3) ไม่ใช่เป็นเฉพาะ problem based แต่ให้คิดเป็น Target based ด้วย เช่น เรื่องที่เขายังไม่เคยทำแต่มีโอกาสที่จะดึงให้พ้นจากความยากจนได้

ในปี 2564 ของงานวิจัยจังหวัดยากจนใน 10 จังหวัดเดิม จะมีเรื่อง 1) สอบทานข้อมูลคนจนเพิ่มเติมสำหรับจังหวัดที่ยังไม่ครบ หรือจังหวัดที่มี add on ซึ่งจะต้องเคลียร์พื้นที่ที่มีความกระจุกตัวของคนจนให้ครบ 2) สร้างระบบการส่งต่อความช่วยเหลือทั้งในพื้นที่และส่วนกลาง คือการ Update และ cleansing และจะนำไปสู่การหารือเพื่อส่งต่อการช่วยเหลือทั้งในระดับพื้นที่และส่วนกลาง 3) การออกแบบโครงการแก้ไขความยากจนอย่างตรงเป้า ซึ่งในระดับพื้นที่ดึงเป็นทุนมาออกแบบร่วมกับเครื่องมือพัฒนาโครงการ และ 4) ส่งต่อความยากจนเป็น Package กับหน่วยงานภาครัฐ

ในปีที่สองของโครงการ ยังต้องทำการสอบทานและสำรวจในพื้นที่เหมือนเดิม แต่จะมีการปรับปรุงเพราะในปีแรกเราได้พบกับ supply side เช่น กสศ. พม. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีงบประมาณ สามารถสร้างระบบส่งต่อความช่วยเหลือ ส่วนการออกแบบโครงการที่เรียกว่า ***“นวัตกรรมแก้จน”*** เมื่อสำรวจทุนแล้วต้องมีเครื่องมือการออกแบบ โดยมีเกณฑ์คือ 1) ออกแบบให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ดึงบริบทคนจนให้เป็นกลุ่มก้อนไม่เน้นการช่วยรายคนหรือรายครัวเรือน 3) ออกแบบแล้วเชื่อมโยงกับ key stakeholder ร่วมกันเพื่อให้ส่งต่อไปสู่แผนและงบประมาณโครงการของจังหวัด และ 4) เป็นโครงการที่ดูทั้ง problem และ target base

การดำเนินงานดังกล่าวจะมีงบประมาณ 7 ล้านบาท แบ่งเป็น การสำรวจเพิ่มเติม 30% และการทำเรื่องนวัตกรรมแก้จน 70% ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรมทั้งจากภายในมหาวิทยาลัย หรือความรู้จากภายนอกก็ได้ นอกจากนี้ยังมีงบประมาณกลางที่ บพท. อีกประมาณ 20-30 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นงบเติมในโครงการดีๆ ที่น่าสนใจสามารถพัฒนาเป็นจังหวัดต้นแบบได้ แต่งบประมาณไม่พอ เช่น ในพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของคนจน มีองค์ความรู้ มีความเข้มแข็งพร้อมจะลงทุน สามารถพัฒนานวัตกรรมแก้จนเป็น Package สามารถดำเนินการข้ามจังหวัด ทำเป็นคลัสเตอร์ เป็นต้น ซึ่งจังหวัดที่เป็นต้นแบบ คือ จังหวัดที่มีแผนแก้ปัญหาความยากจนของจังหวัดด้วยกลไกความร่วมมือของจังหวัด ซึ่งมีองค์ประกอบครบ 3 ข้อคือ 1) มีระบบค้นหาและสอบทานข้อมูล 2) มีระบบส่งต่อทั้งระดับพื้นที่และส่วนกลาง 3) มีการออกแบบโครงการความช่วยเหลือแบบตรงเป้า ซึ่งจะทำความร่วมมือกับมหาดไทยเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือ

ในปีที่สอง คาดหวังให้แต่ละพื้นที่เห็นอำเภอที่มีการกระจุกตัวของคนจนแล้วเคลียร์ทั้งอำเภอ เพื่อให้เป็นต้นแบบของทั้งระบบการสอบทาน ค้นหา ทำระบบมอนิเตอร์ เพื่อส่งต่อสู่แผนจังหวัด ซึ่ง*แบ่งเป็น 2 ช่วง คือช่วงแรกค้นหา สอบทาน และช่วงที่ 2 ออกแบบนวัตกรรมแก้จน* อาจจะทำในพื้นที่เดียวกันทั้งสองช่วงก็ได้ หรือถ้าดูแล้วบริบทพื้นที่ไม่เหมะสม ก็อาจจะทำเป็นนวัตกรรมแก้จนที่เป็นตัวอย่างของทั้งจังหวัด ทั้งนี้การออกแบบนวัตกรรมแก้จนไม่จำเป็นต้องเป็นเชิง product อยากเห็นนวัตกรรมเชิงกระบวนการด้วย เช่น การรวม volunteer หรือการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือคนจน เป็นต้น แต่ควรจะมี Target base ด้วย

❸ เสวนาแลกเปลี่ยน กรณีศึกษา โครงการนวัตกรรมแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่

การจัดการห่วงโซ่คุณค่าการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรคุณภาพสูงสำหรับเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย
โดย ผศ.ระวิวรรณ์ เจริญทรัพย์ หัวหน้าศูนย์นวัตกรรมสมุนไพรครบวงจร มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

กรอบแนวคิดของโครงการคือ 1) วิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ขมิ้นชัน ทำการวิจัยและพัฒนาวิธีการปลูกขมิ้นพันธุ์ตรัง 84-2 ให้ได้ปริมาณสารสำคัญสูง 2) ขยายพันธุ์ขมิ้นชัน โดยใช้เทคนิคเพาะปลูกด้วยระบบ tissue culture และ substrate 3) การถ่ายทอดเทคโนโลยีต่างๆ ให้ความรู้เกษตรกรด้านการแปรรูป/วัตถุดิบในรูปแบบต่างๆ เช่น การตากแห้ง การเก็บรักษา การสกัดสารสำคัญน้ำมันหอมระเหย เป็นต้น 4) การส่งเสริมการปลูกแก่เกษตรกร ส่งกล้าพันธุ์ให้เกษตรกร ถ่ายโอนเทคโนโลยี เพื่อควบคุมคุณภาพการเพาะปลูกสมุนไพรให้แก่เกษตรกร 5) การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ในด้านต่างๆ ในลักษณะหลากหลายรูปแบบเพิ่มคุณค่าให้สมุนไพร

ขมิ้นชัน ส่วนใหญ่จะปลูกได้ดีที่ภาคใต้ ดังนั้นการมาปลูกที่เชียงรายจึงถือว่าเป็นพืชที่แตกต่างออกไป จึงคิดค้นนวัตกรรมเพื่อให้ได้มาตรฐานการผลิตขมิ้น สาเหตุที่เกษตรกรปลูกไม่ได้ตามมาตรฐาน 1) สายพันธุ์พื้นถิ่นไม่ทราบแหล่งที่มา มีปริมาณสารสำคัญต่ำกว่าเกณฑ์ 2) เกษตรกรไม่มีระบบบริหารจัดการด้านการเพาะปลูกที่ได้มาตรฐาน ขาดความรู้ ความเข้าใจในพื้นที่เพาะปลูก 3) น้ำ แร่ธาตุ อาหาร การบริหารจัดการไม่เหมาะสมกับการปลูก ขาดวิธีการจัดการโรค และแมลงศัตรูพืช 4) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุดิบหลังการเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษา ที่ได้มาตรฐานทำให้วัตถุดิบเสื่อมคุณภาพ

เหตุที่เลือก “ขมิ้นชัน” เพราะมีอัตราการส่งออกต่างประเทศมากที่สุด ถึง 917.50 ตัน และมีอัตราการนำเข้ามากเช่นเดียวกัน มีความต้องการถึง 90 ตันต่อปี ตลาดของผลิตภัณฑ์ขมิ้นชัน รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ขมิ้นชันของตลาดในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น อุตสาหกรรมอาหารเสริม อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง และมูลค่าจากขมิ้นชันถือว่ามาก เช่น กรณีที่นำมาแปรรูป ตก 5,000 – 7,000 บาท งานวิจัยประกอบด้วย 3 โครงการย่อย มีเกษตรกร 500 กว่าราย จาก 10 กว่าอำเภอ ในจังหวัดเชียงราย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีไปใช้ และการใช้ระบบ AI

การพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี การปลูกเลี้ยงไม้ดอกไม้ประดับเพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ *โดย ดร.อนันต์ พิริยะภัทรกิจ ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย*

โครงการเริ่มตั้งแต่ปี 2546 เป็นการรวบรวมสายพันธุ์พืช และสำรวจพืชชนิดใหม่ๆ ทำวิจัยร่วมกับสถาบันวิจัยโครงการหลวง กระทั่งปี 2561 มีกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับเกษตรกรเพื่อเพิ่มรายได้ โดยชวนเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ประชุมที่ จ.เลย และนำเสนอนวัตกรรมการเพาะเนื้อเยื่อ ภาชนะปลูก การนำไม้ดอกไม้ประดับเป็นอาหาร ใช้กระบวนการจัดเวทีพัฒนาความรู้ มีการสำรวจประเด็นปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช การจัดดอกไม้เป็นของขวัญ การแปรรูปและพัฒนาชาดอกไม้ การทำพาชนะปลูกจากวัสดุในท้องถิ่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมีระดับครัวเรือน การป้องกันโรคและแมลง มีการเชิญวิทยากรที่มีองค์ความรู้มาร่วมเติมความรู้ในเวทีด้วย

ปี 2562-2563 Model Loei มีการเชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการจาก 3 อำเภอ คือ ภูเรือ ท่าลี่ และด่านซ้าย ให้รู้จักกัน และเชื่อมโยงผู้ประกอบการด้านการเลี้ยงไม้ดอกไม้ประดับ ที่ จ.เลย นครราชสีมา และเชียงใหม่ มีการสร้าง Value Chain ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ พัฒนาและปรับปรุงสายพันธุ์ พัฒนาดิน

ปุ๋ย และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร พัฒนาระบบการปลูกเลี้ยง พัฒนาและป้องกันโรคพืช และปัจจุบันกำลังจะเสนองบประมาณในการยกระดับโครงการ จากสิ่งที่ทำมีการทำการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกัน

จากการดำเนินงาน มีภาคีเครือข่ายพลังขับเคลื่อน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ (ผู้ให้ทุน) จาก อว. วช. และ PMU ภาคเอกชน/ธุรกิจ เช่น บริษัทในและต่างประเทศ หอการค้า สภาอุตสาหกรรม พาณิชย์จังหวัด และสมาคมผู้ส่งออก ชุมชนและผู้ประกอบการ ทั้งกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน คลัสเตอร์ไม้ดอกไม้ประดับ และผู้ประกอบการ การวิจัยและพัฒนา รวมถึงหน่วยงานพื้นที่ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ สภาเกษตร อพท.5 และธนาคาร ทีมการตลาด ปตท. ตลาดชุมชน คาเฟ่ ด่านศุลกากร และรบบขนส่ง (เคอรี่)

- **นวัตกรรมพร้อมใช้เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนให้หลุดพ้นกับดักความยากจนกรณีศึกษาพื้นที่ภาคใต้**
  โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ สงรักษ์ รองอธิบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ดำเนินการ “มหาวิทยาลัยแห่งนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาภูมิภาคอย่างมั่นคง” ในคลัสเตอร์ 3 จังหวัด คือ นครศรีธรรมราช สงขลา , ตรัง พัฒนางานวิจัยเพื่อการขับเคลื่อนพื้นที่ตั้งแต่ปี 2559-2561 ดำเนินการผ่านเครื่องมือ ABC TRF ผ่านการดำเนินโครงการวิจัยต่างๆ เช่น ปี 2559 มีโครงการวิจัยการสร้างตัวแบบเชิงกระบวนการและเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดตรังสู่ความยั่งยืน เป็นต้น กระทั่งปี 2562 ดำเนินการผ่าน SIP ศึกษาโครงการวิจัย SMEs อาหารทะเล และโครงการวิจัยแบบพัฒนาชายฝั่งอันดามันตอนล่าง และปี 2563 PMU-A Flagship

การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ติหมาเพื่อเพิ่มมูลค่าและเศรษฐกิจชุมชนลุ่มน้ำปะเหลียน จ.ตรัง อาชีพดั้งเดิม ใช้ใบจากทำเป็นใบม้วนยาสูบขาย เกิดขยะจากใบจาก สร้างรายได้แต่ส่งผลกระทบต่อชุมชน หลังจากนั้นชุมชนก็ริเริ่มผลิตใบจากที่เหลือจากใบยาสูบเป็นภาชนะใส่น้ำ ผลิตได้เดือนละ 5,000 ใบ ตกใบละ 6 บาท แต่ก็ยังมีปัญหาคือใส่น้ำแล้วก็รั่ว จึงมีการต่อยอดภูมิปัญญา กลุ่มรับมาจำหน่ายใบละ 10 บาท และสร้างตลาดที่ตลาดสีเขียว โดยตลาดปลายทางจำหน่าย 25-35 บาท จากปัญหาดังกล่าว มีการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ติหมาเพื่อเพิ่มมูลค่าและเศรษฐกิจชุมชน เกิดนวัตกรรมอุปกรณ์สอดใบจากผลิตติหมา ต้อบพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นการลดความชื้นที่ใบจาก เดิมผลิตติหมาได้ 5,000 ใบ/เดือน สามารถผลิตได้เพิ่มขึ้นเป็น 17,000 ใบ/เดือน ส่งผลให้รายได้ของสมาชิกเพิ่มขึ้น 135,6000 บาท/เดือน รวมมูลค่าการตลาดที่เพิ่มขึ้นจากงานวิจัย 21,860,000 บาท ผลลัพธ์ที่ได้คือ คนใน ต.วังวัน อ.กันตัง ที่เป็นสมาชิกชุมชนจักสานก้านจากบ้านยายอดทอง มีรายได้มากขึ้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจาก 10 คน เป็น 80 คน

ในส่วนของ Network value Chain เดิมของผลผลิตอาหารทะเลในจังหวัดตรัง มีการค้นหาและสำรวจข้อมูลอาหารทะเล รวมไปถึงสัดส่วนรายได้ของชาวประมง และดูเส้นทางห่วงโซ่ทั้งหมด ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ มีกระบวนการจัดการต้นน้ำ มาตรฐานด้านสุขอนามัย ทั้งของเรือประมง ชาวประมง แพสัตว์น้ำ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในการแช่แข็ง การแพ็กสินค้า และรวมไปถึงการสร้างแบรนด์อาหาร และส่งเสริมการตลาด

โดยสรุปในการพัฒนาและนวัตกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน และมีกลยุทธ์การสร้างการยอมรับและผลักดันสู่การใช้ประโยชน์ คือ 1) กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมผ่านการวิเคราะห์ผู้มี

ส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน 2) การเริ่มต้นจากภูมิปัญญาชุมชนสู่การเติมเทคโนโลยีพร้อมที่ไม่ซับซ้อน 3) การสร้างการสื่อสาร การรับรู้ทั้งในระดับชุมชนและระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง 4) การส่งมอบผลงานสู่ชุมชนผ่านกลไกท้องถิ่น/จังหวัด และสนับสนุนการบำรุงรักษา 5) การเชื่อมต่อสนับสนุนที่มีความจำเป็นผ่านแผนงาน/โครงการกับหน่วยงานแบบหุ้นส่วน และ 6) การชื่นชม ยกย่อง และเชิดชูเกียรติ ให้ชุมชน/ภาคี เกิดความภาคภูมิใจ

❹ ระดมความคิดเห็น "การเชื่อมโยงนวัตกรรมแก้ไขปัญหาความยากจน (Outside in) ระดับพื้นที่"

หลังจากได้ฟังกรณีตัวอย่างนวัตกรรมแก้ปัญหาความยากจนแล้ว ได้มีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นเรื่อง การเชื่อมโยงนวัตกรรมแก้ไขปัญหาความยากจน (Outside in) ระดับพื้นที่ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม มีโจทย์ในการปรึกษาหารือกัน 3 ประเด็น คือ 1) แนวทางการเลือกพื้นที่ (Site selection) 2) การเลือกนวัตกรรมที่นำมาใช้และปรับอย่างเหมาะสม (Innovation adoption and adaptation) และ 3) การเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา กลไกและภาคีพื้นที่ สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อยได้ดังนี้

<u>กลุ่มที่ 1 สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ</u>

การเลือกพื้นที่ ทั้ง 4 จังหวัดมีเรื่องที่น่าสนใจทำร่วมกันคือ "เรื่องกัญชา" ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่สามารถผลักดันได้ สถาบันการศึกษาเริ่มมีการส่งเสริมการปลูกกัญชา และมีสิทธิพิเศษคือมีองค์ความรู้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่กลุ่มคนยากจนโดยผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลิตเพื่อส่งให้โรงพยาบาลกาบเชิงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีจะเป็นผู้ให้ความรู้ด้านการปลูกกัญชาอย่างถูกต้อง

"นวัตกรรมกัญชา" ผ่านกลไกมหาวิทยาลัย (เชิงวิชาการ) กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มคนจน พื้นที่ที่เลือกมีทั้งระดับเมืองและชนบทที่มีความแตกต่างกันออกเป็น พื้นที่ชนบทเลือกที่พนมดงรักษ์ จัดสรรพื้นที่และขับเคลื่อนแผนชุมชน ร่วมกับ อบต. ขบวนองค์กรชุมชน ส่วนชุมชนเมือง ขับเคลื่อนที่ชุมชนศรีบัวไล

Pain point **ปัญหาของพื้นที่**	New point **ความรู้ใหม่ๆ มหาวิทยาลัยใส่อะไรไป**	Pleased point / Entry point และ **ทุนเดิมของพื้นที่**	Gain point **สิ่งที่ได้รับประโยชน์ เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้น**
อำนาจเจริญ			
คนยากจนมาก ยังไม่สามารถไปถึงขั้นตอนการสร้างนวัตกรรม	ปลูกกัญชาส่งต่อให้ทาง รพ. หรือสกัด		
ศรีสะเกษ คนระดับ 2 พอไปสู่การพัฒนาได้ เป็นแรงงาน ระดับ 3,4 ไปสู่การพัฒนาธุรกิจ ระดับ 1 ส่งต่อ			
มีการทำเรื่องผักและเรื่องหอย (หอยเชอรี่ธรรมดา กับเชอรี่สีทอง) เลี้ยงหอยเชอรี่ และขยายผล เลี้ยงจิ้งหรีด และมีความร่วมมือ	ส่งเสริมการเลี้ยงไปสู่การแปรรูป การพัฒนาตลาดแบบออนไลน์ สร้างคอนเทรนด์โดยชุมชน สู่ตลาดออนไลน์ Shoppe และ	ฐานทรัพยากรในท้องถิ่น	แทบไม่ได้ต้นทุนเลย ใช้จอก แหน ในการเลี้ยง ทำเศรษฐกิจพอเพียงแบบครบวงจร โดยน้ำเลี้ยงหอยไปรดปุ๋ย นำเปลือก

Pain point **ปัญหาของพื้นที่**	New point **ความรู้ใหม่ๆ มหาวิทยาลัยใส่อะไรไป**	Pleased point / Entry point และ **ทุนเดิมของพื้นที่**	Gain point **สิ่งที่ได้รับประโยชน์ เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้น**
ส่งเสริมการเลี้ยง	Lazada รวมถึงทำ Package		หอยนำไปใส่ปุ๋ย ปัจจุบันเป็นกลุ่มทดลองทำได้เพียง 1เดือน โดยมีคนจน 10 ครัวเรือน
ยโสธร			
ยังไปไม่ถึงนวัตกรรมแต่อยู่ระหว่างการส่งเสริมอาชีพ เช่น เกษตรอินทรีย์ สมุนไพรอินทรีย์	ส่งสมุนไพรส่ง รพ.อภัยภูเบศ	ทุนทรัพยากรในพื้นที่เชื่อมโยง รพ.อื่นๆ ในพื้นที่	
สุรินทร์			
<u>ชุมชนเมือง</u> ชุมชนศรีบัวลาย ทำอาชีพรับจ้าง ทำเกษตร และนำขยะที่นำมาใช้ประโยชน์ต่อ ที่พัฒนาได้กลุ่มสตรี ที่มีอาชีพรับจ้าง พอมีเวลา เช่น ทำดอกไม้จันทน์ อีกกลุ่มคือกลุ่มที่มีข้อจำกัดไม่มีที่อยู่อาศัย ดังนั้นจึงส่งต่อทำบ้านมั่นคง **<u>ชนบท</u>** อ.พนมดงรัก พื้นที่ชายแดน ชาวบ้านยากจน อยู่ดีมีสุข แบ่งแปลงผักสาธารณะ ให้มีส่วนร่วมในกลุ่มความยากจนโดยมีการปลูกและแบ่งแปลง เอาเข้าสู่ตลาดชุมชน ทำแผนที่ชีวิตรายครัวเรือน			

<u>กลุ่มที่ 2 ชัยนาท ปัตตานี แม่ฮ่องสอน</u>

เลือกประเด็น “นักจัดการชุมชน” และ “ระบบการจัดการข้อมูลชุมชน” เป็นการสร้างคนเพื่อให้สร้างองค์ความรู้ เน้นบริบทพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจน โดยแบ่งคนจนเป็น 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มส่งต่อบริการพื้นฐานสวัสดิการของรัฐ 2) กลุ่มอยู่พอได้ เกือบจะอยู่ดี มีคุณภาพชีวิตรายครัวเรือน 3) กลุ่มอยู่ดี ดูเรื่องห่วง

โซ่การผลิต ให้นักจัดการความรู้ รู้จักคนในชุมชน รู้บริบทชุมชน (ทุนทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม) รวมไปถึงการเชื่อมโยงข้อมูล จปฐ. และ หน่วยงานที่สนับสนุนคนจน

จ.ชัยนาท พื้นที่ที่เลือก คือ ต.โพธิ์งาม อ.สรรคบุรี จากการวิเคราะห์พื้นที่พบว่า จ.ชัยนาท มีปัญหาน้ำแล้ง และมีการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย คือ หญ้าแพงโกล่าที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ ทีมนักจัดการได้วิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานในการเลี้ยงแพะ พบว่า 1) มีคนเลี้ยงแพะ การฉีดยาแพะ การทำปุ๋ยมูลแพะ การทำอาหารให้แพะ 2) การเลี้ยงแพะกับชุมชน มีต้นทุนการเลี้ยงต่ำ เป็นแพะที่เลี้ยงขายพันธุ์ คนจนสามารถเข้าไปตั้งแต่กระบวนการเลี้ยงแพะ นำมูลแพะมาสร้างรายได้ได้ มีการปลูกหญ้า ทำอาหารเลี้ยงแพะ โดยจะได้รับความร่วมมือจากเกษตร ปศุสัตว์ เป็นต้น และในปี 2564 การสร้างนวัตกรรมขึ้นอยู่กับบริบทในพื้นที่นั้นๆ เช่น อ.สรรคบุรี มีตะไคร้ ที่สามารถมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร เช่น ผงตะไคร้ที่พัฒนาเป็นเครื่องปรุงร่วมกับเบทาโกร

Pain point **ปัญหาของพื้นที่**	New point **ความรู้ใหม่ๆ มหาวิทยาลัยใส่อะไรไป**	Pleased point / Entry point **และทุนเดิมของพื้นที่**	Gain point **สิ่งที่ได้รับประโยชน์ เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้น**
ชัยนาท เลือกพื้นที่ อ.สรรคบุรี ต.โพงาม ชุมชนมีปัญหาน้ำแล้ง ปัญหาความยากจน มีการปลูกพื้นที่ใช้น้ำน้อย	1.การวิเคราะห์ทุนทรัพยากรชุมชน 2.วิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงแพะ 3.พัฒนานักจัดการข้อมูลชุมชน	1. มีข้อมูลคนจนระดับภาวะพึ่งพาช่วยเหลือ 2. มีสมาคมคนเลี้ยงแพะ ทำให้คนจนได้เข้าสู่วงจรคนเลี้ยงแพะได้	ชุมชนเลือกที่จะเลี้ยงแพะเพื่อขายพันธุ์ ทำให้คนจนสามารถเข้าสู่ระบบการเลี้ยงแพะ ได้ การสร้างวิสาหกิจการเลี้ยงแพะ

<u>กลุ่มที่ 3 กาฬสินธุ์ มุกดาหาร สกลนคร</u>

จ.สกลนคร เลือกพื้นที่ ต.กุดไห อ.กุดบาก จ.สกลนคร โดยส่งเสริมอาชีพปลูกผักสวนครัวรอบบึงอาคะ ซึ่งเดิมมีการปลูกผักสวนครัวอยู่แล้ว มีบ้านเรือนอยู่ฝั่งตรงข้าม พื้นที่เพาะปลูกประมาณ 3-4 ไร่ มี 60 แปลง มีจำนวน 58 ครัวเรือน ปลูกผักกวางตุ้ง ถั่วฝักยาว หอม คะน้า มีการขายในชุมชน

สาเหตุที่เลือก คือ 1) เดิมมีอาชีพปลูกยางพารา ปลูกข้าว เกษตรกรมีเวลาว่างยามเช้า จึงมีการปลูกผักเป็นอาชีพเสริม โดยใช้น้ำจากบึงด้านหน้าตักน้ำรดผัก แต่มีปัญหาคือ รูปแบบการปลูกเป็นแบบดั้งเดิม ต่างคนต่างปลูก ทำให้เกิดการปลูกใช้กิน ดำรงชีพ ไม่ใช่การสร้างอาชีพ 2) ดินเค็ม 3) น้ำตักน้ำจากบ่อมาปลูก

ความรู้ใหม่ คือ ชวนเกษตรกรตั้งกลุ่ม มีการใช้จุรินทรีย์เพิ่มมูลค่าของดิน และพัฒนาระบบการปลูกโดยใช้องค์ความรู้ โดยร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับเทศบาล มีการจัดการน้ำจากพลังงานจากแสงอาทิตย์

ศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย ต้องมองว่าเขาสามารถดำเนินไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น การพัฒนาสินค้าไปสู่การขายตลาดที่รองรับ ความต้องการของตลาด ประโยชน์ที่ได้คือรายได้เพิ่มขึ้น ชาวบ้านมีการรวมกลุ่ม และทุนด้านสังคมค่อนข้างต่ำ จึงใช้ส่งเสริมกลุ่มผลิตขึ้นมา ผลักดันให้เกิดการผลิตผักให้มีคุณภาพมากขึ้น และลดภาระงานจากเทคโนโลยี สร้างตลาดจากแหล่งต่างๆ

Pain point **ปัญหาของพื้นที่**	New point **ความรู้ใหม่ๆ มหาวิทยาลัยใส่อะไรไป**	Pleased point / Entry point **และทุนเดิมของพื้นที่**	Gain point **สิ่งที่ได้รับประโยชน์ เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้น**
สกลนคร เลือกตำบลกุดไห เป็นโครงการนำร่อง มีปัญหาในพื้นที่ คือ ต่างคนต่างปลูก ใช้เพื่อกินเป็นหลัก พบปัญหาดินเค็ม มีรูปแบบการปลูกเป็นต่างคนต่างปลูก	1) ส่งเสริมการทำแบบรวมกลุ่ม 2) การพัฒนาระบบการปลูกจากองค์ความรู้ร่วมกับเทศบาล 3) องค์ความรู้พลังงานแสงอาทิตย์	เดิมเป็นพื้นที่เป็นแปลงปลูกผัก เป็นอาชีพเสริมให้กับชุมชน ดักน้ำมารดผัก มีการทำนา แต่ต้องมาดูเรื่องตลาดและการขาย ตลาดเพียงพอหรือไม่ ความต้องการซื้อและ ควรมองตลาดในอนาคต	มีการรวมกลุ่ม มีsocial ในการส่งเสริมสร้างกลุ่ม มีการผลักดันทำผลผลิตผักให้มีคุณภาพมากขึ้น สร้างรายได้ให้กลุ่มคนจน ลดแรงงาน เช่น การใช้เครื่องสูบน้ำ การหาตลาดใหม่ การเพิ่มคุณภาพผัก

ข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาโครงการฯ

นางสาวจิริกา นุตาลัย

1) การเลือกโครงการ/พื้นที่นำร่องแก้ไขปัญหาความยากจน ต้องวิเคราะห์จุดแข็งที่จะรบเพื่อให้ชนะ โดยเชื่อมโยงจากทุน 5 ด้าน ที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็ง จุดแข็งของพื้นที่เราต้องมองภาคีเพิ่มเติมจากมหาวิทยาลัยและชุมชน

2) การทำให้พื้นที่นำร่อง เราต้องคิดและมีประเด็นร่วมของคนในพื้นที่ ไม่ใช่แค่ประเด็นของมหาวิทยาลัยหรือชุมชนเท่านั้น แต่เป็นเรื่องร่วมของท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหา “เป็นหมู่มวล”

3) เจ้าภาพตัวจริงที่ต้องดูแลชุมชนคือ “ท้องถิ่น” ที่จะต้องดูแลกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงแผนพัฒนาต้องเชื่อมโยง supply chain และ value chain

4) การวิเคราะห์กลไกภาคีต้องวิเคราะห์ให้ตลอดทาง เช่น แพะ ต้องมองเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เก่งเรื่องแพะมาช่วย ไม่ใช่แค่ปศุสัตว์เท่านั้น

5) ต้องมองน้ำหนักของคุณภาพ

6) การค้นหาและสอบทานข้อมูล เรามองรายครัวเรือน เราต้องมอง ***“พลังกลุ่ม”*** ที่มีความหลากหลาย เพื่อสร้างพลังขับเคลื่อน และพลังแห่งการต่อรองด้วย

การดำเนินงานของเราที่ผ่านมา เราคร่ำเคร่งถึงปัญหา ตาเพ่งที่คนจน ซึ่งเราจะต้องมองเห็นปัญหาเราต้องมองเห็นรากปัญหา ในฐานะ อว. ควรทำ Success Quality และเห็นแล้วนำไปขยายผล ข้อดีของโครงการดังกล่าว เป็นการค้นหาและสอบทาน ที่เป็นฐานของบ้านที่ฝังดินให้แกร่ง พอขึ้นเสาบ้าน เราต้องทำตัวบ้านแบบ Pilot Project และใน 10 มหาวิทยาลัยต้องทำพื้นที่ทีเด็ด

นางสาวเบญจมาศ ตีระมาศวณิช

1) บทบาทของมหาวิทยาลัยในการเชื่อมโยงนวัตกรรม ควรมีการวิเคราะห์แบบ supply chain และ value chain โดยมองตั้งแต่การผลิตถึงการตลาด และมองโอกาสของการประกอบอาชีพที่จะสร้างรายได้ให้คนจนกลุ่มเป้าหมาย เมื่อพูดถึงตลาดและสินค้าก็ต้องวิเคราะห์ว่าต้องการสินค้าแบบใด และถอยมาดูว่ามี

โครงสร้างในการประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นในพื้นที่หรือไม่ เราจะพาคนจนไปรอดต้องผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม หรือผ่านโครงสร้างอะไรบางอย่างที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายคนจนนั้นอยู่ได้ สิ่งที่เราเลือกนั้นต้องมองให้เห็นถึงโอกาสให้คนจนนั้นดำเนินการได้จริง ไม่ใช่เป็นตลาดที่สร้างใหม่ และเป็นโอกาสจริงๆ สรุปคือมีความสนใจร่วม มีโครงสร้างการทำงานในพื้นที่ และมีเส้นทางที่คนจนไปอยู่ในโครงสร้างการำงานนั้น

2) เรื่องแก้จนสู่นวัตกรรม เราต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่พออยู่ได้ และอยู่ดี เข้ามาทำงาน หรืออาจจะเปิดโอกาสให้มีคนจนตักดานอยู่ด้วย ซึ่งเขามีทุนมนุษย์อยู่ คือเปิดโอกาสให้เขามาร่วมใน Chain ของนวัตกรรมนั้นๆ

3) ฝากพิจารณาเรื่องการค้นหานวัตกรรมเชิงพื้นที่และการเชื่อมโยงกับข้างนอก ซึ่งบางเรื่องมหาวิทยาลัยไม่มีความพร้อม ก็ต้องไปหาจากข้างนอก ทำให้มหาวิทยาลัยต้องปรับบทบาทมาเป็นผู้ประสาน ดังนั้น เกณฑ์ในการกำหนดโครงการนำร่องอาจจะพิจารณาในเรื่องที่เรามีนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลสำเร็จด้วย

ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา

1) ต้องตรึงกลุ่มเป้าหมายของเราคือกลุ่มคนจนล่างสุด และกลุ่มคนจนหนี้สิน อาจจะมีนวัตกรรมเฉพาะกลุ่ม ถ้าพูดถึงกลุ่มคนจนล่างสุดก็จะเข้าสู่การส่งต่อ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี กรณีนักจัดการความรู้/ข้อมูลอาจจะเป็นกลุ่มล่างสุดก่อน และการสร้างความเข้มแข็งซึ่งควรมองถึงภาคส่วนอื่นๆ ที่จะมาเสริมพลัง เช่น ชวนภาคเอกชนมาร่วมสร้างนวัตกรรม

2) กลุ่มคนจนหนี้สิน จะพูดถึงสองมิติ คือคน และระบบสนับสนุน คนหมายถึงทักษะ ซึ่งจะพูดถึงทางเลือกและโอกาสในการสร้างให้เกิดทักษะ ควรเช็คว่ากลุ่มคนที่เราจะนำเข้ามานั้น ห่างไกลจากความรู้ที่จะไปส่งเสริมหรือไม่ หากชุดความรู้หากไม่ห่างจากทักษะก็มีโอกาสไปได้ แต่หากห่างระหว่างกลุ่มเป้าหมายกับทักษะ มันต้องใช้เวลาในการไปสู่ความสำเร็จ

3) ระบบสนับสนุนต้องมี 2 แบบ คือ facility เช่น เลี้ยงแพะ มีโรงแพะหรือยัง ถ้าไม่มีใครจะสร้างใครสนับสนุน หากไม่มีทุนจะไปหาทุนที่ไหน รวมไปถึงเรื่องอาชีพเดิมคือรายจ่าย ก็จะเป็นรายจ่ายในการดำรงชีวิต การดึง value chain เราต้องจินตนาการให้มาก เช่น กรณีไม้ดอกไม้ประดับ ทำกับผู้ประกอบการไม่ใช่ทำกับคนจน และมาถ่ายทอดชุดความรู้นั้น ซึ่ง บพท. พร้อมจะสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นได้ แต่ต้องเป็นสิ่งที่จำเป็นจริงๆ มีโอกาสในการขยายผล และทุกจังหวัดควรมี Flagship เพื่อไปขับเคลื่อนร่วมกัน

❺ ระบบฐานข้อมูล : การนำเข้า การสังเคราะห์ประมวลผล การแสดงผล และการส่งต่อข้อมูล”

โดย ***ผศ.ดร.สมพร ช่วยอารีย์ ผู้อำนวยการาสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์***

ระบบฐานข้อมูล ซึ่งทีมจังหวัดถือว่ามีความสำคัญในการเข้าข้อมูลที่ถูกต้องเข้าไปในระบบ และนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีกระบวนการสำคัญ ดังนี้

1) นำเข้าข้อมูล ต้องตอบคำถามว่า

- คนจนอยู่ที่ไหน (หมุดบ้าน แผนที่บ้าน เห็นบริบทพื้นที่)
- จนอย่างไร มีศักยภาพอะไร โดยวิเคราะห์จากทุน 5 มิติ สิ่งที่มี สิ่งที่ขาด เพื่อให้เห็นว่าเรามีทุนอะไร นำทุนที่มีมากไปเสริมในส่วนที่ขาดที่ต้องมี

- จะมีการช่วยเหลืออย่างไรให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และตรงเป้า

2) ทีมวิจัยในพื้นที่ ลงไปสอบถามในพื้นที่เป้าหมาย (ในรูปแบบสอบถามกระดาษ) ที่ต้อง Clean/Recheck ข้อมูล

3) ป้อนข้อมูลเข้าระบบโปรแกรม www.livinggonnewpage.com โดย Recheck ข้อมูลจากกระดาษก่อน เพื่อป้องกันการผิดพลาดของข้อมูล หากข้อมูลไม่ถูกต้องต้องนำกลับไปแก้ไข

4) ป้อนข้อมูลแล้วเสร็จ สร้าง Dashboard (www.livinggonnewpage.com/dashboard2) ในการออกรายงาน

5) นำข้อมูลที่นำเข้าเชื่อมโยงเชื่อมโยงกับ GIS เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลรายครัวเรือน ว่าแต่ละครัวเรือนมีความต้องการช่วยเหลือในด้านใด จากนั้นจะนำไปสู่การช่วยเหลือของรายครัวเรือนต่อไป

6) เมื่อมีข้อมูลร่วมทั้งสองฝ่าย จะสามารถนำส่งข้อมูลต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากสิ่งที่เราเห็นเราจะส่งต่อข้อมูลยังผู้เกี่ยวข้องได้อย่างไร การเก็บข้อมูลใน 5 มิติของแต่ละจังหวัด ซึ่งแต่ละจังหวัดจะมีทุนย่อย เปรียบเหมือน KPI โดยข้อมูลในจังหวัดนำร่องจะประกอบด้วย มองเห็นพื้นที่ทางกายภาพ เห็นข้อมูลรายครัวเรือน สมาชิกรายครัวเรือน ซึ่งในอนาคตจะนำไปสู่การช่วยเหลือ

7) ส่งต่อข้อมูลการเชื่อมโยง พื้นที่เป้าหมาย เมื่อเห็นพื้นที่เป้าหมายแล้ว เห็นตัวเลขเชิงวิกฤติ หน่วยงานใดจะนำข้อมูลไปแก้ปัญหาต่อ เมื่อหน่วยงานต้องการฐานข้อมูล เช่น การมีคนจนอยู่ที่ไหน ก็สามารถนำ นำฐานข้อมูลไปพิจารณาการแก้ปัญหาต่อไป ฯลฯ

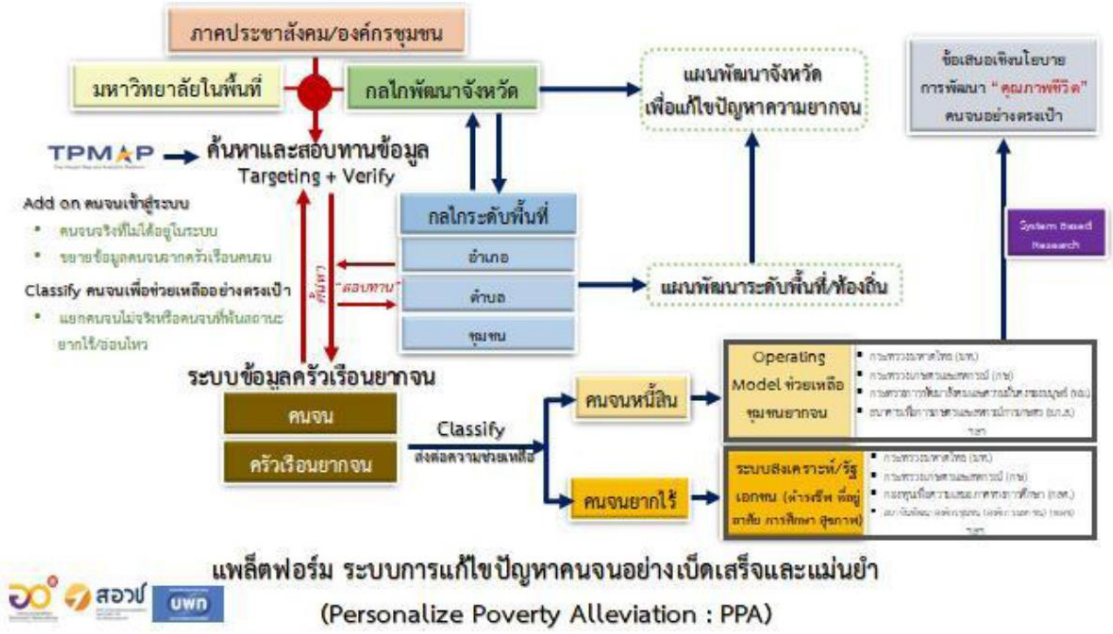
ในส่วนของการแก้ไขข้อมูลในโปรแกรม จะมี Admin กลางในการแก้ไขข้อมูล และมี Page เพื่อใช้เป็นเครื่องมือกลางในการตั้งประเด็น ถาม-ตอบเกี่ยวกับการใช้ระบบข้อมูล

นางสาวจันทนา เบญจทรัพย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ พอช. ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบการส่งต่อข้อมูลในระดับจังหวัด ซึ่งที่ผ่านมา หลายจังหวัดได้มีการดำเนินการมา ในระบบอนาล็อคหลากหลายรูปแบบ เช่น จ.มุกดาหาร สามารถนำส่งต่อบ้านไปซ่อมสร้าง ทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ ในขณะเดียวกัน จ.อำนาจเจริญก็ส่งต่อข้อมูลไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งถือเป็นบทเรียนในการส่งต่อข้อมูลในช่วงที่ผ่านมา ในอนาคตเราจะพัฒนาจากอนาล็อคสู่ดิจิตอล ซึ่งปัจจุบันมีระบบการเชื่อมต่อระหว่าง กศส. และ พอช. และมี Dashboard ให้เป็นระบบที่หน่วยงานต่างๆ สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการสอบทาน นำเข้า นำออก นำไปวิเคราะห์ให้ความช่วยเหลือ สู่การวิเคราะห์การทำแผนรายครัวเรือนต่อไป

❻ ความเห็นต่อทิศทางการดำเนินงานของโครงการปีที่สอง โดย ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา ผอ. บพท.

ดร.กิตติ เสนอทิศทางและแนวทางการทำงานระยะต่อไปปีที่สอง โดยเฉพาะการหากลไกในพื้นที่ ที่จะนำระบบข้อมูลนี้ลงไปติดตั้งในพื้นที่ พวกเราต้องชัดเจนว่าภารกิจของมหาวิทยาลัยคือเป็นแหล่งความรู้ของชาวบ้าน ไม่ใช่เป็นคนที่ลงไปทำงานพัฒนาแก้ปัญหาให้ชาวบ้าน หรือไปทำงานแทนชาวบ้าน แม้ว่ามหาวิทยาลัยจะมีทรัพยากรและงบประมาณที่ใช้คล่องตัวกว่าหน่วยงานอื่นๆ ก็ตาม แต่ต้องมีการสอนให้ชาวบ้านทำเป็น ซึ่งในปีแรก เราไปสร้างกลไกการแก้ปัญหาความยากจนไว้แล้ว และบางจังหวัดก็มีอยู่แล้ว เรา

ได้ใช้กระบวนการค้นหาและสอบทาน ซึ่งเรียกว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และสามารถนำมาใช้ในการเคลื่อนงานทำแผนต่อได้อย่างมีพลัง

<u>ทิศทางการทำงานของโครงการระยะที่สอง ต้องตรึง Hardware และ Software</u>

ทุกจังหวัด ใช้ TPMAP เป็น base และไปทำความร่วมมือกับจังหวัดในการ**หาตัวเลขเป้าหมาย**ที่จะไปปูพรมสำรวจ ตัวเลขที่ได้มานี้จังหวัดใดที่ยังไม่ครบ 100% ให้ทำต่อจนครบ และขอให้จังหวัด**เลือกอำเภอเป้าหมายอย่างน้อย 1 อำเภอ** ถ้าจังหวัดไหนทำได้หมดก็ทำ **โดยต้อง cleansing Data ทั้งหมด** (ทั้ง TPMAP + จปฐ.) และทำความร่วมมือกับกลไกอำเภอ/จังหวัด เลือกอำเภอเป้าหมาย เราจะเห็นสัดส่วนของการสำรวจที่ add on และ error ของ TPMAP สามารถตอบคำถามผู้ว่าราชการจังหวัดได้ว่า มี Add on กี่เปอร์เซ็นของพื้นที่เป็นรายตำบล/อำเภอ เทียบกับ Baseline ของข้อมูล TPMAP ในปีแรก เห็นที่มาที่ไป

ในปีที่สอง หากกลไกการแก้ปัญหาความยากจนที่ยังเคลียร์ไม่เสร็จ อาจจะต้องให้ตั้งยูนิตใหม่ โดยหาอำเภอที่จะไป Cleansing Data เพิ่มเติมแบบปูพรม และในนั้นให้หาท้องถิ่นเป้าหมายอย่างน้อย 1 ท้องถิ่น เพื่อเอาระบบข้อมูลไปติดตั้งใน อปท. เป็นการตรึงทั้ง Hardware และ Software (1 อำเภอ ทำ Cleansing data และ 1 ท้องถิ่นทำเรื่องติดตั้งระบบข้อมูล)

เมื่อกล่าวถึงกลไกในพื้นที่จะประกอบด้วย ***โครงสร้างกลไกพื้นที่*** คือ ผวจ./อำเภอ และ ***กลไกท้องถิ่น*** ที่ไม่ได้ขึ้นกับผู้ว่าฯ ท้องถิ่นสามารถตั้งแผนรับงบประมาณจากสำนักงบประมาณได้เอง รวมทั้งมีเงินอีกช่องหนึ่งที่ยังไม่ได้นำออกมาใช้ ถ้าท้องถิ่นมีตัวเลขข้อมูลคนจนก็จะเป็นฐานเสียงของท้องถิ่นเอง ดังนั้นท้องถิ่นอาจจะเป็นยูนิตใหม่ที่ไม่ต้องไปถึงจังหวัด

ข้อตกลงสำหรับทิศทางการทำงานระยะต่อไป ขอให้ตรึง Hardware และ Software ในแนวทางนี้ ซึ่งแต่ละจังหวัดสามารถนำไปออกแบบเพิ่มเติมเป็นระดับพื้นที่ได้ แต่ต้องเชื่อมโยงกับชุดคำถามกับเครื่องมือกลางของโครงการ เพื่อให้ บพท.สามารถรวบรวมเสนอในระดับนโยบายได้

เมื่อได้ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนแล้วก็จะไปพัฒนาเป็น monitoring ระดับจังหวัด เป็นการตรึงระบบ Hardware ซึ่งจะมี ดร.สมพร ช่วยด้านนี้

ในด้าน Soft ware หมายถึง ข้อมูล กลไก กระบวนการส่งต่อไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน้าที่ทีมกลางจะไปช่วยการออกแบบกลไกในระดับพื้นที่ว่า ข้อมูลต้องส่งต่อไปที่ใคร ใครที่ต้องรับข้อมูล เมื่อรับข้อมูลไปแล้วจะมีวิธีการช่วยเหลือได้อย่างไร เพราะการส่งต่อข้อมูลรายบุคคลเป็นเรื่องทางกฎหมาย แต่การส่งต่อข้อมูลรายบุคคลระหว่างหน่วยงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมนั้น ไม่ผิดกฎหมาย แต่ต้องมีที่ไปที่มาและมีความเป็นทางการ ดังนั้น ควรจะทำความร่วมมือและเป็นมติในกลไกความร่วมมือระดับจังหวัดว่าจะส่งไปที่ใครและหน่วยที่รับจะมีกลไก monitor ข้อมูลอย่างไร และจะส่งต่อไปที่กระทรวงก็สามารถทำได้ แต่ขอให้มีเครดิตของโครงการฯ และมหาวิทยาลัยด้วย

ในด้านการออกแบบความช่วยเหลือ (ที่เป็นงบ 70% ของโครงการ) ต้องตรึงด้วยกลุ่มเป้าหมายอย่างน้อยต้องมีนวัตกรรมสำหรับ 2 กลุ่ม คือ 1) คนจนยากไร้ ที่ต้องมีการเชื่อมโยงกับทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้ไปสู่การช่วยเหลือของชุมชนเอง ซึ่งสามารถทำเป็น package ได้ และสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกได้ และ 2) คนจนหนี้สิน ต้องมีการวิเคราะห์ supply chain + value chain เพื่อนำไปสู่อาชีพ ตรึงกลุ่มเป้าหมายรายครัวเรือนที่ต้องการยกระดับ ดูทุน ดูกลุ่มเป้าหมาย ต้องหาตัวกลางหรือตลาด ที่มี order และนำ order ไปแจกให้กลุ่มเป้าหมายทำแล้วมีรายได้ ดึงของอาชีพนั้นตั้งแต่คนปลูกไปถึงตลาด แล้วใส่ sector ในแต่ละ chain มีปริมาณเท่าไหร่ ตลาดอยู่ที่ไหน ใช้ต้นทุนเท่าไร ให้ครบกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบเรื่องอาชีพต้องคำนึงถึง 3 ปัจจัย คือ 1) ช่องว่างการตลาด ตลาดอยู่ตรงไหน เสป็คของสินค้า ศักยภาพของวัตถุดิบ และศักยภาพของคน

นวัตกรรมแก้จนในที่นี้หมายถึง นวัตกรรมที่ไปช่วยคนจนแล้วสำเร็จ ซึ่งมีทั้งนวัตกรรมเชิง Product และนวัตกรรมเชิง Process ดังนั้นไม่ว่าจะทำอะไรก็ตามขอให้มี Input - Process - Output และตรึงที่กลุ่มเป้าหมาย ดูว่าใส่อะไรไปแล้วได้อะไรมา บพท. คาดหวังว่าจะได้นวัตกรรมและ Operating model ที่จะช่วยคนได้เยอะ เป็น package โดยเฉพาะถ้าเป็นเรื่องของการระดมทุน เพราะเมื่อส่งมอบไปแล้วจะมีหน่วยที่ดูแลต่อจากเรา แต่ถ้าเป็นเรื่องอาชีพ มหาวิทยาลัยจะต้องดูแลยาวเพื่อให้เขามีที่ขายได้

❼ การนำเสนอ “ระบบการสอบทานข้อมูลโดยภาคีความร่วมมือระดับท้องถิ่น” กรณีศึกษา เทศบาลตำบลโพงาม อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท *โดย ดร.แมน ปุโรทกานนท์ หัวหน้าโครงการฯ*

การทำให้โครงการแก้จนของโครงการนี้ แตกต่างจากโครงการอื่นๆ คือทำให้ระบบสอบทานข้อมูลของโครงการฯ มีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้ระบบสอบทานข้อมูลให้ไปติดตั้งอยู่ที่ท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นมีงบประมาณที่จะเติมให้ได้ นอกจากนี้ เรามุ่งไปที่การนำฐานข้อมูลไปบริหารจัดการเรื่องความยากจนในแต่ละพื้นที่ที่ไม่เหมือนกันได้อย่างไร และในภาพใหญ่เราอยากเห็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่จังหวัด มีระบบส่งต่อ

เชื่อมโยงที่เป็นระบบ online ได้ ทำให้เกิดการส่งต่อกรณีที่ case เร่งด่วน มีความคาดหวังในระดับประเทศใน การนำคนที่อยู่ในระบบความยากจนออกมาได้อย่างไร หรือ Exit system และทำอย่างไรจะมีการพัฒนาระบบ ข้อมูลนี้ให้คนในท้องถิ่นทำได้เอง ซึ่งมีตัวอย่างของจังหวัดชัยนาทในจะสร้างให้มีนักจัดการข้อมูลในระดับพื้นที่

จังหวัดชัยนาท เลือกพื้นที่ตำบลโพงาม อำเภอสรรคบุรี เป็นพื้นที่ในการการสร้างนักจัดการข้อมูลใน ระดับพื้นที่ โดยสำรวจพบข้อมูลคนจนในตำบลโพงาม จำนวน 448 ครัวเรือน จำแนกเป็นกลุ่มที่ที่สำรวจ จำแนกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่อยู่ไม่ได้ เช่น คนชรา ไม่มีกิจกรรมเศรษฐกิจ ไม่มีรายได้ อยู่ด้วยสวัสดิการของรัฐ จำนวน 69 ครัวเรือน ซึ่งต้องส่งต่อความช่วยเหลือ และมีกลุ่มที่จะนำมาทำ operational model คือกลุ่มที่อยู่ พอได้ และกลุ่มอยู่ดี จำนวน 147 และ 178 ครัวเรือน จากนั้นนำมาจำแนกโดยวิเคราะห์ทุนของชุมชน 5 ด้าน เพื่อให้มีความเข้าใจปัญหาของชุมชนมากขึ้น จนกระทั่งพบจุด entry point ว่าอำเภอสรรคบุรีมีโรงสีมากที่สุด ในจังหวัด แต่มีคนจน พบว่ามีตลาดท้องถิ่นที่ซื้อขายกันคึกคัด แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านเป็นคนไปซื้อ มีคนขาย เพียงคนเดียว และขายหมูแค่วันละ 1 ตัว แสดงว่ามีตลาดชุมชนมีความคึกคักทางเศรษฐกิจ มีเงินไหลเวียนดี จากนั้นชาวบ้านได้นำข้อมูลนี้มาจัดกลุ่ม เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่ม 1 ครัวเรือนพึ่งพิงผู้อื่น ซึ่งกลุ่มผู้นำจะหารือกัน เรื่องระบบส่งต่อ หรือระบบความช่วยเหลือในชุมชน กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่พึ่งพิงตนเองได้ ในชุมชนจะคุยปรึกษา การทำแผนชีวิตในเรื่องเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และกลุ่ม 3 ครัวเรือนที่พัฒนาตนเองได้จะนำมาทำแผนธุรกิจ เรียนรู้ห่วงโซ่สินค้าเกษตร (แพะ/ตะไคร้)

❽ การระดมความคิดเห็น “การพัฒนาแนวทางการจัดทำระบบสอบทานข้อมูลระดับท้องถิ่น”

จากการนำเสนอกรณีตัวอย่าง การจัดทำระบบสอบทานข้อมูลระดับท้องถิ่นของจังหวัดชัยนาทแล้ว ได้มีการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นเรื่อง แนวทางการจัดทำระบบสอบทานข้อมูลระดับท้องถิ่น โดยหารือกันใน 3 ประเด็น คือ 1) แนวทางการเลือกพื้นที่ 2) การส่งเสริมท้องถิ่นและภาคีในการพัฒนาระบบการสอบทาน ข้อมูล และ 3) แนวทางการบริหารจัดการระบบข้อมูล (การนำเข้า การปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน การดูแล ระบบ และการส่งต่อ) สรุปผลการหารือในกลุ่มย่อย แต่ละจังหวัดนำเสนอสิ่งที่จะกลับไปทำต่อในพื้นที่ ดังนี้

จังหวัด	สิ่งที่จะนำกลับไปพัฒนาหรือดำเนินการต่อ
1. **อุบลราชธานี**	ผลักดันให้ข้อมูลใช้ประโยชน์พื้นที่ ในระดับจังหวัดมีความต้องการใช้ข้อมูลจากงานวิจัย ทำงานร่วมกับพื้นที่ ผลักดันข้อมูลกับคนจนมากที่สุด ผลักดันข้อมูลให้อยู่ในระบบ
2. **แม่ฮ่องสอน**	นำเสนอการดำเนินงานกับผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้เกิดยุทธศาสตร์จังหวัดด้านการ แก้ไขปัญหาความยากจนในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับมิติต่างๆ 5 ด้าน
3. **กาฬสินธุ์**	มีระบบสอบทานข้อมูล และส่งต่อข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์อยู่แล้ว ซึ่งจะต้องให้มีการ เพิ่มการขับเคลื่อนระดับชุมชน และการมีส่วนร่วมจากภาคี โดยเชื่อมโยงกับระบบข้อมูล กลาง สู่ระดับนโยบาย
4. **ศรีสะเกษ**	• มีการประสานงานกับจังหวัดอยู่แล้ว และทำความร่วมมือกับภาคี+ท้องที่ • การคัดเลือกพื้นที่ตามศักยภาพของพื้นที่ว่ามีทุนอะไรอยู่บ้าง • จะดำเนินการต่อในเรื่อง big data ให้กับจังหวัด โดยท้องที่เป็นคนเก็บข้อมูล และ พมจ.เป็น admin

จังหวัด	สิ่งที่จะนำกลับไปพัฒนาหรือดำเนินการต่อ
5. ยโสธร	● มีพื้นที่นำร่องแล้ว จะเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยคนในพื้นที่ให้ข้อมูล ● หนุนเสริม อบต.ที่เป็นพื้นที่นำร่อง (ต.กำแมด) ให้สามารถใช้ฐานข้อมูล หนุนวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ให้เป็นพี่เลี้ยงให้กับคนจนในพื้นที่
6. มุกหาดาร	● กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับขบวนองค์กรชุมชน ชี้เป้าหมายว่าใครเป็นคนจนในพื้นที่ ● อบต.จัดทำฐานข้อมูล เพื่อแยกและคัดกรองคนยากจนตามนิยาม นายก อบต.ให้การรับรอง ส่งต่อข้อมูลไปยังศูนย์แก้ไข ปัญหาความยากจนระดับต่าง ๆ (ตำบล อำเภอ จังหวัด) และส่งต่อการแก้ปัญหาไปตามหน่วยงานตามภารกิจ (พมจ./สาธารณะสุข/พอช. เป็นเลขาฯ)
7. ชัยนาท	ใช้ข้อมูลส่งต่อเพื่อหนุนเสริมความเข้มแข็ง โดยจะใช้นักจัดการข้อมูลชุมชน ในการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ มีถูกต้อง ใช้ประโยชน์ได้จริง และให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม
8. ปัตตานี	● มีพื้นที่ มีกลไกที่เข้มแข็ง มีกลุ่มคนจนที่ต้องการพัฒนาตนเองเพื่อหลุดพ้นจากความยากจน มีหน่วยอื่นมาร่วมสนับสนุน ● มีหน่วยงานที่ดำเนินงานตามภารกิจ และชุมชน เข้ามาร่วมเป็นกลไกการบริหารจัดการ กำหนดคนรับผิดชอบทั้งต้นทาง (พช.) + ปลายทาง (จังหวัด)
9. สุรินทร์	● ดูความพร้อม และกลไกของพื้นที่ โดยจะใช้กลไกคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดเก็บข้อมูล ● ในส่วนของการตรวจสอบ ใช้เวทีประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นเวทีในการตรวจสอบข้อมูล
10. สกลนคร	● อบต. /เทศบาล ในการดูแลระบบข้อมูล ● ให้ผู้นำชุมชน เข้ามาค้นหา ตรวจสอบ ดูแลติดตาม ● ส่งต่อข้อมูลไปยัง ศพจ.แต่ละระดับ ซึ่งมีหน่วยงานมาดูแลทุกระดับอยู่แล้ว และจะใช้ศพจ.ในการติดตามการดำเนินงานตามภารกิจ ด้านข้อติดขัดยังขาดงบประมาณในการสนับสนุน

❾ การพัฒนาตัวชี้วัดในการบริหารจัดการปัญหาความยากจนระดับพื้นที่

โดย นายบุญเยี่ยม เหลาสะอาด

โจทย์สำคัญของการวิจัย คือ ตัวแบบในการค้นหา สอบทาน และส่งต่อไปสู่การแก้ไขที่เบ็ดเสร็จเป็นระบบ แต่ละจังหวัดต้องช่วยกันคิดว่า การแก้จนที่คิดว่าสำเร็จดูจากอะไร แม่นยำ การบริหารจัดการดูจากอะไร โดยได้ยกตัวอย่างตัวชี้วัดความสำเร็จในระดับต่างๆ ตามตารางดังนี้

เป้าหมาย / พื้นที่	แม่นยำ (รู้ได้อย่างไรว่าเจอและจนจริง)	การจัดการแก้ไขปัญหา (รู้ได้อย่างไรว่ามีการแก้ไข)	ผลสำเร็จ (รู้ได้อย่างไรว่าแก้ได้)
ตำบล	ร้อยละ 100 ของคนจนเป้าหมายที่ได้รับการยอมรับสถานะจากกรรมการชุมชน	สัดส่วนงบระมาณของ อปต. ที่สนับสนุนการแก้ปัญหาความยากจน	ร้อยละของคนจนที่มีการส่งต่อและสามารถออกจากความยากจ
อำเภอ	ร้อยละของตำบลที่มีกลไกการสอบทานข้อมูล ร้อยละของตำบลที่มีฐานข้อมูลคนจน	จำนวนโครงการของส่วนราชการที่ได้รับการบรรจุในแผนจังหวัด	จำนวน/ร้อยละของโครงการแก้จนที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ
จังหวัด	มีการใช้ฐานข้อมูลคนจนร่วมของส่วนราชการในจังหวัด	ร้อยละของคนจนที่มีการส่งต่อ จำนวนนวัตกรรมแก้จน	จำนวนคนจนเป้าหมายลดลง

หลังจากฟังการนำเสนอเรื่องการพัฒนาตัวชี้วัดในการบริหารจัดการปัญหาความยากจนระดับพื้นที่แล้ว ได้มีการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น เพื่อกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จในการบริหารจัดการปัญหาความยากจนในระดับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด โดยใช้เทคนิค world cafe ซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และต่อยอดความรู้ แบ่งการประชุมกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม และหมุนเวียนฟลิปชาร์ทไปให้กลุ่มอื่นเติมความเห็นตามโจทย์ของการหารือ จำนวน 3 รอบ สรุปผลการหารือของทั้ง 3 กลุ่มได้ดังนี้

กลุ่ม 1 (กาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ แม่ฮ่องสอน)

ระดับ	ตัวชี้วัดผลสำเร็จ
ท้องถิ่น (ตำบล)	1) ร้อยละของคนจนกลุ่มเป้าหมายระดับท้องถิ่นลดลง 2) ร้อยละของประชากรที่ตกเกณฑ์ข้อ 2 ระดับท้องถิ่นลดลง 3) ร้อยละของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 4) ร้อยละของคนจนกลุ่มเป้าหมาย (กลุ่ม 1) ได้รับสวัสดิการของรัฐ (100%) 5) ทุน 5 มิติเพิ่มขึ้น รายมิติ
อำเภอ	1) ร้อยละของคนจนกลุ่มเป้าหมายระดับอำเภอลดลง 2) จำนวนตำบลที่ไม่มีคนจนที่ตกหล่นจากการได้รับสวัสดิการของรัฐ 3) ร้อยละของประชากรที่ตกเกณฑ์ข้อ 2 ระดับอำเภอลดลง 4) ร้อยละของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 5) ทุน 5 มิติเพิ่มขึ้น รายมิติ แล้วแต่ความพร้อมของพื้นที่
จังหวัด	1) ร้อยละของคนจนกลุ่มเป้าหมายระดับจังหวัดลดลง 2) ร้อยละของประชากรที่ตกเกณฑ์ข้อ 2 ระดับจังหวัดลดลง 3) ร้อยละของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 4) ร้อยละของคนจนกลุ่มเป้าหมาย (กลุ่ม 1) ได้รับสวัสดิการของรัฐ (100%) 5) ร้อยละของคนจนที่ลดระดับความจน

ระดับ	ตัวชี้วัดผลสำเร็จ
	6) สัดส่วนงบประมาณโครงการแก้จนลดลง 7) มีนวัตกรรมการติดตามภาวะความยากจน 8) มีโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตมากขึ้น (โครงสร้างพื้นฐานลดลง)

กลุ่ม 2 (ปัตตานี สกลนคร มุกดาหาร)

ระดับ	ตัวชี้วัดผลสำเร็จ
ท้องถิ่น (ตำบล)	1) 4 M : คนทำงาน งบประมาณ การจัดการ / โครงการ /งาน เครื่องมือ อุปกรณ์ 2) มีระบบสงเคราะห์และส่งต่อ 3) จำนวนโครงการและกิจกรรมในการแก้จน 4) มีนโยบายและกลไกระดับท้องถิ่นเกิดขึ้น ในปี 2565 5) จำนวนแผนงานแก้ไขปัญหาความยากจน 6) การมีส่วนร่วมของภาคีขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาความยากจน 7) มีคนจนกลุ่มเป้าหมายเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาความยากจน
อำเภอ	1) จำนวนหน่วยงานที่เข้ามาทำงาน 2) จำนวนโครงการแก้จนที่สำเร็จ 3) จำนวนงบประมาณที่ได้รับ 4) มีการเชื่อมโยงเครือข่าย 5) มีระบบการติดตาม ประเมินผล 6) มีกรรมการแก้จนระดับอำเภอ 7) มีระบบและกลไกแก้จนระดับอำเภอ
จังหวัด	1) จังหวัดมีนโยบายแก้จน 2) จังหวัดจัดสรรงบประมาณ 3) แบ่งหน้าที่/ภารกิจแก้จน 4) การเชื่อมโยงเครือข่ายแก้จน 5) มีระบบการติดตามและประเมิน 6) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆในการแก้ไขปัญหาความยากจน 7) การสื่อสารสาธารณะ

กลุ่ม 3 (อำนาจเจริญ ชัยนาท ยโสธร)

ระดับ	ตัวชี้วัดผลสำเร็จ
ท้องถิ่น (ตำบล)	1) มีระบบและกลไกของการรับฟังเสียงของคนจนกลุ่มเป้าหมาย 2) จำนวนคนจนที่ได้รับรองจากหน่วยงานที่ทำ MOU และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
อำเภอ	ระบบสอบทานข้อมูล
จังหวัด	ภาคีเครือข่าย

❿ สรุปภาพรวม Next Step การพัฒนาโครงการสำหรับปีที่ 2

โดย ดร.แมน ปุโรทกานนท์ หัวหน้าโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนฯ

เครื่องมือสำคัญที่โครงการนำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ Livelihoods Strategy (ระบบดำรงชีพ) หรือเรียกว่า “กลยุทธ์การเอาตัวรอดของคนจน” เป็นการวิเคราะห์ทุน 5 มิติ (ทุนมนุษย์ กายภาพ การเงิน ธรรมชาติ และสังคม) ร่วมกับบริบทพื้นที่ ได้แก่ บริบทความเสี่ยง เหตุการณ์ไม่คาดฝัน (สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง) และ บริบทเชิงกลไกสถาบัน องค์กรที่ชุมชนเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งกรอบการวิเคราะห์การดำรงชีพ Sustainable Livelihood framework เป็นการ**คิดแบบองค์รวม**

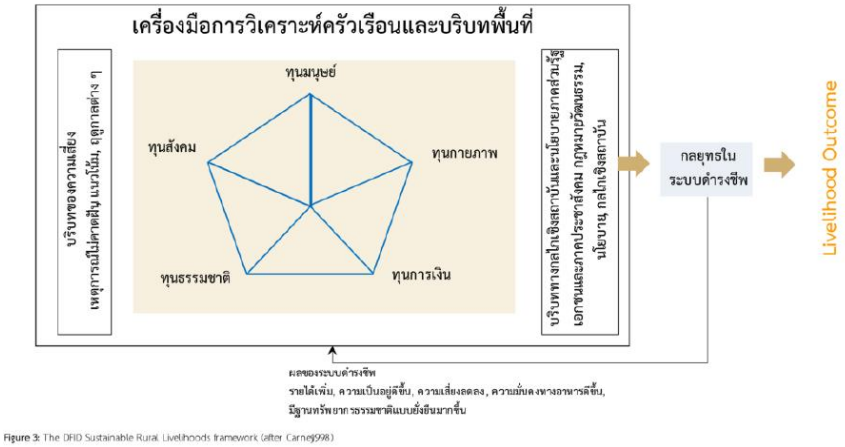
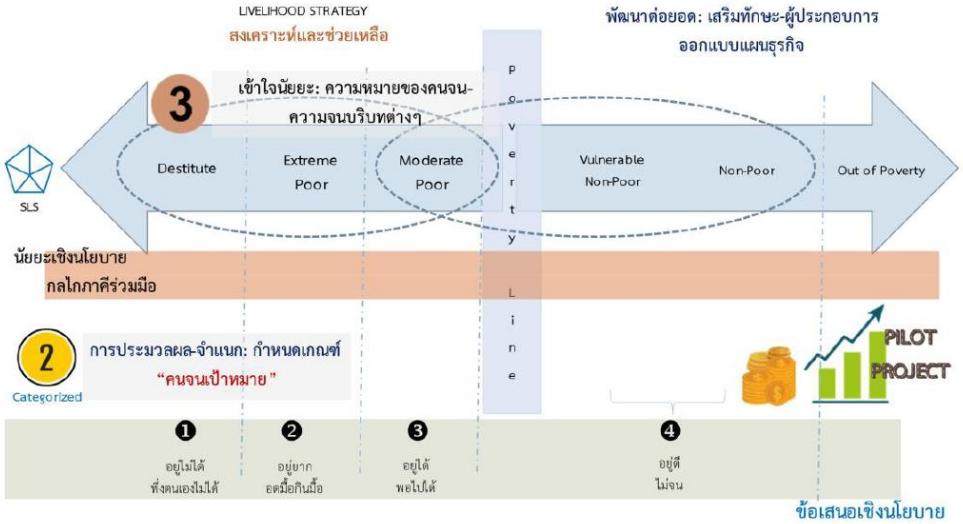

Figure 3: The DFID Sustainable Rural Livelihoods framework (after Carney1998)

ข้อมูลวิเคราะห์นำมาสู่การประมวลผล และจำแนก “คนจนเป้าหมาย” ออกเป็น 4 กลุ่ม การพยายามเข้าใจนัยยะความหมายของความยากจน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากพื้นที่ทั้งลักษณะคนจน ครัวเรือนยากจนและนิยาม → เชื่อมโยงการแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์ (**คิดเชิงกลยุทธ์**)

แนวทางการแก้ไขความยากจน ประกอบด้วย

- ➔ การเชื่อมโยงนวัตกรรม
- ➔ ระบบข้อมูล เชื่อมโยง ส่งต่อ และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์
- ➔ ระบบสอบทานข้อมูลโดยภาคท้องถิ่น (เจ้าของปัญหา ใกล้ชิดกับปัญหา และได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการข้อมูล)
- ➔ การพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการปัญหาความยากจนระดับพื้นที่

สำหรับการออกแบบโครงการ เฟส 2 ไม่อยากให้อยู่กับตัวเลขการสอบทาน 1 ตำบล 1 อำเภอ (เป็น minimum requirements) แต่อยากให้มองให้เห็น “สุดขอบของความเป็นไปได้” ของงานพื้นที่ แนะนำให้คิดในเชิงกลยุทธ์ และมองภาพรวมให้ออกว่า เราจะเข้าไปบริหารจัดการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงระบบ

สำหรับปีที่ 2 งบประมาณ 30 % เป็นการสร้างพื้นที่ปฏิบัติการแก้จน → การพัฒนา Operating Model ที่ต้องดึงนวัตกรรมจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวเข้ามาร่วมด้วย (Outside in)

จ7. รายงานการประชุมร่วมกับนายอำเภอดงหลวง ครั้งที่ 1

สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ
การพัฒนาระบบ/กลไก ในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่แม่นยำจากชุมชนสู่นโยบายระดับจังหวัด
โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ
แม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
วันที่ 7 เมษายน 2564
ณ. ห้องประชุมอำเภอดงหลวง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
****

ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร โดย นายศศิพงษา จันทรสาขา กล่าวรายงานการประชุม และขอกล่าวถึงวัตถุประสงค์การประชุมในวันนี้ เพื่อร่วมมือว่าด้วยการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นเพื่อความเข็มแข็งของชุมชนอย่างบูรณาการในการแก้ไขปัญหาความยากจน หลังจากได้ทำความ ร่วมมือ MOU ในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2564 ณ สวนรุกชาติดงบังอี่ อำเภอนิคมคำสร้อย โดยมี 7 หน่วยงาน และสืบเนื่องจากวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้รับทุนวิจัยจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการ พัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภายใต้โครงการวิจัยและ พัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นการพัฒนานวัตกรรมการแก้ไข ปัญหาความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 4,567 ครัวเรือน ตามเป้าหมายในจังหวัดมุกดาหารจากข้อมูล TPMAP ในการดำเนินการในปี 2563 ที่ผ่านมาเป็นการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลการแก้ไข ความยากจนอย่างแม่นยำและการจัดทำโครงการนำร่อง ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นปีที่ 2 จะดำเนินการโครงการใน 3 อำเภอคือ อำเภอเมือง และอำเภอดงหลวง และในปีที่ 3 พ.ศ. 2565 มีแผนดำเนินการในอำเภอที่เหลือ ในการนี้ จึงขอเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อ จัดทำระบบและกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบหลังจากการทำความร่วมมือเพื่อความยั่งยืนต่อไป
โดยประเด็นที่จะหารือในการประชุม ครั้งนี้ คือ

นายชัลวาล ทองชน นายอำเภอดงหลวง ประธานการประชุม กล่าวถึงความเป็นมาในการประชุม และการวิจัยในครั้งนี้ ต้องสามารถนำไปใช้ประโยนช์ได้ คณะทำงาน พชอ และ พชต ได้ดำเนินการดูแลความยากจน และขอความร่วมมือภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือในการบูรณาการในการให้ข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง และสามารถดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งในการดำเนินงานต้องมีกลไกลในการทำงาน

ดร.ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้นำเสนอ ความเป็นมาของทุน บพท และนำเสนอรายชื่อคนจนในระบบ สามารถลิ้งค์ไปในฐานข้อมูล เห็นเป็นหลังคาบ้านเรือน ได้กล่าวถึงระดับของคนจน คนจนหนี้สิ้น และคนจนยากไร้ แต่วชช.มห กำหนดไว้ 4 ระดับ แหล่งน้ำนั้นไม่เพียงพอ การศึกษา ทีมวชช ได้มีการส่งต่อไปยัง กสศ ด้านเกษตรล่าหลัง ซึ่งนำไปสู่การปลูกมันญี่ปุน บ้านพอเพียง ซึ่ง

1. ระบบการส่งต่อข้อมูลที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานตามภารกิจ และกลไกที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับข้อมูลจากคณะกรรมการระดับตำบล ระดับอำเภอ ซึ่งมีการรับรองมาแล้ว ส่งข้อมูลมายังศูนย์อำนวยการฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.) เพื่อให้ศูนย์พิจารณาและส่งต่อไปยังหน่วยงานที่มีพันธกิจแก้ไขปัญหาความยากจน ตามประเภทของคนจนที่ได้คัดกรองมาจากหน่วยงานระดับตำบล
2. โครงการนำร่อง
3. การเดินต่อในโครงการ ซึ่งจะดำเนินการในปีที่ 2
4. แผนการจัดตั้งหน่วยจัดการศึกษาในตำบลร่มเกล้า
5. วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะดำเนินการส่งต่อข้อมูลไปยัง พชอ เพื่อที่จะให้ พชอ ดำเนินการส่งต่อข้อมูลไปยัง อปท อบต ต่อไป

กลไกรในการส่งต่อข้อมูล พมจ พช ในเบื้องต้นข้อมูลยังไม่ถึง 100% ซึ่งนำไปสู่**การจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดมุกดาหาร KMP (Knowledge Management property) ที่ปรึกษานายถนอนสิน หารือเพื่อนำไปสูการใช้งานจริง ถ้าพูดถึงเรืองแผนคงต้องมีการพูดคุยกันมาตลอด และได้พูดถึงการลงไปค้นหา หรือชี้เป้าคนจนในอำเภอ เพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พูดถึงภาพรวมของครอบครัวต้องให้เห็นรายครัวเรือน กบอ คณะกรรมการในการทำแผนเพื่อส่งต่อไปยังจังหวัด กบจ ได้พูดถึงกลไกลการส่งต่อข้อมูล คนจนอยู่ที่ไหน ลักษณะความจนเป็นอย่างไร ถ้ามองกลยุทธ์ เราจะมาเห็นลักษณะความยากจน การได้รับบัตรทอง บัตรผู้สูงอายุคนพิการ สถาบันการศึกษา กรณีเห็นข้อมูลจะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร**

1. **มิติของความยากจนใน 5 มิติ คือ มนุษย์ กายภาพ (ที่อยู่อาศัย การเงิน ทุนธรรมชาติ การเข้าถึงทรัพยากรทางด้านธรรมชาติ ทุนทางสังคม การจะเดินต่อได้อย่างไร ในการแก้ปัญหาทุนทางด้านการเงิน**
2. **ข้อมูลเหล่านี้จะมุ่งต่อไปอย่างไร เพื่อให้ข้อมูลไปวางไว้ที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ เพื่อการนำไปสู่การเชื่อมโยงในการทำงาน**
3. **กลไกลในการส่งต่อข้อมูลไปยัง อปท เพื่อให้ได้รับการสงเคราะห์ ช่วยเหลือ**
4. **ในโครงการที่ 2 จะดำเนินการเชิงลึกต่อไป**
5. **การลงข้อมูลในระบบ ส่วนมากเป็น พมจ เป็นการลงข้อมูล**
6. **จะทำอย่างไรในการเชื่อมโยงข้อมูลไปยัง อปท อบต โดยฐานข้อมูลเป็นฐานข้อมูลเดียวกันซึ่งท้องถิ่นจะใกล้ชิดกับกลุ่มคนจนในพื้นที่ ในกลุ่มเป้าหมาย**
7. **สร้างนวัตกรรมในการทำให้ผลิตในการต่อยอดและเพิ่มมูลค่าในผลผลิตที่ผลิตออกมา**
8. **ข้อมูลจะทำอย่างไรที่ข้อมูลจะเป็นข้อมูลที่แห้ง จะต้องหาเจ้าภาพในการเก็บเป็นฐานข้อมูล ถ้าหน่วยงานไหนจะต้องใช้ ก็สามารถมาขอข้อมูลได้ที่ องค์กรส่วนท้องถิ่น**
9. **จนด้วยโครงสร้างของครอบครัว จนด้วยกลไกลของตลาด**

สาธารณสุขอำเภอดงหลวง เลขา พชอ. ดงหลวง ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของ พชอ อำเภอดงหลวง

1. กล่าวถึงบริบทอำเภอดงหลวง วิสัยทัศน์ อำเภอดงหลวง มี 6 ตำบล
2. โครงสร้าง พชอ
3. บทบาทหน้าที่ ของพชอ สามารภวัดได้เป็นรูปธรรม
4. เป้าหมายในการดำเนินงาน 5 ด้าน
5. แผนการขับเคลื่อน
6. ประเด็นในการขับเคลื่อน 5 ด้าน
7. ประเด็นเร่งรัน การพัฒนาเด็ก
8. กลไกลในการขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การนำงานของ พชต

สาธารณสุข มนตรี เป้าหมายสู่สุดคือ

1. การพออยู่ พอเพียง อำเภอดงหลวง คือการอยู่แบบพอเพียง การทำงานให้ทุกภาคส่วนร่วมมือในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งนำมาสู่การบูรณาการในการทำงานร่วมกัน

2. เศรษฐกิจดี แต่สูขภาพแย่ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาไม่สมดุลกัน

3 พชอ คือ การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

10. จัดระดับความยากจน เพื่อให้ความช่วยเหลือและดูเป็นอันดับแรก

11. สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการทำงานร่วมกัน

พมจ. ก็มีการขับเคลื่อน ได้นำข้อมูลจากวชช มาเป็นฐานข้อมูลหลักในการลงเก็บข้อมูลในแต่ละพื้นที่ ซึ่งได้ลงพื้นที่ในอำเภอนิคมคำสร้อย เป็นพื้นแรกในการดำเนินงาน การดำเนินงานทำเป็นเชิงครอบครัว รายครัวเรือน ข้อมูล ทั้ง TPmap และ วชช มาเป็นฐาน ในการลงสำรวจ โดยการลงติดตาม

นายกอบต.พังแดง เป้าหมายของคนจน ถ้าย้อนกลับ ไป ความยากจนมีมาก แต่ปัจจุบันได้ลดลงมาก

อยู่ไม่ได้ และอยู่ยาก จะทำอย่างไร ให้ยกระดับเป็นอยู่ได้ ในการนี้จะส่งเสริมให้ยกระดับได้อย่างไร รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ อปท ได้มีโอกาสในการส่งเสริม เอื้อในระเบียบ กฎหมาย ในการดำเนินงาน

ดาบประเภท

1. พอช เป็นองค์กร มหาชน เป็นหน่วยงานของรัฐประเภทที่ 3
2. ขบวนองค์การชุมชน มี 54 สภา ระดับจังหวัด
3. ภารกิจหลักขององค์กร คือ การแก้ปัญหาความยากจน
4. จากปี 62 ซ่อมแซมบ้าน 180 หลังคาเรือน ปี 64 สนับสนุน 91 ครัวเรือน
5. หางบประมาณมาหนุนเสริม
6. การส่งต่อข้อมูลในการจัดทำแผนธุรกิจ

กำนันพังแดง

1. ครัวเรือน 1 มี 5 คน
2. ประเด็นราคาผลิตตกต่ำ ทำให้เกิดปัญหาความยากจน
3. สินค้าการเกษตร ราคาตกต่ำ
4. ผู้สูงอายุ
5. การถือครองที่ทำกิน

ที่ปรึกษา ให้ที่ประชุมหารือในกลุ่ม ความยากจน ซึ่งมี 4 ระดับ

1. อยู่ไม่ได้ เพราะติดยาเสพติด
2. อยู่ยาก
3. อยู่ได้
4. อยู่ดี

ที่ประชุมได้หารือและเห็นชอบในนิยามคำศัพท์ ความจน มี 4 ระดับ

นายอำเภอ ได้แบ่งความจน 4 ระดับ เป้าหมายที่จะดำเนินการช่วยเหลือ คือ อยู่ไม่ได้ และอยู่ยาก ในการนี้ให้ส่งต่อข้อมูลไปยัง พชอ เพื่อติดตามสำรวจและให้การช่วยเหลือเพื่อ พชอ จะได้ส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป

นายอำเภอกล่าวปิดประชุม 12.00 น.

นางสาววนิดา สังคะลุน ผู้สรุป

จ8. รายงานการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดครั้งที่ 2

สรุปการประชุมรายงานผลความก้าวหน้าโรงการวิจัย ระยะ 8 เดือน
โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาที่เพื่อแก้ไจปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ปีที่ 1
วันที่ 12 พฤษภาคม 2564
ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายบุญช่วย	น้อยสันเทียะ	รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร	ประธานที่ประชุม
2. นายแพทย์ประวิตร	ศรีบุญรัตน์	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร	
3. พันตำรวจโทจิตต์ ศรีโยหะ มุกดาธนพงศ์		นายก อบจ.มุกดาหาร	
4. นายศศิพงษา จันทรสาขา		ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร	
5. นายชายสิทธิ์ สุวรรณโชติ		นายอำเภอนิคมคำสร้อย	
6. นางสาววัลย์ลิกา สรรเสริญชูโชติ		ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อยจังหวัดมุกดาหาร	
7. นายบุญเสริฐ เสียงสนั่น		ทีมวิจัยกลาง บพท.	
8. นายถนอมสิน พลลาภ		ที่ปรึกษาจากทีมวิจัยกลาง บพท.	
9. นายอโศก พลบำรุง		ที่ปรึกษาจากทีมวิจัยกลาง บพท.	
10. นายบุญเสริฐ เสียงสนั่น		ที่ปรึกษาจากทีมวิจัยกลาง บพท.	
11. ดร.ทิวากร เหล่าลือชา		รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร	
12. นางสาวปาลิตา ขันธ์ตรี		แทนสำนักงานแรงงานจังหวัดมุกดาหาร	
13. นายสุชาติ กลยณีย์		แทน พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดมุกดาหาร	
14. นางพรรณวลี เจริญนาม		แทน สถิติจังหวัดมุกดาหาร	
15. นางสาวฉันทนา สกุลเกตุรุ่งเรืองดี		แทน ผอ.กศน.มุกดาหาร	
16. นางสาวดาวฤดี มีชัย		แทน เกษตรจังหวัดมุกดาหาร	
17 นายพศธร พังแสงสุ		แทน ท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร	
18. นางสาวประภาพรรณ ฉุทรักษ์		แทน นายกเทศบาลตำบลกกตูม	
19. นายบุญเพ็ง ยืนยง		ประธานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร	
20. นายทองเสริฐ ใจตรง		นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	
21. นางสาวพัสสี คุณธรรม		แทน พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร	
22. นางสุพัตา ไพฑูรย์		พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร	
23. นางปิยะวรรณ จึ่งสกุล		นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิศษ	
24. นายชายณรงค์ บุตรละ		แทนสาธารณสุขอำเภอกดงหลวง	
25.นายชรายุทธ์ พัฒนธนรรมรงค์		แทน ประชาสัมพันธ์จังหวัดมุกดาหาร	
26. นายพยุงพงษ์ บุญเติม		แทน นายกเทศบาลเมืองมุกดาหาร	

27. นายณัฐดนัย ปิ่นหอม	แทน ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมุกดาหาร
28. นางมยุรา คำปาน	ครูชำนาญการพิเศษ
29. นางสาวดารินี บุตดีวงศ์	ครูชำนาญการ
30. นายจักรกฤษณ์ ภูมพรม	ครูผู้ช่วย
31. ดร.ปิยะนุช ทวีสุข	นักวิชาการวัดและประเมินผล
32. นางสุพรรณี ทองน้อย	นักวิขาการเงินและบัญชี
33. นางสาวสุนันทา พิลาวุธ	เจ้าพนักงานธุรการ
34. นางสาววนิดา สังคะลุน	เจ้าพนักงานธุรการ

เริ่มประชุม เวลา 09.00 น.

สรุปสาระการประชุม ดังนี้

1. การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร (ศนพจ.จ)

ตามที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้มีการประชุมในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2564 ที่ผ่านมา ได้หารือในการจัดทำคำสั่งคณะทำงานการจัดศูนย์จัดการความรู้การแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

ในการนี้ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ดำเนินการจัดทำร่างคำสั่งการแต่งตั้งคณะทำงานศูนย์นวัตกรรมการพัฒนาแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร (ศนพจ.จ)

ที่ประชุม มีมติเห็นชอบในคำสั่งศูนย์นวัตกรรมการพัฒนแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืน ในจังหวัดมุกดาหาร (ศนพจ.จ)

2. การรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย ระยะ 8 เดือน โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ปีที่ 1

จากการที่ได้ดำเนินงานคณะผู้วิจัยได้ข้อค้นพบปัญหาความยากจนในพื้นที่ สรุปได้ดังนี้ 1) ทุนมุนษย์ พบว่า อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การตลาดทางการเกษตร 2) ทุนธรรมชาติ พบว่า มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก.แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน 3) การเงิน พบว่า มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน 4) ทุนกายภาพ พบว่า มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ และ 5) ด้านทุนสังคม พบว่า มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา

จากข้อมูล ผลการวิเคราะห์การวิจัยในระยะที่หนึ่งได้ข้อค้นพบปัญหาพื้นที่ (Pain point) คือ 1) การขาดระบบการจัดการน้ำ 2) การเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด 3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน 5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ และ 6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด และจากข้อมูลข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ (Key successes) ในระยะสั้นควรมีการจัดทำโครการพัฒนาและฝึกอบรม ดังนี้ 1)

โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำในชุมชน 2) โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเกษตรทางด้านเทคโนโลยีการผลิต และการตลาด ในระยะยาวควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรม 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ ให้กับนักเรียนนักศึกษาในครัวเรือนยากจน และ 2) การพัฒนาการเข้าถึงที่ดินทำกินของคนในชุมชน

ที่ประชุม รับทราบ

3. การเชื่อมต่อการศึกษาทางด้านอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาในระยะยาวกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีนศ.จากการสำรวจจำนวน 22 คน

ด้วยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้รับจัดสรรทุนการศุกษาจากสำนักงาน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปี พ.ศ. 2564 (ทุน 2 ปี) หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ จำนวนทุนที่ได้รับ จำนวน 30 คน/ทุน วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้ดำเนินการออกประชาสัมพันธ์ แนะแนว รับสมัคร และกลั่นกรอง นักศึกษาที่มีความยากจน และมีรายชื่ออยู่ในฐานข้อมูล คนจน ซึ่งจากการสำรวจ ตรวจสอบ สอบทาน มีนักศึกษาที่ผ่านการกลั่นกรอง จำนวน 22 คน และทำการเชื่อมต่อการศึกษา โดยมีทุนการศึกษาให้เป็นรายเดือน ตลอดการศึกษา

ที่ประชุม –รับทราบ –

4. รายงานการส่งต่อข้อมูล

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ดำเนินการส่งต่อข้อมูล จากการได้ออกพื้นที่ได้การสำรวจตามฐานข้อมูล รายชื่อคนจน ในจังหวัดมุกดาหาร และดำเนินการส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงาน ดังนี้

1. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (สภาองค์กรชุมชนจังหวัดมุกดาหาร) ส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือน ด้านที่อยู่อาศัย จำนวน 241 ครัวเรือน ในการปรับปรุงบ้าน

2. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ) ส่งต่อช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมายด้านการศึกษาทุนการศึกษาจาก กสศ. จำนวน 22 ครัวเรือน ในการเข้าศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ โดยมีทุนการศึกษาให้เป็นรายเดือน ๆละ 6,000 บาทต่อคน ต่อเดือน

3. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร ส่งติ่ความช่วยเหลือด้านคนพิการและสูงอายุ ซ่อมบ้าน และสวัสดิการของรัฐ จำนวน 1,340 คน

4. จัดโครงการนำร่งเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ในอำเภอดงหลวง ตำบลกกตูม จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 2 ชุมชน ในการพัฒนาการปลูก การแปรรูป และการตลาด ในการปลูกมันเทศญี่ปุ่น

5. สำนักงานนิคมสร้างตนเองคำสร้อย ได้ส่งต่อข้อมูลเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพให้กลับครัวเรือนยากจน จำนวน 60 ครัวเรือน

6. มูลนิธิส่งแสงสว่าง ในการส่งต่อด้านกาคศึกษา สิ่งของ และการดูแลนักเรียนในครัวเรือนยากจน จำนวน 30 ครัวเรือน

ที่ประชุม – รับทราบ –

5 เรื่องอื่น ๆ

1. การแก้ไขปัญหาความยากจนส่วนมากจะแก้เป็นระบบ และสร้างโอกาส สร้างอาชีพ ให้ความรู้ ให้กับกลุ่มคนจน

2. การรับข้อมูลเข้ามาต้องมีความแม่นยำ ในการนี้ขอความร่วมมือทุกภาคส่วน ภาคีเครือข่าย ได้ให้ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อความถูกต้องและแม่นยำของข้อมูล

ปิดประชุม 12.30 น.

นางสาววนิดา สังคะลุน ผู้สรุป

12 พฤษภาคม 2564

จ9. รายงานการประชุมทีมวิจัยเพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการ ครั้งที่ 2

สรุปการประชุม

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

ปีงบประมาณ 2563-2564

ในวันเสาร์ ที่ 19 มิถุนายน 2564 เวลา 09.00 น.

ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

****

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายศศิพงษา	จันทรสาขา	ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
2. นายอโศก	พลบำรุง	ที่ปรึกษาทีมวิจัยกลาง
3. นายถนอมสิน	พลลาภ	ที่ปรึกษาทีมวิจัยกลาง
4. ดร.ทิวากร	เหล่าลือชา	หัวหน้าโครงการวิจัย
5. นายจักรกฤษณ์	ภูมิพรม	นักวิจัย
6. ดร.ปิยะนุช	ทวีสุข	นักวิจัย
7. นางสุพรรณี	ทองน้อย	นักวิจัย
8. นางสาววนิดา	สังคะลุน	นักวิจัย
9. นางสาวสุนันทา	พิลาวุธ	นักวิจัย
10. นางสาวดารินี	บุตดีวงศ์	นักวิจัย
11. นางมยุรา	คำปาน	นักวิจัย

เริ่มประชุม เวลา 09.00 น.

สรุปสาระการประชุม ดังนี้

1. รายงานสถานการณ์ทั่วไป

จังหวัดมุกดาหารได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลคนจนโดยนำข้อมูลมาจาก กระทรวง อว จำนวน 4,660 ครัวเรือน ซึ่งจำแนกประเภทความยากจนในจังหวัดมุกดาหาร 4 ประเภท 1) อยู่ไม่ได้ จำนวน 65 ครัวเรือน หรือ 1% 2) อยู่ยาก จำนวน 1,257 ครัวเรือน หรือ 27% 3. อยู่ได้ จำนวน 1,034 ครัวเรือน หรือ 22% และ 4. อยู่ดี จำนวน 2,304 ครัวเรือน หรือ 50% จากการลงพื้นที่และได้สำรวจข้อมูลดังกล่าว ได้ดำเนินการส่งและให้การช่วยเหลือ รวม 1,665 คน 325 ครัวเรือน แบ่งเป็น 1) การซ่อมแซมที่อยู่อาศัยใน ปี พ.ศ. 2564 ในพื้นที่ 7 อำเภอ ได้รับการช่วยเหลือ จาก พอช จำนวน 19 ตำบล 90 ครัวเรือน และได้รับการช่วยเหลือจาก พมจ. จำนวน 151 ครัวเรือน 2) ช่วยเหลือคนพิการและผู้สูงอายุ ให้เข้ารับโครงการสวัสดิการชุมชน จำนวน 1,340 คน/ราย ในพื้นที่ 7 อำเภอ โดย พมจ. 3) ส่งต่อข้อมูลเพื่อการสนับสนุนทุนการศึกษา กสศ. ระดับอนุปริญญา โครงการนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง 2 ปี สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ ให้เด็กนักเรียนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 22 คน/ทุน/ครัวเรือน 4) จัดโครงการนำร่องในอำเภอดงหลวงจำนวน 1 อำเภอ จำนวน 2 ชุมชน จำนวน 60คน/ ครัวเรือน

2. รายงานผลการดำเนินงานปีที่ 1

จากการที่ได้ดำเนินงานคณะผู้วิจัยได้ข้อค้นพบปัญหาความยากจนในพื้นที่ สรุปได้ดังนี้ 1) ทุนมุนษย์ พบว่า อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การตลาดทางการเกษตร 2) ทุนธรรมชาติ พบว่า มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก.แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน 3) การเงิน พบว่า มีเงินทุนและไม่มีหนี้สิน 4) ทุนกายภาพ พบว่า มีไฟฟ้าและอินเตอร์เน็ตใช้ และ 5) ด้านทุนสังคม พบว่า มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา

จากข้อมูล ผลการวิเคราะห์การวิจัยในระยะที่หนึ่งได้ข้อค้นพบปัญหาพื้นที่ (Pain point) คือ 1) การขาดระบบการจัดการน้ำ 2) การเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด 3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน 5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ และ 6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด และจากข้อมูลข้อค้นพบปัญหาของพื้นที่ (Pain point) ได้กำหนดปัจจัยที่ส่งต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ (Key successes) ในระยะสั้นควรมีการจัดทำโครการพัฒนาและฝึกอบรม ดังนี้ 1) โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำในชุมชน 2) โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเกษตรทางด้านเทคโนโลยีการผลิต และการตลาด ในระยะยาวควรมีการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรม 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านการศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ ให้กับนักเรียนนักศึกษาในครัวเรือนยากจน และ 2) การพัฒนาการเข้าถึงที่ดินทำกินของคนในชุมชน

3. เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ในการดำเนินงานขยายโครงการการวิจัย ปี 1 ต่ออีก 3 เดือน

อำเภอดงหลวง	อำเภอเมืองมุกดาหาร	อำเภอนิคมคำสร้อย
- วิถีชีวิต - ความห่างไกลความเจริญ - วิถีชุมชน - พื้นที่ทำกินทับซ้อนกับเขตอนุรักษ์ - พื้นที่มีการคัดแย้งทางการเมือง	- ความยากจนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและติดชายแดน สปป.ลาว	- พื้นที่ทำกินทับซ้อน - เป็นพื้นที่ ที่รัฐจัดสรรให้ทำกิน - สิทธิในที่ดินไม่สามารถนำทรัพย์สินไปแปลงเป็นทุนได้

เกณฑ์การเลือกพื้นที่ในการวิจัยของอำเภอดงหลวง อำเภอหนองสูง และอำเภอคำชะอี ทั้ง 3 อำเภอนี้มีบริบทที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งทั้ง 3 อำเภอมีวิถีชุมชนและมีวิถีการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง เนื่องด้วยอำเภอดงหลวงมีความแตกต่างในพื้นที่ทำกินทับซ้อนกับเขตอนุรักษ์และเป็นพื้นที่ที่มีการคัดแย้งทางการเมือง จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เลือกอำเภอดงหลวง

เกณฑ์การเลือกพื้นที่ในการวิจัยอำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอหว้านใหญ่ และอำเภอดอนตาล ทั้ง 3 อำเภอมีบริบทที่เหมือนกัน เนื่องจากทั้ง 3 อำเภอติดแม่น้ำโขงมีเขตชายแดนติดกับประเทศ สปป.ลาว และการที่เลือกอำเภอเมืองมุกดาหารในการวิจัยครั้งนี้โดยมีเกษณฑ์การตัดสินใจจากความจนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและติดชายแดน สปป.ลาว

เกณฑ์การเลือกพื้นที่ในการวิจัยอำเภอนิคมคำสร้อย โดยเป็นอำเภอเดียวที่มีบริบทเป็นพื้นที่ทำกินทับซ้อนเป็นพื้นที่ๆรัฐจัดสรรให้ และสิทธิในที่ดินไม่สามารถนำไปแปลงเป็นทุนได้

4. การขยายโครงการการวิจัย ปี 1 ต่ออีก 3 เดือน

4.1 การตั้งเป้าหมายและตัววัดผลสำเร็จ (OKR: Objective & Key Result)

วัตถุประสงค์ (Objective)	ตัววัดผลสำเร็จ (Key Result)
สร้างความเข้าใจและสอบทานข้อมูล ใน 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอดงหลวง และอำเภอเมือง	ระบบฐานข้อมูล ที่ได้จากการสำรวจ สอบทานครัวเรือนคนจน ใน 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอนิคมคำสร้อย อำเภอดงหลวง และอำเภอเมืองจำนวน 1 ชุด

4.2 แผนปฏิบัติการในระยะเวลา 3 เดือน (Quarterly Action Plan)

กิจกรรม	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม
1.1 ประชุมสอบทานข้อมูล ใน 3 อำเภอ	⟷	⟷	
1.2 สำรวจข้อมูลเพื่อขยายพื้นที่			⟷
1.3 จัดเวทีคืนข้อมูลสำหรับการขยายพื้นที่			⟷
1.4 ติดตามโครงการนำร่อง ในปี 1 บ้านสานแว้และบ้านคำผักกูด	23 มิ.ย. 64		

5. โครงการวิจัยปีที่ 2

5.1 การตั้งเป้าหมายและตัววัดผลสำเร็จ (OKR: Objective & Key Result)

วัตถุประสงค์(Objective)	ตัววัดผลสำเร็จ (Key Result)
1. เพื่อต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบ ทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร	- จำนวนครัวเรือนที่ค้นหาและสอบทาน (เก่า) ในระบบฐานข้อมูล จำนวน 4,660 ครัวเรือน - จำนวนครัวเรือนที่ค้นหาและสอบทาน (ใหม่)) ในระบบฐานข้อมูลจำนวน 1,000 ครัวเรือน - ร้อยละการค้นหา / สอบทาน 100% จำนวน 5,660 ครัวเรือน
	- มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการ (MOU)/มติที่ประชุมกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดในการรับข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อส่งต่อความช่วยเหลือระดับพื้นที่
2. เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร	- วิเคราะห์ และมีการส่งต่ออย่างมีประสิทธิภาพ 10% เช่น การฝึกอาชีพ จำนวน 566 ครัวเรือน - มีระบบการส่งต่อ / ช่วยเหลือ จำนวน 3 ระบบ

	- ได้ฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ จากการวิเคราะห์ทุน 5 ด้าน ที่มีความแม่นยำ จำนวน 1 ชุด - มีการส่งต่อข้อมูลครัวเรือนยากจนจากระบบฐานข้อมูลไปสู่กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความยากจน 100%
3. เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร	- มีการพัฒนาโมเดลแก้จนจำนวน 3 โมเดล
4. เพื่อพัฒนาระบบการหนุนเสริม และพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือเชื่อมโยงให้เกิดแผนพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่ในจังหวัดมุกดาหาร	- มีข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัด - จัดทำโครงการนำร่อง - ตีพิมพ์วาระสารระดับชาติจำนวน 1 เรื่อง - ข้อเสนอ/กระบวนการ/ วิธีการ/เครื่องมือ/กลไก - การนำเข้า/นำออกครัวเรือนคนจนในระบบใช้หลักเกณฑ์อะไร หน่วยงานใดที่เกี่ยวข้อง

5.2 แผนปฏิบัติการในระยะเวลา 3 เดือน (Quarterly Action Plan)

กิจกรรม	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม	กันยายน
1. เพื่อต่อยอดการค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนที่ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพครบ ทั้ง 100% ในจังหวัดมุกดาหาร 1.1 มีการสำรวจ/ สอบทาน 100% 1.2 ประชุมสร้างความเข้าใจใน 3 อำเภอ 1.3 ประชุมศูนย์พัฒนานวัตกรรมฯ 1.4 ดำเนินการจัดทำ MOU 3 อำเภอ 6 ตำบล 6 ท้องถิ่น 1.5 ประชุมคลินิกวิจัย (Research Clinic)		13 ก.ค. 64	10 ส.ค 64	
2. เพื่อวิเคราะห์และส่งต่อความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนพื้นที่ ส่วนจังหวัดและส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้ 100% ในจังหวัดมุกดาหาร 2.1 วิเคราะห์/ส่งต่อ 2.2 พัฒนาระบบการส่งต่อ				
3. เพื่อพัฒนาโมเดลแก้จนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนในจังหวัดมุกดาหาร 3.1 ประชุมออกแบบโมเดลแก้จน 3 โมเดล 3 อำเภอ				

6. การจัดตั้งคลินิกวิจัย (Research Clinic)

ในการดำเนินงานการวิจัยฯ ปี 2 ที่ประชุมเห็นควรมีการจัดจัดตั้งทีมงาน Research Clinic (คลินิกวิจัย) รายละเอียด ดังนี้

- คลินิกวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือทีมวิจัยพื้นที่ในการให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น ให้ข้อแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการวิจัย และได้พบปะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีประสบการณ์ด้านงานวิจัยที่ในประเด็นเกี่ยวข้องและผู้ปฏิบัติงานด้านแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนและสอคล้องกับแนวทางของ บพท.

- องค์ประกอบของคลินิกวิจัย คือ หน่วยงานทั้งภาครัฐผู้ปฏิบัติงานด้านแก้ไขปัญหาความยากจน นักวิชาการที่มีประสบการณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จำนวน 10 คน

- กำหนดการประชุมทุก *3* เดือน

- นักวิจัยทีมกลางทำหน้าที่ในการเป็นผู้อำนวยการประชุม *(*Facilitator*)*

ที่ประชุมจึงมีการเสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อเข้าร่วมในคลินิกวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ภาควิชาการ

1.1 ศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.2 ดร.ธนวัฒน์ กุลตังวัฒนา ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

2. ภาคราชการ

2.1 นายอำเภอนิคมคำสร้อย

2.2 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร

2.3 สถิติจังหวัดมุกดาหาร

2.4 ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองคำสร้อยจังหวัดมุกดาหาร

3. ภาคประชาสังคม

3.1 นายบุญเพ็ง ยืนยง

3.2 ดาบตำรวจประเภท กว้างสวัสดิ์

4. ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร

4.2 นางสาวประภาภรณ์ กุลสิทธิ์ นักพัฒนาชุมชนตำบลกกตูม

5. ภาคธุรกิจ

5.1 นายกีรติ ภาคภูมิ

มติที่ประชุม : มอบทีมวิจัยกลางประสานติดต่อเรียนเชิญ ศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมอบวิทยาลัยชุมชนมุกดาหารดำเนินการประสานและจัดทำหนังสือเรียนเชิญคณะทำงานที่เหลือ

7. อื่น ๆ

7.1 การนำเข้าข้อมูลที่ได้ทำการสำรวจไปแล้ว ในพื้นที่อำเภอนิคมคำสร้อย จำนวน 400 ชุด สามารถนำเข้าในปีแรกได้เลย และอีก 600 ครัวเรือน ให้นำเข้าข้อมูลในการวิจัย ปี 2

7.2 ในการเลือกหพื้นที่ 3 อำเภอ ในจังหวัดมุกดาหาร ประกอบไปด้วย อำเภอดงหลวง อำเภอนิคมคำสร้อย และอำเภอเมืองมุกดาหาร มีปัจจัยอะไรในการเลือกพื้นที่ดังกล่าว ในการดำเนินโครงการวิจัย ปี 2

7.3 ตามที่ได้ข้อมูลมาจาก กระทรวง อว จำนวน 4,660 ครัวเรือน ในการนำข้อมูลออกจากระบบ ต้องมีงานวิจัยมารองรับหรือยืนยัน วิธีการนำเข้า นำออกของข้อมูล โดยใช้หลักเกณฑ์อะไร ในการนำเข้าหรือนำออกนั้น มีหน่วยงานไหนที่เกี่ยวข้อง

ปิดประชุมเวลา 16.00 น.

นางสาววนิดา สังคะลุน สรุป

19 มิถนายน 2564

จ10. รายงานการประชุมสอบทานข้อมูลอำเภอดงหลวง

สรุปการประชุม
การสร้างความเข้าใจในการสอบทานข้อมูล โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเชิงพื้นที่การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ
ในวันพุธ ที่ 23 มิถุนายน 2564 เวลา 13.00 น.
ณ โครงการส่งเสริมศูนย์ศิลปาชีพบ้านสายแว้- นาโคกกุง
****

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ดร.ทิวากร	เหล่าลือชา	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. นายอโศก	พลบำรุง	ที่ปรึกษาทีมวิจัยกลาง
3. ดร.ปิยะนุช	ทวีสุข	นักวิจัย
4. นางสาววนิดา	สังคะลุน	นักวิจัย
5. นางสาวสุนันทา	พิลาวุธ	นักวิจัย
6. นายกีรติ	ภาคภูมิ	ตัวแทนภาคการเกษตร
7. ร้อยตรีสัมพันธ์	ภูวิลัย	หัวหน้าปฏิบัติการโครงการศูนย์ศิลปาชีพฯ
8. ร้อยตำรวจตรีประมอญ	ศรีหาตา	รอง.สว.ป.กก.ตชด.23
9. ดาบตำรวจวรามิตร	ซะสันติ	ผบ.หมู่.กก.ตชด.23
10. พระสนิท	กุสุโม	วัดบ้านสานแว้-นาโคกกุง
11. พระคำไผ	อิทธิเตโช	วัดบ้านคำผักกูด
12. นายกศรีวิชัย	ชาวดง	นายกเทศบาลตำบลกกตูม
13. นางสาวประภาพรรณ	อุทรักษ์	นักพัฒนาชุมชนตำบลกกตูม
14. จ่าสิบเอกสรายุธ	วงษ์เมือง	เจ้าหน้าที่โครงการฯสานแว้
15. นายวิเชียร	ศรีพะยอม	รองผู้อำนวยการโรงเรียนกกตูมประชาสรรค์ รัชมังคลาภิเษก
16. นายเทคนิค	พรานเนื้อ	กำนันตำบลกกตูม
17. นายพันปี	โคตรพัฒน์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ม.13
18. นางสาวรจนา	โพนลือชาย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ม.6
19. นางเนาวเรช	เชื้อกะโช่	ประธาน อสม.ตำบลกกตูม
20. นางแจ่มจันทร์	โกนโท	อสม. ม.5
21. นางบานเย็น	เชื้อคำฮด	อสม.ม.8
22. นางสาวปานิตา	กุลบุญมา	อสม.ม.3
23. นางอ่อนนุช	พรมวิเศษ	อสม.ม8
24. นางสาวทอฝัน	อุประ	อสม.ม.15

25. นางน้อย	คำบอน	อสม.ม.16
26. นางศรีมา	วิดีสา	อสม.ม16
27. นายมิตรชาย	นิละปะทะ	อสม.ม.16
28. นางลำดวน	ชาวดง	อสม.ม.13
29. นางสาวทันทิตย์	ชาวเขา	อสม.ม.13
30. นางสาวอรัญญา	จิตตุนัง	อสม.ม.15
31. นางอุทรทิพย์	เถาชารี	อสม.ม.7
32. นางนุชนารถ	ไชยเพชร	อสม.ม.7
33. นางสาวปภัสสุดา	เงินนาม	อสม.ม5
34. นางสาวมินตรา	เงินนาม	อสม.ม.5
35. นางสาวพัสดา	สิมสิน	อสม.ม.9
36. นางสาวสินใจ	ธารบุญ	อสม.ม.3
37. นางสาวทัศวรรณ	พรานเนื้อ	อสม.ม3
38. นางสุนีย์	โพนลืนชาย	อสม.ม.4
38. นางลัดดาวรรณ	ทัพเจริญ	อสม.ม.4
40. นางสาวนิดพาดา	ข่าสะโปน	อสม.ม.3

เริ่มประชุม เวลา 13.30 น.

สรุปสาระการประชุม ดังนี้

1. การนิยามความจนในพื้นที่ตำบลกกตูม

คณะทีมวิจัย ได้เสนอประเด็นให้ที่ประชุมได้หารือ เสนอความคิดเห็น ร่วมกันในการนิยามความจน ในตำบลกกตูม ซึ่งมีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน ในการแยกประเภทคนยากจนในตำบลกกตูม ซึ่งที่ประชุมได้แยกประเภทคนจนไว้ 4 กลุ่ม และคิดเป็นเปอร์เซน

กลุ่มอยู่ยาก(20%)	กลุ่มอยู่ได้ (60%)	กลุ่มอยู่ดี(20%)	กลุ่มพิเศษ
- ที่อยู่อาศัย ผุพัง ทรุดโทรม - มีหนี้ไม่สามารถชำระได้ - ไม่มีการศึกษา - สุขภาพไม่แข็งแรง - ไม่มีเงินทุน - แต่งงานเร็ว/หย่าร้างกัน - ไม่ขยัน มีความเกียจคลาน - ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตัวเอง - ปิดโอกาสตัวเองและครอบครัว - ไม่มีบัตรสวัสดิการ	- มีเงินทุน - ส่งลูกเรียน - มีการศึกษา - มีบ้านมั่นคงแข็งแรง - มีที่ดินทำกิน - มีหนี้สินและสามารถชำระได้ - ขาดความรู้ด้านอาชีพ	- มีเงินเก็บ - มีเงินทุน - ส่งลูกเรียน - สุขภาพแข็งแรง - มีความขยันอดทน - มีบ้านมั่นคงแข็งแรง - มีที่ดินทำกิน - มีหนี้สินและสามารถชำระได้	- พิการ - ติดยา - ผู้สูงอายุ - เร่ร่อนไม่มีที่อยู่อาศัย

2. การสอบทานข้อมูลคนจน

คณะทีมวิจัย ได้เสนอประเด็นในที่ประชุม ให้ผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด และสถานศึกษา ตรวจสอบข้อมูลรายชื่อคนจนในตำบลกกตูม จำนวน 16 หมู่บ้าน 2,320 ครัวเรือน ว่ารายชื่อดังกล่าวมีความยากจนหรือไม่ ที่ประชุมได้ตรวจสอบและจะนำกับไปประชาคมในแต่ละหมู่บ้านเพื่อนำเข้าที่ประชุม กำนัน ผู้ใหญ่บ้านระดับอำเภอดงหลวง ต่อไป

นางสาววนิดา สังคะลุน ผู้สรุป

23 มิถุนายน 2564

จ11. รายงานการประชุมโครงการนำร่องครั้งที่ 3

สรุปรายงาน
การประชุมการสร้างความเข้าใจในการสอบทานข้อมูลและขยายพื้นที่โครงการในการพัฒนานวัตกรรมแก้จน
Operating Model
ในวันที่ 23 มิถุนายน 2564 เวลา 09.00 น.
ณ ศาลาประชาคมบ้านคำผักกูด
****

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ดร.ทิวากร	เหล่าลือชา	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. นายอโศก	พลบำรุง	ที่ปรึกษาทีมกลาง
3. นางสาวประภาพรรณ	อุทรักษ์	นักพัฒนาชุมชนตำบลกกตูม
๔. จ่าสิบเอกสรายุธ	วงษ์เมือง	เจ้าหน้าที่โครงการฯสานแว้
๕. นางสาวราตรี	ไกยสิงห์	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๖. นางยิก	ชาวเขา	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๗. นางจันทะพร	สิมสินธุ์	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๘. นางสาน	ชาวดง	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๙. นางลีบ	ชาวดง	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๑๐. นางเคียม	เชื้อคำฮด	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๑๑. นางสาวนวลฉวี	ข่าสะโปน	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๑๒. นายเงิน	ชาวดง	ผู้ใหญ่บ้านบ้านคำผักกูด
๑๓. นางพักตร์ณภา	ไกยสิงห์	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๑๔. นางสาววราภร์	แสนมาน	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๑๕. นายประสงค์	พัฒนโพธิ์	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๑๖. นางยก	ชาวเขา	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๑๗. นางคอง	ใสลำเพาะ	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๑๘. นางแจ้ง	ชาวเขา	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๑๙. นางบุญมา	แสงทอง	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๒๐. นางอรุณี	ศรีพิมพ์	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๒๑. นางเทือง	กิ่งศรี	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๒๒. นางคูณ	นิลม้าย	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๒๓. นางสาวชุลี	ชาวเขา	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๒๔. นายทรงวุฒิ	ชาวเขา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านคำผักกูด

๒๕. นางแคน	ชาวเขา	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๒๖. นางสาวขวัญตา	เชื้อคำฮด	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๒๗. นางสาวรจนา	โพนลือชาย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านสานแว้
๒๘. นางสาวอภิญา	พรมภักดี	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๒๙. นางดวงตา	พรมภักดี	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๓๐. นางเสริญ	ชาวเขา	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๓๑. นางสาวณัฐภัทร	นะภิใจ	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๓๒. นางสาวปัจมน	พรมภักดี	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๓๓. นางสาวดวงนภา	ชาวเขา	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๓๔. นางสาวศิริรัตน์	ชาวป่า	คนจนกลุ่มเป้าหมาย
๓๕. นางสาวเดือน	ชาวเขา	คนจนกลุ่มเป้าหมาย

สรุปสาระสำคัญในการประชุม ดังนี้

1. สรุปการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

จากการดำเนินโครงการคณะผู้วิจัยได้ข้อค้นพบปัญหาความยากจนในพื้นที่ ทุนมุนษย์ พบว่า อ่านออกเขียนได้แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอาชีพทางการเกษตรและอาชีพใหม่เพื่อต่อยอดจากอาชีพเดิม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การตลาดทางการเกษตร ทุนธรรมชาติ พบว่า มีที่ดินทำกินแต่เป็น สปก. และ สทก.แต่ขาดแหล่งน้ำในการทำมาหากิน ผลการวิเคราะห์ในระยะที่หนึ่งได้ข้อค้นพบปัญหา คือ การขาดระบบการจัดการน้ำการเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง การเข้าถึงที่ดินทำกิน

2**. การตลาด**

นายกีรติ ภาคภูมิ ได้บรรยายถึงการเข้าร่วมโครงการกับไปรษณีย์ไทย จังหวัดมุกดาหาร ในการจำหน่ายมันเทศญี่ปุ่นแบบออนไลน์ ซึ่งไปรษณีย์ไทยมีหน้าที่ในการขาย และกระจายสินค้าไปยังพื้นที่ ที่มีความต้องการ ปัจจุบัน ผู้บริโภคมีความต้องการสินค้าสูง แต่สินค้าภายในจังหวัดมีไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย ต้องไปรับสินค้าจากจังหวัดอื่น มาจำหน่าย เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี สกลนคร และจังหวัดยโสธร มาเพื่อจำหน่ายให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค มีความคิดว่าอยากให้พื้นที่ตำบลกกตูมเป็นพื้นที่ในการปลูกมันเทศญี่ปุ่นมากที่สุดในระดับจังหวัดมุกดาหาร

อนาคตมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ คือ มันเทศญี่ปุ่นแบบผง มันเทศญี่ปุ่นแบบหนึบ ข้าวเกรียบ

3**. การขยายพื้นที่ในโครงการนำร่องการปลูกมันเทศญี่ปุ่น**

จากการที่ได้ดำเนินการโครงการนำร่อง การปลูกมันเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีคนจนกลุ่มเป้าหมาย บ้านสานแว้-นาโคกกุง และบ้านคำผักกูด รวม จำนวน 30 คน ได้ดำเนินโครงการในพื้นที่บ้านคำผักกูด จำนวน 2 งาน ซึ่งผลผลิต

ไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย ในการนี้จึงขอความเห็นในที่ประชุมว่ามีผู้สนใจในการขยายพื้นที่ในการปลูกมันเทศหรือไม่

ที่ประชุมได้อภิปราย และมีกลุ่มคนจนเป้าหมายสนใจที่จะปลูกมันเทศ ดังนี้

1. นางสาวประสงค์	พัฒนโพธิ์	จำนวน 1 ไร่
2. นางสาววราภรณ์	แสนมาน	จำนวน 1 ไร่
3. นางเทิม	ชาวเขา	จำนวน 1 ไร่
4. นางบุญมา	แสงทอง	จำนวน 1 ไร่
5. นางสาวนวลฉวี	ข่าสะโปน	จำนวน 1 ไร่
6. นายทรงวุฒิ	ชาวเขา	จำนวน 1 ไร่
7. นายเงิน	ชาวดง	จำนวน 1 ไร่
8. นางเดือน	ชาวเขา	จำนวน 1 ไร่
9. นางเคียม	เชื้อคำฮด	จำนวน 1 ไร่
10. นางสาวณัฐภัทร	นะภิใจ	จำนวน 1 ไร่
11. นางสาวชุลี	ชาวเขา	จำนวน 1 ไร่
12. นางอรุณ	ศรีพิมพ์	จำนวน 2 งาน
13. นางสาวขวัญตา	เชื้อคำฮด	จำนวน 1 งาน
14. นางสาวดวงนภา	ชาวเขา	จำนวน 1 งาน
	รวมเป็น	**จำนวน 12 ไร่**

ปิดประชุม เวลา 12.00 น.

จ12. รายงานประชุมทีมวิจัยเพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการ ครั้งที่ 3

สรุปรายงาน
การประชุมคณะทำงานวิจัยผ่านระบบ ZOOM
ในวันพฤหัสบดี ที่ 8 กรกฎาคม 2564 เวลา 09.30 น.
ณ ห้องประชุมวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
****

ผู้เข้าร่วม

1. นายศศิพงษา	จันทรสาขา	ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
2. ดร.ทิวากร	เหล่าลือชา	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
3. นายอโศก	พลบำรุง	ทีมวิจัยกลาง
4. นายถนอมสิน	พลลาภ	ทีมวิจัยกลาง
5. นางมยุรา	คำปาน	ครูชำนาญการพิเศษ
6. นางดารนี	บุตดีวงศ์	ครูชำนาญการ
7. นายจักรกฤษณ์	ภูมิพรม	ครูผู้ช่วย
8. ดร.ปิยะนุช	ทวีสุข	นักวิชาการวัดและประเมินผล
9. นางสุพรรณี	ทองน้อย	นักวิชาการเงินและบัญชี
10. นางสาวสุนันทา	พิลาวุธ	เจ้าพนักงานธุรการ
11. นางสาววนิดา	สังคะลุน	เจ้าพนักงานธุรการ

นายอโศก พลบำรุง ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการประชุม ในวันที่ 8 กรกฎาคม 2564 เป็นการประชุมเพื่อหาแนวทาง การทำงานร่วมกัน ให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดย บพท ได้ไปนำเสนอว่ามีความแม่นยำของข้อมูล แต่ความเป็นจริงระบบฐานข้อมูลยังไม่สมบูรณ์และไม่แม่นยำอย่างที่คิด จึงนำมาซึ่งการประชุมในครั้งนี้ ได้ไปขายฝันว่าการแม่นยำของข้อมูลระบบข้อมูลก็ยังไม่สมบูรณ์ ก็ไม่แม่นนำอย่างที่คิด ในปีที่ 2 ทาง บพท มีความคาดหวังในระบบข้อมูลต้องมีความแม่นยำและสมบูรณ์มากขึ้น จึงนำมาซึ่งการประชุมในครั้งนี้

1. การจัดการ ระบบการค้นหาและสอบทานข้อมูลที่แม่นยำของพื้นที่ มีอะไรอย่างไรบ้าง

จากการดำเนินโครงการวิจัยมาแล้วในปีที่ 1 ปัญหาที่พบ (Pain point) คือ 1) ปัญหาที่ตัวระบบ 2) การค้นหาหรือสอบทานทางวิทยาลัยชุมชุมชนมุกดาหาร มีการประชุมเพื่อซักซ้อมความเข้าใจให้กับ อสม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ค้นหาและสอบทานข้อมูลตามฐานข้อมูลใน TPMAT 3) จากนั้นทีมวิทยาลัยชุมชนได้นำแบบสอบถามมาจัดกลุ่มความยากจน เป็น 4 กลุ่ม คือ อยู่ไม่ได้ อยู่ยาก อยู่ได้ และอยู่ดี 4) ระบบที่ทาง บพท.สร้างขึ้นยังไม่สามารถแยกกลุ่มความยากจนในแต่ละกลุ่มได้ ทำให้ทีมฯต้องมาแยกหรือจำแนกความยากจนใน Excel ซึ่งในปีที่ 2 วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารจะดำเนินการเขียนระบบเพื่อแยกหรือจำแนกความยากจนในแต่ละด้าน

2. จากที่นำข้อมูลที่ได้จากการสอบทานเข้าระบบกลาง ถ้าทุนแต่ละด้านมีความไม่สอดคล้องกัน ทีมวิจัยจะดำเนินการอย่างไร

จากการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา ส่วนมากข้อมูลที่นำเข้ามีความสอดคล้องกัน เนื่องจากก่อนการนำข้อมูลเข้าไปยังระบบกลาง คณะทีมวิจัย ได้สอบทาน ตรวจสอบความสอดคล้องของทุนในแต่ละด้านด้วยระบบ Excel ถ้าหากไม่สอดคล้อง ทีมวิจัยจะดำเนินการส่งแบบสอบถามนั้นกลับหรือโทรประสานไปยัง อสม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อดำเนินการสอบถามถึงรายละเอียดในแบบสอบถามชุดนั้น ถ้าสอบถามแล้วไม่สามารถตอบได้ ทางทีมวิจัยก็ดำเนินการลงไปพื้นที่เพื่อดูความสอดคล้องของข้อคำถามก่อนนำเข้าระบบ

3. หารือการดำเนินงานในแบบสอบถามในแบบที่ 1 ปีที่ 1 และแบบสอบถามในแบบที่ 2 ปีที่ 2

ปีที่ 1 ยอด 4,660 ครัวเรือน และมีการขยายเวลาในการดำเนินโครงการออกไปอีก 3 เดือน คือ ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2564 ดำเนินการค้นหาอีก จำนวน 400 ครัวเรือน โดยใช้แบบที่ 1 รวมเป็น 5,060 ครัวเรือน

ปีที่ 2 ดำเนินการ 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร จำนวน 400 ครัวเรือน และอำเภอดงหลวง จำนวน 200 ครัวเรือน รวมเป็นเป็น 600 ครัวเรือน ใช้แบบที่ 2

ซึ่ง จำนวน 5,060 ครัวเรือน ดำเนินการในการสอบทานข้อมูล โดยผ่านเวทีประชาคมของชุมชน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มามีความแม่นยำที่สุด เพื่อการส่งต่อให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการคืนข้อมูล และให้ทำดำเนินการเขียน Flowchart รายละเอียดของขั้นตอนในการดำเนินงานการ Cleansing และให้เสริมทีมในการทำงาน

2. นวัตกรรมมันแก้จน ตลาดแก้จน (OM) ที่อยู่บนฐานงานวิจัย ทุนเดิน บริบทพื้นที่ ภาคีและนวัตกรรม เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาให้กับกลุ่มเป้าหมายอย่างได้ผล นำไปสู้การขยายผล

จากการดำเนินโครงการวิจัยฯปีที่ 1 โครงการนำร่องของโครงการ คือ มันแก้จน ตลาดแก้จน โดยดำเนินการในพื้นที่ บ้านคำผักกูด และบ้านสานแว้ ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งในปีที่ 2 จะเป็นการดำเนินการต่อยอดขยายผล โครงการนำร่องพิจารณา จากทุน 5 ด้าน โดยการลดภาวะครัวเรือนพึ่งพิงประกอบไปด้วยทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ ทุนทางการเงิน และทุนทางกายภาพ เพื่อดำเนินการเลือกโจรย์แก้จนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาศัยภาพตามศักยภาพของที่พื้นที่จะนำร่อง โดยการดำเนินโครงการในปีที่ 2 จะเน้นไปในเรื่องนวัตกรรม วิทยาลัยชุมชนได้ตั้งเป้าหมายในที่ 2 มีเป้าหมายที่จะดำเนินโครงการต่อจำนวน 9 ครัวเรือน มีแผนในการพัฒนาแผนตลาดของมัน โดยจะมีการขยายพื้นที่ออกไป 2 ชุมชนในตำบลหนองแคน ตำบลกกตูม เพื่อขยายโครงการนำร่องในการเชื่อมต่อมันแก้จน จากการดำเนินงานในปีที่ 1 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มคือ มันญี่ปุ่น โดยมีการตั้งราคา และมีการแปรรูป มีการสร้างตราสินค้า มีสโลแกน เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงผลิตภัฑณ์ในสินค้า ส่วนผู้สูงวัยในกลุ่มเน้นการผลิต ส่วนด้านการผลิตเนื่องจากปัจจุบันตลาดมีความต้องการมันญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก ชาวบ้านมุ่งเน้นขายสด ส่วนที่ไม่ได้มาตรฐานจะมุ่งเน้นในการแปรรูป เพื่อจะได้ดำเนินการส่งเสริม และสร้างเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือสร้างนวัตกรรมในการแปรรูปของมันญี่ปุ่น เช่น การแปรรูปมันญี่ปุ่นแบบผง มันหนึบ

3. การเตรียมข้อมูล การนำเสนอ และสิ่งที่ต้องการของทีมวิจัยในการเข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2564 เวลา 13.30 น วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารนำโดย นายศศิพงษา จันทรสาขา ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ดร.ทิวากร เหล่าลือชา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร และคณะได้ขอเข้าพบ นายบุญเรือง เมฆฉิม รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ณ ห้องรองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร เพื่อนำเรียนการดำเนินโครงการในปีที่ 2 เนื่องจากทางจังหวัดมุกดาหารได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ที่รับผิดชอบด้านการขจัดความยากจน โดยท่านดูแลกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจ รองประธานกรรมการการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชาของเศรษฐกิจพอเพียงจงหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ. มุกดาหาร)

ในการนี้ได้รายงานผลการดำเนินงานในปีที่ 1 (Pain point) คือ 1) การขาดระบบการจัดการน้ำ 2) การเกษตรล่าหลังด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด 3) การมีอาชีพและรายได้ไม่มั่นคง 4) การเข้าถึงที่ดินทำกิน 5) การศึกษาในความรู้ใหม่ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ และ 6) การตกงานในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด และหารือในการจัดประชุมเพื่อซักซ้อมทำความเข้าใจในโครงการปีที่ 2 ซึ่งประเด็นที่จะหารือในการประชุมดั่งกล่าว คือ 1) รายงานภาพรวมโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดหาร 2) ข้อเสนอ/ข้อคิดเห็นในการดำเนินโครงการในปีที่ 2 ซึ่งกำหนดประชุมใน วันที่ 20 กรกฎาคม 2564

นายบุญเรือง เมฆฉิม รองผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ คือ
1. ทำอย่างไร ให้ส่วนราชการอื่นนำข้อมูลที่ทางวิทยาลัยชุมชนร่วมกับ บพท.ดำเนินการมาแล้ว นำข้อมูลไปใช้
2. ทำไปแล้วสามารถยกระดับการเป็นอยู่ของคนจนจากที่อยู่ไม่ได้ อยู่ยาก เป็นอยู่ได้ อยู่ดี
3. ให้นำเข้าการประชุมการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ 2566 ในวันที่ 15 กรกฎาคม 2564 ณ โรงแรมมุกดาหารแกรนด์ จังหวัดมุกดาหาร

ในการประสานผู้เข้าร่วมประชุมในวันที่ 20 กรกฎาคม 2564 ได้ดำเนินการประสานไปยังสำนักงานจังหวัด และ พมจ พช ส่วนราชที่เกี่ยวข้อง และรศ.ดร.บัวพัน พรหมพักพิง เข้าร่วมประชุมดังกล่าว

4. คลินิกวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (Research clinic)

ตามที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหารได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร คลินิกวิจัยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (Research clinic) ที่ 64/2564 ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2564

วิทยาลัยขุมขนมุกดาหาร จะดำเนินการประชุมเพื่อขับเคลื่อนตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ในวันที่ 10 สิงหาคม 2564 โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย คณะทำงานตามรายชื่อในคำสั่ง และได้ดำเนินการ ทำหนังสือเชิญ รศ.ดร.บัวพัน พรหมพักพิง เรียบร้อยแล้ว

5. ร่างรางานวิจัยโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารก ปีที่ 1 รอบ 12 เดือน

จากการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปีที่ 1 รอบ 12 เดือน จะดำเนินการรายงานในยอด 4,660 ครัวเรือน และได้ดำเนินการขยายเวลาออกไปอีก 3 เดือน ซึ่งวิทยาลัยชุมขนมุกดาหารจะดำเนินการรายงานในยอด 5,060 ครัวเรือน มีทั้งหมด 7 บท ประกอบไปด้วย บทนำ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย ผลการดำเนินโครงการนำร่อง สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย และ ข้อค้นพบจากการวิจัย

นางสาววนิดา สังคะลุน ผู้สรุป

ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ผู้ตรวจ

ภาพที่ 76 ประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 77 ประชุมร่วมกับทีมวิจัยกลางจาก บพท.

ภาพที่ 78 ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมวิจัยกลางที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพที่ 79 ประชุมจังหวัดมุกดาหารร่วมกับ บพท.ในกิจกรรม Kick off

ภาพที่ 80 ประชุมร่วมกับศูนย์ ศจพ.จ.มห.

ภาพที่ 81 ประชุมร่วมกับหน่วยงานราชการในศูนย์ ศจพ.จ.มห.

ภาคผนวก ฉ
การเผยแพร่ผลงานวิจัยและ
แผนการวิจัยระยะที่ 2

ฉ1. หนังสือรับรองผลการวิจัยระยะ 2 เดือน
ฉ2. หนังสือรับรองผลการวิจัยระยะ 8 เดือน
ฉ3. เผยแพร่ผลงานวิจัย
ฉ4. เผยแพร่ผลงานวิจัยในการประชุมศูนย์ ศจพ.มห.ครั้งที่ 1/2564
ฉ5. ภาพการดำเนินงานการวิจัย

ฉ1. หนังสือรับรองผลการวิจัยระยะ 2 เดือน

สำนักงานประสานงานโครงการวิจัยฯ ทุน บพท.
วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เลขที่ 199 หมู่ที่ 10 ตำบลนาสีวน
อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 49000

ที่ บพท.มห./001

13 กรกฎาคม 2563

เรื่อง รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยฯ รอบ 2 เดือน (Inception Report)

เรียน ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

อ้างถึง หนังสือ นพบ. ที่ อว. 6204/371 วันที่ 15 พฤษภาคม 2563 เรื่องสัญญาทุนวิจัยที่ A13F630042

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยฯ (Inception Report) จำนวน 1 ฉบับ
2. รายงานสรุปการเงินในรอบ 2 เดือนฯ จำนวน 1 ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้อนุมัติและทำสัญญาทุนวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และกำหนดให้ดำเนินการจัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยฯ รอบ 2 เดือน (Inception Report) และรายงานสรุปการเงินในรอบ 2 เดือนฯ ส่งภายในวันที่ 15 กรกฎาคม 2562 ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

ในการนี้ สำนักงานประสานงานโครงการวิจัยฯ จึงรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยฯ รอบ 2 เดือน (Inception Report)และรายงานสรุปการเงินในรอบ 2 เดือนฯ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 1-2 ทั้งนี้ได้ส่งทาง Livelihoodth@gmail.com อีกทางหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ทิวากร เหล่าลือชา)
หัวหน้าโครงการวิจัย

สำนักงานประสานงาน โครงการวิจัยฯ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
โทรศัพท์ 042-049-749 ,โทรสาร 042-049-748, Email: Kornmaha@gmail.com
โทรศัพท์เคลื่อนที่/LINE ID 095-602-899-0,082-112-159-0 (ดร.ทิวากร เหล่าลือชา)

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
319 อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น 14 ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
T +66 2109 5432
F +66 2160 5438
W www.nxpo.or.th/A/

ที่ อว 6204/639

1 กันยายน 2563

เรื่อง แจ้งผลพิจารณารายงานความก้าวหน้าระยะ 2 เดือน

เรียน ดร.ทิวากร เหล่าลือชา

สิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปผลการพิจารณารายงานความก้าวหน้า

ตามที่ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ได้รับรายงานความก้าวหน้าระยะ 2 เดือน จากโครงการ **"การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร"** โดยมีท่านเป็นหัวหน้าโครงการ ตามสัญญาเลขที่ A13F630042 โดยหน่วย บพท. ได้มีการจัดประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าโครงการวิจัยภายใต้แผนงานหลัก "การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ" เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2563 ณ ห้องประชุมชั้น 20 หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) อาคาร SM Tower (สนามเป้า) แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ

ผลการประเมินความก้าวหน้าโครงการฯ โดยผู้เชี่ยวชาญมีข้อสรุปว่า ภาพรวมผลการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ส่วนในด้านเนื้อหารายงานการวิจัยมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มรายละเอียดเพื่อความชัดเจน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ แนวคิดการแก้ไขปัญหาความยากจนในจังหวัด รวมถึง กลไกและการจัดการปัญหาความยากจนของพื้นที่ 2) กระบวนการดำเนินงาน ได้แก่ 2.1) การชี้เป้าและกำหนดกลุ่มเป้าหมายคนจนในพื้นที่พร้อมกลไกการพัฒนาจังหวัด 2.2) การวางแผนการดำเนินงานการสอบทานข้อมูลคนจนและ Milestone การทำงานของการค้นหาและช่วยเหลือคนจน (ทั้ง Demand และ Supply) ในจังหวัด 2.3) การสร้างกลไกความร่วมมือการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับจังหวัด และ 3) แผนการดำเนินงานในระยะถัดไป

ในการนี้ หน่วย บพท. ขอให้หัวหน้าโครงการนำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปประกอบการดำเนินงานวิจัยในระยะต่อไป และเพิ่มเติมเนื้อหาในรายงานความก้าวหน้าระยะ 8 เดือน (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา)
ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (ดารารัตน์)
โทรศัพท์ 02 298 0611
Email dararat.pho@nxpo.or.th

ฉ2. หนังสือรับรองผลการวิจัยระยะ 8 เดือน

สำนักงานประสานงานโครงการวิจัยฯ ทุน บพท.
วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เลขที่ 199 หมู่ที่ 10 ตำบลนาสีวน
อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 49000

ที่ บพท.มห./001

12 มกราคม 2564

เรื่อง รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยฯ ครั้งที่ 2 (รอบ 8 เดือน)

เรียน ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

อ้างถึง หนังสือ นพบ. ที่ อว. 6204/371 วันที่ 15 พฤษภาคม 2563 เรื่องสัญญาทุนวิจัยที่ A13F630042

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยฯ ครั้งที่ 2 (รอบ 8 เดือน) จำนวน 2 เล่ม
2. รายงานการเงิน,ประมาณการค่าใช้จ่ายพร้อมสำเนาสมุดบัญชีธนาคาร จำนวน 1 เล่ม
3. แผ่นบันทึกข้อมูล CD จำนวน 1 แผ่น

ตามหนังสือที่อ้างถึง หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้อนุมัติและทำสัญญาทุนวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และกำหนดให้ดำเนินการจัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยฯ รอบ 8 เดือน และรายงานสรุปการเงินฯ พร้อมหลักฐาน ส่งภายในวันที่ 15 มกราคม 2564 ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

ในการนี้ สำนักงานประสานงานโครงการวิจัยฯ จึงรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยฯ ครั้งที่ 2 (รอบ 8 เดือน) พร้อมเอกสารรายงานการเงิน ประมาณการค่าใช้จ่ายพร้อมสำเนาสมุดบัญชีธนาคาร รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 1-3 ทั้งนี้ได้ส่งทาง suneerat.korn@gmail.com อีกทางหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ทิวากร เหล่าลือชา)
หัวหน้าโครงการวิจัย

สำนักงานประสานงาน โครงการวิจัยฯ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
โทรศัพท์ 042-049-749 ,โทรสาร 042-049-748, Email: Kornmaha@gmail.com
โทรศัพท์เคลื่อนที่/LINE ID 095-602-899-0,082-112-159-0 (ดร.ทิวากร เหล่าลือชา)

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
319 อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น 14 ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
T +66 2160 5432
F +66 2160 5436

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
รับที่ 602
วันที่ 24 พ.ค. 2564
เวลา

ที่ อว 6204/447

19 พฤษภาคม 2564

เรื่อง แจ้งผลการพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยภายใต้แผนงานริเริ่มสำคัญ (Flagship) ปีงบประมาณ 2564 และ (ร่าง) รายงานความก้าวหน้าระยะ 8 เดือน ปีงบประมาณ 2563

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชน /ผ่านผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะข้อเสนอโครงการวิจัย "การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร"
2. แบบฟอร์มชี้แจงรายละเอียดการปรับแก้ไขข้อเสนอโครงการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ (ร่าง) รายงานความก้าวหน้าระยะ 8 เดือน

ตามที่ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ได้พัฒนาแผนงานริเริ่มสำคัญ (Flagship) เรื่อง "การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ" ประจำปีงบประมาณ 2564 ภายใต้โปรแกรมที่ 14 ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ และ**วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ส่งข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร"** โดยมี ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ครูเชี่ยวชาญและรองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย มายังหน่วย บพท. เพื่อพิจารณาสนับสนุนทุนวิจัยภายใต้แผนงานสำคัญดังกล่าว นั้น

หน่วย บพท. ได้จัดเวทีพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยและ (ร่าง) รายงานความก้าวหน้า ระยะ 8 เดือน เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2564 และมีความยินดีที่จะแจ้งผลพิจารณาให้ทราบว่า **ข้อเสนอโครงการวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาสนับสนุนทุนวิจัยอย่างมีเงื่อนไข** โดยคณะผู้วิจัยต้องปรับข้อเสนอโครงการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้ตรงเป้าหมายและตัวชี้วัดเชิงสัมฤทธิ์ (OKR) และส่งกลับมายังหน่วย บพท. พิจารณาอีกครั้งก่อนจัดทำสัญญารับทุนวิจัย รายละเอียดตามที่ส่งมาด้วย 1 และ 2

ทั้งนี้ ขอให้หัวหน้าโครงการวิจัยดำเนินการปรับข้อเสนอโครงการวิจัย และจัดส่งเป็นไฟล์ PDF และ Word พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดการปรับแก้ไขข้อเสนอโครงการวิจัยตามแบบฟอร์มสิ่งที่มาด้วย 3 และรายละเอียดงบประมาณ Excel มายัง หน่วย บพท. ทางอีเมล suneerat.wat@nxpo.or.th และpramkamole.pho@nxpo.or.th **ภายในวันที่ 24 พฤษภาคม 2564** เพื่อพิจารณาจัดทำสัญญารับทุนวิจัย (TOR) ต่อไป

อนึ่งในส่วน (ร่าง) รายงานความก้าวหน้าระยะ 8 เดือน นั้น ผลการพิจารณา **ผ่านอย่างมีเงื่อนไข** ขอให้ปรับแก้ไขรายงานความก้าหน้าตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 3 พร้อมทั้งส่งเอกสารชี้แจงการปรับแก้ไขสรุปผลการดำเนินงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับตามที่ระบุไว้ในสัญญา ส่งกลับมายัง บพท. **ภายในวันที่ 30 พฤษภาคม 2564** เพื่อพิจารณาเบิกจ่ายเงินงวดสุดท้ายต่อไป

หน่วย บพท. ใคร่ขอขอบคุณที่ท่านได้ให้ความสนใจขอรับการสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ และหวังว่าจะได้ใช้โอกาสนี้ร่วมกันสร้างสรรค์ประโยชน์ให้เกิดกับพื้นที่และประเทศต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา)
ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

(นายทิวากร เหล่าลือชา)
ครูเชี่ยวชาญ/รอง ผอ.วิทยาลัย

สำเนาเรียน ดร.ทิวากร เหล่าลือชา ครูเชี่ยวชาญและรองผู้อำนวยการ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
โทรศัพท์ 095-430-6450 Email : suneerat.wat@nxpo.or.th (สุณีรัตน์)
โทรศัพท์ 092-990-2446 Email : pramamole.pho@nxpo.or.th (เปรมกมล)

ด่วนที่สุด

ที่ อว ๐๖๑๐.๐๕/๑๔

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
๑๙๙ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลนาสีนวน
อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
๔๙๐๐๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ส่งแก้ไขรายงานความก้าวหน้าระยะ ๘ เดือนฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

เรียน ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

อ้างถึง หนังสือ นพบ.ที่ อว. ๖๒๐๔/๔๔๗ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารชี้แจงการปรับแก้ไขรายงานความก้าวหน้างานวิจัยระยะ ๘ เดือนฯ จำนวน ๒ ชุด
๒. (ร่าง) รายงานความหน้างานวิจัยระยะ ๘ เดือนฯ (ฉบับแก้ไข) จำนวน ๒ ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง ๑ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้แจ้งผลการพิจารณาดำเนินการแก้ไขรายงานความก้าวหน้างานวิจัยระยะ ๘ เดือนฯ ส่งให้ บพท. ภายในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ดำเนินการแก้ไขรายงานความก้าวหน้างานวิจัยระยะ ๘ เดือนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอส่งร่างรายงานวิจัยโครงการการพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ระยะ ๘ เดือน (ฉบับแก้ไข) พร้อมเอกสารชี้แจงรายละเอียดการปรับแก้ไขรายงานวิจัยระยะ ๘ เดือนฯ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒ และเพื่อให้หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) พิจารณาดำเนินการต่อไป รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ทิวากร เหล่าลือชา)
หัวหน้าโครงการวิจัยและรองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สำนักงานประสานงาน โครงการวิจัยฯ โทรศัพท์ 042-049-749 ,โทรสาร 042-049-748
โทรศัพท์เคลื่อนที่/LINE ID 088-554-836-9,082-112-159-0 Email: Kornmaha@gmail.com

ฉ3. เผยแพร่ผลงานวิจัยในการประชุมทำแผนพัฒนาจังหวัด

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
รับที่ 828
วันที่ 12 ก.ค. 2564
เวลา

ด่วนที่สุด

ที่ มห ๐๐๑๗.๒/๔๔๒๑

ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร
ถนนวิวิธสุรการ มห ๔๙๐๐๐

๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากรในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อ้างถึง หนังสือจังหวัดมุกดาหาร ที่ มห ๐๐๑๗.๒/๔๙๑๔ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการประชุม จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบตอบรับ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่จังหวัดมุกดาหารได้เชิญเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ โรงแรมมุกดาหารแกรนด์ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร นั้น

จังหวัดมุกดาหารพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การประชุมดังกล่าวข้างต้น เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอเชิญท่านเป็นวิทยากรบรรยาย เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ โรงแรมมุกดาหารแกรนด์ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร โดยจังหวัดมุกดาหารจะรับผิดชอบค่าตอบแทนวิทยากร ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม และค่าอาหารกลางวันตามระเบียบหลักเกณฑ์ของทางราชการ ทั้งนี้ มอบหมายให้นายนิจปฏิภาณ มาตขาว ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๓๖๗๖ ๕๙๙๖ เป็นผู้ประสานการปฏิบัติ และขอให้ส่งแบบตอบรับให้จังหวัดมุกดาหาร ภายในวันอังคารที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ทางโทรสารหมายเลข ๐ ๔๒๖๑ ๑๓๓๐ หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ province_muk@hotmail.com รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายบุญเรือง เมฆฉิม)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

สำนักงานจังหวัด มห.
กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด
โทร./โทรสาร ๐-๔๒๖๑-๑๓๓๐, มท.๔๙๑๒๔, มท.๔๙๑๘๘

เรียน ผอ.วชช.มห.
- เพื่อทราบ
เห็นควรพิจารณา มอบ ...
☐ สำนักอำนวยการฯ
☐ สำนักวิชาการฯ
☐ สำนักวิจัยฯ

(นายสนอง แสนเสร็จ)
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัย

เอกสาร ๑

กำหนดการ

ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
ฉบับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดมุกดาหาร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.
ณ ห้องดุสิตา โรงแรมมุกดาหารแกรนด์ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

****

เวลา	หัวข้อ
๐๘.๓๐ – ๐๘.๕๐ น.	- ลงทะเบียน
๐๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ น.	- ศักยภาพจังหวัดมุกดาหาร จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา/อุปสรรค และโอกาสการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร โดย **สำนักงานสถิติจังหวัดมุกดาหาร**
๑๐.๐๐ น.	- กล่าวรายงาน โดยหัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร - พิธีเปิดฯ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร
๑๐.๐๐ – ๑๑.๐๐ น.	- การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร โดย **คณะนักวิจัย วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร**
๑๑.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.	- การจัดทำแผนส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจังหวัดมุกดาหาร โดย **สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล**
๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ – ๑๔.๐๐ น.	- นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามแนวทางที่คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนา (ก.บ.ภ.) กำหนด โดย **ฝ่ายเลขานุการ ก.บ.จ.มุกดาหาร**
๑๔.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	- แบ่งกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น ผลสัมฤทธิ์ของแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) **กลุ่มที่ ๑** (๑) การยกระดับมาตรฐานการเกษตรและการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่า **กลุ่มที่ ๒** (๒) การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการค้า การลงทุน เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล **กลุ่มที่ ๓** (๓) การพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง และ (๔) การพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน **กลุ่มที่ ๔** (๕) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ (๖) การเสริมสร้างความมั่นคงชายแดน
๑๖.๐๐ – ๑๖.๓๐	กล่าวสรุปและปิดการประชุม

หมายเหตุ ๑. พักรับประทานอาหารว่าง เวลา ๑๐.๓๐ น. และเวลา ๑๔.๓๐ น.
๒. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความจำเป็นและเหมาะสม

ด่วนที่สุด

ที่ อว ๐๖๑๐.๐๕/ว๖๖๖

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
๑๙๙ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลนาสีนวน
อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
๔๙๐๐๐

๕ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานวิจัย

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร ,พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร,นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร,เกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร,ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร, ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร,พาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ร่างรายงานวิจัยฯ จำนวน ๑ เล่ม
๒. ร่างแบบตอบรับผลงานวิจัยและหนังสือฯ จำนวน ๑ ฉบับ
๓. แบบรับรองการใช้ประโยชน์และแบบประเมินฯ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้อนุมัติทุนวิจัยใน**โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓** ระยะเวลาดำเนินงาน ๑๕ เดือน เพื่อจัดทำข้อมูลครัวเรือนยากจนและออกแบบกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีนายทิวากร เหล่าลือชา ตำแหน่งครูเชี่ยวชาญ สังกัดวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย นั้น

ในการนี้วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร จึงขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ **เพื่อประโยชน์ต่อการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหารระยะ ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐** วิทยาลัยชุมชนฯ จึงขอความกรุณาตอบรับและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อผลงานวิจัย ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ และ ๓ โดยสามารถส่งหนังสือตอบรับทาง e-mail Kornmaha@gmail.com ได้อีกทางหนึ่ง หรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ๐๙-๕๖๐๒-๘๙๙๐ ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์ส่งหนังสือตอบรับภายในวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๔ จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สำนักงานประสานงาน โครงการวิจัยฯ บพท. โทรศัพท์ 042-049-749 ,โทรสาร 042-049-748
โทรศัพท์เคลื่อนที่/LINE ID 095-602-8990,082-112-159-0 Email: Kornmaha@gmail.com

แบบตอบรับผลงานวิจัย

เรื่อง ตอบรับเผยแพร่ผลงานวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อ้างถึง หนังสือวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ด่วนที่สุด ที่ อว ๐๖๑๐.๐๕/ว ๖๖๖ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินผลงานวิจัยฯ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ส่งผลงานวิจัย โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ จัดทำโดย นายทิวากร เหล่าลือชา ตำแหน่งครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ สังกัดวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน เพื่อประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเผยแพร่ในวงวิชาการ ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

หน่วยงานหรือชื่อบุคคล.....**สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร**....ได้รับผลงานวิชาการ คือ รายงานวิจัย ดังกล่าวฯ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว โดยนำเอกสารดังกล่าวไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในการบริการวิชาการและเผยแพร่ในหน่วยงาน โดยเป็นผลงานทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อทางวิชาการ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวอสิตรา รัตตะมณี)
หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมุกดาหาร
กันยายน ๒๕๖๔

หมายเหตุ : กรุณาส่งแบบตอบรับทาง Email: Kornmaha@gmail.com
และโทรแจ้งที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๕๖๐๒-๘๙๙๐

แบบตอบรับผลงานวิจัย

เรื่อง ตอบรับเผยแพร่ผลงานวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อ้างถึง หนังสือวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่ อว ๐๖๑๐.๐๕/๖๖๖ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบประเมินผลงานวิจัยฯ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ส่งผลงานวิจัย โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จัดทำโดยนายทิวากร เหล่าลือชา ตำแหน่งครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ สังกัดวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน เพื่อประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเผยแพร่ในวงวิชาการ ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

หน่วยงานหรือชื่อบุคคล สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร
ได้รับผลงานวิชาการคือ รายงานวิจัยดังกล่าวฯ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว โดยนำเอกสารดังกล่าวไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในการบริการวิชาการและเผยแพร่ในหน่วยงาน โดยเป็นผลงานทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อทางวิชาการ และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาววรรณา บุดดีสิงห์)
ตำแหน่ง (ผู้รับ) ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร
วัน/เดือน/ปี ๕/ก.ย./๖๔

หมายเหตุ : กรุณาส่งแบบตอบรับทาง Email: Kornmaha@gmail.com
และโทรแจ้งที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๕๖๐๒-๘๙๙๐

แบบตอบรับผลงานวิจัย

เรื่อง ตอบรับเผยแพร่ผลงานวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อ้างถึง หนังสือวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่ อว ๐๖๑๐.๐๕/ว 666 ลงวันที่ 5 กันยายน 2564

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบประเมินผลงานวิจัยฯ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ส่งผลงานวิจัย โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จัดทำโดยนายทิวากร เหล่าลือชา ตำแหน่งครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ สังกัดวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน เพื่อประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเผยแพรในวงวิชาการ ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

หน่วยงานหรือชื่อบุคคล สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร
ได้รับผลงานวิชาการคือ รายงานวิจัยดังกล่าวฯ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว โดยนำเอกสารดังกล่าวไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในการบริการวิชาการและเผยแพรในหน่วยงาน โดยเป็นผลงานทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อทางวิชาการ และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสิกขณา บุญนำ)
(พาณิชย์จังหวัดมุกดาหาร)
ตำแหน่ง (ผู้รับ).....
วัน/เดือน/ปี 8 ก.ย. 2564

หมายเหตุ : กรุณาส่งแบบตอบรับทาง Email: Kornmaha@gmail.com
และโทรแจ้งที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๕๖๐๒-๘๙๙๐

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
รับที่ 1080
วันที่ 29 ก.ย. 2564
เวลา.....

แบบตอบรับผลงานวิจัย

เรื่อง ตอบรับเผยแพร่ผลงานวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

อ้างถึง หนังสือวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ที่ อว ๐๖๑๐.๐๕/ว ๒๒๖ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบประเมินผลงานวิจัยฯ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร ได้ส่งผลงานวิจัย โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จัดทำโดยนายทิวากร เหล่าลือชา ตำแหน่งครู วิทยฐานะ ครูเชี่ยวชาญ สังกัดวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สถาบันวิทยาลัยชุมชน เพื่อประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและเผยแพร่ในวงวิชาการ ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

หน่วยงานหรือชื่อบุคคล สำนักงานหอสมุดกลาง และ สิ่งแวดล้อมด้านพหุวัฒนธรรม ได้รับผลงานวิชาการคือ รายงานวิจัยดังกล่าวฯ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว โดยนำเอกสารดังกล่าวไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในการบริการวิชาการและเผยแพร่ในหน่วยงาน โดยเป็นผลงานทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อทางวิชาการ และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายภาณุมาศ ล้ำกา)
ตำแหน่ง (ผู้รับ)
วัน/เดือน/ปี

รับที่ ๑๐๘๐ วันที่ ๒๙ ก.ย. ๒๕๖๔ เวลา ว.วชช.มห.
- เพื่อทราบ
- เห็นควรพิจารณา มอบ
☐ สำนักงานวิทยาลัยฯ
☐ สำนักวิชาการฯ
☑ สำนักวิจัยฯ

หมายเหตุ : กรุณาส่งแบบตอบรับทาง Email: Kornmaha@gmail.com
และโทรแจ้งที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๕๖๐๒-๘๙๙๐

(นายสนอง แสนเสร็จ)
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ฉ4. เผยแพร่ผลงานวิจัยในการประชุมศูนย์ ศจพ.มห.ครั้งที่ 1/2564

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
รับที่ 838
วันที่ 14 ก.ค. 2564
เวลา

ที่ มห ๐๐๑๙/ว 5510

ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร
ถนนวิวิธสุรการ มห ๔๙๐๐๐

กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัย อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.)

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

สิ่งที่ส่งมาด้วย วาระการประชุมฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยจังหวัดมุกดาหาร ได้มีคำสั่งที่ ๒๒๓๘/๒๕๖๔ เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) และคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (คจพ.จ.มห.) เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเป็นกลไกขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัยในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และเกิดการบูรณาการของส่วนราชการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนอย่างยั่งยืน โดยใช้ฐานข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMAP

เพื่อให้การดำเนินการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.) เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ จังหวัดมุกดาหารจึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมฯ ใน วันศุกร์ที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้องประชุมดอกช้างน้าว (ชั้น ๒) ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายบุญเรือง แสนสิม)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร

(นายทิวากร เหล่าลือชา)
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
๑๔ ก.ค. ๖๔
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
กลุ่มงานสารสนเทศการพัฒนาชุมชน
โทร. โทรสาร ๐-๔๒๖๑-๑๔๘๒

(นายศศิพงษา จันทรสาขา)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร

ระเบียบวาระการประชุม
คณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.)
ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔
วันศุกร์ที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๓๐ น.
ณ ห้องประชุมดอกช้างน้าว (ชั้น ๒) ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร
****

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

๑.๑ สำนักนายกรัฐมนตรี มีคำสั่งที่ ๓๔๗/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) และแต่งตั้งคณะกรรมการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คจพ.) ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรี มอบหมายรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เป็นประธาน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธาน และอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นกรรมการและเลขานุการ

๑.๒ คณะกรรมการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๔ เรื่อง การจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ในระดับจังหวัด โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “คจพ.จ. เป็นกลไกอำนวยการดำเนินการ

มติที่ประชุม.....

.....

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว

- ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ การจัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และทีมปฏิบัติการ (รายตำบล) จังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการแล้วจัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกระดับ ดังนี้

๑) คำสั่งจังหวัดมุกดาหาร ที่ ๒๒๓๘/๒๕๖๔ เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.จ.มห.)

๒) คำสั่งจังหวัดมุกดาหาร ที่ ๒๒๓๗/๒๕๖๔ เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.) (๗ อำเภอ)

๓) คำสั่งจังหวัดมุกดาหาร ที่ ๒๒๓๖/๒๕๖๔ เรื่อง จัดตั้งทีมปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ (๕๒ ตำบล)

/๓.๒ การจัดตั้ง.....

คำสั่ง ศจพ.จ.

คำสั่ง ศจพ.อ.

คำสั่งทีมปฏิบัติการ

๓.๒ การจัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดมุกดาหาร (ศจพ.มห.) โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑) ใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย

๒) เติมเต็มข้อมูลในระบบ TPMAP ให้ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาทุกมิติ และทุกพื้นที่ในประเทศ เพื่อให้มีข้อมูลและระบบที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการดำเนินการให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืน

๓) ร่วมแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล/ครัวเรือน หาเป้าหมายวิกฤตและเยียมบ้าน โดยใช้ระบบ TPMAP ดำเนินการลงพื้นที่แก้ไขปัญหาความยากจนในกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเร่งให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายวิกฤตสามารถอยู่รอดและดำรงชีพอยู่

๔) ร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนอย่างยั่งยืน โดยใช้ระบบ TPMAP ผ่านการจัดทำมาตรการ แนวทาง แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

๕) ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยใช้ระบบ TPMAP โดยรายงานผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือและการพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระบบ TPMAP เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการดำเนินการให้สอดคล้องกับสถานการณ์และข้อเท็จจริงของกลุ่มเป้าหมายและบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป

๖) พิจารณาองค์กร หน่วยงาน และทรัพยากร รวมทั้งการดำเนินการด้านงบประมาณในการสนับสนุนและพัฒนาตามความเหมาะสม ทั้งในด้านการให้ความรู้ เทคโนโลยี และการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในการเข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการดำเนินงาน

๓.๓ จังหวัดมุกดาหาร มีครัวเรือนยากจนเป้าหมายจากข้อมูลในระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ปี ๒๕๖๒ พบว่า จังหวัดมุกดาหาร มี “คนจนเป้าหมาย” คือ ข้อมูลจำนวนคนจนในครัวเรือนยากจนที่ตกตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากกรมการพัฒนาชุมชน และข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐจากกระทรวงการคลัง มายืนยันซึ่งกันและกัน หรืออีกนัยหนึ่ง “คนจนเป้าหมาย” ใน TPMAP ก็คือ คนจนใน จปฐ. ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ รวม ๔,๕๖๗ คน และความยากจนสามารถวัดได้จากดัชนีความยากจนหลายมิติ หรือ ดัชนี (Multidimensional Poverty Index : MPI) คนจน คือ ผู้ที่มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์คุณภาพชีวิตที่ดีในมิติต่างๆ ซึ่ง TPMAP พิจารณาจาก ๕ มิติ โดยคนยากจน ๑ คน มีปัญหาได้มากกว่า ๑ มิติ ได้แก่

๑) ด้านสุขภาพ	จำนวน	๑,๑๑๗ คน
๒) ด้านความเป็นอยู่	จำนวน	๒,๘๓๗ คน
๓) ด้านการศึกษา	จำนวน	๔๘๗ คน
๔) ด้านรายได้	จำนวน	๖๑๓ คน
๕) ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ	จำนวน	๑๖ คน

/๓.๔ แนวทางการ.....

๓.๔ แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP)

เป้าหมายการพัฒนา

๑. อยู่รอด เพื่อให้ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายวิกฤติได้รับการแก้ไข และบุคคล/ครัวเรือนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง

๒. พอเพียง เพื่อพัฒนาประชากร/กลุ่มเป้าหมายให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓. ยั่งยืน เพื่อคนไทยทุกช่วงวัยทุกคนที่เคยได้รับการพัฒนา มีภูมิคุ้มกัน และมีศักยภาพ ไม่กลับมาเจอปัญหาอีก

แนวทางการขับเคลื่อน

๑. เติมเต็มข้อมูลในระบบ TPMAP ให้ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาทุกมิติ และทุกพื้นที่ในประเทศ โดย ศจพ.จ. ศจพ.อ. และทีมปฏิบัติการ เพิ่มเติมข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ในระบบแฟ้มบ้านพัฒนาคนไทย (logbook) ปรับปรุงแก้ไขข้อมูลในระบบให้สอดคล้องกับข้อค้นพบตามข้อเท็จจริงเพื่อบรรเทาภาวะรั่วไหล และเพิ่มเติมข้อมูลบุคคลตกหล่น

๒. ร่วมแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล/ครัวเรือน หาเป้าหมายวิกฤตและเยี่ยมบ้าน โดยใช้ระบบ PTMAP ตามแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๒.๑ จัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนของบุคคล/ครัวเรือน และกลุ่มคนเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยเลือกจากบุคคลที่ตกเกณฑ์มิติ MPI อย่างน้อย ๓ มิติ จาก ๕ มิติ (มิติด้านรายได้, มิติด้านความเป็นอยู่, มิติด้านสุขภาพ)

๒.๒ ลงพื้นที่ตรวจสอบกลุ่มเป้าหมาย โดยดำเนินการอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

- สำรวจพื้นที่ ตรวจสอบข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย
- ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น
- มอบหมายพี่เลี้ยงให้สอดคล้องกับมิติปัญหา

๒.๓ บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ในระบบแฟ้มบ้านพัฒนาคนไทย (logbook)

- ปรับปรุงข้อมูลให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง
- ประเมินและบันทึกสภาพปัญหา/ความต้องการของบุคคล
- บันทึกการให้ความช่วยเหลือของบุคคล
- เพิ่มเติมข้อมูลคนที่ตกหล่น

๓. ร่วมแก้ไขและพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน โดยใช้ระบบ PTMAP

๓.๑ วิเคราะห์ภาพรวมของปัญหาที่เกิดขึ้น ตามบริบทของพื้นที่

๓.๒ การวางแผนนโยบาย/มาตรการ รวมทั้งแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมในทุกระดับ และสนับสนุนให้นำไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล เพื่อแก้ไขปัญหาตามลำดับความสำคัญและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ มีการบูรณาการประเด็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่มีเป้าหมายชัดเจน

๔. ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยใช้ระบบ PTMAP

มติที่ประชุม.....

.....

/ระเบียบวาระที่ ๔...

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ การตรวจสอบข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) จำนวน "คนจน" เป้าหมายในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน ๒,๕๓๘ ครัวเรือน ๔,๕๖๗ คน โดยมอบหมายให้ ศูนย์อำนวยการปฏิบัติการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอ (ศจพ.อ.) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามพื้นที่ความรับผิดชอบ

๔.๒ การมอบหมายให้มีหน่วยงานเจ้าภาพหลัก รับผิดชอบบูรณาการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาคนยากจน จากข้อมูลจำนวนคนยากจนในระบบ TPMAP ปี ๒๕๖๒ รวม ๔,๕๖๗ คน แยกตามดัชนีความยากจนหลายมิติ หรือ ดัชนี MPI : Multidimensional Poverty Index จำนวน ๕ มิติ ประกอบด้วย ดังนี้

๑. มิติด้านสุขภาพ มี ๔ ตัวชี้วัด มอบหมายให้สาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก จังหวัดมุกดาหารมีคนจนด้านสุขภาพ จำนวน ๑,๑๑๗ คน ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ ๑ เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก ๒,๕๐๐ กรัมขึ้นไป

ตัวชี้วัดที่ ๔ ครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน

ตัวชี้วัดที่ ๕ ครัวเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ ๗ คนอายุ ๖ ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๓ วัน วันละ ๓๐ นาที

๒. มิติด้านความเป็นอยู่ มี ๔ ตัวชี้วัด มอบหมายให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหารและท้องถิ่นจังหวัด เป็นเจ้าภาพหลัก จังหวัดมุกดาหารมีคนจนด้านความเป็นอยู่ จำนวน ๒,๘๓๗ คน ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ ๘ ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร

ตัวชี้วัดที่ ๙ ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ ๕ ลิตรต่อวัน

ตัวชี้วัดที่ ๑๐ ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ ๔๕ ลิตรต่อวัน

ตัวชี้วัดที่ ๑๑ ครัวเรือนมีการจัดการบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ

๓. มิติด้านการศึกษา มี ๔ ตัวชี้วัด มอบหมายให้ศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหารและ ผอ.สนง. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก จังหวัดมุกดาหารมีคนจนด้านการศึกษา จำนวน ๔๘๗ คน ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ ๑๕ เด็กอายุ ๓-๕ ปี ได้รับบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน

ตัวชี้วัดที่ ๑๖ เด็กอายุ ๖-๑๔ ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี

ตัวชี้วัดที่ ๑๗ เด็กจบชั้น ม.๓ ได้เรียนต่อชั้น ม.๔ หรือเทียบเท่า

ตัวชี้วัดที่ ๑๙ คนอายุ ๑๕-๕๙ ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้

๔. มิติด้านรายได้ มี ๓ ตัวชี้วัด มอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร, พัฒนาการจังหวัดมุกดาหาร, ท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก จังหวัดมุกดาหารมีคนจนด้านการศึกษา จำนวน ๔๘๗ คน ประกอบด้วย

/ตัวชี้วัดที่ ๒๐.....

ตัวชี้วัดที่ ๒๐ คนอายุ ๑๕-๕๙ ปี มีอาชีพและรายได้

ตัวชี้วัดที่ ๒๑ คนอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีอาชีพและรายได้

ตัวชี้วัดที่ ๒๒ รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี

๕. มิติด้านการเข้าถึงบริการรัฐ มี ๒ ตัวชี้วัด มอบหมายให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร เป็นเจ้าภาพหลัก มีคนจนด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ จำนวน ๑๖ คน ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ ๒๗ ผู้สูงอายุ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน

ตัวชี้วัดที่ ๒๘ ผู้พิการ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน

๔.๓ โครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนจังหวัดมุกดาหาร (เอกสารแนบ) (โดย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมุกดาหาร)

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

๕.๑ รายงานผลการวิจัยโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และนำเสนอข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนฯ (โดย วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร)

๕.๒ .....

.....

มติที่ประชุม.....

.....

****

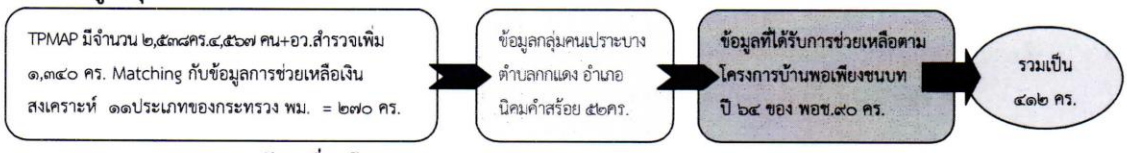
ข้อมูลคนยากจน ตามระบบ TPMAP

โครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนจังหวัดมุกดาหาร

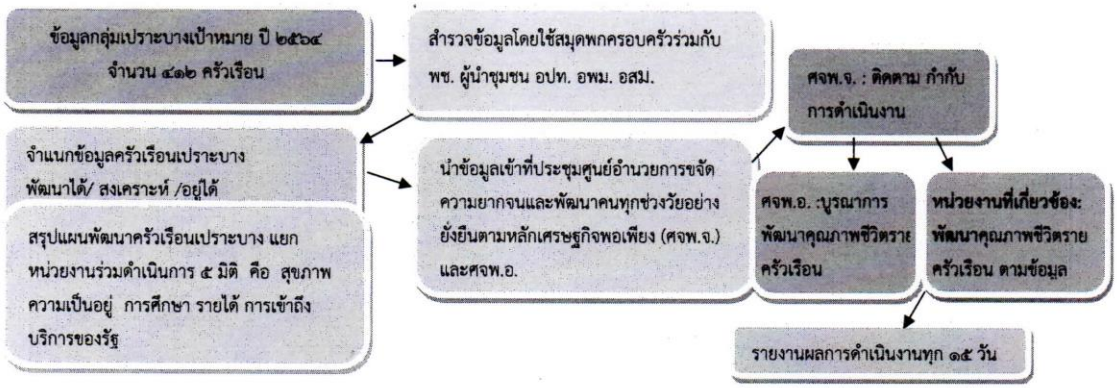
ความเป็นมาของโครงการ

พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน ระหว่าง๑๒ กระทรวง ๑ หน่วยงาน มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานสักขีพยาน และโครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการความร่วมมือในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางให้ครอบคลุมในทุกมิติแบบองค์รวมและให้สามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางให้ครอบครัวมั่นคงมีความสุข สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) หรือ TPMAP เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินโครงการฯ ซึ่งสอดคล้องและอยู่ภายใต้นโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) โดยโครงการฯมีระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๘

ข้อมูลกลุ่มเปราะบางเป้าหมายในปี ๒๕๖๔ ดังนี้

แนวทางการขับเคลื่อนโครงการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

สรุปผลการดำเนินงานสำรวจข้อมูลกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนทีม One Home จังหวัดมุกดาหารร่วมกับ อปท. ผู้นำชุมชน และ อพม. สำรวจจำนวนครัวเรือนเป้าหมายปี ๒๕๖๔ จำนวน๒๒๖ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๘๕ จากจำนวนเป้าหมาย ๔๑๒ ครัวเรือน (ไม่อยู่ในพื้นที่ จำนวน ๑๘ราย ,เสียชีวิต ๕ ราย)พิจารณาช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นเงินสงเคราะห์ ๖๘ ครัวเรือน มอบข้าวสารอาหารแห้ง ๓๕ ครัวเรือน

สรุปข้อมูลกลุ่มเปราะบางที่สำรวจมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่ม	จำนวน
A สงเคราะห์	๗๒
B พัฒนาได้	๑๐๒
C อยู่ได้อยู่ดี	๖๓
รวม	๒๒๖

ความต้องการช่วยเหลือ	จำนวนครัวเรือน
๑.ด้านการศึกษา	๓๗
๒.ด้านสุขภาพ	๕๕
๓.ด้านความเป็นอยู่	๙๒
๔.ด้านอาชีพและรายได้	๒๐๙
๕.ด้านบริการของรัฐ	๗
๖.ความรุนแรงในครอบครัว	๑

การมีส่วนร่วมของส่วนราชการ/หน่วยงาน (โดยเน้นแนวทางการปฏิบัติของส่วนราชการ/หน่วยงานเพื่อขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ)

๑) สำรวจข้อมูลโดยใช้สมุดพกครอบครัว ร่วมกับ พช. ผู้นำชุมชน อปท. อพม. และ อสม.

๒) จำแนกข้อมูลครัวเรือนเปราะบาง (สงเคราะห์/พัฒนาได้/อยู่ได้) และสรุปแผนพัฒนาครัวเรือนเปราะบางแยกหน่วยงานร่วมดำเนินการ ๕ มิติ คือ สุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา รายได้ และการเข้าถึงบริการของรัฐ

๓) นำข้อมูลเข้าที่ประชุมศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.จ.) และศจพ.อ. เพื่อร่วมพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล

๔) ศจพ.อ.บูรณาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครัวเรือนตามข้อมูลที่ได้สำรวจ

๕) ติดตามประเมินผล โดยกลไกในพื้นที่และเครือข่าย เช่น อพม. อปท. และสรุปข้อมูลรายงาน

ภาพที่ 82 ประชุมนำเสนอข้อเสนอนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 83 ประชุมนำเสนอข้อเสนอนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร

ภาพที่ 84 ประชุมศูนย์ ศจพ.มห. ครั้งที่ 1/2564

ภาพที่ 85 ประชุมศูนย์ ศจพ.มห. ครั้งที่ 1/2564

ประวัติคณะนักวิจัย

1.ชื่อ-สกุล นายทิวากร เหล่าลือชา

ประวัติส่วนตัว

เกิดเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2518 อายุ 44 ปี
ภูมิลำเนาเดิม 40 หมู่ที่ 4 บ้านมะค่า ตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
ที่อยู่ปัจจุบัน 44/36 หมู่บ้านอิงฟ้า ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

ประวัติการทำงาน

2538-2542	เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ บริษัท นีสเทริน์ อิสดัสทรี จำกัด ตำแหน่ง
2542- 2546	ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยฝึกอบรมและพัฒนาภาคสนามบริษัทซิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนาภาคสนาม ฝ่ายทรัพยากรบุคคลและบริหาร สำนักงานใหญ่
2546-2548	ตำแหน่งรองผู้จัดการแผนกวางระบบงานพัฒนาบุคคล บริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) สำนักฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล ในเครือเจริญภัณฑ์ ซี.พี. (CP) สำนักงานใหญ่
2548-2559	รับราชการ ตำแหน่ง ครู วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สังกัด สถาบันวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ระดับ 8)
2559-2559	ตำแหน่ง รักษาราชการแทนผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สังกัด สถาบันวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ระดับ 8) คำสั่งสถาบันวิทยาลัยชุมชนที่ 112/2559 ลงวันที่ 15 กรกฎาคม 2559
2559-2561	ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สังกัด สถาบันวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ระดับ 8)
2561-ปัจจุบัน	ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร สังกัด สถาบันวิทยาลัยชุมชน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ระดับ 9)

ประวัติคณะนักวิจัย (ต่อ)

ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษา พ.ศ. 2531 โรงเรียนชุมชนบ้านมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

มัธยมศึกษา พ.ศ. 2537 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ปริญญาตรี พ.ศ. 2541 ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. สาขาวิชาการจัดการทั่วไป ทางทรัพยากรมนุษย์
สถาบันราชภัฏมหาสารคาม ปริญญาบัตร เลขที่ 330085 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2541
สำนักงาน ก.พ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ นร 1004.3/ ว3 ลงวันที่ 10 เมษายน 2546

ปริญญาโท พ.ศ. 2546 สำเร็จการศึกษา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บธ.ม. สาขาวิชาการจัดการ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แผนทำปริญญานิพนธ์
หัวข้อวิจัย กลยุทธ์การตลาดของสถาบันอาชีวศึกษาที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริญญาบัตร ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546
สำนักงาน ก.พ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ นร 1004.3/ ว6 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2550
สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ ศธ 1305/5802 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2543

ปริญญาเอก พ.ศ. 2558 สำเร็จการศึกษา บธ.ด. บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
The North Eastern University สาขาวิชาการจัดการ ทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์
Doctor of Business Administration (Management/Human resource management)
หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิผลของอุตสาหกรรมอาหารพร้อมรับประทาน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
ปริญญาบัตร เลขที่ 0043/2558ลงวันที่ 5 มิถุนายน 2558
สกอ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ ศธ 0506(2)/3595 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2556
สำนักงาน ก.พ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ นร 1004.3/129 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2557

ประกาศนียบัตรนักธรรมชั้นตรี สำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร

(ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาจากบริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด มหาชน
ในเครือเจริญโภคภัณฑ์) ใบประกาศนียบัตร เลขที่ กท.1447/24589 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2547

วิชาชีพ ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
(ได้รับทุนการศึกษาจากสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)
ใบประกาศนียบัตร เลขที่ พน.140097/2550 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2550
สำนักงาน ก.ค.ศ. ได้รับรองหลักสูตรแล้วตามหนังสือที่ ศธ 0206.6/320 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2552

วุฒิบัตร วิทยากรหลักสูตรการพัฒนานักวิจัย “Training for the Trainers” รุ่นที่ 14 0 หลักสูตร แม่ไก่
จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับกรมควบคุมโรค

ประกาศนียบัตรหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อชุมชนเชิงบูรณาการ (Certificate in CBT Integrated) ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ระหว่างวันที่ 26-28 มิถุนายน 2562

ประวัติคณะนักวิจัย (ต่อ)

ประวัติการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

1. สัมฤทธิบัตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร นักวิจัยชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ได้รับทุนการศึกษาและฝึกอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดโดยเครือข่ายวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น)
2. หลักสูตร การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
3. ผ่านการฝึกอบรม e-Training หลักสูตรการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. หลักสูตร การบริหารโครงการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษาการจัดทำผลงานวิชาการของข้าราชการครูในวิทยาลัยชุมชน เพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ
5. ศึกษาดูงานการค้าและการตลาดประเทศ สปป. ลาว และประเทศเวียดนาม ร่วมกับสถาบันวิทยาลัยชุมชน
6. ศึกษาดูงานการค้าและการตลาดประเทศญี่ปุ่น ร่วมกับมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
7. ศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว ประเทศเวียดนาม ร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดมุกดาหาร
8. ศึกษาดูงานเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะลังกาวี ประเทศมาเลเซีย ร่วมกับสถาบันวิทยาลัยชุมชน
9. ศึกษาดูงานการค้าและการตลาดประเทศกัมพูชา ร่วมกับสถาบันวิทยาลัยชุมชน
10. นำเสนอผลงานวิจัยโครงการวิจัยถั่วลิสง ประเทศคูเวต ร่วมกับนักธุรกิจไทย
11. ผู้ผ่านการฝึกอบรม วิทยากรหลักสูตรการพัฒนานักวิจัย (แม่ไก่) รุ่นที่ 14 จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ผลงานทางวิชาการ

1. เอกสารประกอบการสอนวิชา หลักการตลาด สถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2557
2. เอกสารประกอบการสอนวิชา องค์การและการจัดการ สถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558
3. หนังสือ การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน พ.ศ. 2563 เลขที่ ISBN 978-616-565-659-7
4. หนังสือ หลักการตลาดเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พ.ศ. 2563 เลขที่ ISBN 978-616-565-660-3

งานวิจัย

1. พ.ศ. 2546 วิจัย การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว Long Stay ในเขตกรุงเทพฯ
2. พ.ศ. 2546 วิจัย กลยุทธ์การตลาดของสถาบันอาชีวศึกษาที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา ในเขตกรุงเทพฯ
3. พ.ศ. 2550 วิจัย การศึกษาต้องการของชุมชนในจังหวัดหนองบัวลำภู
4. พ.ศ. 2550 วิจัย การศึกษาชุมชน ตำบลปางกู่ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู
5. พ.ศ. 2553 วิจัยการศึกษาหนี้สินนอกระบบในจังหวัดมุกดาหาร ทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
6. พ.ศ. 2555 วิจัย การพัฒนาตราสินค้าของชุมชนในจังหวัดมุกดาหาร
7. พ.ศ. 2556 วิจัย การพัฒนาการจัดการความรู้ทางการตลาดของชุมชนผลผลิตถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร
8. พ.ศ. 2557 วิจัย การพัฒนาการจัดการห่วงโซ่อุปทานทางการตลาดของชุมชนผลผลิตถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร
9. พ.ศ. 2558 วิจัย การพัฒนาแผนการตลาดของชุมชนผลผลิตถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร
10. พ.ศ. 2559 วิจัย รูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิผลของอุตสาหกรรมไก่แปรรูปพร้อมบริโภคฯ
11. พ.ศ. 2560 วิจัย การพัฒนารูปแบบทางการตลาดของชุมขนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร
12. พ.ศ. 2561 วิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร (CML)
13. พ.ศ. 2563 วิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร (CMLT)
14. พ.ศ. 2563 วิจัย รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (KME)

ประวัติคณะนักวิจัย (ต่อ)

ผลงานนำเสนอผลงานวิชาการ

1. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิผลของอุตสาหกรรมอาหารพร้อมรับประทาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2558
2. หัวข้อวิจัย การจัดการความรู้ทางการตลาดถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร ณ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2558
3. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร ณ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
4. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนถั่วลิสงในจังหวัดมุกดาหาร (CML) ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2561

ผลงานการตีพิมพ์ผลงานวิชาการ

1.หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิผลของอุตสาหกรรมอาหารพร้อมรับประทาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
2. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางการตลาดของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร (CMLT) วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในฐานวารสาร TCI กลุ่มที่ 1
3. หัวข้อวิจัย รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาทางการตลาดของชุมชนผู้สูงอายุในจังหวัดมุกดาหาร (KME) วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในฐานวารสาร TCI กลุ่มที่ 1

ผลงานดีเด่น

1. วางระบบการประกันคุณภาพภายในวิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภู ส่งผลการได้รับการรับรองภายนอกรอบสอง อยู่ในระดับดีมาก เป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มวิทยาลัยชุมชน ทั้ง 19 แห่ง ในการประเมินรอบ 2
2. เลขานุการคณะทำงานจัดหาสถานที่ก่อสร้างและวางระบบการก่อสร้างวิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภูจำนวน 200 ไร่
3. วิทยากรและคณะทำงานจัดทำข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ชุมชนท่องเที่ยวบ้านแข้ ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ทำให้ได้รับรางวัลชนะเลิศชุมชนท่องเที่ยวอันดับที่ 1 ในจังหวัดมุกดาหาร

คติประจำใจ ค่าของคน อยู่ที่ผลของงาน

ติดต่อ

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร
เลขที่ 199 หมู่ที่ 10 ตำบลนาสีนวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 49000
โทรศัพท์ 042 -042235 (ที่บ้าน)
โทรศัพท์ 042 –049749 (ที่ทำงาน)
โทรสาร 042 –049748 (ที่ทำงาน)
โทรศัพท์มือถือ 0-82 11-2 159- 0
ID LINE: 0-82 11-2 159- 0
Facebook: https://www.facebook.com/Tiwakorn.laoluecha
e-mail : Kornmaha@gmail.com
เว็ปไซต์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้นายทิวากร เหล่าลือชา : http://gotoknow.org/blog/tiwakorn

ประวัติคณะนักวิจัย (ต่อ)

2.ชื่อ สกุล **นางปิยะนุช ทวีสุข**
ตำแหน่งปัจจุบัน พนักงานราชการ
ประวัติการศึกษาสูงสุด ปริญญาเอก
สถานที่ติดต่อ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์ 040049749
E-mail Piyant@hotmail.com

3.ชื่อ สกุล **นางสาวสุนันทา พิลาวุธ**
ตำแหน่งปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ธุรการ
ประวัติการศึกษาสูงสุด บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
สถานที่ติดต่อ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์ 0880353955
E-mail Khonyaso@gmail.com

4.ชื่อ สกุล **นางสุพรรณี ทองน้อย**
ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิชาการเงินและบัญชี
ประวัติการศึกษาสูงสุด บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
สถานที่ติดต่อ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์ 042612596

5.ชื่อ สกุล **นางสาววนิดา สังคะลุน**
ตำแหน่งปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ธุรการ
ประวัติการศึกษาสูงสุด บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
สถานที่ติดต่อ วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
โทรศัพท์ 042612596

หน่วยบริหารและจัดการทุน
uwn
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

รายงานการดำเนินงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพื้นที่เชิงบูรณาการแบบร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำกรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

Collaboration Integrated Area development for solve absolute poverty Case study in Mukdahan Province.

Scan web.

Scan youtube